

Vaidas Jurkevičius | Jūratė Šidlauskienė

CIVILINĖ TEISĖ

ATSKIROS SUTARČIŲ RŪŠYS

Civilinė teisė.
Atskiros sutarčių rūšys

VAIDAS JURKEVIČIUS
JŪRATĖ ŠIDLAIUSKIENĖ

Civilinė teisė.

Atskiros sutarčių rūšys

Vadovėlis

Vilnius, 2015

UDK 347(075.8)
Ju216

Recenzavo:

prof. dr. **Sigitas Mitkus**,
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
doc. dr. **Edvardas Sinkevičius**,
Mykolo Romerio universitetas

Autorių indėlis:

dr. **Vaidas Jurkevičius** (13,25 autorinio lanko)
Jūratė Šidlauskienė (13,25 autorinio lanko)

Rekomendavo spausdinti:

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės justicijos institutas
2015 m. birželio 22 d. (posėdžio protokolas Nr. CJI-10),

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto taryba
2015 m. liepos 1 d. (nutarimas Nr. 1T-23),

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Teisės ir valdymo pirmosios pakopos studijų programos komitetas
2015 m. birželio 29 d. (posėdžio protokolas Nr. 10-396),

Mykolo Romerio universiteto Mokslinių–mokomųjų leidinių aprobavimo
leidybai komisija 2015 m. rugpjūčio 31 d. (posėdžio protokolas Nr. 2L-13).

ISBN 978-9955-30-192-9
(internete)
ISBN 978-9955-30-193-6
(spausdintinė)

© Vaidas Jurkevičius, 2015
© Jūratė Šidlauskienė, 2015
© Jūratė Juozėnienė, viršelio dailininkė, 2015
© VĮ Registrų centras, 2015

Turinys

Įvadas	7
1 TEMA. Bendrosios pirkimo–pardavimo sutarties nuostatos	9
2 TEMA. Atskiros pirkimo–pardavimo sutarties rūšys	35
3 TEMA. Mainų sutartis. Dovanojimo sutartis. Rentos sutartis. Atskiros rentos sutarties rūšys	71
4 TEMA. Paskolos sutartis. Kreditavimo sutartis. Vartojimo kredito sutartis	97
5 TEMA. Bendrosios nuomos sutarties nuostatos. Panaudos sutartis. Turto patikėjimo sutartis.....	123
6 TEMA. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartis. Atskiros gyvenamosios patalpos nuomos sutarties rūšys.....	147
7 TEMA. Kitos nuomos sutarties rūšys.....	171
8 TEMA. Rangos sutartis. Atskiros rangos sutarties rūšys. Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutartys	203
9 TEMA. Atlygintinų paslaugų teikimo sutartis. Atskiros atlygintinų paslaugų teikimo sutarties rūšys.....	231
10 TEMA. Pavedimo sutartis. Komiso sutartis	253

11 TEMA.	
Franšizės sutartis. Distribucijos sutartis	275
12 TEMA.	
Vežimo sutartys. Krovinių ekspedicijos sutartis	295
13 TEMA.	
Pasaugos sutartis. Atskiros pasaugos sutarties rūšys.....	319
14 TEMA.	
Finansinių paslaugų teikimo sutartys: faktoringo, banko indėlio, banko sąskaitos. Atsiskaitymai	339
15 TEMA.	
Draudimo sutartis.....	367
16 TEMA.	
Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis. Taikos sutartis.....	393
1 praktinės užduoties sprendimo pavyzdys.....	415
2 praktinės užduoties sprendimo pavyzdys.....	423
Pavyzdinė turto pirkimo–pardavimo sutartis.....	433

Ivadas

Šis autorių bendros profesinės ir pedagoginės patirties pagrindu parengtas vadovėlis yra skirtas aukštųjų mokyklų teisės krypties studijų programų studentams, studijuojantiems civilinės teisės specialiąją dalį kaip privalomąjį studijų dalyką, taip pat gali būti naudojamas ekonomikos, verslo vadybos, finansų ir kitose studijų programose, dėstant civilinę, sutarčių, verslo, komercinę, prievolių teisę bei kitus su privatine teise susijusius studijų dalykus¹. Be to, leidinys gali būti naudingas teisės praktikams ir visiems kitiems, besidomintiems atskirų sutarčių rūšių aktualijomis ir problematika.

Vadovėlių sudaro 16 atskiras sutarčių rūšis apimančių temų, kurios jų tarpusavio sąsajų pagrindu gali būti skirstomos į keturias grupes: sutartis dėl turto perdavimo kito asmens nuosavybėn (1–4 temos), sutartis dėl turto perdavimo kitam asmeniui naudotis ir valdyti (5–7 temos), sutartis dėl darbų atlikimo ar paslaugų teikimo (8–15 temos) ir kitas sutarčių rūšis (16 tema).

Visos vadovėlio temos išdėstytos sistemishkai, išlaikant vientisą jų struktūrą, o šio leidinio metodinės prieigos individualumą atskleidžia jame pateikiamos informacijos ir teorinių bei praktinių žinių įsisavinimo būdų originalumas bei įvairovė. Kiekvienos temos pradžioje autoriai pateikia jos turinį atskleidžiančias potemes, po kurių nuosekliai dėstoma esminė (bazinė) teorinė medžiaga bei aktualios reikšmingų teismų praktikoje suformuluotų teisės aiškinoimo ir taikymo taisyklių ištraukos. Toliau, laikantis kiekvienos temos pradžioje nurodomų potemių turinio, formuluojami probleminio pobūdžio (diskusiniai) klausimai bei pateikiama išsamių praktinių užduočių (situacijų), kurias analizuodami studentai turės galimybę įgytas teorines žinias susieti su konkrečiomis gyvenimiškoms aplinkybėms². Kiekvienos temos pabaigoje nurodomas literatūros sąrašas, kurį sudaro tikslinė specialioji literatūra (monografijos, vadovėliai, mokslo studijos ir kt.), teisės aktai ir teismų praktika³. Siekiant palengvinti informacijos paiešką, teismų praktikos šaltiniai taip pat pateikiami pagal kiekvienos temos pradžioje nurodomų potemių eiliškumą, o prie kiekvieno teismo procesinio dokumento nurodomi konkretūs jame aptariami analizuojamos temos aspektai. Be to, daugelis kontrolinių klausimų ir praktinių

¹ Vadovėlis gali būti naudojamas nuolatinių, išstestinių ir nuotolinių studijų procese. Atsižvelgiant į konkrečių studijų programų studijoms skirtą akademinį valandų skaičių, kurso dėstytojas studentams turėtų patikslinti studijuotinų temų apimtį ir šaltinius.

² Pastebėtina, kad užduotyse nurodomi vardai, pavardės, juridinių asmenų pavadinimai ir įvairūs kiti duomenys yra išgalvoti, todėl negali būti siejami su tikra informacija.

³ Pabrėžtina, kad prie norminių šaltinių nurodomi tik tie „Valstybės žinių“ ar Teisės aktų registro numeriai, kuriuose paskelbtos pirminės teisės aktų redakcijos. Informacija apie specialiąją literatūrą, teisės aktus ir teismų praktiką yra pateikiama iki 2015 m. birželio 1 d.

situacijų formuluojamos taip, kad studentams reikėtų remtis ir kitomis vadovėlio temomis, siekiant ugdyti jų gebėjimą lanksčiai ir sistemiskai mąstyti.

Kadangi vadovėlyje daug dėmesio skiriama praktiniams įgūdžiams formuoti ir lavinti, paskutiniosios kiekvienos temos užduotys parengtos pagal leidinio pabaigoje pateikiamą pavyzdinę turto pirkimo–pardavimo sutartį. Taip studentams siekiama atskleisti daugialypių sutartinių santykių įvairovę ir glaudų tarpusavio ryšį. Autorių pedagoginė patirtis rodo, kad daugeliui studentų trūksta įgūdžių ne tik formuoti teisinius argumentus, bet ir analizuoti teisiškai reikšmingus dokumentus, todėl šia pavyzdine sutartimi rekomenduotina remtis ir akademinėse pratybose metu aptariant teorinius konkrečių vadovėlio temų klausimus. Be to, vadovėlyje pateikiama keletas uždavinių sprendimų pavyzdžių, kuriais studentai galės remtis sprenddami atskirose temose nurodytas užduotis.

Autoriai

1 TEMA.

Bendrosios pirkimo–pardavimo sutarties nuostatos

1.1. Potemės

Pirkimo–pardavimo santykių teisinio reguliavimo šaltiniai. Tarptautinio prekių–pirkimo pardavimo sutarčių ypatumai. 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo (CISG) taikymas ir bendra charakteristika. INCOTERMS taisyklės, jų reikšmė pirkimo–pardavimo santykiuose. Pirkimo–pardavimo santykių reglamentavimas DCFR.

Pirkimo–pardavimo sutarties samprata ir ją kvalifikuojantys požymiai. Pirkimo–pardavimo sutarties ir kitų sutarčių rūšių tarpusavio santykis. Pirkimo–pardavimo sutartinių teisinių santykių principai. *Caveat emptor* doktrinos taikymo pirkimo–pardavimo sutartyse reikšmė. Pirkimo–pardavimo sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų rūšys.

Pirkimo–pardavimo sutarties šalys ir jų teisės bei pareigos. Pagrindinės ir šalutinės pardavėjo pareigos. Pareiga perduoti daiktą ir nuosavybės teisę į daiktą (daikto perdavimo vieta, perdavimo terminas, perdavimo išlaidos, nuosavybės teisės į daiktą perėjimo momentas). Pareiga perduoti daiktą, atitinkantį jam keliamus reikalavimus (daiktų kiekis, asortimentas, kokybė, tinkamumas naudoti, komplektiškumas, komplektas, tara ir pakuotė). Pareiga saugoti daiktus; daiktų atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos paskirstymas. Bendrosios pardavėjo teisės. Pagrindinės ir šalutinės pirkėjo pareigos. Pareiga sumokėti kainą (kainos sumokėjimo vieta ir terminas); pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo išlaidų paskirstymo tvarka. Pareiga priimti daiktą. Pareiga pranešti pardavėjui apie netinkamą pirkimo–pardavimo sutarties vykdymą. Bendrosios pirkėjo teisės.

Pirkimo–pardavimo sutarties vykdymas ir teisių gynimo būdai, taikomi pažeidus sutartį. Pirkėjo teisių gynimo būdai, kai pažeidžiama pareiga perduoti daiktą, pareiga patvirtinti daiktų nuosavybės teisę, pareiga perduoti reikalavimus atitinkantį daiktą. Daiktų kokybės garantijos (pagal įstatymą ir pagal sutartį), daiktų tinkamumo naudoti ir ieškinio senaties terminai. Pardavėjo teisių gynimo būdai, kai pažeidžiama pareiga sumokėti kainą, pareiga priimti daiktą.

1.2. Teorinė medžiaga

Pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Pirkimo–pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą) (CK 6.305 str. 1 d.). Laikoma, kad įsipareigojimas perduoti daiktą kartu perduodant daiktą būsimajam pirkėjui valdyti yra to daikto pirkimas–pardavimas (CK 6.309 str. 1 d.).

Pirkimo–pardavimo sutarties teisinis reguliavimas. Pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.305–6.431 str., o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Papildomi teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi 1–2 temų literatūros sąrašė.

Pirkimo–pardavimo sutarties teisinė charakteristika. Pirkimo–pardavimo sutartis yra konsensualinė (CK 6.305 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.317–6.349 str.), atlygintinė (CK 6.305 str. 1 d., 6.313–6.315 str. ir kt.).

*Pirkimo–pardavimo sutarties objektas*⁴ gali būti bet kuris civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str., 6.306 str. 1–3 d.), jei nėra teisiųjų jo apyvartos ribojimų. Pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga dėl sutarties objekto laikoma suderinta, jeigu sutarties turinys leidžia nustatyti daikto (prekės) pavadinimą ir kiekį (CK 6.306 str. 4 d.). Šalims nesusitarus dėl objekto, pirkimo–pardavimo sutartis laikoma nesudaryta.

Pirkimo–pardavimo sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.). Atskiroms pirkimo–pardavimo sutarčių rūšims CK nustato specialias jų formos taisykles, detalizuojamas 2 temoje. Kai pirkti ar parduoti daiktą įpareigojęs asmuo atsisako įforminti sutartį įstatymų nustatyta forma, kita šalis turi teisę teismo tvarka reikalauti patvirtinti sutarties sudarymą (CK 6.309 str. 3 d.).

Pirkimo–pardavimo sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.). Jei teisės aktai numato būtiną pirkimo–pardavimo sutarties registraciją, bet ji nebuvo įregistruota, sutartis jos šalims galioja, tačiau neįregistravusios sandorio šalys negali panaudoti sandorio fakto prieš trečiuosius asmenis ir įrodinėti savo teisių prieš trečiuosius asmenis remdamosi kitais įrodymais. Konkretioms pirkimo–pardavimo sutarčių rūšims CK nustatytos registravimo taisyklės detalizuojamos 2 temoje.

Pirkimo–pardavimo sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Kartu CK nustato bendruosius pirkimo–pardavimo sutarties šalimis galinčių būti asmenų

⁴ Autoriai atkreipia dėmesį, kad rengiant vadovėlį vadovautasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 29 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-145/2011, pateiktu išaiškinimu, pagal kurį prievolės objektu laikytinas turtas (CK 6.3 str. 2 d.), o prievolės dalyku, remiantis CK 6.3 str. 1 d., – bet kokie veiksmai (veikimas, neveikimas), kurių nedraudžia įstatymai ir kurie neprieštarauja viešajai tvarkai ar gerai moralei. Taigi kiekvienoje vadovėlio temoje objekto sąvoka sietina su prievolės įvykdymo objektu, kaip šalių siektina gauti ar įgyti vertybe (t. y. sutarties tikslu), dėl kurio ir yra atliekami prievolės dalyku vadinami veiksmai – įgyvendinamos konkrečiai sutarčiai būdingos šalių teisės ir pareigos.

ribojimus: pavyzdžiui, asmuo, kuriam pavesta perduoti arba administruoti kito asmens daiktą, neturi teisės to daikto pirkti nei tiesiogiai, nei per tarpininkus, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis (CK 6.308 str. 1 d.); asmuo, administruojantis kito asmens turtą, neturi teisės perduoti savo turto, jeigu šio turto kaina apmokama iš jo administruojamo turto (CK 6.308 str. 2 d.) ir kt. Pirkimo–pardavimo sutartis, pagal kurią pardavėjas perduoda jam nepriklausantį daiktą nebūdamas daikto savininko įgaliotas ar neturėdamas tam teisės pagal įstatymus, gali būti pripažinta negaliojančia pagal daikto savininko, valdytojo arba pirkėjo ieškinį (CK 6.307 str. 1 d.). Kadangi tokia sutartis nėra niekinė, nurodytų asmenų ji gali būti patvirtinta (CK 1.79 str.).

1.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl perleidžiamų daiktų, kaip esminės pirkimo–pardavimo sutarties sąlygos

„Pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga dėl <...> perleidžiamų daiktų yra esminė sutarties sąlyga, ji laikoma suderinta, jeigu sutarties turinys leidžia nustatyti daikto pavadinimą ir kiekį (CK 6.306 straipsnio 4 dalis), šalims nesusitarus dėl šios sąlygos pirkimo–pardavimo sutartis laikoma nesudaryta, tokia sutarties spraga negali būti užpildyta teismo (CK 6.195, 6.306 straipsniai <...>). Nepriklausomai nuo daikto nuosavybės formos pakeitimo būdo, civilinėje apyvartoje esanti prekė (daiktas) turi atitikti CK 6.306 straipsnio reikalavimus. Be to, reikalavimai prekei (daiktui), kaip pirkimo–pardavimo sutarties objektui, nustatyti CK 6.306 straipsnyje, turi būti sistemiškai aiškinami su reikalavimais daiktams kaip civilinių teisinių santykių objektams, nustatytiems CK pirmosios knygos III dalies V skyriuje ir ketvirtojoje knygoje.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-76/2014.

2. Dėl pardavėjo pareigos patvirtinti daikto nuosavybės teisę

„Iš CK 6.305 straipsnio 1 dalyje pateiktos pirkimo–pardavimo sutarties sąvokos galima spręsti, kad vienas iš esminių tokios sutarties požymių yra pardavėjo išsipareigojimas perduoti daiktą kito asmens nuosavybėn. Pardavėjo pareiga perduoti daiktą apima ir jo pareigą patvirtinti daikto nuosavybės teisę. CK 6.317 straipsnio 2 dalyje nustatyta garantijos pagal įstatymą taisyklė reiškia, kad ne tik perduodamo daikto kokybė, bet ir jo nuosavybės teisės priklausymas pardavėjui, yra vienas esminių reikalavimų jam vykdant pareigą perduoti daiktą. <...>. CK 6.321 straipsnis, kuriame įtvirtinta pardavėjo pareiga patvirtinti nuosavybės teisę į daiktą, taikomas ir tuo atveju, kai trečiųjų asmenų teisės ar pretenzijos atsirado ir buvo sudarant sutartį ir perduodant daiktą. Teisėjų kolegija pažymi, kad trečiųjų asmenų teisės ir pretenzijos į daiktą suprantamos kaip bet kokios

trečiųjų asmenų daiktinės, prievolinės ar intelektualinės nuosavybės teisės; CK 6.321 straipsnis taikytinas ir esant viešosios teisės pažeidimų ar ribojimų. <...>. Pardavėjo pareiga garantuoti, kad parduodamas daiktas priklausys jam, kilus ginčui, suponuoja pardavėjo pareigą įrodyti turėtą nuosavybės teisę į parduotą daiktą; kilus pirkėjo ir pardavėjo ginčui, pardavėjas, teigdamas, kad tinkamai įvykdė savo prievolę pagal pirkimo–pardavimo sutartį, privalo įrodyti savo teiginius.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-462/2011.

3. Dėl pardavėjo pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę ir pardavėjo atsakomybę šalinančių aplinkybių

„Užtikrinti parduodamų daiktų kokybę yra pardavėjo pareiga, kuri laikytina garantija pagal įstatymą ir pasižymi didžiausiu vykdymo intensyvumu. <...>. Pardavėjo pareiga garantuoti parduodamo daikto kokybę neapima tų atvejų, kai daikto trūkumai pirkėjui buvo žinomi arba tokie akivaizdūs, kad kiekvienas atidus pirkėjas juos būtų pastebėjęs be jokio specialaus tyrimo. <...>. Pagal CK 6.327 straipsnio 4 dalį, 6.333 straipsnio 3 dalį pardavėjas, net ir esant įstatyme ar sutartyje nustatytam kokybės garantijos terminui, nebus laikomas atsakingu už daiktų trūkumus, jeigu įrodys, kad šie atsirado po daiktų perdavimo pirkėjui dėl jo netinkamo naudojimosi daiktu arba trečiųjų asmenų kaltės, arba nenugalimos jėgos; pagal CK 6.327 straipsnio 5 dalį pirkėjas netenka teisės remtis daiktų neatitikimu, jeigu jis per protingą laiką po to, kai neatitikimą pastebėjo ar turėjo pastebėti, apie tai nepranešė pardavėjui ir nenurodė, kokių reikalavimų daiktas neatitinka.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2010.

4. Dėl alternatyvių pirkėjo teisių gynimo būdų santykio, pardavėjui pažeidus pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą paskirstymo, ir įrodinėjimo pareigos

„CK 6.334 straipsnio 1 dalyje nustatyti keli alternatyvūs pirkėjo teisių gynimo būdai. <...>. Alternatyvių pirkėjo teisių gynimo priemonių nustatymas reiškia, kad, taikius vieną pirkėjo teisės gauti tinkamos kokybės daiktą gynimo būdą, esant toms pačios faktinėms aplinkybėms dėl parduoto daikto kokybės trūkumų, pirkėjas neturi teisinio pagrindo reikalauti, jog pardavėjas atsakytų ir kuriuo nors kitu būdu, nes prievoliniai santykiai, atsiradę dėl tam tikrų daikto trūkumų, jau yra pasibaigę (CK 6.123 straipsnis). Kitą pažeistų teisių gynimo būdą pirkėjas gali pasirinkti tik paaiškėjus naujiems daikto kokybės trūkumams. <...>. Pagal CK 6.333 straipsnio 3 dalį pirkėjui pateikiant ieškinį pakanka nurodyti nupirkto daikto trūkumą, o pardavėjui tenka pareiga įrodyti, kad jis nėra atsakingas už pirkėjo nurodytą trūkumą, kuris atsirado per parduoto daikto kokybės garantijos terminą. <...> Pareiga įrodyti CK 6.333 straipsnio 3 dalyje nurodytas aplinkybės,

kurios atsirado dėl pirkėjo kaltės (pažeidus daikto naudojimo ir saugojimo taisykles), tenka pardavėjui.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-133/2010.

5. Dėl pirkėjo, įsigijusio netinkamos kokybės daiktą, teisės atsisakyti sutarties įgyvendinimo sąlygų

„CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta pirkėjo teisė nutraukti sutartį, kai netinkamos kokybės daikto perdavimas yra esminis sutarties pažeidimas. Pirkėjo, kuriam perduotas netinkamos kokybės daiktas, galimybę pasinaudoti įstatyme nustatytais teisėmis įstatymų leidėjas susiejo su daikto trūkumų pobūdžiu (CK 6.334 straipsnis). Kai daikto trūkumai yra reikšmingi (esminiai) ir negali būti pašalinti, pirkėjas gali pasinaudoti sutarties nutraukimo teise. <...>. Taigi galimybė pirkėjui nutraukti sutartį suteikiama kaip paskutinė teisių gynimo priemonė, kai kitų CK 6.334 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nustatytų gynimo būdų nepakanka pažeistoms pirkėjo teisėms apginti. <...>. Jeigu daikto trūkumai yra esminiai, bet juos galima pašalinti, pirkėjas neturi teisės nutraukti sutarties tol, kol gali protingai tikėtis, kad pardavėjas, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, per protingą terminą pašalins daikto trūkumus.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-499/2009.

6. Dėl prekės kainos mažinimo, kaip pirkėjo teisių gynimos būdo

„Kainos mažinimas yra specialus pirkėjo teisių gynimo būdas pagal CK 6.334 straipsnio 1 dalies 2 punktą. Nors šio teisių gynimo būdo teisinė prigimtis sietina su reikalavimu įskaityti nuostolius į pareikalavimą sumokėti kainą, jis įstatyme įtvirtintas kaip savarankiškas teisių gynimo būdas ir skiriasi nuo nuostolių atlyginimo ir įskaitymo institutų (nors ir išvestinis iš jų). Kai pirkėjas pareiškia reikalavimą dėl nuostolių įskaitymo, tai turi būti įrodyti faktiniai, t. y. patirti nuostoliai. Kai pirkėjas reiškia reikalavimą dėl kainos sumažinimo (lot. *actio quanti minoris*), jis įrodo abstraktų santykį tarp prekių verčių, nesiaiškindamas faktinių nuostolių. Tai reiškia, kad pirkėjas įrodo, jog faktiškai pristatytos netinkamos kokybės prekės vertė yra mažesnė už kokybiškos prekės vertę. Šis skirtumas sudaro galimą kainos mažinimo dydį pagal pareikštą reikalavimą. Šis gynimo būdas negali būti taikomas, kai faktiškai pristatytos prekės rinkos vertė yra tokia pati ar net didesnė už vertę, kurią turi sutartimi perduotina tinkamos kokybės prekė, pavyzdžiui, jei pateikiamas netinkamos kokybės, nefunkcionalus, bet iš brangesnių dalių surinktas daiktas ir jo rinkos vertė yra tokia pati (ar didesnė) kaip ir pristatytino daikto vertė, kaina negali būti mažinama, nes nesusidarys aritmetinio verčių skirtumo, kuris, minėta, yra būtina sąlyga taikant CK 6.334 straipsnio 1 dalies 2 punktą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-512/2010.

7. Dėl pardavėjo reikalavimų, pirkėjui nesumokėjus daikto kainos

„Ieškinio reikalavimas priteisti pardavėjui iš pirkėjo pagal pirkimo–pardavimo sutartį nesumokėtą parduoto daikto kainos dalį reiškia reikalavimą įpareigoti pirkėją įvykdyti sutartinę prievolę natūra (CK 1.138 straipsnio 4 punktas, 6.213 straipsnio 1 dalis). Toks reikalavimas atitinka pirkimo–pardavimo teisinius santykius reglamentuojančiose teisės normose nustatytą civilinių teisių gynybės būdą, kai yra pažeidžiama pirkėjo pareiga sumokėti daikto kainą per sutartyje ar įstatymuose nustatytus terminus (CK 6.314 straipsnio 5 dalis, 6.344 straipsnio 1 dalis, 6.345 straipsnio 3 dalis). Taigi, reikalavimas įvykdyti prievolę natūra nėra reikalavimas taikyti civilinę atsakomybę sutartinę prievolę pažeidusiai šaliai. <...>. Dėl reikalavimo įvykdyti prievolę natūra negali būti taikomas CK 6.259 straipsnis, kuriame nustatytas civilinės atsakomybės sumažinimas arba atleidimas nuo jos, kai yra konstatuojama kreditoriaus kaltė. Parduoto daikto pirkimo kainos sumažinimas galimas esant CK nustatytiems pagrindams (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 6.399 straipsnis), ir tai yra savarankiškas teisių gynimo būdas, kuris nelaikytinas civiline sutartine atsakomybe, tačiau gali būti derinamas kartu su ja.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-39/2012.

1.4. Kontroliniai klausimai

1. Ar pirkimo–pardavimo teisiniams santykiams, be Civilinio kodekso, gali būti taikomi ir kiti nacionaliniai įstatymai? Jeigu taip, nurodykite, kokie ir kokia apimtimi. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
2. Kokiomis teisės normomis turėtų remtis Lietuvos Respublikos teismai, spręsdami iš pirkimo–pardavimo teisinių santykių, turinčių užsienio elementų, kylantį ginčą?
3. Kokia yra 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių taikymo sritis ir apimtis? Kokia šios tarptautinės sutarties reikšmė sutarčių teisės harmonizavimo procesui?
4. Kaip 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių nuostatos yra atspindėtos Civiliniame kodekse? Palyginkite, kaip konkrečiai šiuose teisės aktuose yra reglamentuojami atskiri pirkimo–pardavimo sutarčių aspektai.
5. Kodėl Lietuva, prisijungdama prie 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių, padarė išlygą dėl rašytinės formos? Kodėl ši išlyga 2013 m. buvo panaikinta?
6. Apibūdinkite 1983 m. UNIDROIT Ženevos konvenciją dėl atstovavimo sudarant tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutartis. Kokias pagrindines taisykles įtvirtina ši tarptautinė sutartis?

7. Ar 1983 m. UNIDROIT Ženevos konvencija dėl atstovavimo sudarant tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutartis yra inkorporuota į Civilinį kodeksą? Jeigu taip, nurodykite konkrečias tai patvirtinančias Civilinio kodekso normas. Jeigu ne, ar šalys ginčo atveju galėtų remtis šios neįsigaliojusios Konvencijos nuostatomis?
8. Kas yra INCOTERMS? Kokia šių taisyklių teisinė prigimtis ir reikšmė pirkimo–pardavimo santykiams?
9. Ar galiotų pirkimo–pardavimo sutarties, sudarytos tarp dviejų Lietuvos Respublikoje registruotų bendrovių, sąlyga, numatanti, kad ši sutartis yra vykdoma remiantis INCOTERMS?
10. Ar teismai, sprendami iš pirkimo–pardavimo teisinių santykių kilusį ginčą, savo iniciatyva galėtų remtis INCOTERMS, nors šalys sutartyje ir nebūtų numačiusios šių taisyklių taikymo galimybės?
11. Kokios yra pirkimo–pardavimo santykių reguliavimo perspektyvos Europos Sąjungos teisėje? Ar Civilinio kodekso normos atitinka šias tendencijas? Pateikite konkrečių pavyzdžių pagal pasirinktus pirkimo–pardavimo sutarčių aspektus.
12. Kaip pirkimo–pardavimo santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Ar šio *soft law* dokumento nuostatomis gali būti remiamasi aiškinant nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis?
13. Apibūdinkite pirkimo–pardavimo sutarties dalyką ir objektą. Ar autorių asmeninės neturtinės teisės, teisės į prekių ženklus, komercinė paslaptis gali būti pirkimo–pardavimo sutarties objektas? O dalykas?
14. Kokios yra esminės pirkimo–pardavimo sutarties sąlygos? Ar atsakymas į šį klausimą gali skirtis aptariant atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių atvejus?
15. Ar kaina yra esminė pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga? Kaip šios sąlygos kontekste yra suprantamas *pretium certum* principas?
16. Ar pirkimo–pardavimo sutartis gali būti laikoma sudaryta, jeigu šalys nesusitarė dėl perduodamų daiktų kiekio?
17. Kokioms sutarčių klasifikacijoms priskirtina pirkimo–pardavimo sutartis? Atsakymą pagrįskite remdamiesi konkrečiomis Civilinio kodekso normomis.
18. Ar pirkimo–pardavimo sutartis gali būti kvalifikuojama kaip rizikos? Ar ji atitinka fiduciarinės sutarties požymius?
19. Ar šalys gali susitarti, jog pirkimo–pardavimo sutartis įsigalios tik tada, kai pardavėjas perduoda turtą pirkėjui? Ar tokiu atveju pirkimo–pardavimo sutartis kvalifikuotina kaip realinė?
20. Koks yra pirkimo–pardavimo sutarties santykis su kitomis panašiomis sutarčių rūšimis: mainų, dovanojimo, rentos, nuomos, rangos, komiso?
21. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, pagal kurią yra perleidžiama nuosavybės teisė į daiktą, tačiau joje nenurodoma daikto kaina, taip pat nėra jokių kitų sutarties nuostatų, iš kurių būtų aišku, ar sutartis yra atlygintinė, ar ne?

22. Ar pirkimo–pardavimo sutartis, kuria yra perleidžiama ne nuosavybės, o patikėjimo teisė, gali būti kvalifikuojama kaip turto patikėjimo sutartis ir jai taikomos Civilinio kodekso 6.953–6.968 straipsnių, reglamentuojančių turto patikėjimo sutartį, taisyklės?
23. Ar pirkimo–pardavimo sutartis gali būti vienas iš mišriosios sutarties elementų? Jei taip, paaiškinkite, su kokiomis kitomis sutarčių rūšimis ji galėtų sudaryti mišriąją sutartį ir pateikite konkrečių pavyzdžių. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
24. Kokie bendrieji prievolių ir sutarčių teisės principai yra aktualūs pirkimo–pardavimo teisiniams santykiams? Pateikite šių principų praktinio taikymo pavyzdžių.
25. Apibūdinkite *caveat emptor* doktrinos sampratą pirkimo–pardavimo sutarčių kontekste. Jeigu ši doktrina gali būti taikoma Lietuvos civilinėje teisėje, nurodykite, kokiomis Civilinio kodekso normomis reikėtų remtis ir kokių teisinių pasekmių galėtų kilti ją taikant.
26. Ar pirkimo–pardavimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu? Kodėl?
27. Koks yra pirkimo–pardavimo sutarties ir PVM sąskaitos faktūros tarpusavio santykis? Ar nesant rašytinės pirkimo–pardavimo sutarties PVM sąskaita faktūra gali būti prilyginama šiai sutarčiai?
28. Ar PVM sąskaitų faktūrų išrašymas pasibaigus raštu sudarytos pirkimo–pardavimo sutarties terminui reiškia, jog pirkimo–pardavimo santykiai tarp šalių yra toliau tęsiami?
29. Ar galima teigti, kad šalis sieja sutartiniai pirkimo–pardavimo santykiai, kai jos nėra pasirašiusios atskiros pirkimo–pardavimo sutarties, tačiau pasirašė dokumentą, kurį pavadino „Atlygintinis turto priėmimo–perdavimo aktas“?
30. Kokiuose viešuose registruose gali būti registruojamos pirkimo–pardavimo sutartys? Kokių teisinių padarinių sukelia ši registracija?
31. Ar galima situacija, kad pirkimo–pardavimo sutartis įsigalios tik tada, kai ji bus įregistruota viešajame registre?
32. Ar automobilio pirkimo–pardavimo sutarčiai yra privaloma teisinė registracija? Ar pirkėjas, neatlikęs šios registracijos, gali remtis nuosavybės teisės perleidimo ir savininko pasikeitimo faktu?
33. Ar visi civilinės teisės subjektai gali būti pirkimo–pardavimo sutarties šalys? Ar pirkimo–pardavimo sutarties šalims yra numatyti specialūs teismo ir (ar) veiksnio reikalavimai?
34. Ar galima teigti, kad pirkėjas visais atvejais yra silpnesnioji pirkimo–pardavimo teisinių santykių šalis? Jei taip, atsakymą pagrįskite. Jei ne, pateikite konkrečių pavyzdžių ir paaiškinkite, kaip tokiais atvejais turėtų būti užtikrinama tinkama pardavėjo ir pirkėjo teisių ir pareigų pusiausvyra.
35. Ar ne savininkas gali būti laikomas pardavėju pagal pirkimo–pardavimo sutartį?

36. Ar pagal pirkimo–pardavimo sutartį nuosavybės teisė gali būti perleidiama ne pirkėjui, o trečiajam asmeniui? Jei taip, ar tokiu atveju trečiasis asmuo yra laikomas pirkimo–pardavimo sutarties šalimi ir turi pareigų pardavėjo atžvilgiu? Jei ne, kodėl?
37. Ar gali būti laikoma, kad pirkėjas įgijo nuosavybės teisę į turimą pagal pirkimo–pardavimo sutartį, kai ją įvykdė trečiasis asmuo? Ar trečiasis asmuo, sumokėjęs pirkimo–pardavimo sutartyje numatytą turto kainą, gali pareikšti reikalavimus pardavėjui? O pirkėjui, už kurį įvykdė įsipareigojimą pardavėjui? Jei taip, nurodykite tokių reikalavimų turinį ir teisinį pagrindą. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
38. Remdamiesi Civiliniu kodeksu, suskirstykite pardavėjo ir pirkėjo pareigas į pagrindines ir šalutines. Ar skiriasi teisinės pasekmės, pažeidus pagrindines ir šalutines pareigas?
39. Kas sudaro pardavėjo pareigos perduoti daiktą turinį? Ar ši pareiga apima reikalavimą saugoti parduotus daiktus ir juos apdrausti?
40. Ar pardavėjo pareiga perduoti daiktą yra laikoma įvykdyta tik tada, kai pirkėjui realiai pereina nuosavybės teisė į daiktą?
41. Ar po to, kai daiktas yra perduodamas pirkėjui, pardavėjui gali tekti daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika? Ar pirkimo–pardavimo sutarties šalys gali susitarti dėl daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos paskirstymo?
42. Kaip tarp šalių yra paskirstomos pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ir vykdymo išlaidos?
43. Kokių teisinių pasekmių kyla, kai pardavėjas perduoda daiktą, pažeisdamas daiktų komplektiškumo, komplekto, asortimento ar taros ir pakuotės reikalavimus? Palyginkite, kaip skiriasi pirkėjo pažeistų teisių gynimo būdai kiekvienu iš šių atvejų.
44. Kaip turi būti realizuojama pirkėjo pareiga pranešti apie netinkamą pardavėjo sutartinių įsipareigojimų vykdymą? Kokių neigiamų teisinių pasekmių gali kilti nevykdant ar netinkamai vykdant šią informavimo pareigą?
45. Ar daikto trūkumas visais atvejais reiškia jo netinkamą kokybę? Atskleiskite Civilinio kodekso 6.334 ir 6.338 straipsnių santykį.
46. Kokie daikto trūkumai yra laikomi paslėptais? Kokie yra pardavėjo atsakomybės ypatumai nustačius paslėptus daikto trūkumus?
47. Kokias aplinkybes turi įrodyti pirkėjas, reikšdamas reikalavimą dėl pardavėjo atsakomybės už netinkamą kokybę daiktą? Ar pirkėjas turi įrodyti buvus tinkamą daikto naudojimą ar eksploatavimą? Kaip tokio pobūdžio ginčiuose yra paskirstoma įrodinėjimo našta?
48. Kokios yra pardavėjo atsakomybės už daikto trūkumus sąlygos? Ar ši atsakomybė gali būti kvalifikuojama kaip griežta?
49. Ar pardavėjo žinojimas apie parduodamo daikto trūkumus yra privaloma jo atsakomybės sąlyga? Ar pardavėjas atsako už bet kokius daikto trūkumus (kokybės pažeidimus)?

50. Ar pardavėjas atsakys už jam žinomus, tačiau pirkėjui neatskleistus daikto trūkumus, kuriuos pirkėjas galėjo nustatyti, jeigu priimdamas daiktą būtų patikrinęs jo kokybę? Ar apskritai pirkėjas privalo patikrinti daiktų atitiktį keliamiems reikalavimams prieš juos priimdamas?
51. Kokios yra pardavėjo atsakomybė už daikto trūkumus šalinančios aplinkybės?
52. Kokiais atvejais pirkėjas, nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą, gali atsisakyti sutarties? Ar atsisakymas nuo sutarties gali būti taikomas esant kitiems pardavėjo pareigų pažeidimams?
53. Kuo skiriasi daiktų kokybės garantijos termino ir daiktų tinkamumo naudoti terminas? Ar daiktų kokybės garantijos terminas gali būti ilgesnis nei daiktų tinkamumo naudoti terminas ir atvirkščiai?
54. Apibrėžkite daiktų kokybės garantijos termino, numatyto pirkimo–pardavimo sutartyje, ir garantijos termino, apibrėžto įstatyme, santykį. Ar skiriasi pirkėjo pažeistų teisių gynimo būdai ir įrodinėjimo našta, kai pareiškiamas reikalavimą dėl parduotų daiktų trūkumų per sutartinę garantijos terminą ir per įstatyme numatytą garantijos terminą?
55. Kokia yra pirkimo–pardavimo santykiuose taikomo daiktų kokybės garantijos termino pagal įstatymą trukmė?
56. Kaip turėtų būti skaičiuojamas daiktų kokybės garantijos terminas, jeigu pirkėjas perparduoda prekes, įsigytas pagal pirkimo–pardavimo sutartį, trečiajam asmeniui?
57. Koks yra daiktų kokybės garantijos termino ir ieškinio senaties termino tarpusavio santykis? Ar pasibaigus garantijos terminui pirkėjas gali kreiptis į teismą dėl parduotų daiktų trūkumų? Ar garantijos terminas yra naikinamas? O ieškinio senaties?
58. Kaip nustatytina ieškinio dėl parduotų daiktų trūkumų senaties termino pradžia?
59. Ar pirkėjas, praleidęs ieškinio senaties terminą, gali pareikšti reikalavimą dėl parduotų daiktų trūkumų remdamasis Civilinio kodekso šeštosios knygos III dalies XXII skyriaus ketvirtojo skirsnio „Atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produktų ar paslaugų“ taisyklėmis?
60. Koks yra Civilinio kodekso 6.338 straipsnio 2 dalies santykis su 6.327 straipsnio 5 dalimi ir 6.348 straipsniu: ar terminas pranešti pardavėjui apie netinkamą daikto kokybę gali būti dveji metai?
61. Koks yra pirkėjo pareigos sumokėti daikto kainą ir pardavėjo pareigos parduoti tinkamos kokybės daiktą santykis?
62. Ar pardavėjas gali nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį ir išreikalauti iš pirkėjo šiam perduotą daiktą, jeigu pirkėjas sumokėjo 49 proc. daikto kainos? Ar toks reikalavimas gali būti pareikštas, jeigu pirkėjas sumokėjo 51 proc. daikto kainos, tačiau praleido pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytus terminus?

63. Ar pardavėjo reikalavimas priteisti iš pirkėjo nesumokėtą parduoto daikto kainos dalį gali būti laikomas sutartinės civilinės atsakomybės taikymu?
64. Kaip savo pažeistas teises gali ginti pardavėjas, jeigu pirkėjas atsisako priimti sutarties objektą?

1.5. Užduotys

1. UAB „Staklių vėjas“ kreipėsi į teismą ir iš UAB „Stok“ prašė priteisti 6 500 Eur, t. y. atsakovei perduotų staklių kainos dalį. Gavusi pranešimą apie pareikštą ieškinį, UAB „Stok“ iškart pareiškė priešieškinį, kuriuo prašė nutraukti su UAB „Staklių vėjas“ sudarytą staklių pirkimo–pardavimo sutartį ir priteisti šiai bendrovei sumokėtą kainos dalį, įpareigojant atsiimti stakles, kadangi jos neatlieka reikiamų operacijų ir neturi kokybės atitikties sertifikato. UAB „Staklių vėjas“ nurodė, kad ji ginčo stakles įsigijo pagal išankstinį UAB „Stok“ užsakymą, o stakles pirko iš UAB „Stok“ nurodytos Austrijos bendrovės, todėl pirkėja, pati nurodžiusi pardavėjai įsigyti tam tikras stakles iš konkretaus asmens, negali remtis savo neapdairumu. Tuo tarpu argumentai dėl sertifikato nebuvimo yra mažiausiai nelogiški, nes joks protingas pirkėjas nebūtų priėmęs staklių, kaip pirkinio, be sertifikato. UAB „Staklių vėjas“ nurodė ir tai, kad UAB „Stok“ atsisako priimti staklių kokybės sertifikatą. UAB „Stok“, teikdama atsiliepimą, paaiškino, kad iš pradžių ji pati su Austrijos bendrove buvo sudariusi preliminariąją staklių pirkimo–pardavimo sutartį, tačiau paskaičiavusi, kad jai labiau apsimoka kreiptis į UAB „Staklių vėjas“ ir iš jos įsigyti prekę, nei atsigabenti pačiai, taip ir padarė. Tačiau, jei būtų žinojusi, kad Austrijos bendrovė pateiks ieškinį dėl baudos pagal preliminariąją sutartį sumokėjimo, niekada nebūtų taip pasielgusi – juo labiau kad UAB „Staklių vėjas“ iš austrų įmonės nupirko ne tas stakles, kurių reikia UAB „Stok“:
 - a) *Kaip manote, kokios įtakos šioje situacijoje galėtų turėti „caveat emptor“ doktrinos taikymas?*
 - b) *Kokios yra 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo konvencijos taikymo sąlygos?*
 - c) *Ar preliminariajai pirkimo–pardavimo sutarčiai gali būti taikomos 1980 m. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo nuostatos?*
 - d) *Kiek reikšminga aplinkybė, kad UAB „Stok“ priešieškinį pareiškė jau gavusi UAB „Staklių vėjas“ ieškinį?*
 - e) *Ar situacijoje minimos staklės neatitinka joms keliamų kokybės reikalavimų?*

2. UAB „Baldai“ pardavė biuro baldus UAB „Lakštingala“. UAB „Baldai“ netrukus bankrutavus, bankroto administratorius pareiškė ieškinį UAB „Lakštingala“ ir prašė priteisti 26 700 Eur už baldus nesumokėtus kainos. UAB „Lakštingala“ į bylą pateikė kitas UAB „Baldai“ ir UAB „Lakštingala“ panašiu metu sudarytas sutartis bei paaiškino, kad šalių sudarytomis baldų pirkimo–pardavimo bei reklamos paslaugų teikimo sutartimis buvo įformintas vienas tęstinis sandoris, pagal kurį už baldus buvo atsiskaityta reklamos paslaugomis. UAB „Lakštingala“ nurodė, kad tai patvirtina ir reklamos sutarties kaina – 27 000 Eur (sutarčių kainų skirtumą sudaro 300,00 Eur palūkanos). Be to, byloje nėra jokių duomenų, jog UAB „Baldai“ kada nors būtų reikalavusi atsiskaityti už šiuos baldus. UAB „Baldai“ administratorius paaiškino, kad nėra ir duomenų, kad kada nors bendrovė būtų reikalavusi atsiskaityti reklamos paslaugomis, o sutarties dėl reklamos paslaugų teikimo sudarymas yra nepakankamas tokio susitarimo įrodymas, todėl prašė ieškinį tenkinti bei priteisti procesines palūkanas nuo pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo datos. Vykstant bylos nagrinėjimui teisme, UAB „Lakštingala“ į bylą pateikė įrodymus, kad jos įsigyti baldai jau anksčiau UAB „Baldai“ administracijos buvo „nurašyti“ kaip netinkami naudoti ir menkaverčiai. Tuo remdamasi, UAB „Lakštingala“ pareiškė kreditoriaus reikalavimą UAB „Baldai“ bankroto byloje.
- Paaiškinkite, kokie yra pirkimo–pardavimo sutartį kvalifikuojantys požymiai.*
 - Atsižvelgdami į a) punkte pateiktą atsakymą, nurodykite, ar buvo sudaryta pirkimo–pardavimo sutartis.*
 - Ar pagal pirkimo–pardavimo sutartį galima atsiskaityti paslaugomis arba darbais?*
 - Ar, paaiškėjus baldų „nurašymo“ faktui, UAB „Lakštingala“ vis tiek privalo atsiskaityti už baldus?*
 - Ar įmonės buhalterijoje neapskaityti arba „nurašyti“ (išimti iš apyvartos) baldai gali būti pirkimo–pardavimo sutarties objektas? Kodėl?*
 - Ar pardavėjas, reikšdamas ieškinį dėl įpareigojimo sumokėti daikto kainą, gali prašyti priteisti jam palūkanas? Kodėl?*
 - Kokį sprendimą, Jūsų manymu, priims teismas?*
3. UAB „Stakta“ ir UAB „Naminukas“ sudarė administracinių patalpų pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią UAB „Stakta“ antrajai šaliai pardavė administracines patalpas, tačiau jos priėmimo–perdavimo aktu buvo perduotos kartu su visais biuro baldais, o atsiskaityta tik už patį nekilnojamojo turto objektą, atskirai neaptarus biuro baldų kainos. Pasirašius administracinių patalpų pirkimo–pardavimo sutartį ir priėmimo–perdavimo aktą, UAB „Naminukas“ atsisakė derėtis dėl biuro baldų kainos, todėl UAB „Stakta“ kreipėsi į teismą ir iš UAB „Naminukas“ prašė priteisti nesumokėtą kainą už priėmimo–perdavimo aktu atsakovui perduotus kilnojamuosius daiktus. UAB „Naminukas“

paiškinu, kad prie sutarties buvo pridėtas priedas, kuriame buvo išvardyti biuro baldai, tad ji pagrįstai tikėjosi įgyjanti juos kartu su administracinėmis patalpomis, kaip pagrindinio daikto priklausinius. UAB „Stakta“ nuosekliai laikėsi pozicijos, kad biuro baldai neparduoti, nes pirkimo–pardavimo sutartyje kilnojamieji daiktai nebuvo įvardyti, ir tai *per se* reiškia, kad sutartis dėl tų daiktų nesudaryta. Dėl šių priežasčių, pardavėjo manymu, baldai turi būti gražinti, tačiau UAB „Stakta“ sutinka juos ir parduoti. Be to, UAB „Stakta“ vertinimu, šalys baldus aptarė tik priede, o ne pačioje sutartyje, ir tai reiškia, kad priedas, kaip žemesnės galios aktas, negali prieštarauti aukštesnės galios aktui – sutarčiai. UAB „Naminukas“ atstovas paklausė, kodėl tokiu atveju UAB „Stakta“ pasirašė ant baldų priėmimo–perdavimo akto.

- a) *Koks yra sutarties ir jos priedų tarpusavio santykis?*
 - b) *Koks yra pirkimo–pardavimo sutarties ir priėmimo–perdavimo akto tarpusavio santykis? Ar galima teigti, kad tam tikrų aspektų neaptarus sutartyje, tačiau nurodžius juos priede, sutartis dėl joje nepaminėtų objektų nebūtų sudaryta?*
 - c) *Ar biuro baldai gali būti laikomi administracinių patalpų priklausiniais?*
 - d) *Kas sudaro situacijoje analizuojamos sutarties dalyką?*
 - e) *Kas šiuo atveju yra sutarties objektas?*
 - f) *Kokie sutarčių aiškinimo metodai šioje situacijoje padėtų atskleisti tikruosius šalių ketinimus?*
 - g) *Kokią sprendimą priimtų teismas? Atsakymą pagrįskite.*
4. P. Vardelis kreipėsi į teismą ir ieškinyje nurodė, kad 2013 m. kovo 8 d. iš A. Vardonio pirko automobilį „Audi A4“. 2015 m. gegužės 5 d. gatvėje P. Vardelį sulaikė policija ir automobilį atėmė, motyvuodama tuo, kad automobilis buvo pavogtas Vokietijoje ir ieškomas nuo 2012 m. Dėl to, kad A. Vardonis jo neinformavo, jog automobilis vogtas, jis patyrė pažeminimą ir gėdą prieš artimuosius, kai gatvėje kelią užblokavo uniformuoti pareigūnai ir uždėjo jam antrankius, bei turtinės žalos: prarado automobilį, taip pat jam niekas nekompensavo už pilną automobilio degalų baką ir už tai, kad teko skubiai įsigyti naują, daug prastesnę automobilį. Dėl šių priežasčių, P. Vardelio įsitikinimu, A. Vardonis netinkamai įvykdė pirkimo–pardavimo sutartį – perdavė svetimą daiktą ir dėl to sutartis nutrauktina dėl esminio sutarties pažeidimo, kartu įpareigojant A. Vardonį gražinti už automobilį gautus pinigus bei atlyginti visą P. Vardelio patirtą turtinę ir neturtinę žalą, nes ji atlyginama visais atvejais, kai padaryta dėl nusikaltimo (CK 6.250 str. 2 d.). A. Vardonis savo ruožtu pateikė priešieškinį, kuriu pirkimo–pardavimo sutartį prašė pripažinti negaliojančia ir netaikyti restitucijos, nes ji neįmanoma dėl to, kad automobilį konfiskavusi policija ir P. Vardelis nebeturėtų ką gražinti. Be to, P. Vardelis ir neturi nieko gražinti, nes prarado svetimą daiktą.

- a) *Paaiškinkite, kokie reikalavimai keliami pirkimo–pardavimo sutarčiai, kad ši būtų laikoma sudaryta (aptarkite dalyką, objektą, subjektus, formą).*
- b) *Ar konkrečioje situacijoje analizuojama pirkimo–pardavimo sutartis buvo sudaryta?*
- c) *Kaip manote, ar pirkėjas bei pardavėjas pasirinko tinkamus teisių gynimo būdus? Kodėl?*
- d) *Ar reikalavimas nutraukti sutartį ir grąžinti sumokėtą kainą yra tapatus reikalavimui taikyti skolininkui civilinę atsakomybę?*
- e) *Ar reikalavimas pripažinti sutartį negaliojančia reiškia reikalavimą atsakyti pagal civilinės atsakomybės taisykles?*
- f) *Aptarkite, ar A. Vardonis privalo grąžinti pinigų P. Vardeliui ir atlyginti turtinę bei neturtinę žalą. Atsakymą išsamiai pagrįskite.*
- g) *Konstatuokite, ar yra teisinis pagrindas sutartį pripažinti negaliojančia.*
- h) *Ar aplinkybės apie vogtą automobilį paaiškėjimo faktas gali būti laikomas force majeure? Kodėl?*
- i) *Paaiškinkite, ar, tenkinus pirkėjo ieškinį arba pardavėjo priešieškinį, tačiau pas nė vieną neišlikus automobilio, teismas turėtų teisę taikyti restituciją? Atsakymą pagrįskite.*

5. UAB „Marguva“, remdamasi CK 6.314 str. 6 d., prašė priteisti iš pirkėjo V. Vardėno 5 000 Eur už įsigytas, bet neatsiimtas prekes – 25 pakuotes ryškiai raudonų prancūziškų dažų, kurias V. Vardėnas ketino perparduoti vienai žymiai dizainerių bendrovei. Be to, pirkimo–pardavimo sutartyje šalys susitarė, kad jei pardavėjas laiku ir tinkamai neperduoda, o pirkėjas nenuperka iš pirkėjo užsakytų prekių, sutarties pažeidimą padariusi šalis moka kitai šaliai 10 proc. dydžio baudą nuo faktiškai neperduotų ar nenupirktų prekių vertės, todėl UAB „Marguva“ prašė priteisti ir 500 Eur baudą. V. Vardėnas paaiškino, kad dar prieš sudarant pirkimo–pardavimo sutartį, jis UAB „Marguva“ pateikė pavyzdį, kokios rūšies ir kokio modelio dažai jam reikalingi, o remiantis CK 6.333 str. 5 d., kai sutartis sudaryta pagal pavyzdį, modelį ar aprašymą, pardavėjas privalo perduoti pirkėjui daiktus, kurie atitinka pavyzdį, modelį ar aprašymą, išskyrus sutartyje aptartas išimtis. Kadangi sutartyje išimčių aptarta nebuvo, tai jam turėjo būti perduoti tokio pat modelio dažai arba jis turėjo būti informuotas, kad tokių dažų bendrovė jam neparduos. Be to, V. Vardėno nuomone, nesąžininga remtis ir sutarties, ir įstatymo nuostatomis vienu metu, nes sutartis tam ir sudaroma, kad teisės būtų ginamos ne pagal įstatymą, o pagal sutartį, todėl UAB „Marguva“ turi pasirinkti – ar reikalauti daiktų kainos, ar baudos. UAB „Marguva“ posėdžio metu paaiškino, kad V. Vardėnui daiktai įteikti CK 6.318 str. 2 d. 1 p. tvarka – kai bendrovės vežėjui jie buvo pakrauti, kad šis dažus galėtų nuvežti tiesiai V. Vardėnui.

- a) *Ar, reiškiant ieškinį dėl kainos sumokėjimo ar baudos priteisimo, galima remtis ir sutarties, ir įstatymo nuostatomis? Kodėl?*
- b) *Kvalifikuokite abu UAB „Marguva“ pareikštus reikalavimus ir įvardykite, kokios sąlygos turi būti konstatuotos, kad kiekvienas iš šių reikalavimų galėtų būti tenkinamas.*
- c) *Kokiais teisių gynimo būdais galėtų naudotis V. Vardėnas? Ko jis galėtų reikalauti?*
- d) *Ar V. Vardėnas gali atsakyti priimti prekes ir išvengti bet kokių neigiamų pasekmių? Kodėl?*
- e) *Ar galima teigti, kad teisiškai V. Vardėnas dažus priėmė, tačiau jų neturi tik faktiškai?*
- f) *Kokį sprendimą turėtų priimti teismas? Atsakymą pagrįskite.*

6. UAB „Danga“ ir UAB „Rangovita“ sudarė šaligatvio plytelių pirkimo–pardavimo sutartį. UAB „Danga“ pristatė šaligatvio plyteles UAB „Rangovita“; tačiau ši pareiškė, kad plytelės yra netinkamos ir paprašė jas pakeisti kitomis – atitinkančiomis atspalvį bei tankį. UAB „Danga“ pakeitus plyteles, UAB „Rangovita“ pastebėjo, kad plytelės ir vėl ne tokios, kaip tartasi sutartyje – gelsvo atspalvio, šiek tiek žemesnės kategorijos ir ne to gamintojo, kuris buvo aptartas sutartyje, tačiau, negalėdama nevykdyti rangos sutarties trečiajam asmeniui, nes šis grasino pasinaudoti teise nutraukti sutartį, minėtas plyteles panaudojo trečiojo asmens šaligatviui išgrįsti. Tuo tarpu mokėtiną kainą nutarė sulaikyti (CK 6.46 str.). Po trijų mėnesių UAB „Danga“ kreipėsi į teismą ir prašė priteisti iš atsakovo (pirkėjo) nesumokėtą kainą už pagal sutartį pirktas šaligatvio plyteles. UAB „Rangovita“ paaiškino, kad ji pardavėjui nurodė, jog plytelės ir vėl nekokybiškos, tačiau, nesulaukusi iš UAB „Danga“ nurodymų, ką daryti su nekokybiškomis prekėmis bei negavusi atsakymo, kada jos bus pakeistos tinkamomis, neturėdama kitos išeities ir privalėdama vykdyti sutartį, aptariamą plyteles suklojo trečiojo asmens užsakymui įvykdyti. Dėl netinkamo šios sutarties įvykdymo UAB „Rangovita“ trečiajam asmeniui turėjo sumokėti 1 000 Eur baudą, todėl ši suma turi būti priteista iš UAB „Danga“.

- a) *Ar galima teigti, kad tarp šalių faktiškai sudaryta sutartis dėl gelsvo atspalvio, šiek tiek žemesnės kategorijos ir ne to gamintojo, kuris buvo aptartas sutartyje, plytelių? Kodėl taip manote?*
- b) *Ar UAB „Rangovita“ turėjo teisę sulaikyti mokėtiną kainą? Kodėl?*
- c) *Kokiais kitais savo teisių gynimos būdais galėjo (gali) pasinaudoti pirkėja? Įvardykite konkrečias teisės normas.*
- d) *Ar plytelių pardavėja turi teisę gauti sutartyje numatytą atlygį?*
- e) *Kokiais savo teisių gynimo būdais galėtų pasinaudoti pardavėja? Įvardykite konkrečias teisės normas.*
- f) *Ar UAB „Danga“ privalo UAB „Rangovita“ kompensuoti 1 000 Eur baudą, šios sumokėtą trečiajam asmeniui?*

- g) *Kas ir kokia apimtimi turėtų atsiskaityti UAB „Danga“ už plyteles? Atsakymą pagrįskite.*
7. UAB „Lizingas“ ir UAB „Važiuklės metai“ sudarė lizingo sutartį, pagal kurią UAB „Lizingas“ iš pardavėjos AB „Scania“ įsigijo vilkiką ir perdavė jį naudotis trečiajam asmeniui UAB „Važiuklės metai“. Pagal įprastą verslo praktiką UAB „Lizingas“ vilkiką įsigijo savo vardu, o pagal šalių sudarytą sutartį UAB „Važiuklės metai“, kaip lizingo gavėja, nuosavybės teisę į vilkiką turėjo įgyti tik tuo atveju, jei sumokės visas lizingo sutartyje numatytas įmokas. AB „Scania“ kreipėsi į teismą, prašydama pripažinti negaliojančia su UAB „Lizingas“ sudarytą vilkiko pirkimo–pardavimo sutartį ir grąžinti vilkiką AB „Scania“, t. y. pardavėjui. AB „Scania“ nurodė, kad ji pirkimo–pardavimo sutartimi perdavė vilkiką UAB „Lizingas“ ir pasirašė šio daikto perdavimo–priėmimo aktą, tačiau UAB „Lizingas“ iki šiol už vilkiką neatsiskaitė. Nėgana to, UAB „Lizingas“ įregistravo vilkiką savo vardu VĮ „Regitra“, tačiau, AB „Scania“ vertinimu, tai neteisėta, nes už vilkiką nėra atsiskaityta, o juo naudojasi trečiasis asmuo, kuris, be kita ko, UAB „Lizingas“ kas mėnesį moka įmokas už neteisėtai (neatlygintinai) perimtą turtą. AB „Scania“ vertinimu, UAB „Lizingas“ neįgijo nuosavybės teisės į vilkiką, todėl neturėjo teisės šio vilkiko perleisti trečiajam asmeniui (UAB „Lizingas“ vilkiką perleido dukterinei bendrovei UAB „Lizingas +“, o ši – atgal UAB „Lizingas“). Nuosavybės teisės pripažinimas, nesumokėjus daikto kainos, AB „Scania“ įsitikinimu, būtų prilygintas dovanojimui, o šalys siekė daiktą perleisti atlygintinai, todėl bet koks daikto naudojimas už jį neatsiskaičius iš esmės paneigia šalių valią, ir bet kokie šalių valios neatitinkantys teisiniai santykiai turi būti nedelsiant nutraukti.
- a) *Nuo kurio momento pirkėjui pereina nuosavybės teisė į pirkimo–pardavimo sutartimi įsigytą (įsigytą) daiktą?*
- b) *Koks yra nuosavybės teisės įgijimo ir nuosavybės teisės įregistravimo santykis?*
- c) *Ar šiuo atveju UAB „Lizingas“ įgijo nuosavybės teisę ir teisėtai vilkiką įregistravo savo vardu?*
- d) *Kaip manote, kokių teisiniu pagrindu remdamasi, AB „Scania“ siekia sutartį pripažinti negaliojančia? Ar tenkintinas jos reikalavimas?*
- e) *Ar AB „Scania“ turi teisę vilkiką išreikalauti kokių nors kitu teisiniu pagrindu (be sutarties pripažinimo negaliojančia)?*
- f) *Koks yra UAB „Važiuklės metai“ statusas pirkimo–pardavimo sutarties atžvilgiu?*
- g) *Paaiškinkite, ar galima teigti, jog UAB „Važiuklės metai“ nuosavybės teisę siekia įgyti pirkimo–pardavimo išsimokėtinai pagrindu.*
- h) *Įvertinkite AB „Scania“ argumentus, teisės normas bei teismų praktiką ir pateikite motyvų, kuriais remdamasis teismas tenkintų arba atmestų ieškinį, pavyzdžių.*

8. A. Pavardėnas ir UAB „Odinas“ sudarė šilumos vamzdžių pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią A. Pavardėnas įsigijo kavinės patalpoms reikalingą vamzdžių kiekį. Visose patalpose pakeitus vamzdžius ir A. Pavardėnui kreipusis į savivaldybę subsidijų, jam buvo paaiškinta, kad vamzdžių rodikliai netenkina savivaldybės iškeltų kriterijų ir dėl to A. Pavardėno įmonei subsidijos teikiamos nebus. A. Pavardėnas nedelsdamas kreipėsi į teismą ir iš UAB „Odinas“ prašė priteisti sumokėtą avansinę įmoką, nes parduoti netinkamos kokybės vamzdžiai, dėl kurių A. Pavardėnas bei jo įmonė negavo savivaldybės subsidijų savo kavinės verslui plėtoti pagal specialų Energijos taupymo viešojo maitinimo įstaigų patalpose projektą, bei nutraukti sutartį. A. Pavardėnas taip pat nurodė, kad jis kreipėsi į UAB „Odinas“; norėdamas įsigyti būtent tokius šilumos vamzdžius, kad savivaldybė pagal specialų projektą jam suteiktų paramą, o tiek jo įmonės kavinė, tiek UAB „Odinas“ veikia nedideliame miestelyje, kuriame visiems apie šį projektą buvo žinoma ir UAB „Odinas“ tikrai suprato, koku tikslu šie vamzdžiai perkami. Be to, UAB „Odinas“ vadybininkė paaiškino, kad šie vamzdžiai tinkami subsidijoms gauti. Tuo tarpu UAB „Odinas“ paaiškino, kad į ją kreipėsi A. Pavardėnas, prašydamas parduoti Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančių šilumos vamzdžių, tad jam tokie ir buvo parduoti. UAB „Odinas“ taip pat paaiškino, kad verslas yra veikimas savo rizika, todėl UAB „Odinas“ neprivalo aiškintis, ar atsakingai elgiasi pirkėjai, nes jai aktualu jos pačios pelnas, o A. Pavardėnui nederėtų pasitikėti vadybininkais, nes jų pagrindinis tikslas – kuo daugiau parduoti. Be to, naivu tikėtis, kad kiekvienas vadybininkas žinos visus savivaldybės keliamus reikalavimus.
- a) *Atskleiskite, kaip teismų praktikoje suprantama netinkamos kokybės sąvoka. Kokie kriterijai taikomi kokybės tinkamumui nustatyti?*
 - b) *Paaiškinkite, ar galima teigti, jog A. Pavardėnui buvo parduoti netinkamos kokybės vamzdžiai.*
 - c) *Kiek reikšmės šiame ginče turi aplinkybė, kad UAB „Odinas“ vadybininkė patvirtino, jog „šie vamzdžiai tinkami gauti subsidijas“?*
 - d) *Kaip manote, ar situacijos teisinis vertinimas skirtųsi priklausomai nuo to, ar sutartį sudarė A. Pavardėnas, ar jo įmonė?*
 - e) *Ar UAB „Odinas“ kyla atsakomybė pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu?*
 - f) *Ar e) punkte įvardyta atsakomybė pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu suprantama kaip civilinė atsakomybė?*
 - g) *Paaiškinkite, ar teismas tenkins A. Pavardėno reikalavimą. Atsakymą pagrįskite.*
9. UAB „Kalaima“ kreipėsi į teismą ir nurodė, jog, vykdydama rangos darbus, UAB „Pajusk“ patalpose tinkavo sienas. Kadangi Čekijoje gamintu tinku tuo metu prekiaavo trys įmonės, tačiau visos turėjo ribotą kiekį reikalingo tinko, UAB „Kalaima“ jo įsigijo iš visų trijų platintojų.

Įvykdžius rangos darbus, po dviejų dienų tinkas atsilupo, o UAB „Pajusk“ nutraukė rangos sutartį ir pareikalavo atlyginti nuostolius. Dėl šios priežasties UAB „Kalaima“, remdamasi trimis skirtingomis pirkimo–pardavimo sutartimis, pareiškė ieškinį visiems trims platintojams dėl netinkamo pirkimo–pardavimo sutarties vykdymo ir pareikalavo grąžinti sumokėtą kainą, nes parduotas tinkas negali būti naudojamas pagal paskirtį, t. y. neatitinka net minimalių kokybės reikalavimų. Dvi bendrovės netinkamą tinko kokybę pripažino, tačiau pareiškė, kad pinigų grąžintų tik tuo atveju, jei joms būtų grąžintas tinkas, o tai yra neįmanoma. Trečioji bendrovė pareiškė, jog ieškovas neįrodė, kad nubyrejo būtent iš jos įsigytas tinkas, ir prašė ieškinį atmesti.

- a) *Paaiškinkite, ar tinkamą savo teisių gynimo būdą pasirinko UAB „Kalaima“.*
- b) *Ar galima teigti, jog reikalavimas visiems trims tinko platintojams pareikštas solidariai?*
- c) *Kaip manote, ar dviejų bendrovių pripažinimas, jog tinkas nebuvo tinkamos kokybės, yra „prima facie“ įrodymas, kad ir trečiosios bendrovės parduotas tinkas neatitinka kokybės reikalavimų?*
- d) *Kaip vertinate tą faktą, kad bendrovė pareiškė, jog pinigų grąžintų tik tuo atveju, jei joms būtų grąžintas tinkas, tačiau tai yra neįmanoma? Kaip UAB „Kalaima“ siūlytumėte elgtis šioje situacijoje?*
- e) *Kokiais kitais teisių gynimo būdais UAB „Kalaima“ dar galėtų ginti savo pažeistas teises?*

10. AB „Erdvėlavis“ ir UAB „Kirptukas“ sudarė pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią AB „Erdvėlavis“ pardavė 1 500 metrų itališkos medžiagos, iš viso – 10 ritinių, kurių kaina siekė 21 000 Eur, tačiau sutartyje buvo nurodyta, jog prekės UAB „Kirptukas“ nuosavybėn pereis tik tada, kai pirkėja sumokės visą kainą. AB „Erdvėlavis“ priėmimo–perdavimo aktu prekes perdavė, o UAB „Kirptukas“ jas priėmė; priėmimo–perdavimo metu pirkėja pardavėjai sumokėjo 12 000 Eur. Likusių pinigų UAB „Kirptukas“ laiku nesumokėjo, o po pusmečio bendrovei buvo iškelta restruktūrizavimo byla. Įstatymų nustatyta tvarka ir terminais buvo patvirtintas UAB „Kirptukas“ restruktūrizavimo planas. Patvirtinus šį planą, AB „Erdvėlavis“ kreipėsi į UAB „Kirptukas“ administratorių, reikalaudamas grąžinti visas medžiagas, įskaitant ir tas, už kurias jau sumokėta. UAB „Kirptukas“ administratorius pareiškė, kad tai, jog bendrovė atsiskaitė už medžiagas iš dalies, reiškia, jog tik ta apimtimi medžiagų pirkimo–pardavimo sutartis ir buvo sudaryta, todėl medžiagų, už kurias atsiskaityta, AB „Erdvėlavis“ išreikalauti negali, kadangi CK 6.345 str. 1 d. aiškiai numatyta, kad jeigu nesumokėta tik kainos dalis, pardavėjas gali išreikalauti tik nesumokėtą daikto kainos dalį, kai daiktas yra dalusis. AB „Erdvėlavis“ nurodė, kad ši straipsnio dalis jai netaikytina, kadangi

perduoti medžiagų ritiniai yra ne vienas dalus daiktas, kaip tai suprantama CK 4.6 str., o 10 atskirų savarankiškų nedaliųjų daiktų – ritinių. Kadangi kiekvieną ritinį galima perduoti ir atskirai, negalima traktuoti, kad visi ritiniai yra vienas dalusis daiktas. Dėl šios priežasties AB „Erdvėlaisis“ nutarė kreiptis į teismą.

- a) *Paaiškinkite, ar šalys gali susitarti, kad nuosavybės teisė pirkėjui pereis ne nuo daiktų perdavimo, o nuo visos kainos sumokėjimo momento.*
- b) *Ar atsakymas į a) klausimą skirtųsi, jei pirkimo–pardavimo sutarties objektas būtų nekilnojamasis daiktas? Kodėl?*
- c) *Ar pagrįsti UAB „Kirptukas“ administratoriaus argumentai, kad sutartis sudaryta tik dėl tos dalies prekių, už kurias jau sumokėta? Kodėl?*
- d) *Ar šiuo konkrečiu atveju, nepriklausomai nuo atsakymo į c) klausimą, pagrįsti UAB „Kirptukas“ administratoriaus argumentai, kad gali būti grąžinama tik dalis prekių?*
- e) *Kiek pagrįsta AB „Erdvėlaisis“ pozicija, kad jai UAB „Kirptukas“ nurodytas straipsnis netaikytinas ir ji turi teisę išsireikalauti net ir tą daiktų dalį, už kurią jau sumokėta?*
- f) *Ar šios situacijos teisinis vertinimas skirtųsi, jei paaiškėtų, kad AB „Erdvėlaisis“ yra pareiškęs kreditoriaus reikalavimą, kuris įtrauktas į teismo patvirtintą restruktūrizavimo planą? Kodėl?*
- g) *Išspręskite ginčą, remdamiesi teisės normomis, doktrina bei teismų praktika.*

11. 2014 m. lapkričio 22 d. Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartimi (toliau – Sutartis) V. Pavardenis bendrosios jungtinės nuosavybės teise kartu su sutuoktine įsigijo Gyvenamąjį namą, esantį Vilniaus m. sav. Vilniaus m. Ramunių g. 14F (toliau – Namas). Šalių susitarimu Turtas kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais buvo įkainotas 5 000 000 Eur. Sutartyje buvo nurodyta, kad Pardavėjui Turtas yra išnuomojamas iki 2015 m. liepos 1 d. Turto nuomos mokestis už laikotarpį iki 2015 m. liepos 1 d. yra 15 000 Eur (penkiolika tūkstančių eurų), kuriuos Pardavėjas sumokėjo V. Pavardeniui, o V. Pavardenis gavo iš Pardavėjo grynaisiais pinigais prieš pasirašant ir patvirtinant šią Sutartį. Netrukus po Sutarties pasirašymo dienos Pardavėjas ėmė reikalauti grąžinti sumokėtus 15 000 Eur, kadangi iki Sutarties sudarymo V. Pavardeniui dar nebuvo perėjusi nuosavybės teisė, todėl jis įgijo šiuos pinigus be jokio teisinio pagrindo, o rankpinigiai pagal notarinės formos sutartį yra draudžiami (CK 6.98 str. 2 d.). Be to, Sutarties 5.2. punkte V. Pavardenis patvirtino, jog sutinka, kad Pardavėjas iki 2015 m. liepos 1 d. neatlygintinai naudotųsi kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu. V. Pavardeniui atsakius grąžinti pinigus, nuomininkas iš jo pareikalavo pateikti Namu energinio naudingumo sertifikatą, tačiau V. Pavardenis rėmėsi Sutarties 5.1. punktu, kuriame konstatuota, jog V. Pavardenis nepageidauja gauti iš Pardavėjo Turto energinio naudingumo sertifikato ir garantuoja, jog jokių pretenzijų

dėl to nereiškia ir ateityje nereikš, teigdamas, jog ta pati išlyga galioja abiem sutarties šalims. Tuo metu Pardavėjas nurodė, jog Pastatų energinio naudingumo sertifikavimas pagal Lietuvos Respublikos statybos įstatymą privalomas statant, parduodant ar išnuomojant pastatus, o jo neišdavus nuomos sutartis negalioja. Negaliojant nuomos sutarties, Pardavėjas Turtu naudojami panaudos sutarties pagrindu, o tokiu atveju V. Pavardenis privalo grąžinti 15 000 Eur su 6 proc. metinėmis palūkanomis, nes nuoma yra jo ūkinė komercinė veikla. Be to, įgytą gyvenamąjį namą jis ketino brangiau parduoti tretiesiems asmenims. V. Pavardenis nutarė išsiaiškinti, ar apskritai Sutartis galioja, jei nepateiktas energinio naudingumo sertifikatas ir ji neįregistruota registre.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Ar ta pačia pirkimo pardavimo sutartimi gali būti parduodami ir kilnojamieji, ir nekilnojamieji daiktai? Kodėl taip manote?*
- b) *Ar galima teigti, kad konkrečiu atveju vienu Sutarties dokumentu buvo sudarytos dvi pirkimo–pardavimo sutartys: kilnojamųjų daiktų bei nekilnojamojo daikto? Kodėl?*
- c) *Ar pagal Sutarties nuostatas galima teigti, kad nuosavybės teisė į kilnojamuosius bei nekilnojamąjį daiktą konkrečiu atveju pereina skirtingu metu? Kodėl? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo atsakymo į b) klausimą?*
- d) *Koks yra pagal Sutartį perduotų 15 000 Eur teisinis statusas? Paaiškinkite, kokiomis Sutarties nuostatomis remdamiesi, teikiate tokį atsakymą.*
- e) *Ar V. Pavardenis, remiantis Pardavėjo nurodytomis Sutarties nuostatomis, privalo grąžinti 15 000 Eur su 6 proc. metinėmis palūkanomis? Kodėl?*
- f) *Ar situacijoje įvardyta nuomos sutartis galėjo būti sudaryta anksčiau nei pirkimo–pardavimo sutartis? Kodėl?*
- g) *Ar galima teigti, kad šalys sudarė preliminarąją nuomos sutartį?*
- h) *Prie kokių pardavėjui teisės aktuose įtvirtintų pareigų priskirtina pareiga pateikti Lietuvos Respublikos statybos įstatymo reikalaujamą energinio naudingumo sertifikatą?*
- i) *Ar šalys gali susitarti, kad pirkėjas tam tikrų pardavėjo pareigų įgyvendinti nereikalauja? Atsakymą pagrįskite.*
- j) *Kokia sutarties registravimo viešajame registre reikšmė? Kas pagal Sutartį ją turėjo įregistruoti?*
- k) *Ar šiuo atveju, kol registre kaip savininkas nurodytas Pardavėjas, jis gali dėl to paties daikto sudaryti ir įregistruoti nuomos sutartį?*
- l) *Ar nuomos sutartis gali būti registruojama, jei šalys Sutartyje dėl to nesusitarė?*
- m) *Ar pakanka pateikti Sutartį, kad būtų įregistruotos ir pirkimo–pardavimo, ir nuomos sutartys?*

1.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. ATIYAH, P. S.; ADAMS, J. N. *The Sale of Goods*. Harlow: Longman, 2005.
3. BAKANAS, A., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 2 knyga. Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002.
4. BARANAUSKAS, E., *et al.* Daiktinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
5. DRAZDAUSKAS, S. Bendrosios Europos pirkimo–pardavimo teisės autonominio taikymo Lietuvoje problematika. *Teisė*, 2013, 88.
6. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. SCHLECHTRIEM, P.; SCHWENZER, I. (eds.). Oxford, New York: Oxford University Press, 2005.
7. INCOTERMS 2010. <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/incoterms-2010>>.
8. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
9. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
10. MIZARAS, V. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, 3–4 (45–46).
11. MIZARAS, V. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo teisiniai padariniai (2). *Justitia*, 2003, 5 (47).
12. MIZARAS, V. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, 6 (48).
13. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition*. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
14. SELELIONYTĖ–DRUKTEINIENĖ, S. Sutartinė atsakomybė: grįšta kalte ar be kaltės? *Jurisprudencija*, 2011, 18 (14).
15. SURVILAITĖ, R. Kaip teisingai perduoti turtą? Pirkimo–pardavimo sutarties sudarymas. *Juristas*, 2007, 2.
16. *The CISG and Its Impact on National Legal Systems*. FERRARI, F. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2008.
17. *UN Convention on the International Sale of Goods (CISG): commentary*. KRÖLL, S., *et al.* München: Hart Publishing, 2011.

Teisės aktai:

1. 1980 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių. Valstybės žinios, 1995, Nr. 102-2283.
2. 1983 m. UNIDROIT Ženevos konvencija dėl atstovavimo sudarant tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutartis (neįsigaliojusi) <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1983agency/1983agency-e.htm>>.

3. Europos Komisijos 2011 m. spalio 12 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrosios Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisės <<http://www.tm.lt/dok/du/10%2027%20pasiulymas%20DOC.PDF>>.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
5. Lietuvos Respublikos sutarčių registro įstatymas. Valstybės žinios, 2010, Nr. 139-7115.
6. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. I-51 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Jungtinių Tautų Organizacijos 1980 m. balandžio 11 d. Konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo pardavimo sutarčių“. Valstybės žinios, 1993, Nr. 4-79.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1158 „Dėl Sutarčių registro steigimo ir Sutarčių registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3157.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-85/2012 (*dėl Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių taikymo ir šalių teisinių santykių kvalifikavimo; dėl teisės normų, reglamentuojančių pardavėjo pareigą perduoti daiktus, taikymo*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2014 (*dėl Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių taikymo; teisės reikšti ieškinį dėl netinkamos daikto kokybės; ieškinio senaties termino*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-107/2009 (*dėl bendrųjų pirkimo–pardavimo sutarties požymių*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-224/2010 (*dėl pirkimo–pardavimo ir rangos sutarčių santykio; daikto komplektiškumo reikalavimo; pardavėjo pareigos perduoti daiktą ir pirkėjo pareigos priimti daiktą*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-540/2009 (*dėl pirkimo–pardavimo sutarties dalyko fizinio ir teisinio neįmanomumo; pirkimo–pardavimo sutarties kvalifikavimo niekine, nesant jo dalyko*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2008 (*dėl PVM sąskaitos faktūros reikšmės pasibaigus rašytinės formos pirkimo–pardavimo sutarties terminui*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-484/2009 (*dėl pirkimo–pardavimo sutarties ir PVM sąskaitos faktūros santykio, nustatant prekę kainą*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-36/2013 (*dėl pirkimo–pardavimo sutarties formos; PVM sąskaitos faktūros, kaip sutartinius santykius patvirtinančio dokumento*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2012 (*dėl esminių pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų; daikto kiekio nustatymo taisyklių*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-76/2014 (*dėl perleidžiamų daiktų kaip esminės pirkimo–pardavimo*

sutarties sąlygos; reikalavimų daiktui ir daikto kokybei; pardavėjo atsakomybės už daiktą, negalintį būti civilinių daiktinių teisių objektu).

11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-168/2011 (*dėl gyventojų pajamų mokesčio įskaičiavimo į kainą*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-364/2013 (*dėl termino pagal pirkimo–pardavimo sutartį ir jo pažeidimo teisinių pasekmių, inter alia šalies teisės vienašališkai nutraukti sutartį*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-31/2009 (*dėl pardavėjo pareigos perduoti daiktą pagal pirkimo–pardavimo sutartį; pirkimo–pardavimo sutarties nutraukimo CK 6.217 str. 1 d. nustatytu pagrindu; pardavėjo teisės pasirinkti civilinių teisių gynimo būdą pirkėjui nesumokėjus daikto kainos*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-54/2011 (*dėl pardavėjo pareigos perduoti daiktą pagal pirkimo–pardavimo sutartį; transporto priemonių pirkimo–pardavimo sutarčių privalomos registracijos ir nuosavybės teisės į šia sutartimi perleidžiamas transporto priemones perėjimo momento*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-462/2011 (*dėl pardavėjo pareigos patvirtinti daikto nuosavybės teisę ir įrodymų vertinimo, pažeidus šią pareigą; CK 6.322 str. 2 d. taikymo*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-512/2010 (*dėl daiktų asortimento sąlygos užtikrinimo ir pirkėjo teisių, pardavėjui pažeidus šį reikalavimą; prekės kainos mažinimo; pirkėjo teisės atsisakyti nuo sutarties ir restitucijos; pirkėjo pareigos atsiskaityti*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-149/2009 (*dėl reikalavimų daikto kokybei ir pirkėjo teisių pažeidus šį reikalavimą*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-2012 (*dėl daikto kokybės reikalavimų ir paslėptų daikto trūkumų*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-239/2006 (*dėl pirkėjo ir pardavėjo santykių, susijusių su parduotu daikto kokybe*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-287/2009 (*dėl pardavėjo teisių pirkėjui neįvykdžius pareigos sumokėti kainą pagal pirkimo–pardavimo sutartį; CK 6.345 str. 1 d. santykio su bendrosiomis sutartinius santykius reglamentuojančiomis CK normomis*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-90-378/2015 (*dėl pardavėjo teisės reikalauti iš pirkėjo sumokėti kainą už daiktą pagal pirkimo–pardavimo sutartį*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-182/2009 (*dėl pardavėjo pareigos parduoti tinkamos kokybės daiktą ir pirkėjo pareigos sumokėti kainą santykio; pirkėjo teisių gynimo būdų pardavus netinkamos kokybės daiktą; Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių taikymo*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-499/2009 (*dėl pardavėjo atsakomybės už parduodamų daiktų kokybę; trečiųjų asmenų kaltės, kaip pardavėjo atsakomybę šalinančios aplinkybės (CK 6.333 str. 3 d.)*).

24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-19/2010 (*dėl pirkėjo, įsigijusio netinkamos kokybės daiktą, teisės atsisakyti sutarties įgyvendinimo sąlygų; daikto kokybės trūkumų kvalifikavimo ir kokybės garantijos*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-133/2010 (*dėl alternatyvių pirkėjo teisių gynimo būdų santykio, pardavėjui pažeidus pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą; įrodinėjimo naštos pardavėjui pažeidus pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą paskirstymo*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455/2010 (*dėl netinkamos kokybės daiktą nusipirkusio pirkėjo teisių; nuostolių, atsiradusių dėl netinkamos kokybės daikto, atlyginimo; civilinės atsakomybės santykio su kitais specialiais gynybos būdais*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2010 (*dėl pardavėjo pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę ir pirkėjo teisių gynimo, įsigijus netinkamos kokybės daiktą; akivaizdžių daikto trūkumų (CK 6.327 str. 2 d. ir 6.333 str. 2 d.); pardavėjo atsakomybę šalinančių pagrindų; protingo termino pagal CK 6.327 str. 5 d.)*).
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-569/2010 (*dėl parduotų daiktų trūkumų konstatavimo ir įrodinėjimo naštos; esminio pirkimo–pardavimo sutarties pažeidimo, kaip pagrindo nutraukti sutartį*).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-224/2011 (*dėl sutartinės garantijos daikto sudėtinėms dalims*).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-531/2011 (*dėl tinkamos daiktų kokybės nustatymo kriterijų ir esminio sutarties pažeidimo, pasireiškusio perduodant netinkamos kokybės daiktus*).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-593/2012 (*dėl pardavėjo pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę ir pirkėjo teisių gynimo, įsigijus netinkamos kokybės daiktą*).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje V Nr. 3K-3-346/2013 (*dėl CK 6.334 str. 1 d. 3 p. numatytos pirkėjo teisės reikalauti, kad pardavėjas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų daikto trūkumus*).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-65/2014 (*dėl žalos, atsiradusios parduotus netinkamos kokybės produktus, atlyginimo ir pardavėjo sutartinės civilinės atsakomybės mažinimo*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-457/2014 (*dėl pardavėjo pareigos perduoti tinkamos kokybės daiktą ir dėl pirkėjo teisių gynimo būdų įsigijus netinkamos kokybės daiktą*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-475/2009 (*dėl pardavėjo teisės išreikalauti daiktus iš bankrutuojančio pirkėjo, kai pagal sutartį nuosavybės teisė į daiktus pirkėjui pereina tik sumokėjus pardavėjui visą sutartyje nustatytą kainą*).
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-39/2012 (*dėl pardavėjo reikalavimų, pirkėjui nesumokėjus daikto kainos*).

2 TEMA.

Atskiros pirkimo–pardavimo sutarties rūšys

2.1. Potemės

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties samprata, požymiai ir pirkėjo teisių gynimo būdų specifika. Didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis. Viešojo pirkimo–pardavimo sutartis. Energijos pirkimo–pardavimo sutartis, jos rūšys, sudarymo ir nutraukimo tvarka, šalių subjektiškumo ypatumai. Nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties samprata, sąlygos, sudarymo ir vykdymo ypatumai. Būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties ypatumai, jos santykis su preliminariąja ir kitomis sutartimis, pirkėjo pažeistų teisių gynimo būdų specifika. Įmonės pirkimo–pardavimo sutartis, jos santykis su akcijų pirkimo–pardavimo sutartimi ir kitais verslo perleidimo būdais. Daiktų pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis, jos santykis su lizingo ir išperkamosios nuomos sutartimis. Pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties charakteristika ir jos, kaip alternatyvaus prievolių įvykdymo užtikrinimo būdo, samprata. Daiktų pardavimas aukciono būdu. Teisių pirkimo–pardavimo sutartis ir atskiru šios sutarties rūšių ypatumai. Kitos pirkimo–pardavimo sutarčių rūšys.

2.2. Teorinė medžiaga

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį pardavėjas – verslininkas įsipareigoja parduoti prekę arba paslaugą pirkėjui – vartotojui, o pirkėjas įsipareigoja sumokėti kainą. (CK 6.350 str. 1 d.).

Didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Didmeninio pirkimo–pardavimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią pardavėjas – asmuo, kuris verčiasi prekyba, pardavėjo atstovas įsipareigoja nustatytu laiku perduoti savo pagamintus ar įsigytus daiktus pirkėjui nuosavybės teise (patikėjimo teise) pastarojo verslo poreikiams ar kitokiems su asmeniniais, šeimos ar namų ūkio poreikiais nesusijusiems poreikiams tenkinti, o pirkėjas įsipareigoja sumokėti kainą (CK 6.371 str.).

Energijos pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Pagal energijos (ar energijos išteklių) pirkimo–pardavimo sutartį energijos tiekimo įmonė įsipareigoja pateikti abonentui per prijungtą energijos tiekimo tinklą sutartyje numatytos rūšies energijos kiekį, o abonentas įsipareigoja už patiektą energiją sumokėti ir laikytis sutartyje numatyto energijos vartojimo režimo, užtikrinti jam priklausančių energijos tiekimo tinklų eksploatavimo saugumą bei naudojamų prietaisų ir įrenginių tvarkingumą (CK 6.383 str.).

Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja nekilnojamąjį turtą perduoti priėmimo–perdavimo aktu (CK 6.398 str.) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja nekilnojamojo turto objektą priimti ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą).

Įmonės pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Pagal įmonės pirkimo–pardavimo sutartį pardavėjas įsipareigoja perduoti pirkėjui nuosavybės teisę visą įmonę kaip turtinį kompleksą ar jos esminę dalį, išskyrus teises ir pareigas, kurių pardavėjas neturi teisės perduoti kitiems asmenims, o pirkėjas įsipareigoja tai priimti ir sumokėti kainą (CK 6.402 str.).

Pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties samprata. Pirkimo–pardavimo išsimokėtinai (kreditin) sutartimi laikytina sutartis, kurios viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą) šalių sutartomis dalimis, tačiau pardavėjui išlieka nuosavybės teisė į parduodamus daiktus tol, kol pirkėjas nesumoka visos sutartyje numatytos kainos, jeigu sutartyje nenumatyta kitaip (CK 6.411 str.).

Pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties samprata. Pagal pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartį pardavėjas įsipareigoja perduoti turtą pirkėjui kartu įgydamas teisę perduotą daiktą atpirkti per šalių sutartą, be ne ilgesnį kaip penkerių metų terminą, o pirkėjas įsipareigoja sumokėti turto kainą ir jį valdyti, naudoti bei juo disponuoti taip, kad pardavėjas galėtų įgyvendinti atpirkimo teisę (CK 6.417 str.).

Pirkimo–pardavimo aukciono būdu sutarties samprata. Daiktų pirkimas–pardavimas aukciono būdu reiškia, kad daiktai siūlomi pirkti keliems asmenims per tarpininką – aukciono vedėją, o sutartis laikoma sudaryta su tuo pirkėju – aukciono dalyviu, kuris pasiūlo didžiausią kainą už parduodamą daiktą (CK 6.419 str.).

Teisių pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Teisių pirkimo–pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti teises kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja jas priimti ir sumokėti nustatytą pinigų sumą (kainą) (CK 6.425 str.).

Viešojo pirkimo–pardavimo sutarties samprata. Pagal viešojo pirkimo–pardavimo sutartį valstybės ar savivaldybės institucija arba valstybės ar savivaldybės įmonė, įstaiga arba organizacija už valstybės, savivaldybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir kitų valstybės ar savivaldybės fondų lėšas perka daiktus ar moka už darbus ar paslaugas (įskaitant nuomą) valstybės arba savivaldybės ar jų institucijų, įmonių, įstaigų bei organizacijų poreikiams tenkinti (CK 6.380 str.).

Atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių teisinis reguliavimas

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.350–6.370 str. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija tvirtina Mažmeninės prekybos taisykles (CK 6.350 str. 2 d.). Nurodytos vartojimo pirkimo–pardavimo sutartims skirtos nuostatos yra vartojimo sutarčių instituto dalis ir yra taikytinos kartu su toliau įvardytomis atskiras pirkimo–pardavimo sutarties rūšis reglamentuojančiomis teisės normomis (CK 6.383 str. 4 d., 6.416 str., 6.419 str. 5 d. ir kt.), jei konkreti sudaryta sutartis atitinka vartojimo sutarčių sampratą ir požymius (CK 6.228¹ str.).

Didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.371–6.379 str.

Energijos pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.383–6.391 str.

Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.392–6.401 str., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad CK 6.401 str. įtvirtinta būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartis laikytina *preliminariąja* nepastatyto gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartimi ir yra specialioji teisės norma CK 6.165 str. atžvilgiu.

Įmonės pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojama CK 6.402–6.410 str. Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį reglamentuojančios nuostatos (CK 6.392–6.401 str.) įmonių pirkimui–pardavimui taikomos tiek, kiek CK 6.402–6.410 str. nenustato ko kita.

Pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis reglamentuojama CK 6.411–6.416 str. Jei šia sutartimi parduodamas nekilnojamasis turtas, įmonė ar kitas specifinis objektas, kartu su pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartį reguliuojančiomis teisės normomis taikomos ir tokioms sutartims taikomos taisyklės.

Pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis reglamentuojama CK 6.417–6.418 str. Jei šia sutartimi parduodamas nekilnojamasis turtas, įmonė ar kitas specifinis objektas, kartu su pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartį reguliuojančiomis teisės normomis taikomos ir tokioms sutartims taikomos taisyklės.

Pirkimo–pardavimo aukciono būdu sutartį reglamentuoja CK 6.419–6.424 str. Tais atvejais, kai aukcionas yra ne savanoriškas, o priverstinis, varžytynių, kaip priverstinio aukciono, ypatumus nustato Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (CK 6.419 str. 3 d.). Valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių daiktų pirkimui–pardavimui aukciono būdu CK taisyklės taikomos tiek, kiek kiti įstatymai nenumato ko kita (CK 6.419 str. 4 d.). Jei šia sutartimi parduodamas nekilnojamasis turtas, įmonė ar kitas specifinis objektas, kartu su pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartį reguliuojančiomis teisės normomis taikomos ir tokioms sutartims taikomos taisyklės (CK 6.421 str., 6.393 str. 1 ir 2 d., 6.403–6.407 str.).

Teisių pirkimo–pardavimo sutartis iš esmės yra atlygintinė cesija, todėl ji reglamentuojama CK 6.101–6.110 str., o CK 6.425–6.427 str. teisių pirkimo–pardavimo sutarčiai taikomos tiek, kiek tai neprieštaruoja tų teisių prigimčiai ir esmei (CK 6.425 str.).

Viešojo pirkimo–pardavimo sutartims CK normos taikomos tiek, kiek kiti įstatymai nenustato ko kita (CK 6.382 str.).

Tiek, kiek tam tikrų atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių klausimų nurodytos nuostatos nereglamentuoja, taikomos bendrosios pirkimo–pardavimo sutarties nuostatos (CK 6.305–6.349 str.), o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) normos.

Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos literatūros sąrašė.

Atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių teisinė charakteristika. Visos pirkimo–pardavimo sutarties rūšys yra konsensualinės (CK 6.305 str. 1 d., 6.350 str. 1 d., 6.371 str., 6.383 str. 1 d., 6.402 str., 6.411 str., 6.417 str.), dvišalės (CK 6.317–6.349 str., 6.350 str., 6.359 str., 6.371 str., 6.383 str. 1 d., 6.387 str., 6.402 str., 6.411 str., 6.417 str.) ir atlygintinės (CK 6.305 str. 1 d., 6.313–6.315 str., 6.350 str., 6.364 str. ir kt., 6.371 str., 6.383 str. 1 d., 6.385 str., 6.388 str., 6.397 str., 6.402 str., 6.411 str., 6.414 str., 6.417 str., 6.420 str., 6.422 str.).

Atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių objektai

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties objektas gali būti bet kuris civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.115 str., 4.1–4.19 str., 6.306 str. 1–3 d.), jei nėra teisinių jo apyvartos ribojimų ir jis pagal savo prigimtį bei naudojimo tikslą atitinka vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties esmę, bei paslaugos (CK 6.350 str. 1 d., 6.293 str.).

Didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties objektas paprastai yra kilnojamieji daiktai (CK 4.2 str. 3 d.), tačiau teisės normos šios pirkimo–pardavimo sutarties rūšies nedraudžia sudaryti ir dėl kito civilinių teisių objektu pripažįstamo turto (CK 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str., 6.306 str. 1–3 d.), jei nėra teisinių jo apyvartos ribojimų ir jis pagal savo prigimtį bei naudojimo tikslą atitinka didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties esmę.

Energijos pirkimo–pardavimo sutarties objektas yra energija arba energijos ištekliai (CK 6.383 str. 1 d., 6.391 str., 6.228¹ str. 4 d., 6.293 str.).

Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties objektas yra nekilnojamieji daiktai (CK 1.98, 1.109, 4.2 str. 1–2 d., 6.392 str. 1 d.), apibūdinami individualiais požymiais (CK 1.99 str., 4.4 str. 1 d., 6.396 str. 1 d.). Šios sutarties objektas gali būti ir idealioji nekilnojamojo daikto dalis.

Įmonės pirkimo–pardavimo sutarties objektas yra įmonė kaip turtinis kompleksas ar jos esminė dalis (CK 1.110 str., 6.402 str.), išskyrus teises ir pareigas, kurių pardavėjas neturi teisės perduoti kitiems asmenims. Įmonę parduodantis juridinis asmuo turi būti pelno siekiantis subjektas (CK 1.110 str.).

Pirkimo–pardavimo išsimokėtinai, pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise, pirkimo–pardavimo aukciono būdu sutarčių objektais gali būti bet kuris civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str., 6.306 str. 1–3 d., CK 6.421 str. 3 ir 4 d.), jei nėra teisinių jo apyvartos ribojimų.

Teisių pirkimo–pardavimo sutarties objektas yra turtinės teisės (CK 1.112), tačiau draudžiama perleisti tokį reikalavimą, kurio atžvilgiu negalimas išieškojimas (CK 6.102 str. 1 d.). Be skolininko sutikimo taip pat draudžiama perleisti reikalavimą, jeigu kreditoriaus asmuo skolininkui turi esminės reikšmės (CK 6.101 str. 5 d.). Įstatymų numatytais atvejais, taip

pat jei tai neprieštarauja šių vertybių prigimčiai bei geros moralės principams ar nėra apribota įstatymų, šios sutarties objektas gali būti ir neturtinės teisės (CK 1.114 str.). Pavyzdžiui, negali būti perleistas reikalavimas, kuris susijęs su kreditoriaus asmeniu (CK 6.102 str. 3 d.), teisių, kurios yra ginčo objektas, neturi teisės pirkti advokatai, teisėjai, notarai, teismo antstoliai, jų šeimos nariai ir artimieji giminaičiai (CK 6.427 str. 2 d.) ir pan.

Atskiroms pirkimo–pardavimo sutartims taikytina forma

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties forma. Jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita, laikoma, kad vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis sudaryta nuo to momento, kai pirkėjas išsirenka perkamą daiktą arba kito kiu būdu pareiškia savo valią (CK 6.351 str.). Ši nuostata iš esmės atitinka CK 1.71 str. įtvirtintą konkludentinių veiksmų sampratą.

Didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties formai taikomi bendrieji pirkimo–pardavimo sutarties formos reikalavimai, nurodyti 1 temoje.

Energijos pirkimo–pardavimo sutarties formai taikomi bendrieji pirkimo–pardavimo sutarties formos reikalavimai, nurodyti 1 temoje, tačiau jeigu pagal sutartį abonentas yra fizinis asmuo – vartotojas, naudojantis energiją savo buitiniams reikmėms, tai sutartis laikoma sudaryta nuo vartotojo įrenginių prijungimo prie energijos tiekimo tinklų (CK 6.384 str. 1 d.).

Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartis turi būti notarinės formos, išskyrus bankroto proceso metu sudaromas nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartis. Formos reikalavimų nesilaikymas sutartį daro negaliojančią (CK 6.393 str. 1 ir 2 d., 1.93 str. 1 ir 3 d.). Jeigu viena šalis vengia įregistruoti nuosavybės teisės perėjimo faktą, tai kitos šalies prašymu teismas gali priimti sprendimą dėl sutarties įregistravimo. Šiuo atveju sutartis registruojama teismo sprendimo pagrindu (CK 6.393 str. 4 d.).

Įmonės pirkimo–pardavimo sutartis turi būti vienas rašytinės formos abiejų sutarties šalių pasirašytas dokumentas, patvirtintas notaro ir turintis būtinus CK 6.404 str. nurodytus priedus. Sutarties formos reikalavimų nesilaikymas sutartį daro negaliojančią (CK 6.403 str. 1 ir 2 d., 1.93 str. 1 ir 3 d.).

Pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis turi būti rašytinė (CK 6.413 str. 1 d.). Šios rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti (CK 1.93 str. 2 d.), tačiau sutarties nedaro negaliojančios.

Pirkimo–pardavimo aukciono būdu sutartis laikoma sudaryta, kai aukciono vedėjas tai paskelbia plaktuko dūžiu arba kitokiu įprastu veiksniu (CK 6.421 str. 1 d.). Įrašas aukciono vedėjo registre apie pasiūlymą ir laimėtojo pavardė (pavadinimas) yra sutarties sudarymo įrodymas. Jeigu toks įrašas nebuvo padarytas, sutarties sudarymo faktą galima įrodinėti remiantis liudytojų parodymais (CK 6.421 str. 2 d.). Jeigu aukcione parduotas nekilnojamas daiktas, tai per dešimt dienų nuo pardavimo pardavėjas ir

pirkėjas turi sudaryti įstatymų reikalaujamos formos sutartį, jeigu aukcione parduodama įmonė, tai būtina laikytis CK 6.403–6.407 str. numatytų reikalavimų (CK 6.421 str. 3 ir 4 d.)

Teisių pirkimo–pardavimo sutarties formai taikomi tokie pat reikalavimai kaip ir pagrindinei prievolei (CK 6.103 str.).

Atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.). Jei teisės aktai numato būtiną pirkimo–pardavimo sutarties registraciją, bet ji nebuvo įregistruota, sutartis jos šalims galioja, tačiau neįregistravusios sandorio šalys negali panaudoti sandorio fakto prieš trečiuosius asmenis ir įrodinėti savo teisių prieš trečiuosius asmenis remdamosi kitais įrodymais. Pastaroji taisyklė detalizuota atskiruose CK straipsniuose:

- a) prieš trečiuosius asmenis *nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartis* gali būti panaudota ir jiems sukelia teisines pasekmes tik tuo atveju, jei ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre (CK 6.393 str. 3 d.) – Nekilnojamojo turto registre;
- b) prieš trečiuosius asmenis *įmonės pirkimo–pardavimo sutartis* gali būti panaudota tik tuo atveju, jei ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre ir padaryti atitinkami pakeitimai juridinių asmenų registre (6.403 str. 3 d.) – Juridinių asmenų registre;
- c) aplinkybę, kad nusipirktų neregistruojamų daiktų nuosavybės teisė išlieka pardavėjui, kai daiktai įsigyti teikti paslaugoms arba įmonės verslui, galima panaudoti prieš trečiuosius asmenis tik tuo atveju, jeigu pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis buvo įregistruota įstatymų nustatyta tvarka viešame registre (CK 6.411 str. 2 d.) – Sutarčių registre;
- d) *pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis*, kai neregistruojami daiktai perkami paslaugoms teikti arba įmonės verslui, gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis tik tuo atveju, jeigu ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre (CK 6.417 str. 2 d.) – Sutarčių registre. Jei parduodamas registruojamas turtas, sutartis registruojama tame registre, kuriame registruotas sutarties objektas;
- e) apie *reikalavimo teisės*, kuri įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre, *perleidimą (teisių pirkimo–pardavimo sutartį* – aut. past.) pranešama įstatymų nustatyta tvarka ir šis perleidimo faktas pažymimas viešame registre (CK 6.109 str. 3 d.) (registro pobūdis priklauso nuo sandorio, iš kurio kyla reikalavimo teisė, rūšies).

Pastarosios taisyklės reiškia, kad nekilnojamojo daikto ir įmonės pirkimo–pardavimo sutartys turi būti registruojamos visais atvejais, o pirkimo–pardavimo išsimokėtinai bei su atpirkimo teise sutartys – tik tais, kai įsigyjamas neregistruojamas daiktas, kurį numatoma naudoti paslaugoms arba įmonės verslui. Taip pat turi būti registruojama teisių pirkimo–

pardavimo sutartis, jei perleidžiama reikalavimo teisė registruota viešame registre.

Atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių šalims keliami reikalavimai

Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties šalys: a) vartotojas – fizinis asmuo, su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais) siekiantis sudaryti ar sudarantis sutartis (CK 6.228¹ str. 2 d.) bei b) verslininkas – fizinis asmuo (CK 2.4 str. 2 d.) arba juridinis asmuo ar kita organizacija, ar jų padalinys, savo prekybos, verslo, amato arba profesijos tikslais siekiantys sudaryti ar sudarantys sutartis, įskaitant asmenis, veikiančius verslininko vardu arba jo naudai. Juridinis asmuo gali būti laikomas verslininku neatsižvelgiant į jo dalyvių teisinę formą (CK 6.228¹ str. 3 d.) ir juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str.).

Didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties šalys gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, jei jie yra verslo subjektai ir šią sutartį sudaro verslo tikslais (CK 2.4 str. 3 d., 6.371 str.).

Energijos pirkimo–pardavimo sutarties šalims keliami reikalavimai. Pardavėju pagal šią sutartį gali būti energijos tiekimo įmonė (juridinis asmuo), turinti visus tam reikalingus leidimus, licencijas bei energijos tiekimo tinklus, o pirkėju gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai, turintys energiją naudojančius įrenginius ar nustatytus techninius reikalavimus atitinkančius vidaus tinklus, kurie yra prijungti prie energijos tiekimo tinklų, ir kai įrengti energijos apskaitos prietaisai (CK 6.383 str. 2 d.).

Nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo, pirkimo–pardavimo išsimokėtinai, pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise, pirkimo–pardavimo aukciono būdu sutarčių šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai, tačiau reikia atsižvelgti į specialiųjų viešųjų juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str. 2 d.) ir specialiųjų teisės aktų įtvirtintus ribojimus (žr. šios temos literatūros sąrašą).

Įmonės pirkimo–pardavimo sutarties šalys. Pardavėjas pagal šią sutartį yra įmonę parduodantis juridinis asmuo, kuris, nepriklausomai nuo teisinės formos, turi būti pelno siekiantis subjektas (CK 1.110 str., 6.402 str.). Pirkėjas gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas, tačiau būtina atsižvelgti į specialiųjų viešųjų juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str. 2 d.) ir specialiųjų teisės aktų įtvirtintus ribojimus (žr. šios temos literatūros sąrašą).

Teisių pirkimo–pardavimo sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai, tačiau reikia atsižvelgti į specialiųjų viešųjų juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str. 2 d.) ir kitus teisės aktų nustatytus reikalavimus. Pavyzdžiui, draudžiama perleisti reikalavimą teisėjui, prokurorui ar advokatui, kurie dėl šio reikalavimo iškeltoje byloje atlieka savo tarnybinės pareigas (CK 6.102 str. 2 d.), taip pat teisių, kurios yra ginčo objektas, neturi teisės pirkti advokatai, teisėjai, notarai, teismo antstoliai, jų šeimos nariai ir artimieji giminaičiai (CK 6.427 str. 2 d.) ir pan.

2.3. Aktuali teismų praktika

1. *Dėl daikto kokybės garantijos pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį ir vartotojo teisių gynimo būdų*

„Kai sutarties sąlygomis vartotojo teisės į kokybišką daiktą jo perdavimo metu, į išaiškėjusių daikto kokybės trūkumų šalinimą, į daikto kokybės garantiją, jų apimtis, įgyvendinimas nepagrįstai susiaurinamas, suvaržomas palyginti su teisės aktuose nustatytais vartotojų teisių standartais, tokios sutarties sąlygos netaikomos ir turi būti taikomos vartotojo teisių apsaugą užtikrinančios teisės aktų nuostatos. <...>. Negali būti pripažįstamas privalomu pardavėjo nustatytas keturiolikos dienų daikto kokybės garantinis terminas, nes CK 6.362 straipsnio 1 dalimi nustatytas keturiolikos dienų terminas vartotojui pakeisti (grąžinti) įgytą ne maisto prekę nuo prekės perdavimo dienos nėra siejamas su paaiškėjusias daikto kokybės trūkumais, dėl to šią teisę pirkėjas gali įgyvendinti ir nesant daikto kokybės trūkumų <...>. Vartotojas disponuoja CK 6.363 straipsnyje įtvirtintomis pirkėjo (vartotojo) teisėmis ir turi teisę pasirinkti kurį nors iš šio straipsnio 4–8 dalyse įtvirtintų pažeistų teisių gynimo būdų, o ginčą nagrinėjantis teismas patikrina, ar yra užsakovo (ieškovo–vartotojo) pasirinkto teisių gynbos būdo taikymo sąlygos ir arba taiko užsakovo (ieškovo–vartotojo) pasirinktą, nurodytame straipsnyje įtvirtintą pažeistų teisių gynimo būdą, arba argumentuotai atsisako jį taikyti, arba parenka ir taiko proporcingą bei adekvatų užsakovo (ieškovo–vartotojo) teisių gynimo būdą. CK 6.363 straipsnio 4–8 dalyse įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kuriuo užsakovui (pirkėjui) pagal šiose normose nustatytas sąlygas suteikiama teisė pasirinkti jam naudingiausią pažeistos teisės dėl netinkamos kokybės daikto pagaminimo (pardavimo) gynimo būdą, tarp jų ir nutraukti sutartį bei pareikalauti grąžinti sumokėtą kainą. CK 6.363 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta vartotojo teisių apsaugos priemonė yra specialus vartotojo teisių gynimo būdas, kurio taikymo galimybė nėra saistoma daikto nepašalinamų trūkumų egzistavimo, taigi jis gali būti taikomas ir tada, kai daikto trūkumai gali būti pašalinami.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-252/2013.

2. *Dėl elektros energijos pirkimo–pardavimo santykių subjektų*

„Elektros energijos tiekimo vartotojams (pirkimo–pardavimo) sutartis yra viešoji sutartis (CK 6.161 str. 1 d., 6.383 str. 3 d.). Tai reiškia, kad elektros energijos tiekimo įmonė privalo teikti tiekimo paslaugas visiems, kas kreipiasi, t. y. asmenims, turintiems energiją naudojančius įrenginius ar nustatytus techninius reikalavimus atitinkančius vidaus tinklus, kurie yra prijungti prie energijos tiekimo tinklų, ir įrengtus apskaitos prietaisus. <...>. Daugiabučio namo butui tiekiamos elektros energijos pirkimo–par-

davimo sutarties šalis gali būti ne tik savininkas, bet ir buto nuomininkas, tačiau pirkimo–pardavimo santykiai tarp nuomininko ir elektros energijos tiekėjo gali atsirasti tik iš rašytinės pirkimo–pardavimo sutarties, bet ne iš faktinio elektros energijos vartojimo <...>. Savininko pareiga atsiskaityti už elektros energiją kyla esant bent vienai iš alternatyvių sąlygų, t. y. kai sutarties su visuomeniniu tiekėju nesudaryta arba kai vartotojo neįmanoma nustatyti <...>. Nuomininko faktinis elektros energijos vartojimas neturi juridinės reikšmės ir nėra teisinis pagrindas nuomininko ir elektros energijos tiekėjo pirkimo–pardavimo santykiams atsirasti. <...>. Šis aiškėjimas nereiškia, jog nuomininkas apskritai neturi pareigos atsiskaityti už suvartotą elektros energiją. Tokia jo pareiga gali kilti iš nuomos sutarties ir nuomos santykių.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-200/2014.

3. Dėl pardavėjo atsakomybės pagal nekilnojamo daikto pirkimo–pardavimo sutartį ir pirkėjo teisių gynimo būdų įsigijus netinkamos kokybės daiktą

„Pardavėjo atsakomybė už parduodamo daikto kokybę nėra absoliuti <...>. Nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties pažeidimo atveju pirkėjas gali gintis bendraisiais teisių gynimo būdais, pvz., reikalauti atlyginti nuostolius, ir specialiaisiais teisių gynimo būdais, nustatytais CK 6.334 straipsnio 1 dalyje, išskyrus teisę reikalauti netinkamos kokybės daiktą pakeisti tinkamu (CK 6.399 str.). Nagrinėjamu atveju pirkėjai prašė priteisti nuostolius dėl nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties pažeidimo. Kai pirkėjas reikalauja atlyginti dėl sutarties pažeidimo atsiradusius nuostolius, visų pirma turi būti nustatytos būtinosios sutartinės civilinės atsakomybės sąlygos, tarp jų – nuostolių faktas ir dydis (CK 6.249, 6.258 str.), po to sprendžiama dėl atsakomybės mažinimo pagrindų ir apimties (CK 6.259 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-457/2014.

4. Dėl būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties

„CK 6.401 straipsnyje reglamentuojama preliminarioji nepastatyto būsto (gyvenamojo namo ar buto) pirkimo–pardavimo sutartis yra specifinė preliminariosios sutarties rūšis, turinti bendrųjų preliminariosios sutarties požymių, taip pat specifinių, išskiriančių ją iš kitų preliminariųjų sutarčių <...>. Tokios sutarties šalių teisės ir pareigos yra daug platesnės nei sutarties, sudarytos pagal CK 6.165 straipsnį. Sutarties šalis – pardavėjas – įsipareigoja ne tik sudaryti pagrindinę sutartį, bet ir pats ar pasitelkęs kitus asmenis pastatyti preliminariojoje sutartyje nurodytą būstą <...>. Jeigu šalys sutartimi neįsipareigoja ateityje sudaryti buto pirkimo–pardavimo sutarties, tokios sutarties negalima kvalifikuoti kaip preliminariosios sutarties, ji yra statybos rangos sutartis <...>. Pirkėjas savo pažeistas teises

gali ginti ne tik CK 6.165 straipsnio 4 dalimi, bet ir reikalauti prievolę įvykdyti natūra (t. y. įpareigoti pardavėją sudaryti su pirkėju gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį) bei naudotis visais kitais civilinių teisių gynimo būdais (CK 1.138 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-261/2011.

5. Dėl įmonės pirkimo–pardavimo sutarties santykio su akcijų pirkimo–pardavimo sutartimi

„Įmonės pirkimo–pardavimo sutartimi įmonė perleidžiama kaip verslo sistema, turto kompleksas CK 6.402 straipsnio prasme. Skirtingai negu akcijų pirkimo–pardavimo sutartis, įmonės pirkimo–pardavimo sutarčiai nustatyta jos sudarymo notarinė forma (CK 6.403 str. 1 d.). <...>. Kartu su 100 proc. bendrovės akcijų perleidimu nurodomas bendrovės turtas, skoliniai įsipareigojimai, perduodami finansinės atskaitomybės dokumentai reiškia, kad bendrovės akcijų pirkimo–pardavimo sutartis turi ir įmonės pirkimo–pardavimui būdingų požymių, kurie yra apibūdinti CK teisės normose, reglamentuojančiose įmonės pirkimą–pardavimą. <...>. Dėl to pagal savo turinį [ši sutartis] yra mišri sutartis, o šios sutarties dalyku esančios bendrovės akcijos lemia tai, kad dominuojantis sutarties elementas yra būtent akcijų perleidimas, dėl jo sulygo šalys, sudarydamos paprastos rašytinės formos sutartį (įmonės pirkimo–pardavimu atveju sutartis privalėtų būti sudaroma notarine forma), todėl ginčams, kylantiems iš šios sutarties, taikytinos akcijų pirkimą–pardavimą reglamentuojančios teisės normos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-26-686/2015.

6. Dėl pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties atribojimo nuo nuomos sutarčių

„Sutartys, kurių pagrindinis tikslas yra perleisti nuosavybę <...>, negali būti kvalifikuojamos nei finansine, nei kitokia nuoma, nes nuoma yra atlygintinio naudojimosi santykiai, o nuosavybės perleidimas yra pirkimo–pardavimo esminis bruožas (požymis). Dėl to kvalifikuojant sutartį svarbu išsiaiškinti, koks yra pagrindinis sutarties tikslas, t. y. kas dominuoja – nuosavybės (pirkimo) ar nuomos (naudojimosi) elementai. Jei-gu į nuompinigių įskaičiuojama daikto (žemės) kaina ir dėl to bendros įmokos gerokai padidėja, gavėjui pradeda dominuoti ne naudojimosi, o nuosavybės interesas, o davėjo funkcija transformuojasi iš finansavimo už daikto naudojimą į pirkėjo kreditavimą, ką ir numato CK 6.411 straipsnis, apibrėžiantis pirkimą–pardavimą išsimokėtinai.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2013.

7. *Dėl pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties sampratos ir jos sudarymo vykdymo procese*

„Pirkimas–pardavimas su atpirkimo teise yra savarankiška pirkimo–pardavimo sutartis, pagal kurią pardavėjas įsipareigoja parduoti daiktą pirkėjui kartu įgydamas teisę parduotą daiktą atpirkti, o pirkėjas įsipareigoja daiktą valdyti, naudoti ir juo disponuoti taip, kad pardavėjas galėtų įgyvendinti atpirkimo teisę. Atpirkimo teisę pardavėjas turi ne ilgiau kaip penkerius metus (CK 6.417 str. 1, 3 d.). Taigi, nors skolininko turto pardavimo iš varžytynių instituto normose tiesiogiai nenustatyta, kad skolininkas galėtų atpirkti iš varžytynių parduotą turtą, tačiau toks susitarimas nedraudžiamas ir, jei savininkas (skolininkas) susitaria su pirkėju dėl teisės turtą atpirkti, tai ši nuo šalių valios priklausanti sąlyga tampa viena iš esminių sutarties sąlygų bei galėtų būti nurodoma antstolio surašomame bei teisėjo tvirtiname skolininko turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui akte. <...>. Parduodamo turto atpirkimo teisė išimtinai priklauso nuo pirkėjo ir turto savininko susitarimo, kuris gali būti užfiksuotas turto pardavimo iš varžytynių skolininko pasiūlytam pirkėjui akte, tačiau, to nepadarius, gali būti įrodinėjamas ir kitais įrodymais.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-503/2010.

8. *Dėl pardavėjo pareigos garantuoti aukcione parduodamo daikto kokybę*

„Daiktų pirkimas–pardavimas aukciono būdu reiškia, kad daiktai siūlomi pirkti keliems asmenims per tarpininką – aukciono vedėją, o sutartis laikoma sudaryta su tuo pirkėju – aukciono dalyviu, kuris pasiūlo didžiausią kainą už parduodamą daiktą. <...>. CK 6.333 straipsnio 8 dalyje įtvirtintos teisės normos nustatyta išskirtinumą iš tame pačiame straipsnyje *lex generalis* normų dėl pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę lemia tai, kad realizuojamas turtas priklauso ne parduodančiajam, bet kitiems asmenims, jis parduodamas ne savininko laisva valia, bet priverstinai vykdamas tai atlikti įpareigojančias įstatymo nuostatas, konkretus parduodamas turtas nėra pardavėjo įsigytas siekiant juo prekiauti, todėl jis negali garantuoti kokybės turto, kurio savybės jam nėra gerai žinomos. <...>. Nors atsakovas, vadovaujantis CK 6.333 straipsnio 8 dalimi, neprivalo garantuoti parduodamų daiktų kokybės, tokia pareiga gali atsirasti jam atitinkamai suformulavus aukciono sąlygas, kurios iš esmės atitiktų įsipareigojimą garantuoti tam tikrus parduodamo daikto kokybės parametrus. Tokiu atveju pardavėjas laikomas atsakingu už parduodamo daikto kokybę ne pagal visus įstatyme nustatytus reikalavimus, bet tik ta apimtimi, kiek jis pats įsipareigojo atsakyti.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-730/2013.

9. Dėl paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties

„Paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi įpėdinis perleidžia palikimą kaip visumą, t. y. perleidžia teises į jam paliktą turtą ir skolas (aktyvą ir pasyvą). Aptariamoms rūšies sutarties ypatumas yra tas, kad jos dalykas yra paveldėjimo teisės, o ne konkretus turtas ar jį sudarantys individualizuoti daiktai. <...>. Tam, kad įpėdinis galėtų perleisti teises į palikimą, reikia, jog šios teisės jam priklausytų. Dėl to CK 6.426 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad tik priėmęs palikimą įpėdinis gali perduoti paveldėjimo teises. Taigi kuriuo nors iš įstatyme išvardytų būdų (pareiškimo padavimu notarui, palikimo valdymu ar kreipimusi į apylinkės teismą dėl palikimo apyrašo sudarymo) priėmęs palikimą įpėdinis įgyja galimybę disponuoti paveldėjimo teisėmis. <...>. CK 6.426 straipsnio 1 dalyje išdėstyta nuostata, kad paveldėjimo teisės perduodamos nedetalizuojant palikimą sudarančių daiktų, nereiškia draudimo šalių susitarimu paveldimo turto mase ar jos verte apibūdinti perleidžiamas paveldėjimo teises. <...>. Įpėdiniam pasidalijus palikimą sudarantį turtą ir taip kiekvienam iš jų turint nuosavybės teises į šio turto dalį ir atsakomybę už palikėjo skolinius prievoles, palikimas, kaip paveldėjimo teisių ir pareigų visuma, baigia egzistuoti. Dėl to paveldėjimo teisės galėjo būti perleidimo objektu iki šio momento (t. y. iki palikimo pasidalijimo), po kurio perleidimo objektas gali būti tik paveldėtas turtas, t. y. nuosavybės teisės į konkretų paveldėtą turtą. <...>. Tik užbaigus paveldėjimo procedūras gali būti sudaroma paveldėtų daiktų pirkimo–pardavimo sutartis.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/2011.

2.4. Kontroliniai klausimai

1. Kokias sąlygas turi atitikti pirkimo–pardavimo sutartis, kad ji galėtų būti kvalifikuojama kaip vartojimo sutartis Civilinio kodekso 6.350–6.370 straipsnių prasme?
2. Ar pirkėjui (fiziniam asmeniui) įsigyjant nekilnojamąjį daiktą gali būti taikomos Civilinio kodekso 6.350–6.370 straipsniuose įtvirtintos taisyklės?
3. Koks yra Civilinio kodekso šeštosios knygos IV dalies XXIII skyriaus ketvirtojo skirsnio „Vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių ypatumai“ santykis su III dalies XXII skyriaus ketvirtuoju skirsniu „Atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produktų ar paslaugų“? Ar šių skirsnių normos gali būti taikomos kartu su Vartotojų teisių apsaugos įstatymu?
4. Ar vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis tuo pat metu gali būti kvalifikuojama ir kaip viešoji?
5. Ar visais atvejais pirkėjas, įsigijęs tinkamos kokybės daiktą ir nepageidaujantis jo pakeisti kitu analogišku daiktu, gali jį per 14 dienų grą-

- žinti pardavėjui ir atgauti visą sumokėtą kainą? Atsakymą pagrįskite remdamiesi Civiliniu kodeksu ir Mažmeninės prekybos taisyklėmis.
6. Koks yra pirkėjo gynybos būdų, numatytų Civilinio kodekso 6.363 straipsnio 4–8 dalyse ir 6.334 straipsnyje, santykis?
 7. Kokiais kitais gynybos būdais (be tų, kurie nurodyti Civilinio kodekso 6.334 straipsnyje ir 6.363 straipsnio 4–8 dalyse) pirkėjas gali apginti savo pažeistas teises?
 8. Ar pirkėjas, nusipirkęs nekokybišką daiktą, kuriam pardavėjas pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį nėra suteikęs garantijos termino, gali reikalauti grąžinti sumokėtą kainą, jeigu netinkamos kokybės faktas (pavyzdžiui, perdegusi elektros lemputė) išaiškėja po vienerių metų?
 9. Koks yra garantijos ir ieškinio senaties terminų santykis, esant vartojimo pirkimo–pardavimo santykiams?
 10. Kokios teisinės reikšmės turi Civilinio kodekso 6.363 straipsnio 11 dalyje nurodytas 6 mėnesių terminas? Ar jis gali būti tapatinamas su garantijos pagal įstatymą arba ieškinio senaties terminu?
 11. Ar ieškinys dėl daikto trūkumų, nustatytų pasibaigus garantijos terminui, galėtų būti atmestas tuo pagrindu, jog pasibaigė ieškinio senaties terminas?
 12. Kokias aplinkybes turi įrodyti pirkėjas, o kokias – pardavėjas kilus ginčui dėl pardavėjo suteiktos informacijos pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį nepakankamumo?
 13. Ar nekilnojamieji daiktai gali būti didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties objektas?
 14. Ar didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis gali būti neterminuota? Jei ne, nurodykite, koks turėtų būti maksimalus šios sutarties terminas.
 15. Ar viešojo pirkimo–pardavimo sutartis yra viešoji sutartis Civilinio kodekso 6.161 straipsnio prasme?
 16. Koks yra viešojo pirkimo–pardavimo sutarties ir viešosios ofertos (CK 6.171 str.) santykis?
 17. Palyginkite viešojo pirkimo–pardavimo sutartį ir viešąjį konkursą (CK 6.947–6.952 str.).
 18. Ar skiriasi atskirų energijos (jos išteklių) rūšių pirkimo–pardavimo sutarčių sudarymo, vykdymo ir nutraukimo tvarka? Atsakymą grįskite specialiaisiais teisės aktais.
 19. Ar energijos pirkimo–pardavimo sutartis gali būti kvalifikuojama ir kaip didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis?
 20. Ar gyvenamojo namo ar buto nuomininkas turi teisę su energijos tiekėju sudaryti energijos pirkimo–pardavimo sutartį? Jei taip, ar šiai sutarčiai sudaryti turi būti gautas savininko sutikimas? Jei ne, kokiais pagrindais remdamasis energijos tiekėjas gali atsisakyti sudaryti tokią sutartį?
 21. Ar energijos tiekėjas gali reikalauti, kad būtų sudaryta trišalė (t. y. jo, patalpų nuomininko ir savininko) energijos pirkimo–pardavimo sutartis?

22. Ar energijos tiekėjas gali reikalauti, jog gyvenamojo namo ar buto savininkas ir nuomininkas už sunaudotą energijos kiekį atsiskaitytų solidariai?
23. Ar energijos tiekimo įmonė gali nutraukti energijos tiekimą daugiabučiam gyvenamajam namui dėl atskirų butų savininkų (nuomininkų) skolų už sunaudotą energiją?
24. Kokiais atvejais ir kokia tvarka daugiabučiame name gyvenantis buto savininkas turi teisę vienašališkai nutraukti energijos pirkimo–pardavimo sutartį?
25. Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartis gali būti kvalifikuojama vartojimo sutartimi?
26. Nurodykite esmines, įprastines ir atsitiktines nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas.
27. Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartyje pakanka aptarti kainos nustatymo tvarką tam, kad būtų pripažinta, jog kainos sąlyga šioje sutartyje yra suderinta?
28. Kaip turi būti sprendžiamas kainos klausimas, jeigu pirkimo–pardavimo sutartyje, kuria kartu su nekilnojamoju daiktu yra perleidžiamos teisės į atitinkamą žemės sklypo dalį, nėra nurodyta tos žemės sklypo dalies kaina?
29. Ar pardavėjas gali ginčyti žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, kurioje nėra aptartas tame žemės sklype esančio pastato nuosavybės teisės perėjimo klausimas, dėl to, kad sutarties kaina neapima pastato kainos?
30. Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties objektas gali būti realiai egzistuojantis, tačiau įstatymų nustatyta tvarka neįregistruotas daiktas? Jei taip, paaiškinkite, kaip šis daiktas turėtų būti apibūdintas pirkimo–pardavimo sutartyje; jei ne – kodėl? Ar šios sutarties objektas gali būti būsimas nekilnojamas daiktas?
31. Kokie yra nekilnojamojo daikto, esančio šeimos turtu, pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ypatumai?
32. Kokius reikalavimus numato įstatymas norint parduoti nepilnamečiui (tiek iki 14 metų, tiek ir nuo 14 iki 18 metų) priklausantį nekilnojamąjį turtą? Ar šios sąlygos skiriasi tais atvejais, kai siekiama parduoti neveiksnaus ar ribotai veiksnus asmens nekilnojamąjį turtą?
33. Kuris subjektas – nepilnametis, ribotai veiksnus, neveiksnius asmuo ar jų atstovai – yra nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties šalis? Kas tokiu atveju faktiškai pasirašo sutartį?
34. Ar teisės aktai nustato ribojimų ar draudimų nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartį norintiems sudaryti asmenims? Ar užsienio subjektai gali sudaryti žemės, miško ar vidaus vandenių, esančių Lietuvos teritorijoje, pirkimo–pardavimo sutartį?
35. Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties teisinė registracija yra būtina šio sandorio galiojimo sąlyga? Kokių teisinių pasekmių kyla šios sutarties neįregistravus viešajame registre?

36. Kaip Lietuvos civilinėje teisėje yra sprendžiami nuosavybės teisės į nekilnojamąjį daiktą registro duomenų ir faktinių teisinių santykių prieštaravimai?
37. Ar nuosavybės teisės į nekilnojamąjį daiktą perėjimo momentas sutampa su pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo momentu?
38. Ar šalys nekilnojamo daikto pirkimo–pardavimo sutartyje gali susitarti, kad nuosavybės teisė į nekilnojamąjį daiktą pirkėjui pereina ne nuo daikto perdavimo, o nuo šios sutarties sudarymo momento?
39. Kaip teisiškai reikėtų vertinti situaciją, kai pardavėjas realiai perdavė pirkėjui nekilnojamąjį daiktą, tačiau priėmimo–perdavimo aktas nėra pasirašytas? Kas tokiu atveju turėtų būti laikomas daikto savininku: pardavėjas ar pirkėjas?
40. Kokia forma turi būti sudaromas nekilnojamojo daikto priėmimo–perdavimo aktas?
41. Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartyje nenumačius draudimo parduodamu turtu disponuoti (Civilinio kodekso 6.349 straipsnis) ir pirkėjui pažeidus šią sutartį (pavyzdžiui, nesumokėjus daikto kainos), pardavėjas turi teisę iš pirkėjo išreikalauti daiktą? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu. Jei ne – kodėl?
42. Ar nekilnojamojo daikto bendrosios nuosavybės dalį parduodantis bendraturtis, kitam bendraturčiui siūlydamas pirkti šią dalį pirmenybės teise, pasiūlymo teikimo metu privalo būti radęs potencialų parduodamos dalies pirkėją? Kiek laiko galioja toks siūlymas ir kokiais atvejais bendraturtis turi iš naujo pateikti šį siūlymą?
43. Ar gali būti sudaroma nekilnojamojo daikto, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, pirkimo–pardavimo sutartis? Jei taip, apibūdinkite šios sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumus.
44. Ar po nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo paaiškėjus, kad nekilnojamojo daikto plotas neatitinka sutarties sąlygų, pirkėjas gali reikalauti sumažinti daikto kainą? Ar, esant šiam pažeidimui, pirkėjas gali nutraukti sutartį ir reikalauti, jog pardavėjas gražintų sumokėtus pinigus? Jei taip, per kokį terminą pirkėjas gali apginti savo pažeistas teises?
45. Palyginkite būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį su kitomis preliminariosios sutarties rūšimis. Ar gali būti laikoma, jog ikisutartiniai šalių santykiai pasibaigė sudarius būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį?
46. Ar būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartis gali būti kvalifikuojama kaip vartojimo?
47. Ar du fiziniai asmenys gali sudaryti būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį? Jei taip, kokios teisės normos turėtų būti taikomos sprendžiant iš tokios sutarties kylantį ginčą? Jei ne – kodėl?
48. Kokia forma turėtų būti sudaroma būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartis? Ar ši sutartis gali, o tam tikrais atvejais –

- ir privalo būti registruojama viešajame registre? Jei taip, nurodykite, kokiam (-iuose)?
49. Ar iš būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties gali kilti piniginė prievolė? Ar pagal šią sutartį gali būti perduodami pinigai? Jei taip, kokią funkciją ar funkcijas jie atliktų? Jei ne – kodėl?
 50. Ar būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartyje gali būti įtvirtinta sąlyga, kad pirkėjui per dešimt dienų nuo sutarties sudarymo dienos atsisakius preliminariosios sutarties, jis pardavėjui turi sumokėti 15 proc. nekilnojamojo turto kainos sudarančią kompensaciją?
 51. Ar pardavėjas gali nutraukti būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį?
 52. Ar pardavėjas turi teisę atsisakyti sudaryti pagrindinę gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį? Jei taip, kokiais pagrindais? Jei ne, nurodykite, kokių galėtų kilti preliminariosios sutarties neįvykdymo teisinių padarinių?
 53. Ar pirkėjas savo pažeistas teises gali ginti reikalaujamas įvykdyti prievolę natūra, t. y. įpareigoti pardavėją sudaryti gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį? Ar turi tokią reikalavimo teisę ir pardavėjas?
 54. Ar visos arba didesnės kainos dalies pagal būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutartį sumokėjimas gali būti pagrindas pripažinti, kad ikisutartiniai santykiai modifikavosi į sutartinius pirkimo pardavimo santykius ir turi būti taikomos Civilinio kodekso 6.309 straipsnio 3 dalyje numatytos teisinės pasekmės?
 55. Kuo skiriasi įmonės pirkimo–pardavimo sutarties dalykas nuo objekto?
 56. Kuo skiriasi įmonės pardavimas verslo perleidimo būdu ir akcijų pardavimo būdu? Nurodykite kiekvieno iš jų privalumus ir trūkumus.
 57. Ar visų įmonės akcijų pirkimo–pardavimo sutartis galėtų būti pripažinta įmonės pirkimo–pardavimo sutartimi? Ar situacija, kai tam pačiam asmeniui atskiromis pirkimo–pardavimo sutartimis yra perleidžiami į įmonės sudėtį patenkantys objektai, gali būti kvalifikuojama įmonės pirkimu–pardavimu?
 58. Ar sudarius įmonės pirkimo–pardavimo sutartį pasikeičia įmonės akcininkai?
 59. Kas yra įmonės pirkimo–pardavimo sutarties šalys? Nurodykite, koks konkretus subjektas ar subjektai gali veikti pardavėjo vardu sudarant įmonės pirkimo–pardavimo sutartį.
 60. Koks yra įmonės ir nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarčių santykis? Ar įmonės pirkimo–pardavimo sutarčiai gali būti taikomos nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartį reglamentuojančios teisės normos?
 61. Kokiam viešajame registre ar registruose gali arba privalo būti registruojama įmonės pirkimo–pardavimo sutartis?

62. Kaip įmonės pirkimo–pardavimo sutartyje gali būti išreiškiama ir aptariama kaina?
63. Kaip savo interesus gali ginti pirkėjas, jeigu paaiškėja, kad įmonės pirkimo–pardavimo sutartyje pardavėjo nurodytos garantijos yra ne-teisingos?
64. Ar įmonės trūkumams taikytinas Civilinio kodekso 6.338 straipsnio 2 dalyje nustatytas 2 metų terminas reikalavimams dėl daikto kokybės pažeidimų reikšti? Ar įmonės pirkimo–pardavimo sutartyje gali būti numatytas garantijos terminas?
65. Kokių pirkėjo ar pardavėjo kreditorių teisių pažeidimų gali kilti sudarant ir vykdant įmonės pirkimo–pardavimo sutartį? Kokiais gynybos būdais kreditoriai tokiais atvejais galėtų remtis?
66. Koks yra pirkimo–pardavimo išsimokėtinai ir būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarčių santykis?
67. Ar daiktų pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis gali atitikti didmeninio daiktų pirkimo–pardavimo sutarties požymius?
68. Atribokite pirkimo–pardavimo išsimokėtinai, lizingo ir išperkamosios nuomos sutartis.
69. Ar Nekilnojamojo turto registre gali būti registruojamos pirkimo–pardavimo išsimokėtinai ir pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartys? Jei ne, nurodykite, kokiam kitame viešajame registre jos gali būti registruojamos ir kokia tokios registracijos teisinė reikšmė. Jei taip, atsakymą pagrįskite.
70. Kodėl pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis yra laikoma prievolių įvykdymo užtikrinimo būdu? Ar prievolių įvykdymo užtikrinimo požymius atitinka ir daiktų pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis?
71. Ar nekilnojamas daiktas gali būti parduodamas aukciono būdu? O turtinės teisės?
72. Kokie yra pardavėjo atsakomybės už aukciono būdu parduotą netinkamos kokybės turtą ypatumai?
73. Kokias konkrečias teisių pirkimo–pardavimo sutarties rūšis (be tų, kurias numato Civilinio kodekso 6.426 ir 6.427 straipsniai) galėtumėte nurodyti?
74. Apibrėžkite paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties dalyką ir objektą.
75. Kokios yra esminės paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties sąlygos? Ar gali būti perleidžiama tik dalis paveldėjimo teisių?
76. Kuo skiriasi paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartis nuo daiktų pirkimo–pardavimo sutarties? Iki kurio momento gali būti perleistos paveldėjimo teisės, o nuo kurio momento jau turėtų būti sudaroma paveldėto turto pirkimo–pardavimo sutartis?
77. Ar, sudarant paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį, taikomas Civilinio kodekso 4.79 straipsnis, užtikrinantis bendraturčių pirmenybės teisę pirkti bendrąja nuosavybe esantį turtą?

78. Kas yra ginčijamų teisių pirkimo–pardavimo sutarties šalys? Koks yra pirkėjo interesas sudaryti tokio pobūdžio sutartį?
79. Ar kreditoriaus reikalavimo teisė gali būti pirkimo–pardavimo sutarties objektas?

2.5. Užduotys

1. A. Vardenis ir UAB „Statyba“ sudarė buto pirkimo–pardavimo sutartį. A. Vardeniui įsikėlus į butą paaiškėjo, kad pro langus į patalpas sunkiasi vanduo, o langai neturi kokybės sertifikato. A. Vardenis nedelšdamas kreipėsi į teismą ir prašė įpareigoti UAB „Statyba“ pakeisti jo buto langą, balkono duris ir vitriną į sertifikuotus bei kokybiškus, taip pat priteisti namo administravimo bei aptarnavimo išlaidas arba, jei UAB „Statyba“ nesutiks su tokiais įpareigojimais, įpareigoti ją pakeisti netinkamos kokybės butą į tinkamos, nes A. Vardenio laiptinėje yra daugiau nei pusė laisvų butų. UAB „Statyba“ paaiškino, kad su A. Vardeniu yra pasirašiusi buto pirkimo–pardavimo sutartį, tačiau notaras dar nėra patvirtinęs priėmimo–perdavimo akto, dėl to negalima teigti, kad A. Vardeniui butas perduotas. Kadangi butas dar nėra perduotas, o A. Vardenis jį įsikraustė be priėmimo–perdavimo akto, visa neigiamų padarinių rizika tenka A. Vardeniui. A. Vardenis teisme paaiškino, kad jis neprivalo žinoti apie priėmimo–perdavimo akto būtinumą, nes jam, kaip vartotojui, netaikytina *caveat emptor* doktrina, be to, A. Vardenis, prieš teikdamas ieškinį, konsultavosi su teisininku ir šis jam pasakė, kad A. Vardenis butą įgijo pagal CK 4.47 str., todėl notarinės formos sutartis nebūtina. A. Vardenis taip pat paaiškino, kad buto pardavėjas pagal įstatymą jam suteikė kokybės garantiją, tad UAB „Statyba“ ir tenka atsakomybė už daikto kokybę bei jo trūkumus. UAB „Statyba“ nesutiko ir su reikalavimu pakeisti butą į kitą analogišką butą, nes tai tiesiogiai draudžia įstatymas ir toks buto pakeitimas galėtų būti nuginčytas CK 1.80 str. pagrindu. Be to, nekilnojamosis daiktas net negali būti vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties objektas, todėl A. Vardenis nėra vartotojas ir jo atžvilgiu taikytina *caveat emptor* doktrina.
- a) *Ar A. Vardenio pasirašyta sutartis galėtų būti laikoma vartojimo sutartimi? Kodėl?*
- b) *Koks nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties ir priėmimo–perdavimo akto santykis?*
- c) *Ar galima teigti, kad, sudarius nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartį, tačiau nepasirašius priėmimo–perdavimo akto, nuosavybės teisė pirkėjui nepereina? Kodėl?*
- d) *Kokia forma turi būti sudaromas priėmimo–perdavimo aktas? Kodėl?*
- e) *Kaip vertinate A. Vardenį konsultavusio teisininko poziciją, kad A. Vardenis butą įgijo pagal CK 4.47 str., todėl notarinės formos sutartis nebūtina?*

- f) *Kam šioje situacijoje tenka nekilnojamojo daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika?*
- g) *Ar nurodyti buto trūkumui traktuotini kaip daikto atsitiktinis žuvimas ar sugedimas?*
- h) *Kaip vertinate UAB „Statyba“ argumentą, kad pakeisti butą į kitą analogišką butą tiesiogiai draudžia įstatymas ir toks buto pakeitimas galėtų būti nuginčytas CK 1.80 str. pagrindu?*
- i) *Kaip suprantama „caveat emptor“ doktrina ir kokios įtakos ji galėtų turėti šiame ginče?*
- j) *Kokiais dar teisinės gynybos būdais galėtų pasinaudoti A. Vardenis?*
- k) *Kokį sprendimą priims teismas? Atsakymą pagrįskite.*

2. J. Vardonis ir UAB „Varnas“ sudarė prekių tiekimo sutartį, pagal kurią pirmasis išpareigojo nustatyta apimtimi periodiškai tiekti savos gamybos keramikos dirbinius (vazas, ąsočius, įvairius indus ir pan.). Sutarties sąlygas abi šalys derino individualiai. Sutartyje šalių susitarimu buvo įtvirtinta nuostata, kad pagal UAB „Varnas“ reikalavimą, padidėjus pirkėjų poreikiams, keramikos gamintojas J. Vardonis išpareigoja pateikti dvigubai daugiau keramikos gaminių, nei nustatyta sutartyje. Be to, J. Vardonis savo jėgomis ir lėšomis išpareigojo teikti smulkius keramikos dirbinių priežiūros bei remonto darbus. J. Vardonis, jo šeimos nariui patyrus sunkią traumą, dėl užsitęsusio ligonio slaugymo nespėjo pagaminti reikiamo kiekio dirbinių. Dėl to UAB „Varnas“ atsiuntė pretenziją, kuria reikalavo sumokėti 5 000 Eur vienkartinę baudą už sutartinio išpareigojimo nevykdymą. Be to, UAB „Varnas“ savo lėšomis atlygino nuostolius (po 52 Eur) dviem klientams, kurie smulkius įbrėžimus nuvežė užmaskuoti kitam keramikos meistrui, nes jų netenkino J. Vardonio pasiūlytas 14 dienų terminas. Nuo šios sumos UAB „Varnas“ J. Vardonio pareikalavo sumokėti po 0,35 Eur dydžio delspinigių už kiekvieną uždelstą dieną, skaičiuojant nuo reikalavimo pateikimo dienos. J. Vardonis nurodė, kad bendra netesybų suma yra aiškiai per didelė. UAB „Varnas“ paaiškino, kad netesybų suma negali būti per didelė, jei abiem šalims nustatytas vienodas netesybų dydis.

- a) *Įvardykite šalių sudarytos sutarties dalyką ir kitas esmines sąlygas (jei jų yra). Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius.*
- b) *Kokio pobūdžio sutartys buvo sudarytos tarp UAB „Varnas“ ir jos klientų? Aptarkite šių sutarčių ypatumus.*
- c) *Aptarkite a) ir b) atsakymuose nurodytų sutarčių panašumus bei skirtumus.*
- d) *Koks yra J. Vardonio statusas UAB „Varnas“ klientų atžvilgiu?*
- e) *Koks yra prievolės pateikti dvigubai daugiau keramikos dirbinių, negu nustatyta sutartyje, įvykdymo terminas?*
- f) *Kokios yra sutartinės atsakomybės, pasireiškiančios netesybų mokėjimu, taikymo sąlygos?*
- g) *Ar šioje situacijoje UAB „Varnas“ turi teisę reikalauti baudos ir delspinigių?*

- h) *Ar tuo atveju, kai mažinamos netesybos, įvertinamas kiekvienos netesybų rūšies dydžio protingumo klausimas, ar abiejų netesybų rūšių dydžio porcingumas vertintinas kartu?*
- i) *Kokios reikšmės, nustatant, ar netesybos yra (nėra) neprotingai didelės, turi faktas, kad abiem šalims nustatytas vienodas netesybų dydis?*
3. J. Pavardėnas daugiabučio namo pirmajame aukšte įsigijo komercines patalpas, ketindamas jose įrengti stomatologijos kabinetą. Šių patalpų šilumos prietaisai buvo prijungti prie centralizuotos šilumos tiekimo sistemos, patalpose buvo skaitikliai, todėl J. Pavardėnas pagal šiuos skaitiklius mokėjo mokesčius. Po trijų mėnesių iš AB „Šiluma“ J. Pavardėnas gavo laišką, kuriame buvo kvietimas atvykti pasirašyti šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutarties. Pasirašius šią sutartį, sprogo J. Pavardėno komercinėse patalpose esantis radiatorius, o vanduo užliejo visą naujai suklotą parketą. J. Pavardėnas nedelsdamas paskambino AB „Šiluma“ vadybininkams, reikalaudamas atvykti apžiūrėti jo patalpų ir likviduoti padarinius, tačiau AB „Šiluma“ paaiškino, kad šalys sutartyje nebuvo susitarusios dėl individualių šilumos sistemos priežiūros sąlygų, todėl bendrovė prižiūri šilumos tinklus iki šilumos mazgo ir atvykti neprivalo. Be to, net ir susitarus dėl tokios priežiūros, bendrovės darbuotojai vyksta tik pas buitinius vartotojus, o komercinių patalpų savininkai verslininkai patys gali samdytis šilumos tinklų priežiūros įmones ar tam leidimą turinčius fizinius asmenis.
- a) *Kokia forma sudaromos energijos pirkimo–pardavimo sutartys? Ar atsakymui į šį klausimą turi reikšmės, kokios rūšies energija (elektros, šilumos ar kita) perkama?*
- b) *Ar galima teigti, kad iki šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutarties pasirašymo J. Pavardėną ir AB „Šiluma“ siejo ikisutartiniai šilumos energijos pirkimo–pardavimo teisiniai santykiai? Kodėl?*
- c) *Kokios yra esminės šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygos? Ar jos skiriasi nuo elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarčių esminių sąlygų?*
- d) *Ar galima teigti, kad situacijoje įvardyta sutartis yra viešoji?*
- e) *Ar J. Pavardėno sudaryta sutartis gali būti laikoma vartojimo sutartimi? Kodėl?*
- f) *Paaiškinkite, ar AB „Šiluma“ kyla pareiga prižiūrėti butuose ir (arba) komercinėse patalpose esančią šilumos sistemą?*
- g) *Ar AB „Šiluma“ yra atsakinga už J. Pavardėno patirtą žalą? Kodėl? Atsakymą pagrįskite.*
4. V. Vardaitė nurodė, kad ji ir A. Vardienė buvo buto, esančio Kupiškyje, bendraturtės. V. Vardaitės teigimu, A. Vardienė pažeidė CK 4.79 str. reikalavimus, nes, parduodama ginčo buto dalį praėjus 17 mėnesių po pranešimo V. Vardaitei apie buto dalies pardavimą, neinformavo apie

tai V. Vardaitės dar kartą, todėl V. Vardaitė prašė jai perkelti pirkėjo teises ir pareigas. V. Vardaitės duomenimis, A. Vardienė ne kartą į vietinį laikraštį dėjo skelbimus, nuolat keisdama parduodamos buto dalies kainą, tačiau keičiantis kainai, kuri yra esminė nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga, nė karto jos neinformavo apie vėlesnius ketinimus parduoti butą ir kainos sumažinimą. Galiausiai A. Vardienė 1/2 buto dalį išmainė į automobilį, nors pati nevairuoja; be to, šį automobilį netrukus pardavė. V. Vardaitė mano, kad taip A. Vardienė siekė išvengti pareigos pasiūlyti V. Vardaitėi pirkti 1/2 buto dalį pirmenybės teise. Tuo tarpu A. Vardienė paaiškino, kad ji nebesitikėjo, jog V. Vardaitė norėtų įsigyti jos 1/2 buto dalį, nes pirmą kartą kategoriškai atsisakė, o vėliau, matydama skelbimus bei potencialius apžiūrėti turto ateinančius pirkėjus, nė karto nepasisiūlė jos nupirkti. Automobiliu už buto dalį buvo atsiskaityta dėl to, kad reiktų mokėti mažiau mokesčių valstybei, o likusią pinigų sumą, kurios nepadengė automobilio vertė, ji gavusi grynaisiais pinigais.

- a) *Paaiškinkite, ar parduodant nekilnojamojo turto (šiuo atveju – buto) dalį, kuri yra nesuformuota kaip atskiras turto vienetas, nėra įregistruota ir neturi savo unikalaus numerio, taikomas notarinės formos reikalavimas.*
- b) *Ar galima teigti, kad parduodant 1/2 buto dalį parduodama tik turtinė teisė, o ne konkreti turto dalis ir dėl to turi būti remiamasi teisių pirkimo–pardavimo taisyklėmis?*
- c) *Ar A. Vardienė, kiekvieną kartą sumažinusi parduodamos buto dalies kainą ir skelbdama apie tai laikraštyje, privalėjo apie sumažintą kainą informuoti V. Vardaitę ir pasiūlyti jai pirkti šia kaina?*
- d) *Paaiškinkite, ar kokios nors įtakos, siekiant tenkinti V. Vardaitės reikalavimą, turi faktas, kad A. Vardienė 1/2 buto dalį išmainė į automobilį, o likusią sumą gavo grynaisiais pinigais, siekdama išvengti mokesčių mokėjimo pareigos. Kodėl taip manote?*

5. K. Vardaitis, varžytynėse įsigijęs prabangų 250 kv. m gyvenamąjį namą Vilniaus priemiestyje ir nutaręs jį įsikelti, suprato, kad name dėl skolų atjungta elektra bei nutrauktas šilumos energijos tiekimas. Nutarusiam išsiaiškinti to priežastis K. Vardaičiui buvo paaiškinta, kad ankstesnieji namo savininkai buvo įsiskolinę elektros bei šilumos energiją tiekiančioms įmonėms, todėl energijos tiekimas buvo nutrauktas, o pastarosios įmonės atnaujinti energijos tiekimą atsisakė, kol K. Vardaitis nepadengs bent 80 proc. susikaupusio įsiskolinimo. K. Vardaitis kreipėsi į jam namą iš varžytynių pardavusią antstolę A. Pavardienę, reikalaujamas paaiškinti, kodėl namas jam buvo parduotas su skolomis, apie jas neįspėjus, nes namo su tokio dydžio skolomis jis nebūtų pirkęs. Antstolė paaiškino, kad logiška, jog jei ankstesnieji namo savininkai nesugebėjo gražinti skolų kreditoriams, tai jie neturėjo lėšų mokėti ir už elektros bei šilumos energijos tiekimą, o asmuo, perkąs namą iš varžytynių, taip pat turėtų būti apdairus

ir pasidomėti, ar ankstesnieji savininkai neturi skolų. K. Vardaitis kreipėsi į Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą, kurios atstovai paaiškino, kad notaras, tvirtindamas sandorį, privalo nustatyti, ar pardavėjas neturi skolų, o šiam to nepadarius būtų pažeista imperatyvi įstatymo norma. K. Vardaitis, sužinojęs apie tokią notaro pareigą, apskundė antstolės veiksmus, nurodydamas, kad antstolė pažeidė nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo tvarką, nes sutartį patvirtino ne notaras, o antstolė ir teismas, kuris neatsiuntė jam kvietimo į teismo posėdį – būtent jo metu ir būtų išsiaiškinta tikroji su įsiskolinimais susijusi situacija. Antstolė paaiškino, kad jei ji būtų ką nors pažeidusi, VĮ Registrų centras nebūtų priėmęs pardavimo iš varžytynių akto, o tikrinti, ar ankstesnieji savininkai neturi skolų, neprivalo nei antstolė, nei teismas. Be to, antstolė neturi pareigos prieš parduodama turtą iš varžytynių kreiptis į teismą.

- a) *Kokia tvarka ir kokia forma sudaromos nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartys?*
- b) *Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo iš varžytynių tvarka ir forma skiriasi nuo a) punkte įvardytosios? Kodėl?*
- c) *Kuris subjektas laikomas pardavėju, kai turtas parduodamas iš varžytynių: savininkai, savininkų kreditoriai ar antstolė?*
- d) *Kuris subjektas ir kuriame nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo etape privalo aiškintis ir domėtis, ar namo pardavėjas neturi su parduodamu objektu susijusių įsiskolinimų?*
- e) *Ar nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartis, kurioje neapartiti pardavėjų turimi įsiskolinimai, galioja? Kodėl?*
- f) *Apie kokią „imperatyvią normą“ kalbama pateiktoje situacijoje?*
- g) *Patarkite K. Vardačiui, kokių veiksmų jis turėtų imtis, siekdamas, kad įsiskolinimai būtų padengti ir elektros bei šilumos energijos tiekimas į įgytą namą būtų atnaujintas.*

6. F. Vardenis ir G. Pavardenis nutarė įsigyti įmonę ir plėtoti verslą. Susipažinę su internete skelbiama pasiūla, suprato, kad yra dvi alternatyvos: įsigyti naują, ką tik įsteigtą įmonę arba nusipirkti jau veikiančią. Ėmę svarstyti pirmąjį variantą – įsigyti naują įmonę – suprato, kad toji įmonė nieko, išskyrus įstatinį kapitalą, neturi, todėl tai būtų tas pats, kas įsteigti savo įmonę. Tuo metu antrasis kolegų dėmesį patraukęs variantas buvo pasiūlymas įsigyti įmonę kaip realiai funkcionuojantį baldų gamybos kompleksą. Kadangi F. Vardenis buvo įgijęs baldžiaus specialybę, o G. Pavardenis turėjo nemažai patirties pardavimų srityje, tokia galimybė juodu sudomino ir jie kreipėsi į baldų gamybos kompleksą valdančią UAB „Baldeiva“. UAB „Baldeiva“ paaiškino, kad šiuo atveju F. Vardenis ir G. Pavardenis įsigytų tik turtinį kompleksą, tačiau UAB „Baldeiva“ ir toliau egzistuos, o partneriai, jei norėtų, turėtų steigti kitą įmonę. F. Vardenis ir G. Pavardenis pasiteiravo, ar jiedu galėtų įsigyti ne tik turtinį kompleksą – baldų gamybos cechą, bet ir

UAB „Baldeiva“: UAB „Baldeiva“ akcininkai paaiškino, kad jie nenori prarasti šios įmonės akcijų.

- a) *Kaip suprantamas įmonės pardavimas? Kas šiuo atveju parduodama – įmonės turtas, įmonės akcijos ar kt.?*
- b) *Ar įmonės pirkimo–pardavimo ir akcijų pirkimo–pardavimo sutartys gali būti tapatinamos? Kodėl?*
- c) *Ar pasiūlymas įsigyti naują įmonę savo esme skiriasi nuo siūlymo įsigyti jau veikiančią įmonę? Ar skiriasi tokių sandorių sudarymo tvarka?*
- d) *Ar įmonės, kaip nekilnojamojo daikto, pardavimui taikomos nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartims skirtos nuostatos (įskaitant notarinės formos reikalavimą)?*
- e) *Ar, sudarius įmonės pirkimo–pardavimo sutartį, tačiau nepasirašius priėmimo–perdavimo akto, galima teigti, kad įmonės savininkas pasikeitė?*
- f) *Ar pardavus įmonę keičiasi juridinio asmens kodas? Kodėl?*
- g) *Ar įmonės pirkimo–pardavimo sutartys turi būti registruojamos? Jei taip, kur? Jei ne – kodėl?*

7. V. Vardienė prekybos centre išsimokėtinai už 10 000 Eur įsigijo sūkurinę vonią. Sutartyje buvo numatyta, kad mėnesio įmoka – 180 Eur, sutarties terminas – 5 metai. Netrukus V. Vardienė, įvertinusi, kad gyvena pirmajame kotedžo aukšte, nutarė vienoje iš jai priklausančių patalpų įrengti grožio saloną – teikti masažo sūkurinėje vonioje paslaugas. Šiam tikslui iš banko V. Vardienė pasiėmė kreditą, iš kurio atnaujino grožio salono erdvę, pakeitė langus, grindų dangą, įstiklino vitriną ir kt., tačiau dėl didelių kainų ir gana nemažos konkurencijos grožio paslaugų rinkoje įsitvirtinti nepavyko, o dėl skolų prabangių aliejų tiekėjams antstoliai pradėjo išieškoti iš V. Vardienės turto. Antstoliui atvykus surašyti turto apžiūros akto, V. Vardienė paaiškino, kad pagal pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartį sūkurinė vonia jai nepriklauso, tačiau antstolis nurodė, kad vonia naudota verslui, dėl to pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis turėjo būti įregistruota viešajame registre, o to nepadarius laikytina, kad vonia priklauso V. Vardienei. V. Vardienė paaiškino, kad vonios pirkimo–pardavimo sutarties neregistruotų joks registras, nes tai kilnojamasis daiktas, todėl argumentas apie registraciją yra nelogiškas. Neilgai trukus prekybos centrą valdanti įmonė pateikė ieškinį dėl daikto išreikalavimo iš svetimo neteisėto valdymo.

- a) *Kokios yra pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties esminės sąlygos?*
- b) *Ar šioje situacijoje įvardytoje sutartyje buvo visos esminės pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sąlygos? Kodėl taip manote?*
- c) *Kokių teisinių padarinių kiltų, jei būtų nustatyta, kad sutartyje nebuvo visų esminių pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sąlygų?*
- d) *Ar pagrįstas antstolio argumentas, kad sūkurinės vonios pirkimo–pardavimo sutartis turėjo būti registruota viešame registre?*

- e) *Kaip manote, kokiame registre galėtų būti registruojamos tokio ir panašaus pobūdžio sutartys?*
- f) *Ar galima teigti, kad pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties sudarymo fakto neįregistravus viešajame registre laikytina, jog vonios savininkė yra V. Vardenė?*
- g) *Kokios reikšmės šiam ginčui gali turėti prekybos centrą valdančios įmonės pareikštas ieškinys dėl daikto išreikalavimo iš svetimo neteisėto valdymo? Atsakymą pagrįskite.*
8. V. Vardenis, siekdamas iš *Interbank*, AB, gauti 200 000 Eur kreditą, pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartimi šiam bankui pardavė savo gyvenamąjį namą, išsaugodamas teisę jį atpirkti per penkerius metus nuo kredito sutarties pasirašymo dienos, tačiau pati kredito sutartis buvo sudaryta 10 metų terminui. Sutartį šalys įregistravo VĮ Registrų centre. Praėjus ketveriems su puse metų, V. Vardenis ir *Interbank*, AB, pasirašė pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties pakeitimą, kuriuo šis terminas buvo pratęstas trejiems metams. Po dvejų metų V. Vardenis kreipėsi į notarą, siekdamas notarine forma pranešti bankui, kad ketina turtą atpirkti. Notaras, nustatęs, kad praėjęs maksimalus penkerių metų terminas, informavo VĮ Registrų centrą, kad šis išregistruotų atpirkimo teisę. V. Vardenis nuvyko į banką aiškintis, nurodydamas, kad pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis buvo sudaryta tik kaip užtikrinimas, kad kreditas bus gražintas, todėl jis norėtų atgauti savo turtą – juo labiau kad 70 proc. kredito jau yra gražinta. Banko atstovas paaiškino, kad V. Vardenis galės išsipirkti namą, tačiau tik už rinkos kainą, o dalis sumos galėtų būti įskaityta kreditui dengti. Kadangi V. Vardenis tokios didelės sumos neturėjo, banko atstovas pareiškė, kad bankas namą parduos. Išsigandęs V. Vardenis nuvyko pasikonsultuoti su advokatu.
- a) *Paaiškinkite, ar skiriasi nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties ir nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties sudarymo tvarka ir forma. Kodėl?*
- b) *Aptarkite, ar skiriasi nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties sudarymo tvarka, forma bei teisinės pasekmės tais atvejais, kai: a) tokia sutartis sudaroma kaip prievolės įvykdymo užtikrinimas; b) tokia sutartis sudaroma nesiekiant užtikrinti įsipareigojimų įvykdymo, tačiau ketinant išsaugoti teisę turtą atpirkti.*
- c) *Kaip manote, kokia tvarka turi būti sudaromi pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarčių pakeitimai? Kur tai įtvirtinta?*
- d) *Kokių teisinių pasekmių kyla tais atvejais, kai abiejų šalių sutarimu daiktą ketinama atpirkti po ilgesnio, nei nustato įstatymas, termino? Ar įstatymas eliminuoja šalių teisę susitarti dėl tokio atpirkimo termino? Kodėl?*
- e) *Kur registruojamos pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartys? Ar jos gali būti registruojamos keliuose registruose? Kodėl?*

9. R. Vardenis ir D. Pavardienė sudarė paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią R. Vardenis už 1 000 Eur D. Pavardienei pardavė 1/2 paveldėjimo teisių, įgytų paveldėjimo pagal įstatymą būdu. Po kiek laiko R. Vardenis kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriame teigė, kad suklydo dėl esminių sutarties sąlygų, taip pat dėl tam tikrų aplinkybių buvo priverstas sudaryti sandorį labai nenaudingomis sąlygomis, todėl prašė pripažinti šią sutartį negaliojančia. R. Vardenis papaiškino, kad sutarties sudarymo metu nežinojo, jog paveldėjo ir teisę atkurti nuosavybę į Kuršių nerijoje esantį žemės sklypą, nes tai žinodamas būtų nesudaręs paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties ir būtų nepardavęs šios teisės. Alternatyviu ieškinio reikalavimu prašė sutartį pakeisti ir nurodyti, kad perleidžiamos visos teisės, išskyrus teisę atkurti nuosavybę į Kuršių nerijoje esantį žemės sklypą. D. Pavardienė atsiliepime papaiškino, kad R. Vardenio neapdairumas ir nepakankamas rūpinimasis savo teisėmis neatitinka *bonus pater familias* standarto, juo labiau asmens nesidomėjimas savo teisėmis ir nerūpestingumas negali būti savarankiškas pagrindas pripažinti sutartį negaliojančia. D. Pavardienė nurodė, kad CK 5.1 str. nuostatoje teigiama, jog palikimo negalima priimti su sąlygomis arba išlygomis, palikimas – tai universalus mirusiojo teisių ir pareigų perėjimas įpėdiniui, todėl, jei sutartyje būtų buvę numatyta, kad neparduodamos tam tikros teisės, tokia sutartis būtų negaliojanti *ab initio*. Sutarties pakeitimas ir perduodamų paveldėtų teisių išvardijimas taip pat prieštarautų imperatyviai įstatymo normai – CK 5.1 str.

- a) *Atskleiskite, koks yra R. Vardenio ir D. Pavardienės sudarytos sutarties dalykas ir objektas.*
- b) *Ar, sudarant paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį, turi būti detaliai išvardijamos perleidžiamos teisės? Kodėl?*
- c) *Ar būtų teisinis pagrindas tenkinti R. Vardenio reikalavimą paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį pripažinti negaliojančia dėl suklydimo?*
- d) *Ar būtų teisinis pagrindas tenkinti R. Vardenio reikalavimą pakeisti paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį jo nurodytu būdu?*
- e) *Koks yra paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo ir cesijos instituto tarpusavio santykis?*
- f) *Ar tuo atveju, kai paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi perleidžiamos ir paveldėtos nuosavybės teisės, tokiai sutarčiai taikoma notarinė forma? Kodėl?*
- g) *Kaip teismas turėtų išspręsti kilusį ginčą? Atsakymą pagrįskite.*

10. UAB „Akcijų namai“ teismui pateikė ieškinį ir prašė UAB „Laminata“ įpareigoti ištaisyti įrašą UAB „Laminata“ dokumentuose, kuriuose užfiksuota, kad dalis UAB „Akcijų namai“ turimų UAB „Laminata“ akcijų pirkimo–pardavimo sutartimi perėjo G. Vardučio nuosavybėn. UAB „Akcijų namai“ teigė, kad akcijų perėjimo nuosavybėn faktas

buvo siejamas su visišku atsiskaitymu, kurio G. Vardutis neįvykdė, taigi ji išliko akcijų savininke, tuo metu UAB „Laminata“ dokumentuose užfiksuota kitaip. Be to, UAB „Akcijų namai“ nurodė, kad UAB „Laminata“ akcijos yra materialiosios, todėl jos galėjo pereiti kito asmens nuosavybėn tik atlikus indosamentą, o priešingu atveju akcijų pirkimo–pardavimo sutartis prieštarauja imperatyviai įstatymo normai ir yra negaliojanti (CK 1.80 str.). UAB „Laminata“ vadovas paaiškino, kad materialiosios akcijos šiuo metu pakeistos į nematerialiąsias, o ankstesnieji dokumentai yra sunaikinti. Tuomet UAB „Akcijų namai“ pareikalavo parodyti pakvitavimą apie visišką atsiskaitymą už įgytas akcijas, kuriuo remdamasis UAB „Laminata“ vadovas pakeitė duomenis apie dalies akcijų savininką, tačiau šis paaiškino, kad pakvitavimas turi atitikti akcijų perleidimo sandorio formą, o kadangi akcijos atsiskaitymo už jas metu jau buvo nematerialiosios, tai ir pakvitavimas neturi materialios išraiškos, tad jis neturintis ką parodyti.

- a) *Paaiškinkite, kokia tvarka ir forma sudaromos akcijų pirkimo–pardavimo sutartys.*
- b) *Ar akcijų pirkimo–pardavimo sutarties forma priklauso nuo akcijų vertės (žr., pvz., CK 1.73 str.) arba nuo to, koks asmuo – fizinis ar juridinis – sudaro sandorį (žr., pvz., CK 2.138 str. 1 d. 2 p.)?*
- c) *Ar kokiam nors įstatyme įtvirtintas reikalavimas, kad materialiosios akcijos gali būti perleidžiamos padarant įrašą akcijoje – indosamentą? Jei taip, kokiam ir kokios šio reikalavimo nesilaikymo teisinės pasekmės?*
- d) *Ar galima teigti, kad, parduodant materialiąsias akcijas, pakanka atlikti indosamentą, o pirkimo–pardavimo sutartis gali būti nesudaroma, ir atvirkščiai? Kodėl taip manote?*
- e) *Ar galima sudaryti akcijų pirkimo–pardavimo iššmokėtinai sutartį? Kodėl?*
- f) *Kokia tvarka akcijos gali būti pakeistos iš materialiujų į nematerialiąsias? Ar šioje situacijoje akcijos galėjo būti pakeistos į nematerialiąsias?*
- g) *Kas ir kam turėjo išduoti pakvitavimą apie visišką atsiskaitymą už akcijas?*
- h) *Kokia turėtų būti g) punkte įvardyto pakvitavimo forma? Ar teisis UAB „Laminata“ vadovas?*
- i) *Išspręskite kilusį ginčą.*

11. V. Pavardeniui nutarus išsiaiškinti, ar galioja Sutartis, kurios sudarymo metu nepateiktas energinio naudingumo sertifikatas ir ji neįregistruota registre, jam parūpo sužinoti, kokios Sutarties sąlygos turėjo būti aptartos, kad Sutartis būtų teisėtai sudaryta ir galiojanti. V. Pavardenio sutuoktinė išsiaiškino, kad esminė tokios Sutarties sudarymo sąlyga – pirkėjo teisių į žemės sklypą aptarimas ir asmenų, turinčių teisę gyventi Name, išvardijimas. V. Pavardenis apsidžiaugė, kad Pardavėjas Sutartyje nėra įvardytas kaip turintis teisę gyventi Name (nepateiktas sąrašas su jo šeimos nariais, kaip to reikalauja CK 6.400 str.) ir dėl to jį bus galima bet kada iškeldinti, tačiau sunerimo dėl Sutarties

1.4. punkto, kuriame nurodyta, jog Turtas yra valstybei priklausančiame žemės sklype, o jis yra išnuomotas UAB LMF (Bendrijai) iki 2093 m. gegužės 1 d. – tai reiškia, kad sklypas išnuomotas net ne Pardavėjui ar V. Pavardeniui, o galinčiam bankrutuoti juridiniam asmeniui. Be to, neiškios trečiųjų asmenų sudarytos sutarties sąlygos, nes ji nepridėta prie Sutarties, taigi visiškai neišku, kokia apimtimi V. Pavardenis gali naudotis žemės sklypu. Negana to, Sutartimi šalys negali nuspręsti dėl trečiųjų asmenų teisių bei pareigų, t. y. negavę valstybės bei Bendrijos nuomonės dėl V. Pavardenio teisės naudotis valstybinės žemės dalimi, jos negali konstatuoti, kad V. Pavardenis galės ja naudotis, ypač dėl to, kad, kaip jam pavyko išsiaiškinti, Pardavėjas nėra Bendrijos narys. V. Pavardenis nutarė pasidomėti, ar jis negalėtų vadovautis CK 6.395 str. 3 d., kuri numato, jog jeigu pirkimo–pardavimo sutartyje pardavėjo teisė naudotis žemės sklypo dalimi ir jos sąlygos neapirtos, tai pirkėjui nustatomas servitutas į tą žemės sklypo dalį, kurią užima nekilnojamasis daiktas ir kuri būtina jo naudojimui pagal jo paskirtį, nes jam būtų naudingiau turėti daiktinę teisę, negu neiškaus turinio prievolinę nuomos teisę.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Įvardykite Sutarties dalyką ir objektą.*
- b) *Kokios yra nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties esminės sąlygos? Įvardykite konkrečias Sutarties nuostatas, kuriose aptarta kiekviena esminė šios Sutarties sąlyga.*
- c) *Aptarkite, ar šiai Sutarčiai galėtų būti taikomos vartojimo pirkimo–pardavimo sutartims skirtos nuostatos.*
- d) *Ar galioja Sutartis, jei Pardavėjas nepateikė Statybos įstatymo reikalaujamo energinio naudingumo sertifikato, tačiau Sutartyje yra numatyta, kad pirkėjas jo nereikalauja? Atsakymą pagrįskite.*
- e) *Ar teisingas V. Pavardenis, kad Pardavėjas Sutartyje nėra įvardytas kaip turintis teisę jame gyventi (nepateiktas sąrašas su jo šeimos nariais, kaip to reikalauja CK 6.400 str.) ir dėl to jį bus galima bet kada iškeldinti? Kodėl?*
- f) *Ar šiuo atveju prie Sutarties turėjo būti pridėta valstybinės žemės nuomos sutartis bei šios sutarties šalių sutikimai dėl V. Pavardenio naudojimosi valstybinės žemės sklypo dalimi?*
- g) *Ar galima teigti, kad Sutartyje tinkamai neapirtos pirkėjo teisės į žemės sklypą? Kodėl?*
- h) *Jei būtų konstatuota, kad Sutartyje tinkamai neapirtos pirkėjo teisės į žemės sklypą, ar ši sutartis būtų laikoma nesudaryta, ar negaliojančia pagal CK 6.394 str. 2 d. („sutartis, kurioje neapirtos pirkėjo teisės į žemės sklypą, negali būti notaro tvirtinama, o jeigu patvirtinta, – yra negaliojanti“), ar atsirastų teisė įregistruoti servitutą pagal CK 6.395 str. 3 d.? Atribokite šių nuostatų taikymą ir pateikite argumentuotą atsakymą.*

- i) *Išanalizavę Sutarties nuostatas atsakykite, ar ši Sutartis galėtų būti laikoma preliminariąja žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartimi.*
- j) *Ar atsakymas į kurią nors klausimą keistųsi, jei Sutartis būtų įregistruota viešajame registre? Atsakymą pagrįskite.*

2.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BARANAUSKAS, E., *et al.* Daiktinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
3. BITĖ, V. Akcijų pirkimo–pardavimo pripažinimas verslo perleidimu: diagnostavimo kriterijai ir reikšmė akcijų pardavėjo atsakomybei. *Jurisprudencija*, 2010, 2 (120).
4. BITĖ, V. Sutartinių garantijų verslo pardavimo sutartyje prigimtis ir teisinis vertinimas. *Socialinių mokslų studijos*, 2009, 1 (1).
5. BIRŠTONAS, R.; BUDRECKIENĖ, V. Nuosavybės teisės į nekilnojamąjį daiktą registravimo teisinės pasekmės. *Jurisprudencija*, 2012, 19 (4).
6. BLIUVAITĖ, S. Nekilnojamo turto pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai. *Justitia*, 2006, 3 (61).
7. BLIUVAITĖ, S. Nekilnojamo turto pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai. *Justitia*, 2006, 4 (62).
8. DANILOVIČ, J. Nekilnojamojo daikto pirkimo bei pardavimo sutarties ypatumai. *Juristas*, 2007, 6.
9. JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, A. *Protection of Creditors' Rights in Asset Deal*. *Jurisprudencija*, 2011, 1 (18).
10. KIRŠIENĖ, J.; KERUTIS, K. Verslo perleidimas akcijų ir įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė. *Jurisprudencija*, 2006, 3 (81).
11. KUODIS, M. Kertiniai įmonės pirkimo–pardavimo sutarties aspektai. *Juristas*, 2007, 11.
12. MAJUTĖ, V. Kai juridinis asmuo perka ar parduoda nekilnojamąjį turtą. *Juristas*, 2006, 1.
13. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
14. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
15. PILIPAITĖ, R. Įmonės pirkimas–pardavimas kaip verslo įsigijimo būdas. *Juristas*, 2005, 11.
16. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. Tarybos 1993 m. balandžio 5 d. direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais. [1993] OL, L 095.
2. Europos Parlamento ir Tarybos 1994 m. spalio 26 d. direktyva 94/47/EEB dėl pirkėjų apsaugos tam tikrų aspektų, susijusių su sutartimis dėl teisės tam tikram laikui naudotis nekilnojamaisiais daiktais įgijimo. [1994] OL, L 280.
3. Europos Parlamento ir Tarybos 1998 m. vasario 16 d. direktyva 98/6/EB dėl vartotojų apsaugos, žymint vartotojams siūlomų prekių kainas. [1998] OL, L 80.
4. Europos Parlamento ir Tarybos 1999 m. gegužės 25 d. direktyva 99/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų. [1999] OL, L 171.
5. Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. sausio 14 d. direktyva 2008/122/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su kai kuriais pakaitinio naudojimosi, ilgalaikio atostogų produkto, perpardavimo ir keitimosi sutarčių aspektais. [2009] OL, L 33.
6. Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. spalio 25 d. direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB. [2011] OL, L 156.
7. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
8. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914.
9. Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymas. Valstybės žinios, 1995, Nr. 20-449.
10. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 66-1984.
11. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2743.
12. Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 82-3260.
13. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.
14. Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 2010, Nr. 1-31.
15. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo konstitucinis įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 64-1503.
16. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 100-2261.
17. Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 2008, Nr. 6-212.
18. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-15180.
19. Lietuvos Respublikos sutarčių registro įstatymas. Valstybės žinios, 2010, Nr. 139-7115.
20. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas. Valstybės žinios, 2003, Nr. 51-2254.

21. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas. Valstybės žinios, 1997, Nr. 107-2688.
22. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. Valstybės žinios, 1998, Nr. 54-1492.
23. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488.
24. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 17-626.
25. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. Valstybės žinios, 2005, Nr. 4-102.
26. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 28-868.
27. Lietuvos Respublikos žemės sklypų perleidimo ir nuomos užsienio valstybių diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms tvarkos bei sąlygų įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 6-114.
28. Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymas. Valstybės žinios, 2003, Nr. 15-600.
29. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 25-706.
30. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimas Nr. 697 „Dėl mažmeninės prekybos taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 51-1778.
31. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1158 „Dėl Sutarčių registro steigimo ir Sutarčių registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3157.
32. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 236 „Dėl valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos žemės ūkio paskirties (veiklai)“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 18-780.
33. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04930.
34. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 28 d. nutarimas Nr. 1178 „Dėl Valstybės ir savivaldybių nekilnojamojų daiktų pardavimo viešo aukciono būdu tvarkos aprašo patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-15252.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 19 d. apžvalga „Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartinuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II“ (*dėl vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties sampratos; sąlygų kontrolės; pardavėjo pareigos suteikti pirkėjui būtiną informaciją; pirkėjo teisių gynbos būdų specifikos; terminų reikalavimams dėl parduotų daiktų trūkumų pareikšti; daiktų kokybės garantijos, tinkamumo naudoti terminų, jų santykio su ieškinio senaties terminu; atskirų vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių rūšių ypatumų*).

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-256/2009 (*dėl vartotojo teisių gynimo būdų pirkimo–pardavimo sutartiniuose santykiuose; dėl vartotojo teisės į neturtinės žalos atlyginimą*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-252/2013 (*dėl daikto kokybės garantijos pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį ir vartotojo teisių gynimo būdų, inter alia ir sutarties nutraukimo*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2013 (*dėl pagal vartojimo pirkimo–pardavimo sutartį perduodamo daikto kokybės garantijos; atsakomybės taikymo už netinkamos kokybės daiktus; neturtinės žalos atlyginimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2008 (*dėl didmeninio pirkimo–pardavimo teisinių santykių tęsimo nesant rašytinės sutarties*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 3 d. apžvalga „Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga (I)“.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 23 d. apžvalga „Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga (II)“.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3/2008 (*dėl šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutarties ir atsiskaitymo už patiektą šilumos energiją*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-211/2008 (*dėl elektros energijos vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties kvalifikavimo ir netesybų nustatymo pagal šią sutartį*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-412/2008 (*dėl sutartinės atsakomybės elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties atveju*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-551/2008 (*dėl elektros energijos tiekėjo reikalavimo sudaryti trišalę elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartį*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-185/2009 (*dėl vartotojo elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartyse sampratos; elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties vartotojo, kai jis yra socialinio būsto nuomininkas*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2009 (*dėl elektros energijos pirkimo–pardavimo ypatumų ir energijos tiekėjo teisės atsisakyti sudaryti šią sutartį*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-130/2010 (*dėl dujų pirkimo–pardavimo santykių teisinio reglamentavimo ir dujų tiekimo nutraukimo teisėtumo*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-519/2010 (*dėl šilumos energijos tiekimo sutarties nutraukimo; teisės atjungti šildymą bute nuo bendros daugiabučio namo šildymo sistemos*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-90/2012 (*dėl energijos, dujų, vandens perpardavimo (subtiekimo) sutarties kvalifikavimo*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-431/2012 (*dėl subjekto, atsakingo už skolą už tiekiamas energijas savi-*

- valdybei nuosavybės teise priklausančiam butui ir energijos pirkimo–pardavimo sutarties vienašalio nutraukimo).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2012 (*dėl šilumos pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo, kai šilumos vartotojas yra juridinis asmuo, ir skolos už šilumos energiją*).
 19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-163/2013 (*dėl elektros pirkimo–pardavimo santykių ir jų subjektų*).
 20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-29/2014 (*dėl geriamojo vandens pirkimo–pardavimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo sutarties reglamentavimo*).
 21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-200/2014 (*dėl elektros energijos pirkimo–pardavimo santykių ir jų subjektų*).
 22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-435/2014 (*dėl elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo konkludentiniais veiksmais; pareigos atsiskaityti už patiektą geriamąjį vandenį karštam vandeniui ruošti*).
 23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-30/2009 (*dėl nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties teisėtumo; kilnojamųjų daiktų pirkimo–pardavimo sutarties*).
 24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-114/2009 (*dėl nuosavybės teisės į žemę atsiradimo momento ir nuosavybės teisės registravimo reikšmės*).
 25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-288/2009 (*dėl pažeistos bendraturčio pirmenybės teisės įsigyti parduodamas dalis gynimo*).
 26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-396/2009 (*dėl valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ir jos tvirtinimo teismo sprendimu*).
 27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. sausio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-17/2010 (*dėl bendraturčio pirmenybės teisės pirkti parduodamas dalis, esančias bendrąja nuosavybe*).
 28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 18 d. apžvalga „Teismų praktikos nagrinėjant ginčus dėl bendrosios dalinės nuosavybės apžvalga“ (*dėl bendraturčio pirmenybės teisės įsigyti parduodamas dalis*).
 29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-377/2010 (*dėl teisės naudotis žemės sklypu, kai pirkimo–pardavimo sutartimi įsigyjami pastatai*).
 30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-530/2010 (*dėl pirkėjo pažeistų teisių gynbos būdų taikymo nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutarties atveju*).
 31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2012 (*dėl kilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo, sudarant nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį*).
 32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-457/2014 (*dėl pardavėjo pareigos parduoti tinkamos kokybės daiktą pagal nekilnojamojo daikto pirkimo–pardavimo sutartį ir dėl pirkėjo teisių gynimo būdų įsigijus netinkamos kokybės daiktą*).

33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68-686/2015 (*dėl žemės sklypo dalies pirkimo–pardavimo sandorio teisėtumo; CK 6.394 str. aiškinimo*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142-687/2015 (*dėl pirkėjo teisių gynimo būdo, kai perduodamas netinkamos kokybės nekilnojamas daiktas*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 13 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2006 (*dėl būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties atribojimo nuo statybos rangos sutarties*).
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 25 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-3-441/2006 (*dėl būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties sampratos ir požymių; preliminariosios sutarties šalių teisių, nustatant pagrindinės sutarties sąlygas; preliminariosios sutarties pabaigos*).
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-382/2006 (*dėl sąžiningumo ikisutartinių santykių etape; preliminariosios sutarties sampratos ir elementų; preliminariosios sutarties atskyrimo nuo pagrindinės sutarties; ateiityje numatytos sudaryti pagrindinės sutarties objekto; piniginių mokėjimų pagal preliminariąją sutartį; preliminariosios sutarties pažeidimo teisinių pasekmių; nuostolių, atlygintinų pagal CK 6.165 str. 4 d., sampratos*).
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-434/2008 (*dėl preliminariosios sutarties kvalifikavimo pagrindine prielaidų; CK 6.309 str. ir 6.165 str. atribojimo*).
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 6 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-3-455/2008 (*dėl būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties sampratos, požymių ir santykio su preliminariąja sutartimi; pažeistų teisių gynimo būdų*).
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 23 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-3-608/2008 (*dėl pirkėjo teisės reikalauti įvykdyti būsimą buto pirkimo–pardavimo sutartį natūra*).
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-126/2009 (*dėl preliminariąją sutartimi prisiimtų išpareigojimų sąžiningo vykdymo; prarastos galimybės pinigines vertės apskaičiavimo būdų; nesąžiningos preliminariosios sutarties šalies gautos naudos pripažinimo kitos šalies nuostoliais*).
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-261/2011 (*dėl būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties sampratos ir požymių; atribojimo nuo preliminarios sutarties ir statybos rangos sutarties; CK 6.401 str. 5 d. aiškinimo, kai pirkėjas sumoka dalį būsimą turto kainos*).
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-136/2011 (*dėl preliminariosios sutarties atribojimo nuo pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties*).
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-26-686/2015 (*dėl įmonės pirkimo–pardavimo ir akcijų pirkimo–pardavimo sutarčių santykio*).
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-357/2007 (*dėl sutartinių palūkanų pagal pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartį, kaip atlyginimą už naudojimąsi pardavėjui priklausanciais pinigais*).

46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-136/2011 (*dėl šalių sudarytos sutarties kvalifikavimo buto pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartimi*).
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2013 (*dėl pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties atribojimo nuo nuomos sutarčių*).
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2013 (*dėl lizingo sutarties santykio su pirkimu–pardavimu išsimokėtinai*).
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-222-611/2015 (*dėl pirkimo–pardavimo išsimokėtinai ir tiesioginio lizingo sutarčių kvalifikavimo ir atribojimo*).
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-341-684/2015 (*dėl pirkimo–pardavimo išsimokėtinai ir lizingo sutarčių atribojimo*).
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-503/2010 (*dėl pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties sampratos ir jos sudarymo vykdymo procese*).
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-730/2013 (*dėl pardavėjo pareigos garantuoti aukcione parduodamo daikto kokybę reglamentavimo*).
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-558/2006 (*dėl pirkėjo ir pardavėjo pareigų pagal akcijų pirkimo–pardavimo sutartį*).
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-287/2009 (*dėl pardavėjo teisių pirkėjui neįvykdžius pareigos sumokėti kainą pagal vertybinių popierių pirkimo–pardavimo sutartį*).
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-103/2013 (*dėl materialių uždarosios akcinės bendrovės akcijų pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo ir vykdymo*).
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-168/2010 (*dėl reikalavimo teisių perleidimo sutarties sampratos; tinkamo pranešimo apie reikalavimo teisių perleidimą; reikalavimo teisių perleidimo ryšio su pagrindine prievole*).
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-609/2008 (*dėl paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo teisinio reguliavimo ir šios sutarties negaliojimo pagrindų*).
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-166/2010 (*dėl bendraturčio pirmenybės teisės pirkti bendrąja nuosavybe esančią parduodamą dalį, kai sudaroma paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartis*).
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/2011 (*dėl paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties dalyko ir šios sutarties teisinės kvalifikacijos; paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutarties atribojimo nuo nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties; atskiro įpėdinio turimų paveldėjimo teisių asmeninio pobūdžio ir negalimumo tapti bendrosios dalinės nuosavybės objektu*).

3 TEMA.

Mainų sutartis.

Dovanojimo sutartis.

Rentos sutartis.

Atskiros rentos sutarties rūšys

3.1. Potemės

Bendrieji mainų, dovanojimo ir rentos sutarčių požymiai bei pagrindiniai skirtumai. Šių sutarčių santykis su kitomis panašiomis sutartimis. Nuosavybės teisės pagal šias sutartis perėjimo momentas.

Mainų sutarties samprata ir šių sutartį kvalifikuojantys požymiai. Mainų ir pirkimo–pardavimo sutarčių tarpusavio santykis. Mainų sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Mainų sutarties šalys, jų pagrindinės teisės ir pareigos. Mainų sutarties sąlygos ir jų įgyvendinimo ypatumai.

Dovanojimo sutarties apibūdinimas. Dovanojimo santykių reglamentavimas DCFR. Dovanojimo sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Dovanojimo sutarties turinys. Dovanojimo su sąlyga ypatumai ir dovanojimo apribojimai. Dovanojimo sutarties šalims keliami subjektiškumo reikalavimai. Apdovanojo teisės. Dovanojo pareigos, jo atsakomybės sąlygos ir ribojimas. Dovanojimo panaikinimas. Aukos (labdaros ar paramos) sutartis, jos atribojimas nuo kitų dovanojimo sutarties rūšių.

Bendroji rentos sutarties charakteristika. Rentos sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Rentos sutarties šalys, jų pagrindinės teisės ir pareigos. Rentos gavėjo ir rentos mokėtojo interesų užtikrinimo būdai. Rentos sutarties pabaiga. Atskiros rentos sutarties rūšys, jų tarpusavio santykis ir ryšys su bendrosiomis rentos sutarties nuostatomis. Neterminuotos (nuolatinės) rentos sutarties samprata, neterminuotos (nuolatinės) rentos gavėjai, forma, dydis, mokėjimo terminai ir išpirkimas. Rentos iki gyvos galvos sutarties požymiai, šalys, nutraukimo tvarka. Išlaidų iki gyvos galvos sutarties samprata, dalyko, objekto ir esminių sąlygų ypatumai, šios sutarties pabaigos pagrindai. Turto perleidimo už rentą sutarties definicija ir požymiai.

3.2. Teorinė medžiaga

Mainų sutarties samprata. Mainų sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis įsipareigoja perduoti kitai šaliai nuosavybės arba patikėjimo teise vieną civilinių teisių objektą mainais už kitą turtą (CK 6.432 str. 1 d.).

Mainų sutarties teisintis reguliavimas. Mainų sutartis reglamentuojama CK 6.432–6.435 str., o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios ir specialiosios pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojančios normos (CK 6.305–6.431 str.), jeigu tai neprieštaruoja mainų sutartį reguliuojančioms normoms ir mainų esmei (CK 6.432 str. 2 d.). Jei tam tikri klausimai neaptarti ir pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojančiose teisės normose, taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Mainų sutarčiai taip pat aktualūs 1 ir 2 temų literatūros sąrašuose nurodyti teisės aktai.

Mainų sutarties teisinė charakteristika. Mainų sutartis yra konsensuali (CK 6.432 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.432 str., 6.434 str.) ir atlygintinė (CK 6.432 str. 1 d.).

Mainų sutarties objektas gali būti bet kuris civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str., 6.306 str. 1–3 d.), jei nėra teisiųjų jo apyvartos ribojimų.

Mainų sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.) bei specialieji formos reikalavimai, iš esmės sutampantys su atskiroms pirkimo–pardavimo sutarties rūšims taikomomis taisyklėmis (žr. 2 temą).

Mainų sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.) bei specialieji registracijos reikalavimai, iš esmės sutampantys su atskiroms pirkimo–pardavimo sutarties rūšims taikomomis taisyklėmis (žr. 2 temą).

Mainų sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Plačiau šiuo klausimu žr. 1 ir 2 temas.

Dovanojimo sutarties samprata. Dovanojimo sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis (dovanotojas) neatlygintinai perduoda turtą ar turtinę teisę (reikalavimą) kitai šaliai (apdovanotajam) nuosavybės teise arba atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos donanotojui ar trečiajam asmeniui (CK 6.465 str. 1 d.).

Dovanojimo sutarties teisinis reguliavimas. Dovanojimo sutartis reglamentuojama CK 6.465–6.476 str., o šiose nuostatose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Dovanojimo sutarties teisinė charakteristika. Dovanojimo sutartis yra realinė (CK 6.465 str. 1 d.), vienašalė (CK 6.465 str. 1 d.) ir neatlygintinė (CK 6.465 str. 1 d.).

Dovanojimo sutarties objektas gali būti bet kuris civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str.), jei nėra teisiųjų jo apyvartos ribojimų ir laikomasi specialiųjų reikalavimų (CK 6.471 str.). Tačiau turto, kurio nėra sutarties sudarymo metu ar kuris bus sukurtas tik ateityje, dovanojimo sutartis negalioja (CK 6.470 str. 6 d.).

Dovanojimo sutarties formai keliami tam tikri reikalavimai. *Pirma*, sutartis, kuria dovanojama didesnė kaip vieno tūkstančio penkių šimtų eurų suma, turi būti rašytinės formos. *Antra*, nekilnojamojo daikto dovanojimo sutartis, taip pat dovanojimo sutartis, kurios suma didesnė kaip keturiolika tūkstančių penki šimtai eurų, turi būti notarinės formos (CK 6.469 str. 1 d.). *Trečia*, anksčiau nenurodytais atvejais taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Dovanavimo sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.) bei nustatoma, kad nekilnojamojo daikto ar daiktinės teisės į jį dovanavimo sutartis teisinės pasekmes tretiesiems asmenims sukelia tik tuo atveju, jei sutartis įregistruota viešame registre (6.469 str. 3 d.). Tačiau šalis tokia sutartis galioja net ir neįregistruota (CK 1.75 str. 1 d.).

Dovanavimo sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau atsižvelgiant į tai, kad dovanavimo sutartis yra neatlygintinis sandoris, dovanotojas negali būti neveiksnius asmuo. Neveiksnaus asmens globėjui taip pat draudžiama dovanoti neveiksnaus asmens turtą pastarojo vardu, išskyrus simbolines dovanas, kurių vertė neviršija vieno minimalaus gyvenimo lygio dydžio sumos (CK 6.470 str. 1 d.). Atitinkamai neveiksniui skirtas dovanas turi teisę priimti tik jo globėjas, išskyrus simbolines dovanas, kurių vertė neviršija vieno minimalaus gyvenimo lygio dydžio sumos (CK 6.470 str. 2 d.). Taip pat draudžiama priimti dovanas politikams, valstybės ir savivaldybių pareigūnams ir kitokiems valstybės tarnautojams ir jų artimiesiems giminaičiams, kai tai susiję su politiko, pareigūno ar valstybės tarnautojo tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis (CK 6.470 str. 5 d.). Visais atvejais būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

Rentos sutarties samprata. Rentos sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis – rentos mokėtojas (skolininkas) – įsipareigoja neatlygintinai arba mainais už kapitalo perdavimą jam nuosavybės teise periodiškai mokėti kitai šaliai – rentos gavėjui – sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) arba kitaip išlaikyti rentos gavėją (CK 6.439 str. 1 d.).

Neterminuotos (nuolatinės) rentos samprata. Neterminuotos (nuolatinės) rentos sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis – rentos mokėtojas (skolininkas) – įsipareigoja neatlygintinai arba mainais už kapitalo perdavimą nuosavybės teise rentos gavėjui – fiziniam arba pelno nesiekiančiam juridiniam asmeniui, kuris verčiasi globa (rūpyba) – periodiškai mokėti sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) arba perduoti daiktus, atlikti darbus ar teikti paslaugas, kurių kaina atitinka rentos dydį pinigais (CK 6.449–6.450 str.).

Rentos iki gyvos galvos samprata. Rentos iki gyvos galvos sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis – rentos mokėtojas (skolininkas) – įsipareigoja fiziniam asmeniui, nuosavybės teise perdavusiam turtą su sąlyga mokėti rentą, arba jo nurodytam kitam fiziniam asmeniui, periodiškai visą rentos gavėjo gyvenimą mokėti sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) (CK 6.456–6.457 str.).

Išlaikymo iki gyvos galvos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią rentos gavėjas – fizinis asmuo perduoda jam priklausantį gyvenamąjį namą, butą,

žemės sklypą ar kitokį nekilnojamąjį daiktą rentos mokėtoju nuosavybės teise, o rentos mokėtojas išpareigoja išlaikyti rentos gavėją ir (arba) šio nurodytą asmenį (asmenis) iki gyvos galvos (CK 6.460 str. 1 d.)

Rentos sutarties teisinis reguliavimas. Rentos sutartis reglamentuojama CK 6.439–6.464 str., iš kurių CK 6.439–6.448 yra bendrosios, o CK 6.449–6.464 str. – specialiosios teisės normos: neterminuotos (nuolatinės) rentos sutartis reglamentuojama CK 6.449–6.455 str., rentos iki gyvos galvos sutartis – CK 6.456–6.459 str., o išlaikymo iki gyvos galvos sutartis – CK 6.460–6.464 str. Jei tam tikrų klausimų nereguliuoja specialiosios teisės normos, taikomos bendrosios rentos taisyklės, o ir šiose nuostatose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Rentos sutarties teisinė charakteristika. Rentos sutartis, atsižvelgiant į jos rūšį, gali būti konsensualinė (CK 6.439 str. 1 d.) arba realinė (CK 6.456 str. 1 d., 6.460 str. 1 d.), vienašalė (CK 6.456 str. 1 d., 6.460 str. 1 d.), atlygintinė arba neatlygintinė (CK 6.439 str. 1 d., 6.447 str. 2 d., 6.454 str. 2 ir 3 d., 6.455 str., 6.458 str. 2 d.). Rentos sutartis taip pat priskiriama fiduciarinių bei rizikos sutarčių grupėms.

Rentos sutarties objektas gali būti kilnojamasis ar nekilnojamasis daiktas arba pinigų suma (CK 6.440 str. 1 d., 6.445 str.), taip pat ir bet kuris kitas civilinių teisių objektu pripažįstamas turtas (CK 1.97–1.116 str.), jei nėra teisinių jo apyvartos ribojimų ir tai neprieštarauja rentos sutarties esmei. Tačiau, jei sudaroma išlaikymo iki gyvos galvos sutartis, rentos gavėjas – fizinis asmuo rentos mokėtoju perduoda rentos gavėjui priklausantį nekilnojamąjį daiktą (CK 6.460 str.).

Rentos sutarties forma turi būti notarinė (CK 6.443 str.).

Rentos sutarties registracijai keliami reikalavimai. Rentos sutartis, pagal kurią rentos gavėjas turi perleisti rentos mokėtoju nekilnojamąjį daiktą, gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis tik tuo atveju, jeigu ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre (CK 6.443 str. 2 d.). Jei rentos sutartimi perduodamas objektas nėra nekilnojamasis turtas, rentos sutartis yra neregistruotina.

Rentos sutarties šalims keliami reikalavimai. Rentos sutarties mokėtoju gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Tuo metu rentos gavėjas paprastai gali būti tik fizinis asmuo, o vienintelė rentos rūšis, kai rentos gavėjas gali būti ir juridiniai asmenys, kurie verčiasi globa (rūpyba), jeigu tai neprieštarauja įstatymams ir jų veiklos dokumentams, yra neterminuota (nuolatinė) renta (CK 6.449 str. 1 d.). Svarbu įvertinti, kad išlaikymo iki gyvos galvos sutarties atveju (CK 6.460 str.) rentos gavėjui paprastai svarbi rentos mokėtojo asmenybė.

3.3. Aktuali teismų praktika

1. *Dėl mainų sutarties sampratos ir atribojimo nuo pirkimo–pardavimo sutarties*

„Mainai ir pirkimas–pardavimas turi bendrų bruožų, bet tai – ne tapatūs sandoriai. Nors abiejų sandorių atveju įvyksta turto perdavimas, tačiau mainų esmė yra apsikeitimas daiktais, o pirkimo–pardavimo sutartimi daiktas perduodamas kito asmens nuosavybėn už sutartą pinigų sumą (kainą). Tai esminis mainų skirtumas nuo pirkimo–pardavimo. Kitas skiriamasis mainų ir pirkimo–pardavimo požymis yra nuosavybės teisių į daiktą atsiradimo momentas. Nuosavybės teisė į daiktą pirkimo–pardavimo atveju atsiranda nuo jo perdavimo (CK 6.393 str. 4 d., CK 6.317 str. 1 d.), o į išmainytus daiktus – abiem mainų sutarties šalims tuo pat metu, t. y. kai prievolę perduoti daiktus įvykdo abi šalys (CK 6.434 str.). <...>. Prielaida mainų sutarčiai sudaryti – sutarties šalių ketinimų perleisti vieną turimą konkretų daiktą ir įsigyti kitą, kurį turi kita sutarties šalis, sutapimas. Tokiu atveju sudarant mainų, o ne dvi pirkimo–pardavimo sutartis, sutaupoma laiko ir lėšų. Šalių siekį už perleidžiamą daiktą gauti ne pinigus, bet kitą daiktą gali lemti infliacija, įgyjamo daikto ypatybių priimtinumas ir kitos objektyvios bei subjektyvios priežastys. Mainų sandorio sudarymas yra itin aktualus tais atvejais, kai sandorio šalių pagrindinis siekis – ne gauti perleidžiamo daikto vertę atitinkančią pinigų sumą, bet įgyti individualiais požymiais apibrėžtą kitos šalies turimą daiktą, išsiskiriantį tam tikromis ypatybėmis, kurios jį įgyjančiai šaliai yra svarbios ir priimtinos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2005.

2. *Dėl dovanojimo sutarties sampratos ir aukos (paramos ar labdaros) sutarties atribojimo nuo kitų dovanojimo sutarčių*

„Dovanojimas – tai sandoris, kurio esmė ta, kad turto savininkas valingai, nesavanaudiškai, neatlygintinai perduoda savo turtą ar suteikia kitokią įstatyme numatytą turtinę naudą kitam asmeniui, o pastarasis asmuo šią turtinę naudą sąmoningai (valingai) priima. Dovanojimo sandoris yra dvišalis. Jam sudaryti reikalinga tiek turtą perduodančio, tiek jį priimančio asmenų suderinta valia. <...>. CK 6.476 str. normų reglamentuojama atskira dovanojimo sutartinių santykių grupė – aukos (paramos ar labdaros) sutartis; CK 6.476 str. normos yra specialiosios bendrųjų dovanojimo sutarties instituto normų atžvilgiu. Aukos (labdaros ar paramos) sutartys iš kitų dovanojimo sutarčių išskiriamos pagal specialų sutarties tikslą – pagal CK 6.476 str. 1 d. įtvirtintą įstatyminę apibrėžtį auka (parama ar labdara) laikomas turto ar turtinės teisės dovanojimas tam tikram naudingam tikslui. Naudingas tikslas CK 6.476 str. 1 d. prasme – tai bendra nauda, t. y. padovanotas turtas ar turtinė teisė yra skiriamas ne asmeniniams ap-

dovanotojo, o visuomenės požiūriu vertingiems, nesavanaudiškiems poreikiams tenkinti.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-355/2009.

3. Dėl neatlygintinumo kaip pagrindinio dovanojimo sutarties požymio ir dovanojimo sutarties sudarymo motyvų

„Sudaryta sutartis gali būti pripažinta dovanojimo sutartimi tik esant būtinaai sąlygai – jos neatlygintinumui, t. y. sutarties šaliai, kuriai dovanojamas turtas ar turtinės teisės, neatsiranda priešpriešinės prievolės dovanotojui. Nustačius, kad iš tikrųjų šalys buvo susitarusios taip, jog už dovaną bus atsilyginta, sutartis kvalifikuotina kaip apsimestinis sandoris. <...>. Nesvarbu, kokiais motyvais remdamasis dovanotojas suteikia dovaną kitai šaliai, svarbu, kad jo valia buvo perduoti turtą nereikalaujant, kad apdovanojimas pateiktų turtinio pobūdžio patenkinimą. Kita vertus, vertinant, ar tikroji sandorio šalies valia buvo būtent neatlygintinai suteikti turtą ar turtinę teisę, svarbu nustatyti dovanojimo motyvus, nes dovanojimo veiksmas, kaip ir bet kuris teisinis veiksmas, paprastai yra motyvuotas, taigi aplinkybės, atskleidžiančios dovanos suteikimo motyvus, gali būti įrodomieji faktai dovanojimo sutartį sudariusios šalies tikrajai valiai patvirtinti. Dovanojama gali būti siekiant padėkoti ar padėti ir pan., be to, paprastai dovanojimo sutartys sudaromos artimų žmonių. Nenustačius jokių dovanojimo priežasčių (motyvų), gali kilti pagrįstų abejonių dėl dovanojimo sutartį sudariusios šalies tikrosios valios turinio.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2010.

4. Dėl pažado dovanoti ir jo teisinių padarinių

„Pagal įstatymą pažadas padovanoti turtą ar turtinę teisę arba atleisti nuo turtinės pareigos vykdymo ateityje nelaikomas dovanojimo sutartimi (CK 6.465 str. 2 d.). Išreiškus pažadą ateityje padovanoti turtą, kuris nėra vykdytinas kaip dovanojimo sutartis pagal nurodytą teisės normą, šalims nėra teisinio pagrindo reikšti reikalavimų dėl susitarimo, kuriame įrašytas pažadas, vykdymo. Iš pažado padovanoti daiktą neatsiranda nuosavybės teisės, jos įgyjamos dovanojimo sutartimi, kuriai, kaip pirmiau nurodyta, be kita ko, taikomi CK 6.469 str. reglamentuojami dovanojimo sutarties sudarymo formos reikalavimai. Susitarimą kvalifikuojant pažadu dovanoti, kai šio pažado neįvykdžius atsisakyta dovanoti, dėl jo neįvykdymo neatsiranda dovanojimo prievolinių padarinių. Vadinasi, susitarimas, kuriame išreikštas pažadas dovanoti, yra galimas, o kadangi toks pažadas nesukelia ir negali sukelti dovanojimo teisinių padarinių, jis negali būti prilygintas dovanojimo sutarčiai, ir nėra naikintinas. Pažado padovanoti turtą nesilaikymo teisinės pasekmės reglamentuojamos CK 6.465 str. 2 dalyje.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-293-684/2015.

5. *Dėl veiksmų, neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu*

„Įstatymų leidėjas CK 6.472 str. dovanojimo sutarties panaikinimą įtvirtino kaip išimtinę priemonę, susiedamas jos taikymą su atitinkamais teisiniais pagrindais – apdovanotojo veiksmais, demonstruojančiais ypatingą nedėkingumą dovanotojui, nepateisinamais pagal visuotinai pripažįstamas moralės nuostatas. Tokie veiksmai įstatyme apibūdinti pabrėžiant jų išskirtinį – neabejotinai griežtą – smerkimą. Aiškinant, kokio pobūdžio veiksmai gali būti taip vertinami, atsižvelgtina į alternatyvų pagrindą dovanojimui panaikinti, nustatytą CK 6.472 str. 1 dalyje. Tai – pasikėsینimo į dovanotojo ar jo artimųjų giminaičių gyvybę ar tyčinio sunkaus jų sužalojimo faktas. Kadangi tokius pačius padarinius, t. y. dovanojimo panaikinimą, lemia ir kitas šioje teisės normoje įtvirtintas pagrindas – neabejotinai griežtai smerkiami apdovanotojo veiksmai, kolegija sprendžia, kad sudarančiais pagrindą panaikinti dovanojimą gali būti pripažįstami tokie veiksmai, kurie, įvertinus visus teisės normoje išvardytus reikšmingus kriterijus (dovanos pobūdį, dovanojimo sutarties šalių asmenines savybes ir tarpusavio santykius), geros moralės požiūriu yra smerkiami tokiau pat griežtumu kaip pasikėsینimas į dovanotojo ar jo artimųjų giminaičių gyvybę ar tyčinis sunkus jų sužalojimas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-305/2011.

6. *Dėl išlaikymo iki gyvos galvos sutarties požymių ir šios sutarties vykdymo ypatumų*

„Išlaikymo iki gyvos galvos sutartis – rentos porūšis, kuriai būdingi bendrieji rentos sutarties ir rūšiniai rentos iki gyvos galvos požymiai (CK 6.460 str. 2 d.). Išlaikymo iki gyvos galvos sutarties skiriamieji požymiai: rentos mokėtojui už rentą perleidžiamas ne bet koks turtas, o tik nekilnojamasis daiktas; rentos forma – rentos gavėjo poreikių tenkinimas atsižvelgiant į jo poreikius gali būti tiek materialaus, tiek nematerialaus pobūdžio – aprūpinimas gyvenamąja patalpa, apranga, maitinimas, priežiūra; kai sutartimi apibrėžiama išlaikymo vertė, ji turi būti ne mažesnė nei nustatyta įstatyme (CK 6.461 str. 2 d.); sutartyje gali būti nustatyta ir rentos mokėtojo pareiga padengti rentos gavėjo laidojimo išlaidas; galimybė išlaikymą natūra pakeisti periodinėmis įmokomis iš esmės yra išimtinė, ji gali būti taikoma atsižvelgiant į sutarties pobūdį ir konkrečias aplinkybes, vadovaujantis protingumo kriterijais. Atsižvelgiant į išvardytus požymius ir sutarties esmę, galima daryti išvadą, kad išlaikymo iki gyvos galvos sutartis išsiskiria socialine reikšme. <...>. Rentos mokėtojas, nevykdydamas ar netinkamai vykdydamas išlaikymo prievolę pagal išlaikymo iki gyvos galvos sutartį, gali padaryti didelę ir nepataisomą žalą rentos gavėjo sveikatai, kitiems teisėtiems jo interesams. Tokia rentos gavėjo priklausomybė nuo rentos mokėtojo tinkamo prievolės vykdymo

įpareigoja šią prievolę vykdyti ne formaliai vadovaujantis sutarties nuostatomis, bet pagal sąžiningumo ir protingumo kriterijus. <...>. Esant blogai rentos gavėjo sveikatos būklei ar turtinei padėčiai, laiku nepatenkinus jo poreikio gauti reikiamą materialinę paramą ar paslaugas, rentos gavėjo interesams gali būti padaryta didelė žala, todėl tuo konkrečiu atveju tai būtų sutarties pažeidimas iš esmės.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/2006.

7. Dėl išlaikymo iki gyvos galvos prievolės pabaigos mirus rentos gavėjui

„Prievolės išlaikyti iki gyvos galvos, kaip rentos gavėjo asmeninių poreikių tenkinimo natūra, prigimtis lemia, kad ši rentos mokėtojo prievolė baigiasi po rentos gavėjo mirties (CK 6.464 str. 1 d.); analogiški teisiniai padariniai atsiranda ir tais atvejais, kai sutarties dėl išlaikymo iki gyvos galvos šalys pasinaudoja galimybe išlaikymą iki gyvos galvos natūra pakeisti periodinėmis pinigineis įmokomis – šios įmokos mokamos iki rentos gavėjo gyvos galvos (CK 6.462 str.). Taigi teisė gauti išlaikymą iki gyvos galvos yra neatskiriama nuo rentos gavėjo asmens, todėl nepaveldima (CK 5.1 str. 3 d.) ir, skirtingai negu rentos iki gyvos galvos atveju (CK 6.456 str.), nepereina pergyvenusiam rentos gavėjui tais atvejais, kai renta mokama keliems asmenims. <...> CK 6.464 str. įtvirtinti du skirtingai išlaikymo iki gyvos galvos sutarties pabaigos pagrindai: 1 dalyje nustatytu atveju sutartis baigiasi dėl rentos gavėjo mirties pasibaigus išlaikymo prievolei, t. y. įvykdymu; 2 dalyje nustatytu atveju sutartis baigiasi rentos gavėjo reikalavimu, kai rentos mokėtojas iš esmės pažeidžia prievolę teikti išlaikymą. Tais atvejais, kai rentos gavėjas miršta, rentos mokėtojo prievolė jį išlaikyti iki gyvos galvos pasibaigia įvykdymu, pergyvenęs rentos gavėjas neperima mirusiojo teisių pagal sutartį ir neturi teisės reikšti reikalavimo nutraukti sutartį mirusiojo vardu.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-511/2013.

3.4. Kontroliniai klausimai

1. Palyginkite mainų, dovanojimo ir rentos sutartis. Atskleiskite jų sąlyčio taškus, nurodykite esminius panašumus ir aptarkite pagrindinius skiriamuosius požymius. Atsakymą pagrįskite, remdamiesi sutarčių klasifikacijomis.
2. Koks yra mainų, dovanojimo ir rentos sutarčių santykis su bendrosiomis pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis ir atskiromis šios sutarties rūšimis?
3. Ar sutampa sutarties sudarymo ir nuosavybės teisės perėjimo momentai mainų, dovanojimo ir rentos sutartyse?

4. Ar mainų sutartis yra ekvivalentinė? Ar šalys gali susitarti, kad mainų sutartis būtų realinė?
5. Ar mainų sutartimi gali būti mainomas nekilnojamasis daiktas į tur-
tines teises (pavyzdžiui, paveldėjimo teises)? Ar gali būti mainomas
kilnojamasis daiktas į pinigų?
6. Kaip suprantama sąvoka „barteriniai mainai“? Ar teisiniai santykiai,
kai už prekes atsiskaitoma paslaugomis ar darbais, gali būti kvalifikuo-
jami mainais?
7. Kokia forma turi būti sudaroma mainų sutartis, jeigu vienas iš jos
objektų yra nekilnojamasis, o kitas – kilnojamasis daiktas? Kokie for-
mos reikalavimai taikytini mainų sutarčiai, jei ja mainomi du kilnoja-
mieji daiktai, kurių kaina sutartyje nenurodyta?
8. Ar teisės aktai numato privalomą mainų sutarties teisinę registraciją?
Kokiais atvejais ir kokiame viešajame registre gali būti registruojama
ši sutartis?
9. Kaip mainų sutartyje turėtų būti įvardijamos (pavadinamos) jos šalys?
10. Kokios yra pagrindinės mainų sutarties šalių teisės ir pareigos? Ar jos
skiriasi nuo pirkimo–pardavimo sutarties šalių teisių ir pareigų?
11. Ar tai, kad mainomų daiktų kaina yra nevienoda, reiškia, jog pagal
mainų sutartį turi būti mokama priemoka?
12. Ar tai, kad pagal mainų sutartį nėra mokama priemoka, reiškia, jog ši
sutartis yra neatlygintinė?
13. Ar ženklus mainomų daiktų vertės skirtumas mainų sutarties šalims
suteikia teisę reikšti reikalavimą dėl sutarties pripažinimo negaliojan-
čia? Jei taip, nurodykite, kokiais sandorių negaliojimo pagrindais ga-
lėtų remtis šalys.
14. Kokiais atvejais mainų sutartis galėtų būti nutraukta? Ar vienai mainų
sutarties šaliai nevykdant pareigos sumokėti priemoką, kita šalis įgyja
teisę šią sutartį nutraukti?
15. Kokiais būdais savo pažeistas teises gali ginti netinkamos kokybės
daiktą įgijusi mainų sutarties šalis,? Per kokį terminą mainų sutarties
šalis turi informuoti kitą šalį apie daikto trūkumus? Koks ieškinio se-
naties terminas yra taikomas reikalavimams dėl daiktų trūkumų pagal
mainų sutartį pareikšti?
16. Ar mainų sutarties atveju galioja daiktų kokybės garantijos pagal įsta-
tymą terminai?
17. Ar perduodant daiktus pagal mainų sutartį turi būti pasirašomi perda-
vimo–priėmimo dokumentai?
18. Kokių teisinių pasekmių gali kilti, jeigu mainų sutarties šalys nevykdo
pareigos perduoti daiktus? Kaip savo pažeistas teises gali ginti nuken-
tėjusioji mainų sutarties šalis?

19. Ar laikoma, kad mainų sutarties šalis, priėmusi kitos šalies daiktą, tačiau jai neperdavusi savojo, įgijo nuosavybės teisę į faktiškai valdomą daiktą?
20. Kokiais konkrečiais atvejais iš mainų sutarties šalies gali būti paimami daiktai pagal trečiojo asmens reikalavimą?
21. Kaip dovanojimo santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite šio *soft law* dokumento nuostatas su Civiliniame kodekse įtvirtintomis dovanojimo sutarties taisyklėmis.
22. Ar dovanojimo sutartis yra sinalagmatinė? Kaip šios sutarties rūšies kontekste turėtų būti vertinamas Civilinio kodekso 6.467 straipsnis, numatantis dovanojimą su sąlyga?
23. Ar dovanojimo sutartis gali būti laikoma vartojimo sutartimi? O viešąja? Atsakymą pagrįskite remdamiesi šias sutartis kvalifikuojančiais požymiais.
24. Ar šalys gali susitarti, kad dovanojimo sutartis įsigalioja nuo jos sudarymo momento?
25. Ar gali būti sudaryta būsimojo daikto ir (ar) preliminarioji dovanojimo sutartis? Ar dovanojimo sutartimi gali būti dovanojamos paslaugos?
26. Ar gali būti sudaroma įmonės, kaip turtinio komplekso, dovanojimo sutartis? Jei taip, kokios teisės normos turėtų būti taikomos aiškinant tokią sutartį? Jei ne – kodėl?
27. Ar politinių partijų turto įgijimo neatlygintinai (finansavimo) santykiai gali būti priskirti civilinės teisės reguliavimo dalykui? Jei taip, nurodykite šiems santykiams aktualias Civilinio kodekso normas.
28. Kokia forma turi būti sudaroma dovanojimo sutartis, pagal kurią dovanotojas atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos? Kokie formos reikalavimai yra keliami dovanojimo sutarčiai, kurios objektas – reikalavimo teisė?
29. Ar bet kurie civilinės teisės subjektai gali būti dovanojimo sutarties šalimis? Kokių teisinių pasekmių kyla, jeigu nesilaikoma Civiliniame kodekse dovanojimo sutarties šalims nustatytų subjektiškumo reikalavimų?
30. Ar turi būti gautas trečiojo asmens sutikimas dovanojimo sutarčiai, pagal kurią dovanotojas atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos tam trečiajam asmeniui, sudaryti?
31. Kokios yra dovanotojo pareigos pagal dovanojimo sutartį? Kokių teisinių pasekmių kyla, kai dovanotojas neįvykdo ar netinkamai įvykdo šias pareigas?
32. Ar skiriasi dovanotojo ir pardavėjo atsakomybės už netinkamos kokybės daiktą sąlygos?

33. Ar, sudarant dovanojimo sutartį, taikomas Civilinio kodekso 4.79 straipsnis, numatantis bendraturčių pirmenybės teisę pirkti bendraja nuosavybe esantį turtą? Ar ši pirmenybės teisė taikytina mainų sutarties atveju?
34. Ar dovanojimo sutartis gali būti pakeista vienašališkai arba šalių sutarimu? O teismo sprendimu?
35. Kokie yra dovanojimo sutarties panaikinimo pagrindai? Ar dovanojimo sutarties panaikinimo teisinės pasekmės yra analogiškos sutarties nutraukimo padariniams?
36. Kokie prieš dovanoją atliekami veiksmai yra griežtai smerktini geros moralės požiūriu?
37. Ar turtinės teisės gali būti pripažintos turtu, dovanojimo turinčiu didelės neturtinės vertės? Kokiais kriterijais remiantis gali būti nustatoma didelės neturtinės vertės sąlyga?
38. Ar apdovanotasis, priėmęs dovaną, vėliau gali nutraukti ar atsisakyti dovanojimo sutarties? Jei taip, nurodykite konkrečius atvejus.
39. Kokie požymiai leidžia atskirti aukos (paramos ar labdaros) sutartį nuo kitų dovanojimo sutarties rūšių? Atsakymą pagrįskite Labdaros ir paramos įstatymu.
40. Ar Labdaros ir paramos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktas, numatantis, kad yra leidžiamas paramos gavėjo išpareigojimas viešinti informaciją apie paramos teikėją, neprieštarauja Civilinio kodekso 6.467 straipsniui, pagal kurį sąlygos turi būti siejamos tik su dovanojimo turto naudojimo tikslais?
41. Kokie yra bendrieji rentos sutarties požymiai? Kokie yra šių požymių turinio ypatumai atskirų rentos sutarties rūšių atvejais?
42. Kokie yra skiriamieji atskirų rentos sutarties rūšių bruožai? Ar ta pati sutartis gali būti kvalifikuojama kaip apimanti skirtingas rentos sutarties rūšis, pavyzdžiui, neterminuotą (nuolatine) rentą ir išlaikymą iki gyvos galvos?
43. Kaip teisiškai turėtų būti vertinama sutartis, kuria rentos mokėtojai mainais už išlaikymą iki gyvos galvos rentos gavėjas perleidžia kilnojamąjį turtą?
44. Ar turto perleidimo už rentą sutartis (CK 6.438 str.) yra laikoma rentos sutarties rūšimi? Atskleiskite šios sutarties sampratą, pateikdami konkretų pavyzdį.
45. Jeigu rentos gavėjas perleidžia tam tikrą pinigų sumą kaip kapitalą, o rentos mokėtojas moka rentą pinigais, ar šie santykiai gali būti kvalifikuojami kaip paskolos?
46. Koks yra rentos sutarties, uzufukto ir testamentinio santykis?
47. Ar rentos gavėjui neperleidžiant rentos mokėtojai jokio kapitalo, šie santykiai gali būti kvalifikuojami kaip dovanojimas?
48. Ar visais atvejais rentos sutartis gali būti laikoma rizikos ir fiduciarine?

49. Ar rentos sutartis gali būti realinė ir vienašalė?
50. Su kuo yra siejamas rentos sutarties atlygintinumas: su rentos gavėjo perduodamu kapitalu ar ir su mokama renta (teikiamu išlaikymu)?
51. Ar rentos sutartis gali būti laikoma sudaryta, jeigu joks kapitalas nėra perduodamas?
52. Ar rentos sutartyje gali būti numatyta rentos mokėtojo pareiga sumokėti už rentos gavėjo perleidžiamą daiktą?
53. Kas sudaro rentos sutarties objektą: perleidžiamas kapitalas ar (ir) mokama renta ar teikiamas kitoks išlaikymas?
54. Ar rentos sutartis, kurios objektas yra kilnojamasis turtas arba pinigai, turi būti notarinės formos?
55. Ar santuokos neįregistravusio rentos mokėtojo rentos sutartimi įgyjamam objektui galima nustatyti asmeninio turto režimą, jei prievolei nepasibaigus rentos mokėtojas įregistruotų santuoką?
56. Kaip turi būti sprendžiamas klausimas, kai nuo rentos sutartimi perleisto objekto nuosavybės teisės Nekilnojamojo turto registre įregistravimo rentos mokėtojo vardu nepraėjus 30 dienų rentos gavėjas miršta, o rentos mokėtojas nori sudaryti rentos objekto perleidimo sandorį?
57. Kokiais konkrečiais būdais yra užtikrinami rentos gavėjo, kaip silpnesniosios rentos sutarties šalies, interesai? Atsakymą grįškite konkrečiomis Civilinio kodekso normomis.
58. Ar Civilinis kodeksas numato rentos mokėtojo interesų apsaugą sudarant ir vykdant rentos sutartį?
59. Ar rentos mokėtojas turi teisę nutraukti rentos sutartį? Jei taip, kokių pagrindų?
60. Ar išlaikymo iki gyvos galvos sutartyje galima numatyti, kad rentos gavėjas perleidžia jam priklausančią turtą, o išlaikymas bus teikiamas ne perleidžiamame, bet kitame rentos mokėtojui nuosavybės teise priklausančiame turte?
61. Kokio pobūdžio – turtinio ar neturtinio – yra reikalavimas grąžinti už išlaikymą iki gyvos galvos perleistą turtą? Ar ši reikalavimo teisė gali būti paveldima?
62. Ar rentos mokėtojui perleidus jam mainais už išlaikymą iki gyvos galvos perduotą nekilnojamąjį daiktą, prievole išlaikyti iki gyvos galvos pereina daikto įgijėjui?
63. Ar rentos gavėjo teisė gauti išlaikymą iki gyvos galvos yra paveldima? Ar tokia pati taisyklė yra taikoma, kai išlaikymas iki gyvos galvos yra pakeičiamas periodinėmis pinigėmis įmokomis?
64. Ar rentos gavėjo įpėdiniai turi teisę reikšti reikalavimą dėl rentos sutarties nutraukimo, jeigu esminis šios sutarties pažeidimas paaiškėja po rentos gavėjo mirties?
65. Ar nutraukus išlaikymo iki gyvos galvos sutartį rentos mokėtojui atlyginamos turto pagerinimo išlaidos?

3.5. Užduotys

1. UAB „Linksmybės“ ir UAB „Marcipanas“ sudarė mainų sutartį, kuria UAB „Linksmybės“ dalį savo turimų akcijų perleido UAB „Marcipanas“ mainais už prabangius JAV pagamintus saldainių gamybos įrenginius. Šalims sudarius mainų sutartį ir pasikeitus UAB „Marcipanas“ vadovui, šis padarė išvadą, kad tai – ne mainų sutartis, o elementarus pirkimo–pardavimo sandoris, kadangi pagal CK 6.36 str. 2 d. piniginės prievolės gali būti įstatymų nustatyta tvarka apmokamos banknotais (monetomis), čekiais, vekseliais, mokamaisiais pavedimais, naudojant mokamas korteles ar kitomis teisėtomis mokėjimo priemonėmis, taigi ir akcijomis. Be to, mainų sutartyje nurodyta, kad UAB „Linksmybės“ akcijos yra nematerialiosios, o pagal mainų sutarties sampratą, pateiktą CK 6.432 str. 1 d., gali būti mainomi tik daiktai. Kadangi pagal CK 4.1 str. daiktais laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai, o pačioje sutartyje buvo konstatuota, jog akcijos yra nematerialiosios, ši sutartis negali būti traktuojama kaip mainų sutartis. Be to, nematerialių daiktų perdavus už materialų, buvo pažeista daiktų lygiavertiškumo prezumpcija, nes nematerialus daiktas niekada neprilygs materialiam ir pinigų generuojančiam daiktui. Tuo metu akcijos neteks vertės, jei įmonė bankrutuos. Remdamasis šiais argumentais, naujasis UAB „Marcipanas“ direktorius nutarė ginčyti įmonei nenaudingą mainų sandorį.
 - a) *Kuo skiriasi mainų ir pirkimo–pardavimo sutartys?*
 - b) *Paaiškinkite, koks yra šios sutarties dalykas ir objektas.*
 - c) *Atsižvelgdami į a) ir b) punkte aptartus argumentus bei naujojo UAB „Marcipanas“ vadovo poziciją, konstatuokite, ar buvo sudaryta mainų, ar pirkimo–pardavimo sutartis.*
 - d) *Kaip suprantama ir kur įtvirtinta mainomų daiktų lygiavertiškumo prezumpcija? Kokia jos esmė ir kam ji skirta?*
 - e) *Ar pagrįstas naujojo UAB „Marcipanas“ vadovo ketinimas ginčyti mainų sandorį, kaip nenaudingą įmonei?*
 - f) *Kokiais argumentais remdamasi UAB „Linksmybės“ galėtų gintis nuo pareikšto ieškinio?*
 - g) *Aptarkite, kas yra įmonės akcijų savininkas ir kas buvo (yra) šios sutarties šalis. Atsakymą pagrįskite.*
2. Verslininkas V. Pavardėnas, sužinojęs, kad nepasiturinti G. ir S. Vardonių šeima Vilniaus centre turi namų valdos sklypą, jiems pasiūlė mainų sutartimi perleisti savo avarinės būklės būstą bei namų valdos sklypą mainais už didesnę žemės sklypą Vilniaus rajone. V. Pavardėnas G. ir S. Vardoniams taip pat pažadėjo suteikti pinigų naujam vidutinės kokybės namui tame žemės sklype pastatyti ir finansuoti visų reikalin-

gų komunikacijų įvedimą. Sutuoktinius toks pasiūlymas tenkino, nes jų name gyventi darėsi pavojinga ir jie nuolat jaudinosi dėl trijų savo vaikų sveikatos bei gyvybės. Pradėjus statyti, V. Pavardėnas statyboms ne itin noriai dalijo pinigus, kol galiausiai, pastačius namą, pareiškė, kad tinkui ir tinko darbams, taip pat apdailai ar baldams tikrai neskirs pinigų, nes buvo tartasi tik dėl namo statybos, o ne jo vidinės apdailos ar juo labiau baldų pirkimo. G. ir S. Vardoniai pasijuto apgauti, nes jų baldus V. Pavardėnas išvežė į sąvartyną. Jie nedelsiant pareikalavo šiuos baldus grąžinti, taip pat pareiškė, kad kreipsis į teismą dėl namo pirkimo–pardavimo sutarties ginčijimo, nes išmainyti buvo tik žemės sklypai, o namas iš jų buvo nupirktas – būtent duodamas pinigų statyboms V. Pavardėnas sumokėjo namo kainą. Naujasis G. ir S. Vardonių kaimynas jiems paaiškino, kad naujojo namo iš sutuoktinių niekas negalės atimti, nes jie nuosavybės teise į namą įgijo sukurdami naują daiktą (CK 4.47 str.). Netrukus sutuoktiniai gavo kvietimą į teismą, kuriame Vilniaus rajone esančio sklypo bendraturtis ginčijo mainų sandorį kaip neteisėtą, nes V. Pavardėnas jam nepasiūlė pirkti arba mainyti dabar sutuoktinių valdomos dalies pirmenybės teise.

- a) *Ivardykite konkrečios mainų sutarties dalyką ir objektą.*
 - b) *Paaiškinkite, dėl kokių priežasčių sutuoktiniai teigia, jog buvo išmainyti tik žemės sklypai.*
 - c) *Ar žemės sklypas gali būti mainomas tik į tokį patį objektą (žemės sklypą), ar gali būti mainomas ir į gyvenamąjį namą? O į kilnojamuosius objektus?*
 - d) *Ar ta pačia mainų sutartimi gali būti mainomi ir kilnojamieji, ir nekilnojamieji daiktai? Kodėl?*
 - e) *Ar galima mainyti objektus, kurie bus sukurti ateityje?*
 - f) *Ar galima teigti, kad sutuoktiniai savo turtą išmainė į žemės sklypą ir būsimą gyvenamąjį namą?*
 - g) *Ar teisūs sutuoktiniai, kad V. Pavardėnas namą iš jų nupirko namo kainą sumokėdamas pinigais, reikalingais naujo namo statyboms?*
 - h) *Ar teisus sutuoktinių kaimynas, teigdamas, kad naujojo namo iš sutuoktinių niekas negalės atimti net ir nuglindijus mainų sutartį, nes jie nuosavybės teise į namą įgijo sukurdami naują daiktą (CK 4.47 str.)?*
 - i) *Paaiškinkite, ar V. Pavardėnas bendraturčiui privalėjo pasiūlyti pirkti arba mainyti dabar sutuoktinių valdomą sklypo dalį pirmenybės teise.*
 - j) *Įvertinkite, ar šioje situacijoje galima išvelgti dovanojimo sutarties elementų.*
3. T. Vardienė ir G. Pavardėnas nutarė apsigieisti gyvenamaisiais būstais: T. Vardienė, augindama tris į užsienį išvykusių vaikų atžalas, siekė persikelti į kaimą, prie namo auginti daržoves, vaisius ir taip sutaupyti pinigų, o G. Pavardėnas dėl silpnos sveikatos ketino persikelti į miestą, arčiau savo sūnaus. Šalims apsigiečius nekilnojamoju turtu, T. Vardienė pastebėjo, kad jos įgytame žemės sklype niekas neauga – nepadedą nei

ravėjimas, nei laistymas, nei trąšos. Ėmusi aiškintis situaciją T. Vardienė suprato, kad anksčiau G. Pavardėnui priklausiusiam sklype buvo įrengta smėlio žaidimų aikštelė, – supilta daug nederlingo smėlio. T. Vardienė kreipėsi į G. Pavardėną reikalaujama nedelsiant atkurti dirvožemio derlingumą, nes ji negalinti savo žemės sklypo naudoti pagal numatytą paskirtį. G. Pavardėnas ją nuramino, kad netrukus ji įgytą sklypą galės brangiai parduoti, nes šalia ketinama statyti mažaaukščius gyvenamuosius namus, – jau esąs patvirtintas detalusis planas. Už gautus pinigus ji galės nusipirkti net kelis tokius sklypus – visiems vaikams po vieną. Be to, jis nurodė T. Vardienės neapgavęs, nes išmainęs tik tai, ką turėjo pats. T. Vardienė supyko ir pareiškė, kad nutraukia mainų sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo. Netrukus paaiškėjo, kad T. Vardienės įgytas namas yra areštuotas. Po kelių mėnesių G. Pavardėnas mirė.

- a) *Paaiškinkite, kokia tvarka turėtų būti nutraukiama mainų sutartis.*
- b) *Ar tai, kad T. Vardienės įgytas sklypas yra nederlingas ir ji negali jame auginti daržovių bei įgyvendinti savo planų, sudarytų pakankamą pagrindą mainų sutarčiai nutraukti?*
- c) *Kvalifikuokite T. Vardienės G. Pavardėnui pareiškėtą reikalavimą ir nurodykite, kokiū teisiniu pagrindu jis reiškiamas.*
- d) *Ar G. Pavardėnui galėtų kilti civilinė atsakomybė? Ar T. Vardienė iš G. Pavardėno reikalauja civilinės atsakomybės? Kodėl?*
- e) *Ar šiam ginčui turėtų reikšmės naujai paaiškėjusi aplinkybė, kad T. Vardienės įgytas sklypas yra gerokai brangesnis už jos perleistą butą? Kodėl?*
- f) *Ar atsakymus į ankstesnius klausimus keistų faktas, kad T. Vardienės įgytas turtas yra areštuotas? Kodėl?*
- g) *Ar T. Vardienės reikalavimas nutraukti sutartį galėtų būti vykdomas ir po G. Pavardėno mirties?*
- h) *Kokią sprendimą šioje situacijoje priimtų teismas? Atsakymą pagrįskite.*

4. UAB „Bonifacijus“ ir G. Vardžiukui bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiame pastate įvykus gaisrui ir nukentėjus G. Vardžiuko valdomai pastato daliai, pastarasis paprašė finansinės paramos, todėl A. Vardys, vienintelis UAB „Bonifacijus“ akcininkas, jam paskolino 65 000 Eur. Kadangi G. Vardžiukas trejus metus šių lėšų negrąžino ir nesutiko pasirašyti paskolos sutarties, A. Vardys kreipėsi į teismą ir prašė šią sumą priteisti kaip be teisinio pagrindo įgytą turtą, nes dovanoti pinigų atsakovui niekada neketino, o G. Vardžiukas iš nelaimės negali praturtėti. Atsiliepiame į ieškinį G. Vardžiukas nurodė, jog 65 000 Eur A. Vardys jam davė neatlygintinai, kaip paramą, t. y. šalių valia buvo sudaryti dovanojimo, o ne paskolos sutartį. Perskaitęs tokius argumentus A. Vardys įtūžo ir pareiškė papildomą reikalavimą tokią dovanojimo sutartį pripažinti niekine ir taikyti restituciją, įpareigojant G. Vardžiuką grąžinti jam lėšas, remiantis CK 1.80 str. 2 dalimi. A. Vardys

taip pat paprašė 5 proc. metinių palūkanų. G. Vardžiukas paaiškino, kad reikalavimą, be kita ko, pateikė netinkamas subjektas.

- a) *Ivardykite šalių sudarytos sutarties dalyką bei objektą.*
- b) *Paaiškinkite, ar šalių sudaryta sutartis gali būti kvalifikuojama kaip dovanojimo. Kurios situacijoje pateiktos aplinkybės bylotų už šį argumentą, o kurios – prieš?*
- c) *Koks yra dovanojimo bei paramos sutarčių tarpusavio santykis?*
- d) *Ar reikalavimas pripažinti dovanojimo sutartį negaliojančia gali būti laikomas dovanojimo sandorio pripažinimu? Kodėl?*
- e) *Ar tinkamai pasirinktas dovanojimo sandorio ginčijimo pagrindas?*
- f) *Aptarkite, kodėl G. Vardžiukas teigia, kad reikalavimą pateikė netinkamas subjektas.*
- g) *Ar A. Vardys turi teisę reikalauti palūkanų nuo grąžintinos sumos? Kaip manote, kokios rūšies palūkanų jis prašo?*
- h) *Ar teismas tenkins abu ieškinio reikalavimus? Kodėl?*

5. A. Vardenis prašė panaikinti nekilnojamojo turto bei dalies įmonės akcijų dovanojimo vaikaičiui, o vėliau – vaikaičio turto bei dalies įmonės akcijų dovanojimo savo tėvui sutartis ir grąžinti turtą A. Vardenio nuosavybėn, nes jis su savo sūnumi konfliktuoja, sūnus juo nesirūpina, vartoja prieš jį fizinį smurtą, trukdo tvarkytis namų valdoje ir atsisako leisti jam naudotis bendru garažu, o A. Vardenis, žinodamas, kad jo vaikaitis turtą perleis tėvui, apskritai jam nieko nebūtų dovanojęs. A. Vardenio vertinimu, kadangi vaikaitis turtą savo tėvui perleido jau kitą dieną, teismas turėtų vertinti būtent A. Vardenio sūnaus veiksmus A. Vardenio atžvilgiu, o vaikaičio poelgi derėtų traktuoti kaip nepagarbą seneliui ir dovanos atsisakymą. Tokie vaikaičio veiksmai, kuriais jis priėmė dovaną ir ją iškart perleido savo tėvui, žinodamas, kad tėvas ir senelis sutaria prastai, prieštarauja gerai moralei, kaip tai suprantama CK 6.472 str. ir CK 1.81 str., o sūnaus daugybė kasdienių poelgių nesuderinami su tėvų ir vaikų tarpusavio santykių moralinėmis nuostatomis. Be to, A. Vardenis nurodė, kad jo vaikaitis, prieš dovanodamas dalį A. Vardenio įmonės akcijų savo tėvui, ne tik siekė sužlugdyti A. Vardenio įmonės veiklą, bet ir pažeidė CK 4.79 str., nes atsisakydamas dovanos nepasiūlė šių akcijų atsiimti pačiam A. Vardeniui.

- a) *Kaip manote, ar galima teigti, kad dovanojimo sutartis nesudaryta dėl to, kad iš esmės nesutapo šalių valia, t. y. dėl to, kad A. Vardenio vaikaitis neturėjo ketinimo priimti dovaną?*
- b) *Ar greitą turto dovanojimą kitam asmeniui galima traktuoti kaip atsisakymą priimti dovaną? Kodėl?*
- c) *Ar tuo atveju, kai dovanos gavėjas gautą dovanų turtą perleidžia kitam asmeniui, toks turto perleidimo sandoris gali būti ginčijamas CK 6.472 str. pagrindu?*

- d) *Ar greitas turto dovanojimas kitam asmeniui gali būti laikomas prieštaraujančiu geros moralės kriterijui? Kodėl?*
- e) *Ar teismas, siekdamas nustatyti, ar egzistuoja pagrindas panaikinti dovanojimo sutartį, turėtų vertinti ne tik A. Vardenio vaikaitį, bet ir A. Vardenio sūnaus, kuriam vaikaitis perleido įgytą turtą, veiksmus? Kodėl?*
- f) *Ar A. Vardenio vaikaitis, norėdamas padovanoti įgytas akcijas, privalėjo pasiūlyti jas neatlygintinai perimti dovanotojui A. Vardeniui?*
- g) *Paaiškinkite, kokias aplinkybes turėtų vertinti teismas ir koks būtų jo sprendimas.*

6. G. Pavardenė prašė nutraukti jos ir D. Pavardenio santuoką dėl jo kaltės ir išreikalauti G. Pavardenės sutuoktiniui padovanotą žemės sklypą su pastatais dalį bei automobilį. D. Pavardenis priešieškiniu prašė nutraukti santuoką dėl G. Pavardenės kaltės, o atsiliepime paaiškino, kad jam priklauso ir visas žemės sklypas su pastatais, ir automobilis, nes turtas įgytas G. Pavardenės tėvų vardu, tačiau iš D. Pavardenio asmeninių lėšų, kurias jam padovanojo jo tėvai. Vėliau G. Pavardenės tėvai turtą padovanojo savo dukrai, o ši dalį sklypo su pastatais bei automobilį padovanojo jam. Sutuoktinių kreditoriai, įtraukti į bylą trečiaisiais asmenimis, nurodė, kad dovanojimo sutartis gali būti panaikinta tik CK 6.472 str. pagrindu, todėl vien asmeninės sutuoktinių ambicijos negali būti pakankamas pagrindas naikinti dovanojimo sutartį. Be to, turtas buvo įgytas ne dovanojimo būdu, o pirktas už D. Pavardenio lėšas, todėl jo negalima reikalauti grąžinti; taip pat paaiškino, kad teismas turėtų įvertinti, ar nuo dovanojimo sutarties sudarymo nepraėjo daugiau kaip 10 metų, nes bendrasis ieškinio senaties terminas taikomas ir sutuoktinių tarpusavio santykiams.

- a) *Paaiškinkite, ar G. Pavardenė turi teisę reikalauti grąžinti sutuoktiniui padovanotą žemės sklypą su pastatais dalį bei automobilį. Kodėl?*
- b) *Ar šiam G. Pavardenės reikalavimui tenkinti turi reikšmės santuokos nutraukimo pagrindas? Kodėl taip manote?*
- c) *Paaiškinkite, ar tas faktas, kad nekilnojamasis turtas bei automobilis buvo įgyti už D. Pavardenio lėšas, o tik vėliau padovanoti (tėvų – dukteriai, dukters – savo vyrui), sudaro prielaidas sandorio ne kvalifikuoti dovanojimo sutartimi?*
- d) *Jei teismas nuspręstų įpareigoti D. Pavardenį grąžinti gautą dovaną, kokiu teisiniu pagrindu jis turėtų remtis?*
- e) *Kokios reikšmės šioje situacijoje galėtų turėti dovanojimo motyvai? Kodėl taip manote?*
- f) *Ar situacijos sprendimas keistųsi, jei dovanojimo sandoris būtų įvykdytas dar iki santuokos sudarymo?*
- g) *Paaiškinkite, ar sutuoktinių tarpusavio reikalavimams taikytinas bendrasis ieškinio senaties terminas.*

7. UAB „Statome butus“ ir Vilniaus miesto savivaldybė susitarė, kad UAB „Statome butus“ savivaldybei priklausančiame žemės sklype statys daugiabučių namų kompleksą „Aguonėlė“, o už tai savivaldybei mokės nuomos mokesį bei perves 200 000 Eur paramos, kurios dydis bus patikslintas atskira sutartimi. 2014 m. birželio 30 d. UAB „Statome butus“ ir Vilniaus miesto savivaldybė sudarė Paramos sutartį, pagal kurią UAB „Statome butus“ Vilniaus miesto savivaldybei išipareigojo suteikti 215 000 Eur paramos, o pinigus pervesti iki daugiabučių namų komplekso „Aguonėlė“ statybos užbaigimo akto pasirašymo, bet ne vėliau kaip iki 2015 m. II ketvirčio pabaigos. UAB „Statome butus“ nurodytos sumos nepervedė, nes bendrovei 2015 m. birželio 29 d. buvo iškelta bankroto byla. Vilniaus miesto savivaldybei pateikus bendros (įskaitant nuomos kainą) 274 000 Eur sumos apimties kreditoriaus reikalavimą, UAB „Statome butus“ bankroto administratorius atsisakė teikti tvirtinti 215 000 Eur reikalavimo dalį, nuroydamas, jog dovanojimas yra realinis sandoris, todėl, UAB „Statome butus“ nesuteikus paramos, laikytina, kad jokio susitarimo nebuvo ir jis bendrovės nesaisto. Pažadas suteikti turtą ateityje galėtų būti vertinamas tik kaip ikisutartiniai santykiai, o tokiu atveju, remiantis CK 6.465 str. 2 d., asmuo, kuriam buvo pažadėta ką nors ateityje padovanoti, turi teisę tik į nuostolių, susijusių su pasirengimu priimti dovaną, atlyginimą. Administratoriaus nuomone, kreditorius turėtų kreiptis į teismą ir įrodinėti patirtų nuostolių dydį. Vilniaus miesto savivaldybė kreipėsi į teismą, ginčydama nepagrįstą bankroto administratoriaus atsisakymą įtraukti ją į kreditorių sąrašą visos sumos apimtimi.
- Ivardykite situacijoje nurodytų sutarčių dalyką bei objektą (-us).*
 - Koks yra dovanojimo ir paramos sutarčių tarpusavio santykis?*
 - Ar konkreti paramos sutartis gali būti traktuojama kaip dovanojimo sutartis? Ar ji atitinka dovanojimo su sąlyga sutarties sampratą?*
 - Ar ši paramos sutartis realinė, ar konsensualinė? Kodėl taip manote?*
 - Ar sutartis dėl paramos teikimo buvo sudaryta?*
 - Kokį sprendimą šioje situacijoje turėtų priimti teismas? Atsakymą pagrįskite.*
8. 2009 m. gruodžio 8 d. sutuoktiniai A. Vardienė ir G. Vardys su H. Pavardėnu sudarė rentos sutartį, pagal kurią jie H. Pavardėnui išipareigojo perduoti nuosavybės teise tris žemės ūkio paskirties sklypus, o pastarasis – išlaikyti sutuoktinius iki gyvos galvos: maitinti, skalbti drabužius ir patalynę, pirkti reikalingus daiktus, tvarkyti namus, slaugyti ligos atveju ir pan. Kadangi H. Pavardėnas savo sutartinių išipareigojimų tinkamai nevykdė (vykdė tik iš dalies), A. Vardienė 2015 m. gegužės 25 d. kreipėsi į teismą, prašydama 2009 m. gruodžio 8 d. išlaikymo iki gyvos galvos sutartį nutraukti bei įpareigoti H. Pavardėną grąžinti jam perduotą nekilnojamąjį turtą. H. Pavardėnas pa-

teikė atsiliepimą, kuriame paaiškino, kad A. Vardienei išlaikymą teikė, tačiau ji norėdavo neproporcingų dalykų: kad pats H. Pavardėnas kas antrą sekmadienį virtų jai cepelinų, persodintų gėles ir pan., nors jis, kaip vyras, to daryti nemoka. Jis siūlė jai A. Vardienės lėšomis pasamdyti namų tvarkytoją, kuri ir atliktų šiuos darbus, tačiau A. Vardienė su tokiu pasiūlymu nesutiko. Be to, sutartimi jis neįsipareigojo maisto gaminti pats ir pagal rentos gavėjos įgeidžius, taip pat nesitarė dėl gėlių persodinimo ir pan., todėl A. Vardienė nepagrįstai teigia, kad dėl H. Pavardėno neveikimo sekmadieniai jai prarado šventės prasmę, o gėlės negrįžtamai sunyko. Tuo tarpu G. Vardžiui išlaikymas teiktas tinkamai, ir tai liudija jo prieš mirtį rašytas raštas (yra byloje). G. Vardys, priešingai nei A. Vardienė, nereikalavo pirkti tik ekologiško maisto, jam nekildavo mintis išbandyti visų per televiziją reklamuojamų produktų, jis buvo viskuo patenkintas ir nuolat šypsojosi, todėl būtų teisinga ir protinga, kad H. Pavardėnui blogiausiu atveju būtų palikta 1/2 perduoto nekilnojamojo turto, o A. Vardienės jis nebenorintis matyti. A. Vardienė pareiškė, kad visų pirma H. Pavardėnas rentos sutartį pažeidė dėl to, kad su sutuoktiniais negyveno viename bute, nes tik taip galėtų būti užtikrintas tinkamas rentos sutarties vykdymas, o „popierinio“ bendraturčio H. Pavardėno ji turėti nesutinka. Teismas į bylą nutarė įtraukti G. Vardžio teisių ir pareigų paveldėtoją J. Vardytę ir šiuo klausimu išsiaiškinti jos poziciją.

- a) *Įvardykite šalių sudarytos sutarties dalyką bei objektą.*
- b) *Nustatykite, kokios rūšies rentos sutartis buvo sudaryta ir paaiškinkite, kokie yra šių rentos sutartį kvalifikuojantys požymiai bei šios rentos rūšies ypatumai.*
- c) *Ar rentos mokėtojui vienam iš dviejų rentos gavėjų tinkamai vykdant sutartį, o kitam – netinkamai, galima teigti, jog 1/2 rentos sutarties įvykdyta tinkamai ir net sutarties ginčijimo atveju H. Pavardėnas išsaugotų teisę į 1/2 jam perduoto turto?*
- d) *Paaiškinkite, ar rentos mokėtojas, siekdamas teikti namų tvarkymo, skalbimo, lyginimo bei maisto ruošos paslaugas, privalo gyventi viename bute su rentos gavėjais. Kodėl?*
- e) *Kaip manote, ar A. Vardienė ir G. Vardys turėjo solidariąją reikalavimo teisę? Kodėl?*
- f) *Ar sutuoktinių pagal rentos sutartį įgyta teisė galėjo būti perleista tretiesiems asmenims? Kodėl?*
- g) *Ar J. Vardytė po G. Vardžio mirties galėtų reikšti reikalavimą dėl rentos sutarties nutraukimo?*
- h) *Paaiškinkite, ar situacijoje įvardyti H. Pavardėno pažeidimai (t. y. A. Vardienės poreikių netenkinimas) sudaro pagrindą panaikinti visą rentos sutartį? O dalį rentos sutarties? Kodėl? Atsakymą išsamiai pagrįskite.*

9. Pensininkė G. Vardelienė ir VšĮ „Jaunimo namai“ sudarė rentos sutartį, kuria G. Vardelienė įsipareigojo teikti neatlygintą vieną minimalios mėnesio algos rentą VšĮ „Jaunimo namai“, priglaudavusiai neturinčios kur apsigyventi vaikus, dažniausiai – sulaukusius 18 metų ir išėjusius iš vaikų globos namų. Kiek vėliau G. Vardelienė su savo dukra V. Pavarde sudarė kitą rentos sutartį, pagal kurią V. Pavardė G. Vardelienei mainais už kapitalo perdavimą įsipareigojo teikti rentą pinigais, maistu bei drabužiais, o namuose tvarkytis G. Vardelienė turėjo pati. Kadangi G. Vardelienė gaudavo neblogą pensiją, būdama geros širdies ir matydama, kad lėšų išgyventi jai pakanka, nutarė VšĮ „Jaunimo namai“ pasiūlyti sudaryti antrąją rentos sutartį, pagal kurią VšĮ „Jaunimo namai“ teiktų jai rentą: leistų nemokamai gyventi ir valgyti gražioje ramioje vietoje esančiuose Jaunimo namuose, įstaigos darbuotojai skalbtų ir lygintų jos drabužius, sveikatą prižiūrėtų VšĮ „Jaunimo namai“ gydytoja ir pan., o ji už tai VšĮ „Jaunimo namai“ perleistų savo butą, kuris galbūt galėtų atitekti pažangiausiajam Jaunimo namų gyventojui. Sužinojusi apie ketinamą sudaryti sandorį, V. Pavardė labai supyko ir motinai pareiškė, kad jei toks sandoris ir bus sudarytas, tai ji jį ginčys, nes pirmiausia savo butą perduoti už rentą motina turėjo pasiūlyti savo dukteriai, kuri mielai pati jai nupirktų mažesnę butą ar namą kaime arba priimtų gyventi pas save. Be to, V. Pavardei nesuprantama, kodėl G. Vardelienė negalvoja apie savo vaikaičius, o rūpinasi svetimais vaikais. G. Vardelienė gražiai paaiškino, kad jos duktė jau yra gavusi komercinės paskirties žemės sklypą, be to, su vyru turi ne vieną nekilnojamojo turto objektą, todėl šventvagiška norėti viską susigviešti negalvojant apie tuos, kuriems labiausiai reikia paramos. V. Pavardė pareiškė, kad jaunimo namų auklėtiniai, lengvai gavę turta, lengvai jį ir praras.

- a) *Ar vienas asmuo gali sudaryti kelias rentos sutartis?*
- b) *Ar rentos sutartis yra realinė, ar konsensualinė? Kodėl taip manote?*
- c) *Ar gali būti sudaryta ir galioti rentos sutartis, pagal kurią mainais už rentos mokėjimą negaunama jokie kapitalo (turto)? Kodėl?*
- d) *Ar juridinis asmuo gali būti rentos sutarties šalimi – arba rentos mokėtoju, arba jos gavėju?*
- e) *Apie kokias rentos sutarčių rūšis kalbama konkrečioje situacijoje? Aptarkite, kuo kiekviena rentos sutartis yra ypatinga ir kokie išskirtiniai požymiai būdingi kiekvienai rentos sutarties rūšiai.*
- f) *Ar galima teigti, kad šiuo atveju rentos gavėjai buvo VšĮ „Jaunimo namai“ auklėtiniai, o ne pati viešoji įstaiga? Kodėl?*
- g) *Ar G. Vardelienės duktė gali ginčyti G. Vardelienės veiksmus, remdamasi tuo, kad pirmiausia savo butą perduoti už rentą motina turėjo pasiūlyti savo dukteriai? Atsakymą pagrįskite.*

10. V. Vardenis kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti negaliojančia 2015 m. balandžio 20 d. išlaikymo iki gyvos galvos sutartį, sudarytą tarp jo brolio K. Vardenio ir šalių tėvo B. Vardenio, taip pat reikalaujdamas grąžinti nuosavybę bei priteisti bylinėjimosi išlaidas. V. Vardenis nurodė, kad pagal rentos sutartį V. ir K. Vardenių tėvas jo broliui K. Vardeniui perdavė butą, esantį Kauno Šilainių mikrorajone, tačiau jų tėvas, sudarydamas rentos sutartį, negalėjo suprasti savo veiksmų esmės ir juos valdyti dėl ligos (sirgo kasos vėžiu, Parkinsono liga bei lėtine smegenų išemija, o rudenį jam paūmėdavo depresija). V. Vardenis nurodė, kad tėvui išlaikymas nebuvo reikalingas, nes jis gaudavo itin didelę (apie 1 000 Eur) pensiją, jam buvo kompensuojami visi vaistai, transporto bilietai, o komunalinės paslaugos renovuotame name irgi nebuvo brangios, tačiau jo niekur nedirbantis brolis pasinaudojo tokia tėvo būkle ir pažeidė V. Vardenio teisę į palikimą, nes tėvas butą testamentu buvo palikęs jam. V. Vardenis taip pat paaiškino, kad niekur nedirbantis K. Vardenis naudojo tėvo turtą, net jo senatvės pensiją bei santaupas, nors tėvą iki pat mirties prižiūrėjo ne K. Vardenis, o už tėvo pinigus pasamdyta namų tvarkytoja, kuri atlikdavo visus namų ruošos darbus ir slaugė tėvą. Be to, ne iš K. Vardenio lėšų (nes šis jų neturėjo), o iš tėvo santaupų buvo mokami komunaliniai mokesčiai ir kompensuojamos bet kokios kitos išlaidos. V. Vardenis teismo prašė skirti pomirtinę psichiatrinę ambulatorinę ekspertizę ir nustatyti, ar B. Vardenis, sudarydamas rentos sutartį, galėjo suprasti savo veiksmų esmę ir juos valdyti; nustačius, kad negalėjo, rentos sutartis pripažintina negaliojančia. K. Vardenis teisme pateikė vienintelį argumentą – mirus tėvui, rentos sutartis baigėsi tinkamu įvykdymu, o pasibaigusios sutarties pripažinti negaliojančia neįmanoma. Kadangi jis paveldėjo visas turtines ir neturtines tėvo teises, tai gali patvirtinti, kad rentos sutartis buvo tinkamai įvykdyta. Tėvo norą sudaryti rentos sutartį atspindi jau pats sutarties pavadinimas.

- a) *Ar rentos sutartis gali būti sudaroma nesant objektyvaus rentos poreikio: pvz., asmuo gauna dideles pajamas, jį prižiūri vaikai, asmuo dirba ir pan.? Kodėl?*
- b) *Ar asmuo, kuris negali suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti, gali sudaryti rentos sutartį?*
- c) *Dėl kokių priežasčių gali būti pripažįstama, kad asmuo nesupranta savo veiksmų reikšmės arba negali jų valdyti?*
- d) *Ar rentos sutartis gali būti ginčijama po rentos gavėjo mirties? Jei taip, kas gali ją ginčyti? Jei ne – kodėl?*
- e) *Ar atsakymas į ankstesnįjį klausimą priklauso nuo rentos sutarties ginčijimo pagrindo?*
- f) *Ar V. Vardenis yra tinkamas subjektas pasirinktam reikalavimui reikšti?*
- g) *Ar, prašant sutartį pripažinti negaliojančia, turi reikšmės šios sutarties vykdymo ypatumai?*

- h) *Ar šiam ginčui turi reikšmės tai, kad visi mokėjimai buvo atliekami iš paties rentos gavėjo lėšų?*
- i) *Ar galima teigti, kad šioje situacijoje rentos sutartis baigėsi tinkamu įvykiu ir todėl jos pripažinti negaliojančia yra neįmanoma? Ar būtų galima panaikinti tinkamai įvykdytą sutartį?*
- j) *Ar, nustačius pagrindą naikinti rentos sutartį, tačiau rentos gavėjui mirus, gali būti taikoma restitucija? Kam tokiu atveju būtų grąžinamas turtas? Atsakymą pagrįskite.*

11. Iškilus daug neaiškumų dėl naudojimosi prie įgyto Namu esančia žeme, be to, neturint energinio naudingumo sertifikato ir vykstant ginčams su Pardavėju dėl lėšų grąžinimo, V. Pavardenis su sutuoktine V. Pavardeniene nutarė Namą fiktyviai padovanoti trečiajam asmeniui, remdamiesi tuo, kad dovanojimo sandorį nuginčyti daug sunkiau nei pirkimo–pardavimo. Be to, namą perleidus sąžiningam įgijėjui (nesant įregistruotos nuomos sutarties), nesąžiningai besielgiantis Pardavėjas bus priverstas išsikraustyti, o tai bus pakankama bausmė jam už nenorą mokėti nuomos mokesčio ir už piktybišką reikalavimą pateikti energinio naudingumo sertifikatą, be kurio pats Namą ir pardavė. Sutuoktiniams netrukus Namą padovanojus V. Pavardenienės motinai A. Vardienei, o šiai pareikalavus, kad Pardavėjas nedelsiant išsikeltų, pastarasis paaiškino, kad A. Vardienė – nesąžininga įgijėja, nes Namą įgijo net jo neapžiūrėjusi. Be to, su dovanojimo sutartimi ji nepateikė dovanos priėmimo–perdavimo akto, todėl vien notariškai sudaryta dovanojimo sutartis nesuteikia pagrindo A. Vardienei save laikyti namo savininke – ši sutartis atspindi tik šalių ketinimą sudaryti dovanojimo sutartį. Pardavėjas taip pat A. Vardienei nurodė, kad ši dovanojimo sutartis gali būti fiktyvi, tačiau ji paaiškino, kad ši dovana – tai renta jai, kad turėtų kur gyventi po to, kai jos namą dėl buvusio sutuoktinio skolų iš varžytynių pardavė antstoliai. A. Vardienė, be kita ko, paaiškino, kad kiekvieno Namu kambario interjero apžiūrėti jai nebuvo būtina, nes Sutartimi Pardavėjas visus kilnojamuosius daiktus padovanojo sutuoktiniams, o pastarieji A. Vardienei šių daiktų neperleido, nes nuo seno įprasta dovanotų daiktų neperdovanoti. Galiausiai Pardavėjas A. Vardienei įgytą Namą pasiūlė išmainyti į panašiai kainuojantį daugiabutį ir apsigyvenus viename iš jo butų kitus parduoti – taip ji galėtų užsidirbti visam likusiam gyvenimui.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Atskleiskite, kuo tarpusavyje panašios mainų, dovanojimo ir rentos sutartys.*
- b) *Ar, remiantis Sutarties analize, galima teigti, kad Name buvę kilnojamieji daiktai sutuoktiniams buvo padovanoti? Atsakdami remkitės konkrečiomis Sutarties nuostatomis.*

- c) *Paaiškinkite, ar pagrįsti V. Pavardenio argumentai, kad dovanojimo sutartis nesudaryta. Kodėl taip manote?*
- d) *Kam pagal Sutartį tenka (teko) pareiga įregistruoti nuomos sutartį?*
- e) *Ar tuo atveju, kai asmuo neapžiūri įgyjamo turto, tačiau jį įgyja iš artimų giminaičių, jis gali būti laikomas nesąžiningu daiktinės teisės prasme?*
- f) *Ar sudarant gyvenamojo namo dovanojimo sutartį joje taip pat turi būti aptarti asmenys, turintys teisę gyventi šiame name, kaip tai nurodyta CK 6.400 str.?*
- g) *Ar dovanos perdavimas tuo pat metu gali būti vertinamas ir kaip rentos perdavimas? Kodėl?*
- h) *Ar A. Vardienė, remiantis situacijoje pateiktomis aplinkybėmis, galėtų sudaryti mainų sutartį? Kodėl?*
- i) *Kaip manote, kodėl sutuoktiniai yra įsitikinę, kad dovanojimo sandorį daug sunkiau nugaišyti nei pirkimo–pardavimo? Atsakymą pagrįskite.*

3.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BARANAUSKAS, E., *et al.* Daiktinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
3. JURKEVIČIUS, V. Politinių partijų finansavimo teisinio reguliavimo prigimtis: viešosios ir privatinės teisės sąveika. *Jurisprudencija*, 2013, 20 (1).
4. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
5. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
6. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 21-506.
3. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 100-2261.
4. Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 135-4894.
5. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. Valstybės žinios, 1998, Nr. 54-1492.
6. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488.
7. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 28-868.

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 25-706.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 236 „Dėl valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos žemės ūkio paskirčiai (veiklai)“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 18-780.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04930.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2005 (*dėl mainų ir pirkimo–pardavimo sutarčių atribojimo; mainų sutarties formos; bendraturčių pirmenybės teisės mainų sutarties atveju*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-288/2009 (*dėl mainų sutarties sampratos; mainų sutarties pripažinimo apsimestine, siekiant pridengti pirkimo–pardavimo sutartį*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-70/2010 (*dėl mainų sutarties esmės ir teisinio reglamentavimo pagal 1964 m. CK ir 2000 m. CK*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-426/2012 (*dėl mainų sutarties objekto ir „barterinių mainų“*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-394/2013 (*dėl mainų sutarties ir pirkimo–pardavimo santykio, nustatant tarpininko atlyginimą pagal atlygintinų paslaugų teikimo sutartį*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2014 (*dėl mainų sutarties, prieštaraujančios imperatyvioms įstatymo normoms, pripažinimo niekine ir negaliojančia*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-355/2009 (*dėl dovanojimo sutarties sampratos; aukos (paramos ar labdaros) sutarties atribojimo nuo kitų dovanojimo sutarčių; aukos (paramos ar labdaros) sutarties formos*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2010 (*dėl dovanojimo sutarties sampratos, jos sudarymo motyvų; atlygintinumo požymio; dovanojimo sutarties pripažinimo apsimestiniu sandoriu*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-278/2013 (*dėl su dovanojamu turtu susijusių teisių perdavimo apdovanotojamam*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-423/2014 (*dėl neatlygintino reikalavimo teisių perleidimo sandorio formos*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-314/2014 (*dėl bendraturčių pirmenybės teisės žemės sklypo dovanojimo sutarties atveju*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-293-684/2015 (*dėl pažado dovanoti ir jo teisiųjų pasekmių; dovanojimo ir panaudos sutarčių atribojimo*).

13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-616/2005 (*dėl dovanojimo sutarties panaikinimo CK 6.472 str. 1 d. ir 2 d. numatytais pagrindais*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-504/2008 (*dėl dovanojimo sutarties panaikinimo, kai apdovanotasis atlieka veiksmus, kurie yra neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu; dovanojimo sutarties pripažinimo negaliojančia dėl suklydimo*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-162/2010 (*dėl dovanojimo sutarties panaikinimo pagrindų, numatytų CK 6.472 str. 1 d. ir 2 d., įrodinėjimo ypatumų*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-275/2010 (*dėl dovanojimo sutarties nutraukimo; sutuoktinių teisės reikalauti grąžinti vienas kitam dovanotus nekilnojamuosius daiktus nutraukus santuoką*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-305/2011 (*dėl veiksmų, neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu, vertinimo kriterijų, remiantis CK 6.472 str. 1 d.*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-334/2012 (*dėl veiksmų, neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu, aiškinimo*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-21/2005 (*dėl reikalavimo grąžinti už rentą perleistą turtą pobūdžio*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/2006 (*dėl bendrųjų rentos sutarties požymių; išlaikymo iki gyvos galvos sutarties (kaip rentos porūšio) požymių; teisės nutraukti šią sutartį pagrindų atribojimo ir aiškinimo*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-461/2007 (*dėl išlaikymo iki gyvos galvos sutarties esminio pažeidimo, kaip pagrindo nutraukti šią sutartį*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-334/2009 (*dėl rentos mokėtojo teisės nutraukti rentos sutartį; išlaikymo vertės nustatymo*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-425/2011 (*dėl išlaikymo iki gyvos galvos sutarties nutraukimo, rentos mokėtoji iš esmės nevykdant savo pareigų*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-511/2013 (*dėl išlaikymo iki gyvos galvos prievolės pabaigos mirus rentos gavėjui; išlaikymo iki gyvos galvos sutarties nutraukimo; turto pagerinimo išlaidų priteisimo, nutraukus išlaikymo iki gyvos galvos sutartį*).

4 TEMA.

Paskolos sutartis.

Kreditavimo sutartis.

Vartojimo kredito sutartis

4.1. Potemės

Paskolos, kreditavimo ir vartojimo kredito sutarčių samprata bei kvalifikuojantys požymiai. Šių sutarčių tarpusavio ryšys ir santykis su kitomis panašiomis sutartimis.

Paskolos sutarties apibūdinimas ir pagrindiniai bruožai. Paskolos santykių reglamentavimas DCFR. Paskolos sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Prezumpcijos ir įrodinėjimo pareigos paskirstymas paskolos teisiniuose santykiuose. Paskolos sutarties šalių teisės ir pareigos, jų atsakomybės ypatumai. Paskolos sutarties ginčijimas ir nutraukimas. Paskolos sutarties ir vekselio santykis.

Kreditavimo sutarties definicija. Kreditavimo sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Kreditavimo sutarties šalių teisės ir pareigos. Atsisakymas suteikti ar priimti kreditą, kreditavimo sutarties nutraukimas. Kreditavimo sutarties rūšys: kreditavimas prekėmis, komercinis kreditavimas. Atsakingojo skolinimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos banko valdybos, turinys, reikšmė ir taikymas kreditavimo santykiuose.

Vartojimo kredito sutarties samprata. Vartojimo kredito sutarties dalykas, objektas turinys ir forma. Vartojimo kredito sutarties šalims keliami subjektiškumo reikalavimai. Pagrindinės kredito davėjo ir kredito gavėjo teisės bei pareigos. Vartojimo kredito sutarties vykdymo ir nutraukimo ypatumai. Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos banko valdybos, reikšmė vartojimo kredito sutartims.

Palūkanos, mokamos pagal paskolos, kreditavimo ir vartojimo kredito sutartis. Mokėjimo funkciją atliekančių, kompensuojamųjų ir procesinių palūkanų santykis. Fiksuotos bei kintamosios palūkanų normos. EURIBOR ir LIBOR palūkanų normos, jų tarpusavio santykis. Lietuvos banko nustatyta vienos nakties atpirkimo sandorių atpirkimo palūkanų norma, jos reikšmė taikant Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo nuostatas. Šios palūkanų normos santykis su kitomis palūkanų normomis.

4.2. Teorinė medžiaga

Paskolos sutarties samprata. Paskolos sutartimi laikoma sutartis, kurios viena šalis (paskolos davėjas) perduoda kitos šalies (paskolos gavėjo) nuosavybėn pinigų arba rūšies požymiais apibūdintus suvartojamuosius daiktus, o paskolos gavėjas įsipareigoja grąžinti paskolos davėjui tokią pat pinigų sumą (paskolos sumą) arba tokį pat kiekį tokios pat rūšies ir kokybės kitų daiktų bei mokėti palūkanas, jeigu sutartis nenustato ko kita (CK 6.870 str. 1 d.).

Paskolos sutarties teisinis reguliavimas. Paskolos sutartis reglamentuojama CK 6.870–6.880 str., o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Paskolos sutarties teisinė charakteristika. Paskolos sutartis yra realinė (CK 6.870 str. 1 d.), vienašalė (CK 6.870 str. 1 d., 6.873 str.), atlygintinė arba neatlygintinė (CK 6.870 str. 1 d., CK 6.872 str. 3 d.).

Paskolos sutarties objektas yra pinigai arba rūšies požymiais apibūdinti suvartojamieji daiktai (CK 6.870 str. 1 d., 1.100 str., 4.4 ir 4.5 str.).

Paskolos sutarties formai keliami tam tikri reikalavimai. *Pirma*, fizinį asmenų paskolos sutartis turi būti rašytinė, jeigu paskolos suma viršija šešis šimtus eurų. *Antra*, jeigu paskolos davėjas yra juridinis asmuo, paskolos sutartis turi būti rašytinė visais atvejais, neatsižvelgiant į paskolos sutarties sumą (abiem atvejais rašytinės formos reikalavimus atitinka paskolos gavėjo pasirašytas paskolos raštelis arba kitoks skolos dokumentas, patvirtinantis paskolos sutarties dalyko perdavimą paskolos gavėjui). *Trečia*, jeigu paskolos suma viršija tris tūkstančius eurų ir šis sandoris yra vykdomas grynaisiais pinigais, paskolos sutartis turi būti notarinės formos (CK 6.871 str.). Visiems kitiems atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Paskolos sutarties registracija. Teisės aktai nenumato paskolos sutarties registracijos viešajame registre, išskyrus atvejus, kai sudaromos užsienio paskolos sutartys, reglamentuojamos Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymo 4 straipsnyje.

Paskolos sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Tokie asmenys gali neturėti teisės tiek suteikti, tiek ir gauti paskolą.

Kreditavimo sutarties samprata. Kreditavimo sutartimi laikoma tokia sutartis, kuria bankas ar kita kredito įstaiga (kreditorius) įsipareigoja suteikti kredito gavėjui sutartyje nustatyto dydžio ir nustatytomis sąlygomis pinigines lėšas (kreditą), o kredito gavėjas įsipareigoja gautą sumą gražinti kreditoriui ir mokėti palūkanas (CK 6.881 str. 1 d.).

Vartojimo kredito sutartimi laikoma sutartis, kuria kredito davėjas suteikia arba įsipareigoja suteikti kredito gavėjui vartojimo kreditą atidėto mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu, išskyrus sutartis dėl nuolatinio tos pačios rūšies paslaugų teikimo ar tos pačios rūšies prekių tiekimo, kai kredito gavėjas už teikiamas paslaugas ar teikiamas prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu (CK 6.886 str. 1 d.).

Kreditavimo sutarties teisinis reguliavimas. Kreditavimo sutartis reglamentuojama CK 6.881–6.885 str., o bendrosios paskolos sutarties teisės normos (CK 6.870–6.880 str.) kreditavimo sutarčiai taikomos tiek, kiek tai neprieštarauja kreditavimo sutarties esmei ir CK 6.881–6.885 str. nustatytoms taisyklėms (CK 6.881 str. 2 d.). Jei sudaryta kreditavimo prekėmis sutartis, perduodamų prekių kiekis, asortimentas, komplektiškumas, kokybė, tara ir pakuotė nustatomi pagal CK 6.327–6.333 str. taisykles, jeigu ko kita nenustato šalių susitarimas ir tai neprieštarauja tokios sutarties esmei (CK 6.884 str. 2 d.).

Vartojimo kredito sutartis reglamentuojama CK 6.886 str. bei specialiajame Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatyme (žr. šios temos Literatūros sąrašą). Kadangi ši sutartis priklauso vartojimo sutarčių grupei, jai taikomos vartojimo sutarčių instituto nuostatos (įskaitant, bet neapsiribojant, CK 6.228¹–6.228¹⁶ str.).

Visose minėtose nuostatose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Kreditavimo sutarties teisinė charakteristika. Kreditavimo sutartis yra konsensualinė (CK CK 6.881 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.881 str. 1 d., 6.883 str.), atlygintinė (CK 6.881 str. 1 d.).

Vartojimo kredito sutartis gali būti ir konsensualinė, ir realinė (CK 6.886 str. 1 d.), dvišalė arba vienašalė (CK 6.886 str.), atlygintinė (CK 6.886 str.).

Kreditavimo sutarties objektas gali būti tik pinigai (CK 6.881 str. 1 d., 1.100 str.), išskyrus kreditavimo prekėmis sutartį (CK 6.884 str.), kurios objektas – rūšies požymiais apibūdinti daiktai (CK 4.4 str. 2 d., 6.884 str. 1 d.).

Vartojimo kredito sutarties objektas gali būti tik pinigai, tačiau jie nebūtinai turi būti perduodami tiesiogiai. Vartojimo kreditas gali būti suteikiamas ir atidėto mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu (CK 6.886 str.).

Kreditavimo sutarties forma. Kreditavimo sutartis privalo būti rašytinė. Šio reikalavimo nesilaikymas kreditavimo sutartį daro negaliojančią (CK 6.882 str.).

Vartojimo kredito sutarties forma turi būti rašytinė (Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 11 str.).

Kreditavimo sutarties registracija. Teisės aktai nenumato paskolos sutarties registracijos viešajame registre galimybės.

Vartojimo kredito sutarties registracija nėra privaloma. Jai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.). Jei vartojimo kreditas suteiktas sudarant pirkimo–pardavimo išsimokėtinai (CK 6.411–6.416 str.) ar išperkamosios nuomos sutartį (CK 6.503 str.), tokia sutartis gali būti registruojama Sutarčių registre.

Kreditavimo sutarties šalys. Kredito davėjas gali būti tik kredito įstaiga – tai komerciniai bankai, užsienio bankų atstovybės ir filialai bei kredito unijos, kurie turi licenciją verstis tam tikra kreditavimo veikla (Lietuvos banko interneto svetainėje skelbiamas oficialus Lietuvoje veikiančių kredito įstaigų sąrašas). Kredito gavėjai gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

Vartojimo kredito sutarties šalys. Vartojimo kredito davėjas gali būti tik juridinis asmuo (teisės verstis vartojimo kreditų teikimo veikla neturi fiziniai asmenys), kuris įstatymų nustatyta tvarka ir atvejais dėl savo komercinės veiklos teikia arba įsipareigoja teikti vartojimo kreditus ir yra įrašytas į Lietuvos banko administruojamą viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą (Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 22 str.). Kredito gavėjas pagal vartojimo kredito sutartį gali būti tik vartotojas – fizinis asmuo, kuris siekia sudaryti ar sudaro tokią sutartį su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiems (vartojimo) tikslams (CK 6.228¹ str. 2 d.).

4.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl paskolos sutarties sampratos ir požymių

„Pagal juridinę prigimtį paskolos sutartis yra realinė sutartis. Paskolos sutarties priskyrimas realinei reiškia, kad nors sutarties sudarymu yra įtvirtinama šalių suderinta valia, tačiau būtinas sutarties dalyko – pinigų arba rūšies požymiais apibūdinamų suvartojamųjų daiktų – perdavimas paskolos gavėjui. Tuo atveju, jei šalis, išreiškusi sutikimą perduoti paskolos dalyką, vis dėlto jo neperduos, sutartis nebus sudaryta. Paskolos sutartis taip pat yra ir vienašalė sutartis, nes pareigos, kylančios iš šios sutarties (grąžinti paskolą ir sumokėti palūkanas už naudojimąsi paskolos dalyku), tenka tik paskolos gavėjui, o paskolos davėjas šios sutarties pagrindu įgyja teises (reikalavimo teisę susigrąžinti paskolinto turto ekvivalentą su atlygiu už paskolą arba be jo).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-342/2008.

2. Dėl įrodymų naštos paskirstymo taisyklių ir prezumpcijų paskolos teisiniuose santykiuose

„Bendroji įrodymų naštos paskirstymo taisyklė iš paskolos sutarties kilusiuose ginčiuose yra tokia, kad kreditorius turi įrodyti, jog paskolą suteikė, o skolininkas – kad paskolą grąžino. Be to, nagrinėjant iš paskolos teisinių santykių kilusius ginčus yra svarbu atsižvelgti į įstatymines prezumpcijas, t. y. į faktus, aplinkybes, kuriems įstatymo suteikiama tam tikra teisinė reikšmė, kol nėra įrodyta priešingai. Įstatymo reikalavimus

atitinkančios paskolos sutarties buvimas pas kreditorių yra pakankamas pagrindas preziumuoti, kad sutartis sudaryta ir pinigus ar daiktus paskolos gavėjas gavo, tačiau kartu įstatymas suteikia teisę paskolos gavėjui šią prezumpciją nuginkčyti ir įrodyti, kad paskolos sutartis nebuvo sudaryta (CK 6.875 str.). Skolos dokumento ar pakvitavimo buvimas pas skolininką yra pagrindas preziumuoti, kad prievolė įvykdyta (CK 6.65 str.), todėl kreditorius, norėdamas šią prielaidą nuginkčyti, turi įrodyti, kad yra priešingai.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2008.

3. Dėl paskolos sutarties formos ir turinio

„CK 6.871 str. 3 d. <...> nustatyta, kad rašytinės formos reikalavimus atitinka paskolos gavėjo pasirašytas paskolos raštelis arba kitoks skolos dokumentas, patvirtinantis paskolos sutarties dalyko perdavimą paskolos gavėjui. Ši teisės norma skirta reguliuoti atvejams, kai šalys nebuvo pasirašiusios bendro (vieno) dokumento, taip pat kai nebuvo apsikeitusios atskirais laiškais, raštais ir pan., t. y. kai nėra sudarytos rašytinės formos sutarties bendrosios paprastos rašytinės sutarties formos sampratos prasme, tačiau egzistuoja faktas, kad paskolos gavėjas yra pasirašęs ir išdavęs paskolos raštelį arba kitokį skolos dokumentą, patvirtinantį paskolos sutarties dalyko perdavimą paskolos gavėjui. Šių dokumentų materialioji teisinė reikšmė reiškiasi ir tuo, kad juose raštu yra išreikšta vienos iš sutarties šalių (paskolos gavėjo) valia, jie išduodami kreditoriui prievolei patvirtinti ir liudija apie paskolos davėjo suderintos valios, nors ir neišreikštos rašytine forma, egzistavimą. Tokie dokumentai suponuoja išvadą dėl prievoliinių paskolos teisinių santykių egzistavimo, jų buvimas pas kreditorių teikia galimybę teigti apie prievolės neįvykdymą, o jų buvimas pas skolininką yra pagrindas preziumuoti, kad prievolė įvykdyta (CK 6.65 str.). <...>. Paprastai šiuose dokumentuose turėtų būti atskirai, padarant atitinkamą įrašą užfiksuotas paskolos sutarties dalyko perdavimo paskolos gavėjui faktas (pavyzdžiui, „<...> pinigus gavau <...>“, „<...> ši sutartis yra pinigų perdavimo–priėmimo aktas“), nes tai sudaro prielaidas sutarties šalims išvengti su tuo susijusių ginčų ateityje, tačiau net jeigu toks faktas tiesiogiai ir nėra užfiksuotas, jis gali būti nustatomas (patvirtinamas) teismui vadovaujantis sutartinių santykių teisinio kvalifikavimo ir sutarčių aiškinimo taisyklėmis. <...>. Teismas, byloje surinktų įrodymų viseto duomenų kontekste įvertinęs sutarties sąlygas „<...> pasiskolinau <...>“, „<...> skolinosi <...>“, gali jomis remiantis konstatuoti paskolos sutarties sudarymo faktą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013.

4. *Dėl vartojimo kredito sutarties aiškinimo ir sutartinių netesybų (baudos) dydžio*

„Sutartis gali būti kvalifikuojama vartojimo kredito sutartimi tada, kai ji atitinka ne tik tokiai sutarčių rūšiai, bet ir bendruosius vartojimo sutartims keliamus reikalavimus <...>. Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 8 d. nustatyta, kad pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną; jokios kitos netesybos už vartojimo kredito sutartyje numatytų išipareigojimų nevykdymą vartojimo kredito gavėjui negali būti taikomos. Jeigu netesybų dydis yra nustatytas įstatyme, o sutartis yra vartojimo sutartis, tai šalys savo susitarimu negali bloginti vartotojo padėties, t. y. nustatyti vartotojui didesnes netesybas negu nustatyta įstatyme. Taigi ginčo Paskolos sutartyje nustatyta 1,3 proc. dydžio bauda neatitiko įstatymo reikalavimų.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-578/2012.

5. *Dėl palūkanų sampratos*

„Teisės doktrinoje pripažįstama, kad palūkanos yra atlyginimas, kurį skolininkas moka kreditoriui už naudojimąsi svetimais pinigais, nesvarbu, kokie to naudojimosi rezultatai. Kasacinis teismas yra suformavęs praktišką, pagal kurią išskiriamos dvejopo pobūdžio palūkanos: palūkanos, atliekančios mokėjimo (t. y. užmokesčio už pinigų skolinimąsi) funkciją, ir palūkanos, atliekančios kompensacinę (minimalių nuostolių negautų pajamų pavidalu atlyginimo) funkciją. <...>. Aiškindamas palūkanas, atliekančias mokėjimo funkciją, kasacinis teismas yra konstatavęs, kad jos ekonomine ir teisine prasme yra mokestis, atlyginimas kreditoriui už paskolintų pinigų naudojimą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-357/2007.

6. *Dėl atskirų palūkanų rūšių santykio ir skolos sudėties, paskolos gavėjui negrąžinus paskolos*

„Jeigu sutartyje nustatyta, kad palūkanos už naudojimąsi pinigais turi būti mokamos iki visiško skolos grąžinimo, tai, skaičiuojant sutartines palūkanas iki visiško skolos grąžinimo, jos gali atlikti tiek atlyginimo už naudojimąsi pinigais funkcijas, tiek kreditoriaus minimalių nuostolių, atsiradusių skolininkui laiku negrąžinus pinigų, kompensavimo funkciją. Sutarties šalys gali nustatyti skirtingo dydžio palūkanas, priklausomai nuo jų funkcijos. Jeigu sutartyje numatytos palūkanos už naudojimąsi pinigais ir palūkanos už sutartyje nustatytos pinigines prievolės įvykdymo termino praleidimą, tada netaikomos CK 6.210 str. nustatyto dydžio įstatyminės palūkanos. <...>. Bendra pinigų suma, kurią privalo grąžinti paskolos gavėjas, tais atvejais, kai paskola laiku negrąžinta, susideda iš šių sumų:

paskolos negrąžinta dalis, palūkanos kaip atlyginimas už naudojimąsi pinigais ir palūkanos, kurios kompensuoja kreditoriaus nuostolius už tolesnį naudojimąsi pinigais po sutarties įvykdymo termino praleidimo.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-509/2010.

4.4. Kontroliniai klausimai

1. Koks yra paskolos, kreditavimo ir vartojimo kredito sutarčių tarpusavio santykis? Ar kreditavimo ir vartojimo kredito sutartys gali būti laikomos paskolos sutarties rūšimis?
2. Kas sieja paskolos, kreditavimo ir vartojimo kredito sutartis su pirkimo–pardavimo, mainų, dovanojimo bei rentos sutartimis?
3. Ar skola pagal pirkimo–pardavimo sutartį gali būti taikomos paskolos sutartį reglamentuojančios teisės normos?
4. Kaip suprantate Civilinio kodekso 6.439 str. 3 d. įtvirtintą prezumpciją, kad negrąžintina paskola yra renta paskolos davėjui iki šio gyvos galvos. Ar tai reiškia, kad paskolos gavėjui negrąžinus paskolos tarp šalių susiklosto rentos teisiniai santykiai?
5. Kaip atriboti paskolos sutartį, kurios objektas yra rūšies požymiais apibūdinti daiktai, nuo nuomos ar panaudos sutarčių?
6. Kaip paskolos santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite šiame *soft law* dokumente įtvirtintas taisykles su atitinkamomis Civilinio kodekso nuostatomis.
7. Ar šalys gali susitarti, kad paskolos sutartis būtų konsensualinė, t. y. įsigaliojūt nuo sudarymo momento?
8. Ar visais atvejais paskolos sutartis gali būti kvalifikuojama kaip tęstinio vykdymo (pavyzdžiui, kai nėra mokamos palūkanos)?
9. Kokios prezumpcijos dėl atlygintinumo yra taikomos paskolos teisiniuose santykiuose?
10. Kokios yra esminės paskolos sutarties sąlygos? Ar sąlyga dėl palūkanų yra esminė?
11. Kokiais atvejais paskolos sutartis laikytina nesudaryta? Ar paskolos pripažinimo nesudaryta atveju kyla analogiškų teisinių pasekmių, kaip ir pripažinus paskolos sutartį negaliojančia?
12. Kokia forma turi būti sudaroma paskolos sutartis, jeigu paskolos davėjas yra fizinis asmuo, paskolos gavėjas – juridinis asmuo, o paskolos suma yra septyni šimtai eurų?
13. Kokios konkrečios nuostatos turi būti atspindėtos paskolos raštelyje, kad jis būtų pripažintas paskolos santykius patvirtinančiu dokumentu? Ar paskolos raštelį turi pasirašyti ir paskolos gavėjas, ir paskolos davėjas?

14. Ar banko mokėjimo pavedimas gali būti prilyginamas paskolos santykius patvirtinančiam dokumentui?
15. Kokia valiuta gali būti nustatomos ir vykdomos iš paskolos sutarčių kylančios piniginės prievolės? Ar piniginei prievolei paskolos sutartyje gali būti nustatoma JAV doleriais, o sumokama Japonijos jenomis?
16. Ar vienam sutuoktiniui, kaip paskolos gavėjui, sudarant paskolos sutartį, reikalingas kito sutuoktinio sutikimas?
17. Kas privalo įrodyti paskolos suteikimo faktą, o kam tenka paskolos grąžinimo įrodinėjimo pareiga? Kokios prezumpcijos taikomos įrodinėjant paskolos suteikimą ir grąžinimą?
18. Kokios yra paskolos gavėjo pareigos ir kokios jų neįvykdymo teisinės pasekmės? Ar paskolos gavėjas privalo priimti paskolą?
19. Ar paskolos sutarties vykdymas yra sandoris? Jei taip, kokie formos reikalavimai jam yra taikomi? Jei ne – kodėl?
20. Ar paskolos gavėjas paskolai grąžinti gali pasitelkti trečiąjį asmenį? Ar tam reikalingas paskolos davėjo sutikimas?
21. Koks yra pakvitavimo ir paskolos sutarties santykis? Ar nesant pakvitavimo, tačiau šalims sudarius rašytinės formos paskolos sutartį, paskolos grąžinimo faktą galima įrodinėti remiantis liudytojų parodymais?
22. Kokios yra pagrindinės paskolos davėjo teisės? Kokiais būdais paskolos davėjas jas gali ginti šių teisių pažeidimo atvejais?
23. Ar tuo atveju, kai paskolos sutarties objektas yra rūšies požymiais apibūdinti daiktai, paskolos gavėjas turi teisę reikšti reikalavimą dėl netinkamos kokybės daiktų? Jei taip, nurodykite tokio reikalavimo teisinį pagrindą. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
24. Ar, pripažinus paskolos sutartį negaliojančia, paskolos davėjas turi grąžinti paskolos gavėjui jo sumokėtas palūkanas?
25. Ar šalys gali pakeisti arba nutraukti paskolos sutartį?
26. Kokie yra vekselio požymiai? Kaip suprantamas vekselio abstraktumas? Ar vekselis gali būti pripažintas negaliojančiu?
27. Kokie yra vekselio formos reikalavimai ir būtini rekvizitai?
28. Koks yra paskolos sutarties ir vekselio santykis? Ar vekselyje gali būti nurodytos jo sąsajos su paskolos sutartimi? Ar tokia pati nuostata gali būti įtvirtinta paskolos sutartyje?
29. Kokie yra vekselio apmokėjimo terminai? Kokių veiksmų gali būti imamasi vekselio neakceptavus arba neapmokėjus?
30. Ar kreditavimo sutartis gali būti kvalifikuojama vartojimo sutartimi? Ar tokiu atveju jai taikomos vartojimo kreditą reglamentuojančios teisės normos, *inter alia* Vartojimo kredito įstatymas?
31. Ar kreditoriui pagal kreditavimo sutartį pažeidus pareigą suteikti kreditą, kredito gavėjas gali pareikšti reikalavimą įvykdyti prievolę natūra?
32. Ar sąskaitos kreditavimo sutartis (CK 6.918 str.) yra viena iš kreditavimo sutarties rūšių?

33. Kaip suprantamas komercinis kreditavimas? Kaip su šiuo kreditavimo atveju gali būti susijęs vekselis?
34. Koks yra komercinio kreditavimo ir kreditavimo prekėmis santykis?
35. Kokia yra Lietuvos banko valdybos patvirtintų Atsakingojo skolinimo nuostatų prigimtis, turinys ir teisinė reikšmė? Kokių teisinių pasekmių gali kilti, jeigu bankas arba kita kredito įstaiga (kreditarius) nesilaiko šių nuostatų sąlygų?
36. Ar vartojimo kreditu gali būti laikoma sutartis, kurios tikslas – įsigyti nekilnojamąjį daiktą?
37. Ar vartojimo kredito sutartį reglamentuojančios teisės normos gali būti taikomos finansinės nuomos (lizingo) atveju?
38. Jeigu šalys vartojimo kredito sutartyje neaptaria jos įsigaliojimo pradžios, nuo kurio momento tokia vartojimo kredito sutartis laikytina sudaryta – nuo šalių susitarimo ar nuo vartojimo kredito suteikimo dienos?
39. Ar vartojimo kredito sutartis gali būti neatlygintinė?
40. Ar fizinis asmuo (verslininkas) gali būti kredito pagal vartojimo kredito sutartį gavėjas? O kredito davėjas?
41. Ar vekselis gali būti naudojamas iš vartojimo kredito sutarties kylančių prievolių įvykdymui užtikrinti?
42. Koks yra vartojimo kredito davėjo informavimo pareigos turinys? Kaip suprantama vartojimo kredito gavėjo teisė į informaciją ir kokios yra šios teisės pažeidimo teisinės pasekmės?
43. Ar vartojimo kreditas gali būti grąžinamas prieš terminą? Jei taip, kokiomis sąlygomis? Jei ne – kodėl?
44. Ar vartojimo kredito davėjui nesilaikant Lietuvos banko valdybos patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų, kredito gavėjas gali reikalauti nutraukti vartojimo kredito sutartį? Ar tokį reikalavimą teisme gali pareikšti Lietuvos bankas, gindamas viešąjį interesą?
45. Ar Atsakingojo skolinimo nuostatai gali būti taikomi vartojimo kredito sutartims? Jei taip, kaip konkrečiai?
46. Kokios palūkanos gali būti skaičiuojamas paskolos, kreditavimo ir vartojimo kredito sutarčių atvejais? Koks yra atskirų palūkanų rūšių tarpusavio santykis? Koks jų santykis su EURIBOR ir LIBOR palūkanų normomis?
47. Kuo fiksuotos palūkanų normos skiriasi nuo kintamųjų? Ar šios palūkanų normos gali būti taikomos visoms palūkanų rūšims?
48. Ar reikalavimas sumokėti palūkanas už pinigų skolinimą kreditavimo sutartyje nustatytu terminu laikytinas reikalavimu atlyginti dėl kreditoriaus pinigų naudojimo patirtus nuostolius? Jei ne, kaip toks reikalavimas turėtų būti vertinamas?

49. Nuo kurio iki kurio momento gali būti skaičiuojamos atskiros palūkanų rūšys? Ar už tą patį laikotarpį gali būti mokamos skirtingų rūšių palūkanos, t. y. netaikoma taisyklė, kad palūkanos už palūkanas neskaičiuojamos?
50. Ar gali būti skaičiuojamos kompensuojamosios palūkanos, tinkamai vykdant prievolę pagal paskolos, kreditavimo ar vartojimo kredito sutartis? Ar visais atvejais šių sutarčių pažeidimas suponuoja galimybę skaičiuoti kompensuojamąsias palūkanas (pavyzdžiui, netinkamai vykdant tikslinio naudojimo pareigą)?
51. Kokia yra palūkanų, nustatytų Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme, teisinė prigimtis, santykis su kitomis palūkanų rūšimis ir skaičiavimo tvarka? Ar šis įstatymas taikomas komercinėms sutartims, sudarytoms iki 2013 m. kovo 1 d.? Kuo šis įstatymas aktualus skaičiuojant palūkanas paskolos teisiniuose santykiuose?
52. Ar šalys paskolos sutartimi gali nustatyti, kad mokėjimo funkciją atliekančios palūkanos apima kompensuojamąsias palūkanas ir dėl to kompensuojamosios palūkanos pagal Civilinio kodekso 6.210 straipsnį atskirai nebus skaičiuojamos?
53. Ar mokėjimo funkciją atliekančios palūkanos gali būti skaičiuojamos nuo kreditavimo ar vartojimo kredito sutarčių sudarymo momento?
54. Ar šalys gali susitarti dėl procesinių palūkanų dydžio? Ar gali būti susitarta apskritai neskaičiuoti procesinių palūkanų?
55. Ar procesinės palūkanos gali būti skaičiuojamos nuo mokėjimo ir kompensuojamąją funkciją atliekančių palūkanų?
56. Ar šalis, kuriai viename teismo procese buvo priteista negrąžinta paskolos suma ir mokėjimo bei kompensuojamąją funkciją atliekančios palūkanos (išskyrus procesines), gali reikšti naują ieškinį ir juo prašyti priteisti procesines palūkanas nuo ankstesniu teismo sprendimu priteistos sumos? Jei taip, už kokį laikotarpį? Jei ne – kodėl?
57. Koks yra atskirų palūkanų rūšių santykis su netesybomis ir nuostoliais? Ar pažeidus, pavyzdžiui, paskolos sutartį, galima reikalauti priteisti ir palūkanas, ir netesybas, ir nuostolius? Jei taip, pateikite konkrečių pavyzdžių. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
58. Ar teismas turi teisę, o gal pareigą mažinti palūkanas? Jei taip, kokios rūšies palūkanas ir koku teisiniu pagrindu?
59. Ar teisės aktai nustato minimalius arba maksimalius palūkanų dydžius?
60. Koks ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams dėl palūkanų priteisimo? Ar jis yra vienodas atskirų palūkanų rūšių atvejais?

4.5. Užduotys

1. UAB „Palaukio jūra“ ir UAB „Kraustuvė“ sudarė paskolos sutartį. Praėjus dvejiems metams, UAB „Palaukio jūra“ kreipėsi į teismą ir prašė priteisti 30 000 Eur, 12 proc. sutartinių palūkanų bei 200 Eur baudos už kiekvienus laiku negrąžintos paskolos metus. UAB „Kraustuvė“ pateikė atsiliepimą ir paaiškino, kad pinigų negavo, nes šalys vėliau atsisakė paskolos sutarties ir susitarė, kad verčiau UAB „Kraustuvė“ UAB „Palaukio jūra“ suteiks valymo paslaugų, o UAB „Palaukio jūra“ už jas atsiskaitys, ir tokiu būdu UAB „Kraustuvė“ lėšų grąžinti neprivalės. UAB „Palaukio jūra“ vadovas nurodė, kad UAB „Kraustuvė“ negali remtis pinigų negavimo faktu, nes paskolos sutartyje aiškiai parašyta, kad UAB „Palaukio jūra“ skolina UAB „Kraustuvė“ 30 000 Eur su 12 proc. sutartinėmis palūkanomis, o tai, kad šalys sudarė valymo paslaugų sutartį, neįrodo paskolos nesuteikimo fakto. Pamačiusi atsiliepimą, UAB „Kraustuvė“ pateikė priešieškinį, kuriuo prašė UAB „Palaukio jūra“ pateiktą sutartį pripažinti nesudaryta ir negaliojančia dėl to, kad UAB „Palaukio jūra“ neįrodė esminės paskolos sutarties sąlygos – pinigų perdavimo.
 - a) *Kaip suprantamos esminės sutarties sąlygos?*
 - b) *Kokios yra esminės paskolos sutarties sąlygos? Įvardykite jas.*
 - c) *Kaip paskolos sutarties ginčijimo atveju paskirstoma įrodinėjimo našta? Kokius juridinius faktus turėtų įrodyti UAB „Palaukio jūra“, o kokius – UAB „Kraustuvė“?*
 - d) *Ar situacija keistųsi, jei paskolos sutartyje būtų numatyta, kad UAB „Palaukio jūra“ paskolino UAB „Kraustuvė“ 30 000 Eur su 12 proc. sutartinėmis palūkanomis?*
 - e) *Apie kokios rūšies palūkanas kalbama konkrečioje situacijoje – atliekančias mokėjimo funkciją, kompensacines ar procesines?*
 - f) *Paaiškinkite, kaip teismų praktikoje suprantama ir aiškinama paskolos objekto perdavimo sąvoka.*
 - g) *Ar galima tuo pat metu reikalauti pripažinti sutartį ir nesudaryta, ir negaliojančia?*
 - h) *Ar tai, kad sutartyje neįtvirtintos esminės jos sąlygos, lemia sutarties negaliojimą ar pripažinimą nesudaryta?*
 - i) *Paaiškinkite, kokį sprendimą turėtų priimti teismas.*
2. J. Vardenis kreipėsi į teismą, reikalaudamas iš P. Vardaičio priteisti 2 000 000 rublių paskolą pagal pastarojo išduotą pakvitavimą. P. Vardaitis teisme nurodė, kad jam išduota paskola prieštaravo galiojusiems teisės aktams, nes nuo 1992 m. rublis yra išimtas iš apyvartos, todėl pats pakvitavimas yra niekinis, o sutartis negalioja dėl jos formai keliamų reikalavimų nesilaikymo. Be to, pinigai imti P. Vardaičio įmonės

reikmėms, jie skolinti iš J. Vardenio įmonės kasos ir ant lapelio netgi pasirašė direktorius J. Vardenis, todėl paskolos sutartis buvo sudaryta tarp įmonių, o ne tarp fizinių asmenų. J. Vardenio manymu, tai, kad paskolos sutartyje buvo nurodyta užsienio valiuta, dar nereiškia, kad paskolos sutartis negalioja, o tai, kad pinigus P. Vardaitis panaudojo savo įmonės reikmėms ar kad J. Vardenis juos paėmė iš savo įmonės kasos, taip pat nėra teisiškai reikšminga, nes individualių įmonių turtais neatskirtas nuo jų savininkų turto. Jis taip pat pažymėjo, kad ant pakvitavimo nėra įmonės antspaudo, o įmonės pavadinimas dar nieko neįrodo. Išgirdęs šiuos argumentus P. Vardaitis pažymėjo, kad pakvitavimas išduodamas, kai pinigai gražinami, o ne kai skolinami, dėl to vien pakvitavimo buvimas liudija, kad P. Vardaitis pinigus gražino.

- a) *Paaiškinkite, kokių teisinių pasekmių sukelia paskolos sumos išreiškimas užsienio valiuta. Ar tokia sutartis gali būti pripažįstama negaliojančia dėl to, kad prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms?*
- b) *Ar atsakymas į a) klausimą priklauso nuo to, kurios užsienio šalies valiuta išreikšta paskolos suma?*
- c) *Kuo skiriasi prievolės valiuta nuo prievolės vykdymo valiutos?*
- d) *Ar konkrečioje situacijoje nurodyta sutartis gali būti laikoma niekine? Kodėl? Ar atsakymas į šį klausimą skirtųsi priklausomai nuo to, ar paskola išreikšta dabar Rusijos Federacijoje galiojančiais rubliais, ar rubliais, galiojusiais Lietuvos Respublikoje okupacijos metu?*
- e) *Ar paskolos sutartis gali būti sudaryta išduodant pakvitavimą?*
- f) *Ar pakvitavimo buvimas konkrečioje situacijoje gali byloti apie skolininko prievolės įvykdymą?*
- g) *Kokios aplinkybės turėtų būti įtvirtintos šalių pasirašytame dokumente, kad jis būtų pripažintas paskolos sutartimi? Konkrečiai jas įvardykite.*
- h) *Kokia valiuta turėtų būti vykdoma šalis siejanti prievolė, jei paaiškėtų, kad paskolos sutartis yra galiojanti? Atsakymą pagrįskite.*

3. A. Vardienė kreipėsi į teismą ir prašė pripažinti negaliojančiomis su J. Pavardėnu po pirminės paskolos sutarties sudarytas vėlesnes paskolos sutartis, nes papildomų pinigų ji negavo, o sutartis pasirašyti buvo priversta dėl to, kad tik jas pasirašius J. Pavardėnas sutiko trims mėnesiams atidėti paskolos gražinimą. A. Vardienė taip pat prašė sumažinti delspinigius, nes jie siekia po 0,5 proc. per dieną, o per trejus negražinimo metus sudaro neprotingai didelę sumą. J. Pavardėnas paaiškinimuose teigė patyręs nemažai nuostolių negautų pajamų forma, o tai yra ne kas kita, kaip A. Vardienei suteikta suma; delspinigiai nėra neprotingai dideli, nes teismas priteistų delspinigius tik už šešis mėnesius, o tai sudarytų sąlyginai nedidelę sumą. A. Vardienė teismo posėdžio metu paaiškino, kad net ne ji yra paskolos sutarties šalis, nes visi pinigai buvo pervesti jos tėvui, o ji tik prisiėmė prigimtinę prievolę šią sumą gražinti. Mainais už tai tėvas žadėjo perleisti jai

dalį J. Pavardėno ir A. Vardienės tėvo valdomos UAB „Turto liūtas“ akcijų. Dėl šių priežasčių ji apskritai neprivalėjo pasirašyti fiktyvių paskolos sutarčių, nes net neturėjo prievolės grąžinti paskolos pagal pagrindinę sutartį. J. Pavardėnas A. Vardienei pareiškė savarankišką ieškinį dėl skolos pagal visas sutartis priteisimo, be to, teismo prašė priteisti delspinigius už visus trejus metus.

- a) *Paaiškinkite, ar A. Vardienė teisingai suformulavo ieškinio reikalavimą.*
- b) *Ar reikalavimas sumažinti delspinigius leidžia teigti, kad A. Vardienė pripažįsta paskolos prievolę?*
- c) *Kuris subjektas – A. Vardienė ar faktiškai lėšas gavęs jos tėvas – laikytinas paskolos sutarties šalimi?*
- d) *Ar sutartį, pagal kurią lėšas gavo A. Vardienės tėvas, galima laikyti sutartimi trečiojo asmens naudai? Kodėl?*
- e) *Kaip manote, ar A. Vardienė ir jos tėvas byloje pagal J. Pavardėno ieškinį galėtų būti solidarūs atsakovai?*
- f) *Paaiškinkite, ar teismas konkrečiu atveju turėtų išaiškinti J. Pavardėnui teisę pakeisti netinkamą atsakovą į tinkamą.*
- g) *Ar J. Pavardėnas gali reikalauti priteisti lėšas pagal dvi vėlesnes paskolos sutartis?*
- h) *Ar ieškovas turi teisę prašyti taikyti ieškinio senatį?*
- i) *Ar teismas turėtų taikyti ieškinio senaties institutą, nagrinėdamas J. Pavardėno ieškinį, nors J. Pavardėnas savo nuomonę apie ieškinio senatį išreiškė kaip atsakovas kitoje byloje? Atsakymą pagrįskite.*

4. K. Vardaitis iš geriau uždirbančio savo kolegos D. Pavardėno pasiskolino 15 000 Eur, o D. Pavardėno paragintas išdavė paprastąjį neprotestuotiną vekselį, jame nurodydamas 15 000 Eur sumą. Nors šalys dėl paskolos sumos grąžinimo termino nesutarė, tačiau praėjus 360 dienų nuo paskolos suteikimo D. Pavardėnas kreipėsi į K. Vardaitį, reikalaudamas nedelsiant grąžinti visus 15 000 Eur. K. Vardaitis labai nustebė, nes: a) jie nesitarė, kad grąžins tokiu terminu ir dar visą sumą iškart; b) vekselis yra atsiskaitymo priemonė – CK 6.36 str. 2 d. aiškiai nurodo, kad piniginės prievolės gali būti apmokamos vekseliais, dėl to K. Vardaičiui išdavus vekselį turi būti laikoma, kad jis yra grąžinęs paskolą. D. Pavardėnas kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti 15 000 Eur sumą su 6 proc. metinėmis palūkanomis, tačiau teismas ieškinį atsisakė priimti kaip neteisingą ir išaiškino, kad savo reikalavimą kreditorius gali patenkinti ne ginčo tvarka, kreipęsis į notarą dėl vykdomojo įrašo išdavimo. K. Vardaitis, sužinojęs apie pareikštą ieškinį, D. Pavardėną išplūdo, nes šalys nesitarė, kad K. Vardaitis sumą grąžins su palūkanomis. Notaras išdavė vykdomąjį įrašą nurodydamas, kad nuo 15 000 Eur skaičiuojamos 6 proc. metinės palūkanos.

- a) Paaiškinkite, koks yra paskolos sutarties ir vekselio tarpusavio santykis.
- b) Kokia forma taikytina situacijoje įvardytai paskolos sutarčiai? Ar šios formos buvo laikytasi?
- c) Kokios yra b) punkte įvardytos sandorio formos nesilaikymo teisinės pasekmės? Kur jos įtvirtintos?
- d) Ar galima teigti, kad vekselio išdavimas eliminuoja reikalaujamos sandorio formos nesilaikymo teises pasekmes?
- e) Ar šalys susitarė dėl atlygintinos, ar dėl neatlygintinos paskolos? Kodėl?
- f) Per kokį terminą turi būti grąžinama paskola, kai šalys aiškiai nesusitaria dėl jos grąžinimo termino?
- g) Ar galima teigti, kad K. Vardaitis paskolą grąžino išduodamas vekselį, remiantis jo paties išdėstytais argumentais?
- h) Ar D. Pavardėnas turi teisę į kokios nors rūšies palūkanų atlyginimą?
- i) Paaiškinkite, kokių teisiniu pagrindu remdamasis D. Pavardėnas prašė priteisti 6 proc. metinių palūkanų, ir įvardykite šių palūkanų rūšį.
- j) Ar teismas pagrįstai atsisakė priimti ieškinį dėl skolos pagal vekselį priteisimo kaip nenauginėtiną teisme? Kodėl?
- k) Ar tinkamai pasielgė notaras, išduodamas vykdomąjį įrašą ir nurodydamas, kad nuo 15 000 Eur skaičiuojamos 6 proc. metinės palūkanos? Kodėl?
- l) Apskaičiuokite, kokią sumą po metų K. Vardaitis turėtų grąžinti D. Pavardėnui.

5. Greitųjų kreditų bendrovė UAB „Žaibo turtas“ ir verslininkas J. Vardžiukas sudarė kredito linijos sutartį, kuria bendrovė pagal atskirą J. Vardžiuko reikalavimą įsipareigojo jam skolinti lėšas, per penkerių metų laikotarpį neviršijančias bendros 1 000 000 Eur sumos. Kadangi greitųjų kreditų bendrovė taikė dideles palūkanas, po dvejų metų verslininkas J. Vardžiukas kreipėsi į banką *Interbank*, AB, prašydamas finansuoti jo skolą UAB „Žaibo turtas“ ir mokėjimus perkelti į tarp *Interbank*, AB, ir J. Vardžiuko sudaromą sutartį. *Interbank*, AB, darbuotojai, pamatę, kad UAB „Žaibo ratas“ sudaro kredito sutartis, nedelsdami informavo Lietuvos banką, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą, Organizuotų nusikaltimų tyrimo tarnybą bei Generalinę prokuratūrą apie neteisėtai vykdomą kredito įstaigų veiklą, nes UAB „Žaibo ratas“ yra įrašyta tik į vartojimo kredito davėjų sąrašą ir neturi kitiems kreditams teikti reikalingo kredito įstaigos statuso. Verslininko J. Vardžiuko nuomone, kredito ir paskolos sutartys niekuo nesiskiria, tai esąs tik žodžių žaismas, tad neverta dėl šių dviejų pavadinimų sukti galvos. Tuo metu UAB „Žaibo turtas“ paaiškinimuose ikiteisminio tyrimo įstaigoms nurodė, kad bendrovė neturi teisės tik priimti indėlių, o lėšas skolinti gali kam nori ir sutartis pavadinti turi teisę kaip nori. Jos akcininkai yra turtingi asmenys, lėšos – sunkiai uždirbtos, kreditus teikia ne asmeniškai akcininkai, o jų įsteigta įmonė, todėl nėra jokio neteisėtumo. Tiesiog taip patogiau administruoti skolas, o ir valstybei mokami nemaži mokesčiai.

- a) *Koks yra kredito ir paskolos sutarčių tarpusavio santykis? Aptarkite skirtumus ir atskleiskite pagrindinius sąlyčio taškus.*
- b) *Kaip suprantama kredito linijos sutartis? Kokie požymiai jai būdingi?*
- c) *Ar greitųjų kreditų bendrovės yra kredito įstaigos CK 6.881 str. prasme?*
- d) *Ar tai, kad kredito sutartį sudaro du asmenys, iš kurių nė vienas neturi kredito įstaigos statuso, lemia tokios sutarties negaliojimą? Kodėl?*
- e) *Kokiu teisiniu pagrindu steigiamos ir veikia greitųjų kreditų bendrovės?*
- f) *Kokias lėšas ir kokiu teisiniu pagrindu jos gali skolinti?*
- g) *Paaiškinkite, kokių veiksmų turėtų imtis (jei turėtų) situacijoje išvardytos institucijos.*

6. V. Pavardėnas 2015 m. gruodžio 4 d. buto pirkimo–pardavimo sutartimi J. Vardeniui pardavė butą už 166 000 Eur. Šią sumą J. Vardeniui tikslinio kredito sutartimi (butui pirkti) buvo įsipareigojęs suteikti bankas. Pagal tikslinio kredito sutarties nuostatas, bankas minėtą sumą privalėjo pervesti į pardavėjo V. Pavardėno asmeninę sąskaitą, todėl V. Pavardėnas sutiko, kad J. Vardenis butą įkeistų bankui. J. Vardenis 2015 m. gruodžio 11 d. bankui pateikė pareiškimą, kuriuo prašė sumažinti kredito sumą iki 132 000 Eur, nurodydamas, kad didesnės sumos nepajėgs grąžinti. Bankas, įvertinęs visas aplinkybes, sutiko ir šalys atitinkamai pakeitė tikslinio kredito sutarties nuostatas, o 2015 m. gruodžio 19 d. J. Vardenis pateikė bankui prašymą pervesti tikslinio kredito sumą į jo sąskaitą. Bankas šį prašymą tą pačią dieną tenkino. Galiausiai į V. Pavardėno sąskaitą J. Vardenis 2015 m. gruodžio 20 d. pervedė tik 126 000 Eur, o 6 000 Eur panaudojo kalėdinėms dovanoms pirkti, nes jo darbdavys jau antrą mėnesį vėlavo išmokėti atlyginimus. V. Pavardėno nuomone, išmokėdamas pinigus buto pirkėjui bankas pažeidė tikslinio kredito sutartį ir netinkamai įvykdė V. Pavardėno atžvilgiu prisiimtą prievolę, todėl V. Pavardėnas teismo prašė solidariai iš banko ir J. Vardenio priteisti 40 000 Eur buto kainos, atitinkamai 6 ir 5 proc. palūkanų už laiku nesumokėtą sumą, 6 ir 5 proc. palūkanų už naudojimąsi V. Pavardėnui priklausančiais pinigais ir sutartyje numatytas 6 proc. procesines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo. Taip pat V. Pavardėnas prašė atlyginti 2 000 Eur neturtinės žalos, kurią patyrė jis ir jo sutuoktinė, Šv. Kalėdų negalėdami sutikti naujajame būste, turėdami pakeisti savo planus ir išvykti į kaimą, be to, privalėdami raminti vaikus, nes naujojo būsto savininkai, negavę pusės šio būsto kainos, nesutiko jų įleisti. Nuo šios sumos jis taip pat prašė priteisti procesines palūkanas. J. Vardenis ir bankas atkirto, kad J. Vardenis, apskaičiavęs, kiek realiai galėtų mokėti, tiesiog sumažino kredito dydį, atšaukė trečiojo asmens teisę bei pasiūlė pakeisti prievolės įvykdymo būdą, o V. Pavardėnas ties sutarties sąlyga, draudžiančia keisti sutarties sąlygas, nebuvo pasirašęs nesutinkąs ir dabar neturi teisės jos ginčyti.

- a) *Aptarkite, kuo skiriasi tikslinio kredito sutartis nuo tikslinės paskolos sutarties.*

- b) *Ar šioje situacijoje turi reikšmės, kokia sutartis – tikslinės paskolos ar tikslinio kredito – buvo sudaryta? Kodėl?*
- c) *Ar V. Pavardėnas gali būti laikomas tikslinio kredito sutarties šalimi?*
- d) *Ar šalių sudaryta sutartis gali būti vertinama kaip sutartis trečiojo asmens naudai?*
- e) *Paaiškinkite, ar J. Vardenis turėjo teisę vienašališkai, be V. Pavardėno sutikimo, sumažinti kredito sumą bei teikti prašymą bankui, kad lėšos būtų pervestos į jo asmeninę sąskaitą.*
- f) *Ar pagrįstas V. Pavardėno reikalavimas priteisti likusią buto kainos dalį solidariai iš J. Vardenio ir banko? Kodėl?*
- g) *Ivardykite, kokios rūšies palūkanų prašo V. Pavardėnas ir ar visų rūšių (bei atitinkamo dydžio) palūkanos gali būti priteistos?*
- h) *Aptarkite, ar yra teisinis pagrindas tenkinti V. Pavardėno ieškinį dėl neturtinės žalos atlyginimo. Kodėl?*
- i) *Kaip manote, kokio dydžio procesinių palūkanų nuo neturtinės žalos sumos prašo V. Pavardėnas ir ar jos galėtų būti priteisiamos?*
- j) *Išspręskite kilusį ginčą ir aptarkite, kas, kam ir kiek turėtų sumokėti.*

7. VŠĮ Kaišiadorių medelynai, į Švedijos Karalystę sėkmingai eksportuojantis sodinukas, su ūkine bendrija „Gamta“ sudarė sutartį, pagal kurią VŠĮ Kaišiadorių medelynai išpareigojo pateikti 20 000 (dvidešimt tūkstančių) sodinukų, o ūkinė bendrija „Gamta“ – grąžinti toki pat kiekį tos pačios rūšies sodinukų, kai nupirktieji prigis, paaugs ir iš jų bus galima išvesti savarankiškus sodinukus. Šalys taip pat susitarė, kad jei ūkinei bendrijai „Gamta“ gerai seksis veisti sodinukus, šalys sudarys jungtinės veiklos sutartį ir abi kartu, naudodamosi savo įgūdžiais, tieks juos Švedijos Karalystei. Atėjus sutartam terminui, ūkinė bendrija „Gamta“ grąžino 18 308 (aštuoniolika tūkstančių tris šimtus aštuonis) sodinukus remdamasi tuo, kad dalis sodinukų neprigijo, dėl to ji neturinti pareigos jų grąžinti. VŠĮ Kaišiadorių medelynai paaiškino, kad šalys buvo sudariusios kreditavimo prekėmis sutartį, todėl ūkinė bendrija „Gamta“ turėjo įspėti, kad sodinukai neprigijo, ir prašyti pakeisti juos kitais; ūkinė bendrija „Gamta“ nurodė, kad buvo sudaryta elementari realinio pobūdžio paskolos sutartis ir dėl šios priežasties, remiantis CK 6.875 str. 3 d., sutartis buvo sudaryta tik dėl faktiškai perduotų kokybiškų ir prigijusių sodinukų. Tuomet VŠĮ Kaišiadorių medelynai pareiškė, kad be reikalo sudarė neatlygintą kredito prekėmis sutartį, ir pareikalavo sumokėti negrąžintų sodinukų kainą bei palūkanas, skaičiuojamas nuo negrąžintų sodinukų vertės. Ūkinės bendrijos „Gamta“ manymu, šis reikalavimas vertintinas kaip vienašališkas paskolos sutarties dalies transformavimas į pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią, beje, negalima reikalauti mokėti palūkanų, jei neįrodomos civilinės atsakomybės sąlygos.

- a) Aptarkite kreditavimo prekėmis sutarties ypatumus, lyginant su įprasta kreditavimo sutartimi.
- b) Kuo kreditavimo prekėmis sutartis skiriasi nuo paskolos, kurios objektas – rūšiniais požymiais apibrėžti daiktai, sutarties?
- c) Koks yra kreditavimo prekėmis ir pirkimo–pardavimo sutarčių santykis?
- d) Kaip manote, kokios rūšies sutartį sudarė šalys: kreditavimo prekėmis, paskolos ar kt.?
- e) Ar ūkinė bendrija „Gamta“ privalėjo grąžinti ir tuos sodinukus, kurie neprigijo? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo atsakymo į c) klausimą?
- f) Ar tuo atveju, kai paskolos arba kredito sutarties objektas yra daiktai, kreditorius iš skolininko gali reikalauti palūkanų? Jei taip, kokios rūšies? Jei ne, kodėl?
- g) Ar susitarimas, kad rūšiniais požymiais apibrėžti daiktai bus grąžinami ne perduodant tokius pačius daiktus, o sumokant jų vertę pinigais, per se reiškia pirkimą–pardavimą, ar ne?
- h) Ar tam, kad būtų galima reikalauti palūkanų pagal kredito arba paskolos sutartį, kurios objektas yra daiktai, reikalinga įrodyti skolininko civilinės atsakomybės sąlygas? Kodėl?
- i) Ar kredito sutartys, kurių objektas yra daiktai, gali būti neatlygintinos? Kuo pasireiškia tokių sutarčių atlygintinumas?
- j) Jei paskolinti daiktai neatitinka kokybės ar kitų reikalavimų, kokiomis teisės normomis remdamasis, skolininkas gali prašyti šiuos daiktus pakeisti?
- k) Išspręskite tarp šalių kilusį ginčą: kas, kam, ko ir kiek turėtų grąžinti. Atsakymą pagrįskite.

8. UAB „Statybų dangus“, plėtodama stambų nekilnojamojo turto projektą ir planavusi uždirbti iš komercinės paskirties patalpas įgysiančių asmenų, sudarė keletą rangos sutarčių, pagal kurias bendrovė mokėdavo 20 proc. statybos darbų kainos dydžio avansą, o rangovai jai suteikdavo galimybę mokėjimus atidėti iki 6 mėn., kol bendrovė jau bus įgijusi lėšų iš pirkėjų. Vienam iš rangovų du mėnesius vėlavus pradėti darbus, UAB „Statybų dangus“ jam nusiuntė raštišką pretenziją, reikalaujama mokėti 9,04 proc. palūkanų pagal Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo nuostatas, nes rangovas užsakovo lėšomis jau du mėnesius naudojasi be jokio teisinio pagrindo. Sužinojusi apie tokį UAB „Statybų dangus“ žingsnį, UAB „Rangovežis“, kuri UAB „Statybų dangus“ buvo suteikusi atidėto mokėjimo galimybę, taip pat raštu kreipėsi į UAB „Statybų dangus“, informuodama, jog 6 mėn. atidėto atlygio už rangos darbus lauks su 9,04 proc. palūkanomis, numatytomis Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme, o pradėlus terminą taip pat bus skaičiuojamos tokio paties dydžio palūkanos. UAB „Statybų dangus“ pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad negalima iš anksto tiksliai žinoti palūkanų pagal specialųjį įstatymą dydžio, nes nėra aiški konkreči diena, kurią užsakovui atsiras mokėjimo pareiga.

Kita vertus, šalys yra susitarusios dėl 0,02 proc. dydžio delspinigių, todėl nėra pagrindo skaičiuoti palūkanų, kurios, beje, atlieka tokią pačią funkciją ir reikštų dvigubos atsakomybės skolininkui taikymą.

- a) *Aptarkite, ar šioje situacijoje buvo sudaryta kredito arba paskolos sutartis. Kodėl?*
- b) *Įvardykite konkrečių Civilinio kodekso straipsnių nuostatas, tinkančias šiai situacijai.*
- c) *Ar UAB „Statybų dangus“ turi teisę reikalauti palūkanų nuo sumokėto avanso, remdamasi tuo, kad rangovas du mėnesius vėluoja pradėti darbus, todėl pinigų suma naudojasi be teisinio pagrindo?*
- d) *Kokios rūšies palūkanų reikalauja UAB „Rangovežis“? Kodėl taip manote?*
- e) *Ar UAB „Rangovežis“ reikalavimas dėl palūkanų už 6 mėn. iki termino pabaigos ir už vėlesnį laiką tuo atveju, jei terminas bus praleistas, yra pagrįstas? Kodėl?*
- f) *Kokios yra Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo taikymo sąlygos?*
- g) *Ar UAB „Statybų dangus“ ir UAB „Rangovežis“ reikalavimai atitinka f) punkte įvardytas sąlygas?*
- h) *Koks yra visų Jums žinomų palūkanų rūšių ir netesybų santykis?*
- i) *Ar tai, kad UAB „Statybų dangus“ ir rangovas susitarė dėl delspinigių, reiškia, kad rangovas nebegali reikalauti palūkanų? Nuo ko tai priklauso? Atsakymą pagrįskite.*

9. Z. Vardonis ir AB Bajorų bankas sudarė tikslinę paskolos sutartį butui įsigyti, pagal kurią lėšas gavęs asmuo per 20 metų privalėjo grąžinti 400 000 Eur su 10 proc. metinėmis palūkanomis. Po kelerių metų AB Bajorų bankas patyrė finansinę krizę ir buvo priverstas bankrutuoti, o jo akcijas išpirko valstybė, vėliau jas perleidusi valstybės įsteigtam AB „Ateities“ bankui. Pasikeitus banko savininkams, Z. Vardonis buvo pakviestas į naują banką, kuriame jam buvo pranešta, jog būtina solidarizuotis su valstybe ir visais Lietuvos Respublikos gyventojais bei mokėti didesnes, negu numatytos sutartyje, palūkanas, nes priešingu atveju valstybė, nuo turto praradimo išgelbėjusi Z. Vardonį ir kelis šimtus tūkstančių kitų asmenų, bankrutuos pati. AB „Ateities“ banko darbuotojams pateikus grafiką su perskaičiuotomis palūkanomis, Z. Vardonis atsisakė jį pasirašyti ir pareiškė, jog visą likusią paskolos dalį nori grąžinti anksčiau nustatyto termino. AB „Ateities“ bankas pareiškė, jog paskolą anksčiau termino grąžinti jis gali, tačiau tik sumokėjęs paskolos sutartyje numatytą 6 proc. dydžio metinių palūkanų baudą, apskaičiuotą už likusį paskolos termino laikotarpį. Z. Vardonis atkirto, kad jo sutartis sudaryta su AB Bajorų banku, o ne su AB „Ateities“ banku, todėl jis rytoj perves visus likusius pinigus, o su naujuoju banku nenori turėti jokių reikalų. Be to, valstybė turėtų jį remti, kad galėtų išlaikyti savo šeimą, o ne jis turėtų pildyti valdininkų kišenes.

- a) Paaiškinkite, kokie yra tikslinės paskolos sutarties ypatumai, ją lyginant su įprasta paskolos sutartimi.
- b) Atskleiskite, ar Z. Vardonis yra saistomas kokių nors įsipareigojimų AB „Ateities“ bankui. Kodėl taip manote?
- c) Ar AB „Ateities“ bankas turėjo teisę Z. Vardoniumi skaičiuoti padidintą palūkanų normą, remdamasis situacijoje pateiktais argumentais? Kodėl?
- d) Ar atsakymas į c) klausimą būtų kitoks, jei AB „Ateities“ bankas palūkanas būtų perskaičiavęs AB Bajorų banko ir Z. Vardonio sutartyje nustatyta tvarka?
- e) Ar šiai tikslinės paskolos sutarčiai galėtų būti taikomas Vartojimo kredito įstatymas, ar jis taikytinas tik kredito sutartims? Kodėl?
- f) Ar AB „Ateities“ bankas turi teisę reikalauti sumokėti paskolos sutartyje numatytą 6 proc. dydžio metinių palūkanų baudą, paskaičiuotą už likusį paskolos termino laikotarpį? Ar atsakymas į šį klausimą gali priklausyti nuo atsakymo į e) klausimą? Atsakymą pagrįskite.

10. V. Vardenis ir UAB „Lizingo uostas“ sudarė automobilio „Alfa Romeo“ išperkamosios nuomos sutartį. Kadangi V. Vardenis vėlavo mokėti įmokas ir neapdraudė automobilio, UAB „Lizingo uostas“ šią sutartį nutraukė. V. Vardenis kreipėsi į teismą ir prašė šį sutarties nutraukimą pripažinti neteisėtu, atnaujinti sutarties galiojimą bei sumažinti neprotingai dideles (20 proc. per metus) palūkanas, o netenkinus prašymo – jam priteisti sumokėtas įmokas, kaip V. Vardenio patirtus nuostolius. V. Vardenis rėmėsi Vartojimo kredito įstatymo 19 str. nuostata, numatančia, kad vartojimo kredito sutartis gali būti nutraukta tik jei mokėjimas pradelstas tris mėnesius iš eilės arba daugiau kaip vieną mėnesį ir pradelsta suma viršija 10 proc. visos sumos, dėl to, kad automobilis įgytas vartojimo tikslais – juo V. Vardenis rytais vežioja savo sutuoktinę į darbą, o vaikus – į mokyklą ir darželį. UAB „Lizingo uostas“ pažymėjo, kad: a) bendrovė V. Vardeniui nesuteikė kredito, o nupirko automobilį, už kurį jis turi mokėti įmokas, todėl Vartojimo kredito įstatymas netaikytinas; b) civilinėje teisėje galioja dispozityvumo principas ir įstatymo nuostatos taikomos tik jei šalys nesusitaria kitaip, o šiuo atveju jos susitarė, kad sutartį galima nutraukti, jei nesumokama du mėnesius ir suma viršija 1 MGL; c) V. Vardenis galėjo nepasirašyti sutarties, jei sąlygos jam nebuvo priimtinos; d) V. Vardenis jokių nuostolių nepatyrė, nes mokėjo nuomos mokesť už naudojimąsi automobiliu; e) net Vartojimo kredito įstatymas leidžia 200 proc. metinių palūkanų, todėl jų mažinti nėra pagrindo. Dėl nurodytų priežasčių UAB „Lizingo uostas“ pateikė priešiškinį, kuriuo iš V. Vardenio prašė priteisti Vartojimo kredito įstatyme nustatytus delspinigius už sutarties galiojimo metu įvykdytus pažeidimus ir palūkanas už naudojimąsi bendrovės pinigais.

- a) *Ar išperkamosios nuomos sutarčiai gali būti taikomas Vartojimo kredito įstatymas ir kitos vartojimo kreditą reglamentuojančios nuostatos? Kodėl?*
- b) *Ar atsakymas į a) klausimą keistųsi, jei paaiškėtų, kad V. Vardenis automobilį naudojo ir verslo tikslams?*
- c) *Kokią funkciją atlieka palūkanos, mokamos pagal išperkamosios nuomos arba lizingo sutartį?*
- d) *Ar V. Vardenio sumokėtos įmokos vertintinos kaip nuomos mokesčiai, ar kaip jo patirti nuostoliai?*
- e) *Kaip manote, kokio maksimalaus dydžio palūkanos V. Vardeniui galėtų būti skaičiuojamos pagal įvardytą išperkamosios nuomos sutartį?*
- f) *Ar situacijoje įvardytos palūkanos galėtų būti mažinamos, remiantis netesybų mažinimo kriterijais? O kokiais nors kitais pagrindais? Kodėl?*
- g) *Įvertinkite visų UAB „Lizingo uostas“ atsikirtimų pagrįstumą.*
- h) *Kokio dydžio delpinigių įvirtina Vartojimo kredito įstatymas? Ar UAB „Lizingo uostas“ gali jų reikalauti šioje byloje? Jei taip, už kurį laikotarpį? Jei ne – kodėl?*
- i) *Ar tenkintinas UAB „Lizingo uostas“ reikalavimas dėl palūkanų už naudojimąsi bendrovės pinigais priteisimo?*
- j) *Kaip teismas turėtų išspręsti ginčą? Atsakymą pagrįskite.*

11. Išgirdę neįprastus Pardavėjo V. Pavardenienės motinai A. Vardienei pateiktus pasiūlymus ir išsigandę, kad A. Vardienei nutarus Namą išmaišyti į butus sutuoktiniai su vaikais praras savo Turtą, V. Pavardenis su V. Pavardeniene nutarė išsamiau paanalizuoti Sutartį, įvertinti, ar Pardavėjas ateityje neįgis teisės reikalauti iš sutuoktinių papildomų pinigų sumų, ir dovanojimo sandorį anuliuoti. V. Pavardenienę gerokai suglumino Sutarties 2.1.1. punktas, kuriame buvo numatyta, kad Pirkėjas prieš pasirašydamas Sutartį sumokėjo 4 500 000 Eur pavedimu į AB OPR banko sąskaitą įsipareigojimams pagal 2014 m. rugpjūčio 1 d. kredito sutartį (įskaitant ir kredito grąžinimą anksčiau nustatyto termino) dengti, mokėjimo paskirtyje nurodydamas „UAB XYZ kredito pagal 2014 m. rugpjūčio 1 d. kredito sutartį Nr. XXXXXXXXX-XXX grąžinimui ir kitų įsipareigojimų įvykdymui“. Nors tame pačiame punkte nurodyta, kad pasirašydamos Sutartį Šalys patvirtina, jog Turto kainos dalis yra sumokėta ir jokių pretenzijų Šalys viena kitai dėl šios Turto kainos dalies sumokėjimo neturi, V. Pavardenienė V. Pavardeniui pasiūlė nuvykti į AB OPR bei pas Pardavėją ir pasiimti pakvitavimus, nes tik taip sutuoktiniai bus saugūs, kad niekas iš jų nereikalautų milijoninės sumos mokėti dar kartą. AB OPR pakvitavimą išdavė ir nurodė, kad pinigus, skirtus 2014 m. rugpjūčio 1 d. kredito sutarčiai dengti, iš V. Pavardenio gavo, tačiau Pardavėjas bet kokią pakvitavimą išduoti atsisakė, kol sutuoktiniai negrąžins jam 15 000 Eur. Galiausiai šalims pavyko susitarti, jog Pardavėjas išduos pakvitavimą sumokėtos sumos apimtimi, išskyrus 15 000 Eur. Pardavėjas, pasilikęs sau antrąjį pakvitavimo egzempliorių, nedelsdamas kreipėsi į Vilniaus miesto apylinkės teismą,

reikalaujamas priteisti 15 000 Eur pagal Sutartį nesumokėtos Namų kainos bei išreikalauti 15 000 Eur nepagrįstai kaip nuomos mokesčių sumokėtos sumos, o nuo pirmosios sumos prašė priteisti dar ir sutartines palūkanas bei netesybas, taip pat 5 proc. metinių procesinių palūkanų nuo nesumokėjimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Paaiškinkite, koks AB OPR statusas Pardavėjo ir V. Pavardenio sudarytoje Sutartyje.*
- b) *Ar Sutartis gali būti laikoma sutartimi trečiojo asmens naudai? Kurios Sutarties nuostatos patvirtintų arba paneigtų šį teiginį? Jas nurodykite ir pakomentuokite.*
- c) *Kokia pakvitavimo teisinė reikšmė ir kokias funkcijas jis atlieka?*
- d) *Ar AB OPR bei Pardavėjas pagal Sutartį privalėjo išduoti pakvitavimus, ar ne? Kurios Sutarties nuostatos patvirtina arba paneigia Jūsų pasirinktą atsakymą?*
- e) *Ar Pardavėjas pagrįstai prašo jam priteisti 15 000 Eur Namų kainos ir 15 000 Eur nepagrįstai sumokėto nuomos mokesčio?*
- f) *Kaip Sutartyje reglamentuotas netesybų bei palūkanų klausimas?*
- g) *Jei Pardavėjo reikalavimas būtų pagrįstas, ar jis galėtų reikalauti palūkanų bei netesybų (ir kokio dydžio), atsižvelgiant į f) punkte pateiktą atsakymą?*
- h) *Koks yra kredito sutarties ir procesinių palūkanų santykis? Nuo kurio momento ir nuo kurios sumos šiuo atveju galėtų būti skaičiuojamos procesinės palūkanos?*

4.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. KONTIENĖ, G. Palūkanos civiliniuose santykiuose. *Juristas*, 2006, 7–8.
3. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
4. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
5. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. balandžio 23 d. direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB. [2008] OL, L 133.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

3. Lietuvos Respublikos euro įvedimo Lietuvos Respublikoje įstatymas. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04875.
4. Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-851.
5. Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymas. Valstybės žinios, 2012, Nr. 127-6389.
6. Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 97-2775.
7. Lietuvos Respublikos užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 28-640.
8. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas. Valstybės žinios, 2011, Nr. 1-1.
9. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimas Nr. 988 „Dėl vekselių ir čekių protestavimo taisyklių ir notarų vykdomųjų įrašų atlikimo tvarkos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 78-2323.
11. Lietuvos banko valdybos 2008 m. rugpjūčio 7 d. nutarimas Nr. 123 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų gaunamų užsienio paskolų be valstybės garantijos ir užsienio ūkio subjektams suteikiamų paskolų įregistravimo Lietuvos banke tvarkos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2008, Nr. 93-3702.
12. Lietuvos banko valdybos 2011 m. rugsėjo 1 d. nutarimas Nr. 03-144 „Dėl atsakingo skolinimo nuostatų“. Valstybės žinios, 2011, Nr. 111-5262.
13. Lietuvos banko valdybos 2012 m. lapkričio 29 d. nutarimas Nr. 03-245 „Dėl bendros vartojimo kredito metinės normos skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2012, Nr. 140-7230.
14. Lietuvos banko valdybos 2013 m. kovo 19 d. nutarimas Nr. 03-62 „Dėl Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2013, Nr. 30-1519.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 11 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-463-2006 (*dėl paskolos sutarties sudarymo ir įvykdymo formos reikalavimų*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2008 (*dėl paskolos sutarties formos; įrodymų naštos paskirstymo taisyklių ir prezumpcijų paskolos teisiniuose santykiuose*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-342/2008 (*dėl paskolos sutarties sampratos; paskolos sutarties šalių teisių ir pareigų; paskolos sutarties pripažinimo nesudaryta*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-450/2008 (*dėl prievolės pagal paskolos sutartį įvykdymo patvirtinimo ir jos pasibaigimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145/2009 (*dėl paskolos sutarties pripažinimo nesudaryta ir paskolos sutarties pripažinimo negaliojančia santykiu*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-156/2009 (*dėl paskolos sutarties sudarymo ir šalių įrodinėjimo pareigos*).

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235/2009 (*dėl esminių paskolos sutarties sąlygų, formos reikalavimų ir įrodinėjimo taisyklių*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-574/2009 (*dėl paskolos sumos grąžinimo; prievolių mokėjimo pavedimu tinkamo įvykdymo ir prievolių pasibaigimo*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 20 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-186/2010 (*dėl situotinio sutikimo kitam situotiniui kaip paskolos gavėjui sudaryti paskolos sutartį*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-227/2011 (*dėl laiduotojo atsakomybės apimties už skolininko prievolės grąžinti paskolą neįvykdymą*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/2013 (*dėl paskolos sutarties sampratos, būtinųjų požymių ir įrodinėjimo pareigos*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-618/2013 (*dėl negrynųjų pinigų paskolos ir kreditoriaus reikalavimo perleidimo santykio*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-117/2013 (*dėl paskolos ir laidavimo sutarčių santykio*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-372/2013 (*dėl paskolos ir kreditavimo sutarčių santykio; paskolos sutarties pripažinimo nesudaryta*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-410/2013 (*dėl aplinkybių, nustatinėtinų paskolos sutartį pripažįstant sudarytą dėl akių; teismo teisės ex officio konstatuoti niekinio sandorio faktą*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013 (*dėl paskolos sutarties sampratos, požymių ir formos; įrodinėjimo pareigos paskirstymo ir įrodinėjimo esant ginčui dėl paskolos sutarties, kuri turi būti sudaroma paprasta rašytine forma, sudarymo*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-305-248/2015 (*dėl paskolos sutarties sampratos ir jos sudarymo įrodinėjimo, kai paskolos teisinių santykių buvimas grindžiamas grynųjų pinigų pervadimo kvitais bei mokėjimo nurodymais*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-216/2007 (*dėl vekselio, kaip vertybinio popieriaus, teisinės prigimties ir savybių; vekselio turėtojo teisinės padėties; prieštaravimų pagal vekselį galimumo ir pobūdžio; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių, reiškiant prieštaravimus dėl prievolės pagal vekselį*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-343/2013 (*dėl vekselio kaip prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės sampratos ir požymių; paskolos santykių įforminimo vekseliu vertinimo*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-52-313/2015 (*dėl vekselio, neturinčio visų nustatytų rekvizitų ir pagal Įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymą neturinčio vekselio galios, teisinės reikšmės*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-272/2011 (*dėl tinkamo kreditavimo sutarties nutraukimo prieš*

- terminą kaip sąlygos hipotekos kreditoriaus teisei kreiptis dėl skolos išieškojimo įgyvendinti; teismo pareigos ex officio kvalifikuoti kreditavimo sutartį kaip vartojimo ir vertinti jos nutraukimo tvarką nustatančias sąlygas sąžiningumo aspektu).*
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-68/2012 (*dėl pareigos ex officio kvalifikuoti kreditavimo sutartį kaip vartojimo ir vertinti jos nutraukimo tvarką nustatančias sąlygas sąžiningumo aspektu).*
 23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje A Nr. 3K-3-345/2013 (*dėl kreditavimo sutarties kvalifikavimo ir jos sąlygos pripažinimo negaliojančia ab initio).*
 24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-578/2012 (*dėl vartojimo kredito sutarties aiškinimo; sutartinių netesybų (baudos) dydžio vartojimo kredito sutartyje).*
 25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169/2013 (*dėl vekselio naudojimo vartojimo kredito sutartimis priimtų prievolių įvykdymui užtikrinti).*
 26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-114/2014 (*dėl vartojimo kredito sutarties sąlygų vertinimo sąžiningumo aspektu).*
 27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-500/2014 (*dėl vartojimo kredito sutarties sąlygų, susijusių su metine kredito grąžinimo norma, aiškinimo).*
 28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-373/2006 (*dėl sąlygų reikalauti palūkanų pagal CK 6.210 str.).*
 29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-357/2007 (*dėl skirtingų palūkanų rūšių sampratos).*
 30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-509/2010 (*dėl palūkanų už naudojimąsi paskolos suma mokėjimo nutraukus paskolos sutartį; mokėjimo ir kompensuojamųjų palūkanų santykio ir skaičiavimo ypatumų).*
 31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-505/2010 (*dėl procesinių palūkanų sampratos ir Mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, vėlavimo prevencijos įstatymo taikymo).*
 32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2011 (*dėl mokėjimo funkcijų atliekančių palūkanų ir pinigų paskolos sutarties atlygintinumo prezumpcijos; kompensavimo funkcijų atliekančių palūkanų).*
 33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283/2012 (*dėl procesinių ir kompensuojamųjų palūkanų santykio, jų skaičiavimo ypatumų).*
 34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 25 d. apžvalga „Netesybas ir palūkanas reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga“ (*dėl palūkanų sampratos ir funkcijų; santykio su netesybomis; įstatymų ir sutarties nustatytų palūkanų dydžių; palūkanų mažinimo; dvigubo palūkanų draudimo; ieškinio senaties taikymo).*
 35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-275-248/2015 (*dėl palūkanų, atliekančių mokėjimo ir palūkanų, atliekančių kompensuojamąją funkcijas santykio; mokėjimo palūkanų paskirties ir jų skaičiavimo trukmės; netesybų ir palūkanų santykio).*

5 TEMA.

Bendrosios nuomos sutarties nuostatos.

Panaudos sutartis.

Turto patikėjimo sutartis

5.1. Potemės

Nuomos sutarties samprata ir ją kvalifikuojantys požymiai. Nuomos santykių reglamentavimas DCFR. Nuomos sutarties santykis su kitomis sutarčių rūšimis. Nuomos sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Nuomos sutarties sąlygos ir pagrindiniai šios sutarties sudarymo bei vykdymo principai. Nuomos sutarties šalys ir su nuomos teisiniais santykiais susiję asmenys (subnuomininkai, nuomininko šeimos nariai, laikinieji gyventojai ir kt.). Nuomos sutarties šalių teisės bei pareigos. Pagrindinės nuomotojo pareigos. Pareiga perduoti daiktą, atitinkantį jam keliamus reikalavimus, naudoti ir valdyti. Pareiga užtikrinti tinkamą daikto kokybę visą sutarties laikotarpį. Pareiga atlyginti už daikto pagerinimus. Bendrosios nuomotojo teisės. Pagrindinės nuomininko pareigos. Pareiga mokėti nuomos mokesčių. Pareiga naudoti daiktą pagal paskirtį ir sutarties sąlygas. Pareiga grąžinti daiktą pasibaigus sutarčiai. Pareiga atlyginti nuomotojo nuostolius dėl pabloginto daikto. Bendrosios nuomininko teisės. Nuomotojo ir nuomininko pažeistų teisių gynimo būdų ypatumai. Nuomos sutarties pabaigos pagrindai ir teisinės pasekmės.

Panaudos sutarties bendroji charakteristika. Panaudos sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Panaudos sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Atskirų panaudos sutarties sąlygų turinys ir ypatumai. Panaudos sutarties nutraukimo pagrindai ir tvarka.

Turto patikėjimo sutarties samprata ir bendrieji požymiai. Turto patikėjimo teisės, kaip daiktinės teisės, apibūdinimas ir ryšys su turto patikėjimo teisės sutartimi. Turto patikėjimo sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Turto patikėjimo sutarties šalių pagrindinės teisės ir pareigos. Turto patikėjimo sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai.

5.2. Teorinė medžiaga

Nuomos sutarties samprata. Nuomos sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis (nuomotojas) įsipareigoja duoti nuomininkui daiktą laikinai valdyti ir naudotis juo už užmokesčių, o kita šalis (nuomininkas) įsipareigoja mokėti nuomos mokesčių (CK 6.477 str. 1 d.).

Nuomos sutarties teisinis reguliavimas. Nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.477–6.628 str., o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos Literatūros sąrašė.

Nuomos sutarties teisinė charakteristika. Nuomos sutartis yra konsensualinė (CK 6.477 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.477 str. 1 d., 6.483–6.495 str.) ir atlygintinė (CK 6.477 str. 1 d., 6.487 str.).

Nuomos sutarties objektas gali būti bet kokie nesunaudojamieji daiktai (CK 4.5 str.), tačiau įstatymai gali nustatyti daiktų, kurių nuoma draudžiama arba ribojama, rūšis (CK 6.477 str. 2 d., 4.7 str.). Nuomos sutartyje turi būti nurodytas daiktas ar jo požymiai, leidžiantys nustatyti daiktą, kurį nuomotojas privalo perduoti nuomininkui. Jeigu tokie požymiai sutartyje nenurodyti ir nuomos sutarties objekto negalima nustatyti remiantis kitais požymiais, tai nuomos sutartis laikoma nesudaryta (CK 6.477 str. 3 d.).

Nuomos sutarties forma. Nuomos sutartis ilgesniam kaip vienų metų terminui turi būti rašytinė (CK 6.478 str. 1 d.), o kitiems nuomos sutarties atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Nuomos sutarties registracija. Nekilnojamųjų daiktų nuomos sutartis, sudaryta ilgesniam kaip vienų metų terminui, prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudota tik tuo atveju, jeigu ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešajame registre (CK 6.478 str. 2 d.). Visiems kitiems nuomos sutarties atvejams taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.).

Nuomos sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, jei tai neprieštarauja konkrečios nuomos sutarties rūšies prigimčiai bei esmei, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Konkretūs atskirų nuomos sutarčių rūšių šalims keliami reikalavimai aptariami 6 ir 7 temose.

Panaudos sutarties samprata. Neatlygintino naudojimosi daiktu (panaudos) sutartimi laikoma sutartis, kurios viena šalis (panaudos davėjas) perduoda kitai šaliai (panaudos gavėjui) nesunaudojamąjį daiktą laikinai ir neatlygintinai valdyti ir juo naudotis, o panaudos gavėjas išsipareigoja grąžinti tą daiktą tokios būklės, kokios jis jam buvo perduotas atsižvelgiant į normalų susidėvėjimą arba sutartyje numatytos būklės (CK 6.629 str. 1 d.).

Panaudos sutarties teisinis reguliavimas. Panaudos sutarčiai taikytini CK 6.629–6.643 str., taip pat CK 6.477 str. 2 ir 3 d., 6.478–6.479, 6.481 str., 6.489 str. 1 ir 2 d. ir 6.501 str. nuostatos (CK 6.629 str. 2 d.). Šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos Literatūros sąrašė.

Panaudos sutarties teisinė charakteristika. Panaudos sutartis yra realinė (CK 6.629 str. 1 d.), vienašalė (CK 6.629 str. 1 d., 6.636–6.639 str.) ir neatlygintinė (CK 6.629 str. 1 d.).

Panaudos sutarties objektas objektas gali būti bet kokie nesunaudojamieji daiktai (CK 4.5 str.), tačiau įstatymai gali nustatyti daiktų, kurių panauda draudžiama arba ribojama, rūšis (CK 6.477 str. 2 d., 6.633 str.).

Daiktas panaudos gavėjui perduodamas kartu su daikto priklausiniais ir jo dokumentais (naudojimo instrukcija, techninis pasas ir kt.), jeigu sutartis nenumato ko kita. Jeigu daikto priklausiniai ir dokumentai nebuvo perduoti, o be jų panaudos gavėjas negali naudoti daikto pagal paskirtį arba daikto naudojimas be priklausinių ir dokumentų panaudos gavėjui netenka prasmės, tai panaudos gavėjas turi teisę reikalauti iš panaudos davėjo perduoti jam daikto priklausinius ir dokumentus arba nutraukti sutartį ir reikalauti, kad panaudos davėjas atlygintų nuostolius (CK 6.633 str. 2 ir 3 d.).

Panaudos sutarties forma. Panaudos sutartis ilgesniam kaip vienu metų terminui turi būti rašytinė (CK 6.478 str. 1 d.). Visiems kitiems panaudos sutarties atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Panaudos sutarties registracija. Nekilnojamųjų daiktų panaudos sutartis, sudaryta ilgesniam kaip vienu metų terminui, prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudota tik tuo atveju, jeigu ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre (CK 6.478 str. 2 d.). Visiems kitiems panaudos sutarties atvejams taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.).

Panaudos sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, jei tai neprieštarauja konkrečios panaudos sutarties rūšies prigimčiai bei esmei. Būtina įvertinti, kad pelno siekiantys juridiniai asmenys neturi teisės panaudos pagrindais perduoti daiktą neatlygintinai naudotis asmenims, kurie yra šių juridinių asmenų steigėjai, dalyviai ar organų nariai (CK 6.630 str.), o viešieji juridiniai asmenys, turintys specialųjį teisingumą, gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

Turto patikėjimo sutarties samprata. Turto patikėjimo sutartimi vadinama sutartis, kurios viena šalis (patikėtojas) perduoda kitai šaliai (patikėtiniui) savo turtą patikėjimo teise tam tikram laikui, o kita šalis įsipareigoja tą turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti patikėtojo ar jo nurodyto asmens (naudos gavėjo) interesais (CK 6.953 str. 1 d.).

Turto patikėjimo sutarties teisinis reguliavimas. Turto patikėjimo sutartis reglamentuojama CK 6.953–6.968 str., tačiau jos turinį nustato CK 4.106 str. (CK 6.954 str. 1 d.). Tai suponuoja, kad turto patikėjimo sutartčiai taip pat taikomi CK 4.106–4.110 str. bei šios temos Literatūros sąrašė nurodyti specialieji teisės aktai.

Turto patikėjimo sutarties teisinė charakteristika. Turto patikėjimo sutartis yra realinė (CK 6.953 str. 1 d.), dvišalė, tačiau gali būti ir vienašalė, jei nenustatomas atlyginimas (CK 6.959 str., 6.961 str., 6.963–6.965 str.), atlygintinė arba neatlygintinė (CK 6.959 str. 1 d. 3 p., 6.966 str.).

Turto patikėjimo sutarties objektas gali būti nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai, vertybiniai popieriai ar kitoks turtas (CK 6.956 str. 1 d., 1.97–1.116 str., 4.1–4.19 str.), jei nėra teisės aktuose nustatytų ribojimų

ir šio turto perdavimas patikėjimo teise neprieštarauja turto patikėjimo sutarties prigimčiai bei esmei. Pavyzdžiui, valstybės ar savivaldybės turtas, kurį patikėjimo teise valdo, naudoja ar juo disponuoja valstybės ar savivaldybės įmonė, įstaiga ar organizacija, negali būti perduotas kitam asmeniui patikėjimo teise, išskyrus atvejus, kai ta įmonė, įstaiga ar organizacija likviduojama ar reorganizuojama, taip pat kitus įstatymo nustatytus atvejus (CK 6.956 str. 2 d.).

Turto patikėjimo sutarties forma turi būti rašytinė (CK 6.960 str. 1 d.), o nekilnojamojo daikto patikėjimo sutartis – notarinės formos (CK 6.960 str. 2 d.). Sutarties formos reikalavimų nesilaikymas turto patikėjimo sutartį daro negaliojančią (CK 6.960 str. 3 d.).

Turto patikėjimo sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.), o nekilnojamųjų daiktų patikėjimo sutartis prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudota tik įstatymų nustatyta tvarka įregistruojant ją viešame registre (CK 6.960 str. 2 d.) – Nekilnojamojo turto registre.

Turto patikėjimo sutarties šalys. Patikėjimo teisės steigėju (patikėtoju) gali būti bet kuris turto savininkas arba kitas įstatymo nustatytas tokią teisę turintis fizinis arba juridinis asmuo (CK 6.957 str.). Patikėtinis taip pat gali būti bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, tačiau įstatymas gali nustatyti asmenis, kurie negali būti patikėtiniais (CK 4.107 str., 6.958 str. 1 ir 2 d.). Pavyzdžiui, patikėtiniumi negali būti vienintelis naudos gavėjas pagal turto patikėjimo sutartį (CK 6.958 str. 3 d.). Patikėtojas ar keli patikėtojai gali skirti vieną ar keletą patikėtinių, nustatyti jų skyrimo ar keitimo tvarką (CK 4.107 str. 2 d.).

5.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl nuomotojo pareigos užtikrinti daikto tinkamumą naudoti pagal paskirtį visą nuomos terminą

„Pagrindinė nuomotojo pareiga yra perduoti nuomininkui sutarties sąlygas ir daikto paskirtį atitinkančios būklės daiktą. Šios nuomotojo pareigos vykdymas prasideda įsigaliojus sutarčiai ir nesibaigia turtą perdavus nuomininkui. <...> Nuomotojo prievolė suteikti turtą nuomininkui, kad šis juo galėtų naudotis pagal paskirtį ir daikto būklė atitiktų šią paskirtį, nepasibaigia daikto perdavimu nuomininkui, o išlieka visą nuomos sutarties terminą (CK 6.483 str. 1 d.), todėl ši prievolė turi garantinį pobūdį ir lemia nuomotojo atsakomybės už šios prievolės nevykdymą ypatumus. <...>. Tinkamos kokybės daikto perdavimas reiškia, kad perduotas daiktas turi būti be trūkumų, kurie trukdytų visiškai ar iš dalies naudotis daiktu pagal paskirtį. Nuomotojo atsakomybė gali atsirasti ir už mažiausius nuomojamo daikto trūkumus, jeigu jie trukdo nuomininkui naudotis daiktu pagal paskirtį. Nuomotojo atsakomybės nėra tais atvejais, dėl kurių šalys susitarė ir kai perduodamo daikto trūkumai iš anksto buvo žinomi

nuomininkui, pavyzdžiui, daiktas buvo nuomojamas anksčiau ar buvo žinoma apie turto padėtį iš kitų šaltinių ir panašiai, arba daikto trūkumai turėjo būti žinomi turto apžiūros metu ar tikrinant turto pritaikomumą nesvarbu kada, t. y. tiek sudarant sutartį, tiek daiktą perduodant (akivaizdūs daikto trūkumai). Nuomotojas atsako už trūkumus, atsiradusius iki sutarties sudarymo, o ne vėliau. Atsakomybė atsiranda, jeigu nuomotojas ir nežinojo apie trūkumus, tai reiškia, kad jis tokiu atveju atsako už daikto paslėptus trūkumus (atsakomybė be kaltės rizikos pagrindu).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2008.

2. Dėl išnuomoto daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo sąlygų

„Pagal įstatymo nustatytą teisinį reglamentavimą, sprendžiant dėl daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo, būtina nustatyti tokias sąlygas: nuomininkas (panaudos gavėjas) pagerino išsinuomotą (naudotą neatlygintiškai) daiktą; nuomininkas (panaudos gavėjas) turėjo nuomotojo (panaudos davėjo) leidimą daryti daikto pagerinimus; nuomininko (panaudos gavėjo) turėtų šiam tikslui būtinų išlaidų dydį; įstatymų ar šalių sutarties nenustatyta kitokių šių išlaidų atlyginimo taisyklių. <...>. Tam tikri daikto remonto darbai savaime nereiškia, kad daiktas yra pagerintas. Daikto pagerinimu gali būti pripažįstami tokie darbai, dėl kurių pagerėja to daikto techninės savybės, konkretus daiktas tampa vertingesnis, naudingesnis. <...>. Nuomotojas (panaudos davėjas), davęs leidimą darbams, gerinantiems daiktą, negali atsisakyti atlyginti pagerinimui būtinų išlaidų tuo pagrindu, kad atlikti pagerinimai jam nebūtini ar kad daiktas galėjo būti naudojamas ir jo nepagerinus. CK 6.501 str. nustatytu teisiniu reglamentavimu išlaidų atlyginimas nesiejamas su pagerinimų atlikimo būtinumu. Jame įtvirtinta nuostata, kad atlyginamos būtinios išlaidos, reiškia atlygintinų išlaidų dydžio ribojimą (atlyginamos tos išlaidos, kurios buvo būtinios sutartam pagerinimui atlikti). Taigi atsisakyti atlyginti išlaidas (jų dalį) nuomotojas (panaudos davėjas) gali tokiais atvejais, kai atlikti darbai nepagerina daikto (nepadidina jo vertės), kai realios išlaidos viršija būtinas šiam tikslui (daikto pagerinimui) išlaidas, ir pan.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-261/2012.

3. Dėl nuomininko pareigos grąžinti daiktą, pasibaigus nuomos sutarčiai

„CK 6.499 str. 2 d. įtvirtintas ne nuomos mokesčio skolos priteisimo, o nuomotojo patirtų nuostolių už laiką, kurį buvo pavėluota grąžinti daiktą, kompensavimo mechanizmas – nuomininkas privalo kompensuoti dėl daikto naudojimo be teisėto pagrindo nuomotojo patirtus praradimus (negautas pajamas), sumokėdamas jo naudai pasibaigusioje nuomos sutartyje šalių susygtą nuomos mokesį, preziumuojamą kaip realius nuomotojo dėl neteisėtų nuomininko veiksmų patirtus praradimus, taip

pat atlygindamas kitus, nuomotojo įrodytus, nuostolius, kurių neapima nuomos mokestis. <...>. Toks išaiškinimas svarbus keletu aspektų. Pirmia, sprendžiant dėl nuomotojo reikalavimo atlyginti patirtus nuostolius, nuomininkui pavėlavus grąžinti daiktą, pagrįstumo, būtina nustatyti daikto grąžinimo nuomotojui momentą. Antra, remiantis nurodytu išaiškinimu, darytina išvada, kad nuomos sutarties nutraukimo faktas savaime nelemia nuomos šalių teisių ir pareigų pagal nuomos sutartį pasibaigimo, tik tada, kai nuomininkas tinkamai įvykdo vieną iš daikto (pastato, statinio, įrenginio) nuomotojui grąžinimo sąlygų (perduoda faktiškai daiktą arba šalys pasirašo perdavimo-priėmimo aktą), laikoma, kad nuomos sutarties šalių prievolės pagal sutartį pasibaigė.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-37/2011.

4. Dėl nuomininko atsakomybės už nuomojamo daikto pabloginimą

„CK 6.500 str. nustatyta: jeigu nuomininkas pablogina išsinuomotą daiktą, jis privalo nuomotojui atlyginti dėl pabloginimo atsiradusius nuostolius, išskyrus tuos atvejus, kai įrodo, kad daiktas pablogėjo ne dėl jo kaltės. Įstatyme įvardytas išsinuomoto daikto pabloginimas reiškia daikto vertės sumažėjimą arba daikto funkcionalumo dalies netekimą, dėl kurių tolesnis daikto naudojimas pagal paskirtį netenka savo turėtos iki pabloginimo ekonominės vertės. Jeigu daikto būklė pablogėja dėl jo natūralaus susidėvėjimo arba dėl jo normalaus naudojimo laikantis nuomos sutarties sąlygų, tai tokiais atvejais nuomininkas neprivalo atlyginti atsiradusių nuostolių nuomotojui, nebent sutartyje būtų nustatyta kitaip (CK 6.499 str. 1 d.). Kasacinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad nurodytais atvejais nuomotojas turi žinoti ir gali iš anksto numatyti išnuomojamo daikto pabloginimą, taigi jis negali pagrįstai tikėtis dėl daikto pabloginimo nuostolių atlyginimo, jeigu jam tokia teisė į nuostolių atlyginimą nesuteikta sutartyje. <...>. Patalpų pritaikymas nuomininko veiklai nelaikytinas patalpų pabloginimu, jei pertvarkymai gali būti atskiriami ir pašalinami, ir tai nenulemtų tų patalpų, kaip nekilnojamojo turto ir nuomos objekto, funkcionalumo dalies netekimo ar ekonominės vertės sumažėjimo. Nuomos sutartyje nenustatyta nuomininko įsipareigojimų išmontuoti patalpose sumontuotus įrenginius ir grąžinti pradinės būklės patalpas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-405/2009.

5. Dėl terminuotos panaudos sutarties nutraukimo

„CK 6.641 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta specialioji teisės norma, nustatanti panaudos davėjo teisę reikalauti terminuotą panaudos sutartį nutraukti prieš terminą dėl šioje normoje įvardytų panaudos gavėjo pažeidžiančių sutartį veiksmų ar neveikimo. <...>. Ieškinį dėl sutarties nu-

traukimo grindžiant aplinkybėmis dėl sutarties pažeidimo, t. y. kitos šalies sutartinių įsipareigojimų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, ieškovi reikia įrodyti tokias aplinkybes <...>. Pagal CK 6.641 str. 1 d. panaudos davėjas įgyja teisę reikalauti nutraukti sutartį prieš terminą, jeigu panaudos gavėjas: a) naudoja daiktą ne pagal paskirtį; b) nevykdo pareigos išlaikyti ir saugoti daiktą; c) iš esmės pablogina daikto būklę; d) be panaudos davėjo sutikimo perduoda daiktą trečiajam asmeniui. Šioje teisės normoje nereikalaujama įrodyti dviejų ar daugiau išvardytų pagrindų, suteikiančių reikalavimo teisę panaudos davėjui nutraukti sutartį, taigi sutarčiai nutraukti pakanka bent vieno iš nurodytų pagrindų, jeigu kuri nors iš išvardytų pagrindų patvirtinančios aplinkybės reikštų esminį sutarties pažeidimą CK 6.217 str. prasme.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-534/2008.

5.4. Kontroliniai klausimai

1. Kaip nuomos santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Ar šio *soft law* dokumento nuostatomis gali būti remiamasi aiškinant nuomos sutartį, kurios objektas yra nekilnojamas daiktas?
2. Kokios prezumpcijos, susijusios su atlygintinumu, yra taikomos sutartyse dėl daikto perdavimo kitam asmeniui naudotis ir valdyti?
3. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, pagal kurią viena šalis įsipareigoja kitai šaliai perduoti daiktą laikinai valdyti ir naudotis, tačiau užmokesčio klausimas nėra aptartas? Ar sutartis gali būti laikoma panaudos tik tada, kai šalys aiškiai susitaria, jog užmokestis už naudojimąsi daiktu nėra mokamas?
4. Koks yra ilgalaikės nuomos, kaip vienos iš daiktinių teisių (CK 4.165 str.), ir nuomos sutarties santykis? Kaip ilgalaikė nuoma gali būti atribojama nuo prievolių teisės nuostatose įtvirtintos nuomos?
5. Kuo nuomos sutartis skiriasi nuo prekių ženklų ar dizaino licencinių sutarčių? Koks nuomos sutarties ir franšizės sutarties tarpusavio santykis?
6. Ar šalys gali sudaryti rūšies požymiais apibūdintų daiktų nuomos sutartį? Jei taip, kaip tokią sutartį reikėtų atriboti nuo paskolos sutarties, kurios objektas – rūšiniai daiktai? Jei ne – kodėl?
7. Ar žemės ūkio produktai, vaistiniai preparatai ar statybinės medžiagos gali būti nuomos sutarties objektas?
8. Ar nuomos sutarties objektas gali būti tik daiktai? Atsakymą grįskite remdamiesi atskirų nuomos sutarties rūšių reglamentavimu Civiliniame kodekse.
9. Ar autorių teisės ir gretutinės teisės gali būti nuomos sutarties objektas? Ar nuomos sutartis gali būti sudaryta dėl kitokių turtinių teisių?

10. Ar gali būti sudaryta areštuoto daikto nuomos sutartis?
11. Kas sudaro nuomos sutarties dalyką? Ar nuomos sutartis gali būti sudaryta dėl daikto perdavimo tik laikinai naudoti arba vien tik valdyti?
12. Kokios yra esminės nuomos sutarties sąlygos? Ar susitarimas dėl nuomos mokesčio yra esminė sąlyga?
13. Ar šalys gali susitarti, jog nuomos sutartis įsigalios nuo daikto perdavimo nuomininkui momento?
14. Ar nuomos sutartis gali būti sudaroma konkludentiniais veiksmais?
15. Ar gali būti atvejų, kuriais nuomos sutarties šalių teisės ir pareigos atsiranda tik nuo sutarties registracijos viešajame registre? Kokios yra nuomos sutarties registracijos viešajame registre teisinės pasekmės?
16. Kaip turėtų būti kvalifikuojama daikto, reikalingo statybos darbams atlikti, nuomos sutartis, kurios pabaiga siejama ne su konkrečia data, o su statybos darbų pabaiga: kaip terminuota ar neterminuota? Nuo kurio momento ji laikoma pasibaigusia? Kam tenka pareiga domėtis dėl nuomos sutartyje įvardytų statybos darbų pabaigos?
17. Ar nuomos sutarties sąlygos gali būti keičiamos vienašališkai? Jei taip, nurodykite, kokiais konkrečiais atvejais. Jeigu ne, aptarkite, kokių teisinių pasekmių galėtų kilti dėl vienašališko nuomos sutarties sąlygų pakeitimo.
18. Kokiais atvejais nuomotoju bus laikomas ne nuomojamo daikto savininkas? Pateikite konkrečių pavyzdžių.
19. Ar nuomos sutartis gali atitikti sutarties trečiojo asmens naudai požymius?
20. Kuo subnuoma skiriasi nuo nuomininko teisių ir pareigų perleidimo pagal Civilinio kodekso 6.491 str.?
21. Ar nuomos sutartyje gali būti numatyta, kad nuomininkas gali bet kada perleisti iš nuomos sutarties kilusias teises ir pareigas? Ar tokia nuomos sutarties sąlyga neprieštarauja Civilinio kodekso 6.491 straipsnio 1 daliai, numatančiai, kad tokiais atvejais turi būti gautas išankstinis nuomotojo sutikimas?
22. Ar nuomos sutartyje gali būti numatytas absoliutus draudimas subnuomoti daiktą?
23. Ar pirminis nuomotojas yra laikomas subnuomos sutarties šalimi? Ar subnuomos sutartis gali būti trišalė?
24. Kaip savo pažeistas teises gali ginti nuomotojas, jeigu nuomininkas subnuomoja daiktą, neturėdamas nuomotojo sutikimo?
25. Kas sudaro nuomotojo pareigos perduoti daiktą nuomininkui turinį? Kokių teisinių pasekmių gali kilti, jeigu nuomotojas neįvykdo ar netinkamai įvykdo šią pareigą?
26. Ar nuomininkas iš nuomotojo privalo priimti daiktą? Ar nuomininkui atsisakius tai padaryti nuomotojas turi teisę reikalauti mokėti nuomos mokesčių?

27. Kokia apimtimi nuomotojas turi užtikrinti išnuomoto daikto tinkamą kokybę per visą nuomos sutarties laikotarpį? Ar tai, kad dėl gatvėje esančios kanalizacijos nuomojamoje patalpoje atsirado blogas kvapas, reiškia, jog nuomotojas šią pareigą pažeidė?
28. Ką reiškia nuomotojo pareiga užtikrinti tinkamą teisinę daikto kokybę? Ar ši pareiga laikoma pažeista, kai viešajame registre yra registruotos trečiųjų asmenų teisės į daiktą, apie kurias nuomotojas nepraneša nuomininkui? Ar nuomininkas, prieš sudarydamas nuomos sutartį, privalo patikrinti viešojo registro informaciją?
29. Ar nuomotojo atsakomybė už išnuomoto daikto trūkumus yra griežta?
30. Ar tai, kad išnuomotas daiktas yra naudotas, suponuoja, jog nuomininkas turi suprasti, kad daiktas gali būti su trūkumais, už kuriuos nuomotojas vėliau nebus laikomas atsakingu?
31. Per kokį terminą nuomininkas turi pranešti apie išnuomoto daikto trūkumus? Per kokį terminą šie trūkumai turi būti pašalinti?
32. Koks yra ieškinio dėl išnuomoto daikto trūkumų senaties terminas? Kaip nustatytina šio ieškinio senaties termino eigos pradžia?
33. Kuo skiriasi einamasis ir kapitalinis remontas? Kaip nuomotojui ir nuomininkui paskirstomos išnuomoto daikto remonto atlikimo pareigos?
34. Kokiais atvejais nuomotojas turi pareigą atlyginti nuomininko daiktui pagerinti turėtas išlaidas?
35. Kokia forma turėtų būti išreikštas nuomotojo leidimas pagerinti daiktą? Kaip konkrečiai jame turi būti apibrėžti leidžiami atlikti darbai, jų vertė ir pan.? Kokių teisinių pasekmių sukeltų leidimas, kuriame būtų nurodyta, kad „nuomotojas neprieštarauja, jog nuomininkas savo nuožiūra atliktų daikto pagerinimo darbus“?
36. Ar leidimas pagerinti nuomojamą daiktą gali būti patvirtintas konkludentiniais nuomotojo veiksmais jau pagerinus daiktą?
37. Ar nuomojamas daiktas gali būti pagerinamas be nuomotojo sutikimo, tačiau išimtinai nuomininko lėšomis?
38. Ar tai, kad nuomininkas turėjo daikto išlaikymo išlaidų, reikia, kad daiktas yra pagerintas ir dėl to nuomotojas turi tas išlaidas atlyginti?
39. Kaip turėtų būti aiškinama Civilinio kodekso 6.501 str. 1 d. įtvirtinta taisyklė, kad nuomininkas turi teisę tik į išlaidų, kurios buvo *būtin*os sutartam pagerinimui atlikti, atlyginimą? Ar tai reiškia, kad jeigu, pavyzdžiui, nuomininkas pakeičia medinius langus plastikiniais, nors tam jokio būtino poreikio nėra, jo pagerinimų išlaidos nebus atlyginamos?
40. Ar nuomotojas bus laikomas pažeidęs pareigą pasiūlyti nuomininkui pirmiau už kitus atnaujinti sutartį, jeigu pasiūlė visiškai naujas sutarties atnaujinimo sąlygas? Ar nuomotojui su kitu asmeniu sudarius nuomos sutartį pagal atnaujintas sąlygas, tačiau vėliau jas pakeitus, ankstesnis nuomininkas gali reikšti reikalavimą atlyginti nuostolius?

41. Ar tai, kad nuomininkas atlaisvino nuomojamas patalpas, reiškia, jog jis nebeturi pareigos mokėti nuomos mokesčių?
42. Ar nuomininkui pažeidus nuomos mokesčio mokėjimo terminus nuomotojas gali reikalauti sutartyje nenustatytų palūkanų?
43. Ar daikto būklės pablogėjimas turi įtakos nuomininko prievolei mokėti šalių sutartimi nustatyto dydžio nuomos mokesčių?
44. Kaip savo pažeistas teises gali ginti nuomotojas, jeigu nuomininkas neįvykdo ar netinkamai įvykdo pareigą grąžinti daiktą pasibaigus nuomos sutarčiai?
45. Kokios yra nuomininko atsakomybė už negrąžintą daiktą šalinančios aplinkybės?
46. Ar Civilinio kodekso 6.499 str. 2 d. įtvirtinta nuomotojo teisė reiškia reikalavimą įvykdyti prievolę natūra? Koks ieškinio senaties terminas taikomas šiam reikalavimui?
47. Ar tai, kad šalys nuomos sutartyje numatė baudą už vėlavimą grąžinti daiktą, suponuoja sankcijos, numatytos Civilinio kodekso 6.499 straipsnio 2 dalyje, taikymo negalimumą?
48. Kaip atriboti daikto pabloginimą nuo jo normalaus (natūralaus) nusidėvėjimo? Kokiais kriterijais remiantis gali būti nustatyta, jog nuomininkas pablogino išsinuomotą daiktą ir todėl privalo atlyginti dėl to atsiradusius nuomotojo nuostolius?
49. Ar pasibaigus nuomos sutarties terminui nuomotojas gali atsisakyti priimti daiktą, remdamasis tuo, kad nuomininkas nepasiima be nuomotojo leidimo atliktų daikto pagerinimų?
50. Ar faktinis nesinaudojimas daiktu gali būti vertinamas kaip pagrindas nuomotojui nutraukti nuomos sutartį prieš terminą, remiantis Civilinio kodekso 6.497 str. 1 d. 1 p. („nuomininkas naudojasi turto ne pagal sutartį ar turto paskirtį“)?
51. Kokios yra nuomojamo daikto savininko pareigos nuomininko ir pirkėjo atžvilgiu prieš sudarant šio daikto pirkimo–pardavimo sutartį? Ar pasikeitus nuomojamo daikto savininkui nuomos sutartis lieka galioti?
52. Ar tai, kad prieš sudarant nuomojamo daikto pirkimo–pardavimo sutartį pardavėjas pirkėją informavo apie galiojančią nuomos sutartį, sudaro teisinį pagrindą nuomininkui reikalauti tęsti nuomos sutartį, net jeigu ji ir nebuvo registruota viešajame registre?
53. Ar visais atvejais pasikeitus nuomojamo daikto savininkui nuomininkas gali reikalauti nuomos sutarties pabaigos? Kaip nuomos teisinių santykių kontekste turėtų būti vertinama pirkimo–pardavimo sutarties nuostata, numatanti, jog tolimesnė perleidžiamo daikto nuoma yra esminė šios sutarties sąlyga ir pagrindinis pirkėjo interesas?
54. Koks likimas ištinka nuomos sutartį, kuri nėra tęsiama pasikeitus nuomojamo daikto savininkui: ji laikoma pasibaigusia, nutrukusia, negaliojančia ar kvalifikuojama kaip nors kitaip?

55. Ar pasikeitus nuomojamo daikto savininkui ir šalims sutinkant tęsti nuomos santykius, tarp jų turi būti sudaroma nauja sutartis? Ar nuomojamo daikto savininko pasikeitimas gali būti kvalifikuojamas kaip asmenų pasikeitimo prievolėje atvejis ir dėl to šalys neturėtų imtis jokių papildomų aktyvių veiksmų?
56. Kokie yra panaudos sutartį kvalifikuojantys požymiai?
57. Ar sutampa panaudos ir nuomos sutarčių objektas? Ar skiriasi šių sutarčių esminės sąlygos?
58. Kaip panaudos sutartis gali būti atrejojama nuo dovanojimo sutarties?
59. Ar panaudos sutartis gali būti konsensualinė? O dvišalė?
60. Ar panaudos gavėjas turi teisę reikalauti, jog panaudos davėjas atlygintų daikto pagerinimo išlaidas? Jei taip, nurodykite tokio reikalavimo teisinį pagrindą. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
61. Ar panaudos gavėjo atliekamas kapitalinis daikto remontas gali būti prilygintas nuomos mokesčiui, dėl kurio panaudos sutartis turėtų būti perkvalifikuota į nuomos?
62. Ar panaudos sutartis gali būti nutraukiama prieš terminą Civilinio kodekso 6.641 str. 1 d. numatytais pagrindais, jeigu kurį nors iš šių pagrindų patvirtinančios aplinkybės nesudaro esminio sutarties pažeidimo pagal Civilinio kodekso 6.217 straipsnį?
63. Ar tai, kad panaudos davėjas ketina sudaryti panaudai perduoto daikto pirkimo–pardavimo sutartį, yra pagrindas panaudos sutartį nutraukti?
64. Ar turto patikėjimo sutartis gali būti laikoma sutartimi dėl daikto perdavimo kitam asmeniui naudotis ir valdyti?
65. Koks yra turto patikėjimo teisės, kaip išvestinės daiktinės teisės, turinys? Ar jis yra vienodas viešosios ir privačiosios nuosavybės turto patikėjimo teisės suteikimo atvejais? Ar turto patikėjimo teisė gali kilti tik iš sutarties?
66. Koks yra turto patikėjimo, nuomos ir panaudos sutarčių tarpusavio santykis? Kaip turto patikėjimo sutartį būtų galima atriboti nuo pirkimo–pardavimo sutarties?

5.5. Užduotys

1. UAB „Liz-Lez“ kreipėsi į teismą ir prašė pripažinti negaliojančia su J. Vardeniu sudarytą išperkamosios nuomos sutartį, pagal kurią UAB „Liz-Lez“ išipareigojo įsigyti J. Vardenio žemę ir ją išnuomoti J. Vardeniui, bei taikyti restituciją, nes: *pirma*, J. Vardenis neturi lėšų ar kito turto nuomos įmokoms mokėti ir tai jam buvo žinoma sutarties sudarymo metu, o prievolės dalyku negali būti tai, kas neįvykdoma (CK 6.3 str.); *antra*, tai yra lizingo sutartis, kadangi J. Vardenis sklype ketino statyti trijų butų gyvenamąjį namą, kurio dalį ketino nuomoti dviem šeimoms, o rūsyje planavo projektuoti kavinę, tačiau lizingo sutarties

objektas negali būti žemė; *trečia*, sutartys dėl nekilnojamojo daikto privalo būti sudaromos notarine forma. J. Vardenis paaiškino, kad jis neprivalo atskleisti UAB „Liz-Lez“ visų aplinkybių, net ir susijusių su jo mokumu, nes verslininkams keliama didesni atidumo ir rūpestingumo reikalavimai ir jie patys privalo domėtis kontrahento finansiniu pajėgumu; be to, bendrovei turėjo būti akivaizdu, kad J. Vardenis neturi lėšų, nes į bendrovę kreipėsi prireikus paskolos. J. Vardenis pažymėjo, kad tik dėl šios priežasties bendrovei pardavė savo žemės sklypą, o paskolą gražins mokėdamas nuomos įmokas; lizingas – tai nuoma, o J. Vardenis siekia sklypą išsipirkti, todėl tai pirkimo–pardavimo su atidedamuoju mokėjimu sutartis. Kadangi UAB „Liz-Lez“ sutiko, kad J. Vardenis sklypą išsipirks mokėdamas įmokas, bendrovė neturi teisinio pagrindo reikalauti sutartį pripažinti negaliojančia.

- a) *Koks yra nuomos ir pirkimo–pardavimo sutarčių tarpusavio santykis?*
 - b) *Koks yra nuomos ir paskolos (kredito) sutarčių tarpusavio santykis? Ar išperkamosios nuomos sutartims gali būti taikomos kredito (paskolos) sutartis reglamentuojančios teisės normos?*
 - c) *Paaiškinkite, ar situacijoje aptariama pinigų suma, kurią J. Vardenis gavo kaip daikto kainą, gali būti traktuojama kaip paskola, o įmokų mokėjimas – kaip paskolos gražinimas.*
 - d) *Ar šalių sudarytą sutartį galima kvalifikuoti kaip pirkimo–pardavimo? Pasirinkę teigiamą atsakymą, įvardykite pirkimo–pardavimo sutarties rūšį; pasirinkę neigiamą – paaiškinkite, kodėl.*
 - e) *Aptarkite, kokia sutarties forma privaloma šalių sudarytai sutarčiai.*
 - f) *Įvertinkite bendrovės reikalavimo pripažinti sutartį negaliojančia tenkinimo galimybę.*
 - g) *Paaiškinkite, kokį sprendimą ir kokiais motyvais remdamasis turėtų imti teismas. Aiškiai įvardykite sudarytos sutarties rūšį ir konkrečias ginčui taikytinas teisės normas.*
2. UAB „Labas rytas“ ir K. Vardenis sudarė automobilio patikėjimo sutartį. Pagal šią sutartį K. Vardenis UAB „Labas rytas“ patikėjo „Chrysler“ automobilį, kuriuo pats K. Vardenis važinėdavo į darbą bei darbo reikalais. K. Vardenis, gavęs geresnį darbo pasiūlymą, pateikė prašymą jį atleisti iš darbo. Bendrovė prašymą tenkino, bet automobilio negražino, motyvuodama tuo, jog ji tikėjosi K. Vardenį dirbsiant įmonėje bent trejus ketverius metus, o dėl tokio nepagrįsto darbo sutarties nutraukimo jis privalo kompensuoti 1 038 Eur automobilio remonto išlaidų. K. Vardenis nurodė, kad šalys buvo sudariusios tikslinės nuomos sutartį, kurios tikslas – suteikti automobilį K. Vardenio darbo funkcijoms atlikti. K. Vardenio įsitikinimu, UAB „Labas rytas“, neturėdama nuosavų automobilių, kurie reikalingi K. Vardenio darbo funkcijoms atlikti, išsinuomojo automobilį ir įsipareigojo jį remontuoti

dėl to, kad K. Vardenis galėtų tinkamai atlikti savo pareigas darbovietėje. Be to, sutartyje aiškiai įtvirtinta nuostata, pagal kurią sutartis pasibaigia tik tada, kada yra grąžinami perduoti daiktai. Sistemaiškai aiškinant sutartį bei jos sudarymo aplinkybes, nutraukus darbo sutartį, automobilis turi būti grąžinamas, nes jei K. Vardenis UAB „Labas rytas“ nebūtų dirbęs, jis jokiais aplinkybėmis nebūtų sudaręs nei tikslinės nuomos, nei patikėjimo sutarties. Bylos nagrinėjimo metu K. Vardenis, remdamasis Civilinio kodekso 6.499 str. 2 d., pareiškė priešieškinį, kuriuo prašė priteisti nuomos mokesčių už visą uždelstą grąžinti automobilį laiką.

- a) *Aptarkite, kaip suprantama tikslinės nuomos sutartis. Ar Civilinio kodekso nuostatose įtvirtinta tokia nuomos rūšis?*
- b) *Ar tarp šalių buvo sudaryta patikėjimo, ar tikslinės nuomos sutartis?*
- c) *Kuriam subjektui sutarties galiojimo metu teko pareiga remontuoti automobilį?*
- d) *Paaiškindite, nuo kurio momento turėtų baigtis situacijoje įvardyta automobilio patikėjimo sutartis. Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo b) atsakyme pasirinktos sutarties rūšies?*
- e) *Aptarkite K. Vardenio galimybes priteisti nuomos mokesčių už laikotarpį, kurį negrąžintas automobilis, remiantis Civilinio kodekso 6.499 str. 2 dalimi.*
- f) *Įvertinkite, ar gali būti traktuojama, kad UAB „Labas rytas“ pasinaudojo sulaikymo teise. Atsakymą pagrįskite.*

3. AB „Gandrinė“ ir Šakių rajono savivaldybės administracija sudarė sutartį, pagal kurią bendrovė iš savivaldybės išsinuomojo patalpas. Šakių rajono savivaldybės patalpose nustojus veikti stebėjimo kameroms, savivaldybės meras pareiškė, jog AB „Gandrinė“ nuo šiol nebegalės išsinuomotomis patalpomis naudotis ne savivaldybės darbo metu. Meras pateikė ir alternatyvų pasiūlymą – AB „Gandrinė“ savo lėšomis sutaisyti stebėjimo kameras arba padidinti nuomos mokesčių. AB „Gandrinė“ prašė įpareigoti atsakovą (savivaldybės administraciją) netrukdyti jai naudotis išnuomotomis patalpomis ne savivaldybės darbo metu, poilsio ir švenčių dienomis, taip pat nekelti kitų nepagrįstų reikalavimų. Savivaldybė pateikė atsiliepimą į ieškinį, kuriame paaiškino, kad neveikiant stebėjimo kameroms kyla grėsmė kitoms patalpoms, dokumentams, pinigams ar kitiems daiktams, nes į patalpas nepastebimi galėtų įsmukti pašaliniai asmenys. Teismas bylos nagrinėjimo metu nustatė, kad visos savivaldybės durys yra rakinamos, įrengta signalizacija ir nuolat budi sargas. Savivaldybė pateikė trijų darbuotojų pareiškimus, kuriuose konstatuota, kad dingo keletas jų asmeninių daiktų. Ji taip pat paaiškino, kad leidimas nuomininkui savivaldybės patalpomis naudotis kada nori ir kaip nori prieštarauja Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo

juo įstatymo 81 str. įtvirtintiems visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principams. AB „Gandrinė“, būdama ilgalaikės patirties turintis verslo subjektas, turėjo ir galėjo numatyti, kad savivaldybės patalpomis nebus galima naudotis bet kuriomis dienomis ir bet kuriuo paros metu. Net ir nuomos sutartyje parašyta, kad „nuomininkas patalpomis naudosis kaip savininkas“, be to, niekas negali perleisti daugiau teisių, negu jų turi pats.

- a) *Kokia forma turėjo būti sudaryta ši nuomos sutartis?*
- b) *Paašikinkite, ar nuomotojo (savivaldybės) teisingas turi įtakos nuomininko teisių ir pareigų apimčiai. Kokia apimtimi patalpomis turi teisę naudotis nuomininkas? Atsakymą pagrįskite.*
- c) *Ar stebėjimo kameros gali būti laikomos išsinuomotų patalpų priklausiniais? Kodėl?*
- d) *Kaip manote, kuriai iš šalių – nuomotojui ar nuomininkui – tenka pareiga taisyti sugedusias stebėjimo kameras? Ar tai priklauso nuo atsakymo į b) klausimą?*
- e) *Kokios reikšmės šiame ginče gali turėti sutartyje įrašytas teiginys, kad „nuomininkas patalpomis naudosis kaip savininkas“?*

4. UAB „Gegutė“ AB „Statyba“ išnuomojo statybinį kraną. Eksploatacijos metu kranas nugriuvo ir suniokojo šešis automobilių stovėjimo aikštelėje stovėjusius automobilius. Ekspertai nustatė, kad avarijos priežastis – kranų mechanizmo gedimai bei tai, jog vairuotojas darbo metu pažeidė saugaus eksploatavimo taisykles. Nuomininkė automobilių savininkams atlygino žalą, o vėliau kreipėsi į nuomotoją, reikalaudama nuostolių atlyginimo. UAB „Gegutė“ atsisakė atlyginti nuostolius motyvuodama tuo, kad dėl žalos padarymo yra kalta pati nuomininkė. Nuomininkė atkirto, kad nuomos sutartyje nebuvo nustatytas nuomos mokestis, todėl nuomos sutartis iš viso nesudaryta – buvo sudaryta panaudos sutartis. Bylos nagrinėjimo teisme metu nustatyta, kad nelaimingo įvykio metu AB „Statyba“ kraną buvo perdavusi valdyti ir naudoti UAB „Rangovas“. UAB „Gegutė“ nurodė, kad kranų subnuomos atveju už visą žalą atsakinga AB „Statyba“, kuri pažeidė nuomos sutartį, be nuomininkės žinios subnuomodama automobilį, nes Civilinio kodekso nuostatos draudžia savavališką subnuomą. Ypač tai pasakytina apie didesnio pavojaus šaltinio perdavimą valdyti ir naudoti.

- a) *Įvardykite nuomos sutarties dalyką.*
- b) *Palyginkite nuomos ir panaudos sutarčių dalykus.*
- c) *Paašikinkite, ar tai, kad sutartyje nenurodyta kaina, automatiškai lemia sutarties nepripažinimą nuomos sutartimi. Kodėl?*
- d) *Ar sutarties kvalifikacijai turi reikšmės, kuris subjektas bus pripažintas didesnio pavojaus šaltinio valdytoju? Kodėl?*

- e) *Kas būtų atsakingas už krano gedimus nuomos, o kas – panaudos sutarties atveju?*
- f) *Kuri šalis atsakinga už automobiliams padarytą žalą?*
- g) *Įvardykite, kokia sutartis buvo sudaryta bei kuris subjektas yra atsakingas konkrečioje situacijoje.*

5. UAB „Diskoteka“ ir UAB „Turto magnatas“ pasirašė ilgalaikę patalpų panaudos sutartį, pagal kurią UAB „Diskoteka“ įgijo teisę naudotis patalpomis, reikalingomis vykdyti kavinės, klubo-diskotekos bei banketų salės veiklai. UAB „Diskoteka“ nurodė, kad kiekvienos jai perduotos patalpos infrastruktūrą rekonstravo taip, kad ji atitiktų klubui, kavinei bei banketo salei keliamus reikalavimus. UAB „Turto magnatas“ su visais šiais patalpų pagerinimais sutiko – pasirašė priėmimo–perdavimo aktus ir nereiškė jokių pretenzijų. 2015 m. gegužės 31 d. panaudos sutartis baigėsi ir pratęsta nebuvo dėl to, kad UAB „Turto magnatas“ nutarė pati užsiimti tapačia UAB „Diskoteka“ veikla. Dėl šios priežasties UAB „Diskoteka“ kreipėsi į teismą ir prašė iš UAB „Turto magnatas“ priteisti 963 496 Eur patalpų pagerinimo išlaidų ir 6 proc. metinių palūkanų. UAB „Turto magnatas“ atsiliepime nurodė, kad UAB „Diskoteka“ ne pagerino patalpas, o tik pritaikė jas savo veiklai, t. y. atliko būtinąjį remontą, kad galėtų vykdyti planuojamą veiklą. UAB „Turto magnatas“ vertinimu, jei ji būtų žinojusi, kad iš jos bus reikalaujama „pagerinimams“ turėtų išlaidų atlyginimo, būtų sudariusi ne panaudos, o nuomos sutartį, o šiuo atveju ji nukentėtų, nes ne tik negavo pajamų iš nuomos, bet ir iš turimų pajamų turėtų atlyginti pagerinimų vertę. UAB „Diskoteka“ atkirto, kad UAB „Turto magnatas“ galėjo ir nesutikti su pagerinimais, tačiau jai pačiai tai buvo naudinga, nes, tikėtina, slapta rengėsi nebepratęsti panaudos sutarties ir visus pagerinimus pasilikti sau tapačiai veiklai vykdyti. Ieškovės skaičiavimais, jai būtų buvę pigiau mokėti nuomos mokestį nei savo lėšomis rekonstruoti patalpas. UAB „Turto magnatas“ pateikė priešiškinį, kuriuo prašė pakeisti sutarties pavadinimą į „Patalpų nuomos sutartis“; o sutarties sąlygas papildyti nuostata, numatančia, kad „Nuomininko nuomos mokestis už visą sutarties galiojimo laikotarpį yra lygus turto pagerinimų vertei“.

- a) *Paaiškinkite, kuo skiriasi patalpų remontas nuo patalpų pagerinimo darbų. Ar bet koks remontas tuo pat metu reiškia ir patalpų pagerinimą?*
- b) *Aptarkite, ar galima teigti, kad šioje situacijoje buvo atlikti ne patalpų pagerinimai, o būtinieji remonto darbai. Kodėl taip manote?*
- c) *Ar panaudos davėjas privalo atlyginti patalpų pagerinimų vertę? O nuomotojas?*
- d) *Kaip manote, ar priėmimo–perdavimo akto pasirašymas ir pretenzijų nereiškimas gali būti traktuojamas kaip panaudos davėjo sutikimas atlikti akte nurodytus darbus?*

- e) *Ar Jūsų sprendimui turėtų įtakos sutarties kvalifikavimas ne panaudos, o nuomos sutartimi? Kokios?*
- f) *Ar nuomos sutartyje galima sąlyga, numatanti, kad nuomos mokesčiai yra lygus turto pagerinimų vertei?*
- g) *Ar panaudos sutartyje gali būti sąlygų, numatančių atlyginimą už naudojimąsi patalpomis?*
- h) *Kokių palūkanų prašo UAB „Diskoteka“?*
- i) *Ar teismas turėtų tenkinti UAB „Turto magnatas“ priešiškinį?*
- j) *Paaiškinkite, kokį sprendimą konkrečioje situacijoje turėtų priimti teismas. Ar teismo sprendimas priklausytų nuo atsakymo į i) klausimą? Atsakymą pagrįskite.*

6. O. Vardaitė, nemokėdama nuomos mokesčio, naudojosi kambariu savo broliui K. Vardai priklausančiame name. O. Vardaitė pakeitė kambario langų rėmus, duris, įdėjo naujas grindis (parketą), įrengė naują krosnį, be to, neturėdama darbo tvarkė brolio šeimos patalpas, virė valgyti, eidavo į banką mokėti mokesčių, brolio vaikams padėdavo ruošti pamokas. Po dvejų metų O. Vardaitė ištekėjo ir persikėlė gyventi pas vyrą. Ji pareikalavo, kad brolis atlygintų jai kambario pagerinimų vertę, tačiau K. Varda atsisakė įvykdyti jos prašymą, nes tarp šalių buvo sudaryta patikėjimo sutartis, pagal kurią O. Vardaitė įgyvendino ne savo, o jo, t. y. brolio, teises. O. Vardaitė kreipėsi į teismą, prašydama iš brolio priteisti jos turėtų išlaidų kambariui pagerinti vertę. K. Varda atsiliepime nurodė, kad jos atlikti pagerinimai – tai atlygis už nuomą, tačiau O. Vardaitė nurodė, kad už nuomą negalima atsiskaityti darbais ar paslaugomis, nes tai jau bus mainai, o ne nuoma. Be to, ilgalaikės nuomos sutartis turėtų būti registruota, o nuomos sutarties nutraukti irgi negalima, neišpėjus prieš tris mėnesius. Patikėjimo sutartis nebuvo sudaryta, nes nei O. Vardaitė, nei K. Varda negali būti tokios sutarties subjektai.

- a) *Aptarkite esmines nuomos ir patikėjimo sutarčių sąlygas.*
- b) *Ar O. Vardaitė bei K. Varda galėtų būti patikėjimo sutarties šalys? Kodėl?*
- c) *Ar tarp jų buvo sudaryta patikėjimo sutartis?*
- d) *Paaiškinkite, ar tarp O. Vardaitės bei K. Vardos buvo sudaryta nuomos sutartis. Kodėl?*
- e) *Ar nuomos mokesčiu gali būti pripažįstami tam tikri kambario pagerinimai?*
- f) *Ar teisi O. Vardaitė, teigdama, kad už nuomą negalima atsiskaityti darbais ar paslaugomis, nes tai jau bus mainai?*
- g) *Ar nuomos sutartis privalo būti registruojama? Jei taip, kokiame registre? Jei ne, kodėl?*
- h) *Koks yra nuomos sutarties nutraukimo terminas bei sąlygos?*
- i) *Ar galima teigti, kad šioje situacijoje sutartis buvo nutraukta? Atsakymą pagrįskite.*

7. Verslininkas K. Vardenis, suformavęs kvalifikuotų statybininkų komandą, sau priklausančiame žemės sklype pastatė 14 gyvenamųjų namų ir dvi gatves, taip pat nutiesė vandentiekio ir nuotekų tinklus, įrengė gatvių apšvietimą. K. Vardeniui pageidaujant, kad vanduo į naujus namus būtų imtas tiekti dar iki visiško namų baigtumo, AB „Vardenis“ sutiko tiekti geriamąjį vandenį ir šalinti nuotekas, tačiau tik su sąlyga, jog prieš tai bus sudaryta Vandentiekio ir nuotekų tinklų bei įrenginių eksploatavimo ir priklausomybės ribų nustatymo sutartis. Sutartyje, be kita ko, šalys konstatavo, kad nurodyti tinklai nėra pripažinti tinkamais naudoti. Tiek namus, tiek vandentiekio ir nuotekų šalinimo tinklus pripažinus tinkamais naudoti, K. Vardenis iš AB „Vardenis“ ėmė reikalauti eksploatacijos mokesčio – atlygio už naudojimąsi jam nuosavybės teise priklausančiais objektais, kurių bendra vertė siekia 792 000 Eur. AB „Vardenis“ nurodė, jog ji moka mokesčius už elektros energiją, o K. Vardenis už tai turi apmokėti jos patirtas verslininkui nuosavybės teise priklausančių nuotekų ir vandentiekio tinklų eksploatacijos sąnaudas. Galiausiai AB „Vardenis“ pareiškė, kad ji visą infrastruktūrą valdo panaudos teise, tačiau K. Vardenis atkirto, kad pasirašant šią sutartį tinklai dar nebuvo pastatyti ir pripažinti tinkamais naudoti, taigi negalėjo būti sutarties objektas. Sutarties 2 punktu susitarta dėl eksploatavimo sutarties sudarymo ateityje, todėl faktiškai susiklostę santykiai savaime neįgavo panaudos sutarties turinio. Civilinėje teisėje galiojant atlygintinumo prezumpcijai, jis sutiktų šalių santykius kvalifikuoti kaip nuomos.

- a) *Ivardykite esminius panaudos bei nuomos sutarčių panašumus bei skirtumus.*
- b) *Koks yra šios sutarties dalykas?*
- c) *Kokie reikalavimai keliami panaudos, o kokie – nuomos sutarčių objektams?*
- d) *Aptarkite, ar nepripažinti tinkamais naudoti inžineriniai tinklai galėjo būti sutarties objektu.*
- e) *Kokios įtakos, kvalifikuojant šalių tarpusavio santykius, gali turėti tai, kad šalys susitarė dėl eksploatavimo sutarties sudarymo ateityje?*
- f) *Ar kvalifikuojant sutartį turi reikšmės civilinėje teisėje galiojanti atlygintinumo prezumpcija?*
- g) *Priklausomai nuo šalių tarpusavio santykių kvalifikavimo, paaiškinkite, kas atsakingas už situacijoje nurodytas išlaidas (elektros energijos tiekimo mokesčius, eksploatacijos sąnaudas ir kt.)*

8. B. Pavardienė, kuriai priklausančiame name gyveno jos duktė su dviem nepilnamečiais vaikais, pardavė gyvenamąjį būstą ir įsigijo namą arčiau savo priežiūros reikalingų tėvų. Pasikeitus namo savininkams, naujieji šeimnininkai B. Pavardienės dukteriai su abiem vaikais liepė nedelsiant išsikeldinti, nes namo įgijėja – nėščia moteris ir namas jai reikalingas

skubiai ir neatidėliotinai gyventi. B. Pavardienės dukra atkirto, kad jos šeima motinai priklausančiame name gyvena panaudos sutarties pagrindu, o nekilnojamojo daikto pirkimas–pardavimas, neaptarus asmenų, turinčių teisę gyventi konkrečiame name, teisių, neįmanomas – tokia sutartis laikoma nesudaryta ir notaro netvirtintina. Be to, duktė yra atlikusi namo pagerinimo darbų už 1 500 Eur, todėl jai priklauso kompensacija. Vėliau duktė pareiškė ieškinį, kuriuo prašė jai ir jos vaikams pripažinti nuosavybės teisę į dalį motinai priklausiusio namo. Nuosavybę grindė įgyjamosios senaties pagrindu (name gyveno nuo gimimo 23 metus) bei naujo daikto sukūrimu (CK 4.47 str.).

- a) *Įvardykite esmines panaudos sutarties sąlygas.*
- b) *Konstatuokite, ar tarp šalių buvo sudaryta panaudos sutartis, ar ne.*
- c) *Paaiškinkite, ar galioja pirkimo–pardavimo sutartis dėl dukters nurodytu motyvų.*
- d) *Kaip manote, ar duktė ir (arba) jos vaikai gali būti pripažįstami namo dalies savininkais dėl situacijoje pateiktų aplinkybių?*
- e) *Kokia tvarka, kokiomis sąlygomis ir per kokį terminą turėtų išsikelti B. Pavardienės duktė su vaikais, jei būtų nustatyta, kad namas parduotas teisėtai, o pastarieji neturi nuosavybės teisės į namo dalį? Įvardykite konkrečias šiam santykiui taikytinas teisės normas.*

9. UAB „Tortūnė“ ir UAB „Tortilija“, derėdamosi dėl dalies UAB „Tortūnė“ priklausančio gamybos ir prekybos komplekso perdavimo UAB „Tortilija“ panaudos teise, sutarė, jog UAB „Tortilija“ gali įsikelti į šias patalpas, pradėti gaminti bei pardavinėti tortilijas, o, priklausomai nuo rezultatų, šalys pasirašys atitinkamai panaudos, patikėjimo teisės arba nuomos sutartį. UAB „Tortilija“ pasiekus neįtikėtina gerų rezultatų, UAB „Tortūnė“ išsigando konkurencijos ir šalių derybos nutrūko. UAB „Tortilija“ keletą kartų raštu kreipėsi dėl panaudos sutarties sudarymo, tačiau negavo jokio atsakymo. Po paskutiniojo kreipimosi UAB „Tortilija“ gavo reikalavimą nedelsiant išsikelti, nesuteikiant jai kitos patalpos; išsikeldinimo terminas – 7 kalendorinės dienos. UAB „Tortilija“ pareiškus, kad panaudos sutarties negalima nutraukti, nesuteikiant kitai šaliai Civiliniame kodekse nustatyto termino išsikelti, UAB „Tortūnė“ atkirto, kad tarp šalių jokia sutartis nebuvo sudaryta, todėl ji neprivalo vadovautis įstatymo nuostatomis. UAB „Tortūnė“ papildomai nurodė, kad kiekvienas protingas asmuo turėtų suprasti, jog nutrūkus deryboms būtina išsikelti nedelsiant, nes kitaip tai – savavališkas patalpų užėmimas.

- a) *Paaiškinkite, ar tarp šalių susiklostė panaudos teisiniai santykiai.*
- b) *Ar atsakymui į a) klausimą turi reikšmės tai, kad UAB „Tortilija“ į patalpas įsikėlė ne savavališkai, o bendru sutarimu? Kodėl?*
- c) *Ar UAB „Tortilija“ privalo išsikeldinti? Kodėl?*

d) *Nepriklausomai nuo atsakymo į c) klausimą, aptarkite, kokį terminą UAB „Tortūnė“ turėtų nustatyti UAB „Tortilija“ išskelti.*

10. I. Vardelienė ir G. Pavardenis sudarė neatlygintą panaudos sutartį, kuria I. Vardelienė panaudos gavėjui perdavė laikinai valdyti ir naudotis savo butą, kad šis įsirengtų gyvenamąjį būstą. Praėjus trejiems metams I. Vardelienė kreipėsi į teismą ir prašė išskeldinti G. Pavardenį iš jos buto, nesuteikiant jam kitos gyvenamosios patalpos, nes atsakovas bute leisdavo lankytis ir apsistoti (viešnagės trukdavo iki trijų mėnesių) savo draugui bei šeimos nariams (tėvams, savo seseriai su vaiku), nors dėl to šalys nesitarė, ir nemokėjo bendrijos nario mokesčio. Vėliau I. Vardelienė pateikė patikslintą ieškinį, kuriame papildomai nurodė, kad šiuo metu yra pasitempusi čiurną, dėl to jai skubiai ir neišvengiamai reikalingas butas, nes nuo šio buto iki jos darbo trumpesnis atstumas. Taip pat paaiškino, kad šiame bute mažesni mokesčiai už šildymą bei karštą vandenį, o jai praradus gerai apmokamą darbą tai labai svarbu; be to, name veikia šviesolaidinis internetas; arčiau yra ir vaikų darželis – tai aktualu, nes per trejus metus jų šeima pagausėjo. G. Pavardenis su ieškiniu nesutiko: Bendrijos nario mokesčio nemokėjo, nes nėra bendrijos narys – ja nurodyta I. Vardelienė; įstatymai leidžia panaudos gavėjui pasikviesti į svečius savo šeimos narių. Kitų pažeidimų jis nepadarė, dėl to sutarties nutraukti nėra pagrindo.

a) *Aptarkite, ar ketinant asmenį išskeldinti iš panaudos pagrindu valdomos patalpos būtina pasiūlyti kitą patalpą, jei dėl sutarties nutraukimo nėra šio asmens kaltės.*

b) *Kokios aplinkybės sudaro pagrindą teigti, kad panaudos objektas skubiai ir neišvengiamai reikalingas panaudos davėjui?*

c) *Ar šioje situacijoje yra pagrindo daryti išvadą, kad butas skubiai ir neišvengiamai reikalingas I. Vardelienei?*

d) *Kokiomis sąlygomis ir kokia tvarka I. Vardelienė galėtų nutraukti panaudos sutartį?*

e) *Kokį sprendimą šioje situacijoje priims teismas?*

11. Situoktiniams įsigilinus į Sutarties nuostatas tapo aišku, kad Pardavėjui išnuomotas tik Namas, o kilnojamieji daiktai perduoti naudotis neatlygintinai. Tokią sutarties nuostatą V. Pavardenis bandė grįsti tuo, kad notarui nebuvo žinomas visas Name esantis kilnojamas turtas, dėl to, nesant aiškaus nuomos sutarties objekto, Sutarties nuostatos negalėjo įpareigoti Pardavėjo mokėti už naudojamąsi neapibrėžto turinio turtu. Tokiai situoktinio minčiai paprieštaravo V. Pavardenienė, priminusi, kad Namą su visais kilnojamaisiais daiktais jiems pardavė pats Pardavėjas, todėl teigti, kad jam nebuvo žinomas turto turinys, yra nelogiška. Tuomet V. Pavardenis nutarė pasidomėti, ar galima teigti, kad šalys, be pirkimo–pardavimo, dar sudarė ir nuomos, ir panaudos

sutartis, ir ar neatlygintinį naudojimąsi kilnojamaisiais daiktais apima nuomos sutarties turinys. Jei tai dvi skirtingos sutartys, tokiu atveju, V. Pavardenio vertinimu, jų reglamentavimas turėtų skirtis, tačiau jam neaišku, ar norint nutraukti nuomos sutartį dar reikėtų nutraukti ir panaudos sutartį. V. Pavardenienei kilo klausimas, kas atsitiktų, jei jie pratęstų nuomos sutartį, tačiau nepratęstų neatlygintinio naudojimosi kilnojamaisiais daiktais termino – ar Pardavėjas už naudojimąsi šiais daiktais turėtų mokėti papildomai, ar ne.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Raskite Sutarties nuostatas, kuriomis remdamiesi sutuoktiniai teigia, kad kilnojamieji daiktai perduoti naudotis neatlygintinai.*
- b) *Kaip manote, ar a) punkte įvardytos Sutarties nuostatos galėtų reikšti panaudos sutarties sudarymą? Kodėl?*
- c) *Ar nuomos arba panaudos sutarties objektas gali būti pripažintas pakankamai apibrėžtu, jei Sutartyje objektas būtų apibūdintas kaip „visi Name esantys kilnojamieji daiktai“?*
- d) *Ar, sutuoktiniams nutraukus nuomos sutartį, a) punkte įvardytos Sutarties nuostatos liktų galioti? Kodėl?*
- e) *Paašškinkite V. Pavardenienei, kas atsitiktų, jei sutuoktiniai pratęstų nuomos sutartį, tačiau nepratęstų neatlygintinio naudojimosi kilnojamaisiais daiktais termino – ar Pardavėjas už naudojimąsi šiais daiktais turėtų mokėti papildomai, ar ne? Atsakymą pagrįskite.*

5.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BARANAUSKAS, E., *et al.* Daiktinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
3. MATIUKAS, M. Ilgalaiškės nuomos ir nuomos sutarties institutų suderinimo problemos. *Teisė*, 2012, 84.
4. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
5. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
6. PILIPAITĖ, R. Nuomininko ir subnuomininko teisinės padėties skirtumai. *Juristas*, 2007, 6 (45).
7. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
8. SAKAVIČIUS, J. Turto patikėjimo teisė ir jos ypatumai Lietuvos civilinėje teisėje. *Socialinių mokslų studijos*, 2011, 3 (3).

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598.
3. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 112-4980.
4. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2884.
5. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 32-788.
6. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. Valstybės žinios, 1998, Nr. 54-1492.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-464/2006 (*dėl nuomos sutarties sampratos ir požymių; nuomos sutarties šalių teisių ir pareigų pasiskirstymo*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-449/2011 (*dėl bendraturčių teisės išnuomoti visą savo dalį ar dalies, turimos bendrosios dalinės nuosavybės teise, dalį*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-459/2010 (*dėl vienašališko nuomos sąlygų pakeitimo ir nuomininko negautų pajamų iš veiklos išsinuomotose patalpose atlyginimo; nuomininko gynybos priemonių proporcingumo; nuomininko nuostolių, kildintinių dėl verslo nuvertėjimo, atlyginimo ypatumų*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-238/2012 (*dėl nuomotojo – viešojo administravimo subjekto – teisės modifikuoti sutartinius nuomos teisinius santykius viešosios teisės aktais*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-471/2014 (*dėl teisės modifikuoti sutartinius nuomos teisinius santykius, atsiradusius viešosios teisės aktų pagrindu; nuomininko pareigos atlikti išsinuomoto turto remontą*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2013 (*dėl nuomos sutarties teisinės registracijos reikšmės*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. rugpjūčio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-325/2007 (*dėl nuomotojo pareigos pranešti nuomininkui apie trečiųjų asmenų teises į nuomojamą daiktą; nuomininko teisės nutraukti nuomos sutartį, kai nuomotojas nevykdo šios pareigos*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2008 (*dėl nuomotojo pareigos garantuoti, kad daiktas bus tinkamas naudoti pagal paskirtį visą nuomos terminą*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-120/2008 (*dėl nuomotojo atsakomybės už nuomojamo daikto trūkumus; nuomos mokesčio mažinimo kriterijų, nustatius, jog nuomojamas daiktas yra netinkamos kokybės*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-289/2012 (*dėl nuomotojo atsakomybės už daikto trūkumus, kurie trukdė nuomininkui pagal paskirtį naudotis išsinuomotu daiktu; teisinių daikto trūkumų*).

11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-425/2008 (*dėl daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-269/2009 (*dėl teisės į išsinuomoto daikto pagerinimų atlyginimą*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-261/2012 (*dėl nuomotojo (panaudos davėjo) leidimo pagerinti nuomojamą daiktą; daikto pagerinimo sampratos ir sąlygų*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2014 (*dėl turto pagerinimo po sutarties nutraukimo ir CK 6.221 str. 3 d. taikymo; turto pagerinimų atskyrimo ir CK 4.2 bei 4.4 str. taikymo*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-252-248/2015 (*dėl turto pagerinimo išlaidų atlyginimo; valstybės materialiojo turto nuomą reglamentuojančių viešosios teisės aktų nuostatų santykio su CK nuomos teisiniais santykiais reglamentuojančiomis normomis*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-547/2006 (*dėl nuomotojo pažeistų teisių gynybos, kai nuomininkas nevykdo pareigos mokėti nuomos mokesčių*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-325/2010 (*dėl nuomininko pareigos mokėti nuomos mokesčių; nuomos mokesčio nustatymo ypatumų; terminuotos ir neterminuotos nuomos*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132/2008 (*dėl nuomininko pareigos grąžinti daiktą, pasibaigus nuomos sutarčiai; naudojimosi daiktu po nuomos sutarties pasibaigimo pasekmių; nuomotojo reikalavimo kvalifikavimo ir ieškinio senaties termino skaičiavimo ypatumų*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-487/2008 (*dėl nuomininko pareigos perduoti išsinuomotą daiktą ir atsakomybės už šios pareigos pažeidimą; nuomininko atsakomybės už nuomojamo daikto pabloginimą*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-301/2009 (*dėl nuomotojo reikalavimų teisinio vertinimo, kai nuomininkas neįvykdo pareigos grąžinti daiktą, pasibaigus nuomos sutarčiai*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-20/2011 (*dėl nuomininko pareigos grąžinti daiktą, pasibaigus nuomos sutarčiai; įrodinėjimo pareigos paskirstymo nustatant, dėl kieno kaltės daiktas pablogėjo; nuomotojo teisės tikrinti, ar nuomininkas tinkamai naudojo išsinuomotą daiktą*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-37/2011 (*dėl nuomininko pareigos grąžinti daiktą, pasibaigus nuomos sutarčiai; nuostolių ir netesybų santykio, kai nuomininkas negrąžina daikto nuomotojui*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-493/2007 (*dėl nuomininko atsakomybės už nuomojamo daikto pabloginimą*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-405/2009 (*dėl nuomininko atsakomybės už nuomojamo daikto pabloginimą*).

25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-436/2012 (*dėl nuomotojo ir nuomininko solidariosios deliktinės atsakomybės už pastate kilusį gaisrą; nuomininko ir nuomotojo pareigų, susijusių su daikto priežiūra;*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-85/2010 (*dėl nuomos sutarties nutraukimo ir prievolės mokėti nuomos mokesčių pasibaigimo momento*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-102/2011 (*dėl nuomos sutarties nutraukimo pagrindų ir tvarkos*).
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-483/2013 (*dėl nuomos sutarties nutraukimo šalių susitarimu ir šio sandorio pripažinimo niekiniu ex-officio; nuomos sutarties nutraukimo įtakos panaudos sutarčiai, kurią nuomininkas sudarė su kitais asmenimis*).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-379/2008 (*dėl daikto, perduoto pagal panaudos sutartį, pagerinimo išlaidų atlyginimą reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių, sprendžiant dėl daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo; pagerinimo sampratos ir pagerinimo išlaidų dydžio*).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-13/2008 (*dėl panaudos sutarties nutraukimo tvarkos*).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-481/2008 (*dėl panaudos ir nuomos sutarčių atribojimo; panaudos sutarties termino ir nutraukimo teisinių pasekmių*).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-534/2008 (*dėl panaudos davėjo teisės vienašališkai nutraukti patalpų panaudos sutartį*).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-293-684/2015 (*dėl panaudos ir dovanojimo sutarčių atribojimo*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. liepos 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-307/2007 (*dėl turto patikėjimo teisės sampratos ir reglamentavimo*).

6 TEMA.

**Gyvenamosios patalpos
nuomos sutartis.**

**Atskiros gyvenamosios patalpos
nuomos sutarties rūšys**

6.1. Potemės

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties samprata, bendrieji požymiai ir santykis su kitomis nuomos sutarčių rūšimis. Teisės į būstą įgyvendinimas ir gynimas civilinės teisės priemonėmis. Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre. Atskirų gyvenamosios patalpos nuomos sutarčių sąlygų ypatumai. Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalys ir kiti asmenys (nuomininko šeimos nariai, laikinieji gyventojai), jų pagrindinės teisės ir pareigos. Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties pakeitimas. Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties pabaiga. Fizinų asmenų išskeldinimo iš gyvenamųjų patalpų pagrindai ir tvarka, nepilnamečių nuomininko šeimos narių apsauga. Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties pripažinimo negaliojančia ypatumai.

Atskiros gyvenamosios patalpos nuomos sutarties rūšys. Naudojimasis tarnybinėmis gyvenamosiomis patalpomis: šių patalpų suteikimo ir naudojimosi tvarka, išskeldinimo iš jų ypatumai. Gyvenamųjų patalpų nuoma bendrabučiuose: bendrabučio samprata ir pagrindinės naudojimosi taisyklės. Naudojimasis gyvenamąja patalpa viešbučiuose, nakvynės namuose bei gydymo ir socialinės globos institucijų patalpose: nuomos teisinių santykių atsiradimo pagrindai, naudojimosi tvarka ir išskeldinimo ypatumai. Socialinio būsto nuomos sutarties samprata, jos sudarymo ir vykdymo ypatumai. Išskeldinimo iš socialinio būsto pagrindai ir tvarka.

6.2. Teorinė medžiaga

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties samprata. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartimi laikoma tokia sutartis, kurios viena šalis (nuomotojas) įsipareigoja suteikti už mokestį gyvenamąją patalpą kitai šaliai (nuomininkui) laikinai valdyti ir naudoti ją gyventi, o nuomininkas įsipareigoja naudotis šia patalpa pagal paskirtį ir mokėti nuomos mokestį (CK 6.576 str.).

Tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią darbdavys skiria ar įsipareigoja skirti gyvenamąją patalpą apgyvendinti darbuotojams (tarnautojams), atsižvelgdamas į jų darbo (tarnybos) pobūdį ar įstatymų nustatytas sąlygas, tokiam laikotarpiui, kol nepasikeičia jų darbo (tarnybos) pobūdis arba kol nenutrūksta darbo (tarnybos) santykiai su darbdaviu, arba kol neišnyksta įstatymų nustatytos sąlygos, o darbuotojas įsipareigoja mokėti nuomos mokestį (CK 6.618 str.).

Gyvenamosios patalpos nuomos bendrabučiuose sutartimi laikoma tokia sutartis, kuria bendrabučių valdantis asmuo darbininkus, tarnautojus, studentus, mokinius jų darbo ar mokymosi metu įsipareigoja apgyvendinti bendrabučiuose, o šie asmenys įsipareigoja už tai mokėti nuomos mokestį (CK 6.623 str.).

CK taip pat aptariami tam tikri gyvenimo *viešbučiuose* (CK 6.626 str.), *nakvynės namuose* (CK 6.267 str.) bei *gydymo ar globos (rūpybos) institucijų patalpose* (CK 6.628 str.) klausimai, tačiau pabrėžtina, kad asmenys, kurie jose gydymo ar globos tikslais laikinai ar nuolat gyvena, nėra pripažįstami nuomininkais, o tarp šių asmenų ir gydymo bei globos (rūpybos) institucijų santykius nustato atitinkamos paslaugų sutartys bei atitinkami įstatymai.

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties teisinis reguliavimas. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.575–6.628 str., iš kurių CK 6.575–6.617 str. yra bendrosios, o CK 6.618–6.628 str. – specialiosios šiai sutarčiai skirtos teisės normos.

Tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutarčiai taikytini CK 6.618–6.622 str., o šiose specialiosiose teisės normose neapartiems naudojimosi tarnybine patalpa klausimams papildomai taikytinos CK 6.581–6.587, 6.590 str. 1 d. bei 6.605 ir 6.606 str. nustatytos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties taisyklės (CK 6.619 str. 3 d.);

Gyvenamosios patalpos nuomos bendrabučiuose sutarčiai skirti CK 6.623–6.625 str.

Viešbučio patalpų nuomos sutartį reglamentuoja CK 6.626 str..

Gyvenimui nakvynės namų, gydymo bei globos ar rūpybos įstaigose reguliuoti įtvirtinti CK 6.627–6.628 str.

Minėtose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios nuomos sutartis reglamentuojančios nuostatos (CK 6.477–6.503 str.), o jei tam tikrų klausimų nereguliuoja ir pastarosios taisyklės, jiems taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) normos. Tuo atveju, jei gyvenamosios patalpos nuomos sutartis atitinka visus CK 6.228¹ str. įtvirtintus vartojimo sutarties požymius, taikytinos ir vartojimo sutarčių instituto teisės normos, įskaitant CK 6.228¹–6.228¹⁶ str. Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos literatūros sąrašė.

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties teisinė charakteristika. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartis yra konsensualinė (CK 6.576 str.), dvišalė (CK 6.576 str., 6.583 str., 6.584 str., 6.587 str., 6.589 str. ir kt.) ir atlygintinė (CK 6.576 str., 6.583 str.).

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektas gali būti tik tinkamas gyventi gyvenamasis namas ar jo dalis, atskiras butas arba izoliuota gyvenamoji patalpa iš vieno ar kelių kambarių ir su ja susijusių pagalbinių patalpų. Savarankiškos nuomos sutarties dalyku negali būti kambario dalis arba kambarys, susijęs su kitu kambariu bendru įėjimu (pereinamieji kambariai), taip pat pagalbinės patalpos (virtuvės, koridoriai, sandėliukai ir pan.). Butuose, kurie nuomojami pagal atskiras nuomos sutartis keliems nuomininkams, tokios pagalbinės patalpos gali būti išnuomojamos bendram naudojimui (CK 6.581 str.).

Tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektas, be CK 6.581 str. įtvirtintų reikalavimų, gali būti tik tokios gyvenamosios patalpos, kurios prie tarnybinių gyvenamųjų patalpų priskirtos valdžios ar valdymo institucijos, savivaldybės tarybos ar kito juridinio asmens valdymo organo sprendimu, jiems priklauso nuosavybės (patikėjimo) teise ir yra atlaisvintos (CK 6.618 str. 2 ir 3 d.).

Gyvenamosios patalpos nuomos bendrabučiuose sutarties objektas gali būti tik specialiai šiam tikslui pastatyto ar įrengto gyvenamojo namo (CK 6.623 str. 1 d.) patalpa (kambarys) arba lova jame (atsižvelgiant į tai, ar bendrabutis yra kambarių, ar lovų tipo).

Gyvenamosios patalpos sutarties formai taikomos tam tikros taisyklės. *Pirma*, gyvenamosios patalpos nuomos sutartis, kai nuomotojas yra valstybė, savivaldybė ar juridinis asmuo, turi būti sudaroma raštu (CK 6.579 str. 1 d.). *Antra*, terminuota gyvenamosios patalpos nuomos sutartis, nepaisant, kas yra jos šalis, taip pat turi būti sudaroma raštu (CK 6.579 str. 3 d.). Likusiems gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sudarymo atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties registracija. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartis gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis tik įregistravus ją įstatymų nustatyta tvarka viešajame registre (CK 6.579 str. 4 d.) – Nekilnojamojo turto registre, o visais kitais gyvenamosios patalpos nuomos sutarties atvejais taikytinos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.). Atkreiptinas dėmesys, kad pastaroji teisės norma netaikytina CK 6.626–6.628 str. įtvirtintiems gyvenimo viešbučiuose, nakvynės namuose, gydymo bei globos ar rūpybos įstaigose teisiniams pagrindams registruoti.

Gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalys. Nuomotojas pagal šią sutartį gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas – ir fizinis, ir juridinis asmuo (CK 6.575 str.). Nuomininkas taip pat gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad gyvenamosios patalpos nuomos sutarties tikslas – gyventi fiziniams asmenims, gyvenamąją patalpą juridinis asmuo – nuomininkas gali naudoti tik fiziniams asmenims apgyvendinti (CK 6.578 str. 5 d.). Tokiu atveju gyvenamosios patalpos sutartis laikytina sutartimi trečiojo asmens naudai (CK 6.191 str.). Priešingu atveju, kai juridiniam asmeniui išnuomota gyvenamoji patalpa naudojama kitais tikslais, tokiai sutarčiai netaikomos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties pagrindu kylančius teisinius santykius reglamentuojančios teisės normos.

Tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalių ypatumai. Nuomotojas pagal šią sutartį gali būti valdžios ar valdymo institucija, savivaldybė ar kitas juridinis asmuo, tarnybines patalpas valdantis nuosavybės (patikėjimo) teise bei jas prie tarnybinių gyvenamųjų patalpų priskyręs

savo valdymo organo sprendimu (CK 6.618 str. 2 ir 3 d.), o nuomininkas – darbuotojas (tarnautojas), su nuomotoju (darbdaviu) siejamas tam tikru darbo (tarnybos) faktu, kol nepasikeičia jo darbo (tarnybos) pobūdis arba kol nenutrūksta darbo (tarnybos) santykiai, arba kol neišnyksta kitos įstatymų ar sutarčių nustatytos sąlygos (CK 6.618 str. 1 d.).

Gyvenamosios patalpos nuomos bendrabučiuose sutarties šalių ypatumai. Nuomotojas pagal šią sutartį gali būti bet kuris bendrabutį valdantis civilinės teisės subjektas – ir fizinis, ir juridinis asmuo (CK 6.575 str.), o nuomininkas – darbininkas, tarnautojas, studentas ar mokinys, kuris sudaro ar kurio naudai sudaroma bendrabučio nuomos sutartis ir kuris jame gali gyventi darbo ar mokymosi metu (CK 6.623 str. 1 ir 2 d.).

Taip pat visuomet būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teismumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

6.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl teisės į būstą įgyvendinimo ir gynimo

„Teisė į būstą kaip daiktinė teisė įgyvendinama įgyjant nuosavybės teise konkrečią gyvenamąją patalpą, namą ar jo dalį ir ginama daiktinės teisės nustatytais taisyklėmis, o kai ši teisė atsiranda, bet kurios rūšies nuomos (komercinė nuoma, socialinio būsto nuoma) ar panaudos pagrindu – atitinkamai prievolinės teisės normose nustatyta tvarka ir sąlygomis. Taigi asmuo, prašydamas apginti jo teisę į atitinkamą būstą, turi pateikti įrodymus, kokiais teisėtais pagrindais jis šią teisę įgijo. <...>. Kasacinis teismas pažymi, kad tais atvejais, kai asmuo ilgą laiką valdė ir naudojo gyvenamąsias patalpas, jų savininkams to neginčijant, teismas įvertinęs visas tokio valdymo ir naudojimo aplinkybes gali pripažinti susiformavus asmens teises į būstą Konvencijos 8 straipsnio aiškinimo prasme, o nacionalinės teisės aspektu – šiuos santykius kvalifikuoti nuoma ar panauda. Toks santykių kvalifikavimas būtų proporcingas teisės į būstą užtikrinimas, o savininko teisės būtų ginamos taikant nuomos ir panaudos santykių pasibaigimą nustatančias taisykles.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-361/2013.

2. Dėl komercinėmis ir nekomercinėmis sąlygomis sudaromų gyvenamosios patalpos nuomos sutarčių

„Pagal gyvenamosios patalpos nuomos sutarčių sudarymo pagrindus, šios sutartys gali būti nekomercinės, t. y. kai įgyvendinant valstybės socialinę politiką pagal valstybės ar savivaldybės institucijų sprendimą sudaromos atitinkamos nuomos sutartys, taip pat įmonėms, įstaigoms,

organizacijoms priklausančios patalpos išnuomojamos savo darbuotojams kolektyvinėje sutartyje ar darbuotojų susitarimu nustatytais pagrindais ir tvarka, ir komercinės, kai įmonių įstaigų ar organizacijų ir fizinių asmenų komercinėmis sąlygomis (siekiant pelno) nuomojamų gyvenamųjų patalpų nuomos sutartys sudaromos šalių susitarimu. Komercinėmis sąlygomis sudaromomis gyvenamosios patalpos nuomos sutartimis visuomet siekiama gauti pelno (CK 6.577 straipsnio 2 dalis), o nuomos mokesčio dydis nustatomas pagal CK 6.583 straipsnio 4 dalies taisyklės.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-217/2013.

3. Dėl nuomininko šeimos narių atsakomybės pagal gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį

„CK 6.589 straipsnio, reglamentuojančio nuomininko šeimos narių teises ir pareigas, 1 dalyje nustatyta, kad gyvenamosios patalpos nuomininko šeimos nariai turi tokias pat teises ir pareigas, atsirandančias iš gyvenamosios patalpos nuomos sutarties, kaip ir nuomininkas; CK 6.588 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta pareiga nuomininkui ir pilnamečiams jo šeimos nariams atsakyti nuomotojui už nuomininko šeimos narių veiksmus, pažeidžiančius nuomos sutartį. Šias normas aiškinant kartu su pirmiau nurodytomis sutarties nuostatomis darytina išvada, kad pareiga sumokėti nuompinigius ir kitus pagal sutartį nustatytus mokėjimus už paslaugas atsiranda tiek nuomininkui, tiek sutartyje nurodytiems, nuomojamoje gyvenamojoje patalpoje turintiems teisę gyventi jo šeimos nariams, t. y. atsiranda skolininkų daugetas prievolėje, jiems kyla solidarioji atsakomybė. <...>. Nagrinėjant ginčą dėl nuomininko pilnamečio vaiko pripažinimo nuomininko šeimos nariu, būtina nustatyti tokias faktines aplinkybes: kad jis nuomininko ir kitų pilnamečių šeimos narių sutikimu buvo apgyvendintas nuomojamoje gyvenamojoje patalpoje, gyveno kartu su nuomininku šioje gyvenamojoje patalpoje ir turėjo su juo bendrą ūkį.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-396/2012.

4. Dėl gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo pagrindų, numatytų CK 6.611 str. ir 6.614 str., santykio

„Pagal įstatymą gyvenamosios patalpos gali būti nuomojamos tiek sudarant terminuotą, tiek neterminuotą nuomos sutartį, taip pat jos gali būti nuomojamos tiek komercinėmis sąlygomis, tiek nekomercinėmis sąlygomis (CK 6.577, 6.582, 6.583 straipsniai). CK 6.611 straipsnyje, reglamentuojančiame sutarties nutraukimą nuomininkui pažeidus nuomos sutarties sąlygas, nustatytas savarankiškas gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo pagrindas – nuomininko padaryti nuomos sutarties sąlygų pažeidimai. Ši teisės norma gali būti taikoma nepriklausomai nuo to, ar gyvenamosios patalpos nuomos sutartis yra terminuota, ar neterminuota, taip pat nuo to, ar gyvenamoji patalpa nuomojama komercinėmis

sąlygomis, ar nekomercinėmis sąlygomis. CK 6.614 straipsnyje, reglamentuojančiame gyvenamosios patalpos neterminuotos nuomos sutarties nutraukimą, nuomotojui suteikiama teisė šioje teisės normoje nustatytomis sąlygomis vienašališkai nutraukti ne bet kurią gyvenamosios patalpos nuomos sutartį, o tik komercinėmis sąlygomis nuomojamų gyvenamųjų patalpų neterminuotą nuomos sutartį.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-125-421/2015.

5. Dėl tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos teisinių santykių

„Valstybės valdžios ar valdymo institucijos, savivaldybės tarybos, juridiniai asmenys gali turėti specialios paskirties gyvenamąsias patalpas – tarnybines gyvenamąsias patalpas (CK 6.618 straipsnio 2 dalis). Jų pagrindinė paskirtis – garantuoti, kad tam tikras pareigas einantys arba tam tikrą darbą dirbantys darbuotojai galėtų tinkamai atlikti jiems pavestą darbą. <...>. CK 6.618 straipsnio, reglamentuojančio tarnybinių gyvenamųjų patalpų teisinį statusą, 1 dalyje nustatyta, kad tarnybines gyvenamąsias patalpas darbdavys skiria apgyvendinti darbuotojams (tarnautojams), atsižvelgdamas į jų darbo (tarnybos) pobūdį ar įstatymų nustatytas sąlygas, tokiam laikotarpiui, kol nepasikeičia jų darbo (tarnybos) pobūdis arba kol nenutrūksta darbo (tarnybos) santykiai su darbdaviu, arba kol neišnyksta įstatymų nustatytos sąlygos. Pagrindiniai tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos požymiai, ją skiriantys nuo gyvenamosios (ne tarnybinės) patalpos nuomos, yra specifinis sutarties dalykas ir specifinės sutarties šalys. Tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos santykiams pripažinti būtina nustatyti abiejų šių požymių egzistavimą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2009.

6. Dėl socialinio būsto nuomos sutarties sampratos

„Savivaldybei nuosavybės teise priklausančios, taip pat patikėjimo teise jos valdomi gyvenamieji namai, jų dalys, butai sudaro savivaldybės socialinio būsto fondą, kuris turi įstatyme konkrečiai nustatytą tikslinę paskirtį – yra skirtas nuomoti asmenims (šeimoms), turintiems teisę į socialinę būstą <...>. Socialinis būstas apibrėžiamas kaip nekomerciniu pagrindu, pagal Vyriausybės nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamos savivaldybės gyvenamosios patalpos, skirtos mažas pajamas turintiems asmenims ir šeimoms apgyvendinti pagal įstatymo nustatytas sąlygas. <...>. Taigi socialinis būstas suteikiamas tik tokiam asmeniui, kuris atitinka įstatyme nustatytas sąlygas, o socialinio būsto suteikimas reiškia, kad jis bus naudojamas pagal tokios patalpos tikslinę paskirtį – jame gyvens asmuo (asmenys), kuriam (kuriems) jis suteiktas <...>. Savivaldybės socialinis būstas nuomojamas laikantis eiliškumo pagal nurodytus sąrašus, išskyrus atvejus, kai savivaldybės tarybos nustatyta tvarka gyvenamosios patalpos išnuomojamos šeimoms ir asmenims, netekusiems būsto dėl gaisro, potvynio, stipraus vėjo ar kitų nuo žmogaus valios nepri-

klausančių aplinkybių, kurie Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito tinkamo gyventi būsto, šeimoms, auginančioms penkis ir daugiau vaikų, ir šeimoms, kurioms vienu kartu gimsta trys ar daugiau vaikų, taip pat vienišiams judėjimo negalią turintiems asmenims.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-97/2014.

7. Dėl iškeldinimo iš socialinio būsto

„Už pažeidimą griežčiausiai taikomą teisinę priemonę – būsto netekimą – teismas taiko individualiai; turi diskrecijos teisę nuspręsti, ar taikyti šią priemonę, kartu įvertindamas galimybes taikyti kitus prievolinės teisės pažeidimų pašalinimo būdus <...>. Sprendžiant tokio pobūdžio ginčus, turi būti vertinamas šios teisinės priemonės proporcingumas padarytam pažeidimui, taip pat sutarties nutraukimo neigiami padariniai kartu su teisės į būstą ribojimo pagrįstumu ir teisėtumu <...> taip užtikrinant taikomos priemonės suderinamumą su Konvencijos 8 straipsnyje įtvirtinta teise į būsto neliečiamybės gerbimą (konstatavus, kad tokia teisė egzistuoja) <...>. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje <...> teisėtu pripažintas atsisakymas iškeldinti nuomos ir komunalinių mokesčių nemokantį bei butą subnuomojusį, į bedarbių sąrašą įrašytą bute nuolat gyvenantį ir kitos gyvenamosios patalpos neturintį asmenį <...>, neįgalų, bylos nagrinėjimo metu sumažinusį skolą už komunalines paslaugas, bute gyvenantį ir kitos gyvenamosios patalpos neturintį asmenį <...>, bute daugiau kaip dešimt metų su penkiais nepilnamečiais vaikais, kurių vienas yra neįgalus, gyvenančius asmenis, kurių materialinė padėtis sunki, tačiau kurie pagal išgales vykdo sutartinius įsipareigojimus, pripažįsta skolas, ėmėsi priemonių joms mažinti, turtinei padėčiai pagerinti <...>, ilgalaikį ryšį su būstu turinčią socialiai remiamą šeimą, kurios materialinė padėtis sunki (atsakovai bedarbiai), sutartinių įsipareigojimų nevykdymą lėmė sunki finansinė padėtis (objektyvios priežastys), atsakovai skolos neneigė, neginčijo apimties, bylos nagrinėjimo metu ją sumažino <...>.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-192/2014.

6.4. Kontroliniai klausimai

1. Įvertinę teisės į būstą sampratą ir turinį, paaiškinkite, kokie yra gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sudarymo, vykdymo ir nutraukimo ypatumai.
2. Ar aiškinant gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį gali būti remiamasi Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR) nustatytais taisyklėmis?
3. Kokios bendrosios nuomos santykius reglamentuojančios teisės normos nėra taikomos gyvenamosios patalpos nuomos sutarčiai?
4. Kokios gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sąlygos, susijusios su vienašaliu sutarties sąlygų keitimu ar nuomininko teisių įgyvendinimo

- ribojimu, prieštarautų imperatyvioms įstatymo normoms ir dėl to negaliotų? Pateikite konkrečių tokių sąlygų pavyzdžių.
5. Ar gali būti sudaroma nuomos sutartis, pagal kurią nuomininkas gyvenamąją patalpą ketina naudoti ne gyventi, o, pavyzdžiui, komercinio pobūdžio ar biuro veiklai vykdyti?
 6. Ar tai, kad viešajame registre nurodyta patalpų paskirtis neatitinka faktinės, lemia gyvenamosios patalpos nuomos sutarties negaliojimą?
 7. Ar gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektas gali būti patalpa, kurios paskirtis – prekybinė? Ar nuomos sutarties teisinei kvalifikacijai turi reikšmės aplinkybė, kad prekybinės paskirties patalpos yra visiškai pritaikytos gyventi?
 8. Ar nuomos teisiniai santykiai gali atsirasti iš neteisėtų veiksmų, pavyzdžiui, asmeniui savavališkai apsigyvenus patalpose, jų savininkui apie tai nežinant? Ar keistusi situacija, jeigu patalpų savininkas žinotų apie savavališką apsigyvenimo faktą, tačiau dėl to nereikštų jokių pretenzijų?
 9. Ar gyvenamosios patalpos savininkas gali būti įpareigotas sudaryti nuomos sutartį?
 10. Ar teisės aktai gali numatyti atskirų gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sąlygų turinį? Jei taip, pateikite konkrečių pavyzdžių. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
 11. Kokios yra esminės gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sąlygos? Ar jų skaičius ir turinys yra vienodas atskirų gyvenamosios patalpos nuomos sutarčių atvejais?
 12. Kokios gyvenamosios nuomos patalpos sutarties sąlygos gali būti keičiamos vienašališkai? Kaip kita šalis turi būti informuota apie šiuos sąlygų pakeitimus?
 13. Ar gyvenamosios patalpos nuomos sutartis gali būti kvalifikuojama kaip vartojimo?
 14. Ar tarp fizinių asmenų sudaroma nuomos sutartis, kurios terminas, pavyzdžiui, yra 6 mėnesiai, gali būti žodinės formos?
 15. Ar juridinis asmuo gali būti nuomininku pagal gyvenamosios patalpos nuomos sutartį? Ar fiziniai asmenys, kuriuos juridinis asmuo apgyvendina tokiose patalpose, laikomi nuomos sutarties šalimis?
 16. Ar kelių kambarių butas gali būti išnuomojamas ne vienam nuomininkui? Jei taip, kaip tuomet paskirstomos jų teisės ir pareigos?
 17. Kaip skiriasi nuomininko teisinė padėtis atsižvelgiant į tai, kas yra nuomotojas – privatus asmuo ar valstybė (savivaldybė)?
 18. Kokie asmenys gali būti laikomi nuomininko šeimos nariais? Ar nuomininko giminaičiai ar kiti susiję asmenys (pavyzdžiui, išlaikytiniai) gali būti pripažinti jo šeimos nariais Civilinio kodekso 6.588 straipsnio prasme?
 19. Ar skiriasi nuomininko šeimos narių ir laikinųjų gyventojų teisių ir pareigų apimtis?

20. Ar nuomininko šeimos nariai gali būti laikomi subnuomininkais?
O laikinieji gyventojai?
21. Ar gyvenamojoje patalpoje teisėtai apsigyvenęs šeimos narys įgyja savarankišką teisę į nuomojamą gyvenamąją patalpą? Ar ši teisė išnyksta, ją praradus nuomininkui?
22. Kuo skiriasi laikinasis išvykimas (CK 6.591 str.) nuo išvykimo gyventi kitur (CK 6.609 str. 3 d.)? Kokių teisinių pasekmių gali kilti priklausomai nuo išvykimo pobūdžio?
23. Ar, nuomininkui nemokant nuomos mokesčio, nuomotojas gali jo reikalauti iš šeimos narių arba laikinųjų gyventojų? Jei taip, kokia atsakomybė jiems gali kilti: solidarioji ar subsidiarioji? Jei ne – kodėl?
24. Kokios teisinės reikšmės nuomininko pareigai mokėti nuompinigius turi aplinkybė, kad nuomininkas išsinuomota patalpa nesinaudoja? Ar tai turi įtakos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties galiojimui?
25. Kokios yra pagrindinės nuomotojo pareigos pagal gyvenamosios patalpos nuomos sutartį? Ar jų turinys skiriasi nuo bendrųjų nuomotojo pareigų?
26. Kas sudaro nuomininko pareigą mokėti nuomos mokesčių? Ar šalys gali susitarti, kad nuomos mokesčiai bus mokamas iš anksto už tris mėnesius į priekį?
27. Kokių teisinių pasekmių gali kilti, jeigu nuomotojas nepraneša nuomininkui apie pasiūlymą sudaryti naują nuomos sutartį?
28. Ar gyvenamųjų patalpų nuomos teisė yra paveldima?
29. Ar nuomos sutartyje gali būti nustatyta, kad nuomininkas turi teisę vienašališkai nutraukti nuomos sutartį, tik prieš tris mėnesius raštu įspėjęs nuomotoją?
30. Ar esant esminiam nuomininko įsipareigojimų pažeidimui nuomotojas turi teisę nutraukti gyvenamosios patalpos nuomos sutartį, nesikreipdamas į teismą?
31. Kuo skiriasi komercinėmis sąlygomis sudarytos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimas nuo tos, kuri sudaryta nekomerciniais tikslais?
32. Kokios reikšmės nutraukiant gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį turi faktas, jog šiose patalpose gyvena nepilnametis asmuo? Kiek ši aplinkybė svarbi sprendžiant išskeldinimo iš gyvenamųjų patalpų klausimą?
33. Kaip teisiškai turėtų būti vertinama situacija, kai nuomotojas, nesikreipęs į teismą, pats išskeldina nuomininką (pavyzdžiui, pakeisdamas spyną ar pan.)? Ar atsakymui į šį klausimą turi įtakos aplinkybė, jog nuomininkas iki išskeldinimo buvo iš esmės pažeidęs sutartį?
34. Ar tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis gali būti neterminuota? Kokie yra šios sutarties nutraukimo pagrindai ir teisinės pasekmės?
35. Jeigu tarnybinę gyvenamąją patalpą juridinis asmuo suteikia ne savo darbuotojui, o kitam asmeniui ir jie sudaro tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos sutartį, ar atsiradę teisiniai santykiai kvalifikuotini

- kaip gyvenamosios patalpos nuomos teisiniai santykiai? Jei ne, kaip jie turėtų būti teisiškai vertinami ir kokiomis teisės normomis turėtų būti remiamasi, sprendžiant iš jų kilusį ginčą?
36. Ar iš tarnybinių gyvenamųjų patalpų gali būti iškeldintas iš darbo savo noru dėl suprastėjusios sveikatos būklės išėjęs darbuotojas?
 37. Kokie yra pagrindiniai bendrabučiuose esančių gyvenamųjų patalpų nuomos požymiai, ją skiriantys nuo kitų gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties rūšių?
 38. Kuo skiriasi apgyvendinimas viešbučiuose, nakvynės namuose bei gydymo ir socialinės globos institucijų patalpose? Atskleiskite pagrindinius šių nuomos teisinių santykių požymius.
 39. Kaip yra suprantamas socialinis būstas? Kokias svarbiausias socialinio būsto įsigijimo ir nuomos sąlygas bei tvarką numato nuo 2015 m. sausio 1 d. galiojantis Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas?
 40. Ar klausimai, susiję su socialinio būsto nuoma, yra priskirtini viešojo intereso sričiai? Kaip iš socialinio būsto nuomos teisinių santykių kylančiuose ginčiuose yra paskirstoma įrodinėjimo našta?
 41. Ar gali būti sudaryta socialinio būsto subnuomos sutartis?
 42. Ar ilgalaikis faktinis socialinio būsto patalpų naudojimas, jas remontuojant, prižiūrint, atsiskaitant už atitinkamas komunalines paslaugas, sukuria nuomos teisinius santykius?
 43. Ar socialinio būsto nuomos sutartis gali būti nutraukta nustačius, kad pagerėjo nuomininko materialinė padėtis? Ar nuomininko šeimos narių materialinės padėties pagerėjimas sukelia analogiškų teisinių pasekmių?
 44. Ar socialinio būsto nuomos sutartis gali būti vienašališkai nutraukta nuomotojo iniciatyva, kai nuomininkas socialiniu būstu nesinaudoja?
 45. Į kokias aplinkybes turi atsižvelgti teismai, sprenddami, ar vienašališkas socialinio būsto nuomos sutarties nutraukimas yra teisėtas?

6.5. Užduotys

1. J. ir Z. Vardeniai F. Pavardeniui išnuomojo pirmąjį jiems priklausančio gyvenamojo namo aukštą. Savininkams pabaigus statyti antrąjį aukštą, buvo išnuomotas ir šis; baigus palėpę, šalys gyvenamojo namo nuomos sutartį pakeitė, nurodydamos, kad išnuomojamas dviejų aukštų namas su palėpe. Praėjus maždaug penkeriems metams po paskutiniojo sutarties pakeitimo, F. Pavardenis Nekilnojamojo turto registre pastebėjo įrašą „savavališka statyba“, todėl nedelsdamas pareiškė ieškinį, kuriuo prašė pripažinti negaliojančiu įrašą „savavališka statyba“. Tuo tarpu teismas, pamatęs, kad į bylą pateikta gyvenamojo namo nuomos sutartis sudaryta tarp J. ir Z. Vardenių bei UAB „Felicija“, *ex officio* konstatavo apsimestinio sandorio faktą, nes: a) gyvenamosios patalpos nuomos sutarties negali sudaryti juridinis asmuo, nes tai prieštarauja gyvenamosios patalpos nuomos paskirčiai; b) tai, kad

sutartis sudaryta juridinio asmens, o name faktiškai gyvena fizinis asmuo, savaime suponuoja apsimestimumo faktą; c) savavališkai pastatytose patalpose žmonėms gyventi draudžiama, dėl to namas negalėjo būti gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektas; d) Nekilnojamojo turto registro duomenys nuo jų įrašymo laikomi teisingais ir išsamiais, kol nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka, todėl nėra pagrindo jais nesiremti. Į bylą įtraukti J. ir Z. Vardeniai tikino nesuprantantys, kaip name gali būti draudžiama gyventi, jei namas pripažintas tinkamu naudoti ir įregistruotas Nekilnojamojo turto registre.

- a) *Įvardykite, kokie reikalavimai keliami gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektui.*
 - b) *Paaiškinkite, ar gyvenamosios patalpos nuomos sutarties objektas gali būti įvardijamas kaip „pirmasis namo aukštas“ arba „palėpė“. Kodėl taip manote?*
 - c) *Ar atsakymas į b) klausimą priklauso nuo to, ar b) punkte įvardyti objektai turi unikalius numerius, ar ne? Kodėl?*
 - d) *Ar gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalis (nuomininkas) gali būti juridinis asmuo? Kodėl?*
 - e) *Kaip vertinate teismo poziciją, kad juridinio asmens sudaryta gyvenamosios patalpos nuomos sutartis yra negaliojanti?*
 - f) *Ar savavališkai pastatytas objektas galėtų būti nuomos sutarties objektas? Kaip manote, ar galima įregistruoti gyvenamosios patalpos nuomos sutartį dėl objekto, kuris registre pažymėtas kaip pastatytas savavališkai? Kodėl?*
 - g) *Ar F. Pavardenis, kaip nuomininkas, turi teisę reikšti reikalavimą pripažinti negaliojančiu įrašą „savavališka statyba“?*
 - h) *Konstatuokite, ar J. ir Z. Vardenių ir F. Pavardenio sudaryta sutartis su vėlesniais jos pakeitimais yra galiojanti. Atsakymą pagrįskite.*
2. UAB „Raistūnas“ ir UAB „Bendrūnė“ sudarė gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį, pagal kurią UAB „Raistūnas“ priklausančiuose butuose buvo apgyvendinti UAB „Bendrūnė“ darbuotojai. Po pusmečio UAB „Raistūnas“ informavo UAB „Bendrūnė“; jog jos darbuotojai atsisako mokėti Bendrijos nario mokesčių, kaupti lėšas namo remontui, taip pat dengti namo administravimo bei eksploatavimo išlaidas ir moka tik už komunalines paslaugas: tiekiamą vandenį, elektrą, dujas, internetą. UAB „Bendrūnė“ paaiškino, kad sutartyje neaptarta, kas turėtų mokėti Bendrijos nario mokesčių ir eksploatavimo išlaidas bendrosios nuosavybės administratoriui, todėl derėtų vadovautis CK IV knygos nuostatomis. UAB „Raistūnas“ pareiškė, kad ji keletą kartų UAB „Bendrūnė“ darbuotojams siūlė sudaryti nuomos sutartis, kuriose šis klausimas būtų aptartas, tačiau jie atsakydavo, jog sutartį už juos, kaip atstovė, sudarė UAB „Bendrūnė“, todėl dubliuoti sutarčių nėra poreikio; be to, ir CK 6.264 str. įtvirtinta, kad samdantis darbuotojus asmuo privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų, einančių savo darbinės (tarnybinės) pareigas, kaltės, t. y. bet koku atveju UAB

„Raistūnas“ visus reikalavimus turėtų reikšti UAB „Bendrūnė“. UAB „Bendrūnė“ taip pat paaiškino, kad Bendrijos narė yra UAB „Raistūnas“; o ne darbuotojai, dėl to jie ir neturėtų mokėti jokių mokesčių, įskaitant ir lėšų kaupimą namo remontui, nes nuomininkai čia gyvens vos metus. Tuo tarpu sutartyje aiškiai aptarta, už ką nuomininkai privalo mokėti, o administravimo bei eksploatavimo išlaidų šiame sąraše nėra.

- a) *Aptarkite, kuris subjektas laikytinas gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalimi: UAB „Bendrūnė“ ar konkretus šios įmonės darbuotojas? Kodėl?*
- b) *Ar UAB „Bendrūnė“ galima traktuoti kaip darbuotojų atstovę? Kodėl?*
- c) *Ar galima teigti, kad UAB „Raistūnas“ ir kiekvieną darbuotoją sieja atskiros nuomos sutartys? Kodėl?*
- d) *Kokius mokesčius privalo mokėti gyvenamosios patalpos nuomininkas? Kur tai įtvirtinta?*
- e) *Kam tenka išlaidų, susijusių su bendrosios dalinės nuosavybės priežiūra ir išlaikymu, mokėjimo pareiga, jei sutartyje šis klausimas neaptartas?*
- f) *Kas šioje situacijoje turėtų mokėti Bendrijos nario mokesť? Kodėl?*
- g) *Kas turėtų kaupti lėšas namo remontui?*
- h) *Kaip manote, ar šioje situacijoje nuomos mokesť privalo mokėti UAB „Bendrūnė“, ar konkretūs darbuotojai? Kodėl?*

3. G. Vardukas, kuris su V. Pavardeniu bendrosios dalinės nuosavybės teise valdė 64,45 kv. m ploto butą, sužinojęs, jog V. Pavardenis išnuomojo vieną iš dviejų bute esančių kambarių, kreipėsi į teismą ir prašė pripažinti negaliojančia V. Pavardenio ir R. Vardaitės sudarytą gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį, nes V. Pavardenis patalpas išnuomojo negavęs bendraturčio sutikimo, be to, gavo pajamų už ieškovui priklausančios patalpų dalies nuomą. G. Vardukas savo ieškinį grindė CK 4.75 str. 1 d., kurioje nustatyta, kad bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojamas ir disponuojama bendraturčių sutarimu. Šiuo atveju V. Pavardenis dėl kambario nuomos ne tik nesitarė, bet net neįspėjo apie tokį ketinimą – G. Vardukas pats mielai būtų apsigyvenęs išnuomotame kambaryje. G. Vardukas taip pat paaiškino, kad pirmiausiai V. Pavardenis turėjo pasiūlyti pasitvirtinti ir įregistruoti naudojimosi butu tvarką, kad nuomininkė žinotų, kuria buto dalimi galima naudotis, o kuria – ne. Tuo tarpu V. Pavardenis atsiliepime nurodė, kad jam priklauso 1/2 buto, todėl jis ir išnuomojo tik vieną kambarį. V. Pavardenio įsitikinimu, jis G. Varduko neprivalėjo įspėti apie planuojamą sudaryti nuomos sutartį, nes G. Vardukas tikrai nebūtų ketinęs iš bendraturčio nuomotis vieno kambario, turėdamas visas galimybes naudotis likusia buto dalimi. V. Pavardenis taip pat paaiškino, kad, sudarydamas nuomos sutartį, jis prisidėjo ir prie G. Varduko interesų tenkinimo, nes butas ilgą laiką buvo nenaudojamas ir sukėlė nemažai nuostolių. G. Vardukas nurodė, jog V. Pavardeniui, kaip pusbroliui, turėjo būti žinoma, jog jis neseniai išsiskyrė ir jam reikalinga gyvenamoji patalpa, o išnuomotas kambarys G. Vardukui kelia daug teigiamų prisiminimų.

- a) *Paaiškinkite, ar bendraturtis privalėjo informuoti G. Varduką apie planuojamą sudaryti nuomos sutartį. Kodėl?*
 - b) *Įvertinkite, ar galioja V. Pavardenio ir R. Vardaitės sudaryta gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis, sudaryta be vieno iš bendraturčių sutikimo.*
 - c) *Ar atsakymas į a) klausimą keistųsi, jei bendraturčiai būtų sudarę susitarimą dėl naudojimosi butu tvarkos nustatymo?*
 - d) *Aptarkite, kaip šiuo konkrečiu atveju turėtų būti apibrėžtas ir įvardytas gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties objektas: kaip kambarys, kaip 1/2 buto dalis ar kitaip?*
 - e) *Pasisakykite dėl abiejų ginčo šalių argumentų pagrįstumo.*
 - f) *Kokį sprendimą priims teismas? Ar teismo sprendimas gali priklausyti nuo to, ar R. Vardaitė būtų laikoma sąžininga, ar nesąžininga nuomos sutarties šalimi? Atsakymą pagrįskite.*
4. S. Vardenis kreipėsi į teismą ir iš H. Vardėno prašė priteisti 55 452 Eur nuomos mokesčio pagal 2011 m. liepos 1 d. nuomos sutartį nuo 2013 m. spalio 2 d. ir 80 000,11 Eur delspinigių. H. Vardėnas pateikė priešieškinį, kuriame nurodė, kad 2015 m. kovo 3 d. ne dėl jo kaltės bute kilo gaisras, o S. Vardenis nedarė kapitalinio remonto, ir prašė priteisti 41 000 Eur nuostolių, nes turėjo nedelsdamas išsinuomoti kitą gyvenamąją patalpą, kuri buvo brangesnė. S. Vardenis paaiškino, kad daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika nuo daikto perdavimo perėjo nuomininkui, todėl jis privalėjo užtikrinti, kad gaisrininkai būtų iškviešti laiku ir gaisras būtų užgesintas, o ar jo kaltės tikrai nėra, policija dar nenustatė. Kol kas išsiaiškinta, kad H. Vardėnas į butą buvo prileidęs tiek smilkalų dūmų, kad tik nudegus vienai buto sienai suvokė, jog tai ne smilkalų, o degėsių kvapas. Dar daugiau, S. Vardenis nemano, jog butui buvo reikalingas kapitalinis remontas – pakako tik kosmetiškai aptinkuoti ir nudažyti sienas, pakeisti buto duris, langus ir sukloti parketą, o tai nelaikytina kapitaliniu remontu. H. Vardėnas pareiškė, kad jis siūlėsi tai padaryti, tačiau tik nuomos sutartį pakeitus į panaudos. S. Vardenis su pasiūlymu nesutiko, nes dėl gaisro nebuvo jo kaltės, o priešieškinio taip pat prašė netenkinti, kadangi H. Vardėnas turėjo teisę gauti teismo leidimą ir su juo atlikti, jo žodžiais tariant, kapitalinį remontą, o vėliau išieškoti remonto kainą iš nuomotojo ar įskaityti tą kainą į nuomos mokesť. Kadangi H. Vardėnas tokių veiksmų nesiėmė, tai liudija, kad jis suvokė, jog butui reikalingas ne kapitalinis, o paprastas remontas. Be to, tai, kad H. Vardėnas pasirinko daug brangesnį butą, yra jo veikimas savo rizika, o buvusio nuomininko užgaidų S. Vardenis neprivalo kompensuoti.
- a) *Paaiškinkite, kuo skiriasi paprastas ir kapitalinis remontas.*
 - b) *Kam tenka pareiga atlikti nuomojamos gyvenamosios patalpos paprastąjį ir kapitalinį remontą?*
 - c) *Kaip manote, kokios rūšies remontas buvo reikalingas konkrečioje situacijoje?*

- d) *Kas privalėjo daryti buto remontą? Kiek šiam atsakymui reikšmingas S. Vardenio teiginys, kad daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika nuo daikto perdavimo pereina nuomininkui?*
- e) *Ar atsakymams į ankstesnius klausimus turėtų įtakos policijos nustatyta aplinkybė, kad H. Vardėnas į butą buvo prileidęs tiek smilkalų dūmų, jog tik vėliau suvokė buvus degėsių kvapą?*
- f) *Ar tenkintinas S. Vardenio ieškinys? Kuria apimtimi? Kodėl?*
- g) *Ar tenkintinas H. Vardėno priešieškiniis? Kuria apimtimi? Kodėl?*

5. D. Vardytė, paveldėjusi dviejų kambarių butą, jį išnuomojo dviem studentams. Po dviejų mėnesių atvykusi apžiūrėti, kaip nuomininkai rūpinasi išsinuomota patalpa, bute rado gyvenančius penkis asmenis – po du kiekviename iš kambarių, o vieną įsikūrusį net prieškambaryje. Kadangi nuomininkų draugai nesutiko išsikelti geruoju ir tikino neturintys kitos gyvenamosios vietos, D. Vardytė kreipėsi į teisumą ir prašė nutraukti gyvenamosios patalpos nuomos sutartį, nes butas subnuomotas be jos sutikimo, o subnuomininkai nemoka nuomos mokesčio, t. y. jai priklausančiame bute gyvena neteisėtai. Be to, asmuo, gyvenantis prieškambaryje, net negali būti laikomas subnuomininku, nes jam subnuomota patalpa neatitinka gyvenamųjų patalpų nuomos objektui keliamų reikalavimų. Nuomininkai teisme paaiškino, kad visais atvejais nuomos sutarties nutraukimas turi būti vertinamas proporcingumo aspektu, t. y. ar pažeidimas (trijų asmenų apgyvendinimas) yra toks esminis, kad būtų pagrindas nutraukti teisėtai sudarytą ir galiojančią sutartį (CK 6.189 str.), kuri šalims turi įstatymo galią. Nutraukus sutartį, jie privalėtų išsikelti, o šiuo metu jiems sesija – neturėdami kur gyventi, neišlaikytų egzaminų ir būtų šalinami iš universiteto. Subnuomodami patalpas, jie jokios žalos nepadarė, nes komunalines paslaugas apmoka pagal faktinį sunaudojimo kiekį, o apgyvendinti asmenys – jų būsimosios antrosios pusės, t. y. būsiami šeimos nariai. Bylos nagrinėjimo metu D. Vardytė patikslino ieškinį ir prašė ne tik nutraukti sutartį, bet ir iškeldinti visus jos bute gyvenančius asmenis.

- a) *Paaiškinkite, ar nuomininkui be nuomotojo sutikimo subnuomojus gyvenamąją patalpą, tai sudaro savarankišką pagrindą nutraukti sutartį.*
- b) *Kokie yra gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo ypatumai, lyginant su kitomis nuomos rūšimis?*
- c) *Kokie yra vienoje patalpoje gyvenančių asmenų iškeldinimo ypatumai?*
- d) *Aptarkite, kiek konkrečiu atveju yra pagrįstas reikalavimas iškeldinti visus bute gyvenančius asmenis.*
- e) *Ar ta aplinkybė, kad apgyvendinti asmenys – būsiami šeimos nariai, turi įtakos šiam ginčui spręsti?*
- f) *Ar leidimą kitiems asmenims gyventi išsinuomotoje patalpoje šiuo atveju galima kvalifikuoti kaip subnuomą? O kaip panaudą?*

- g) *Ar galima gyvenamosios patalpos nuomos, subnuomos ar panaudos sutartis, kurios objektas – prieškambaris? Ar šios patalpos ypatumai galėtų būti savarankiškas pagrindas iškeldinti prieškambaryje gyvenantį asmenį?*
- h) *Kiek reikšminga aplinkybė, kad visi bute gyvenantys asmenys teigia neturintys kitos gyvenamosios vietos? Ar tokiu atveju galima nutraukti sutartį?*
- i) *Kiek šiam ginčui reikšminga tai, kad nuomininkai tvarkingai moka nuomos bei komunalinius mokesčius?*
- j) *Pasisakykite, kaip teisingai derėtų išspręsti ginčą konkrečioje situacijoje.*

6. Pasikeitus Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos vadovui, naujasis vadovas pastebėjo, jog nuo 2003 m. viename iš Kuršių nerijos nacionaliniam parkui patikėjimo teise perduotų butų gyvena D. Vardenis su šeima. Vadovui pareikalavus išsikelti geruolu, o D. Vardeniui atsisakius tai padaryti, pirmasis pareiškė nutraukiantis gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį ir kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė D. Vardenį nedelsiant iškeldinti su visais šeimos nariais. Ieškovas nurodė, kad D. Vardenis nei šio buto nuomos sutarties sudarymo metu, nei dabar nedirbo ir nedirba Kuršių nerijos nacionaliniame parke, todėl akivaizdu, jog buvo sudaryta komercinės nuomos sutartis ir turi būti taikomas CK 6.614 str., kuriame aiškiai įtvirtinta, jog nuomotojui suteikiama teisė vienašališkai, prieš tai įspėjus nuomininką, nutraukti komercinėmis sąlygomis nuomojamų gyvenamųjų patalpų neterminuotą nuomos sutartį. D. Vardenis pareiškė, kad ši gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis sudaryta nekomerciniais tikslais, nes nuomos sutartyje neaptarti konkretūs atlyginimo už komunalines paslaugas klausimai, o D. Vardenis už šias paslaugas moka pagal faktiškai gaunamas sąskaitas faktūras. Nacionalinio parko direkcijos vadovas paaiškino, kad bet kuris viešasis juridinis asmuo privalo savo turtą valdyti ir naudoti atsižvelgdamas į viešojo intereso, visuomeninės naudos, racionalumo ir efektyvumo kriterijus, o šiuo atveju gyvenamosios patalpos (buto) suteikimas visiškai pašaliniam asmeniui, kai gyvenamoji patalpa reikalinga darbuotojams, kurie kasdien važinėja iš Šilutės, visiškai neatitinka šių principų. Nacionalinio parko direkcija nėra butų nuoma užsiimantis asmuo, nes butai jai perduoti darbuotojams bei svečiams apgyvendinti. Bylos nagrinėjimo metu paaiškėjo, kad D. Vardenė laukiasi trečiojo vaiko, – ji nurodė, jog negalima atsisakyti sudaryti gyvenamosios patalpos nuomos sutartį su asmeniu, ją pratęsti arba nustatyti labiau nuomininką varžančias sąlygas vien todėl, kad tas asmuo yra nėščia moteris arba turi nepilnamečių vaikų, išskyrus atvejus, kai tokį atsisakymą pateisina gyvenamosios patalpos dydis arba jos areštas. Šiuo atveju gyvenamosios patalpos dydis tinkamas, patalpa neareštuota, todėl nėra jokio pagrindo sutarčiai nutraukti. Direkcijos vadovas nurodė, kad nuomininko sutuoktinės nėštumo faktas negali būti laikomas pagrindu, pateisinančiu jų gyvenimą patalpose, kurios reikalingos Ieškovo darbuotojams.

- a) *Kaip suprantama komercinėmis sąlygomis nuomojamų gyvenamųjų patalpų sutartis?*
- b) *Pagal kokius kriterijus gali būti nustatomas komercinis gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties pobūdis?*
- c) *Kaip nustatoma, ar tam tikros patalpos yra tarnybinės?*
- d) *Ar galima teigti, kad D. Vardenis gyvena tarnybinėse patalpose? Kodėl?*
- e) *Ar viešasis juridinis asmuo turi teisę nuomoti jam patikėjimo teise perduotas patalpas asmenims, nesusijusiems su patalpas valdančiu subjektu?*
- f) *Ar tai, kad nuomininko sutuoktinė yra nėščia moteris, yra pagrindas ne nutraukti nuomos sutarties?*
- g) *Kokiomis teisės normomis remdamiesi spręstumėte ginčą ir kokį sprendimą priimtumėte? Atsakymą pagrįskite.*
7. UAB „Braškė“ kreipėsi į teismą, prašydama nutraukti 2006 m. spalio 8 d. jos ir D. Vardaitienės sudarytą gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį ir iškeldinti ją iš šios gyvenamosios patalpos. UAB „Braškė“ nurodė, kad nutraukus darbo sutartį su D. Vardaitiene, praėjus šešioms mėnesiams nuo išėjimo dėl išsikraustymo įteikimo dienos, ji vis tiek liko gyventi šioje gyvenamojoje patalpoje. D. Vardaitienė pateikė priešieškinį, kuriuo prašė kompensuoti jai 10 000 Eur neturtinės žalos dėl nepagrįstai keliamo reikalavimo išsikelti, nes: i) jai suteikta gyvenamoji patalpa nebuvo įregistruota kaip tarnybinė; ii) nuomos sutartyje nėra numatyta, kad jai išnuomojamos būtent tarnybinės patalpos; iii) esant šiems faktams, sutarties nuostata, kad ji gali būti nutraukta nuomotojo reikalavimu, jeigu nuomininkas yra nutraukęs darbo santykius su nuomotoju, negali būti taikoma kaip prieštaraujanti imperatyvioms įstatymo normoms – sutartis gali būti nutraukta tik nuomininkui pažeidus sutarties sąlygas. UAB „Braškė“ pareiškė, kad sutartyje aiškiai konstatuota, jog patalpos išnuomojamos tik darbo įmonėje laikotarpiui, o tai, kad sutarties pavadinime nėra žodžio „tarnybinė“, ar tai, kad patalpos neįregistruotos kaip tarnybinės, tėra formos reikalavimai, kurie negali turėti viršenybės prieš sutarties turinį. Sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai ir atsižvelgiant į tikruosius šalių ketinimus (CK 6.193 str.).
- a) *Paaiškinkite, kokių būdu tam tikra gyvenamoji patalpa gali įgyti tarnybinės patalpos statusą.*
- b) *Ar šiuo konkrečiu atveju, atsižvelgiant į a) punkte išvardytus argumentus, galima teigti, jog D. Vardaitienė gyvena tarnybinėje patalpoje?*
- c) *Įvertinkite D. Vardaitienės atsikirtimų pagrįstumą ir reikšmę šios bylos kontekste.*
- d) *Ar tenkintinas D. Vardaitienės reikalavimas dėl neturtinės žalos priteisimo? Kodėl?*
- e) *Kaip manote, ar teisėta ir galiojanti yra sutarties nuostata, numatanti, kad sutartis gali būti nutraukta nuomotojo reikalavimu, jeigu nuomininkas yra nutraukęs darbo santykius su nuomotoju? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo to, ar patalpa pripažinta tarnybine, ar ne?*

- f) *Kiek šiam ginčui teisingai išspręsti reikšmingas tikrųjų sutarties šalių ketinimų aiškinimasis? Atsakymą pagrįskite.*
8. Vilniaus miškų urėdija 2014 m. vasario 13 d. nuomos sutartimi išnuomojo lovų tipo kambarį trimis nuomininkėms: A. Vardaitei, G. Pavardėnaitei ir O. Vardonienei. G. Pavardėnaitei ištekėjus, ji kartu su savimi atsivedė gyventi sutuoktinį, o gimus vaikui, kitų nuomininkių sutikimu, apgyvendino ir šį. Bendrabučio administratorius, nustatęs šį faktą, nedelsdamas vienašališkai nutraukė nuomos sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo bei dėl to, kad G. Pavardėnaitė kitoms nuomininkėms sudaro neįmanomas sąlygas gyventi: naktimis verkia vaikas, prie vyro nejauku persirengti ir pan. G. Pavardėnaitei ir jos šeimos nariams atsisakius išsikelti, motyvuojant tuo, kad CK nuostatos leidžia išsinuomotoje patalpoje apgyvendinti savo šeimos narius ir kad gretimame bendrabutyje jos kolegė taip pat gyvena su šeima, nuomotojas kreipėsi į teismą, prašydamas iškeldinti šią nuomininkę su šeimos nariais ir visu jiems priklausančiu turtu. Šalia išnuomoto kambario tame pačiame bloke atsilaisvinus gretimam kambariui, G. Pavardėnaitė taip pat kreipėsi į teismą ir prašė jos šeimai pripažinti teisę į gretimą laisvą kambarį, remiantis CK 6.603 str. 2 d.
- a) *Paaiškinkite, kaip suprantamas lovų tipo bendrabutis. Kokia yra lovų tipo bendrabučio kambarių nuomos specifiška?*
- b) *Aptarkite, ar G. Pavardėnaitė turėjo teisę kambaryje apgyvendinti savo sutuoktinį bei naujagimį.*
- c) *Ar atsakymui į b) klausimą turi įtakos kitų kambario nuomininkių sutikimo ar nesutikimo faktas?*
- d) *Paaiškinkite, ar nuomotojas turėjo teisę nutraukti sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo ir (arba) dėl to, kad nuomininkė sudaro neįmanomas sąlygas gyventi kitoms nuomininkėms.*
- e) *Kokia tvarka sprendžiama dėl nuomininkų iškeldinimo ir kokios aplinkybės turi reikšmės, nagrinėjant šį klausimą?*
- f) *Aptarkite, ar teismas turėtų iškeldinti visus tris šeimos narius, ar kelis, ar nė vieno iš jų.*
- g) *Paaiškinkite, ar G. Pavardėnaitės šeimai taikomos garantijos, numatytos CK 6.603 str. 2 d., kuriomis remdamasi ji prašo jos šeimai pripažinti teisę į gretimą laisvą kambarį.*
9. J. ir G. Vardeniai, naudodami nuotolines ryšio priemones, t. y. informindami užsakymą per viešbučio interneto svetainę, sudarė viešbučio kambario nuomos sutartį. Sudarydami minėtą sutartį, J. ir G. Vardeniai patvirtino sutarties sąlygas, kuriose buvo aiškiai konstatuota, kad, neinformavus apie neatvykimą į viešbutį bent prieš 12 valandų, iš anksto apmokėtos rezervacijos duomenys negali būti panaikinti arba pakeisti, o sumokėta suma negražinama. Stipriai sunegalavus G. Vardenio motinai, pora atsisakė kelionės į Paryžių ir informavo viešbutį, kad

neatvyks, prašydami grąžinti pervestas lėšas. Viešbučio „Paryžietė“ administracijos darbuotojai nurodė, kad J. ir G. Vardeniai, patvirtinę, jog sąlygos jiems yra aiškios, suprantamos bei visiškai atitinkančios jų valią, nebegali nutraukti sutarties ir praranda teisę susigrąžinti visą sutartos paslaugos kainą, nes viešbutis, rezervavęs kambarį, prarado galimybę rezervuoti jį kitam klientui, kuris galimai tikrino viešbučio užimtumą tuo metu, kai pora jau buvo rezervavusi kambarį. Išgirdęs šį argumentą, G. Vardenis paaiškino, kad pagal CK 6.721 str. 1 d. klientas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, nors paslaugų teikėjas jau pradėjo ją vykdyti. Tuo tarpu viešbučio administracijos darbuotojai paaiškino, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai jų nesaisto, dėl to sutuoktiniams derėtų pasidomėti Europos Sąjungos teise; kita vertus, šalys sudarė nuomos, o ne paslaugų teikimo sutartį, dėl to G. Vardenio nurodyta nuostata yra visiškai netinkama ir šalių ginčui netaikytina. J. ir G. Vardeniai, pasipiktinę tokiais argumentais, nutarė nutraukti sutartį dėl esminės šalių nelygybės, remdamiesi CK 6.228 str.

- a) Aptarkite, kokie ypatumai būdingi viešbučio kambario nuomos sutartims.
- b) Kokie teisės aktai taikytini sprendžiant šį konkretų šalių ginčą?
- c) Ar, sprendžiant šį ginčą, turi reikšmės tai, kad sutuoktinių pora sutartį sudarė naudodamasi nuotolinėmis ryšio priemonėmis? Kodėl?
- d) Ar teisūs viešbučio administracijos darbuotojai, negrąžindami pinigų?
- e) Ar sutuoktiniai turi teisę nutraukti sutartį dėl esminės šalių nelygybės?
- f) Ar skirtųsi situacija, jei sutuoktiniai būtų rezervavę vietą ne viešbutyje, o nakvynės namuose? Kodėl?
- g) Konstatuokite, kaip turėtų būti sprendžiamas šis ginčas.

10. Vilniaus miesto savivaldybė kreipėsi į teismą ir prašė iš jai priklausančių patalpų iškeldinti A. Vardienę, kuri į ginčo butą įsikėlė be jokio teisėto pagrindo ir čia gyvena net ir po tikrosios buto nuomininkės mirties 2015 m. liepos 2 d. A. Vardienė, atvykusi į teismą, nurodė, kad nuo 2005 m., kaip buvusios nuomininkės šeimos narė, gyvena šiame bute, savivaldybės atstovai niekada jokių pretenzijų jai nereiškė, ji mokėjo mokesčius, todėl teismo prašė įpareigoti savivaldybę sudaryti su ja nuomos sutartį. Savivaldybės atstovai nurodė, jog šeimos nariu galima laikyti tik giminaitį, sutuoktinį ar sugyventinį, o šiuo atveju nuomininkės ir A. Vardienės giminystės ryšys nesieja, ji nėra sutuoktinė ar sugyventinė ir net negalėtų tokia būti, nes Lietuvos Respublikos įstatymai draudžia vienos lyties asmenų santuoką ar partnerystę. Be to, jei A. Vardienė būtų norėjusi įgyti šeimos narės statusą, būtų kreipusis į teismą dėl pripažinimo nuomininkės šeimos nare. Dabar to padaryti nebėra galimybių, nes asmuo šeimos po mirties sukurti negali. Tuo atveju, jei tarp A. Vardienės ir nuomininkės buvo sudaryta subnuomos sutartis, tai ji turi būti laikoma negaliojančia, nes savivaldybė nedavė sutikimo, o jei buvo sudaryta panaudos sutartis –

tai, nuomininkei mirus, panaudos sutartis baigiasi, nors įstatymai ir nenumato socialinio būsto panaudos galimybes. Be to, savivaldybė pažymėjo, kad visi savivaldybėms priklausantys butai *de facto* yra socialinio būsto statusą turinčios gyvenamosios patalpos, o tam, kad būtų galima gyventi socialiniame būste, būtina stoti į socialinio būsto laukiančių asmenų eilę. A. Vardienė nurodė, kad jai nebuvo būtina stoti į eilę, nes ji turėjo ir tebeturi gyvenamąją vietą.

- a) *Aptarkite, kokie asmenys gali būti laikomi nuomininko šeimos nariais.*
- b) *Ar, nuomininkui praradus nuomos teisę, jo šeimos nariai taip pat praranda teisę gyventi konkrečioje patalpoje? Kodėl?*
- c) *Ar A. Vardienė, įvertinus savivaldybės pateiktus argumentus, gali būti laikoma mirusios nuomininkės šeimos nare?*
- d) *Kas ir kokia tvarka asmenis pripažįsta nuomininko šeimos nariais?*
- e) *Įvertinkite teiginio, kad savivaldybėms priklausantys butai de facto yra socialinio būsto statusą turinčios gyvenamosios patalpos, pagrįstumą.*
- f) *Kokie yra iškeldinimo iš socialinio būsto pagrindai ir jų ypatumai?*
- g) *Paaiškinkite, ar ieškovė turi teisę iškeldinti A. Vardiенę, ar privalo sudaryti nuomos sutartį.*
- h) *Aptarkite, ar buvusi nuomininkė turėjo teisę: a) subnuomoti jai išnuomotą gyvenamąją patalpą A. Vardienei; b) perduoti patalpą naudotis panaudos teise.*
- i) *Pateikti teismo sprendimo rezoliucinės dalies projektą.*

11. Namu nuomos terminui artėjant link pabaigos, sutuoktiniai ėmė aiškintis, kaip reikėtų elgtis, jei, suėjus nuomos terminui, Pardavėjas (jo atstovas) vis dar nebūtų išsikraustęs iš patalpos ir atsisakytų tai padaryti. V. Pavardenis nuvyko pas antstolę pasiteirauti, ar ji iškeldintų nuomininką ir jo šeimos narius su visu jų turtu, tačiau antstolė paaiškino, jog ji tėra teismo sprendimų vykdytoja ir vienasmeniškai šio proceso inicijuoti negali. Tuo metu policijos pareigūnai nuomotojui išaiškino, kad jie, iškeldinant asmenį, dalyvauja kartu su antstoliu, o patys savarankiškai iškeldinimo funkcijos taip pat neatlieka. Policijos atstovas, be kita ko, nurodė, kad, ketinant asmenį iškeldinti, visų pirma turi būti nutraukta nuomos arba panaudos sutartis, todėl V. Pavardenienė ėmėsi analizuoti Sutartį, ieškodama nuomos sutarties nutraukimo pagrindų. V. Pavardenis, matydamas, kad sutuoktinei sunkiai sekasi narplioti teisinės vingrybes, patarė nevargti, nes suėjus nuomos terminui, t. y. 2015 m. liepos 1 d., nuomos sutartis ir taip bus pasibaigusi. Tuomet sutuoktinei iškilo klausimas, ar tai reiškia, kad 2015 m. liepos 1 d. Pardavėjas vis dar turės teisę gyventi name, ar paskutinė jo teisėto gyvenimo diena yra 2015 m. birželio 30 d. V. Pavardenio kolega, kuris jau ne kartą jį buvo konsultavęs teisiniais klausimais, patarė pasidomėti, ar, nutarus iškeldinti asmenį, turintį mažamečių vaikų, nebūs susidurta su teisinėmis kliūtėmis ir (ar) ribojimais.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) Išanalizavę Sutarties nuostatas, paaiškinkite, kokiais atvejais gali būti nutraukta nuomos sutartis.
- b) Aptarkite, ar Namu nuomos sutartį reikėtų nutraukti ir tuo atveju, jei sutuoktiniai Pardavėją norėtų iškeldinti jau po 2015 m. liepos 1 d., t. y. pasibaigus nuomos terminui.
- c) Ar nuomos sutarties nutraukimas atimtų teisę ir neatlygintinai naudotis Name esančiais kilnojamaisiais daiktais? Kodėl? Atsakykite remdamiesi Sutarties nuostatų analize.
- d) Kokia tvarka turėtų būti nutraukiama Namu nuomos sutartis?
- e) Kokia tvarka nuomininkai galėtų būti iškeldinti iš Namu?
- f) Ar Pardavėjas, turintis mažamečių vaikų, gali būti iškeldintas? Kodėl?
- g) Kaip manote, kuri diena yra paskutinė Pardavėjo gyvenimo Name diena?
- h) Kokį vaidmenį, iškeldinant asmenis, atlieka antstoliai bei policijos atstovai?
- i) Ar f) punkte aptartu atveju (kai nuomininkas turi mažamečių vaikų) iškeldinimo procese turėtų dalyvauti Vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovai? Atsakymą pagrįskite.

6.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
3. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
4. PILIPAITĖ, R. Nuomininko ir subnuomininko teisinės padėties skirtumai. *Juristas*, 2007, 6 (45).
5. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-15180.
3. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 100-2261.
4. Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas. Valstybės žinios, 1992, Nr. 14-378.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 472 „Dėl Valstybės ir savivaldybių gyvenamųjų patalpų nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2001, Nr. 37-1248.

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04930.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-361/2013 (*dėl teisės į būstą įgijimo ir šios teisės apsaugos civilinės teisės prasme*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68/2008 (*dėl gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties objekto; nuomininko šeimos narių teisių*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-217/2013 (*dėl komercinėmis sąlygomis sudaromos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties sampratos; komercinėmis sąlygomis sudaromos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo nuomotojo reikalavimu tvarkos bei nuomininko iškeldinimo*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-369/2014 (*dėl negauto nuomos mokesčio apskaičiavimo; gyvenamųjų patalpų nuomos teisinių santykių kvalifikavimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-396/2012 (*dėl nuomininko šeimos narių atsakomybės pagal gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-554/2012 (*dėl terminuotos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties pratęsimo*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-645/2013 (*dėl gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo nuomininkui pažeidus nuomos sutarties sąlygas*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-125-421/2015 (*dėl gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo pagrindų, numatytų CK 6.611 str. ir 6.614 str., santykio*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-289/2008 (*dėl gyvenamųjų patalpų nuomos teisės paveldėjimo*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2009 (*dėl tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomos teisinių santykių; santykio su kitomis nuomos sutarties rūšimis*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-497/2010 (*dėl tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sampratos ir teisinio reglamentavimo; nuomininko ir jo šeimos narių iškeldinimo iš tarnybinių gyvenamųjų patalpų*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. liepos 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-307/2007 (*dėl gyvenamųjų patalpų nuomos bendrabučiuose*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-473/2009 (*dėl socialinio būsto nuomos sutarties; iškeldinimo iš gyvenamosios patalpos pagrindų; nuomininko šeimos narių teisių; išvykimo iš nuomojamos gyvenamosios patalpos teisinių pasekmių*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-501/2009 (*dėl socialinio būsto nuomos sutarties nutraukimo ir iškeldinimo*).

15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-51/2010 (*dėl socialinio būsto nuomos sampratos; išskeldinimo iš socialinio būsto*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-410/2010 (*dėl interesų pusiausvyros sprendžiant klausimus, susijusius su išskeldinimu iš socialinio būsto*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-445/2010 (*dėl aplinkybių, kurias būtina įvertinti sprendžiant klausimus, susijusius su išskeldinimu iš socialinio būsto; vaiko teisių apsaugos, išskeldinant iš gyvenamojo būsto*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-557/2011 (*dėl socialinio būsto nuomos sutarties nutraukimo dėl nuompinigių ar mokesčio už komunalinius patarnavimus nemokėjimo*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-560/2011 (*dėl gyvenamosios patalpos laikymo socialiniu būstu*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. sausio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-110/2012 (*dėl socialinio būsto nuomos teisiniams santykiams taikytinų teisės normų; socialinio būsto nuomos sutarties nutraukimo ir nuomininko išskeldinimo, kai nuomininkas gyvenamąsias patalpas subnuomoja tretiesiems asmenims be nuomotojo sutikimo ir kai nuomininkas ilgą laiką nemoka nuomos mokesčio*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-108/2012 (*dėl socialinį būstą reglamentuojančių teisės normų taikymo šalių teisiniams santykiams (dėl nuomininko teisės į patuštintas patalpas, kai jo teisė nuomotis kitą dalį savivaldybei priklausančių gyvenamųjų patalpų atsirado CK 6.598 ir 6.602 str. normų pagrindu)*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-554/2012 (*dėl teisės į socialinio būsto nuomą; nuomininkų išskeldinimo iš socialinio būsto pasibaigus nuomos sutarties terminui*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-60/2013 (*dėl socialinio būsto nuomos santykių atribojimo nuo kitų gyvenamųjų patalpų nuomos; savivaldybei nuosavybės teise priklausančios gyvenamosios patalpos teisinio statuso ir teismų praktikos aiškinant jį; nuomos santykių tęstinumo; nuomos ir kitų mokesčių nemokėjimo*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-197/2013 (*dėl išskeldinimo iš nuomotų patalpų proporcingumo ir pagrįstumo*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-97/2014 (*dėl socialinio būsto sampratos; socialinio būsto nuomos sutarties nutraukimo*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-192/2014 (*dėl proporcingumo nutraukiant savivaldybei nuosavybės teise priklausančios gyvenamosios patalpos (socialinio būsto) nuomos sutartį ir išskeldinant iš nuomojamos patalpos*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-225/2014 (*dėl teisės į būsto neliečiamybę, savavališkai užimtų patalpų sampratos ir asmens išskeldinimo sąlygų*).

7 TEMA.

Kitos nuomos sutarties rūšys

7.1. Potemės

Vartojimo nuomos sutarties samprata, požymiai ir nuomininko teisių įgyvendinimo bei gynimo būdų ypatumai. Transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutarties santykis su transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutartimi: šalių teisės ir pareigos, santykiai su trečiaisiais asmenimis, atsakomybė už transporto priemonei ir tretiesiems asmenims padarytą žalą. Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutarčių samprata, objekto ir teisės į žemės sklypą ypatumai. Negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties charakteristika, šalių teisių ir pareigų turinys. Nebaigtos statybos statinio ar pastato nuomos sutarties apibūdinimas ir šio objekto nuomininko teisinės padėties ypatumai. Žemės nuomos sutarties charakteristika, jos šalių teisių ir pareigų turinys, nutraukimo ir kitų pabaigos pagrindų problematika. Valstybinės žemės nuomos sutarties ypatumai. Įmonės nuomos sutarties samprata, dalykas, objektas, sudarymo ir vykdymo ypatumai. Išperkamosios nuomos sutarties samprata, požymiai, išnuomoto daikto nuosavybės teisės perėjimo sąlygos ir momentas. Lizingo sutartis, jos samprata, dalykas, objektas, forma, registracija viešajame registre, rūšys, lizingo davėjo ir lizingo gavėjo teisės bei pareigos, lizingo sutarties nutraukimo teisinės pasekmės. Lizingo, išperkamosios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių santykis.

7.2. Teorinė medžiaga

Vartojimo nuomos sutarties samprata. Vartojimo nuomos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią nuomotojas, t. y. asmuo, kurio nuolatinis verslas – daiktų nuoma, įsipareigoja duoti nuomininkui (vartotojui) kilnojamąjį daiktą laikinai valdyti ir juo naudotis už užmokestį nuomininko ar jo šeimos asmeniniams, namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti, o nuomininkas įsipareigoja mokėti nuomos mokesčių (CK 6.504 str.).

Transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutarties samprata. Transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią nuomotojas įsipareigoja perduoti nuomininkui laikinai naudotis už užmokestį transporto priemonę ir suteikti tos transporto priemonės vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas, o nuomininkas įsipareigoja mokėti nuomos mokesčių (CK 6.512 str.).

Transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutarties samprata. Transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią nuomotojas įsipareigoja suteikti už užmokestį transporto priemonę

nuomininkui laikinai valdyti ir naudotis, o nuomininkas įsipareigoja mokėti nuomos mokestį (CK 6.522 str.).

Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutarties samprata. Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią nuomotojas įsipareigoja už užmokestį perduoti nuomininkui laikinai valdyti ir naudoti arba laikinai naudoti pastatą, statinį ar įrenginį, o nuomininkas įsipareigoja mokėti nuomos mokestį (CK 6.530 str.).

Įmonės nuomos sutarties samprata. Įmonės nuomos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią nuomotojas įsipareigoja už užmokestį perduoti nuomininkui laikinai valdyti ir naudoti įmonę kaip turtinį kompleksą, naudojamą verslui, o nuomininkas įsipareigoja mokėti nuomos mokestį (CK 6.536 str.).

Žemės nuomos sutarties samprata. Žemės nuomos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (nuomotojas) įsipareigoja perduoti už užmokestį kitai šaliai (nuomininkui) sutartyje nurodytą žemės sklypą laikinai valdyti ir naudotis pagal sutartyje numatytą paskirtį ir naudojimo sąlygas, o nuomininkas įsipareigoja mokėti sutartyje nustatytą žemės nuomos mokestį (CK 6.545 str.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutarties samprata. Lizingo (finansinės nuomos) sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (lizingo davėjas) įsipareigoja įgyti nuosavybės teisę iš trečiojo asmens kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais už užmokestį su sąlyga, kad sumokėjus visą lizingo sutartyje numatytą kainą daiktas pereis lizingo gavėjui nuosavybės teise, jeigu sutartis nenumato ko kita (CK 6.567 str.).

Atskirų nuomos sutarčių rūšių teisinis reguliavimas

Vartojimo nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.504–6.511 str. Atsižvelgiant į tai, kad vartojimo nuomos sutartis yra vartojimo sutartis, jai *mutatis mutandis* taikomos CK nustatytos vartojimo sutarčių taisyklės (CK 6.504 str. 2 d.), įskaitant, bet neapsiribojant, CK 6.228¹–6.228¹⁶ str. Vartojimo nuomos sutarčiai netaikytinos CK 6.481 ir 6.482 str. nustatytos taisyklės, reguliuojančios tolesnį naudojimąsi turtu pasibaigus sutarties terminui bei nuomininko pirmenybės teisę atnaujinti sutartį (CK 6.505 str. 2 d.).

Transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutartis reglamentuojama CK 6.512–6.521 str. Jei tokia sutartis atitinka vartojimo sutarčių požymius, jai atitinkamai taikytinos vartojimo nuomos (CK 6.504–6.511 str.) ir kitos vartojimo sutarčių instituto teisės normos, įskaitant, bet neapsiribojant, CK 6.228¹–6.228¹⁶ str. Šiai sutarčiai taip pat netaikomos CK 6.481 ir 6.482 str. nustatytos taisyklės (CK 6.512 str. 2 d.). Atskirų transporto rūšių kodeksai gali nustatyti tam tikrų rūšių transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas ypatumus (CK 6.521 str.).

Transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutartis reglamentuojama CK 6.522–6.529 str. Jei tokia sutartis atitinka vartojimo sutarčių požymius, jai atitinkamai taikytinos vartojimo nuomos (CK 6.504–6.511 str.) ir kitos vartojimo sutarčių instituto teisės normos, įskaitant, bet neapsiribojant, CK 6.228¹–6.228¹⁶ str. Šiai sutarčiai taip pat netaikomos CK 6.481 ir 6.482 str. nustatytos taisyklės (CK 6.522 str. 2 d.). Atskirų transporto rūšių kodeksai gali nustatyti tam tikrų rūšių transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų ypatumus (CK 6.529 str.).

Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.530–6.535 str.

Įmonės nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.536–6.544 str., o CK 6.530–6.535 str. įmonės nuomos sutarčiai taikomos tiek, kiek tai neprieštarauja įmonės nuomos sutartį reguliuojančioms teisės normoms (CK 6.530 str. 2 d.).

Žemės nuomos sutartis reglamentuojama CK 6.545–6.566 str. Atskiri Lietuvos Respublikos įstatymai gali nustatyti žemės sklypų nuomos užsienio valstybių diplomatinėms atstovybėms ar konsulinėms įstaigoms, taip pat žemės sklypų, esančių laisvosiose ekonominėse zonose, jūrų uosto teritorijoje ar kitose specifinėse vietovėse, nuomos ypatumus (CK 6.545 str. 2 d.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutartis reglamentuojama CK 6.567–6.574 str.

Minėtose specialiosiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios nuomos sutartis reglamentuojančios nuostatos (CK 6.477–6.503 str.), o jei tam tikrų klausimų nereguliuoja ir pastarosios taisyklės, jiems taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) normos. Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos literatūros sąrašė.

Atskirų nuomos sutarties rūšių teisinė charakteristika. Visų rūšių nuomos sutartys yra konsensualinės (CK 6.504 str., 6.512 str., 6.522 str., 6.530 str., 6.536 str., 6.545 str., 6.567 str.), dvišalės (CK 6.504 str., 6.507 str., 6.509 str., 6.512 str., 6.514–6.517 str., 6.522 str., 6.524–6.526 str., 6.530 str., 6.536 str., 6.545 str., 6.554–6.556 str., 6.567 str.) ir atlygintinės (CK 6.504 str., 6.510 str., 6.512 str., 6.522 str., 6.530 str., 6.534 str., 6.536 str., 6.545 str., 6.552 str., 6.567 str.).

Atskirų nuomos sutarčių rūšių objektai

Vartojimo nuomos sutarties objektas gali būti nesunaudojamas kilnojamas daiktas (CK 6.504 str. 1 d., 6.228¹ str. 4 d., 4.2 str. 3 d., 4.5 str.).

Transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutarties objektas yra transporto priemonė ir tos transporto priemonės vairavimo ir techninės priežiūros bei kitokios paslaugos (CK 6.512 str. 1 d., 6.515 str. 1 d.).

Transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutarties objektas yra transporto priemonė (CK 6.522 str. 1 d.).

Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutarties objektas yra pastatas (-ai), statinys (-iai) ar įrenginys (-iai) (CK 6.530 str. 1 d.). Kartu su nuomos objektu nuomininkui perduodamos ir teisės naudotis tų pastatų, statinių ar įrenginių užimtu žemės sklypu, būtinu jiems naudoti pagal paskirtį (CK 6.532 str. 1 d.).

Įmonės nuomos sutarties objektas yra įmonė kaip turtinis kompleksas (CK 6.536 str. 1 d., 1.110 str.). Kartu su įmone kaip turtiniu kompleksu nuomininkui perduodamas žemės sklypas, pastatai, statiniai, įrengimai, mechanizmai bei kitos sutartyje numatytos gamybos priemonės, žaliavos, atsargos, apyvartinės lėšos, teisės naudotis žeme, vandeniu ir kitais gamtos ištekliais, pastatais, statiniais ar įrenginiais, kitos su įmone susijusios nuomotojo turtinės teisės, teisė į prekių ar paslaugų ženklą bei firmos vardą ir kitos išimtinės teisės, taip pat perleidžiamos reikalavimo teisės ir perkeliama skolos, numatytos nuomos sutartyje. Teisė valdyti turtą, kuris yra kito asmens nuosavybė, ir juo naudotis, taip pat teisė valdyti žemės sklypą ir gamtos išteklius ir jais naudotis, perduodamos įstatymų nustatyta tvarka (CK 6.536 str. 1 d.).

Žemės nuomos sutarties objektas gali būti valstybinės žemės arba privačios žemės sklypas (jo dalis), suformuotas įstatymų nustatyta tvarka ir įregistruotas Nekilnojamojo turto registre (CK 6.546 str., 1.109 str.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutarties objektas gali būti bet kokie nesunaudojamieji kilnojамieji ir nekilnojамieji daiktai, išskyrus žemę ir gamtos išteklius (CK 6.568 str., 4.1 str., 4.2 str., 4.5 str.).

Atskirų nuomos sutarties rūšių formos

Vartojimo nuomos sutarties forma turi būti rašytinė ar kitokios specialiai nustatytos formos (kvitas, žetonas ir kt.) (CK 6.506 str.), tačiau šios formos nesilaikymas sutarčių nedaro negaliojančiomis, o tik atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais įrodyti šį faktą (CK 1.93 str. 2 d.).

Transporto priemonių nuomos (ir teikiant, ir neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų) sutarčių forma turi būti rašytinė (CK 6.513 str., 6.523 str.), tačiau šios formos nesilaikymas sutarčių nedaro negaliojančiomis, o tik atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais įrodyti šį faktą (CK 1.93 str. 2 d.).

Pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutarties forma turi būti rašytinė (CK 6.531 str. 1 d.), tačiau šios formos nesilaikymas sutarties nedaro negaliojančia, o tik atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais įrodyti šį faktą (CK 1.93 str. 2 d.).

Įmonės nuomos sutartis turi būti vienas rašytinės formos dokumentas, o formos reikalavimų nesilaikymas įmonės nuomos sutartį daro negaliojančia (CK 6.538 str. 1 ir 2 d., 1.93 str. 2 d.).

Žemės nuomos sutarties forma turi būti rašytinė (CK 6.547 str. 1 d.). Prie šios sutarties turi būti pridėtas nuomojamo žemės sklypo planas, o kai žemė nuomojama iki trejų metų, – žemės sklypo schema (CK 6.547 str. 3 d.). Nurodytos formos nesilaikymas sutarties nedaro negaliojančia, tačiau atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais įrodyti šį faktą (CK 1.93 str. 2 d.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutarties forma. Finansinės nuomos sutartis ilgesniam kaip vienerių metų terminui turi būti rašytinė (CK 6.478 str. 1 d.), o visiems kitiems nuomos sutarties atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Atskirų nuomos sutarties rūšių registracija

Vartojimo nuomos, taip pat transporto priemonių nuomos (ir teikiant, ir neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų) sutarčių registracija. Teisės aktai nenumato šių nuomos sutarčių registracijos viešajame registre galimybės.

Pastatų, statinių ar įrenginių, taip pat žemės nuomos sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.), tačiau tik įregistruota viešame registre pastatų, statinių, įrenginių ar žemės nuomos sutartis gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis (CK 6.531 str. 2 d., 6.547 str. 2 d.). Tokios sutartys (išskyrus įrenginių nuomos sutartis) registruojamos Nekilnojamojo turto registre.

Įmonės nuomos sutartis registruotina Nekilnojamojo turto bei Juridinių asmenų registruose, nes tik juose įregistruota įmonės nuomos sutartis gali būti panaudota prieš trečiuosius asmenis (CK 6.538 str. 3 d.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutarties registracijai nustatytos kelios taisyklės. *Pirma*, lizingo davėjas savo nuosavybės teisę į lizingo sutarties objektą, kuris nėra registruojamas daiktas, gali panaudoti prieš trečiuosius asmenis tik tuo atveju, jeigu lizingo sutartis buvo įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (CK 6.572 str. 1 d.) – Sutarčių registre. *Antra*, lizingo sutartis, kurios objektas yra nekilnojamas daiktas, sudaryta ilgesniam kaip vienerių metų terminui, prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudota tik tuo atveju, jeigu ji įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešame registre (CK 6.572 str. 3 d., 6.478 str. 2 d.) – Sutarčių registre ir (arba) Nekilnojamojo turto registre. *Trečia*, lizingo gavėjo bankroto atveju lizingo davėjas gali panaudoti savo teises prieš lizingo gavėjo kreditorius ir administratorių tik tuo atveju, jeigu lizingo sutartis buvo įstatymų nustatyta tvarka įregistruota (CK 6.572 str. 2 d.) – Sutarčių registre ir (arba) Nekilnojamojo turto registre.

Vartojimo nuomos sutarties šalis. Vartojimo nuomos sutarties šalis – nuomotojas – visada yra verslininkas, kurio nuolatinis verslas – daiktų nuoma (CK 6.504 str. 1 d.). Verslininkas gali būti ir fizinis (CK 2.4 str. 2 d.), ir juridinis asmuo ar kita organizacija, taip pat jų padalinys, savo prekybos, verslo, amato arba profesijos tikslais siekiantys sudaryti ar sudarantys sutartis, įskaitant asmenis, veikiančius verslininko vardu arba jo naudai, neatsižvelgiant į jo dalyvių teisinę formą (CK 6.228¹ str. 3 d.). Nuomininkas pagal vartojimo nuomos sutartį visada yra vartotojas – fizinis asmuo, su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (savo ar savo šeimos asmeniniams, namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti – t. y. vartojimo tikslais) siekiantis sudaryti ar sudarantis sutartis (CK 6.228¹ str. 2 d., 6.504 str. 1 d.).

Transporto priemonių nuomos (ir teikiant, ir neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų) sutarčių šalis gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai, tačiau, atsižvelgiant į šioms sutartims būdingų įsipareigojimų pobūdį bei mastą, nuomotojas pagal tokias sutartis paprastai yra (turėtų būti) verslininkas (CK 2.4 str. 2 d., 2.34 str. 3 d., 6.228¹ str. 3 d.).

Pastatų, statinių, įrenginių bei žemės nuomos sutarčių šalis gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai (CK 6.548 str.), tačiau būtina atsižvelgti į specialųjį viešųjų juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str. 2 d.).

Įmonės nuomos sutarties šalis. Nuomotojas pagal šią sutartį yra įmonė nuomojantis juridinis asmuo, kuris, nepriklausomai nuo teisinės formos, turi būti pelno siekiantis subjektas (CK 1.110 str., 6.536 str. 1 d.), o nuomininkas gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas, tačiau būtina atsižvelgti į specialųjį viešųjų juridinių asmenų teisnumą (CK 2.74 str. 2 d.).

Lizingo (finansinės nuomos) sutarties šalis. Lizingo davėjas pagal lizingo sutartį gali būti bankas arba kitas pelno siekiantis juridinis asmuo (CK 6.567 str. 3 d., 2.34 str. 3 d.), o atsižvelgiant į tai, kad lizingo sutartis yra komercinė (CK 6.567 str. 1 d.), lizingo gavėjas taip pat visuomet yra verslo subjektas (CK 2.4 str. 2 d., 2.34 str. 3 d., 2.74 str. 1 ir 3 d.).

Visais atvejais būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

7.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl transporto priemonių nuomos sutarčių

„Transporto priemonių nuoma iš kitų nuomos sutarčių išsiskiria specifiniu nuomos objektu – transporto priemonės valdymas ir naudojimas reikalauja užtikrinti kvalifikuotą vairavimą ir techninę eksploataciją. Transporto priemonių nuomos santykių reglamentavimas skiriasi priklausomai nuo to, kuriai šaliai – nuomotojui ar nuomininkui – tenka šios pareigos. Jeigu vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas teikia nuomotojas,

sutarčiai taikomos CK 6.512–6.521 str. normos. Tuo tarpu ginčo materialiniai santykiai atitinka CK 6.522 str. įtvirtintą transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutarties sampratą. Šių santykių reglamentavimui, kaip specialiosios, skirtos CK 6.522–6.529 str. normos, santykiams, kurių nurodytos normos nereglamentuoja, pagal bendrąsias teisės normų konkurencijos taisykles taikomos bendrosios nuomos sutarčių taisyklės (CK 6.477–6.503 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-173/2011.

2. Dėl pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutarties ypatumų

„Pagal CK 6.477 str. 1 d. ir 6.530 str. 1 d. pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutartis yra dvišalė sutartis, taigi jos šalys turi ir teises, ir pareigas, kurios nustatytos tiek įstatymuose, tiek sutartyje. <...>. Nuomotojas, sudarydamas jam nuosavybės teise priklausančio statinio nuomos sutartį, turi žinoti, kokiai konkrečiai veiklai jis bus naudojamas, ar nuomininko numatyta veikla yra nedraudžiama įstatymų ir pan. <...>. Tokioje situacijoje, kai išnuomotame statinyje nuomininko numatyta veikla vykdyti reikalingas atitinkamas leidimas, o jam gauti – dar ir žemės sklypo detalusis planas, ieškovo kaip nuomotojo ir nuomos objekto savininko pareigos nesibaigia savaime vien pagal šalių nuomos sutartį, kai ten nesusitarta dėl aptariamų atsakovo veiklos leidimui gauti būtinų veiksmų, susijusių su teritorijos sutvarkymu ir planavimu, atlikimo pavedimo atsakovui (nuomininkui).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-9/2008.

3. Dėl žemės nuomos sutarties nutraukimo nuomotojo reikalavimu pagrindu

„Nuomotojas turi teisę CK 6.564 str. 1 d. 1 punkto pagrindu nutraukti žemės nuomos sutartį prieš terminą tik tuo atveju, jeigu nuomininkas naudoja žemę ne pagal sutartį ar pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį ir jei tokie veiksmai iš esmės pažeidžia sutartį, t. y. būtina žemės nuomos sutarties nutraukimo sąlyga yra dėl esminio sutarties pažeidimo atsiradusių neigiamų padarinių (žalos) nuomotojui. <...>. Siekiant nustatyti, ar žemės nuomos sutartis buvo pažeista iš esmės, neužtenka apsiriboti tik CK 6.564 str. 1 d., bet būtina sistemiškai remtis CK 6.217 str. Galimos situacijos, kai žemės nuomos sutarties pažeidimas bus kvalifikuojamas vien tik pagal CK 6.217 str., nes CK 6.564 str. 1 d. pateiktas tik trumpas ir nebaigtinis sutarties pažeidimų sąrašas. <...>. Jei sutartimi sulygta nuomininko prievolė naudoti daiktą tam tikru būdu, vadinasi, šio daikto nenaudojimas ar netinkamas naudojimas yra sutarties pažeidimas. Naudoti reiškia eksploatuoti, vartoti ar kitaip gauti naudą iš daikto naudingųjų savybių. Nenaudojimas – tai jokio ekonominio efektyvumo nesukuriantis

elgesys su daiktu, kai jo naudingosios savybės nėra eksploatuojamos. Taigi daikto (šiuo atveju – žemės), nenaudojimas, kai sutartis reikalauja daiktą naudoti, yra sutarties pažeidimas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2010.

4. Dėl išperkamosios nuomos sampratos

„Tiesiogiai išperkamosios nuomos sutarties sampratos CK neįtvirtinta, tačiau tokia sutarties rūšis išskiriama. CK 6.503 str. 1 d. nustatyta, kad įstatymai arba nuomos sutartis gali numatyti, kad išnuomotas daiktas pereina nuomininkui nuosavybės teise pasibaigus nuomos sutarties terminui arba iki šio pabaigos, jeigu nuomininkas sumoka visą sutartyje numatytą kainą (išperkamoji nuoma). <...>. Išperkamosios nuomos sutartimi gali būti kvalifikuojama sutartis, kai fizinis asmuo asmeniniams poreikiams tenkinti siekia įsigyti daiktą, perimdamas jo valdymą ir naudojimą, o už daiktą jo savininkui sumoka periodinėmis įmokomis <...>. Išperkamosios nuomos teisiniai santykiai gali susiklostyti ir tada, kai daikto nuomotojas nėra daikto savininkas, bet įsipareigoja įgyti išperkamosios nuomos gavėjo nurodytą daiktą iš trečiojo asmens ir perduoti jį nuomininkui naudoti ir valdyti.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-464/2013.

5. Dėl lizingo sutarties sampratos ir požymių

„Sutarties kvalifikavimą lizingo sutartimi lemia jos šalių atliekamų funkcijų bei teisių ir pareigų pasiskirstymas, esminių lizingo požymių buvimas: lizingo sutartimi lizingo davėjas įsipareigoja nuosavybėn įsigyti lizingo gavėjo pageidaujama daiktą tam, kad vėliau jį perduotų lizingo gavėjui valdyti ir naudotis už atitinkamą užmokestį, taigi jis atlieka finansavimo funkciją ir turi tik finansinį interesą; antra, lizingo gavėjas įsipareigoja mokėti lizingo davėjui periodines įmokas už naudojimąsi daiktu, jam tenka didžioji dalis naudos ir rizikos, susijusios su lizinguojamu daiktu; trečia, daiktas naudojamas verslo tikslais. Lizingo sutarties esmė – lizingo davėjo lizingo gavėjui teikiamas finansavimas, kurio forma yra ne piniginė, bet suteikta galimybė lizingo gavėjui valdyti ir naudotis jo verslui reikalingu daiktu, specialiai tam įsigytu lizingo davėjo, mokant už tai lizingo davėjui periodines įmokas, kurių dydis priklauso nuo konkrečios sutarties sąlygų, bet kurios visais atvejais skirtos kompensuoti lizingo davėjo praradimus įsigyjant daiktą (įvertinami sutarties administravimo kaštai, daikto amortizacija jo naudojimo procese ir kt.) bei atlyginti jam už suteiktas finansavimo paslaugas (mokant palūkanas).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-472/2012.

6. Dėl lizingo sutarties nutraukimo teisinių padarinių

„Kai lizingo davėjas pasirenka nutraukti sutartį, jis turi teisę reikalauti grąžinti jam sutarties dalyką bei išieškoti iš lizingo gavėjo tokio dydžio nuostolius, kad jie lizingo davėją grąžintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykdęs sutartį. <...>. Lizingo davėjas iš lizingo gavėjo gali reikalauti tiek nuostolių, kad jie padengtų lizingo davėjo išlaidas, susijusias su lizingo sutarties dalyko įsigijimu, bei lizingo gavėjui suteiktą finansavimą, atėmus iš lizingo sutarties iki jos nutraukimo gautą naudą. <...>. Lizingo sutarties šalių elgesys po sutarties nutraukimo dėl skolininko kaltės pripažįstamas sąžiningu, jeigu lizingo gavėjas nevilkina lizingo sutarties dalyku buvusio daikto grąžinimo lizingo davėjui, bet, priešingai, imasi būtinų priemonių operatyviai sugrąžinti daiktą jo teisėtam savininkui, o lizingo davėjas deda visas būtinas ir protingas pastangas daiktui realizuoti už didžiausią įmanomą kainą arba naujai lizingo sutarčiai dėl paties daikto sudaryti ir taip sumažinti savo galimus nuostolius ir pan. <...>. Nuostolių dydį, jų realumą turi įrodyti lizingo davėjas. Jo teisė į nuostolių, patirtų dėl to, kad jis pats elgėsi neapdairiai, atlyginimą negali būti ginama. <...>. Turto vertė lizingo sutarties nutraukimo ir (ar) turto grąžinimo momentu yra reikšminga, kaip orientacinė vertė, galinti palengvinti įrodinėjimo procesą sprendžiant ginčus dėl lizingo sutarties nutraukimo teisinių padarinių.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-155/2014.

7. Dėl lizingo gavėjo teisės reikalauti grąžinti sumokėtas įmokas sutarties nutraukimo atveju

„Tais atvejais, kai lizingo sutartyje nuosavybės teisės perėjimas lizingo gavėjui nenumatytas, nutraukus sutartį dvišalė restitucija negalima, nes lizingo gavėjas gauta nauda pagal tokią sutartį – tai galimybė valdyti ir naudotis daiktu, kuria jis jau pasinaudojo iki sutarties nutraukimo; aki-vaizdu, kad to grąžinti kitai šaliai neįmanoma. Skirtinga situacija yra tuo atveju, kai lizingo sutartyje buvo numatytas nuosavybės teisės perėjimas ir atitinkamai – lizingo gavėjas mokėjo įmokas ne tik už naudojimąsi daiktu, bet ir išpirkdamas daikto vertę. Esant tokiai lizingo sutarčiai, dvišalė restitucija galima dėl tos įmokų dalies, kuriomis buvo išperkama lizinguojamo daikto vertė. <...>. CK 6.222 str. norma suteikia teisę lizingo gavėjui, kuris mokėjo įmokas pagal lizingo sutartį išpirkdamas daiktą nuosavybėn, reikalauti iš lizingo davėjo grąžinti šias įmokas po to, kai jis grąžino lizingo davėjui lizingo dalyką. <...>. Lizingo davėjo nuostolius dėl netinkamo sutarties vykdymo sudaro skirtumas tarp lizingo gavėjo sumokėtų įmokų ir lizingo dalyko vertės kartu paėmus bei visos sumos, kurią lizingo davėjas būtų gavęs lizingo gavėjui tinkamai įvykdžius sutartį. <...>. Lizingo davėjas, pasinaudojęs teise nutraukti lizingo sutartį, negali reikalauti sumokėti periodines įmokas prieš terminą, tačiau likusi nesumokėta įmokų

suma reikšminga nustatant lizingo davėjo patirtų nuostolių dydį. <...>. Tuo atveju, jeigu būtų konstatuota, kad lizingo gavėjo sumokėtų įmokų suma ir lizingo davėjo susigrąžinto turto vertė viršija lizingo davėjo patirtus nuostolius, tai sutarties sąlyga, kurioje nustatyta lizingo davėjo teisė negrąžinti lizingo gavėjui turto išpirkimo įmokų, turi būti visiškai ar iš dalies netaikoma, o turto išpirkimo įmokos ar jų dalis, likusi išskaičius lizingo davėjo nuostolius, grąžinta lizingo gavėjui restitucijos pagrindu.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-472/2012.

8. Dėl sutarties, kurios objektas – žemės sklypas, aiškinimo lizingo, išperkamios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių kontekste

„Lizingo požymių turinti sutartis, kurios dalykas yra žemės sklypas, negali būti kvalifikuojama kaip lizingo sutartis, tačiau jos pagrindinės sąlygos – daikto valdymas ir naudojimas už atlyginimą, įsigijimas nuosavybėn ir pan. – įstatymo nėra draudžiamos ir gali būti net keleto įvairių sutarčių rūšių kvalifikuojančiais požymiais. Tokiu atveju, atsižvelgiant į konkrečioje sutartyje šalių nustatytas sąlygas, sutarties pobūdį, tikslą, jos elementų tarpusavio ryšį ir dominuojančius bruožus, sutartis gali būti kvalifikuojama vadovaujantis giminingų sutarčių teisės institutų normomis, pvz., kaip išperkamios nuomos, pirkimo–pardavimo išsimokėtinai <...> arba kaip mišri sutartis, nepriskirtina nė vienai konkrečiai sutarties rūšiai. Įstatyme neįtvirtinta draudimo sudaryti privačios žemės nuomos ar pirkimo–pardavimo sutartis, taip pat susitarti dėl šių sutarčių elementų derinio vienoje sutartyje. Taigi aplinkybė, kad sutartis, kurios dalykas yra žemės sklypas, savo sąlygomis yra panaši į lizingo sutartį, savaime nėra pakankama kvalifikuoti ją kaip lizingo sutartį ir konstatuoti jos sąlygų prieštaravimą imperatyviosioms įstatymo normoms <...>. Nagrinėjamoje byloje ginčijama šalių sutartis, kurios pagrindinius bruožus – nuomos ir pirkimo–pardavimo – iš esmės jungia CK glaustai įtvirtintas išperkamios nuomos institutas, kvalifikuotina kaip savo požymiais artima išperkamios nuomos sutarčiai, tačiau atskirioms jos sąlygoms, atsižvelgiant į jų pobūdį, gali būti taikomos ir kitų sutarčių teisės institutų, taip pat bendrosios sutarčių teisės normos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2013.

7.4. Kontroliniai klausimai

1. Ar Civilinio kodekso 6.504 straipsnyje įtvirtinta vartojimo nuomos sutarties samprata suponuoja išvadą, kad nekilnojamojo daikto nuomos sutartis negali būti pripažįstama vartojimo sutartimi?
2. Ar galioja sutartis, kuri atitinka vartojimo nuomos sutarties požymius, tačiau yra sudaryta ilgesniam nei vienerių metų terminui? Ar vartojimo nuomos sutartis gali būti neterminuota?
3. Ar vartojimo nuomos sutartis gali būti laikoma viešąja?

4. Ar nuomotojas gali nutraukti vartojimo nuomos sutartį? Jei taip, kokiu teisiniu pagrindu ir kokių teisinių pasekmių tai sukeltų? Jei ne – kodėl?
5. Kokios yra pagrindinės nuomotojo pareigos vykdant vartojimo nuomos sutartį? Kokie yra jų ypatumai lyginant su bendrosiomis nuomotojo pareigomis?
6. Ar vartojimo nuomos sutartyje gali būti numatyta, kad nuomininkui gražinus daiktą prieš terminą, jam nėra gražinamas nuomos mokestis už likusį laikotarpį?
7. Kuo skiriasi transporto priemonių nuomos teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas sutartis nuo transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutarties?
8. Ar transporto priemonė, išsinuomota ne susisiekimu tikslais, gali būti Civilinio kodekso 6.512 ir 6.522 straipsnio numatytų sutarčių objektas? Jei ne, kaip turėtų būti kvalifikuojama tokia sutartis?
9. Ar transporto priemonių nuomos sutartis, kuria yra teikiamos vairavimo ir techninės priežiūros paslaugos, gali būti kvalifikuojama ir kaip atlygintinų paslaugų teikimo sutartis?
10. Ar fizinis asmuo, kaip nuomotojas, gali sudaryti transporto priemonių nuomos sutartį, kuria yra teikiamos vairavimo ir techninės priežiūros paslaugos? Ar nuomininkui pagal šią sutartį yra keliami kokie nors subjektiškumo reikalavimai?
11. Kaip paskirstoma transporto priemonės nuomos (ir teikiant, ir neteikiant vairavimo ar techninės priežiūros paslaugų) sutarties šalių atsakomybė už transporto priemonei ir tretiesiems asmenims padarytą žalą?
12. Apibrėžkite, kaip suprantamas pastatas, statinys ar įrenginys Civilinio kodekso 6.530 straipsnyje numatytos sutarties prasme. Ar ši teisės norma galėtų būti taikoma komercinės paskirties patalpų, nesudarantių atskiro pastato ar statinio, nuomos sutarčiai?
13. Ar pastatas, statinys ar įrenginys, kuris nėra suformuotas kaip atskiras turtinis vienetas, gali būti nuomos sutarties objektas?
14. Ar pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutartis gali būti sudaryta dėl kilnojamųjų daiktų? Jei taip, kokiam viešajame registre turėtų būti registruojama tokia nuomos sutartis?
15. Kokia yra negyvenamųjų patalpų sutarties samprata? Kokios teisės normos yra taikomos tokiems nuomos santykiams?
16. Kaip suprantama nebaigtos statybos statinio ar pastato nuoma? Ar sutartis, sudaryta dėl nebaigtos statybos pastato ar statinio nuomos, neprieštaruja imperatyvioms įstatymo normoms? Jei ne, kokiomis teisės normomis turėtų būti remiamasi, sprendžiant iš šių santykių kylantį ginčą?
17. Ar nebaigtos statybos statinio ar pastato nuomos sutartis gali būti kvalifikuojama preliminariąja sutartimi?
18. Ar, keičiantis pastato ar statinio baigtumo procentui, atitinkamai turi būti keičiama ir nebaigtos statybos nuomos sutartis?

19. Ar gali būti sudaryta nebaigtos statybos objekto išperkamosios nuomos ar lizingo sutartis?
20. Ar žemės nuomos sutarties objektu gali būti žemės sklypas ar jo dalis, kuri nėra iki galo suformuotas pagal žemėtvarkos projektą?
21. Ar gali būti sudaryta bendrosios nuosavybės teise valdomo žemės sklypo nuomos sutartis? Jei taip, ar tokiai sutarčiai sudaryti yra reikalingas bendraturčio sutikimas?
22. Kokie subjektiškumo reikalavimai yra keliami žemės nuomos sutarties šalims? Ar jie skiriasi, atsižvelgiant į tai, kokia yra nuomojamo žemės sklypo paskirtis?
23. Ar žemės nuomos sutartiniams santykiams taikomas Civilinio kodekso 6.481 straipsnis, nustatantis, kad jeigu pasibaigus sutarties terminui nuomininkas daugiau kaip dešimt dienų toliau naudojasi turtu ir nuomotojas tam neprieštarauja, tai laikoma, kad sutartis tapo neterminuota?
24. Ar gali būti sudaryta neterminuota valstybinės žemės nuomos sutartis?
25. Ar žemės nuomininkas turi pirmenybės teisę atnaujinti nuomos sutartį pagal Civilinio kodekso 6.481 straipsnio nuostatas?
26. Ar žemės nenaudojimas nuomotojui gali būti pagrindas nutraukti žemės nuomos sutartį? Ar atsakymas į šį klausimą būtų kitoks, jei nuomininkas naudotų dalį žemės sklypo?
27. Ar žemės nuomos sutartis gali būti nutraukiama dėl esminio jos pažeidimo, tačiau nesant Civilinio kodekso 6.564 straipsnyje numatytų pagrindų?
28. Kaip galima apibrėžti įmonės nuomos sutarties objektą? Kas yra šios sutarties šalys?
29. Kokiam viešajame registre turi būti registruojama įmonės nuomos sutartis? Kokios yra šios registracijos nebuvimo teisinės pasekmės?
30. Ar prieš sudarant įmonės nuomos sutartį turi būti gauti įmonės kreditorių sutikimai?
31. Ar pasibaigus įmonės nuomos sutarčiai nuomininkui turėtų būti atlyginamas įmonės vertės padidėjimas?
32. Ar kaip alternatyva įmonės nuomos sutarčiai gali būti sudaryta akcijų nuomos sutartis?
33. Kokie yra išperkamosios nuomos sutarties požymiai? Jais remdamiesi, atskleiskite šios ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių santykį.
34. Ar išperkamosios nuomos sutartis gali būti registruojama viešajame registre?
35. Kokiais atvejais šalys gali nutraukti išperkamosios nuomos sutartį? Nurodykite, kur reglamentuojamos išperkamosios nuomos sutarties nutraukimo teisinės pasekmės.
36. Ar nuomininkas, nutraukęs išperkamosios nuomos sutartį, gali reikalauti, kad nuomotojas grąžintų jo už nuomotą daiktą sumokėtas įmokas? Ar toks reikalavimas gali būti pareiškiamas ir dėl išperkamosios nuomos sutartyje nustatytų palūkanų?

37. Kokią lizingo sutarties ir atskirų jos elementų (dalyko, objekto ir kt.) sampratą įtvirtina 1988 m. UNIDROIT Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo? Ar šioje tarptautinėje sutartyje nustatytas lizingo sutarties reglamentavimas atitinka Civilinio kodekso nuostatas? Ar esant prieštaravimų tarp šios konvencijos ir Civilinio kodekso teismai galėtų remtis konvencija?
38. Kokias pagrindines lizingo sutarties taisykles numato 2008 m. UNIDROIT pavyzdinio lizingo įstatymas? Kokia šio dokumento prigimtis ir teisinė reikšmė? Palyginkite šiame dokumente, 1988 m. UNIDROIT Otavos konvencijoje dėl tarptautinio finansinio lizingo ir Civiliniame kodekse įtvirtintą lizingo sutarties reglamentavimą.
39. Kas yra lizingo sutarties objektas? Ar žemės sklypas gali būti lizingo sutarties objektas? O išperkamosios nuomos sutarties?
40. Kokia gali būti lizingo gavėjo mokamų periodinių įmokų sudėtis? Ar tai, kad dalį įmokų sudaro daikto vertei išpirkti skirti mokėjimai, gali reikšti, jog šalys sudarė ne lizingo, o pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartį?
41. Ar lizingo sutartis gali būti laikoma prievolių įvykdymo užtikrinimo būdu? Atsakymą grįškite remdamiesi prievolių įvykdymo užtikrinimo funkcijomis.
42. Kokie yra lizingo sutarties formos reikalavimai ir kokios yra jos nesilaikymo teisinės pasekmės?
43. Kokiame konkrečiame viešajame registre ar registruose registruojama lizingo sutartis? Ar jame (juose) gali būti registruojamos visos lizingo sutarties rūšys?
44. Ar lizingo sutartis gali būti kvalifikuojama vartojimo sutartimi?
45. Kuo finansinis lizingas (angl. *financial leasing*) skiriasi nuo veiklos (operacinio) lizingo (angl. *operational leasing*)? Ar tai, kad Civilinio kodekso XXX skyrius pavadintas „Lizingas (finansinė nuoma)“, suponuoja, jog šio skyriaus nuostatos nėra taikomos veiklos (operaciniam) lizingui? Jei ne, ar tuomet apskritai Lietuvos civilinėje teisėje yra pripažįstama veiklos (operacinio) lizingo sutartis?
46. Kaip suprantamas grįžtamasis lizingas (angl. *sale and lease back*)? Ar jis gali būti laikomas finansinio lizingo rūšimi? Ar grįžtamasis lizingas reglamentuojamas Civiliniame kodekse?
47. Kas yra lizingo sutarties šalys? Ar turto, kuris yra lizingo sutarties objektas, pardavėjas (trečiasis asmuo) yra lizingo sutarties šalis?
48. Ar tarp lizingo davėjo ir lizingo objekto pardavėjo (trečiojo asmens) sudaryta pirkimo–pardavimo sutartis gali būti laikoma sutartimi trečiojo asmens naudai? Ar lizingo sutartis atitinka daugiašalės sutarties požymius?
49. Ar lizingo davėjas turi teisę nutraukti sutartį, jeigu lizingo gavėjas yra sumokėjęs daugiau kaip pusę lizingo sutartyje numatytų periodinių įmokų?

50. Kas gali sudaryti lizingo davėjo dėl lizingo sutarties nutraukimo patirtus nuostolius? Kaip apskaičiuojami lizingo davėjo nuostoliai, jeigu jis dėl to paties turto sudaro naują lizingo sutartį? Ar lizingo davėjas, nutraukęs sutartį, gali reikalauti sumokėti netesybas ir (ar) palūkanas?
51. Ar lizingo davėjui nutraukus lizingo sutartį lizingo gavėjas visais atvejais praranda iki tol sumokėtas periodines įmokas ir (ar) teises į lizingo sutarties objektą? Kaip reikėtų vertinti situaciją, kai lizingo davėjas, nutraukęs sutartį, lizingo objektą parduoda trečiajam asmeniui už didesnę kainą nei jo įsigijimo vertė?
52. Ar lizingo davėjas turi teisę reikšti reikalavimą pripažinti jam nuosavybės teisę į lizingo sutarties objekto dalį, proporcingą jo iki sutarties nutraukimo sumokėtoms įmokoms?
53. Ar lizingo gavėjas, gindamas savo dėl lizingo sutarties nutraukimo pažeistas teises, gali remtis nepagrįsto praturtėjimo institutu,?
54. Ar lizingo gavėjas turi teisę nutraukti lizingo sutartį? Jei taip, kokiais pagrindais ir kokios gali būti šio nutraukimo teisinės pasekmės?
55. Ar pardavėjas gali nutraukti lizingo objekto pirkimo–pardavimo sutartį? Jei taip, kaip tokiu atveju savo pažeistas teises galėtų ginti lizingo gavėjas?
56. Ar lizingo sutartis gali būti laikoma išperkamosios nuomos sutarties rūšimi?
57. Palyginkite lizingo (finansinės nuomos), išperkamosios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis. Kas šias sutartis sieja? Kokie yra pagrindiniai skiriamieji jų požymiai?
58. Ar lizingo sutartis gali būti laikoma išperkamosios nuomos sutarties rūšimi?
59. Ar Civilinio kodekso 6.574 straipsnyje numatytos lizingo sutarties nutraukimo teisinės pasekmės gali būti taikomos išperkamosios nuomos sutarčiai?
60. Kuo skiriasi lizingo ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių nutraukimo pagrindai ir teisinės pasekmės?
61. Koks yra vartojimo kredito, išperkamosios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių tarpusavio santykis? Ar šios atskiros sutartys gali sudaryti mišriąją sutartį?
62. Ar Vartojimo kredito įstatymas gali būti taikomas lizingo, išperkamosios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartims?
63. Ar tai, kad iki 2011 m. balandžio 1 d. galiojusios Civilinio kodekso 6.886 straipsnio redakcijos 2 dalyje buvo įtvirtinta, jog „*vartojimo kredito sutartimi taip pat laikoma pirkimo–pardavimo išsimokėtinai (išperkamosios nuomos) ar kita panašaus pobūdžio sutartis*“, reiškė, kad pirkimo–pardavimo išsimokėtinai ir išperkamosios nuomos sutartys buvo laikomos vartojimo kredito sutarties rūšimis, o pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis buvo tapatinama su išperkamosios nuomos sutartimi?

7.5. Užduotys

1. UAB „Ratai +“ 2016 m. sausio 2 d. sutartimi UAB „Vandenis“ įsipareigojo perduoti laikinai valdyti ir naudotis automobilį „Land Cruiser“, o nuomininkė – jį priimti ir mokėti nuomotojai nuomos mokesį už kiekvieną transporto priemonės naudojimo parą. Sutartimi taip pat buvo nustatytas paros nuvažiuotų kilometrų limitas (600 km). UAB „Vandenis“ įsipareigojo, viršijus nuvažiuotų kilometrų limitą, mokėti papildomą mokesį už kiekvieną viršytą kilometrą, tačiau jau 2016 m. sausio 10 d. nuomotojui pareiškė, kad, nuvykus į Vokietiją, automobilis sugedo ir jo nebegalima eksploatuoti, todėl nuomos mokesčio nemokės. Kadangi automobilio remontas būtų užtrukęs, UAB „Vandenis“ pargabeno automobilį tralu į Lietuvą. Nuomininkės teigimu, automobilis sugedo dėl nuomotojos kaltės, todėl laikėsi pozicijos, jog UAB „Ratai +“ turi atlyginti jos patirtus nuostolius (už atliktus remonto darbus, gyvenimo, viešbučio, transportavimo, kelionės išlaidas). UAB „Ratai +“ pareiškė priešiškinį, kuriuo iš UAB „Vandenis“ prašė priteisti 3 100 Eur žalos atlyginimo bei 4 500 Eur nuomos mokesčio už pavėluotą automobilio grąžinimą. Bendrovė nurodė, kad, vykdant šalių pasirašytą nuomos sutartį, techniškai tvarkingas automobilis buvo perduotas ieškovei viena diena iki nuomos termino pradžios, todėl negali būti jokios nuomotojos kaltės. Priešingai, yra nuomininkės kaltė ir papildomi neteisėti veiksmai – nuomininkė 2016 m. sausio 8 d. pasirašė susitarimą su UAB „Ratai +“ darbuotoju, kuriame, be įsipareigojimo atlyginti žalą, nurodyta, kad ji yra informuota apie remonto darbų ir detalių kainas, nors darbuotojas neturi teisės pasirašinėti jokių susitarimų – tai matyti iš Juridinių asmenų registre esančių duomenų. Be to, kadangi nuomininkas neteikė informacijos apie automobilio buvimo vietą, įtardama, kad automobilis gali būti pagrobtas, UAB „Ratai +“ kreipėsi į Kriminalinės policijos Autotransporto priemonių grobimo skyrių dėl galimo automobilio pasisavinimo. Perduodant automobilį, priėmimo–perdavimo aktu konstatuota, kad vizualiai matomas priekinio bamperio apatinės dalies lūžis. Kadangi automobilis buvo sugadintas galbūt atsitrenkus į kliūtį, tai UAB „Vandenis“ turi atlyginti 3 100 Eur žalos, o dėl pavėluotai grąžinto automobilio – 4 500 Eur automobilio nuomos mokesčio nuo 2016 m. sausio 2 d. iki 2016 m. vasario 1 d.
- a) *Kokios yra UAB „Ratai +“ ir UAB „Vandenis“ sudarytos sutarties esminės sąlygos?*
 - b) *Konkrečiai įvardykite šios sutarties dalyką.*
 - c) *Paaiškinkite, kuriam subjektui teko automobilio atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika.*
 - d) *Kokias pareigas, susijusias su automobilio fizine bei technine būkle, šiuo atveju turėjo UAB „Ratai +“ ir kokias – UAB „Vandenis“?*

- e) *Ar abi šalys tinkamai įvykdė d) punkte įvardytas pareigas? Kodėl?*
- f) *Paaiškinkite, kuriam subjektui tenka pareiga remontuoti automobilį.*
- g) *Kas turėtų padengti transporto priemonės transportavimo tralu į Lietuvą, remonto darbų, gyvenimo, viešbučio bei kelionės išlaidas? Pasisakykite dėl kiekvienos išlaidų rūšies atskirai.*
- h) *Ar UAB „Vardenis“ privalo atlyginti UAB „Ratai +“ prašomą priteisti žalą?*
- i) *Ar UAB „Vardenis“ privalo sumokėti UAB „Ratai +“ nuomos mokesčių iki automobilio grąžinimo dienos? Kodėl?*
- j) *Ar UAB „Ratai +“ darbuotojo pasirašytas susitarimas dėl žalos atlyginimo teisiškai įpareigoja bendrovę vykdyti šį susitarimą? Kodėl? Paaiškinkite ir įvertinkite susitarimo teisinę galią, remdamiesi konkrečiomis CK nuostatomis.*
- k) *Ar situacijos sprendimas keistųsi, jei UAB „Vardenis“ būtų išsinuomojusi transporto priemonę su vairuotoju? Atsakymą pagrįskite.*

2. J. Vardenis, vėlai vakare grįždamas iš kokteilių baro, gatvėje susistabdė taksi automobiliu važiavo namo. Pusiaukelėje automobilį sustabdė kelių policijos pareigūnai, norėdami patikrinti, ar taksi vairuotojas laikosi taksi automobiliams ir taksi paslaugas teikiantiems subjektams keliamų reikalavimų, tačiau vairuotojas paaiškino, kad jis teikia automobilių nuomos su vairuotoju paslaugas ir būtent tokia veikla nurodyta jo verslo liudijime. Tuo tarpu į pokalbį įsiterpęs J. Vardenis išreiškė poziciją, jog automobilių nuoma, teikiant vairavimo paslaugas, ir taksi paslauga iš esmės yra ta pati paslauga, tačiau nesusipratimų kyla dėl to, kad taksi veikla Civiliniame kodekse nereguliuota: abiem atvejais klientas ne nuosavu automobiliu yra pristatomas į pageidaujama vietą už atlygį ir nėra atsakingas nei už automobilio techninę būklę, nei už ką nors kita. Policijos pareigūnų informuotas apie privalomą rašytinę sutarties formą, J. Vardenis nusistebėjo, kodėl taip sunkinama vartotojų padėtis – jei abiem šalims patogų susitarti žodžiu, kokiam nors įstatyme įtvirtintas formos reikalavimas negali paneigti šalių valios gauti taksi paslaugą, t. y. išsinuomoti automobilį su vairuotoju. Be to, jei Valstybinė mokesčių inspekcija išdavė verslo liudijimą konkrečiai veiklai, vadinasi, taksi paslaugos yra prilyginamos automobilio su vairuotoju nuomai ir teikiamos teisėtai.

- a) *Kokios yra transporto priemonių nuomos, teikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugas, sutarties esminės sąlygos?*
- b) *Kur reglamentuojami teisiniai santykiai, susiklostantys teikiant taksi paslaugas?*
- c) *Paaiškinkite, ar automobilio nuomos sutartis, pagal kurią yra teikiamos ir vairavimo paslaugos, gali būti traktuojama kaip susitarimas dėl taksi paslaugų.*

- d) *Kaip automobilio nuomos sutartyse, pagal kurias teikiamos ir vairavimo paslaugos, paskirstoma daikto atsitiktinio žuvimo ir (ar) sugedimo rizika?*
- e) *Ar galimos automobilio nuomos sutartys, pagal kurias teikiamos vairavimo, bet neteikiamos techninės priežiūros paslaugos? Kodėl?*
- f) *Išvardykite visus Jums žinomus skirtumus tarp transporto priemonių nuomos teikiant ir neteikiant vairavimo bei techninės priežiūros paslaugų sutarčių.*

3. UAB „Zelmija“, su kuria savivaldybė nutraukė negyvenamųjų patalpų nuomos sutartį, kreipėsi į teismą, prašydama pripažinti jos teisę į ilgalaikę savivaldybei priklausančių negyvenamųjų patalpų nuomą, o sutarties nutraukimą pripažinti negaliojančiu. Patikslintu ieškiniu bendrovė prašė įpareigoti savivaldybę vykdyti 2003 m. savivaldybės tarybos sprendimą, kuriuo nuspręsta sudaryti nuomos sutartį su UAB „Zelmija“. Savivaldybės atstovai paaiškino, kad 2003 m. savivaldybės tarybos sprendimas suteikė teisę nuomoti negyvenamąsias patalpas, skirtas socialinių paslaugų veiklai, tačiau tai, kad sprendime neapartas atlygis už valstybinės žemės, ant kurios stovi pastatas, nuomą, nesudaro pagrindo nuomininkei apskritai nemokėti žemės nuomos mokesčio. Nėgana to, tikėtina, kad UAB „Zelmija“ nemokėtų ir nekilnojamojo turto mokesčio, nes nemoka net nuomos mokesčio, todėl savivaldybei naudingiau rasti abu šiuos mokesčius mokėsiantį sąžiningą nuomininką. Savivaldybės juridinio skyriaus atstovas taip pat paaiškino, kad savivaldybė, be kita ko, visuomet vertina ir ekonominių paslaugų teikimo aspektą: gyventojams emigravus bei persikėlus į didžiuosius miestus, socialinių paslaugų poreikis labai sumažėjo, todėl dalį patalpų tikslingiau būtų perduoti Vaikų dienos centrui, kuriame rengiamos specialios programos emigrantų paliktiems vaikams. UAB „Zelmija“ pareiškė, kad ji neketina mokėti žemės nuomos mokesčio, nes jos patalpos yra antrame aukšte; be to, savivaldybės sprendime toks mokeskis nenurodytas. Aiškindami šią aplinkybę, savivaldybės atstovai atskleidė, kad UAB „Zelmija“ visą patalpų nuomos laiką kategoriškai atsisakydavo sudaryti patalpų nuomos sutartį, kurioje buvo numatytas atlygis ir už žemės nuomą. Bylos nagrinėjimo metu paaiškėjo du svarbūs aspektai: (i) UAB „Zelmija“ nuo 2003 m. naudojosi ir sprendimu nesuteikta papildoma patalpa, dėl to savivaldybė prašė priteisti nuomos mokesť už visą naudojimosi šia patalpa laiką; (ii) vėliau savivaldybė į bylą pateikė įrodymų, kad dalis UAB „Zelmija“ naudojamų patalpų ginčo metu išnuomota Vaikų dienos centrui, todėl teismas šioje dalyje bylą nutraukė.

- a) *Paaiškinkite, ar tarp šalių buvo sudaryta sutartis. Įvardykite, kokios rūšies nuomos sutartis buvo arba turėjo būti sudaryta.*
- b) *Kokia forma taikoma a) punkte įvardytos sutarties rūšiai?*
- c) *Kokios yra b) punkte įvardytos sutarties formos nesilaikymo teisinės pasekmės?*

- d) Kokios a) punkte įvardytos sutarties esminės sąlygos?
- e) Kaip manote, ar savivaldybės tarybos sprendimo priėmimas yra pakankamas pagrindas konstatuoti, jog sutartis sudaryta bei kad ji išreikšta tinkama forma? Kodėl?
- f) Kokie yra savivaldybės tarybos sprendimu sudarytos nuomos sutarties (nepriklausomai nuo šios konkrečios situacijos) nutraukimo ypatumai?
- g) Ar UAB „Zelmija“ privalo mokėti ir už naudojimąsi papildoma, sprendime neaptarta patalpa?
- h) Ar tai, kad g) punkte įvardyta patalpa naudotasi be rašytinės sutarties, gali sudaryti prielaidų toki naudojimąsi kvalifikuoti kaip panaudą? Kodėl?
- i) Paaiškinkite, ar savivaldybė teisėtai ginčo metu dalį patalpų išnuomojo Vaikų dienos centrui.
- j) Pateikite teismo motyvų, kuriais remdamasis jis nutraukė bylą dėl teisės į dalies patalpų nuomą pripažinimo, pavyzdžių.
4. UAB „Saulės vartai“ išsinuomojo soliariumo patalpas su soliariumo veiklai pritaikyta įranga. Laisvose patalpose bendrovė įrengė masažo kabinetą, kirpyklą, auskarų vėrimo bei karpų šalinimo patalpas, taip pat įkūrė pigmentinių dėmių šalinimo lazeriu kabinetą. Nuomotoja UAB „Turtas“ kreipėsi į nuomininkę, nurodydama, kad nutraukia nuomos sutartį, nes tokios veiklos rūšys nebuvo numatytos nuomos sutartyje, todėl yra draudžiamos. Be to, nuomotoja pareiškė, kad patalpos nebuvo išnuomos prekybos veiklai, o UAB „Saulės vartai“ jose pardavinėja savaiminio įdegio kremus, ausų ir bambų auskarus bei plaukų priežiūros priemones ir, tikėtina, nemoka jokių mokesčių valstybei, nes UAB „Saulės vartai“ įstatuose prekybos veikla nenumatyta. UAB „Saulės vartai“ nurodė, kad nuomos sutartyje aiškiai sulygta, jog nuomininkė įgyja teisę naudotis konkrečiomis patalpomis bei soliariumo įranga; kadangi kitose patalpose soliariumų įrangos nebuvo, tai tikėtis, kad ji laikys patalpas tuščias, yra paprasčiausiai nelogiška. UAB „Turtas“ atkirto, kad nesvarbu, kas nurodyta sutartyje – priėmimo–perdavimo akto šalys nepasirašė, todėl UAB „Saulės vartai“ apskritai negalėjo naudotis patalpomis, o juo labiau jų naudoti ne pagal paskirtį ir dar veiklai, kuriai reikalingas specialus medicininės krypties išsilavinimas. UAB „Saulės vartai“ pareiškė nesuprantanti priekaištų priežasties, nes natūralu, jog teikiant soliariumo paslaugas bus prekiaujama savaiminio įdegio bei įdegį skatinančiomis priemonėmis, o likusios laisvos patalpos bus pritaikomos susijusiai grožio sektoriaus veiklai. Juo labiau kad kiekviename grožio salone teikiamos auskarų vėrimo ir kosmetologijos paslaugos.
- a) Įvardykite šalių sudarytos sutarties dalyką.
- b) Kokios rūšies nuomos sutartis buvo sudaryta tarp šalių?
- c) Kokia forma taikoma šios rūšies sutartims?
- d) Kokį vaidmenį sutarties sudarymo procese gali atlikti (jei gali) priėmimo–perdavimo akto pasirašymas?

- e) *Kaip manote, ar UAB „Saulės vartai“, įrengusi masažo kabinetą, kirpyklą, auskarų vėrimo ir karpų šalinimo patalpas bei įkūrusi pigmentinių dėmių šalinimo lazeriu kabinetą, pažeidė sutartį?*
 - f) *Ar galima teigti, kad UAB „Saulės vartai“ patalpas naudoja ne pagal paskirtį?*
 - g) *Kaip vertinate UAB „Turtas“ argumentą, kad UAB „Saulės vartai“ neturi teisės prekiauti konkrečiose patalpose, nes: (i) tai nenumatyta nuomos sutartyje; (ii) tokia veiklos rūšis nenumatyta nuomininkės įstatuose?*
5. J. Vardenis ir G. Pavardenis bendrosios dalinės nuosavybės teise įsigijo žemės sklypą. Parengę projektą trijų butų gyvenamajam namui statyti, teises į šį projektą perleido UAB „JG“, o žemės sklypą minėtai įmonei išnuomojo 99 metams. UAB „JG“ pradėjęs vykdyti statybos darbus, paaiškėjo, kad išsinuomotas žemės sklypas neatitinka prie sutarties pridėto žemės sklypo plano ir duomenų Nekilnojamojo turto registre – realybėje į sklypą iš abiejų pusių buvo įsiterpusios kaimyninių pastatų sienos. UAB „JG“, nustatę šį faktą, pareiškė, jog atsisako žemės nuomos sutarties dėl to, kad nuomos objektas netinkamas naudoti pagal paskirtį, nes sklype neįmanoma pastatyti suprojektuoto daugiabučio. J. Vardenis ir G. Pavardenis nesutiko su nuomos sutarties nutraukimo faktu, nes dėl duomenų neatitikimo nėra jų kaltės – jie ir patys nežinojo, kad sklypo dokumentai neatitinka realios faktinės situacijos, o CK 4.169 str. nenumato vienašališko ilgalaikės nuomos sutarties nutraukimo galimybes. Be to, šį faktą dar turėtų patikrinti Nacionalinė žemės tarnyba, nes UAB „JG“ nėra žemės matavimų ekspertė, o viešojo registro duomenys, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka, laikomi teisingais ir išsamiais. Bendraturčiai taip pat nurodė, kad veiksmų šiai situacijai išsiaiškinti turėtų imtis būtent UAB „JG“, nes, remiantis CK 4.168 str. 2 d., nuomininkas naudojasi išsinuomotu nekilnojamoju daiktu kaip savininkas, tik iš esmės nedidina jo vertės. UAB „JG“ tai daryti atsisakė, motyvuodama tuo, kad negali prisiimti J. Vardenio ir G. Pavardenio, kaip verslo subjektų, veiklos rizikos, be to, sutartis neregistruota viešame registre, todėl šalių sudaryta nuomos sutartis tretiesiems asmenims negalioja.
- a) *Paaiškinkite, kuo skiriasi ilgalaikė nuoma, reglamentuota CK IV knygoje, nuo nuomos, kuri reglamentuota CK VI knygoje. Aptarkite jų panašumus ir skirtumus.*
 - b) *Ar ilgalaikė nuomai gali būti taikomos CK VI knygos nuostatos, ir atvirkščiai? Kodėl?*
 - c) *Ar teisūs bendraturčiai, nurodydami, kad veiksmų šiai situacijai išsiaiškinti turėtų imtis būtent UAB „JG“, nes ji žeme naudojasi kaip savininkė?*
 - d) *Aptarkite, koks yra sutarties nutraukimo ir atsisakymo nuo sutarties santykis.*
 - e) *Ar nutraukti nuomos sutartį arba jos atsisakyti galima nesant kitos šalies kaltės? Kodėl?*

- f) *Kaip manote, ar UAB „JG“ turi teisę nutraukti sutartį?*
- g) *Kas ir kam turėtų atlyginti nuostolius dėl susiklosčiusios situacijos?*
- h) *Ar situacijos sprendimas skirtųsi, jei UAB „JG“ būtų išsinuomojusi ne privačią, o valstybinę žemę? Atsakymą pagrįskite.*

6. VŠĮ „Tautinė atgaiva“ iš savivaldybės dvylikai metų išsinuomojo 10 ha žemės sklypą, kuriame ketino įrengti futbolo stadioną bei žirgų aikštyną, taip pat aikšteles daugiabučių namų gyventojų augintiniams. Savivaldybei VŠĮ „Tautinė atgaiva“ projektas pasirodė priimtinas ir naudingas gyventojams, todėl savivaldybės taryba priėmė sprendimą dėl žemės sklypo nuomos konkrečiai paskirčiai: visuomenės sveikatinimo, aplinkos tvarkymo ir fizinio aktyvumo didinimo veiklai. Praėjus dvejiems metams nuo žemės sklypo nuomos termino pabaigos, savivaldybė, supratusi, kad nuomos terminas yra pasibaigęs, nutarė kreiptis į teismą ir prisiteisti nuomos mokesį už tryliktuosius ir keturiolikuosius naudojimosi žemės sklypu metus arba šią sumą prisiteisti kaip lėšas, sutaupytas be teisinio pagrindo (CK 6.242 str.). VŠĮ „Tautinė atgaiva“ atsiliepime pažymėjo, kad nors valstybinės žemės nuomos terminas yra pasibaigęs, tačiau sutartis, remiantis CK 6.183 str. 2 d., buvo pratęsta šalių konkludentiniais veiksmais – naudojimosi ir neprieštaravimu tokiam naudojimui, todėl nepagrįsto praturtėjimo institutas negali būti taikomas; o tai, kad ji dėl sunkios finansinės situacijos neišgali mokėti nuomos mokesčio, pati informavo savivaldybę – būtent po šio rašto gavimo savivaldybė ir kreipėsi į teismą. Savivaldybės atstovas, perskaitęs atsiliepimą, VŠĮ „Tautinė atgaiva“ nusiuntė pranešimą apie sutarties nutraukimą dėl esminio jos pažeidimo – žemės sklypo naudojimo ne pagal paskirtį, nes 2 ha sklypo apsodinti obelėmis, o vietoj futbolo stadiono įrengtos dvi krepšinio žaidimo aikštelės, taip pat dėl nuomos mokesčio nemokėjimo. VŠĮ „Tautinė atgaiva“ paaiškino, kad nenaudojimu laikomas toks ekonominio efektyvumo nesukuriantis elgesys su daiktu, kai jo naudingosios savybės nėra eksploatuojamos, tuo tarpu netinkamas naudojimas yra vertinamoji kategorija, kurios savivaldybė niekaip neįrodė, nes tiek krepšinio aikštelių sklype įrengimas, tiek obelių sodinimas ir prekyba ekologiškais obuoliais atitinka savivaldybės tarybos sprendime nurodytą paskirtį – tai yra visuomenės sveikatinimo, aplinkos tvarkymo ir fizinio aktyvumo didinimo veikla ir su ja susiję aspektai.

- a) *Kokios yra esminės šalių sudarytos nuomos sutarties sąlygos?*
- b) *Kokie yra a) punkte įvardytos sutarties ypatumai, nulemti šios sutarties objekto?*
- c) *Kokia forma taikytina a) punkte įvardytai sutarties rūšiai?*
- d) *Ar teisi VŠĮ „Tautinė atgaiva“, kad nuomos sutartis buvo pratęsta abiejų šalių konkludentiniais veiksmais?*
- e) *Ar nuo atsakymo į d) klausimą priklauso ir nuomos mokesčio už tryliktuosius ir keturiolikuosius metus priteisimo galimybė?*

- f) *Ar naudojimąsi žemės sklypu po nuomos termino pabaigos, kai nuomotojas aktyviai nereikalauja mokėti nuomos mokesčio, galima kvalifikuoti kaip panaudą?*
- g) *Įvertinkite savivaldybės veiksmus, teikiant pranešimą dėl nuomos sutarties nutraukimo.*
- h) *Ar teismas turėtų tenkinti savivaldybės ieškinį, priteisdamas nuomos mokesčių pagal sutartį, arba CK 6.242 str. pagrindu?*
- i) *Ar VŠĮ „Tautinė atgaiva“ išsinuomotame sklype turėjo teisę sodinti medžius? Kodėl?*
- j) *Ar galima teigti, kad VŠĮ „Tautinė atgaiva“ išnuomotą sklypą naudojo ne pagal paskirtį?*
- k) *Paašškinkite, ar po teismo sprendimo priteisti arba nepriteisti žemės nuomos mokesčio VŠĮ „Tautinė atgaiva“ toliau išliks teisė naudotis konkrečiu 10 ha ploto žemės sklypu.*

7. 2016 m. balandžio 19 d. UAB „Prabanga“ ir UAB „Karasas“ sudarė įmonės nuomos sutartį, pagal kurią nuomotoja – UAB „Prabanga“ – už užmokesį (7 500 Eur per mėnesį) perdavė UAB „Karasas“ laikinai naudoti ir valdyti įmonę UAB „Prabanga“. Prie sutarties buvo pridėtas priedas Nr. 1, kuriame buvo išvardytas visas UAB „Prabanga“ turto kompleksą sudarantis turtas, įskaitant reikalavimo teises įmonės skolininkams ir įmonės skolas kreditoriams. Pagal sutarties nuostatas UAB „Prabanga“ savo lėšomis įsipareigojo paruošti įmonę perduoti, parengti perdavimo–priėmimo aktą ir įmonę perduoti iki balandžio 30 d., o nuomininkė įsipareigojo savo lėšomis paruošti įmonę grąžinti, pasibaigus nuomos terminui, parengti jos grąžinimo aktą bei raštu informuoti apie įmonės grąžinimą jos kreditorius. Nuomininkė, remdamasi sutarties nuostatomis, prieš grąžindama įmonę, privalėjo atkurti įmonės finansinę būklę, lygiavertę buvusiai įmonės perdavimo nuomai dieną. Šalys taip pat susitarė, kad nuomos metu sukauptas pelnas pagal sąskaitą faktūrą išmokamas nuomininkei, o per tą patį laikotarpį susidaręs išsiskolinimas pagal UAB „Prabanga“ sąskaitą faktūrą išmokamas nuomotojai. Nuomininkei taip pat buvo nustatyta teisė į neatskiriamo įmonės pagerinimo išlaidų atlyginimą, jeigu tokiam pagerinimui atlikti buvo gautas nuomotojos sutikimas. Po pusmečio, remdamasi sutarties nuostatomis, UAB „Karasas“ pareiškė ieškinį dėl 6 805 Eur nuostolių atlyginimo už pagal nuomos sutartį perduotos transporto priemonės remontą, nes UAB „Prabanga“ geruoju atlyginti jų nesutiko, teigdama, jog nuomotoja neprisiima UAB „Karasas“ verslo sąnaudų rizikos, o automobilių nuomininkė pasiėmė savavališkai. Reaguodama į šiuos veiksmus, UAB „Prabanga“ nedelsdama nutraukė įmonės nuomos sutartį, nes UAB „Karasas“ neremontavo įmonės administracinio pastato patalpų ir neatliko patalpų rekonstrukcijos. Tuomet UAB „Karasas“ pareiškė ieškinį ir dėl 14 565 Eur nuostolių už pagamintą ir tretiesiems asmenims perduotą produkciją, kuriuos įvardijo kaip nepagrįstą UAB

„Prabanga“ praturtėjimą; ieškinyje nuomininkė taip pat pažymėjo, kad CK 6.497 str. įtvirtina nuomotojo teisę nutraukti nuomos sutartį tik teismo tvarka, dėl to nutraukus sutartį ne teismo tvarka, sutartis negali būti traktuojama kaip nutraukta. Bylą nagrinėjant teisme, paaiškėjo, kad perduodant įmonę, kaip turtinį kompleksą, nebuvo pasirašytas priėmimo–perdavimo aktas, o sutarties priede Nr. 1 tik išvardytas turtas, sudarantis įmonės, kaip turtinio komplekso, sudėtį.

- a) *Paaiškinkite, kokios yra šalių sudarytos sutarties esminės sąlygos.*
 - b) *Įvardykite šios sutarties dalyką bei objektą.*
 - c) *Ar sutarties priedas Nr. 1 gali būti traktuojamas kaip priėmimo–perdavimo aktas?*
 - d) *Paaiškinkite, kokių teisinių pasekmių kyla vykdant sutartį, nepasirašius priėmimo–perdavimo akto.*
 - e) *Konstatuokite, ar pagrįstas UAB „Karosas“ ieškinys dėl 6 805,25 Eur nuostolių atlyginimo už pagal nuomos sutartį perduotos transporto priemonės remontą. Kodėl?*
 - f) *Aptarkite, kokia tvarka taikytina nutraukiant įmonės nuomos sutartį. Įvardykite konkrečius tai reglamentuojančius CK straipsnius.*
 - g) *Koks įspėjimo terminas taikomas nutraukiant įmonės nuomos sutartį?*
 - h) *Ar šiuo atveju UAB „Prabanga“ turėjo teisę nutraukti sutartį? Įvardykite šiam ginčui aktualius CK straipsnius.*
 - i) *Ar UAB „Karosas“ pareiškėtas ieškinys dėl nuostolių už pagamintą ir tretiesiems asmenims perduotą produkciją atlyginimo yra pagrįstas?*
 - j) *Ar atsakymui į i) klausimą turi reikšmės šalių susitarimas, pagal kurį nuomos metu sukauptas pelnas pagal sąskaitą faktūrą išmokamas nuomininkei, o per tą patį laikotarpį susidaręs įsiskolinimas pagal UAB „Prabanga“ sąskaitą faktūrą išmokamas nuomotojai? Atsakymą pagrįskite.*
8. H. Pavardenis, kuriam priklausė penkios paprastosios nematerialiosios vardinės AB „Esarka“ akcijos, šias akcijas ir iš jų kylančias teises išnuomojo J. Vardeniui. Pastarajam nuvykus į visuotinį akcininkų susirinkimą, įmonės vadovas pareiškė, kad J. Vardeniui balsuoti nebus leidžiama, kadangi prie nuomos sutarties nepridėtas H. Pavardenio sutuoktinės sutikimas išnuomoti ir savo teisių dalį. Be to, kadangi iš akcijų kylančių teisių nuomos sutartis iš esmės yra įmonės, kaip turtinio komplekso, dalies nuoma ir tokių teisių nuomininkas įgis teisę spręsti dėl kitų įmonės turtinio komplekso dalių – tokių kaip žemės sklypas, pastatai, statiniai, įrengimai, mechanizmai bei kitos gamybos priemonės, žaliavos, atsargos, apyvartinės lėšos, teisės naudotis žeme, vandeniu ir kitais gamtos ištekliais, pastatais, statiniais ar įrenginiais, teisė į prekių ar paslaugų ženklą bei firmos vardą – likimo, tokia nuomos sutartis turėtų būti registruota viešame registre. Priešingu atveju AB „Esarka“ J. Vardeniui neturinti teisės leisti balsuoti, nes, remiantis viešųjų registru duomenimis, AB „Esarka“ visuotiniame akcininkų

susirinkime balso teisę turi tik H. Pavardenis. Vėliau AB „Esarka“ vadovas poziciją pakeitė ir nurodė, kad Civiliniame kodekse numatytas tik turtinių teisių įkeitimas ar perleidimas, bet ne nuoma, todėl akcijos, kaip vertybiniai popieriai, gal ir galėtų būti nuomos objektas, tačiau jos, atskirtos nuo teisių, yra bevertės, o iš akcijų kylančių teisių nuomos Civilinis kodeksas nenumato. Be kita ko, šios teisės yra neatsiejamai susijusios su asmeniu ir tik pasikeitus akcijų savininkui J. Vardeniui būtų leista balsuoti AB „Esarka“ susirinkime. Kaip alternatyvą AB „Esarka“ vadovas šias teises H. Pavardeniui pasiūlė įkeisti J. Vardeniui. J. Vardenis, remdamasis CK 6.477 str. 2 d., kurioje teigiama, kad nuomos sutarties objektas gali būti bet kokie nesunaudojamieji daiktai, nuvyko pasikonsultuoti su teisininkais, kad šie atsakytų, ar akcijų bei iš jų kylančių teisių nuoma yra galima ir ar tokioms sutartims taikomos įmonės nuomos nuostatos.

- a) *Kokios rūšies sutartį sudarė H. Pavardenis ir J. Vardenis?*
 - b) *Paaiškinkite, ar a) punkte įvardyta šalių sutartis yra teisėtai sudaryta ir galiojanti. Kodėl?*
 - c) *Ar a) punkte įvardytai sutarčiai taikytinos įmonės reglamentuojančios CK nuostatos? Kodėl?*
 - d) *Apie kokius viešuosius registrus kalbama pateiktoje situacijoje?*
 - e) *Ar, norint išnuomoti įmonę kaip turtinį kompleksą, reikalingas kito sutuoktinio sutikimas, jei visos ar dalis įmonės akcijų priklauso vienam sutuoktiniui? Kodėl?*
 - f) *Kaip vertinate teiginį, kad akcijos yra neatsiejamai susijusios su asmeniu?*
 - g) *Įvertinkite AB „Esarka“ vadovo pasiūlymą H. Pavardeniui akcijas įkeisti J. Vardeniui. Ar įkaito (akcijų) turėtojas įgytų teisę balsuoti visuotiniame akcininkų susirinkime?*
9. UAB „Lizingo arka“ ir UAB „Ratelis“ sudarė lizingo sutartį, pagal kurią lizingo davėjas iš UAB „Ratelis“ nurodyto pardavėjo įsigijo nurodytą BMW automobilį. Kadangi automobilis užsienyje buvo konfiskuotas kaip pavogtas, UAB „Ratelis“ tai traktavo kaip *force majeure* ir nustojo mokėti lizingo įmokas. UAB „Lizingo arka“, nesulaukusi trijų įmokų iš eilės, kreipėsi į teismą ir prašė iš lizingo gavėjo priteisti nesumokėtas lizingo įmokas, delspinigius bei negrąžinto turto neišpirtą (likutinę) vertę. UAB „Ratelis“ nesutikęs su tokiu lizingo davėjo reikalavimu, UAB „Lizingo arka“ pažymėjo, jog tais atvejais, kai lizingo gavėjas nurodo lizingo davėjui ne tik pasirinktą daiktą, bet ir pardavėją, iš kurio lizingo davėjas privalo jį nupirkti, kaip buvo šiuo atveju, lizingo davėjas neatsako lizingo gavėjui už jo pasirinkimą, t. y. daikto trūkumus ir pardavėjo prievolių netinkamą vykdymą. Būtent lizingo gavėjas turi imtis apdairumo ir rūpestingumo kriterijus atitinkančių priemonių ir išsiaiškinti galimus daikto trūkumus. UAB „Lizingo arka“ taip pat nurodė, kad ji remiasi CK 6.574 str., pagal

kurį lizingo gavėjui pažeidžiant sutartį, pažeidimų nepašalinus, lizingo davėjas turi teisę reikalauti sumokėti periodines įmokas prieš terminą arba nutraukti lizingo sutartį, o nutraukus sutartį, reikalauti grąžinti jam automobilį bei išieškoti iš lizingo gavėjo tokio dydžio nuostolius, kad jie lizingo davėją grąžintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu lizingo gavėjas būtų tinkamai įvykęs sutartį. Kadangi grąžinti automobilio neįmanoma, nes jis pavogtas, UAB „Lizingo arka“ ir pareiškė reikalavimą grąžinti įmokas, sumokėti delspinigius bei padengti likutinę automobilio vertę. UAB „Ratelis“ nurodė, kad UAB „Lizingo arka“ įprastu atveju turėtų teisę tik arba reikalauti sumokėti įmokas ir delspinigius, arba siekti atgauti objektą ir prašyti atlyginti nuostolius, tačiau šiuo konkrečiu atveju UAB „Ratelis“ pati patyrė nuostolių, nes jau sumokėjo dalį įmokų už prarastą objektą, ir taip sumažino UAB „Lizingo arka“ nuostolius. Dėl šios priežasties iš jos daugiau lėšų negali būti reikalaujama. UAB „Ratelis“ taip pat pažymėjo, kad UAB „Lizingo arka“ turėtų kreiptis į automobilio pardavėją ir iš jo reikalauti nuostolių atlyginimo; pardavėjo lizingo davėjui ji nenurodė, nes tam nebuvo būtinybės – BMW automobiliais Lietuvoje prekiauja vos viena įmonė, todėl lizingo objekto pardavėjo rinktis nebuvo galimybės.

- a) *Paaiškinkite, koks yra pirkimo–pardavimo bei lizingo sutarčių tarpusavio santykis.*
 - b) *Koks yra lizingo ir nuomos sutarčių tarpusavio santykis?*
 - c) *Ar automobilio konfiskavimas traktuotinas kaip force majeure aplinkybė?*
 - d) *Kokių pasekmių sukelia tam tikros aplinkybės pripažinimas force majeure?*
 - e) *Ar UAB „Ratelis“ šiuo konkrečiu atveju privalo mokėti lizingo įmokas?*
 - f) *Ar pagrįstas UAB „Lizingo arka“ reikalavimas? Jei taip, kuria apimtimi; jei ne – kodėl?*
 - g) *Kokiame registre paprastai registruojamos lizingo sutartys?*
 - h) *Ar situacijos sprendimas priklauso nuo to, ar lizingo sutartis buvo registruota viešame registre, ar ne?*
 - i) *Ar situacijos sprendimas priklauso nuo to, kaip buvo įvykdyta CK 6.569 str. įtvirtinta pareiga? Kokia jos teisinė reikšmė?*
 - j) *Kuris subjektas privalo imtis veiksmų, siekiant išieškoti nuostolius iš pardavėjo: lizingo davėjas ar lizingo gavėjas? Ar lizingo davėjas bei lizingo gavėjas būtų laikomi solidariąją reikalavimo teisę turinčiais kreditoriais?*
- 10.** G. Vardenis vartojimo lizingo sutartimi įgijo teisę valdyti ir naudoti fotoaparatu „Olymopus Mju“ 1030, virykle „Indesit Millenium“, svarstyklėmis „Silver Slim–666“, gartraukiu „Baumatic“ S4S2.10–4 bei dulkių siurbliu „Oxygym“. Šeimoje gimus trims vaikams ir dėl padidėjusių išlaidų G. Vardeniui neišgalint laiku mokėti visų įmokų, lizingo davėjas nutraukė sutartį, šį savo veiksma papildomai motyvuodamas tuo, kad G. Vardenis neapdraudė fotoaparato, nors tokiam daiktui dėl jo viešo naudojimo būdinga didesnė pagrobimo grėsmė.

G. Vardenis, nuvykęs konsultacijos pas advokatą, sužinojo, kad lizingo sutartys vartojimo tikslais apskritai negali būti sudaromos, o vartojimo lizingo sutarčių sudarymo galimybės įstatymai nenumato. Be to, G. Vardenis nėra fotografas, kuris iš fotoaparatu vykdomos veiklos gautų pelno. G. Vardeniui taip pat buvo paaiškinta, kad sutartis turi vartojimo nuomos požymių ir galėtų būti kvalifikuojama kaip išperkamosios nuomos sutartis. Pažįstamas teisininkas G. Vardeniui paaiškino, kad jei sutartis būtų pripažinta išperkamosios nuomos sutartimi, jai papildomai būtų taikomos Vartojimo kredito įstatymo nuostatos ir sutartį būtų galima nutraukti tik esant šiame įstatyme numatytoms sąlygoms. G. Vardenis suglumo, nes už įsigytas prekes mokėjo iš savo lėšų, o prie įmokų atskirai nebuvo išskirtos sumos, sudarančios kainos ir palūkanų dalis, todėl taikyti Vartojimo kredito įstatymo jis nematė galimybių. G. Vardenis taip pat prisiminė, kad vasarą kiekvieną mėnesį jis bent kelioms dienoms nuomojasi žoliapjovę ir kartais laiku neatsiskaito, todėl nutarė išsiaiškinti, ar tokiai sutarčiai taip pat būtų taikoma Vartojimo kredito įstatymo teikiama apsauga. Be to, jis bendrovei, su kuria buvo sudaręs vartojimo lizingo sutartį, pareiškė, kad nesutinka su sutarties nutraukimo faktu ir toliau mokės įmokas, o jei ji norinti nutraukti sutartį, privalo G. Vardeniui grąžinti visas sumokėtas lėšas. Bendrovė nurodė, kad G. Vardenio įmokos buvo atlygis už daikto nuomą, todėl ji nieko neprivalo grąžinti.

- a) Aptarkite išperkamosios nuomos ir lizingo sutarčių tarpusavio santykį.
- b) Kaip derėtų suprasti situacijoje vartojamą vartojimo lizingo sąvoką?
- c) Kaip manote, ar analizuojama sutartis galėtų būti traktuojama kaip pirkimas–pardavimas išsimokėtinai?
- d) Paaiškinkite, kokia sutartis buvo sudaryta tarp G. Vardenio ir bendrovės. Įvardykite šios sutarties dalyką.
- e) Kaip vadinamos d) punkte įvardytos sutarties šalys?
- f) Ar G. Vardenis privalėjo apdrausti fotoaparatą?
- g) Ar pagrįstas teiginys, kad šioje situacijoje, nutraukiant sutartį, turėjo būti vadovaujama Vartojimo kredito įstatymo nuostatomis? Kodėl?
- h) Ar galima teigti, kad sutartis nebuvo nutraukta ir G. Vardenis turi teisę toliau mokėti įmokas?
- i) Ar konkrečioje situacijoje taikytinos CK 6.504–6.511 str. nuostatos?
- j) Ar bendrovė, norėdama nutraukti sutartį, privalėtų grąžinti G. Vardenio sumokėtas įmokas, ar šios sumos turėtų būti traktuojamos kaip atlygis už turto nuomą ir dėl to negrąžinamos? Atsakymą pagrįskite.

11. V. Pavardenienei toliau analizuojant Sutartį ir ieškant nuomos sutarties nutraukimo pagrindų, iškilo klausimas, ar situoktiniai laikytini ir žemės sklypo, ant kurio stovi Namas, nuomotojais, nes Sutarties 1.4 punkte aiškiai konstatuota, kad sklypas yra valstybei priklausančiame 0,8000 ha žemės sklype, esančiame Ramunių g., Vilniuje, bei tai,

kad minėtas žemės sklypas pagal Valstybinės žemės sklypo nuomos sutartį ir du vėlesnius susitarimus yra išnuomotas UAB LMF. Įvertinę Sutarties nuostatas, sutuoktiniai suprato, kad žemės sklypo nuosavybės teise jie nevaldo, dėl to neaišku, ar galima išnuomoti sklypą, nepriklausantį nuosavybės teise, be to, neaišku, ar išvis koku nors pagrindu sutuoktiniai gali būti laikomi šio žemės sklypo valdytojais, jei nuomininku sutartyje įvardytas UAB LMF. V. Pavardenio manymu, labiausiai tikėtina, jog V. ir V. Pavardeniai žemės sklypo neišnuomojo, nes atitinkamą sklypo dalį galėjo išnuomoti tik arba valstybė, arba UAB LMF, tačiau galbūt sutuoktiniai galėtų būti pripažinti žemės sklypo nuomininkais. V. Pavardenienė, išgirdusi šiuos svarstymus, pareiškė mananti, kad žemės sklypas ir jame esantys pastatai laikytini priklausiniais, todėl, net neaptarus teisių į žemės sklypą, jiems perėjo ir teisė naudotis žemės sklypo dalimi. Tačiau, nepaisant šių argumentų, V. ir V. Pavardeniai žemės sklypo dalį Pardavėjui galėjo subnuomoti tik turėdami valstybės ir UAB LMF sutikimus, o tokia subnuomos sutartis turėjo būti užfiksuota atskiru dokumentu.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Paaiškinkite, ar nuomotojas gali būti asmuo, kuriam turtas nepriklauso nuosavybės teise. Kodėl?*
- b) *Išanalizavę Sutarties nuostatas, paaiškinkite, ar V. ir V. Pavardeniai gali būti laikomi žemės sklypo, esančio Ramunių g. 14E, Vilniuje, nuomotojais?*
- c) *Išanalizavę Sutarties nuostatas, paaiškinkite, ar V. ir V. Pavardeniai gali būti laikomi žemės sklypo, esančio Ramunių g. 14E, Vilniuje, nuomininkais? O subnuomininkais?*
- d) *Ar Sutarties analizė leidžia teigti, kad sutuoktiniai galėtų būti traktuojami kaip naudojantys žemės sklypo dalį panaudos teise? Kodėl?*
- e) *Ar galima teigti, kad žemės sklypas ir jame esantys pastatai laikytini priklausiniais? Kuris objektas laikytinas kito objekto priklausiniu?*
- f) *Aptarkite, ar sutuoktiniams Namą išnuomojus Pardavėjui, jam perėjo ir sutuoktiniams priklausančios teisės naudotis žemės sklypo dalimi, ar dėl to turėjo būti gauti nuomotojo ir nuomininko sutikimai.*
- g) *Koks yra Pardavėjo statusas žemės sklypo nuomotojo, nuomininko bei sutuoktinių atžvilgiu?*
- h) *Ar atsakymą į kurią nors klausimą keistų sutuoktinių pripažinimas ar nepripažinimas UAB LMF dalyviais? Atsakymą pagrįskite.*

7.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. DIDŽIULIS, L.; STRIPEIKIENĖ, J. Aktualūs finansinės nuomos (lizingo) instituto taikymo klausimai. Privatinės teisės doktrina ir praktika: *Liber Amicorum* Vytautui Pakalniškiui. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
3. GRIKIENYTĖ, A. Lizingo sutartis – už ir prieš. *Juristo patarimai*, 2014, 01 (2).
4. LISAIŠKAS, G. Finansinės nuomos ir tiesioginio lizingo santykis pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą. *Jurisprudencija*, 2003, 47 (39).
5. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
6. MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė*. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
7. MIZARAS, V. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą. *Justitia*, 2003, 1–2 (43–44).
8. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. 1988 m. UNIDROIT Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo <<http://www.unidroit.org/status-leasing-conv-1988>>.
2. 2008 m. UNIDROIT pavyzdinio lizingo įstatymas <<http://www.unidroit.org/instruments/leasing/model-law>>.
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
4. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 91-3891.
5. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 58-1704.
6. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 100-2261.
7. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 32-788.
8. Lietuvos Respublikos sutarčių registro įstatymas. *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 139-7115.
9. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1998, Nr. 54-1492.
10. Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 1-1.
11. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 12-488.
12. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 28-868.
13. Lietuvos Respublikos žemės sklypų perleidimo ir nuomos užsienio valstybių diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms tvarkos bei sąlygų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1993, Nr. 6-114.

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 25-706.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1158 „Dėl Sutarčių registro steigimo ir Sutarčių registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3157.
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 236 „Dėl valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos žemės ūkio paskirčiai (veiklai)“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 18-780.
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04930.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-173/2011 (*dėl transporto priemonių nuomos sutarčių atribojimo; transporto priemonių nuomos neteikiant vairavimo ir techninės priežiūros paslaugų sutarties šalių rizikos, susijusios su transporto priemonės būkle, paskirstymo*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-9/2008 (*dėl statinio nuomos sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumų; nuomininko ir nuomotojo teisių ir pareigų pagal šią sutartį; valstybės institucijų leidimo įtakos sutarčiai*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2012 (*dėl nuomos mokesčio pagal pastatų, statinių ar įrenginių nuomos sutartį apskaičiavimo; teisinio pagrindo teismo sprendimu pakeisti negyvenamųjų patalpų nuomos sutartį, kai joje nurodytas didesnis nei faktinis išnuomotų patalpų dydis*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-203/2007 (*dėl negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sampratos; šios sutarties termino nustatymo, nutraukimo ir nuomininko išskeldinimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-102/2011 (*dėl negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sampratos teisinio reglamentavimo; šios sutarties nutraukimo pagrindų ir tvarkos*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-9-706/2015 (*dėl negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sampratos; nuomotojo atsakomybės už daikto trūkumus, kurie trukdė nuomininkui pagal paskirtį naudotis išsinuomotu daiktu*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-104-686/2015 (*dėl negyvenamųjų patalpų nuomos santykių ir jų teisinio reguliavimo*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-449/2010 (*dėl nebaigto statyti statinio sąvokos ir tokio statinio įregistravimo teisinio reglamentavimo; valstybinės žemės sklypo nuomos sutarties, sudarytos be aukciono, galiojimo*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-54/2008 (*dėl nuomotojo teisės nutraukti žemės nuomos sutartį prieš terminą tuo pagrindu, kad nuomininkas naudoja žemę ne pagal sutartį ar pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį*).

10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-96/2008 (*dėl valstybinės žemės nuomos sutarties nutraukimo pagrindų*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-227/2009 (*dėl pagrindo žemės nuomos sutarčiai prieš terminą nutraukti*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2009 (*dėl valstybinės žemės nuomos santykius reglamentuojančių teisės normų; pagrindų valstybinės žemės nuomos sutarčiai pripažinti sudaryta*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-437/2009 (*dėl žemės naudojimo santykių kvalifikavimo ir pareigos mokėti žemės nuomos mokesčių*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-93/2010 (*dėl reikalavimų valstybinės žemės nuomos sutarčiai sudaryti; valstybinės žemės nuomos termino pasibaigimo padarinių*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2010 (*dėl nuomotojo teisės nutraukti žemės nuomos sutartį teisinio reglamentavimo; nuomos sutarties pažeidimo pripažinimo esminiu*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-284/2011 (*dėl žemės sklypo plano, kaip privalomos valstybinės žemės panaudos ir nuomos sandorių dalies; detaliojo plano reikalingumo keičiant naudojamo sklypo ribas ar teritorijos tvarkymo režimą*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2013 (*dėl valstybinės žemės nuomos sutarties nutraukimo pagrindų nustatymo, kai išnuomotuose žemės sklypuose nuosavybės teisės atkurtos tik į dalį išnuomotos valstybinės žemės*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-696/2013 (*dėl žemės sklypo nuomos sutartyje nustatytos pirmenybės teisės įsigyti nuomojamą žemės ūkio paskirties žemės sklypą aiškinimo; pasirinkto teisių gynimo būdo – perkelti žemės ūkio paskirties žemės pirkėjo teises ir pareigas*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-492/2014 (*dėl vienašalio žemės nuomos sutarčių nutraukimo (ne)teisėtumo; Įmonių restruktūrizavimo įstatymo reikšmės vertinant ginčo sutarčių nutraukimo teisėtumą*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-511/2014 (*dėl žemės sklypo bendraturčio teisės išnuomoti savo dalį; sandorio, sudaryto pažeidžiant CK 6.548 str. 3 d. normą, teisinių padarinių*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-101-469/2015 (*dėl valstybės ir privataus asmens atsakomybės bei kaltės laipsnio paskirstymo kriterijų sprendžiant dėl valstybinės žemės sklypo nuomos sutarties negaliojimo padarinių*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-527/2011 (*dėl išperkamosios nuomos sutarties vertinimo vartojimo kredito teisių santykių kontekste; išperkamosios nuomos ir pirkimo–*

- pardavimo išsimokėtinai sutarčių; vienašališko išperkamosios nuomos sutarties nutraukimo teisinių padarinių).*
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2013 (*dėl sutarties, kurią šalys pavadino lizingo sutartimi, per kvalifikavimo išperkamosios nuomos sutartimi; vartojimo sutartinius santykius reglamentuojančių normų taikymo ginčo sutarčiai*).
 24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-464/2013 (*dėl išperkamosios nuomos sutarčiai taikytino teisinio reglamentavimo; išperkamosios nuomos davėjo nuostolių, atsiradusių nutraukus išperkamosios nuomos sutartį dėl išperkamosios nuomos gavėjo kaltės, dydžio; išperkamosios nuomos davėjo (kreditoriaus) kaltės*).
 25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-413/2013 (*dėl lizingo teisinius santykius reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo; lizingo sutarties ir pirkimo–pardavimo sutarties santykio; lizingo davėjo atsakomybės už daikto trūkumus*).
 26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-472/2012 (*dėl lizingo sutarties sampratos ir požymių; restitucijos ir civilinės atsakomybės aiškinimo bei taikymo lizingo sutarties nutraukimo atveju; lizingo gavėjo teisės reikalauti sumokėtų įmokų grąžinimo sutarties nutraukimo atveju; lizingo sutarties sąlygos, nustatančios teisinius padarinius nutraukus sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo, galiojimo*).
 27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-125/2009 (*dėl lizingo sutarties objekto pardavimo sampratos ir ypatumų*).
 28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-66/2013 (*dėl lizingo davėjo pareigos perduoti lizingo objektą lizingo gavėjui; lizingo sutarties šalių teisių ir pareigų, pasikeitus lizingo gavėjui*).
 29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-31/2010 (*dėl lizingo gavėjo teisės nutraukti lizingo sutartį esant lizingo objekto trūkumams; lizingo davėjo atsakomybės; santykių tarp lizingo davėjo, lizingo gavėjo ir lizingo objekto pardavėjo*).
 30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1/2012 (*dėl lizingo davėjo teisės vienašališkai nutraukti lizingo sutartį ir teisės iš lizingo gavėjo išieškoti nuostolius*).
 31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99/2012 (*dėl nepagrįsto praturtėjimo instituto taikymo nutraukus lizingo sutartį; lizinguojamo daikto rinkos vertės reikšmės restitucijos taikymui nutraukus sutartį*).
 32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-367/2013 (*dėl lizingo sutarties nutraukimo padarinių; lizingo davėjo (kreditoriaus) kaltės dėl nuostolių atsiradimo ar padidėjimo; lizingo objekto vertės nustatymo ir realizavimo kainos, šių aplinkybių įrodinėjimo pareigos paskirstymo šalims*).
 33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2013 (*dėl lizingo davėjo sąžiningumo naudojantis teise iš lizingo gavėjo (laiduotojo) gauti nuostolių atlyginimą; PVM įstatymo nuostaty ir lizingo davėjo teisės gauti iš lizingo gavėjo (laiduotojo) visišką nuostolių atlyginimą santykio*).

34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-628/2013 (*dėl lizingo davėjo teisės, nutraukus lizingo sutartį, reikalauti iš restruktūrizuojamos įmonės gražinti pagal šią sutartį perduotą daiktą*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-623/2013 (*dėl lizingo sutarties nutraukimą ir pakeitimą reglamentuojančių normų aiškinimo ir taikymo; lizingo sutarties nutraukimo padarinių*).
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-40/2014 (*dėl vienašališko lizingo sutarties nutraukimo teisėtumo*).
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2014 (*dėl laiduotojo atsakomybės, lizingo gavėjui netinkamai įvykdžius lizingo sutartį*).
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-155/2014 (*dėl lizingo davėjo teisės vienašališkai nutraukti lizingo sutartį ir nutraukimo teisinių padarinių*).
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-73-686/2015 (*dėl prievolių, atsiradusių iš sutartinių santykių, susijusių su lizingo objektu vykdymo; lizingo davėjo atsakomybės tretiesiems asmenims už lizingo gavėjo padarytą žalą*).
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-113-701/2015 (*dėl lizingo sandorio pripažinimo niekiniu ir jo teisinių pasekmių*).
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-222-611/2015 (*dėl tiesioginio lizingo ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių kvalifikavimo ir atribojimo; teisinių padarinių, nutraukus lizingo sutartį*).
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-341-684/2015 (*dėl lizingo ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarčių atribojimo*).
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2013 (*dėl lizingo ir išperkamosios nuomos sutarčių atribojimo nuo pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutarties*).
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2013 (*dėl lizingo sutarties santykio su išperkamosios nuomos ir pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartimis; lizingo sutarties objekto; šalių sudarytos sutarties nutraukimo teisinių pasekmių, atsižvelgiant į lizingo sutarties esmę*).

8 TEMA.

Rangos sutartis.

Atskiros rangos sutarties rūšys.

**Mokslinio tyrimo, bandomųjų,
konstravimo ir technologinių darbų
atlikimo sutartys**

8.1. Potemės

Rangos sutarties samprata ir ją kvalifikuojantys požymiai. Rangos santykių reglamentavimas DCFR. Rangos sutarties santykis su kitomis sutarčių rūšimis. Rangos sutarties dalykas, objektas, forma ir bendrosios rangos sutarties sąlygos. Rangos sutarties šalys ir jų pagrindinės teisės bei pareigos. Rangos sutarties šalių atsakomybės atsiradimo pagrindai ir sąlygos.

Atskiros rangos sutarties rūšys. Vartojimo rangos sutarties samprata, požymiai, vartotojo teisių įgyvendinimo ir gynimo ypatumai. Statybos rangos sutarties teisinė charakteristika ir viešosios teisės normų įtaka šios sutarties sąlygoms. Statybos rangos sutarties šalių teisių ir pareigų turinys, darbų perdavimo ir priėmimo ypatumai, darbų kokybės garantija. Tarp-tautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) standartinės statybos sutartys (modeliai), jų rūšys, taikymo sritis, praktinė reikšmė ir ypatumai lyginant su įprastinėmis rangos sutarčių sąlygomis. Projektavimo ir tyrimų darbų rangos sutarties dalykas ir objektas, šalių teisės ir pareigos. Rangos darbų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybių biudžeto, sutarties samprata ir turinys.

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių samprata, pagrindiniai požymiai ir santykis su rangos ir atlygintinių paslaugų teikimo sutartimis. Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių dalykas, objektas, šalių teisės, pareigos ir atsakomybė.

8.2. Teorinė medžiaga

Rangos sutarties samprata. Rangos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (rangovas) įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą savo rizika pagal kitos šalies (užsakovo) užduotį ir perduoti šio darbo rezultatą užsakovui, o užsakovas įsipareigoja atliktą darbą priimti ir už jį sumokėti (CK 6.444 str. 1 d.).

Vartojimo rangos sutarties samprata. Vartojimo rangos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią rangovas – verslininkas įsipareigoja pagal užsakovo, kuris yra vartotojas, užsakymą atlikti tam tikrą darbą, skirtą tenkinti buitinius ar asmeninius užsakovo ar jo šeimos poreikius, o užsakovas įsipareigoja priimti darbo rezultatą ir už jį sumokėti (CK 6.672 str. 1 d.).

Statybos rangos sutarties samprata. Statybos rangos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią rangovas įsipareigoja per sutartyje nustatytą terminą pastatyti pagal užsakovo užduotį statinį arba atlikti kitus statybos darbus, o užsakovas įsipareigoja sudaryti rangovui būtinas statybos darbus atlikti sąlygas, priimti darbų rezultatą ir sumokėti sutartyje nustatytą kainą (CK 6.681 str. 1 d.).

Projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutarties samprata. Projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią rangovas (projektuotojas, tyrinėtojas) įsipareigoja atlikti pagal užsakovo užduotį tyrinėjimo ir projektavimo darbus, parengti techninius dokumentus ar sukurti kitokį darbų rezultatą ir perduoti jį užsakovui, o užsakovas įsipareigoja priimti darbų rezultatą ir sumokėti už atliktą darbą (CK 6.700 str.).

Rangos darbų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybių biudžeto, sutarties samprata. Statybos, projektavimo ar tyrinėjimo darbai, taip pat architektūrinė ir inžinerinė veikla bei su ja susijusios techninės konsultacijos valstybės ar savivaldybių reikmėms, kurie finansuojami iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, vykdomi pagal rangos sutartis, sudaromas konkurso tvarka, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis (CK 6.705 str. 1 d.).

Rangos sutarties teisinis reguliavimas. Rangos sutarties bendrosios nuostatos yra reglamentuojamos CK 6.444–6.671 str., o atskirų rangos sutarties rūšių taisyklės įtvirtina CK 6.672–6.706 str. (CK 6.672–6.680 str. reguliuoja vartojimo rangos sutartį, 6.681–6.999 str. – statybos rangos sutartį, 6.700–704 str. – projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutartį, CK 6.705–6.706 – rangos darbų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybių biudžeto, sutartį). Šiose teisės normose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos, taip pat šios temos literatūros sąrašė nurodyti papildomi teisės aktai. Atskirai pažymėtina, kad vartojimo rangos sutarčiai taikomos CK normos, reglamentuojančios vartojimo sutartis (CK 6.672 str. 2 d.), taip pat atitinkamos pirkimo–pardavimo santykius reguliuojančios teisės normos: pavyzdžiui, CK 6.680 str. numato, kad jeigu rangovas neatlieka ar netinkamai atlieka vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas turi teisę pasinaudoti CK 6.334 str. numatytais pirkėjo teisėmis.

Rangos sutarties teisinė charakteristika. Rangos sutartis yra konsensualinė (CK 6.444 str. 1 d., 6.672 str. 1 d., 6.681 str. 1 d., 6.700 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.444 str. 1 d., 6.672 str. 1 d., 6.681 str. 1 d., 6.700 str. 1 d.) ir atlygintinė (CK 6.444 str. 1 d., 6.653 str., 6.672 str. 1 d., 6.676 str., 6.681 str. 1 d., 6.687 str., 6.700 str. 1 d., 6.705 str.).

Rangos sutarties objektas yra tam tikro darbo rezultatas, dažniausiai turintis materialią išraišką. Tai gali būti naujo daikto sukūrimas arba naujų savybių jau esančiam daiktui suteikimas (remontas, patobulinimas ir pan.).

Rangos sutarties forma. Kadangi rangos santykius reguliuojančios teisės normos neįtvirtina specialių rangos sutarties ir jos atskirų rūšių formos reikalavimų, rangos sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.). Tačiau CK 6.662 str. 1 d. nurodyta, kad atliktų darbų priėmimas įforminamas aktu, kuriuo užsakovas be išlygų ar su išlygomis patvirtina priėmęs, o rangovas – perdavęs atliktus darbus. Statybos darbų perdavimas ir priėmimas taip pat įforminamas aktu, kurį pasirašo dvi šalys (6.694 str. 4 d.).

Rangos sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.).

Rangos sutarties šalys (t. y. užsakovas ir rangovas) bendriausia prasme gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Vis tik CK 6.646 str. nurodo, kad įstatymai gali numatyti atvejus, kai tam tikrų rūšių darbai gali būti atliekami tik turint įstatymų nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenciją). Štai Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 str. 49 d. numato, kad statinio statybos rangovu yra laikomas fizinis asmuo, juridinis asmuo, kita užsienio organizacija, turinti šio įstatymo nustatytą teisę užsiimti statyba, o to paties straipsnio 43 d. numato, kad statinio projektuotojas – fizinis asmuo, juridinis asmuo, kita užsienio organizacija, turintys šio įstatymo nustatytą teisę užsiimti statinio projektavimu.

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių sampratos. Mokslinio tyrimo sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią viena šalis (vykdytojas) įsipareigoja pagal kitos šalies (užsakovo) techninę užduotį atlikti mokslinius tyrimus (CK 6.707 str. 1 d.), o bandomųjų, konstravimo ar technologinių darbų sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią viena šalis (vykdytojas) įsipareigoja pagal kitos šalies (užsakovo) techninę užduotį parengti naujo gaminio pavyzdį arba jo gamybos konstrukcijos dokumentus ar naują technologiją, o užsakovas įsipareigoja priimti darbą ir už jį sumokėti (CK 6.707 str. 1 d.).

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių teisinis reguliavimas. Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutartys reglamentuojamos CK 6.707–6.715 str., o šiose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.22816 str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. CK 6.707 str. 4 d. numato, kad šių sutarčių sąlygos turi atitikti šio kodekso ir kitų įstatymų nustatytas normas dėl intelektinės nuosavybės.

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių teisinė charakteristika. Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutartys yra konsensualinės (CK 6.707 str. 1 d.), dvišalės (CK 6.707 str. 1 d.) ir atlygintinės (CK 6.707 str. 1 d., 6.712 str. 1 d.).

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių objektas gali būti nematerialaus pobūdžio arba kitokios paslaugos, nesusijusios su materialaus objekto sukūrimu.

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių registracijos taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.).

Mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų atlikimo sutarčių šalys yra užsakovas ir vykdytojas. Užsakovu pagal šias sutartis gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Tuo tarpu vykdytoju pagal šias sutartis gali būti tik juridinis asmuo (verslininkas), paprastai turintis atitinkamai veiklai įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenciją).

8.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl rangos sutarties požymių

„Tam, kad šalių santykiai būtų kvalifikuojami kaip rangos, būtina nustatyti šiuos požymius: 1) rangos sutarties tikslas yra gauti tam tikrą darbo rezultatą (CK 6.644 str. 1 d., 6.645 str. 1 d.); 2) darbo rezultatas gaunamas rangovui dirbant savo rizika (CK 6.645 str. 3 d., 6.649 str. 1 d. 2 p.); 3) rangovas atlieka darbą, siekdamas tam tikro rezultato, savarankiškai (CK 6.644 str. 3 d., 6.645 str. 3 d.). Kadangi rangos sutartimi įsipareigojama sukurti tam tikrą darbo rezultatą, tai rangos santykius reglamentuojančiose CK normose nustatytas medžiagų ir darbų rezultato atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos paskirstymas šalims (CK 6.649 str.), šalių pareigos, susijusios su atliktų darbų priėmimu (CK 6.662 str.), darbų kokybės garantija (CK 6.663–6.666 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110/2013.

2. Dėl užsakovo pareigos patikrinti ir priimti rangovo atliktus darbus

„CK 6.662 str. yra įtvirtinta užsakovo pareiga priimti rangovo atliktus darbus. Tačiau ši teisės norma nedetalizuoja tinkamo darbų priėmimo, nenustato užsakovui pareigos atlikti tam tikrų matavimų, bandymų ar kitokios rangovo atliktų darbų (jų rezultato) veikimo patikros. Taigi įstatymo nenustatyta, kokių būdu atlikęs darbų priėmimą užsakovas laikomas tinkamai įvykdžiusiu šią pareigą. Bet tai gali būti nustatyta užsakovo ir rangovo sudarytoje sutartyje. <...> net ir tinkamo darbų priėmimo atveju nenurodžius trūkumų, užsakovas nepraranda teisės remtis trūkumų faktu, jeigu trūkumai neakivaizdūs. Tokiais atvejais teismai turi analizuoti trūkumų pobūdį ir tik esant akivaizdžiam trūkumui taikyti CK 6.662 str. 3 dalį.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-112-313/2015.

3. Dėl vartojimo sutartinių santykių reglamentavimo ypatumų

„Vartojimo rangos teisės normomis (CK 6.672–6.680 str.) reglamentuojami tie vartojimo rangos santykių ypatumai, kurie susiję su šių santykių, kaip vartojimo, pobūdžiu, t. y. vartotojo ir verslininko padėties nelygiavertiškumu. Vartojimo sutartinių santykių reglamentavimas visų pirma grindžiamas vartotojo, kaip silpnesniosios sutarties šalies, doktrina; specialiu vartojimo sutartinių santykių reglamentavimu siekiama atkurti sutarties šalių interesų pusiausvyrą, suteikiant vartotojui papildomas teisių apsaugos garantijas, kompensuojančias jo padėties esant sutartiniams santykiams nelygiavertiškumą. Atsižvelgiant į tai, kad vartojimo ranga iš kitų rangos sutarčių išskiriama pagal specifinę sutarties šalių padėtį, vartojimo rangos sutarčiai, be specialiųjų normų, <...> taikoma sutarties aiškinimo vartotojo naudai (*contra proferentem*) taisyklė (CK 6.193 str. 4 d.) ir kt., taip pat kiti įstatymai, susiję su vartotojų teisių apsauga (CK 6.672 str. 3 d.), kurių svarbiausias – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228/2014.

4. Dėl pagal vartojimo rangos sutartį atlikto darbo rezultato priėmimo

„Esant vartojimo rangos santykiams, rangovas, įrodinėjantis, jog darbo rezultatą užsakovui (vartotojui) perdavė ne šalių sutartyje įvardytu dokumentu (arba, jeigu šalių sutartyje toks dokumentas neišvardytas, ne paprastai įforminamu aktu, pavyzdžiui, perdavimo–priėmimo aktu), taip pat turi pareigą įrodyti, kad užsakovui (vartotojui), prieš pasirašant tą dokumentą, buvo išaiškinta to dokumento paskirtis, teisinė reikšmė, taip pat užsakovo (vartotojo) teisė tame dokumente nurodyti priimamo darbo rezultato trūkumus, jeigu tokių yra. Rangovo veiksmai, darbo rezultatą užsakovui (vartotojui) perduodant ne šalių sutartyje įvardytu dokumentu (arba, jeigu šalių sutartyje toks dokumentas neišvardytas, ne paprastai įforminamu aktu, pavyzdžiui, perdavimo–priėmimo aktu) ir neišaiškinus užsakovui (vartotojui), prieš pasirašant tą dokumentą, jo (dokumento) paskirties, teisinės reikšmės, taip pat užsakovo (vartotojo) teisės tame dokumente nurodyti priimamo darbo rezultato trūkumus, vertintini kaip nesąžiningi.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-581/2008.

5. Dėl statybos rangos sutarties kainos keitimo

„Darbų kainos keitimas galimas tais atvejais, kai sulygta statybos kaina yra orientacinė, apytikrė, arba kai kaina nenurodyta, o tik susitarta dėl jos nustatymo kriterijų. <...>. Jei vykdamas rangos sutartį paaiškėja, kad būtina atlikti papildomų darbų ar dėl kitų svarbių priežasčių rangovui tenka didinti kai kurių darbų kainą, sutartyje nustatytą darbų kainą galima keisti ir prievolės vykdymo metu. <...>. Konkretios kainos keitimas prievolių vykdymo metu gali būti tik išimtiniais atvejais. Tokios išimties nustatytos bendrosiose rangos teisinius santykius reglamentuojančiose

normose (CK 6.653 str. 6 d.) bei specialiosiose statybos rangos sutartis reglamentuojančiose normose – CK 6.684 str. 4 d. ir 6.685 str. <...>. Galimybė keisti (didinti) rangos sutartyje sulygta darbų kainą galima tais atvejais, kai ją lemia svarbios, objektyvios, nuo rangovo nepriklausančios priežastys, kurių nebuvo galima numatyti tariantis dėl fiksuotos darbų kainos. Atsižvelgiant į šalių lygiateisiškumo bei rungimosi principus, šalis, siekianti keisti rangos sutarties darbų kainą, privalo įrodyti šių būtinų sąlygų buvimą, todėl ir rangovas, siekiantis, kad rangos sutarties kaina būtų padidinta, privalo įrodyti buvus tokias išimtines CK 6.653 str. 6 d. ar 6.685 str. įtvirtintas aplinkybes.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-161/2012.

6. Dėl vienašališkai rangovo pasirašyto statybos rangos darbų perdavimo ir priėmimo akto

„Jei, rangovo nuomone, užsakovo nurodytas atsisakymas priimti darbų rezultatą yra nepagrįstas, jis turi teisę, akte pažymėjęs atsisakymo faktą, pasirašyti jį vienašališkai. Tokią teisę jis turi, jei pats tinkamai vykdė prievolę perduoti atliktus darbus – sutartyje nustatytu terminu ir sąlygomis sudarė sąlygas užsakovui priimti atliktus darbus. Kai užsakovas neatsiskaito už darbus, perduotus rangovo vienašališkai pasirašytu aktu, rangovas turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti priverstinio atsiskaitymo prievolės vykdymo. <...>. Vienašališkai pasirašytas aktas turi tokią pat juridinę galią kaip ir pasirašytas abiejų šalių, todėl galioja tol, kol teismas jo nepripažįsta negaliojančiu. Iki to momento nepasirašiusiai šaliam tenka akto sudarymo padariniai, t. y. tos teisės ir pareigos, kurios atsiranda abiem šalims pasirašius aktą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2011.

7. Dėl rangovo atsakomybės už netinkamą darbų kokybę ir įrodinėjimo naštos paskirstymo

„Rangovo atsakomybė už darbų kokybę išlieka ir pasibaigus statybos rangos sutarčiai; įstatyme nustatyta rangovo atliktų darbų kokybės garantija – rangovas, jeigu ko kita nenustato statybos rangos sutartis, per visą garantinį laiką užtikrina, kad statybos objektas atitinka normatyvinių statybos dokumentų nustatytus rodiklius ir yra tinkamas naudoti pagal sutartyje nustatytą paskirtį; rangovas atsako už defektus, nustatytus per garantinį terminą, jeigu neįrodo, kad jie atsirado dėl objekto ar jo dalių normalaus susidėvėjimo, jo netinkamo naudojimo ar užsakovo arba jo pasamdytų asmenų netinkamai atlikto remonto arba dėl užsakovo ar jo pasamdytų asmenų kitokių kaltų veiksmų (CK 6.697 str. 1, 3 d.). <...> Tokio ginčo atveju netaikomos bendrosios procesinės įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklės; užsakovas privalo įrodyti tik defektų faktą ir neprivalo įrodinėti rangovo neteisėtų veiksmų ir priežastinio ryšio tarp neteisėtų veiksmų

ir žalos; tuo tarpu rangovas, siekdamas išvengti atsakomybės, turi įrodyti CK 6.697 str. 3 dalyje nurodytas, jo atsakomybę šalinančias, defektų atsiradimo priežastis.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-20/2014.

8. Dėl projektavimo ir tyrinėjimo rangos sutarties sampratos

„CK 6.700 straipsnyje įtvirtinta projektavimo ir tyrinėjimo rangos sutarties samprata patvirtina šios rūšies rangos skirtumą nuo kitų rangos rūšių. Tokios rangos sutarties pagrindu atsiradę teisiniai santykiai išskiriami dėl sutarties dalyko – užsakomųjų darbų ir jų rezultato pobūdžio: projektavimo rangos sutarties atveju statinys projektuojamas individualios užduoties pagrindu, tokio projekto sukūrimui vykdomos leistinių sprendinių paieškos darant brėžinius, o darbo rezultatas matyti dokumentuose – techniniame projekte. <...>. Naujo daikto sukūrimas statybos procese vyksta etapais: statybiniai tyrinėjimai, statinio projektavimas, projekto pagrindu vykdomi statybos darbai. Pirmajame etape renkama informacija apie būsimos statybos sąlygas ir statinio paskirtį – atliekami darbai, kurie leidžia išduoti projektavimo sąlygų sąvadą, jeigu jis yra būtinas, bei kiti būtini darbai. Užsakymas atlikti projektavimo darbus susijęs su viešosios teisės normų reikalavimais, kurių imperatyvusis pobūdis riboja projektavimo rangos sutarties šalių laisvę (CK 6.156, 6.157 str.). Civilinėje teisėje projektavimas reiškia techninį statybos dokumentavimą, nes statybos rangovas privalo vykdyti statybos darbus pagal statinio projektą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228/2010.

8.4. Kontroliniai klausimai

1. Kokie rangos santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite atskirų rūšių rangos santykių reglamentavimą DCFR su Civiliniame kodekse įtvirtintomis taisyklėmis.
2. Koks yra rangos ir pirkimo–pardavimo sutarčių santykis? Kaip atriboti sąlyginę pirkimo–pardavimo sutartį nuo rangos sutarties? Ar ta pati sutartis gali būti laikoma ir rangos, ir pirkimo–pardavimo sutartimi?
3. Ar rangos teisiniams santykiams gali būti taikomos taisyklės, susijusios su daiktų tinkamumu naudoti, komplektiškumu, asortimentu, kokybės garantija, kurias numato atitinkamos pirkimo–pardavimo santykius reglamentuojančios Civilinio kodekso normos?
4. Pagal kokius kriterijus rangos sutartis gali būti atribojama nuo būsimos gyvenamojo namo ar buto pirkimo–pardavimo sutarties (CK 6.401 str.)?
5. Ar rangos sutartis gali atitikti preliminariosios sutarties požymius?
6. Koks yra viešojo konkurso ir rangos sutarties santykis? Ar sprendžiant ginčus, kylančius iš rangos sutartinių teisinių santykių, gali būti taikomos viešo konkurso taisyklės (CK 6.947–6.952 str.)?

7. Koks yra bendradarbiavimo pareigos rangos santykiuose turinys? Kokių teisinių pasekmių kyla pažeidus šią pareigą?
8. Kokios yra esminės rangos sutarties sąlygos? Ar jos skiriasi atskirų rangos sutarčių rūšių atvejais? Ar jų pažeidimas visais atvejais reiškia ir rangos sutarties esminį pažeidimą?
9. Ar gali būti laikoma sudaryta rangos sutartis, kurioje nėra nustatyto darbų atlikimo termino?
10. Ar kaina yra esminė rangos sutarties sąlyga? Kokie yra jos nustatymo ypatumai vartojimo rangos ir statybos rangos sutarčių atvejais?
11. Kokie formos reikalavimai keliami atskiroms rangos sutarties rūšims? Ar rangos sutartis gali būti sudaroma žodžiu?
12. Nuo kurio momento užsakovas įgyja nuosavybės teisę į rangos sutarties objektą?
13. Ar užsakovas turi teisę atsisakyti rangos sutarties ar ją nutraukti iki darbo rezultato priėmimo? Atsakymą pagrįskite, remdamiesi atskirų rangos sutarties rūšių teisiniu reglamentavimu.
14. Kaip tarp šalių yra paskirstoma įrodinėjimo našta, susijusi su darbų atlikimo faktu?
15. Kokiais kriterijais remiantis gali būti nustatoma pagal rangos sutartį atliktų darbų kokybė? Ar šalių individualus susitarimas gali turėti įtakos vertinant atliktų darbų kokybę?
16. Ar rangos sutartimi šalys gali susitarti dėl darbų atlikimo iš nekokybiškų medžiagų (pavyzdžiui, laiptų pagaminimo iš šlapios medienos)? Ar tokiems darbams gali būti nustatytas garantinis terminas?
17. Kokius požymius turi atitikti dokumentas, kad jis būtų pripažintas atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktu? Kokių konkrečių teisinių pasekmių kyla užsakovui ir rangovui pasirašius darbų perdavimo–priėmimo aktą?
18. Ar PVM sąskaita–faktūra gali būti laikoma atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktu?
19. Koks yra darbų kokybės garantijos termino ir Civilinio kodekso 6.666 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto termino santykis?
20. Ar skiriasi užsakovo pažeistų teisių gynimo būdai ir įrodinėjimo našta, kai: a) reikalavimas dėl darbų rezultato trūkumų pareiškiamas per garantijos terminą ir b) kai jis pareiškiamas per Civilinio kodekso 6.666 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą terminą?
21. Ar Civilinio kodekso 6.666 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas terminas būtų laikomas praleistu, jeigu darbų trūkumai nuo jų rezultato priėmimo paaiškėjo po vienerių metų ir devynių mėnesių, tačiau užsakovas į rangovą kreipėsi po dvejų metų ir vieno mėnesio nuo darbų rezultato priėmimo dienos?
22. Ar rangovas visais atvejais privalo pašalinti per garantijos terminą nustatytus darbų defektus? Jei taip, paaiškinkite, kodėl. Jei ne, nurodykite rangovo atsakomybę šalinančias aplinkybes.

23. Ar pasibaigus garantijos terminui užsakovas gali kreiptis į teismą, reikalaudamas pašalinti darbų rezultato trūkumus?
24. Kuris momentas laikytinas rangos sutarties šalių tarpusavio santykių pabaiga? Ar rangovo garantinių įsipareigojimų vykdymas reiškia, kad rangos santykiai yra šalis tebesieja?
25. Koks yra darbų kokybės garantijos ir ieškinio senaties terminų santykis? Ar garantijos terminas yra naikinamasis? O ieškinio senaties?
26. Kokios reikšmės, skaičiuojant ieškinio senaties terminą, turi aplinkybė, kad nebuvo pasirašytas perdavimo–priėmimo aktas?
27. Nuo kurio momento prasideda ieškinio senaties terminas, kai rangos sutartis nenustato garantijos termino?
28. Ar ieškinio senaties terminas bus laikomas praleistu, jeigu rangovas per aštuonis mėnesius nuo užsakovo pareiškimo dėl darbų rezultato trūkumų jų nepašalina, tačiau užsakovas kreipiasi į teismą po vienerių metų ir vieno mėnesio nuo pradinio pareiškimo dienos?
29. Ar rangovas pagal vartojimo rangos sutartį gali būti fizinis asmuo?
30. Ar ta pati sutartis gali būti kvalifikuojama ir kaip vartojimo, ir kaip statybos rangos?
31. Ar vartojimo rangos santykiams gali būti taikomos vartojimo pirmo–pardavimo sutarties taisyklės? Ar vartotojo teisių gynimo būdai vartojimo pirkimo–pardavimo ir vartojimo rangos teisiniuose santykiuose skiriasi, ar sutampa?
32. Koks yra Civilinio kodekso vartojimo rangos teisės normų santykis su Vartotojo teisių apsaugos įstatyme įtvirtintomis taisyklėmis? Ar užsakovas (vartotojas), gindamas savo pažeistas teises, gali remtis išimtinai Vartotojų teisių apsaugos įstatymu?
33. Ar vartojimo rangos sutartis yra laikoma viešąja sutartimi?
34. Kaip vartojimo rangos sutarties atveju yra sprendžiamas papildomų darbų apmokėjimo klausimas?
35. Ar vartotojui atsisakius apmokėti papildomus darbus rangovas gali nutraukti vartojimo rangos sutartį?
36. Ar visais atvejais, esant vartojimo rangos santykiams, turi būti pasirašomas perdavimo–priėmimo aktas? Jei taip, kokie formos reikalavimai jam yra keliami ir kokios konkrečios sąlygos jame turi būti nurodytos? Jei ne, nuo kurio momento bus laikoma, kad rangovas tinkamai įvykdė vartojimo rangos sutartį ir užsakovui kyla pareiga sumokėti už atliktą darbą?
37. Kokių teisinių pasekmių kyla, kai rangovas neįvykdo pareigos išaiškinti užsakovui (vartotojui) jo teisės, pasirašant dokumentą, kuriuo įforminamas rangos darbų atlikimas, nurodyti pastabas dėl priimamo darbo rezultato?
38. Kokiais pažeistų teisių gynimo būdais užsakovas gali naudotis, kai rangovas pažeidžia vartojimo rangos sutartį darbo atlikimo metu? Ar šie būdai skiriasi nuo tų užsakovo teisių, kuriomis jis gali naudotis, kai

- darbo rezultato trūkumai išaiškėja rangovui darbą jau atlikus – jo rezultato perdavimo užsakovui momentu arba vėliau?
39. Pagal kokios civilinės atsakomybės rūšies (sutartinės ar deliktinės) taisykles užsakovas (vartotojas) gali pareikšti reikalavimą atlyginti žalą (*inter alia* neturtinę žalą) už sveikatos sužalojimą, atsiradusį dėl netinkamos kokybės darbų?
 40. Ar rangovas pagal vartojimo rangos sutartį visais atvejais atsako be kaltės?
 41. Ar vartotojas turi teisę nutraukti vartojimo rangos sutartį bei pareikalauti grąžinti sumokėtą kainą, jeigu nustatoma, kad atliktų darbų trūkumai yra pašalinami?
 42. Ar rangovas turi teisę reikalauti, kad jam būtų grąžintas netinkamos kokybės daiktas, kai užsakovas (vartotojas) nutraukia vartojimo rangos sutartį?
 43. Kaip yra suprantama vartojimo statybos rangos sutartis ir kokie yra ją kvalifikuojantys požymiai? Kaip turėtų būti sprendžiama statybos rangos ir vartojimo rangos normų konkurencija?
 44. Kokie dokumentai gali būti sudaromi, šalis siejant statybos rangos santykiams? Koks yra jų pasirašymo eiliškumas bei tarpusavio ryšys?
 45. Koks yra statybos rangos sutarties ir sąmatos santykis? Kaip sprendžiamas jų prieštaravimo klausimas?
 46. Kokie subjektai dalyvauja statybos rangos santykiuose ir kas juos sieja su statybos rangos sutarties šalimis – užsakovu ir rangovu?
 47. Ar užsakovo ir statytojo sąvokos yra tapačios? Jei taip, paaiškinkite, kodėl. Jei ne, nurodykite, kuo jos skiriasi ir kokie teisiniai santykiai sieja užsakovą bei statytoją.
 48. Kokiais atvejais rangovas turi teisę pasitelkti trečiuosius asmenis statybos darbams atlikti? Ar šiais atvejais užsakovas turi teisę pareikšti tiesioginius reikalavimus subrangovams? O subrangovai užsakovui?
 49. Apibrėžkite generalinio rangovo sąvoką. Kuo generalinis rangovas skiriasi nuo statinio statybos valdytojo? Ar rangovas, pats neatliekantis statybos darbų, o visai jų apimčiai samdantis kitus rangovus, laikytinas generaliniu rangovu ar statinio statybos valdytoju?
 50. Koks yra užsakovo, statytojo ir statinio statybos valdytojo santykis? Ar statinio statybos valdytojo gali būti laikomas atsakingu už statybos defektus?
 51. Kokias pareigas turi statinio statybos techninis prižiūrėtojas ir kiek jų netinkamas vykdymas turi įtakos statybos rangos sutarties šalių tarpusavio atsakomybei?
 52. Jeigu statybos rangos sutarties objektas yra naujas statinys, koks bus šio turtinio vieneto registracijos viešajame registre teisinis pagrindas? Ar užsakovas gali įregistruoti nuosavybės teisę į šį statinį, remdamasis vien statybos rangos sutartimi ir (ar) atliktų darbų aktu?
 53. Ar viešajame registre gali būti registruojamas nebaigtos statybos objektas? Jei taip, kuris subjektas laikytinas šio turtinio vieneto savininku –

- užsakovas ar rangovas? Ar užsakovas ir rangovas gali susitarti, kad jie bus šio objekto bendraturčiai iki tol, kol jis bus baigtas statyti?
54. Ar gali būti keičiama statybos rangos sutartyje nustatyta kaina?
 55. Kokia yra vienašalio darbų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo procedūra ir teisinės pasekmės? Ar užsakovas gali ginčyti rangovo vienašališkai pasirašytą aktą?
 56. Ar šalyse statybos rangos sutartyje gali numatyti kad atliktų darbų aktas visais atvejais turi būti pasirašomas abiejų šalių? Ar, esant tokiai statybos rangos sutarties sąlygai, rangovas galėtų pasirašyti vienašalį perdavimo aktą? Jeigu ne, kaip savo pažeistas teises galėtų ginti rangovas, jeigu užsakovas šį aktą pasirašyti atsisako?
 57. Kaip suprantami statybos defektai? Kaip dėl jų yra skirstoma įrodinėjimo našta?
 58. Ar užsakovas gali būti atsakingas už statybos defektus? Jei taip, nurodykite, kokiais atvejais. Jei ne, kokiomis kitomis aplinkybėmis galėtų remtis rangovas, siekdamas išvengti savo civilinės atsakomybės?
 59. Kaip savo pažeistas teises gali ginti užsakovas, per garantijos terminą nustatęs atliktų darbų trūkumus? Koks šių gynybos būdų tarpusavio santykis?
 60. Ar užsakovo teisių rūšys, nustačius darbų defektus, priklauso nuo to, koks garantijos terminas – numatytas sutartyje ar įtvirtintas įstatyme – yra taikomas?
 61. Kokios įtakos viešosios teisės normos turi statybos rangos sutarties sąlygoms? Ar įtaka skiriasi priklausomai nuo to, kokios paskirties – verslo ar buitinės – yra statomas objektas?
 62. Į kokias rūšis yra skirstomos tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) parengtos standartinės statybos sutartys (modeliai)? Ar jos gali būti laikomos *soft law* instrumentais?
 63. Ar statybos rangos sutartyje, sudaromoje tarp Lietuvos Respublikoje registruotų bendrovių, gali būti nurodoma, kad šiai sutarčiai yra taikomos FIDIC standartinės statybos sutarčių sąlygos?
 64. Kokių konkrečių darbų atlikimas sudaro projektavimo ir tyrinėjimo rangos sutarties dalyką? Ar projektavimo ir tyrinėjimo darbų ranga gali būti statybos rangos sutarties dalyko dalis? Jei taip, kokios teisės normos turėtų būti taikomos šiai sutarčiai?
 65. Kokie subjektiškumo reikalavimai keliami projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutarties šalims? Kokių teisinių padarinių kyla, jeigu sutarties vykdymo metu viena iš šalių nebeatitinka šių reikalavimų?
 66. Kaip suprantama rangovo pareiga garantuoti užsakovui, kad tretieji asmenys neturi teisės uždrausti ar kliudyti atlikti projektavimo ar tyrinėjimo darbų? Kokios šios rangovo pareigos pažeidimo teisinės pasekmės?
 67. Kokias specialias projektuotojo ir tyrinėtojo pareigas numato viešosios teisės aktai? Ar skiriasi projektuotojo ar tyrinėtojo atsakomybės apimtis priklausomai nuo to, kokiame teisės akte – viešosios ar privatinės – įtvirtinta pareiga buvo pažeista?

68. Kam tenka sutarties neįvykdymo padarinių rizika paaiškėjus, jog projektavimo darbų užduotis yra netinkama?
69. Kaip gali būti pažeistos užsakovo teisės projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutarties atveju ir kokiais būdais jos gali būti ginamos?
70. Kokie yra skiriamieji rangos darbų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybių biudžeto, sutarties požymiai? Ar šiai sutarčiai gali būti taikomos viešojo pirkimo–pardavimo sutarties taisyklės?
71. Kuo mokslinio tyrimo darbų sutartis skiriasi nuo bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarties?
72. Kokioms sutarčių klasifikacijoms priskirtinos mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartys? Atsakymą pagrįskite remdamiesi konkrečiomis Civilinio kodekso normomis.
73. Ar mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartys gali būti laikomos vienomis iš rangos sutarties rūšių? Ar šios sutartys gali būti priskiriamos atlygintinų paslaugų teikimo sutartims?
74. Kaip bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartis gali būti atribojama nuo projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutarties?
75. Kas yra mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių dalykas ir objektas? Ar išradimas gali būti šios sutarties objektu?
76. Kokie formos reikalavimai keliami mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartims?
77. Kaip mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartyse nustatoma kaina? Ar šalys gali susitarti, kad kaina bus sumokėta tik atlikus atitinkamus darbus?
78. Ar terminas yra esminė mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių sąlyga?
79. Kaip yra sprendžiami intelektinės nuosavybės klausimai mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių atveju? Ar šios sutartys gali būti kvalifikuojama kaip teisės į patentą perdavimo sandoris?
80. Ar mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutarčių šalys privalo bendradarbiauti? Jei taip, ar šios pareigos turinys yra kitoks nei rangos santykiuose?
81. Ar, vykdant mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartis, gali būti pasitelkiami tretieji asmenys? Jei taip, ar užsakovas turi teisę šiems asmenims pareikšti tiesioginius reikalavimus? Jei ne – kodėl?
82. Kokių teisinių pasekmių kyla nustačius, jog, atliekant mokslinio tyrimo darbus, negalima gauti norimų rezultatų? Ar pasekmės skirsis, jei bus nustatyta, jog negalima tęsti bandymų, konstravimo ar technologinių darbų?
83. Ar vykdytojo atsakomybė pagal mokslinio tyrimo, bandomųjų, konstravimo ir technologinių darbų sutartis gali būti griežta?

8.5. Užduotys

1. UAB „Gilė“ ir UAB „Medienos gamintojas“ 2015 m. birželio 4 d. susitarė, kad UAB „Medienos gamintojas“ pagamins ir UAB „Gilė“ parduos du gilės formos namelius. 2015 m. liepos 2 d. UAB „Medienos gamintojas“ išrašė sąskaitą faktūrą, o UAB „Gilė“ sumokėjo 1/2 sutartos kainos. Po mėnesio nuo šios įmokos sumokėjimo UAB „Gilė“ kreipėsi į UAB „Medienos gamintojas“ ir pareikalavo pagamintus gilės formos namelius pristatyti bei pasirašyti šių namelių pirkimo–pardavimo sutartį per 7 dienas nuo šio pareikalavimo gavimo dienos. UAB „Medienos gamintojas“ paaiškino, kad nameliai buvo pradėti gaminti tik gavus pavedimą, o kadangi pati UAB „Gilė“ įmoką atliko tik 2015 m. liepos 17 d., namelių pagaminti per tokį laiką nebuvo įmanoma. Be to, UAB „Medienos gamintojas“ pati šios produkcijos negamina – pagal jos ir MB „Meduva“ sudarytą sutartį, MB „Meduva“ namuką pagamins maždaug po 2 ar 3 mėnesių. UAB „Gilė“ pareiškė, kad jai UAB „Medienos gamintojas“ reputacija svarbiausia, todėl, jei namelius gamins kitas gamintojas, jai šie nameliai nereikalingi. UAB „Medienos gamintojas“ pareiškė, kad jie šio klausimo sutartyje neapitarė, todėl UAB „Gilė“ šia aplinkybe remtis negali.
 - a) *Argumentuotai paaiškinkite, koks yra rangos ir pirkimo–pardavimo sutarčių santykis. Kaip nustatyti, ar ginčas šioje situacijoje sprendinamas pagal rangos, ar pagal pirkimo–pardavimo sutarties nuostatas reglamentuojančias teisės normas?*
 - b) *Atsižvelgdami į a) klausimo atsakymą, nurodykite, kokia forma turėjo būti sudaryta šalių sudaryta sutartis. Ar šios formos buvo laikytasi?*
 - c) *Ar UAB „Medienos gamintojas“ turėjo teisę gilės formos namelius gaminti ne pati, o pavesti tai padaryti MB „Meduva“? Ar šis klausimas turėjo būti aptartas sutartyje? Kodėl?*
 - d) *Kaip nustatyti, per kiek laiko UAB „Medienos gamintojas“ turėjo pagaminti namelius?*
 - e) *Ar pagrįstas UAB „Gilė“ reikalavimas juos pristatyti ir pasirašyti namelių pirkimo–pardavimo sutartį per 7 dienas nuo pareikalavimo? Kodėl?*
2. ŽŪB „Žolinukė“ ir ūkininkas V. Vardenis susitarė, kad ŽŪB „Žolinukė“ šio ūkininko sklype nupjaus žolę, ją supresuos ir suvynios į plėvelės rulonus. Kitą dieną ŽŪB „Žolinukė“ darbuotojai atvyko į ūkininko sklypą ir atliko sutartus darbus. Po savaitės ŽŪB „Žolinukė“ vadovas V. Vardenio paprašė atsiskaityti, tačiau V. Vardenis pareiškė, kad sutartis tarp jo ŽŪB „Žolinukė“ nebuvo sudaryta, nes nebuvo susitarta dėl esminių sutarties sąlygų – terminų ir kainos. Jų nesant, laikytina, kad šalių nesieja jokie sutartiniai santykiai, todėl jis ŽŪB „Žolinukė“ nieko mokėti neprivalo. Be to, jei ŽŪB „Žolinukė“

netinkamai organizuoja savo veiklą, V. Vardenis neturi patirti jokių neigiamų pasekmių.

Po ilgų derybų V. Vardenis ŽŪB „Žolinukė“ nurodė, kad jis galėtų sumokėti už kokybiškai atliktus darbus, tačiau dalį jo ūkio užėmė peraugusi žolė, kurios vytioti į plėvelės rulonus nereikėjo, nes ji pašarams nėra tinkama, o ŽŪB „Žolinukė“; kaip savo srities profesionalė, tai turėjo žinoti. ŽŪB „Žolinukė“ nurodė, kad jai nebuvo atskleistas konkretus tikslas, kam V. Vardenis ketina naudoti minėtus žolės ritinius, todėl ji negalinti dėl to nukentėti. Sprendžiant ginčą, šalia V. Vardenio namų kilo gaisras, kurio metu dauguma į rulonus suvyniotos žolės sudegė arba aprūko, todėl V. Vardenis pareiškė nemokėsiantis ir už neperaugusios žolės pjovimą.

- a) *Kokios yra esminės užduotyje nurodytos sutarties sąlygos? Jas įvardykite ir aptarkite.*
- b) *Ar galima teigti, kad ŽŪB „Žolinukė“ ir V. Vardenio nesieja jokie sutartiniai santykiai? Kodėl?*
- c) *Ar, įvykdžius sąlygoje nurodytą sutartį, šalys turi pasirašyti priėmimo–perdavimo aktą? Kokios yra šio akto nepasirašymo teisinės pasekmės?*
- d) *Kaip sprendžiamas atlyginimo už atliktus darbus klausimas, jei objektas žūva dėl gaisro ar panašių aplinkybių?*
- e) *Ar V. Vardenis turėtų atsiskaityti su ŽŪB „Žolinukė“? Jei ne – kodėl? Jei taip – kokia apimtimi?*

3. P. Vardaitė kreipėsi į vestuvinių suknelių siuvimo saloną, kuris išpa-reigojo iš P. Vardaitės pateiktos medžiagos jai pasiūti vestuvinę suknelę. Siuvimo salono darbuotoja išmatavo P. Vardaitės apimtis, šalys aptarė suknelės modelį, dizainą ir susitarė, kad P. Vardaitė iš Norvegijos, kurioje dirbo, suknelės matuotis atvyks likus savaitei iki vestuvių.

Pasiuvus suknelę ir P. Vardaitėi atvykus jos matuotis, paaiškėjo, kad suknelė neužsisėga, nes P. Vardaitė priaugo keletą kilogramų, tačiau papildomos medžiagos, iš kurios siūta suknelė, siuvimo salone jau nebebuvo likę, todėl jos paplatinti nepavyko. Turguje, kuriame P. Vardaitė išgijo medžiagos, jos išgyti taip pat nepavyko. Siuvimo salono darbuotoja P. Vardaitėi už papildomą atlygį pasiūlė pasiūti naują suknelę, tačiau P. Vardaitė pareiškė, kad jokia protinga siuvėja, matydama, kad nebelieka atsarginės medžiagos, nebūtų siuvusi suknelės iš paskutinių skutelėlių, ir pasiūlymo atsisakė, motyvuodama tuo, kad nusipirkti naują suknelę jai išeis pigiau, negu siūti naują. Siuvimo salonas pareikalavo atsiskaityti už pasiūtą drabužį, tačiau P. Vardaitė pareikalavo, kad salonas jai sumokėtų už medžiagą, o suknelę galintis pasilikti ir parduoti kitoms klientėms. Siuvimo salonas savo ruožtu nurodė, kad nei sutartyje, nei įstatymuose tokia atlygio forma nėra numatyta, todėl jis kreipsis į teismą dėl atlygio iš P. Vardaitės priteisimo.

- a) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius santykius ir aptarkite specifinius tokio pobūdžio santykių bruožus.*
 - b) *Paaiškinkite, ar abi šalys laikėsi tinkamo sutarties vykdymo principų.*
 - c) *Kaip vertinate P. Vardaitės teiginį, kad „jokia protinga siuvėja, matydamas, kad nebelieka atsarginės medžiagos, nebūtų siuvusi suknelės iš paskutinių skutelių“?*
 - d) *Ar P. Vardaitė privalo sumokėti už suknelės pasiuvimą?*
 - e) *Ar pagrįstas P. Vardaitės reikalavimas jai sumokėti už medžiagą, o P. Vardaitėi skirtą suknelę pasilikti ir parduoti kitoms klientėms?*
 - f) *Kaip manote, kokį sprendimą šioje situacijoje turėtų priimti teismas?*
4. V. Vardenė susitarė su meistru A. Pavardeniu, kad šis jai išklijuos plytelėmis viršutinę virtuvės sienų dalį. Atlikus darbus ir pasirašius A. Pavardenio išrašytą sąskaitą faktūrą, V. Vardenė atsiskaitė. Po savaitės, V. Vardenei gaminant pietus, kelios plytelės atsiklijavo ir užkrito ant šalia V. Vardenės buvusio jos katino. V. Vardenė nieko nelaukdama iškvietė meistrą ir pareikalavo nedelsiant iš naujo perklijuoti visas plyteles, tačiau A. Pavardenis atsisakė, motyvuodamas tuo, kad plyteles jis suklijavo gerai, o kelios plytelės galėjo atsiklijuoti tik dėl to, kad V. Vardenė viryklę perstatė į kitą vietą – nuo viryklės kylantys garai galėjo susilpninti klijų poveikį. V. Vardenei toliau reikalaujant perklijuoti visas plyteles, A. Pavardenis pareiškė, kad jis sutiktų tai padaryti, bet V. Vardenė turėtų jam sumokėti už plytelių nuėmimą, naujus klijus, nupirkti naujas nukritusias plyteles ir jo darbo metu suteikti nemokamą maitinimą. V. Vardenė supykusi pareiškė ieškinį teisme, prašydama nutraukti sutartį, atlyginti nuostolius ir neturtinę žalą, kurią patyrė, kai buvo stipriai sužalotas jos veislinis katinas, kurį teko savaitę gydyti pas veterinarą. A. Pavardenis atkirto, kad nukrito tik kelios plytelės, todėl pažeidimas yra mažareikšmis, o dėl to nutraukti sutartį pagal CK 6.363 str. draudžiama. V. Vardenė esminio sutarties pažeidimo pagal CK 6.217 str. neįrodė, todėl sutarties nutraukti negali. Nenutraukus sutarties, negalima reikalauti ir neturtinės žalos atlyginimo.
- a) *Kokio pobūdžio sutartiniai santykiai susiklostė tarp ginčo šalių? Aptarkite specifinius tokio pobūdžio santykių bruožus.*
 - b) *Paaiškinkite, ar kilusio ginčo atveju galima remtis A. Pavardenio nurodytais CK straipsniais.*
 - c) *Ar pagrįsti V. Vardenės reikalavimai? Paaiškinkite, ar ji turi teisę nutraukti sutartį ir kokių konkrečių nuostolių V. Vardenė galėtų reikalauti.*
 - d) *Pagal kokios civilinės atsakomybės rūšies (sutartinės ar deliktinės) taisykles V. Vardenė galėtų pareikšti reikalavimus atlyginti nuostolius ir neturtinę žalą? Aptarkite, ar visi jos prašomi nuostoliai galėtų būti atlyginti.*
 - e) *Ar Vardenė galėtų reikšti šiuos reikalavimus, jeigu A. Pavardenis būtų nemokamai suklijavęs naujas, už savo lėšas įsigytas plyteles, naudodamas savo lėšomis įsigytus klijus ir nereikalavęs jo maitinimo?*

f) *Ar Jūsų nurodyti atsakymai keistųsi, nei V. Vardenė būtų pasirašiusi ne A. Pavardenio išduotą sąskaitą faktūrą, o priėmimo–perdavimo aktą?*

5. K. Vardukas ir J. Vardėnas susitarė, kad J. Vardėno sutuoktinės individualioji įmonė K. Vardukui iš jo medienos pastatys pirtį, ją įrengs ir iš tos pačios medienos pagamins baldus. Šalys susitarė, kad pirties statyba bus baigta iki birželio mėnesio. Kadangi K. Vardukas medieną laikė lauke, medienai nespėjus tinkamai išdžiūti, J. Vardėnas pasiūlė pirties statybos ir įrengimo pabaigos terminą nukelti bent porai mėnesių, tačiau K. Vardukas nesutiko, nes vasarą pirtyje norėjo švęsti savo jubiliejų. Be to, paaiškino, kad jam pirtis tiks ir iš ne visiškai sausos medienos. Pastačius pirtį išdžiūvę rąstai sutrūkinėjo, todėl K. Vardukas kreipėsi į J. Vardėną, kad nedelsiant būtų pašalinti statybos trūkumai – sutaisyti pirties sienų įtrūkimai. J. Vardėnas nurodė, kad visų pirma K. Vardukas turėtų kreiptis į individualiąją įmonę, o ne į jį, antra, pats K. Vardukas pirtį liepė statyti iš drėgnos medienos, todėl yra pats kaltas ir trūkumus turėtų šalinti pats. Be to, J. Vardėno sutuoktinės individualioji įmonė bankrutuoja, todėl į ją kreiptis šiuo metu nėra prasmės. Po metų K. Vardukas J. Vardėną, jo sutuoktinę ir jos individualiąją įmonę padavė į teismą. Įmonei atstovaujantis bankroto administratorius pareiškė, kad K. Vardukas yra praleidęs 6 mėn. ieškinio senaties terminą reikalavimams dėl kokybės trūkumų pareikšti. Pastarasis atsikirto, jog pirties priėmimo–perdavimo aktas dar nėra pasirašytas, todėl šis terminas net neprasisidėjęs. Be to, statybos teisiniuose santykiuose taikomas 10 metų garantinis terminas.

- Kokio pobūdžio teisiniai santykiai ir tarp kurių subjektų susiklostė minimoje situacijoje?*
- Kokios reikšmės turi ta aplinkybė, kad tarp ginčo šalių nebuvo sudaryta rašytinė sutartis?*
- Paaiškinkite, ar K. Vardukas pasirinko tinkamus atsakovus (įvertinkite visus tris pasirinkimus).*
- Kokios trukmės ieškinio senaties terminas taikytinas šioje situacijoje?*
- Ar šio ginčo atveju buvo praleistas ieškinio senaties terminas? Kodėl?*
- Kokios reikšmės ieškinio senaties terminui turi priėmimo–perdavimo akto nepasirašymas?*
- Kuri šalis yra teisi?*

6. Rangovas UAB „Vardu“ ir UAB „Lika“ konkurso būdu sudarė gamybinių patalpų, skirtų prekybai baldais, statybos sutartį, kurios 2.1. punkte nurodė, kad „Bendra statybos, montavimo ir darbo projekto parengimo kaina 8 000 000 Eur, įskaitant 21 proc. PVM“. Sutarties 2.2. punkte šalys susitarė, kad atliekant darbus jų vertė apskaičiuojama vienetinėmis kainomis, atsižvelgiant į faktiškai panaudotų medžiagų, mechanizmų, darbo sąnaudų kiekį ir faktiškai atliktas darbų apimtis. Techninis projektas, kurį UAB „Lika“ užsakymu parengė trečiasis as-

muo, rangovui UAB „Vardu“ buvo pateiktas, tačiau statant objektą pagal šį projektą tapo aišku, kad statybos kaina padidės. UAB „Vardu“ nedelsdama kreipėsi į UAB „Lika“ ir nurodė, kad tokių techninio projekto sąlygų UAB „Vardu“ negalėjo protingai numatyti, nes užsakovė UAB „Lika“ sutarties sudarymo metu jų neatskleidė, o projektą rengęs asmuo šias sąlygas visa apimtimi derino tik su užsakovu UAB „Lika“. Dėl šios priežasties UAB „Vardu“ užsakovei UAB „Lika“ pasiūlė pakoreguoti objekto techninio projekto sprendimus, pasirenkant kainas, kurios neviršytų konkurse rangovo pasiūlytų lėšų sumų, tačiau užsakovė su pasiūlymu nesutiko. UAB „Vardu“, suprasdama, kad derybų metu bet kuriuo atveju vienašališkai negali pakeisti sutarties, nepaisydama vykstančio ginčo, vykdė sutartus statybos darbus pagal pateiktą techninį projektą. Atlikus darbus buvo apskaičiuota, kad projekto vykdymas pabrango 500 000 Eur, todėl UAB „Vardu“, remdamasi sutarties 2.2. punktu, pareikalavo sumokėti 8 500 000 Eur. UAB „Lika“ atsisakė, nes šalys nesusitarė, kad kaina gali būti keičiama. Anot UAB „Lika“, UAB „Vardu“, matydama, kad UAB „Lika“ nesutinka didinti kainos, apskritai galėjo nutraukti šalių sudarytą sutartį. Tuomet UAB „Vardu“ kreipėsi į teismą ir prašė sutarties 2.1. punkte nurodytą sąlygą pripažinti negaliojančia, nes ji iškreipia šalių sutartinių prievolių pusiausvyrą. Be to, UAB „Lika“ nepagrįstai praturtėjo rangovo sąskaita.

- a) Aptarkite, ar UAB „Lika“ ir UAB „Vardu“ turėjo iš anksto aptarti trečiojo asmens parengto techninio projekto sąlygas.
 - b) Paaiškinkite, kada ir kokiomis sąlygomis gali būti keičiama tokio pobūdžio sutartyse nustatyta kaina.
 - c) Ar UAB „Vardu“ pagrįstai tęsė darbus pagal užsakovės pateiktą projektą, nors matė, kad darbai gerokai pabrangs?
 - d) Ar pagrįstas UAB „Lika“ argumentas, kad UAB „Vardu“, matydama, kad UAB „Lika“ nesutinka didinti kainos, apskritai galėjo nutraukti šalių sudarytą sutartį“?
 - e) Ar šioje situacijoje UAB „Lika“ turėtų sumokėti padidėjusią kainą?
 - f) Kaip manote, ar teismas tenkins UAB „Vardu“ reikalavimą ir šią sąlygą pripažins negaliojančia? Kodėl?
 - g) Ar galima teigti, kad UAB „Lika“ nepagrįstai praturtėjo UAB „Vardu“ sąskaita?
7. UAB „Statybinė“ nutarė statyti daugiabutį, kuriame įrengtus butus planavo parduoti ir iš to uždirbti. Bendrovė pasamdė UAB „Rangovas“, kuri įsipareigojo savo jėgomis, rizika ir lėšomis pastatyti daugiabutį ir jame suformuoti butus. UAB „Rangovas“ pati butų nestatė, bet pasamdė atskiras bendroves – UAB „Butų statyba“, UAB „Gaminu laiptus“ ir UAB „Gera statyba“. UAB „Butų statyba“, atlikusi visus darbus, parengė priėmimo–perdavimo aktą ir kreipėsi į UAB „Statybinė“, kad ši priimtų statybos būdu suformuotus objektus, tačiau UAB

„Statybinė“ atsisakė tai padaryti, nes jos ir „Butų statyba“ jokie prievoliniai santykiai nesieja. Be to, UAB „Statybinė“ nurodė, jog UAB „Rangovas“ apskritai negalėjo pavesti darbų atlikti kitiems asmenims, nes CK 6.684 str. 3 d. įtvirtinta, jog „rangovas privalo pats atlikti visus darbus, numatytus normatyviniuose statybos dokumentuose“, o sutartis su UAB „Rangovas“ sudaryta kaip su paprastu, bet ne kaip su generaliniu rangovu. Remdamasi tuo, kas nurodyta, UAB „Statybinė“ UAB „Rangovas“ informavo apie vienašalį rangos sutarties nutraukimą. Savo ruožtu UAB „Butų statyba“ kreipėsi į teismą, reikalaudama jai priteisti už atliktus darbus sumokėtą kainą. Ieškinyje UAB „Rangovas“ buvo įtraukta trečiuoju asmeniu.

- a) *Paiškokite, ar UAB „Rangovas“ turėjo teisę visai statybos darbų apimčiai samdyti trečiuosius asmenis. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jei bendrovė šiuos asmenis būtų samdžiusi ne visiems, o tik daliai darbų atlikti?*
 - b) *Kaip vertinate UAB „Statybinė“ teiginį, UAB „Rangovas“ apskritai negalėjo pavesti darbų atlikti kitiems asmenims, nes CK 6.684 str. 3 d. įtvirtinta, jog „rangovas privalo pats atlikti visus darbus, numatytus normatyviniuose statybos dokumentuose“?*
 - c) *Kaip vertinate UAB „Statybinė“ teiginį, kad sutartis su UAB „Rangovas“ sudaryta kaip su paprastu, bet ne kaip su generaliniu rangovu“? Kada rangovas gali tapti generaliniu rangovu?*
 - d) *Ar UAB „Statybinė“ pagrįstai atsisakė priimti darbus iš UAB „Butų statyba“?*
 - e) *Ar UAB „Statybinė“ turėjo teisę nutraukti sutartį?*
 - f) *Ar UAB „Butų statyba“ parengtas priėmimo–perdavimo aktas gali būti vertinamas kaip vienašalis darbų priėmimo–perdavimo aktas, ar ne? Kokie yra vienašalio akto pasirašymo ypatumai?*
 - g) *Ar tinkamas byloje dalyvaujančių šalių procesinis teisinis statusas?*
8. UAB „X“, planuodama jai nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype statyti daugiabučius namus, iš UAB „Y“ užsakė geodezinius grunto tyrinėjimo darbus. Tyrimo darbai buvo atlikti laiku ir padaryta išvada, jog daugiabučius statyti galima, tačiau juos pastačius, įskilo kai kurių pastatų sienos. Kaip paaiškėjo vėliau, taip atsitiko dėl didelio užstatymo intensyvumo. UAB „X“ nedelsdama UAB „Y“ pareikalavo atlyginti nuostolius dėl netinkamų geodezinių tyrinėjimo darbų, tačiau UAB „Y“ pareiškė, kad buvo pateikta tik bendrojo pobūdžio išvada apie tai, kad apskritai daugiabučius statyti galima, bet jos nebuvo prašyta įvertinti galimybės statyti konkrečių parametrų pastatus. Savo ruožtu UAB „X“ nurodė, jog telefonu jie ne kartą aptarė, kad planuojama užstatyti visą sklypą, todėl UAB „Y“ turėjo į tai atsižvelgti. Be to, UAB „Y“, kaip savo srities profesionalė, turėjo įvertinti galiojančius teisės aktų reikalavimus, pagal kuriuos UAB „X“ bus išduotas statybos leidimas.

- a) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius ir nurodykite tokių santykių ypatumus.*
 - b) *Kokios reikšmės teisingam ginčo sprendimui turi aplinkybė, kad UAB „Y“ nebuvo prašyta įvertinti galimybės statyti konkrečių parametrų pastatus?*
 - c) *Kokia forma UAB „X“ turėjo pateikti savo užsakymą UAB „Y“?*
 - d) *Ar UAB „Y“ turėjo įvertinti galiojančius teisės aktų reikalavimus, pagal kuriuos UAB „X“ bus išduotas statybos leidimas?*
 - e) *Kokių nuostolių ir pagal kokios – sutartinės ar deliktinės – atsakomybės taisyklės galėtų reikalauti UAB „X“, nustatčius, kad UAB „Y“ iš tiesų pateikė neteisingas išvadas dėl grunto kietumo?*
 - f) *Ar pagrįsti UAB „X“ reikalavimai?*
 - g) *Ar keistusi Jūsų atsakymas, jei UAB „Y“ būtų pateikusi išvadą dėl galimybės statyti penkiaaukščius, o UAB „X“ būtų pastatčiusi devynaukščius, tačiau iš dvigubai lengvesnių konstrukcijų?*
- 9.** UAB „Geo-Mateo“ ir Nacionalinė žemės tarnyba sudarė valstybinės žemės sklypų kadastrinių matavimų atlikimo paslaugų pirkimo sutartį, pagal kurią UAB „Geo-Mateo“; nugalėjusi viešame konkurse, įsipareigojo atlikti valstybinės žemės sklypų kadastrinių matavimų darbus, reikalingus siekiant suformuoti valstybinės žemės sklypus. Prie sutarties buvo pridėti Nacionalinės žemės tarnybos turėti brėžiniai. Darbai buvo padaryti, kadastrinių matavimų bylos pagal šalių pasirašytą susitarimą, kuriame išvardytos visos bylos su joms priskirtais numeriais, perduotos užsakovei Nacionalinei žemės tarnybai, kuri už darbus atsiskaitė. Nacionalinė žemės tarnyba dėl pagal sutartį atliktų darbų pretenzijų nepareiškė. Vėliau Nacionalinė žemės tarnyba UAB „Geo-Mateo“ atsiuntė pretenziją, kuria pareikalavo gražinti visus sumokėtus pinigus ir iš naujo atlikti žemės sklypų kadastrinių matavimų darbus, nes paaiškėjo, kad valstybės institucijos atsisako derinti formuojamų sklypų ribas dėl ribų nesutapimo. Savo ruožtu UAB „Geo-Mateo“ paaiškino, kad ji matavimus atliko vadovaudamasi Nacionalinės žemės tarnybos pateikta medžiaga. Be to, į sutartį nebuvo įtraukta sąlygų dėl valstybinės žemės sklypų formavimo. Nacionalinė žemės tarnyba papildomai nurodė, kad jų sutartis buvo sudaryta pažeidžiant imperatyvius Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus, nes kaina gerokai viršija tą, kuri nurodyta Lietuvos architektų sąjungos parengtoje projektavimo paslaugų ir darbų kainų rekomendacijose.
- a) *Paaiškinkite, kokie yra rangos darbų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, sutarčių sudarymo ypatumai, ir juos aptarkite.*
 - b) *Įvertinkite, ar šioje situacijoje buvo sudaryta projektavimo ir (arba) tyrinėjimo darbų rangos sutartis.*
 - c) *Ar šioje situacijoje turėtų būti vadovaujamosi Lietuvos architektų sąjungos parengtomis projektavimo paslaugų ir darbų kainų rekomendacijomis? Kodėl?*

- d) *Ar šalių ginčui taikytinos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos?*
- e) *Įvertinkite, ar UAB „Geo-Mateo“ turėtų grąžinti gautus pinigus ir iš naujo atlikti kadastrinių matavimų darbus.*
- f) *Paašškinkite, ar šalių pasirašytas susitarimas, kuriame buvo išvardytos visos bylos su joms priskirtais numeriais, yra laikytinas priėmimo–perdavimo aktu.*
- g) *Ar užduoties sprendimas būtų vienodas, jei būtų nustatyta, kad: a) tai buvo atliktų darbų priėmimo–perdavimo aktas; b) tai nebuvo atliktų darbų priėmimo–perdavimo aktas?*

10. VšĮ „Saugus maistas“ kreipėsi į ekspertą V. Vardonį ir susitarė, kad pastarasis parengs šiuo metu bendrovės taikomos maisto saugumo tikrinimo technologijos tobulinimo projektą, kuris būtų pritaikytas maiste aptikti dar nepradėjusias sparčiai daugintis bakterijas. V. Vardonis tris mėnesius vykdė įvairiausių bandymus, atliko daugybę tyrimų, tačiau dar po trijų mėnesių pareiškė, kad tokios technologijos, kokios pageidauja užsakovė, pagal jam šiuo metu prieinamas mokslo galimybes parengti yra neįmanoma. VšĮ „Saugus maistas“, kuri ekspertui buvo sumokėjusi 10 000 EUR avansą, pareikalavo V. Vardonio vykti į užsienį tobulintis, bendradarbiauti su pažangiausiais pasaulio mokslininkais arba imtis bet kokių kitų priemonių, kurios leistų įvykdyti sutartį, arba grąžinti sumokėtą avansą ir sumokėti analogiško dydžio baudą. V. Vardonis avanso grąžinti nesutiko bei nurodė, kad atlikdamas šiuos bandymus, panašiu, sukūrė naujo pobūdžio technologiją, kurią VšĮ „Saugus maistas“ galėtų taikyti dabartinėje savo veikloje, todėl ją bendrovei pasiūlė įsigyti. Įtūžusi VšĮ „Saugus maistas“ atkirto, kad ši naujovė sukurta vykdant tarp jos ir eksperto sudarytą sutartį, naudojantis bendrovės priemonėmis, itin brangia įranga ir *know-how*, todėl ir taip turi priklausyti jai. V. Vardonis laikėsi priešingos pozicijos, nes, anot jo, jo sukurtą naują technologiją gina Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos.

- a) *Kokio pobūdžio sutartį sudarė šalys? Kokie yra šios sutarties ypatumai?*
- b) *Paašškinkite, ar V. Vardonis laikomas pažeidusiu a) klausime įvardytą sutartį. Kodėl?*
- c) *Ar VšĮ „Saugus maistas“ iš eksperto pagrįstai reikalauja imtis bet kokių kitų priemonių, kurios leistų įvykdyti sutartį, arba grąžinti sumokėtą avansą ir sumokėti analogiško dydžio baudą? Įvertinkite abu reikalavimus.*
- d) *Ar V. Vardonis turi teisę, vykdydamas šalių sudarytą sutartį, pasitelkti užsienio ekspertus?*
- e) *Kam – bendrovei ar ekspertui – priklauso naujo pobūdžio technologija?*
- f) *Ar galima teigti, kad eksperto sukurtą naują technologiją gina Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos? Kodėl?*

11. Iki Sutarties 4.17. punkte nustatyto nuomos termino pabaigos likus vos keletui dienų, V. Pavardenis ir V. Pavardenienė ėmė ieškoti rangovo, kuris jų įsigytame Name galėtų atlikti remontą, o šalia namo įrengti žalią veją. Tuo tikslu internete jie susirado keletą bendrovių, kurios skelbėsi teikiančios gyvenamųjų namų remonto ir aplinkos apželdinimo paslaugas, tačiau tuomet sutuoktiniams iškilo klausimas, ar jiems reikėtų sudaryti vartojimo rangos, ar statybos rangos sutartis. Susisiekus su vienos bendrovės konsultantais, sutuoktiniams buvo paaiškinta, kad šiuo atveju reikėtų sudaryti statybos rangos sutartį, tačiau, norėdami tai padaryti, jie turėtų pateikti Namų ir žemės sklypo, ant kurio stovi namas, nuosavybės teisę patvirtinančius dokumentus. Sutuoktiniai paaiškino, kad žemės sklypas, remiantis Sutarties 4.9. punktu, yra išnuomotas UAB LMF, todėl jie nuosavybės teisės patvirtinti negali. Tuomet konsultantai atsakė, kad rangos sutartis negali būti sudaroma su asmeniu, kuris į rangos sutarties objektą neturi nuosavybės teisės. Nusiminę sutuoktiniai nutarė susitikti su vienos rangos paslaugas teikiančios bendrovės vadovu.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo—pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Išanalizavę Sutartį nustatykite, ar galima teigti, jog sutuoktiniai žemės sklypą, ant kurio stovi Namas, valdo: a) nuomos sutarties pagrindu; b) nuosavybės teise.*
- b) *Paaiškinkite, ar rangos sutartis gali būti sudaroma tik su rangos objekto savininku. Kur reglamentuotas šis klausimas ir ar atsakymas į jį priklauso nuo sudaromos rangos sutarties rūšies?*
- c) *Aptarkite, kokio pobūdžio sutartis (-ys), sutuoktiniams norinti atlikti Namų remonto bei sklypo apželdinimo darbus, turi būti sudaryta (-os).*
- d) *Ar visais atvejais, norint atlikti pastatų remonto darbus, turi būti sudaroma statybos rangos sutartis?*
- e) *Ar tuo pat metu sutartis gali būti ir statybos rangos, ir vartojimo rangos?*
- f) *Kaip manote, kokią konsultaciją sutuoktiniams suteiks rangos paslaugas teikiančios bendrovės vadovas?*

8.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romeo universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BRAZDEIKIS, A.; KLIMAS, E. Kainos pakeitimas vykdant statybos rangos sutartis. Teisė, 2012, 85.
3. FIDIC Conditions of Contracts for Construction (The Red Book). First edition, Geneva: International Federation of Consulting Engineers (FIDIC), 1999.

4. FIDIC Conditions of Contract for Plant and Design-Build (The Yellow Book). First edition. Geneva: International Federation of Consulting Engineers (FIDIC), 1999.
5. FIDIC Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects (The Silver Book). First edition. Geneva: International Federation of Consulting Engineers (FIDIC), 1999.
6. FIDIC Short Form of Contract (The Green Book). First edition. Geneva: International Federation of Consulting Engineers (FIDIC), 1999.
7. KLIMAS, E. Statybos rangos sutartinių teisinių santykių vystymosi tendencijos Lietuvoje. *Justitia*, 2009, 2 (72).
8. KLIMAS, E.; JURGAITIS, V. Pareigos bendradarbiauti principo aiškinimas ir turinys šiuolaikinėje sutarčių teisėje. *Socialinių mokslų studijos*, 2011, 3 (1).
9. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
10. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
11. MITKUS, S. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo komentaras. Vilnius: Eugrimas, 2007.
12. MITKUS, S. Statiniai kaip teisinių statybos santykių objektai. *Teisė*, 2013, 86.
13. MITKUS, S. Statybos rangos sutartis: teorija ir praktika. Vilnius: Registrų centras, 2010.
14. MITKUS, S. Statybos teisė. Vilnius: Registrų centras, 2013.
15. MITKUS, S.; CIBULSKIENĖ, R. Būsto statybos verslo organizavimas įvertinant teisinę aplinką. *Verslas: teorija ir praktika*, 2011, 12 (4).
16. MITKUS, S.; CIBULSKIENĖ, R. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, 70.
17. MITKUS, S.; PECKIENĖ, A. Kaina statybos rangos sutartyse: nustatymas, keitimas, teisiniai ginčai. Vilnius: Registrų centras, 2014.
18. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
19. SAUKALIENĖ, K. Nuosavybės teisė į statinį ir jos sąsajos su statybos teisėtumu. Iš: Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
20. SAUKALIENĖ, K. Statybos defektai ir užsakovo atsakomybės už juos problemos. *Socialinių mokslų studijos*, 2010, 2 (6).
21. SAUKALIENĖ, K. Statybos valdytojas: samprata ir sutartinės atsakomybės ypatumai. *Socialinių mokslų studijos*, 2011, 3 (3).

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 58-1704.
3. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 100-2261.
4. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 32-788.
5. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488.
6. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 28-868.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 379 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“. Teisės aktų registras, 2014, Nr. 2014-04930.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235/2005 (*dėl rangos sutarties sampratos ir šalių teisių bei pareigų; užsakovo teisės remtis atliktų darbų trūkumais; rangos sutarties nutraukimo*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-19/2009 (*dėl rangos sutartyje nustatytos darbų kainos aiškinimo ir sutartyje nustatytos konkrečios kainos pakeitimo; atliktų darbų priėmimo akto teisinės reikšmės*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2009 (*dėl atsisakymo priimti įvykdžius prievolę atliktą darbą ir reikalauti nuostolių atlyginimo pagal CK 6.652 str. 4 d. teisinių pagrindų*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-281/2009 (*dėl apmokėjimo už papildomus darbus; rangovo teisės sustabdyti sutarties vykdymą*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-343/2009 (*dėl rangovo pareigos išpėti užsakovą apie užsakovo perduotos medžiagos trūkumus; užsakovo pareigos perduoti medžiagų atitikties dokumentus ir įrodinėjimo naštos paskirstymo*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-431/2009 (*dėl teisinio pagrindo pašalinti per garantinį terminą nustatytus darbus pagal rangos sutartį trūkumus*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-535/2009 (*dėl rangos sutarties sampratos; atliktų darbų perdavimo–priėmimo įforminimo; vartojimo rangos sutarties požymių*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2009 (*dėl rangos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių santykio; šalių bendradarbiavimo pareigos rangos santykiuose; statybos rangos sutarties sampratos ir santykio su bendrosiomis rangos sutarties nuostatomis; iš statybos rangos sutarties kilusios rangovo civilinės atsakomybės ypatumų*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-564/2009 (*dėl rangos sutarties nutraukimo pagal CK 6.658 str. 4 d. teisinių padarinių ir 6.249 str. nuostatų aiškinimo ir taikymo*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2010 (*dėl rangos sutarties sampratos; užsakovo, priėmusio rangos darbus teisės remtis atliktų darbų trūkumais*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-565/2011 (*dėl rangos sutarties šalių pareigos bendradarbiauti; užsakovo, priėmusio rangos darbus (darbų rezultatą), teisės remtis atliktų darbų trūkumais; rezultatų trūkumų pobūdžio ir rangovo atsakomybės už netinkamos kokybės darbus*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje bylos Nr. 3K-3-543/2012 (*dėl rangos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių atribojimo*).

13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110/2013 (*dėl rangos sutarties objekto ir požymių; rangos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių atribojimo*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-225/2013 (*dėl rangos sutarties formos; asmens, užsakiusio rangos darbus, nustatymo*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2014 (*dėl rangos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių atribojimo*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-112-313/2015 (*dėl ieškinio senaties termino eigos pradžios, kai atliktų rangos darbų trūkumai nustatomi per garantinį terminą; užsakovo pareigos patikrinti ir priimti rangovo atliktus darbus*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-207/2005 (*dėl vartojimo rangos sutarties požymių; vartojimo rangos ir statybos rangos sutarčių santykio*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-66/2007 (*dėl vartojimo rangos sutarties sampratos; vartojimo rangos ir statybos rangos sutarčių santykio*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-237/2008 (*dėl subrangos vartojimo rangos santykiuose; užsakovo (vartotojo) pažeistų teisių gynimo ypatumų; teisės nutraukti sutartį bei pareikalauti grąžinti sumokėtą kainą*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-581/2008 (*dėl vartojimo rangos sutarties sampratos; užsakovo (vartotojo) teisių gynimo būdų vartojimo rangos teisiniuose santykiuose, kai darbo rezultato priėmimo ar naudojimo metu nustatomi jo trūkumai; atlikto pagal vartojimo rangos sutartį darbo rezultato priėmimo*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 19 d. apžvalga „Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartinuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II“ (*dėl vartojimo rangos sutarties sampratos; vartojimo rangos sutarties šalių teisių ir pareigų reglamentavimo ypatumų; vartojimo rangos ir statybos rangos sutarčių santykio; užsakovo vartojimo rangos sutartyje teisių gynimo būdų specifikos; atlikto pagal vartojimo rangos sutartį darbo rezultato priėmimo; rangovo atsakomybės taikymo vartojimo rangos santykiuose*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-575/2012 (*dėl vartojimo rangą reglamentuojančių teisės normų taikymo atlygintinų paslaugų teikimo santykiuose*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228/2014 (*dėl vartojimo rangos teisinio reglamentavimo; vartojimo rangos sutarties kainos*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-247/2014 (*dėl vartotojo teisių gynimo būdų vartojimo rangos teisiniuose santykiuose, kai nustatomi darbo rezultato trūkumai*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-543/2014 (*dėl vartotojo teisių įgyvendinimo ir gynimo ypatumų vartojimo rangos santykiuose*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-543/2006 (*dėl statybos rangos sutarties sampratos; statybos rangos*

- sutartyje numatytos konkrečios kainos pakeitimo, esant didesnėms sutarties įvykdymo faktinėms išlaidoms).*
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-177/2008 (*dėl atsiskaitymo pagal statybos rangos sutartį*).
 28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-517/2008 (*dėl statybos rangos sutarties sampratos; teisės pasi-
telkti subrangovus darbams atlikti; CK 6.650 str. 1 d. santykio su CK 6.684 str.
3 d.; šalių bendradarbiavimo (kooperavimosi) pareigos statybos rangos sutarties
vykdymo metu*).
 29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-585/2008 (*dėl statybos rangos teisinių santykių subjektų atsakomybės;
atliktų darbų priėmimo ir darbų trūkumų konstatavimo*).
 30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 22 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-19/2009 (*dėl rangos sutartyje nustatytos darbų kainos aiškinimo
ir sutartyje nustatytos konkrečios kainos pakeitimo; atliktų darbų perdavimo ir
priėmimo akto teisinės reikšmės*).
 31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-54/2009 (*dėl atlyginimo rangovui už atliktus pagal statybos rangos
sutartį darbus ir atliktų darbų perdavimo–priėmimo akto*).
 32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-219/2009 (*dėl darbų kainos statybos rangos sutartyje pakeitimo
esant papildomiems darbams*).
 33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-338/2009 (*dėl rangovo civilinės atsakomybės žuvus rangos objektui*).
 34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-7-262/2010 (*dėl sutarčių laisvės principo taikymo esant statybos
rangos santykiams; viešosios teisės normų taikymo statybos rangos sutarčiai; staty-
bos darbų kokybės reikalavimų, kokybės garantijos ir jos termino reglamentavimo*).
 35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje
Nr. 3K-3-370/2010 (*dėl statybos objekto žuvimo naštos paskirstymo tarp rango-
vo ir užsakovo tvarkos*).
 36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje
byloje Nr. 3K-3-536/2011 (*dėl statybos rangos sutarties sąlygų galios; statybos
rangos darbų perdavimo ir priėmimo akto, kurį užsakovas atsisako pasirašyti,
bendradarbiavimo principo*).
 37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje by-
loje Nr. 3K-3-46/2012 (*dėl atliktų statybos darbų priėmimo–perdavimo akto
reikšmės; papildomų darbų atlikimo*).
 38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje
byloje Nr. 3K-3-161/2012 (*dėl statybos rangos sutarties kainos keitimo galimy-
bių; projektavimo ir tyrinėjimo rangos sutarties sampratos*).
 39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 30 d. nutartis, priimta ci-
vilinėje byloje Nr. 3K-3-526/2012 (*dėl subrangos sutarties pagrindu atsiradu-
sių prievolių santykių prigimties ir jos reikšmės aiškinant statybos rangos sutarties
sąlygas; šalių susitarimo atsiskaityti su subrangovu ne anksčiau, nei su rangovu
atsiskaitys užsakovas, kvalifikavimo – terminu ar sąlyga ir dėl tokios sutartinės
nuostatos galiojimo*).

40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-29/2013 (*dėl statybos rangos sutarties darbų kainos nustatymo, kai ji nenurodoma sutartyje*).
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-347/2013 (*dėl rangovo atsakomybės už medžiagų naudojimą, jų kokybę, kai rangovas darbus atlieka iš užsakovo pateiktų medžiagų ir kai darbai atliekami iš rangovo medžiagų, kurias jis nusiperka iš užsakovo*).
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-576/2013 (*dėl CK 6.662 str. 5 d., įtvirtinančios šalių teisę reikalauti skirti ekspertizę, aiškinimo ir jos santykio su Civilinio proceso kodekso 212 str. reglamentuojama ekspertize*).
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3/2014 (*dėl statybos rangos sutarties šalių teisių ir pareigų; reikalavimų, keliamų statinio statybos techniniam prižiūrėtojiui ir atsakomybės*).
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-20/2014 (*dėl rangovo atsakomybės už statybos darbų kokybę; dėl užsakovo ir statinio statybos techninio prižiūrėtojo santykio; statinio statybos techninio prižiūrėtojo atsakomybės už darbų kokybę*).
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2009 (*dėl projektavimo užduoties ir projektavimo darbų rangos sutartinių santykių teisinio reguliavimo; CK 6.665 str. 3 d. nustatytos užsakovo teisės nutraukti projektavimo darbų rangos sutartį ir reikalauti nuostolių atlyginimo įgyvendinimo sąlygų*).
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2009 (*dėl statytojo ir statinio statybos valdytojo atsakomybės rangovui*).
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-128/2009 (*dėl projektuotojo ir rangovo civilinės atsakomybės ypatumų*).
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228/2010 (*dėl projektavimo rangos sutartinių santykių sampratos ir jų reguliavimo ypatumų; statinio projektavimo užduoties teisinės reikšmės; užsakovo ir rangovo patirtų nuostolių dydžio nustatymo*).
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2012 (*dėl projektavimo rangos sutarties sampratos; projektavimo darbų rangos sutarties nutraukimo pagal CK 6.665 str. 3 d.; užsakovo pareigos apmokėti už dalį atliktų projektavimo darbų; rangovo pareigos laikytis atliekamų darbų privalomų reikalavimų*).
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje UAB Nr. 3K-3-327/2012 (*dėl projektavimo rangos sutarties šalių teisių ir pareigų*).
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-388/2012 (*dėl projektavimo ir tyrinėjimo darbų rangos sutarties turinio aiškinimo; šalių atsakomybės vykdant projektavimo rangos sutartį*).

9 TEMA.

**Atlygintinų paslaugų teikimo sutartis.
Atskiros atlygintinų paslaugų teikimo
sutarties rūšys**

9.1. Potemės

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties samprata, požymiai ir santykis su rangos bei kitomis sutarčių rūšimis Paslaugų santykių reglamentavimo DCFR ypatumai. Paslaugų sutarties dalykas, objektas, forma ir atskirų sutarties sąlygų (kainos, apmokėjimo už suteiktas paslaugas, informacijos teikimo ir kt.) ypatumai. Paslaugų sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Paslaugų sutarties vykdymo principai ir atsakomybė už netinkamą jos vykdymą. Šios sutarties pabaigos pagrindai.

Atskiros atlygintinų paslaugų teikimo sutarties rūšys. Teisinių paslaugų teikimo sutarties samprata ir turinys; šios sutarties atribojimas nuo pavedimo sutarties. Asmens sveikatos priežiūros paslaugų sutarties samprata, dalykas ir objektas, turinys. Turizmo paslaugų teikimo sutarties teisinė charakteristika, šalių teisinio statuso ypatumai, pagrindinės šalių teisės ir pareigos, civilinės atsakomybės taikymo ypatumai.

9.2. Teorinė medžiaga

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties samprata. Atlygintinų paslaugų teikimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas sumokėti. (CK 6.716 str. 1 d.).

Asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutarties samprata. Asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią savo profesinės ar verslo veiklos dėka turintis teisę teikti sveikatos priežiūros paslaugas asmuo (sveikatos priežiūros paslaugų teikėjas) įsipareigoja teikti kitai šaliai (pacientui) sutartyje numatytas sveikatos priežiūros paslaugas, o pacientas įsipareigoja sumokėti sveikatos priežiūros paslaugų teikėjui sutartą kainą. (CK 6.725 str. 1 d.).

Turizmo paslaugų teikimo sutarties samprata. Turizmo paslaugų teikimo sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią viena šalis – kelionės organizatorius – įsipareigoja už atlyginimą kitai šaliai – turistui – užtikrinti iš anksto organizuotą turistinę kelionę, o turistai įsipareigoja kelionių organizatoriui sumokėti už suteiktas paslaugas. (CK 6.747 str. 1 d.).

Be šių konkrečiai įvardytų paslaugų rūšių, CK šeštosios knygos XXXV skyriaus („Atlygintinų paslaugų teikimas“) taisyklės yra taikomos ir teikiant audito, konsultacinių, veterinarijos, informacijos, mokymo ar kitokias atlygintinas paslaugas (CK 6.716 str. 3 d.), tačiau CK nepateikia šių atskirų atlygintinų paslaugų teikimo sutarties rūšių sampratų.

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties teisinis reguliavimas. Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties bendrosios nuostatos yra reglamentuojamos CK 6.716–6.724 str., o atskirų atlygintinų paslaugų teikimo sutarties rūšių taisyklės įtvirtina CK 6.725–6.755 str. (CK 6.725–6.746 reguliuoja asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį, o 6.747–6.755 str. – turizmo paslaugų sutartį). CK 6.724 str. numato, kad normos, nustatančios bendrąsias rangos sutarties nuostatas (CK 6.644–6.671 str.) bei reglamentuojančios vartojimo rangą (CK 6.672–6.680 str.), paslaugų sutartims taikomos tiek, kiek tai neprieštaruoja CK 6.716–6.723 str. ir paslaugų sutarties dalyko ypatumams. Aukščiau nurodytose normose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos, taip pat šios temos literatūros sąrašė nurodyti kiti teisės aktai.

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties teisinė charakteristika. Atlygintinų paslaugų teikimo sutartis yra konsensualinė (CK 6.716 str. 1 d., 6.725 str. 1 d., 6.747 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.716 str. 1 d., 6.725 str. 1 d., 6.747 str. 1 d.) ir atlygintinė (CK 6.716 str. 1 d., 6.720 str., 6.725 str. 1 d., 6.740 str., 6.747 str. 1 d.).

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties objektas yra nematerialaus pobūdžio arba kitokios paslaugos, nesusijusios su materialaus objekto sukūrimu. Atlygintinų paslaugų teikimo sutartimi paprastai neįsipareigojama sukurti tam tikro rezultato, tačiau galimybė susitarti ir dėl tam tikro rezultato nustatyta CK 6.718 str. 5 d.

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties registracija. Teisės aktai nenumato atlygintinų paslaugų teikimo sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Atlygintinų paslaugų teikimo sutarties šalys – paslaugų teikėjas ir klientas – bendriausia prasme gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį tešnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštaruoja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Sveikatos priežiūros paslaugų teikėju pagal asmens sveikatos priežiūros paslaugų sutartį yra laikomas asmuo, savo profesinės ar verslo veiklos dėka turintis teisę teikti sveikatos priežiūros paslaugas asmuo (CK 6.725 str. 1 d.). Kelionių organizatoriaus, kaip turizmo paslaugų teikimo sutarties šalies, sąvoką apibrėžia Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo 2 str. 15 d., kurioje įtvirtinta, kad kelionių organizatorius – tai turizmo paslaugų teikėjas, reguliariai rengiantis organizuotas turistines keliones, teikiantis ir (ar) parduodantis kelionių organizavimo paslaugas turizmo paslaugų vartotojams tiesiogiai arba per kelionių pardavimo agentus ir (ar) teikiantis ir (ar) parduodantis kitas turizmo paslaugas.

9.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių atribojimo

„Nors ir rangos, ir paslaugų sutartys sudaromos dėl veiksmų atlikimo, svarbiausias skiriamasis šių sutarčių grupių požymis yra tai, jog pagal atlygintinų paslaugų sutartis įsipareigojama rūpestingai (atidžiai) atlikti tam tikrą veiklą (veiksmus), o pagal rangos sutartis įsipareigojama sukurti ar pasiekti tam tikrą darbo rezultatą ir perduoti jį, kaip atskirą objektą ar tam tikrą jo dalį, kitai šaliai. Kitaip tariant, pirmuoju atveju įsipareigojama dėti tam tikras rūpestingas pastangas atliekant veiksmus, o antruoju – dėti tam tikras pastangas ir pasiekti tam tikrą rezultatą. <...>. Atribojant rangos ir paslaugų sutartis svarbu nustatyti, ar šalys susitarė atlikti darbus, kuriais bus sukuriamas ar pagaminamas atskiriamas nuo pačių veiksmų objektas, turintis savarankišką vertę, kurį būtų įmanoma savarankiškai perduoti užsakovui (rangos sutartis), ar buvo susitarta dėl tam tikros veiklos, kurios rezultatas neatskiriamas nuo pačių veiksmų (paslaugų teikimas).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2014.

2. Dėl paslaugų teikėjo ir kliento santykių pobūdžio

„Iš CK nuostatų, reglamentuojančių atlygintinų paslaugų teikimą, darytina išvada, kad vienas paslaugų sutarčių ypatumų yra tas, jog paslaugos teikėjo ir kliento santykiai grindžiami pasitikėjimu. Tokia išvada kyla iš to, kad paslaugos teikėjas paprastai yra profesionalas, veikiantis srityje, kurią gerai išmano ir kurios klientas negali visiškai kontroliuoti. Toks santykių pobūdis lemia paslaugos teikėjo pareigą veikti kliento interesais. Kasacinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad įstatyme įtvirtintas kliento interesų prioriteto principas. Paslaugų teikėjas, kurio interesai dėl jo turimų žinių ir patirties yra apsaugoti geriau nei kliento, visada turi teikti pirmumą kliento interesams, veikti jo naudai.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110/2013.

3. Dėl paslaugų teikėjo tinkamo pareigų vykdymo

„Paslaugų teikėjas privalo pareigas teikti tinkamai. Paslaugų teikėjo pareigą tinkamai teikti paslaugas lemia keletas kriterijų, kuriuos galima suskirstyti į tris grupes: nustatytus teisės normų ar sutarčių, kylančius iš profesinės ar verslo praktikos ir kylančius iš bendrųjų tai veiklos rūšių keliamų protingumo, sąžiningumo reikalavimų. Kilus kliento ir paslaugų teikėjo ginčui, teismas, vadovaudamasis kliento interesų prioriteto principu, turėtų įvertinti, ar paslaugų teikėjas elgėsi taip, kaip tokiomis aplinkybėmis būtų pasiūlyęs patyręs, geranoriškas, protingas atitinkamų paslaugų teikėjas (savo darbą išmanantis profesionalas). Reikalavimus teikiamoms

paslaugoms reglamentuoja CK 6.718 str., kuriame įtvirtintas kliento interesų prioritetas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje bylos Nr. 3K-3-543/2012.

4. Dėl paslaugų gavėjo teisės vienašališkai nutraukti atlygintinų paslaugų teikimo sutartį

„Pagal CK 6.721 str. 1 d. klientas gali pats nuspręsti, kada atsisakyti jam teikiamų paslaugų ir nutraukti sutartį. <...>. Ši paslaugų gavėjo teisė yra besąlyginė, ji negali būti siejama su tam tikrų aplinkybių nustatymu (pvz., paslaugos teikėjo veiksmai, teisinis ar ekonominis kliento pasirinkimo nutraukti sutartį pagrindimas ir pan.) <...>. Kliento teisė sutarties vykdymo metu ir nesant paslaugų teikėjo kaltės vienašališkai nutraukti sutartį pripažįstama pagal įstatymą, ši teisė gali būti siejama su kliento interesų pasikeitimu po paslaugų sutarties sudarymo, kai klientui neišlieka intereso tęsti sutartį ir gauti paslaugas, tuo remdamasis jis pagrįstai turi teisę pasitraukti iš sutarties. Kai naudojasi šia teise klientas, turi būti užtikrinta ir paslaugų teikėjo interesų pusiausvyra, apsaugoti jo turiniai interesai – pagal CK 6.721 str. 1 d. nutraukdamas sutartį klientas turi sumokėti paslaugų teikėjui kainos dalį, proporcingą suteiktoms paslaugoms, ir atlyginti kitas protingas išlaidas, kurias paslaugų teikėjas, norėdamas įvykdyti sutartį, padarė iki pranešimo apie sutarties nutraukimą gavimo iš kliento momento.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2014.

5. Dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų sutarties teisinio kvalifikavimo

„Lietuvos Respublikoje sukurta valstybės laiduota nemokama sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sistema remiasi ne sutartiniais paciento ir sveikatos priežiūros įstaigos santykiais, bet iš įstatymų ir kitų teisės aktų kylančiomis tarpusavio teisėmis ir pareigomis asmeniui įstatymu nustatyta tvarka kreipusis į pirminę asmens sveikatos priežiūros įstaigą ir prie jos prisiregistravus (CK 1.136 str. 2 d. 6 p.). Bylą nagrinėję teismai šalių teises ir pareigas valstybės laiduojamos nemokamos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo srityje nepagrįstai kildino iš sutartinių teisinių santykių ir taikė CK teisės normas, reglamentuojančias sutarčių teisę. <...> Negalima sutikti ir su kasacinio skundo argumentu, kad teismas turėjo taikyti CK 6.739 str. 1 d., reglamentuojančią sveikatos priežiūros paslaugų teikėjo teisę nutraukti asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį, nustačius šioje normoje įtvirtintus faktus, sudarančius pagrindą sutarčiai nutraukti.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-24/2004.

6. Dėl kelionių organizatoriaus pareigos suteikti informaciją

„Pareiga atskleisti informaciją, turinčią esminės reikšmės sutarčiai sudaryti, yra viena esminių pareigų sudarant sutartį (CK 6.163 str. 4 d.), paslaugų teikėjo pareiga suteikti informaciją klientui įtvirtinta CK 6.719 str. <...>. CK 6.719 str. 1 d. išvardytos informacijos sąrašas nėra baigtinis, informacijos, teikiamos sudarant sutartį, apimčiai taikytinas ikisutartinių santykių sąžiningumo principas (CK 6.163 str. 4 d.). <...>. Informacijos išsamumas turi būti vertinamas individualiai, atsižvelgiant į turisto kelionės patirtį, jo pageidavimus ir kitas individualias savybes (pvz., ar turistai keliauja pirmą kartą, kokie jo reikalavimai dėl apgyvendinimo, maitinimo, viešbučio aplinkos), ir negali būti tapatinamas vien su privalomos, imperatyviai įstatyme nustatytos informacijos pateikimu.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2010.

7. Dėl trečiųjų asmenų pasitelkimo teikiant turizmo paslaugas

„Verslas yra veikimas savo rizika, todėl verslininkas turi prisiimti neišvengiamą savo veiklos padarinių riziką (rūpestingai pasirinkti trečiuosius asmenis išipareigojimams įvykdyti, turėti galimybių kontroliuoti jų veiklą ir panašiai). <...>. Paslaugos teikėjas pasitelkti trečiuosius asmenis, teikdamas paslaugas, gali visais atvejais, kai to tiesiogiai nedraudžia sutartis (CK 6.717 str. 3 d.). Sutartis su paslaugų teikėju sudaroma dėl jo turimų dalykinių savybių, todėl jis pats ir turi suteikti paslaugas, tačiau jas teikdamas gali naudotis kitų asmenų pagalba. Ieškovų (turistų) ir trečiojo asmens, nuomojusio atsakovui autobusą, nesieja teisiniai santykiai, trečiasis asmuo nėra turizmo paslaugų sutarties šalis, todėl teisinė atsakomybė už netinkamą sutarties įvykdymą – atlyginti neturtinę žalą – taikytina atsakovui, nors netinkamai įvykdyta sutarties dalis ir buvo vykdoma paslaugos teikėjo pasitelkto trečiojo asmens (CK 6.747 str. 1 d., 6.754 str. 5 d.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-239/2011.

9.4. Kontroliniai klausimai

1. Kokie paslaugų santykiai ir kaip yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite atskirų paslaugų sutarties rūšių reguliavimą DCFR ir Civiliniame kodekse.
2. Koks yra atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių tarpusavio santykis? Ar ta pati sutartis gali būti laikoma ir rangos, ir atlygintinų paslaugų teikimo sutartimi?
3. Kaip atlygintinų paslaugų teikimo sutartis gali būti atribojama nuo rangos sutarties tuo atveju, kai šalys susitaria dėl konkretaus rezultato pasiekimo?

4. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, kurios objektas: a) paraiškos paramai iš ES struktūrinių fondų gauti parengimas; b) dokumentų paruošimas archyvuoti (jų sisteminimas, skaičiavimas, dėjimas į dėžutes ir pan.); c) automobilio salono išvalymas cheminiu būdu; d) grožio paslaugos (kirpimas, masažas ir pan.)?
5. Ar tarp aukštosios mokyklos ir studento susiklostantys santykiai atitinka atlygintinų paslaugų teikimo požymius?
6. Kuo atlygintinų paslaugų teikimo sutartis skiriasi nuo pirkimo–pardavimo sutarties? O nuo nuomos?
7. Ar atlygintinų paslaugų teikimo sutartis gali apimti pasaugos paslaugas?
8. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, pagal kurią paslaugos klientui yra teikiamos neatlygintinai? Ar šiuo atveju gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimą reglamentuojančios teisės normos?
9. Kokius subjektiškumo reikalavimus teisės aktai nustato atlygintinų paslaugų teikimo sutarties šalims? Atsakymą pagrįskite, remdamiesi konkrečiomis atskiras paslaugų sutarties rūšis reglamentuojančiomis teisės normomis.
10. Ar paslaugų teikėjas gali atsisakyti sudaryti paslaugų sutartį? Jei taip, nurodykite tokio atsisakymo teisinį pagrindą. Jei ne, argumentuokite, kodėl.
11. Kokiais atvejais paslaugų teikėjas gali pasitelkti trečiuosius asmenis sutarčiai vykdyti? Ar šiais atvejais klientas tretiesiems asmenims gali reikšti tiesioginius reikalavimus? O tretieji asmenys – klientui?
12. Ar paslaugų teikėjas gali perleisti savo teises ir pareigas, kylančias iš atlygintinų paslaugų teikimo sutarties? Ar tai gali padaryti klientas?
13. Ar visais atvejais klientas yra laikytinas silpnesniąja atlygintinų paslaugų teikimo sutarties šalimi? Jei taip, paaiškinkite, kodėl. Jei ne, pateikite konkrečių pavyzdžių.
14. Ar tai, kad klientas yra laikomas silpnesniąja sutarties šalimi, reiškia, kad tokie sutarčiai gali būti taikomos vartotojų apsaugą reglamentuojančios teisės normos (dėl nesąžiningų sąlygų ir pan.) net jei klientas neatitinka vartotojo požymių?
15. Koks yra bendradarbiavimo principo paslaugų teikimo teisiniuose santykiuose turinys? Ar jis skiriasi lyginant su rangos sutartiniais santykiais?
16. Atskleiskite kliento interesų prioriteto principo sampratą. Ar šis principas yra absoliutus?
17. Ar paslaugų teikimo sutartyje gali būti numatyta, kad atlyginimo paslaugų teikėjui mokėjimas priklauso nuo to, ar bus pasiektas konkretus rezultatas?
18. Kaip tarp šalių yra paskirstoma įrodinėjimo našta, esant ginčui dėl paslaugų suteikimo fakto?
19. Ar atlygintinų paslaugų teikimo sutartis, nesant pažeidimo, gali būti nutraukta vienašališkai? Ar tai priklauso nuo to, kokio pobūdžio (terminuota ar neterminuota) sutartis buvo sudaryta?

20. Ar atlygintinų paslaugų teikimo sutartyje gali būti nurodyta, kad klientas turi teisę vienašališkai nutraukti šią sutartį tik joje numatytais atvejais?
21. Ar atlygintinų paslaugų teikimo sutartyje gali būti įtvirtintos konkrečios sąlygos, susijusios su kliento teise vienašališkai nutraukti atlygintinų paslaugų teikimo sutartį (pavyzdžiui, pareiga įspėti paslaugų teikėją apie sutarties nutraukimą prieš šešis mėnesius)?
22. Ar skiriasi kliento teisės vienašališkai nutraukti paslaugų teikimo sutartį įgyvendinimo sąlygos ir tvarka priklausomai nuo jo teisinio statuso (fizinis ar juridinis asmuo)?
23. Ar klientui be jokios priežasties vienašališkai nutraukus atlygintinų paslaugų teikimo sutartį, paslaugų teikėjas gali šį nutraukimą ginčyti?
24. Ar klientui vienašališkai nutraukus atlygintinų paslaugų teikimo sutartį paslaugų teikėjas turi teisę reikalauti dėl nutraukimo atsiradusių nuostolių? Jei taip, kokių? Jei ne, paaiškinkite, kodėl ir nurodykite, ar tokiu atveju gali būti taikomi kiti pažeistų teisių gynimo būdai.
25. Ar atlygintinų paslaugų teikimo sutartyje gali būti įtvirtinta sąlyga, suteikianti besąlygišką paslaugų teikėjo teisę vienašališkai nutraukti šią sutartį?
26. Kokios atvejais gali būti ribojama arba apskritai netaikoma paslaugų teikėjo sutartinė atsakomybė?
27. Kaip yra suprantamos ypatingos aplinkybės, kurioms esant klientas turi atlyginti paslaugų tiekėjo išlaidas tiek, kiek jų nepadengia paslaugų kaina, arba atlyginti paslaugų tiekėjo nuostolius (Civilinio kodekso 6.720 str. 6 d.)? Ar banko, kuriame yra atidarytos paslaugų tiekėjo banko sąskaitos, bankrotas gali būti laikomas ypatinga aplinkybe?
28. Ar bet kokios teisinės paslaugos yra priskiriamos prie atlygintinų paslaugų rūšių, reglamentuojamų Civilinio kodekso šeštosios knygos XXXV skyriuje?
29. Koks yra atlygintinų paslaugų teikimo ir pavedimo sutarčių santykis? Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, kurios objektas – atstovavimas kliento interesams teisme?
30. Ar visais atvejais tarp paciento ir sveikatos priežiūros įstaigos susiklosto sutartiniai asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo santykiai? Jei taip, paaiškinkite, kodėl. Jei ne, nurodykite išimtis ir atskleiskite, kaip šie santykiai turėtų būti kvalifikuojami.
31. Ar sveikatos priežiūros paslaugų teikimo teisiniai santykiai gali atsirasti iš konkludentinių veiksmų?
32. Kokios yra pagrindinės sveikatos priežiūros įstaigos ir paciento pareigos bei kokių teisinių pasekmių kyla, jeigu viena iš šalių jas pažeidžia?
33. Ar sveikatos priežiūros paslaugos gali būti teikiamos prieš paciento valią?
34. Ar pacientas turi teisę nutraukti asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį, kai sveikatos priežiūros įstaiga pradėjo, tačiau nebaigė teikti tęstinio pobūdžio sveikatos priežiūros paslaugų?

35. Ar pacientui nutraukus asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį sveikatos priežiūros įstaiga turi teisę reikalauti atlyginti dėl sutarties nutraukimo atsiradusius nuostolius?
36. Pagal kokios civilinės atsakomybės rūšies (sutartinės ar deliktinės) taisykles atsako sveikatos priežiūros įstaiga už netinkamai suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas?
37. Kokiais atvejais už netinkamą sveikatos priežiūros paslaugų teikimą atsakys ne sveikatos priežiūros įstaiga, kuri sudarė su pacientu sutartį dėl šių paslaugų teikimo, o kitas subjektas? Koks tai gali būti asmuo?
38. Ar už netinkamą sveikatos priežiūros paslaugų teikimą gali tiesiogiai atsakyti gydytojas ar kitas sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojas?
39. Koks ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams atlyginti žalą dėl netinkamos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo? Nuo kurio momento jis pradedamas skaičiuoti?
40. Kas sudaro turizmo paslaugų rinkinį? Ar poilsis gali būti vertinamas kaip turizmo paslauga?
41. Koks santykis yra tarp kelionių organizatoriaus ir kelionių pardavimo agento (anksčiau kelionių pardavimo agento sąvoką atitiko kelionių agentūra ir kelionių agentas)?
42. Ar kelionių pardavimo agentas gali būti laikomas turizmo paslaugų teikimo sutarties šalimi?
43. Ar tarp turisto ir trečiųjų asmenų, kuriuos vykdydamas turizmo paslaugų teikimo sutartį pasitelkia kelionių organizatorius (pavyzdžiui, viešbučio, vežėjo ir pan.), susiklosto sutartiniai santykiai?
44. Ar juridinis asmuo gali būti pripažintas turistu turizmo paslaugų teikimo sutarties prasme?
45. Ar turizmo paslaugų teikimo sutartis gali būti kvalifikuojama kaip sutartis trečiojo asmens naudai?
46. Kaip skiriasi (jeigu skiriasi) turisto atsakomybės kelionių organizatoriui apimtis, turistui atsisakius sutarties dėl aplinkybių, už kurias jis atsako, nuo atvejo, kai sutarties atsisakoma dėl su turistu susijusių aplinkybių, kurių jis negali kontroliuoti ir kurių sutarties sudarymo metu negalėjo protingai numatyti?
47. Per kokį terminą, paaiškėjus Civilinio kodekso 6.754 straipsnio 4 dalyje numatytais aplinkybėms, kelionės organizatorius privalo informuoti turistą apie alternatyvias turizmo paslaugas,? Ar turizmo paslaugos pakeitimas alternatyvia reiškia turizmo paslaugų teikimo sutarties pakeitimą?
48. Koks yra kelionių organizatoriaus civilinės atsakomybės, numatytos Civilinio kodekso 6.754 straipsnio 2 ir 4 dalyse, santykis? Kuri iš šių normų yra taikoma kilus ginčui ne dėl turizmo paslaugų suteikimo fakto, bet dėl suteiktų paslaugų kokybės?
49. Kaip turėtų būti sprendžiamas asmens, neatitinkančio kelionės organizatoriaus reikalavimų ir neįgijusio kelionių organizatoriaus statuso, tačiau teikiančio turizmo paslaugas, atsakomybės klausimas už netinkamą sutartinių įsipareigojimų vykdymą turistui?

50. Ar tai, kad nebuvo laikytasi turizmo paslaugų teikimo sutartyje numatytos ikiteisminės ginčo nagrinėjimo tvarkos, yra pagrindas teismui atmesti turisto reikalavimą kelionių organizatoriaus atžvilgiu?
51. Ar turistą įspėjus, jog vertingi daiktai turi būti atiduoti saugoti į seifą, tačiau jam tuo nepasinaudojus, gali kilti kelionių organizatoriaus atsakomybė dėl jų vagystės?
52. Ar turisto patirtos turtinės žalos dydį galima tapatinti su kelionės kaina?
53. Ar tai, kad Civilinio kodekso 6.754 str. 5 d. neturtinės žalos dėl netinkamo turizmo paslaugų sutarties vykdymo dydis yra siejamas su kelionės kaina, reiškia, kad neturtinės žalos dydžio nustatymo matas yra būtent kelionės kaina?
54. Ar neturtinės žalos dėl gyvybės atėmimo ar sveikatos sužalojimo, teikiant turizmo paslaugas, maksimalus dydis yra ribojamas triguba kelionės kaina? Į kokias aplinkybes turi atsižvelgti teismai, sprendami dėl turistui padarytos neturtinės žalos?

9.5. Užduotys

1. Žemės ūkio bendrovėje traktorininku dirbęs V. Vardenis, kuris kaimynui J. Pavardžiui buvo skolingas 300 Eur, jam pažadėjo nemokamai, panaudodamas pagrindais naudodamas bendrovės traktorių, suarti 14 ha žemės sklypą. Šalių sutarimu V. Vardenio darbas įvertintas 300 Eur. Sutarus, kad atlikęs darbus V. Vardenis kaimynui nebebus skolingas, traktorininkas kibo į darbus, tačiau, suaręs maždaug trečdalį lauko, išnaudojo visą bendrovės jam tą mėnesį skirtą kuro limitą. Siekdamas įvykdyti sutartį, iš kito bendrovės darbuotojo pasiskolino pinigų kurui ir užbaigė darbus, tačiau bendrovė, sužinojusi, kad V. Vardenis jos traktorių naudoja savo reikmėms, iš pastarojo pareikalavo atlyginti traktoriaus nuomos kainą – 15 Eur už dieną. V. Vardenis paaiškino, kad tarp jo ir kaimyno buvo sudaryta sutartis trečiojo asmens naudai, dėl to traktoriaus nuomą turėtų apmokėti J. Pavardis, kurio interesais ir buvo teikiamos paslaugos. Savo ruožtu V. Vardenis, informavęs J. Pavardį apie baigtus darbus, šio paprašė jam atlyginti kuro išlaidas. J. Pavardis atsakė, kad šalys nesitarė dėl jokių V. Vardenio išlaidų atlyginimo, nes pagal CK 6.653 str. į sutartą kainą įeina ir visų V. Vardenio išlaidų kompensavimas. V. Vardenis, pasikonsultavęs su bendrovės teisininku, kaimynui atkirto, kad šalys sudarė ne rangos, o atlygintinų paslaugų teikimo sutartį, nes suarus lauką nebuvo sukurtas joks materialus objektas, todėl išlaidų atlyginimas V. Vardeniui priklauso.
 - a) *Nurodykite, tarp kokių subjektų ir kokio pobūdžio santykiai susiklostė. Aptarkite, kokie yra rangos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių atribojimo kriterijai.*

- b) *Ar galima teigti, kad šioje situacijoje buvo sudaryta sutartis trečiojo asmens naudai?*
- c) *Ar galima teigti, kad tarp V. Vardenio ir jo darbdavio buvo sudaryta panaudos sutartis?*
- d) *Ar žemės ūkio bendrovė įgijo teisę iš J. Pavardžio reikalauti traktoriaus nuomos kainos?*
- e) *Ar V. Vardenis turi teisę, iš anksto šio klausimo neaptaręs su J. Pavardžiu, reikalauti, kad jam būtų atlygintos kuro išlaidos?*
- f) *Ar laikytina, kad V. Vardenis tinkamai įvykdė savo sutartinius įsipareigojimus kaimynui? Išspręskite tarp šalių kilusį ginčą.*

2. K. Pavardenis, neišlaikęs logikos egzamino, kreipėsi į logiką dėstantį profesorių dėl papildomų užsiėmimų. Profesoriumi patikinus, kad iš esmės visi pas jį papildomus užsiėmimus lankę studentai egzaminą išlaiko, šalys susitarė, kad vienas susitikimas kainuos 15 Eur. K. Pavardenis buvo pirmakursis ir pajamų neturėjo, todėl už papildomus užsiėmimus mokėjo jo tėvai, kurie iškart sumokėjo už keturis užsiėmimus į priekį. Po dviejų susitikimų K. Pavardenis nutarė metams pasiimti akademines atostogas. Po kiek laiko K. Pavardenis informavo profesorių, kad jo užsiėmimų nelankys, ir paprašė grąžinti pinigus už du neįvykusius užsiėmimus. Profesorius atsisakė, paaiškindamas, kad yra daug pas jį užsiėmimus norinčių lankyti studentų, kurių jis negalėjo priimti, nes laiką buvo skyręs K. Pavardeniui. Kadangi K. Pavardenis neatvyko, o profesorius negalėjo tuo metu priimti kitų studentų, jis prarado analogišką sumą pinigų. Be to, profesorius paaiškino, kad pinigus mokėjo jo tėvai, dėl to jis pinigus galėtų atiduoti tik tėvams. Kitais metais K. Pavardenis, atnaujinęs studijas ir lankęs pas profesorių papildomus užsiėmimus, logikos egzamino vis tiek neišlaikė. Dėl to K. Pavardenis pareikalavo grąžinti pinigus, tačiau profesorius paaiškino, jog jis negarantavo, kad egzaminas bus išlaikytas pas bet kokią kitą dėstytoją.

- a) *Paaiškinkite, kas yra sutarties šalys – K. Pavardenis ar jo tėvai? Kokie yra šios sutarties rūšies ypatumai?*
- b) *Ar profesorius privalėjo grąžinti pinigus už du neįvykusius užsiėmimus? Kodėl? Jei taip, paaiškinkite, ar turėjo grąžinti tėvams, ar studentui; jei ne – motyvuokite, kodėl.*
- c) *Ar abi šalys laikėsi sutarčių vykdymo principų reikalavimų?*
- d) *Paaiškinkite, ar pagrįstas K. Pavardenio reikalavimas grąžinti jam pinigus už visus užsiėmimus.*
- e) *Aptarkite, kokios reikšmės šiame ginče gali turėti profesoriaus teiginys, kad „jis negarantavo, kad egzaminas bus išlaikytas pas bet kokią kitą dėstytoją“?*

3. A. Vardaitės mylimas Siamo veislės katinas iškrito pro penkto aukšto balkoną, dėl to prarado koordinaciją, susižalojo letenėles ir nebegalėjo paeiti. Katiną nuvežus į veterinarijos kliniką, A. Vardaitė buvo patikinta,

kad ji klinikoje reikėtų palikti per naktį, o kitą dieną bus galima pasiimti sveiką. Tačiau A. Vardaitė, atvykusi kitą dieną, katiną rado nebe gyvą. Klinikos darbuotojų pasiteiravus, kodėl jai nebuvo pranešta apie gyvūnėlio mirtį, vadovas paaiškino, jog žmonės paprastai itin jautriai reaguoja į gyvūnų mirtį, tad jie nenorėjo jos jaudinti, kad vairuodama nepatektų į eismo įvykį. A. Vardaitei buvo pateikta sąskaita, kurią ji apmokėti atsisakė nurodžiusi, kad klinika įsipareigojo grąžinti sveiką, o ne mirusį katiną. Po kiek laiko A. Vardaitė kreipėsi į veterinarijos kliniką, reikalaujama jai sumokėti 30 000 Eur neturtinės žalos, nes jos gyvūnas ne tik nebuvo išgydytas, bet ji dar ir negalėjo būti šalia jo paskutinėmis gyvenimo minutėmis. Kadangi A. Vardaitė neturi savo šeimos, katinas jai buvo ypač brangus. Jo netekusi ji susirgo depresija, jai teko vartoti vaistus, lankyti psichoterapijos užsiėmimus. Keletą mėnesių būdama nedarbinga, ji prarado dalį kvalifikacijos ir pajamų, dėl to prašė priteisti ir turtinę žalą.

- a) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius santykius ir paaiškinkite, kokio pobūdžio sutartis buvo sudaryta.*
- b) *Paaiškinkite, ar ši sutartis buvo pažeista (atsakius teigiamai, paaiškinkite, kaip; atsakius neigiamai – motyvuokite).*
- c) *Įvertinkite, ar A. Vardaitė veterinarijos klinikai turėtų sumokėti už katino gydymą.*
- d) *Ar veterinarijos klinika turėjo klientei pateikti atliktų veiksmų ataskaitą?*
- e) *Aptarkite A. Vardaitės reikalavimų pagrįstumą ir nurodykite, kokios rūšies atsakomybė (sutartinė ar deliktinė) šioje situacijoje galėtų būti taikoma (jei galėtų).*

4. Individualioji įmonė „Varnėnas“, siekdama teikti plataus profilio paslaugas, įsigijo krautuvą. Šiam po kurio laiko sugedus, jis buvo atiduotas taisyti. Meistrams patikinus, kad po poros savaitių krautuvą bus „kaip naujas“, bendrovė laikinai iš kitos įmonės išsinuomojo panašų krautuvą. Praėjus dviem su puse savaitės, individualioji įmonė „Varnėnas“ buvo informuota, kad krautuvą vis dar nesutaisytas. Dar po kelių dienų meistras pareiškė, jog taisyti krautuvo neverta, ir jį grąžino. Be to, įmonei išrašė sąskaitą už krautuvo apžiūrą ir diagnostiką. Už šias paslaugas įmonė mokėti atsisakė, nes meistras garantavo, jog grąžins pataisytą krautuvą, o patikrinti jo būklę įmonė galėjo ir kitur. Be to, individualioji įmonė „Varnėnas“ iš meistrų pareikalavo padengti kito krautuvo nuomos išlaidas už laikotarpį, kai jis buvo jų žinioje, be to, prašė kompensuoti įmonės praradimus už krautuvo sugadinimą ir neturtinę žalą už sužlugdytą bendrovės veiklą.

- a) *Aptarkite, kokio pobūdžio sutartis buvo sudaryta ir nurodykite šios sutarties esmines sąlygas.*
- b) *Paaiškinkite, ar individualioji įmonė „Varnėnas“ turi sumokėti jai išrašytą sąskaitą už krautuvo apžiūrą ir diagnostiką.*

- c) *Aptarkite, ar pagrįstas individualiosios įmonės „Varnėnas“ reikalavimas jai atlyginti: a) kito krautuvo nuomos išlaidas; b) įmonės praradimus už krautuvo sugadinimą; c) neturtinę žalą už sužlugdytą bendrovės veiklą.*
5. V. Vardyte ir K. Vardelis prieš savo vestuves nutarė išmokti šokti valsą ir kreipėsi į VšĮ „Šokėjas“. Įmonė poros mokytoju paskyrė P. Vardaitį ir užtikrino, kad po 10-ies užsiėmimų pora bus išmokusi šokti. Po keleto susitikimų VšĮ „Šokėjas“ porą informavo, kad nuo šiol jų mokytoja bus O. Vardyte. Kadangi laiko iki didžiosios šventės buvo likę nedaug, būsimi sutuoktiniai su pasiūlymu sutiko. Vis dėlto po 10-ies užsiėmimų pora nesijautė taip tvirtai, kaip tikėjosi, todėl paprašė, kad VšĮ „Šokėjas“ gražintų pinigus už pirmąsias šokių pamokas, nes antroji mokytoja pasirodė esanti geresnė. VšĮ „Šokėjas“ su tuo nesutiko. Po vestuvių V. Vardyte ir K. Vardelis vėl kreipėsi į VšĮ „Šokėjas“, prašydami gražinti visus sumokėtus pinigus, nes vestuviniuo šokio metu pora nesijautė tvirtai, o kai kurie svečiai iš jų šokio netgi juokėsi. Be to, anot sutuoktinių, pakeisdama mokytoją VšĮ „Šokėjas“ nepaisė kliento interesų prioriteto principo, paslaugas teikė nesąžiningu ir neprotingu būdu (iš pradžių skirdama prastesnę mokytoją, po to – geresnę), o prieš sudarant sutartį jų neįspėjo, kad vidury užsiėmimų keisis mokytojas. Vadinasi, VšĮ „Šokėjas“ klientams nesuteikė išsamios informacijos, susijusios su teikiamomis paslaugomis. Galiausiai netgi nebuvo sudaryta rašytinė sutartis, kurioje turėjo būti nurodytas konkretus mokytojas, nes paslaugų teikėjo asmenybė yra esminė tokios sutarties sąlyga.
- a) *Kokios rūšies sutartį sudarė šalys? Kokia yra šios sutarties forma?*
 b) *Kokios yra šalių sudarytos sutarties esminės sąlygos?*
 c) *Ar pakeisdama mokytoją, VšĮ „Šokėjas“ pažeidė šalių sudarytą sutartį arba kliento interesų prioriteto principą?*
 d) *Ar galima teigti, kad VšĮ „Šokėjas“ nesuteikė išsamios informacijos, susijusios su teikiamomis paslaugomis?*
 e) *Ar sutuoktiniai pagrįstai reikalauja gražinti pinigus? Atsakymą pagrįskite.*
6. UAB „Užsakovas“ ir UAB „Projektai“ 2015 m. gruodžio 9 d. sudarė konsultacinių paslaugų sutartį (toliau – Sutartis), kurios preambulėje buvo nurodyta, kad Sutartis sudaroma UAB „Užsakovas“ siekiant pateikti paraišką paramai iš ES struktūrinių fondų gauti ir tokiu būdu investuoti 1 mln. Eur į jai nuosavybės teise priklausančios įmonės plėtrą. Šia Sutartimi UAB „Projektai“ įsipareigojo parengti paraišką ir verslo planą, taip pat atlikti visų prie paraiškos teikiamų dokumentų patikrinimą, konsultuoti užsakovą projekto svarstymo metu bei padėti tinkamai atsakyti į projektą vertinančios institucijos klausimus. Šalys susitarė, kad mokestis už Sutartyje nurodytas UAB „Projektai“ paslaugas yra 10 proc. skirtos paramos sumos (su PVM) ir bus mokamas po atitinkamos institucijos sprendimo suteikti paramą projektui

priėmimo. Kitame Sutarties punkte buvo numatyta, kad UAB „Užsakovas“ apmoka verslo plano parengimo išlaidas – 2 000 Eur (su PVM), kurių pusė sumokama Sutarties pasirašymo dieną, o likusi dalis – atsiimant verslo planą. Sutartį vykdyti šalims sekėsi sunkiai – UAB „Projektai“ darbai atlikti pavėluotai, nekokybiškai, bendrovė vengė bendradarbiauti, rodyti iniciatyvą, ją reikėjo nuolat skatinti ir pan. Dėl šios priežasties, vos parengus visus dokumentus, UAB „Užsakovas“ su UAB „Projektai“ sudarytą Sutartį nutraukė, motyvuodama esminiu Sutarties pažeidimu (CK 6.217 str.). Nepaisydama Sutarties nutraukimo, UAB „Užsakovas“ pateikė paraišką paramai gauti ir ją gavo. Po keleto mėnesių parama buvo išmokėta. Iš žiniasklaidos sužinojusi apie skirtą paramą, UAB „Projektai“ kreipėsi į teismą ir prašė iš UAB „Užsakovas“ priteisti 10 proc. patvirtintos paramos sumos. UAB „Projektai“ teigimu, ji tinkamai suteikė Sutartyje nurodytas paslaugas (parengė paraišką su priedais, verslo planą ir atliko kitus Sutartyje numatytus veiksmus), tačiau UAB „Užsakovas“ atsiskaitė tik už parengtą verslo planą, bet nesumokėjo 10 proc. patvirtintos paramos sumos (su PVM), kaip susitarta. Nors Sutartyje nurodytas perdavimo–priėmimo aktas nebuvo surašytas, pasak UAB „Projektai“, paslaugų suteikimą patvirtina jos parengti sutarti dokumentai, faktai, kad UAB „Užsakovas“ nereiškė jokių rašytinių ar žodinių pretenzijų, sumokėjo dalį Sutarties kainos, nenutraukė Sutarties iki jos įvykdymo, galiausiai – jai skirta ES struktūrinių fondų parama. Anot UAB „Užsakovas“, Sutartis buvo nutraukta pagrįstai – šį faktą pripažino ir UAB „Projektai“, nes nutraukimo neginčijo. Kadangi nutraukus Sutartį šalių sutartiniai santykiai nebesieja, ji nieko neprivalo mokėti.

- a) Aptarkite, ar UAB „Užsakovas“ turėjo teisę nutraukti Sutartį po to, kai UAB „Projektai“ įsipareigojimai buvo įvykdyti (jei galima taip teigti).
 - b) Ar Jūsų atsakymas į a) klausimą būtų kitoks, jei Sutartis būtų buvusi nutraukta iki UAB „Projektai“ įsipareigojimų įvykdymo?
 - c) Ar situacijoje įvardytą Sutartį galima nutraukti nesant esminio Sutarties pažeidimo? Paaiškinkite, kodėl.
 - d) Įvertinkite, ar UAB „Užsakovas“ galėjo nutraukti Sutartį, iš anksto UAB „Projektai“ neįspėjusi prieš tam tikrą laiką.
 - e) Ar pagrįstas UAB „Užsakovas“ teiginys, kad, nutraukus Sutartį, šalių jokie prievoliniai santykiai nebesieja, todėl ji nieko neprivalo mokėti?
 - f) Ar Jūsų atsakymai į kuriuos nors klausimus keistųsi, jei šalys būtų pasirašiusios perdavimo–priėmimo aktą?
 - g) Įvertinkite, ar teismas UAB „Projektai“ priteis 10 proc. skirtos paramos sumos.
7. H. Vardėnas kreipėsi į UAB „RE&GO“ ir paprašė, kad bendrovė tarpininkautų parduodant jam priklausančias komercinės paskirties patalpas. Šalys pasirašė tarpininkavimo sutartį, o UAB „RE&GO“ pradėjo ieškoti klientų. Netrukus tarp H. Vardėno ir UAB „RE&GO“ rasto kliento – UAB „Verslo procesas“ – buvo pasirašyta preliminarioji

komercinių patalpų pirkimo–pardavimo sutartis, pagal kurią UAB „Verslo procesas“ iki 2015 m. gruodžio 1 d. įsipareigojo nupirkti, o H. Vardėnas įsipareigojo parduoti jam priklausančias patalpas. Gavęs avansą, H. Vardėnas su UAB „RE&GO“ atsiskaitė, tačiau, suėjęs preliminarioje sutartyje nustatytam terminui, paaiškėjo, kad UAB „Verslo procesas“ 2015 m. lapkričio 18 d. iškelta bankroto byla. Dėl šios priežasties H. Vardėnas UAB „RE&GO“ pareikalavo grąžinti jam pinigų, nes sutartis įvykdyta netinkamai – surastas nemokus pirkėjas. UAB „RE&GO“ paaiškino, kad ji neturi ir nerenka duomenų apie įmonės finansinę situaciją, nes tai konfidencialūs duomenys, o ji nėra duomenų tvarkytoja Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo prasme. Be to, H. Vardėnas, kuriam priklauso komercinės patalpos, pats yra verslininkas, turintis patirties ir žinių, todėl, iki pasirašydamas preliminarnią sutartį, galėjo pasidomėti finansine potencialaus pirkėjo padėtimi. H. Vardėnas UAB „RE&GO“ padavė į teismą, reikalaujamas jam grąžinti visą sumokėtą sumą, taip pat priteisti delspinigius ir palūkanas. UAB „RE&GO“ atsiliepime nurodė, kad UAB „Verslo procesas“ administratorius nepranešė, kad nevykdys preliminarios sutarties – vadinasi, ją vykdys. Įvykdžius tokią sutartį, H. Vardėnas vis tiek turėtų atsiskaityti su UAB „RE&GO“, todėl ieškinys nepagrįstas. Be to, tarpininkavimo paslaugų sutartyje buvo nurodyta, kad H. Vardėnas su UAB „RE&GO“ privalo atsiskaityti po pagrindinės pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo. Kadangi jis atsiskaitė anksčiau, dabar negali reikalauti grąžinti sumos pagal CK 6.241 str.

- a) *Paaiškinkite, kokios yra esminės šalių sudarytos sutarties sąlygos. Nurodykite, kokia forma turi būti sudaroma tokio pobūdžio sutartis.*
 - b) *Įvertinkite, ar UAB „RE&GO“ gali būti laikoma netinkamai įvykdžiusia sutartį.*
 - c) *Paaiškinkite, ar H. Vardėnas gali būti laikomas verslininku.*
 - d) *Ar atsakymas į c) klausimą būtų kitoks, jei H. Pavardėnas siektų parduoti savo gyvenamąjį būstą? Kodėl?*
 - e) *Paaiškinkite, ar pagrįstas H. Vardėno reikalavimas jam grąžinti visą sumokėtą sumą, taip pat priteisti delspinigius ir palūkanas.*
 - f) *Įvertinkite, ar pagrįstas UAB „RE&GO“ teiginys, kad „UAB „Verslo procesas“ administratorius nepranešė, kad nevykdys preliminarios sutarties, – vadinasi, ją vykdys“?*
 - g) *Pagrįskite, ar šioje situacijoje turėtų būti taikomas CK 6.241 str.*
8. VšĮ „Pagranduko poliklinika“ kreipėsi į teismą, prašydama nutraukti tarp jos ir mažamečio V. Varduko motinos sudarytą sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį. Anot VšĮ „Pagranduko poliklinika“, šiam mažamečiui jo tėvų pageidavimu buvo pakeisti jau visi gydymo įstaigoje esantys vaikų gydytojai, tačiau vaiko tėvai vis tiek nepatenkinti, nuolat skundžiasi netinkamu vaiko gydymu, dėmesio stoka, tuo, kad

gydytojai laiku nespėja atvykti vaiko lankyti namuose, nepagarbiai bendrauja su vaiko tėvais, be to, poliklinikoje didelės eilės. Nuolat nagrinėjant šio vaiko tėvų skundus, kenčia kitiems pacientams teikiamų paslaugų kokybė, o eilės tik didėja. Esant galimybei laisvai rinktis kitą gydymo įstaigą, VšĮ „Pagranduko poliklinika“ nesuprantama, kodėl tėvai V. Varduką veda būtent į šią polikliniką, jei yra nepatenkinti joje teikiamomis paslaugomis. Kadangi mieste yra ne viena gydymo įstaiga, VšĮ „Pagranduko poliklinika“ prašė nutraukti tarp jos ir V. Varduko motinos sudarytą vaiko priežiūros paslaugų teikimo sutartį dėl esminio jos pažeidimo.

V. Varduko tėvai su ieškiniu nesutiko ir paaiškino, kad jiems priklauso pasirinkimo teisė, į kokią gydymo įstaigą kreiptis, o bet kuri gydymo įstaiga privalo užtikrinti vienodą paslaugų kokybę. Jie taip pat nurodė, kad V. Vardukas turi širdies ydą, serga cukriniu diabetu ir inkstų nepakankamumu, todėl jiems ypač svarbu konkrečių gydytojų kvalifikaciniai gebėjimai. Anot vaiko tėvų, nepateisinama situacija, kai vaiką užrašius pas vieną gydytoją – profesorių, sutartu laiku kabinete jo laukia kitas gydytojas, kuris, nors taip pat yra profesorius, nekelia tokio pasitikėjimo kaip pirmasis. Būtent dėl to ir kyla ginčai.

- a) *Aptarkite, ar VšĮ „Pagranduko poliklinika“ ir V. Varduką arba jo tėvus sieja sutartiniai santykiai? Jei taip, aptarkite, tarp kurių subjektų (vaiko ar jo tėvų) šie santykiai yra susiklostę. Jei ne – paaiškinkite, kodėl.*
 - b) *Ar Jūsų atsakymas į a) klausimą priklauso nuo to, ar VšĮ „Pagranduko poliklinika“ yra finansuojama ir išlaikoma iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, ar yra privati gydymo įstaiga?*
 - c) *Įvertinkite, ar tai, kad vaiką užrašius pas vieną gydytoją profesorių, sutartu laiku kabinete jo laukia kitas gydytojas, kuris taip pat yra profesorius, yra laikoma gydymo įstaigos įsipareigojimų pažeidimu.*
 - d) *Remdamiesi savo atsakymais į a) ir b) klausimus, paaiškinkite, ar pagrįstas VšĮ „Pagranduko poliklinika“ teismui pateiktas reikalavimas.*
 - e) *Paaiškinkite, kaip turėtų būti šis konkretus kilęs ginčas.*
9. UAB „Tipu tapu“ su UAB „Busigunda“ sudarė aptarnavimo sutartį, kuria UAB „Busigunda“ jai priklausančiu autobusu įsipareigojo UAB „Tipu Tapu“ darbuotojus nuvežti į Briuselį, suteikti jiems apgyvendinimą ir maitinimą, o laisvu darbuotojų komandiruotės metu jiems aprodyti įžymias miesto vietas. UAB „Tipu tapu“ bendrovei pervedė visą priklausančią sumą ir keleiviai išvyko. Netrukus UAB „Tipu tapu“ pasiekė nepatenkintų darbuotojų atsiliepimai, kad UAB „Busigunda“ teikiamas maistas yra skurdus ir nekokybiškas, dėl jo sunegalavę darbuotojai negalėjo tinkamai įgyvendinti savo darbo funkcijų. Be to, UAB „Busigunda“ Briuselyje samdo vietinį gidą, kuris nuolat visur skuba ir nepaiso darbuotojų prašymų eiti lėčiau. Esant tokioms aplinkybėms, darbuotojai UAB „Tipu tapu“ prašė jų darbinę komandiruotę

pratęsti, nes dėl sveikatos sutrikimų ir nuvarginti nuolat skubančio gido jie nespės pasiekti visų darbdavio jiems iškeltų tikslų. Susirūpinusi UAB „Tipu tapu“, remdamasi CK 6.754 str., UAB „Busigunda“ pareiškė pretenziją, kad ši turizmo paslaugų sutartį vykdo neatsižvelgdama į protingus turistų lūkesčius, kurių pagal sutarties ir teikiamų paslaugų pobūdį jie galėjo turėti. UAB „Busigunda“ nustebusi nurodė, kad šis straipsnis dviejų verslininkų santykiams netaikytinas, nes turistai gali būti tik fizinis asmuo. Be to, UAB „Tipu tapu“ darbuotojus išsiuntė į komandiruotę, o ne į turistinę kelionę, todėl nesuprantama, kodėl reikalauja atsakomybės kaip iš kelionių organizatoriaus.

- a) *Paaiškinkite, kokie yra turizmo paslaugų sutartį kvalifikuojantys požymiai. Juos trumpai aptarkite.*
- b) *Remdamiesi a) klausime pateiktais atsakymais, paaiškinkite, ar šalių sudaryta aptarnavimo sutartis gali būti laikoma turizmo paslaugų sutartimi.*
- c) *Ar galima teigti, kad UAB „Busigunda“ „sutartį vykdo neatsižvelgdama į protingus turistų lūkesčius, kurių pagal sutarties ir teikiamų paslaugų pobūdį jie galėjo turėti“?*
- d) *Ar UAB „Tipu tapu“ darbuotojai iš UAB „Busigunda“ turi teisę reikalauti žalos dėl jų patirtų negalavimų atlyginimo? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu? Jei ne – kodėl?*
- e) *Ar UAB „Tipu tapu“ turėtų tenkinti darbuotojų prašymą jų darbinę komandiruotę pratęsti? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu? Jei ne – kodėl?*

10. V. ir K. Vardeniai su turizmo agentūra „Poilsio oazė“ sudarė 14 dienų trukmės turistinės pažintinės kelionės į Tailandą sutartį, kuria turizmo agentūra įsipareigojo jiems suorganizuoti skrydį, surasti apsigyvenimo vietą ir kelionės metu suteikti gido paslaugas. V. ir K. Vardeniai už kelionę sumokėjo 3 500 Eur. Atvykę į Tailandą, V. ir K. Vardeniai buvo apgyvendinti viešbutyje, o pažintines ekskursijas vedė Tailando agentūros paskirtas gidas. Vienos ekskursijos metu turistai sustojo išsimaudyti vietos upėje. K. Vardenis, nuplaukęs toliau nuo kranto, buvo stipriai sužalotas krokodilo. K. Vardeniui patekus į lignonę, V. Vardenė visą laiką jį slaugė, dėl to taip pat negalėjo pasinaudoti pagal sutartį įsigytais paslaugomis. Grįžę namo V. ir K. Vardeniai paprašė gražinti jiems pinigus už neįvykusią kelionę bei atlyginti dėl sveikatos sužalojimo patirtą turtinę ir neturtinę žalą. Agentūra sumokėti atsisakė, nurodžiusi, jog dėl įkandimo kaltas pats K. Vardenis, kuris nesupranta, kad svetimoje šalyje, kurioje knibžda gausybė visokių gyvūnų, negalima nuo kranto plaukti toliau nei 15–20 metrų. Be to, agentūros paslaugos buvo suteiktos tinkamai, tačiau K. Vardenis jomis negalėjo pasinaudoti dėl neatsargumo, o V. Vardenė sutuoktinio slaugyti ištisą parą neprivalėjo ir turėjo visas galimybes tai daryti laisvu nuo ekskursijų metu. Kadangi skrydis į abi puses, apgyvendinimas viešbutyje ir gido paslaugos buvo suteiktos, agentūra gražinti pinigų

neprivalo. K. Vardenis atkirto, kad agentūros paskirtas gidas nepaaiškino, jog upėje yra krokodilų, todėl laikytina, kad agentūra nesuteikė išsamios informacijos apie sutarties vykdymo sąlygas.

- a) *Aptarkite, kas yra turizmo paslaugų teikimo sutarties šalys ir ar situacijoje buvo sudaryta būtent tokia sutartis.*
- b) *Įvertinkite, ar kelionės organizatorius tinkamai įvykdė sudarytą sutartį kiekvieno iš sutuoktinių atžvilgiu.*
- c) *Paaiškinkite, ar pagrįsti V. ir K. Vardenių (kiekvieno atskirai) reikalavimai. Įvertinkite jų reikalavimus: a) grąžinti už kelionę sumokėtus pinigus; b) atlyginti turtinę žalą; b) atlyginti neturtinę žalą.*

11. Tęsdami savo planus gerokai atnaujinti įsigytą Turtą, V. Pavardenis ir V. Pavardenienė lygiagrečiai nutarė ieškoti interjero dizainerio, galinčio pasiūlyti originalių Namų interjero atnaujinimo galimybių. Susisiekus su vienu žinomu interjero dizaineriu, šis iškart pasiteiravo, ar jie turi Namų patalpų išdėstymo schemą, taip pat ar jau turi parengtą rangos darbų projektą. Sumerimą sutuoktiniai ėmė analizuoti Sutartį, tačiau dizainerio nurodytos Namų patalpų išdėstymo schemos nerado, tik Sutarties 1.3. punkte rado įrašą „Archyvinės bylos Nr.“ V. Pavardenis ir V. Pavardenienė tuoj susisiekė su interjero dizaineriu ir pasiteiravo, ar jam tiks Namų archyvinė byla. Jis pasiūlė ją atsinešti ir kartu peržiūrėti, tačiau iškart įspėjo, kad be Namų patalpų išdėstymo plano interjero paslaugų teikimo sutarties nesudarys, nes bet kurių patalpų interjeras privalo būti planuojamas atsižvelgiant į kompleksinį patalpų išdėstymą ir jų tarpusavio ryšį. Galiausiai sutuoktiniai buvo įspėti, kad būtų sudaroma terminuota 3 mėnesių sutartis, o pagal įstatymą terminuotos sutarties per šį laiką nebus galima nutraukti. Sutuoktiniai nutarė susitikti.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Paaiškinkite, kas yra Namų archyvinė byla. Koks yra jos sudarymo tikslas?*
- b) *Ar Sutartis apskritai gali būti sudaryta be šios archyvinės bylos?*
- c) *Įvardykite esmines interjero dizaino paslaugų teikimo sutarties sąlygas.*
- d) *Ar interjero dizaino paslaugų teikimo sutartis gali būti sudaroma be Namų patalpų išdėstymo plano? O be rangos darbų projekto? Kodėl?*
- e) *Ar pagrįstas interjero dizainerio teiginys, kad pagal įstatymą terminuotos sutarties per joje nurodytą terminą negalima nutraukti? Atsakymą grįškite teisės normomis ir teismų praktika.*

9.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. ELZBERGAS, T. Paciento teisė į sveikatos priežiūros paslaugas kitose ES valstybėse narėse. Socialinių mokslų studijos, 2010, 1 (5).
3. JUŠKEVIČIUS, J.; RUDZINSKAS, A. Civilinės atsakomybės už netinkamą asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą taikymo Lietuvoje ir Italijoje ypatumai. Jurisprudencija, 2008, 12 (114).
4. KABIŠAITIS, A. Paslaugų sutartis – Lietuvos civilinės teisės naujovė (1). Justitia, 2003, 5 (47).
5. KABIŠAITIS, A. Paslaugų sutartis – Lietuvos civilinės teisės naujovė (2). Justitia, 2003, 6 (48).
6. KUTKAUSKIENĖ, J. Paciento teisių ir pareigų teisinio reglamentavimo Lietuvoje problematika ir raidos tendencijos. Jurisprudencija, 2008, 12 (114).
7. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
8. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
9. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
10. ŠIMONIS, M. Gydytojų ir pacientų teisiniai santykiai. Justitia, 2005, 2 (56).

Teisės aktai:

1. Tarybos 1990 m. birželio 13 d. direktyva 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų. [1990] L, 158/59.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 50-1632.
4. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas. Valstybės žinios, 1996. Nr. 102-2317.
5. Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2009, Nr. 153-6901.
6. Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymas. Valstybės žinios, 1995. Nr. 53-1290.
7. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 66-1572.
8. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 63-1231.
9. Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas. Valstybės žinios, 1998. Nr. 32-852.
10. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-104/2005 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir nuomos sutarčių atribojimo; teisės normų, reglamentuojančių paslaugų kainą ir apmokėjimą, aiškinimo ir taikymo*).

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-494/2005 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių atribojimo; kliento teisės atsisakyti teikiamų paslaugų*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235/2007 (*dėl teisės normų, reglamentuojančių paslaugų teikimo sutarčių nutraukimo tvarką bei nutraukimo pasekmes, aiškinimo ir taikymo*).
4. 8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2007 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir pirkimo–pardavimo sutarčių atribojimo; paslaugų gavėjo teisės vienašališkai nutraukti sutartį ir paslaugų teikėjo galimybės reikalauti nuostolių atlyginimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-56/2008 (*dėl atlygintinos paslaugų teikimo sutarties dalyko dalumo*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2009 (*dėl ginčo sutarties kvalifikavimo atlygintinų paslaugų teikimo sutartimi; paslaugų teikimo sutarties santykio su preliminariąja sutartimi; paslaugų teikėjo atsakomybės, neįvykdžius atlygintinų paslaugų teikimo sutarties*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2009 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių; iš atlygintinų paslaugų sutarties kilusios civilinės atsakomybės*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2010 (*dėl sutarčių laisvės principo taikymo esant paslaugų teikimo santykiams; paslaugų kainos ir apmokėjimo*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-137/2011 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo sutarties santykio su pavedimo sutartimi*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-315/2012 (*dėl teisinių santykių, kurie susiklosto tarp aukštosios mokyklos ir studento; paslaugų sutarties nutraukimo sąlygų*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje bylos Nr. 3K-3-543/2012 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių atribojimo; paslaugų teikėjo tinkamo pareigų vykdymo sampratos*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-575/2012 (*dėl vartojimo rangą reglamentuojančių teisės normų taikymo atlygintinų paslaugų teikimo santykiuose; vartotojo teisių apsaugos atlygintinų paslaugų santykiuose*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110/2013 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių atribojimo; paslaugų teikėjo ir kliento santykių pobūdžio*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-389/2013 (*dėl ginčo santykių kvalifikavimo kaip atlygintinų paslaugų teikimo ir pasaugos; paslaugų tiekėjo atsakomybės prieš klientą; kliento pagal paslaugų sutartį teisės pareikšti reikalavimą nuomotojui pagal negyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sąlygą, susijusią su saugumo užtikrinimu*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-476/2013 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo sutarties nutraukimą reglamentuojančių teisės normų (CK 6.721 str.) aiškinimo ir taikymo; reikalavimo priteisti baudą ir neturtinės žalos atlyginimo paslaugų teikimo sutarties nutraukimo atveju*).

16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-635/2013 (*dėl reklamos paslaugų sutarties sampratos, formos ir vykdymo*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2014 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo ir rangos sutarčių atribojimo; paslaugų teikėjo teisės gauti atlygį už suteiktas paslaugas; sėkmės mokestio nustatymo paslaugų sutartyje*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2014 (*dėl paslaugų gavėjo teisės vienašališkai nutraukti atlygintinų paslaugų teikimo sutartį įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2014 (*dėl ginčo sutarties kvalifikavimo, kaip turinčios ir pavedimo, ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių požymių*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-481/2014 (*dėl kliento pareigos atlyginti paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, atsiradusius dėl ypatingų aplinkybių pagal CK 6.720 str. 6 d.*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-298/2009 (*dėl teisinių paslaugų teikimo sutarties; paslaugų suteikimo fakto įrodinėjimo*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-137/2011 (*dėl atlygintinų paslaugų teikimo, pavedimo ir komercinio atstovavimo sutarčių santykio*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-149-706/2015 (*dėl teisinių paslaugų teikimo sutarties kvalifikavimo*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1140/2001 (*dėl paciento ir sveikatos priežiūros įstaigos teisinių santykių; sveikatos priežiūros įstaigos civilinės atsakomybės ypatumų*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-24/2004 (*dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo teisinio kvalifikavimo; sveikatos priežiūros paslaugų teikėjo teisės nutraukti šių paslaugų teikimą*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-524/2004 (*dėl turizmo paslaugų rinkinio; kelionių organizatoriaus atsakomybės, prievolei įvykdyti pasitelkus trečiuosius asmenis*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-186/2005 (*dėl turizmo paslaugų teikimo sutarties sampratos; kelionių organizatoriaus atsakomybės už netinkamai trečiųjų asmenų suteiktas paslaugas; turistų veiksmų, padėjusių žalai atsirasti*).
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-487/2007 (*dėl alternatyvių turizmo paslaugų suteikimo*).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. liepos 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-386/2008 (*dėl turistinės kelionės sąvokos; kelionių organizatoriaus atsakomybės už turizmo paslaugų sutarties netinkamą vykdymą; CK 6.754 str. 4 ir 5 d. aiškinimo ir taikymo*).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2010 (*dėl kelionių organizatoriaus pareigos suteikti informaciją; kelionės organizatoriaus atsakomybės, neužtikrinus tinkamos turizmo paslaugų kokybės; turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo*).

31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 19 d. apžvalga „Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartinuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II“ (*dėl sutartinės atsakomybės taikymo nagrinėjant ginčus, kylančius iš turizmo paslaugų teikimo sutarčių*).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-239/2011 (*dėl ginčo sutarties kvalifikavimo turizmo paslaugų teikimo sutartimi; atsakomybės už netinkamą turizmo paslaugų teikimo sutarties vykdymą; alternatyvių turizmo paslaugų suteikimo; neturtinės žalos atlyginimo*).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-30/2013 (*dėl alternatyvių turizmo paslaugų suteikimo; neturtinės žalos atlyginimo; turisto pretenzijų kelionės organizatoriui pateikimo tvarkos*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2013 (*dėl neturtinės žalos dydžio, kelionių organizatoriui pažeidus turizmo paslaugų teikimo sutartį*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-659/2013 (*dėl kelionių organizatoriaus pareigos suteikti informaciją ir atsakomybės už netinkamą sutarties vykdymą; neturtinės žalos atlyginimo pagal CK 6.754 str. 5 d.*).

10 TEMA.

Pavedimo sutartis.

Komiso sutartis

10.1. Potemės

Pavedimo ir komiso sutarčių samprata bei jas kvalifikuojantys požymiai. Šių sutarčių tarpusavio ryšys ir santykis su kitomis sutartimis. Pavedimo ir komiso sutarčių reglamentavimas DCFR.

Pavedimo sutarties apibūdinimas ir pagrindiniai bruožai. Pavedimo sutarties santykis su atstovavimo ir komercinio atstovavimo institutais. Pavedimo sutarties, įgaliojimo bei prokūros ryšys. Pavedimo sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Pagrindinės įgaliotojo ir įgaliotinio teisės ir pareigos, jų atsakomybės ypatumai. Pavedimo sutarties pabaigos pagrindai ir teisinės pasekmės vidiniams ir išoriniams atstovavimo teisiniams santykiams.

Komiso sutarties definicija. Komiso sutarties dalykas, objektas, forma. Atskirų komiso sutarties sąlygų (komisinio atlyginimo, termino ir kt.) ypatumai. Komiso sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Subkomisas. Komiso sutarties vykdymo ir nutraukimo ypatumai. Kiti komiso sutarties pabaigos atvejai. Komisionieriaus ir komitento sutartinės atsakomybės taisyklės.

10.2. Teorinė medžiaga

Pavedimo sutarties samprata. Pavedimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (įgaliotinis) įsipareigoja kitos šalies (įgaliotojo) vardu ir lėšomis atlikti tam tikrus teisinius veiksmus su trečiaisiais asmenimis (CK 6.756 str. 1 d.).

Pavedimo sutarties teisinis reguliavimas. Pavedimo sutartį reguliuoja CK 6.756–6.765 str., taip pat pavedimo santykiams yra taikytinos atstovavimą reglamentuojančios teisės normos (CK 2.132–2.151 str.). Komercinio atstovavimo atveju taikomos specialios taisyklės, nustatytos CK 2.152–2.168 str. Aukščiau nurodytose teisės normose nesureguliuotiems klausimams taikytinos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos, taip pat kiti šios temos literatūros sąraše nurodyti teisės aktai.

Pavedimo sutarties teisinė charakteristika. Pavedimo teikimo sutartis yra konsensualinė (CK 6.756 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.756 str. 1 d.), atlygintinė arba neatlygintinė (CK 6.758 str.).

Pavedimo sutarties objektas yra nematerialaus pobūdžio paslaugos, susijusios su įgaliotojo gynimu, įgaliotojo viso ar dalies turto administravimu, procesinių veiksmų atlikimu įgaliotojo vardu teismo ir kitose institucijose, bei kitokius teisinio pobūdžio paslaugos (CK 6.757 str. 1 d.).

Pavedimo sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.). CK 6.756 str. 2 d. numato, kad įgaliotojo suteiktos įgaliotiniui teisės bei jas patvirtinantis rašytinis dokumentas vadinamas įgaliojimu. CK 2.137 str. 1 d. įgaliojimas yra apibrėžiamas kaip rašytinis dokumentas, asmens (įgaliotojo) duodamas kitam

asmeniui (įgaliotiniui) atstovauti įgaliotojui nustatant ir palaikant santykius su trečiaisiais asmenimis. Be to, pagal CK 6.757 str. 2 d., asmens sutikimas priimti jam duotą pavedimą gali būti išreikštas aiškiai arba, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, – tylėjimu.

Pavedimo sutarties registracija. Teisės aktai nenumato pavedimo sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Pavedimo sutarties šalys yra įgaliotinis ir įgaliotojas. CK pavedimo sutarties šalims nenustato specialių subjektiškumo reikalavimų – jomis gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Be to, pažymėtina, kad pavedimo sutarčiai, kuri yra sudaroma siekiant atstovauti teisme, yra taikomos atskirą teismo proceso rūšį reglamentuojančios teisės normos, kurios atstovui numato specialius subjektiškumo reikalavimus (žr. šios temos literatūros sąrašė nurodytus teisės aktus). Šiame kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys, kad pagal CK 2.132 str. 1 d. asmenys neturi teisės per atstovus sudaryti sandorių, kurie dėl savo pobūdžio gali būti sudaromi tikrai asmeniškai ir kitokių įstatymų nurodytų sandorių.

Komiso sutarties samprata. Komiso sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (komisionierius) įsipareigoja kitos šalies (komitento) pavedimu už atlyginimą sudaryti vieną ar kelis sandorius savo vardu, bet komitento lėšomis (CK 6.780 str. 1 d.).

Komiso sutarties teisinis reguliavimas. Komiso sutartį reguliuoja CK 6.780–6.795 str., o šiose normose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Komiso sutarties teisinė charakteristika. Komiso sutartis yra konsensualinė (CK 6.780 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.780 str. 1 d.) ir atlygintinė (CK 6.780 str. 1 d., 6.781 str.).

Komiso sutarties objektas yra nematerialaus pobūdžio paslaugos, susijusios su vieno ar kelių sandorių sudarymu savo vardu, bet komitento lėšomis. Komiso sutartyje gali būti numatyti arba nenumatyti daiktai, kurie yra susiję su jos objektu (CK 6.780 str. 5 d.).

Komiso sutarties formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.).

Komiso sutarties registracija. Teisės aktai nenumato komiso sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Komiso sutarties šalys – komisionierius ir komitentas – gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Kai

komiso sutarties šalys yra įmonės (verslininkai), komiso sutartyje gali būti numatytos tik tokios konkurenciją ribojančios sąlygos, kurių nedraudžia konkurencijos teisė (CK 6.780 str. 7 d.).

10.3. Aktuali teismų praktika

1. *Dėl pavedimo sutarties santykio su atstovavimo institutu*

„Pavedimo sutartis pagal savo pobūdį yra sutartis dėl atstovavimo, kurios pagrindu įgaliojimo turintis asmuo (atstovaujamojo) vardu su trečiaisiais asmenimis atlieka teisinius veiksmus, todėl jai taikomos ir CK normos, reglamentuojančios atstovavimą. <...>. Atstovavimo pagrindu atsiranda dvejopo pobūdžio santykiai: vidiniai – tarp atstovo ir atstovaujamojo, ir išoriniai – tarp atstovo ir trečiųjų asmenų, su kuriais atstovas sudaro sandorius ar atlieka kitus teisinius veiksmus atstovaujamojo vardu ir interesais. Vidinius atstovaujamojo ir atstovo santykius reguliuoja jų sudaryta sutartis, pvz., pavedimo, o išoriniams atstovavimo santykiams skiriamas įgaliojimas. Jis parodo, kokius sandorius ir kitokius teisinius veiksmus su trečiuoju asmeniu turi teisę atlikti įgaliojimo turintis asmuo (CK 2.137 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2014.

2. *Dėl faktinių ir teisinių veiksmų pagal pavedimo sutartį*

„Pavedimo sutartimi įgaliojimo turintis asmuo įsipareigoja atlikti įgaliojimo turinčio asmens vardu ir išimtis ne bet kokius, o tik tam tikrus teisinius veiksmus su trečiaisiais asmenimis (CK 6.756 str. 1 d.). Jeigu yra sudaryta pavedimo sutartis, tai teisiniai įgaliojimo veiksmai su trečiaisiais asmenimis kvalifikuojami kaip pavedimo sutarties vykdymas ir sukuria teises ir pareigas įgaliojimo turinčiam asmeniui. Jeigu įgaliojimo turintis asmuo atlieka ne teisinio, o faktinio pobūdžio veiksmus (pvz., organizuoja pagrindinės sutarties sudarymą, informuoja šalį apie sutarties pasirašymo vietą ir laiką ir pan.), tai jis veikia kaip įgaliojimo turinčio asmens padėjėjas (t. y. kaip trečiasis asmuo, kurį įgaliojimo turintis asmuo pasitelkė prievolei įvykdyti).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-26/2008.

3. *Dėl teisės perigalioti ar pasitelkti trečiuosius asmenis sutarčiai vykdyti*

„Pavedimo sutartyje nurodytus teisinius veiksmus atstovas privalo įvykdyti asmeniškai, išskyrus sutartyje nustatytas išimtis bei atvejus, kai įstatymas leidžia perigalioti (CK 6.760 str. 2 d.). Tai reiškia, kad atstovas jam pavestus atlikti veiksmus gali pavesti atlikti kitam asmeniui tik tuo atveju, jeigu tokią teisę jam suteikė įgaliojimo turintis asmuo arba kai tai būtina padaryti dėl susiklosčiusių aplinkybių tam, kad apsaugotų įgaliojimo turinčio asmens interesus (CK 2.145 str. 1 d.). Perigaliavimo atveju pasikeičia atstovavimo teisinių santykių subjektai, t. y. asmuo, kuriam įgaliojimo turintis asmuo perduoda teisę atlikti jam

pavestus veiksmus, tampa įgaliojimą davusio asmens atstovu ir veikia atstovaujamojo (įgaliotojo) vardu. Skirtingai nuo perįgaliojimo, kuriam yra būtinas įgaliotojo sutikimas, t. y. būtina tokia pavedimo sutarties sąlyga, arba toks perįgaliojimo atvejis nustatytas įstatyme, įstatyme nedraudžiama įgaliotiniui savo nuožiūra pasirinkti ir pasitelkti pavedimui vykdyti trečiuosius asmenis (techninius padėjėjus) ir tokiems veiksams įgaliotojo sutikimas nereikalingas. Šiuo atveju teisinių santykių subjektai nesikeičia ir už trečiųjų asmenų veiksmus visais atvejais yra atsakingas įgaliotinis.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2010.

4. Dėl įgaliotinio (atstovo) pareigos atsiskaityti su įgaliotoju (atstovaujamoju)

„CK 2.150 str. nustatyta atstovo prievolė atsiskaityti atstovaujajam. Prievolė atsiskaityti apima dvi pareigas – pirma, pateikti ataskaitą už savo veiklą (informacinė pareiga), antra, atsiskaityti atstovaujajam už viską, ką yra gavęs vykdydamas pavedimą (turto perdavimo pareiga). Ši teisės norma neregulmentuoja atskaitos apie savo veiklą formos, nereikalauja jos rašytinės formos. Atstovaujajam atsiskaitoma už tai, ką atstovas vykdydamas pavedimą gauna iš atstovaujamojo arba trečiųjų asmenų. Tai gali būti daiktai, pinigai ar kita. Atsiskaitymas atstovaujajam yra prievolė ir turi būti vykdoma pagal prievolėms keliamus reikalavimus. Atstovo ir atstovaujamojo santykiuose dėl atsiskaitymo atstovaujajam turi reikalavimo teisę ir yra kreditorius, o atstovui tenka pareiga, todėl jis yra skolininkas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-594/2009.

5. Dėl komiso sutarties pagrindu atsirandančių santykių ir komiso sutarties turinio

„Teisiškai vertinant tarp šalių atsiradusius komiso sutarties pagrindu teisinius santykius, svarbi ta aplinkybė, kad komisionierius <...> iš karto dalyvauja dviejuose teisiniuose santykiuose. Priėmęs komitento pavedimą, jis tampa atsiradusio su komitentu teisinio santykio dalyviu ir vykdamas komitento pavedimą, tampa teisinio santykio su trečiuoju asmeniu dalyviu. Įstatyme apibrėžta komiso sutarties sąvoka <...> numatanti, jog komiso sutartimi komisionierius įsipareigojo komitento pavedimu už atlyginimą sudaryti vieną ar kelis sandorius savo vardu komitento sąskaita, leidžia daryti išvadą, kad komitento pavedimo turinį sudaro kito sandorio (ar sandorių) komitento sąskaita sudarymas. Įstatyme nėra išvardyta, kokius sandorius komisionierius turi teisę sudarinėti, dėl to galima teigti, kad komisionierius turi teisę sudarinėti su trečiaisiais asmenimis bet kokius įstatymų leidžiamus sandorius. Dažniausiai komiso sutarčių dalykas yra pirkimo–pardavimo sutarčių su trečiaisiais asmenimis sudarymas. <...>. Pagal sandorį, sudarytą su trečiuoju asmeniu, teises ir pareigas įgyja

komisionierius. Komisionieriaus teises ir pareigas santykiuose su trečiuoju asmeniu nustato normos, reglamentuojančios sandorio rūšį, kurį komitento pavedimu ir lėšomis sudaro komisionierius.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-800/2003.

6. Dėl komiso sutarties vykdymo

„Komiso sutarties vykdymas gali būti tęstinis, tokia sutartis gali būti vykdoma etapais ir nuolat. Kai sutartis yra neterminuota komisionierius pavedimą vykdo ir sandorius komitento lėšomis sudaro iki tol, kol komitentas atsisako komiso sutarties (CK 6.792 str. 1 d. 1 p.). Tai, kad komiso sutartis nėra laikinai vykdoma, dar nereiškia, kad ji yra negaliojanti, nes atsiradus reikiamoms sąlygoms komisionierius gali vėl pradėti vykdyti komitento pavedimus – sudaryti sandorius komitento sąskaita. Remiantis CK 6.780 str. sandoriuose, sudaromuose komisionieriui vykdant komiso sutartį, nėra būtina nurodyti, kad sandoris yra sudaromas komisionieriaus komitento lėšomis. Tokią išvadą galima padaryti ir todėl, kad teises ir pareigas pagal komiso sutartį įgyja būtent komisionierius, o ne komitentas.“

Lietuvos apeliacinio teismo 2010 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-234/2010.

10.4. Kontroliniai klausimai

1. Kaip pavedimo ir komiso santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite šiame *soft law* dokumente įtvirtintas taisykles su atitinkamomis Civilinio kodekso nuostatomis.
2. Kodėl pavedimo sutartis yra priskiriama fiduciarinių sandorių grupei? Atskleiskite pavedimo sutarties šalių fiduciarinių pareigų turinį.
3. Koks yra atstovavimo ir pavedimo sutarties santykis? Atsakymą pagrįskite pateikdami konkrečių pavyzdžių.
4. Kokia apimtimi pavedimo santykiams taikomos Civilinio kodekso 2.132–2.151 straipsniuose numatytos taisyklės?
5. Ar pavedimo sutarties pagrindu gali atsirasti komercinio atstovavimo santykiai?
6. Kaip suprantami vidiniai ir išoriniai atstovavimo teisiniai santykiai? Kurie iš jų kyla pavedimo sutarties pagrindu?
7. Koks yra pavedimo sutarties ir įgaliojimo ryšys? Ar įgaliojimas gali būti išduodamas nesant pavedimo sutarties ir atvirkščiai?
8. Ar įgaliotinis, dalyvaudamas išoriniuose atstovavimo santykiuose, gali remtis vien tik pavedimo sutartimi?

9. Kaip turėtų būti sprendžiamas atskirų sąlygų, kurias įgaliotiniam (atstovui) numato tiek pavedimo sutartis, tiek įgaliojimas, prieštaravimo klausimas?
10. Ar pripažinus įgaliojimą negaliojančiu, nustoja galioti ir pavedimo sutartis?
11. Ar remiantis pavedimo sutartimi gali būti išduodamas generalinis įgaliojimas?
12. Koks yra pavedimo sutarties ir prokūros santykis?
13. Pagal kokius požymius pavedimo sutartis gali būti atribojama nuo darbo sutarties?
14. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, pagal kurią advokatas klientui teikia teises paslaugas: kaip pavedimo ar kaip atlygintinų paslaugų teikimo?
15. Ar bendrovę ir jos vadovą siejantys santykiai gali būti vertinami kaip pavedimo?
16. Ar santykiai, susiklostantys tarp įmonės bankroto administratoriaus ir įmonės, atitinka pavedimo požymius?
17. Ar ta pati sutartis gali turėti ir atlygintinų paslaugų teikimo, ir pavedimo sutarčių požymių?
18. Ar pavedimo sutarčiai gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimą reglamentuojančios teisės normos?
19. Kuo teisiniai veiksmai skiriasi nuo faktinių? Ar įgaliotojas gali pavesti įgaliotiniui atlikti bet kokio pobūdžio teisinius veiksmus?
20. Ar pavedimo sutartyje nenurodžius jos galiojimo termino, taikytina Civilinio kodekso 2.142 straipsnio 1 dalies nuostata, nustatanti, kad jeigu terminas įgaliojime nenurodytas, tai įgaliojimas galioja vienerius metus nuo jo sudarymo?
21. Kaip pavedimo sutartyje gali būti apibrėžiama įgaliotinio atlyginimo sąlyga?
22. Ar įgaliotiniui pardavus turtą didesne nei pavedimo sutartyje nurodyta kaina, perviršis lieka įgaliotiniui, ar jis turi būti perduotas įgaliotojui? Kaip šiuo atveju turėtų būti aiškinama Civilinio kodekso 6.760 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nuostata?
23. Ar pavedimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu?
24. Kokiais atvejais pavedimo sutartis gali, o kada privalo būti patvirtinta notaro?
25. Kokie subjektiškumo reikalavimai yra keliami pavedimo sutarties šalims?
26. Kokie subjektai pavedimo teisinių santykių atveju yra laikomi trečiaisiais asmenimis? Kokie teisiniai santykiai ir kokių juridinių faktų pagrindu šiuos asmenimis sieja su įgaliotoju ir įgaliotiniu?
27. Ar įgaliotinis turi teisę perleisti jam iš pavedimo sutarties kylančias teises ir pareigas tretiesiems asmenims? O įgaliotojas?

28. Kuo perįgaliojimas skiriasi nuo teisės pasitelkti trečiuosius asmenis prievolei įvykdyti?
29. Ar perįgaliojimu laikomi atvejai, kai įgaliotojas, sudaręs pavedimo sutartį, išduoda įgaliojimą ne įgaliotojui pagal pavedimo sutartį, tačiau kitam asmeniui?
30. Ar įgaliotiniui gali kilti teisinių pasekmių pagal sandorį, kurį pavedimo sutarties pagrindu įgaliotinis įgaliotojo vardu sudaro su trečiuoju asmeniu?
31. Ar įgaliotinis yra atsakingas už trečiąjį asmenį, kuris neįvykdė prievolės įgaliotojui?
32. Kokios teisinių pasekmių kyla, įgaliotiniui viršijus pavedimo sutartyje apibrėžtas jo teisės? Ar tokių pačių teisinių pasekmių kyla, kai asmuo apskritai neturi jokių teisių veikti kito asmens vardu, tačiau svetimu vardu sudaro sandorius ar atlieka kitus teisinės reikšmės turinčius veiksmus?
33. Kaip suprantamas tariamas atstovavimas ir kokiais atvejais šis pažeistų teisių gynimo būdas gali būti taikomas pavedimo santykiuose?
34. Kaip apibrėžiamas numanomas atstovavimas? Kuo jis yra reikšmingas aiškinant pavedimo sutarties turinį? Kaip numanomas atstovavimas gali būti atribotas nuo tariamojo? Atsakymus grįškite remdamiesi konkrečiomis Civilinio kodekso normomis.
35. Kas sudaro įgaliotinio pareigos vengti interesų konflikto turinį? Kokios yra šios pareigos pažeidimo teisinės pasekmės?
36. Koks yra įgaliotinio atsiskaitymo santykis su pakvitavimu? Kokie formos reikalavimai keliami šiems juridiniams faktams?
37. Ar pavedimo sutarties pabaigos pagrindu pripažįstami atvejai, kai išduodamas įgaliojimas kitam asmeniui (ne įgaliotiniui pagal pavedimo sutartį) veikti įgaliotojo vardu?
38. Ar pavedimo sutartis gali būti nutraukta prieš tai nepanaikinus įgaliojimo?
39. Kokios įtakos pavedimo sutarties pabaiga turi sandoriams, kuriuos įgaliotinis įgaliotojo vardu sudarė su trečiaisiais asmenimis?
40. Kokie yra įgaliotojo ir įgaliotinio civilinės atsakomybės ypatumai vidiniuose atstovavimo teisiniuose santykiuose?
41. Kaip suprantamas neįgaliotas atstovas (*falsus procurator*) pavedimo santykiuose? Kokie yra jo civilinės atsakomybės tretiesiems asmenims pagrindai ir sąlygos?
42. Kuo komiso sutartis skiriasi nuo pavedimo sutarties?
43. Ar komiso sutarties pagrindu susiklosto atstovavimo teisiniai santykiai?
44. Kaip su komiso sutartimi yra susijęs netiesioginis ir neatskleistas atstovavimas?
45. Ar komiso sutarties atveju gali būti išduodamas įgaliojimas? O prokūra?
46. Koks komiso sutarties ir komercinio atstovavimo santykis?

47. Kaip suprantami vidiniai ir išoriniai santykiai, susiklostantys sudarius komiso sutartį?
48. Ar komiso sutartis gali būti laikoma rizikos sutartimi?
49. Nuo kurio momento šalims pagal komiso sutartį kyla teisės ir pareigos?
50. Ar komiso sutartis atitinka fiduciarinės sutarties požymius? Jei taip, nurodykite, kokių teisinių pasekmių kyla, jeigu komiso sutarties šalys pažeidžia fiduciarines pareigas. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
51. Ar komiso sutartis gali būti neatlygintinė?
52. Kokie formos reikalavimai yra keliami komiso sutarčiais?
53. Ar tretiesiems asmenims, su kuriais komisionierius sudaro sandorius, turi būti nurodyta, kad jis veikia kito asmens naudai ir jo sąskaita?
54. Ar komisionierius gali perleisti jam komiso sutartyje numatytas teises ir pareigas? O komitentas?
55. Kaip turėtų būti aiškinama Civilinio kodekso 6.786 straipsnio 1 dalis, nustatanti, kad „daiktai, kuriuos komisionierius gauna iš komitento arba įgyja komitento lėšomis, yra *komitento* nuosavybė nuo perdavimo momento“. Ar ši nuostata reiškia, kad komisionierius netampa perduotų daiktų savininku?
56. Ar pagal komiso sutartį gali būti perleidžiama nuosavybės teisė? Jei taip, kaip tuomet komiso sutartį atriboti nuo pirkimo–pardavimo sutarties?
57. Kaip savo pažeistas teises gali ginti komitentas? Kokie yra komisionieriaus civilinės atsakomybės komitentui ypatumai?
58. Kokių teisinių pasekmių kyla, jeigu komitentas pažeidžia komiso sutartį?
59. Kokiais atvejais ir kokia tvarka gali būti nutraukta komiso sutartis?
60. Ar, pasibaigus komiso sutarčiais, baigiasi ir prievolė, atsiradusi šios sutarties pagrindu? Kodėl?

10.5. Užduotys

1. G. Vardėnė ir UAB „RE&GO“ susitarė, kad bendrovė G. Vardėnės paveldėtam žemės sklypui Ukmergės rajone suras pirkėją, norintį įsigyti jos sklypą už 10 000 Eur. Už tai UAB „RE&GO“ sutartas 10 proc., t. y. 1 000 Eur, atlygis. UAB „RE&GO“ surado pirkėją, kuris už įsigyjamą sklypą sutiko mokėti 15 000 Eur. G. Vardėnė labai apsidžiaugė, nes tokio pirkėjo rasti ji nesitikėjo ir apskritai galvojo, kad turto ilgai nepavyks parduoti. UAB „RE&GO“ parengė trišalės preliminariosios sutarties projektą, kuriame buvo numatyta, kad UAB „RE&GO“ lieka 10 proc. atlygis nuo sutartos 10 000 Eur sumos ir visa 5 000 Eur suma, viršijanti G. Vardėnės siekiamą gauti sumą. G. Vardėnė šios sutarties pasirašyti nesutiko, tačiau iškart su UAB „RE&GO“ surastu pirkėju

pasirašė pagrindinę žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią pirkėjas su G. Vardėne atsiskaitė visa apimtimi. UAB „RE&GO“ G. Vardėnei pareiškė pretenziją, kuria prašė sumokėti visą jai priklausančią 5 000 Eur sumą. G. Vardėnė paaiškino esanti labai dėkinga už puikų pirkėją, tačiau toks UAB „RE&GO“ reikalavimas yra sutarties sąlygų keitimas, todėl ji didesnės, nei sutarta, kainos bendrovei nemokės. UAB „RE&GO“ kreipėsi į teismą.

- a) *Kokios yra esminės pavedimo sutarties sąlygos? Remdamiesi šiuo savo atsakymu, paaiškinkite, ar tarp šalių buvo sudaryta pavedimo sutartis.*
- b) *Ar atsakymas į a) klausimą keistųsi, jei G. Vardėnė UAB „RE&GO“ būtų išdavusi įgaliojimą?*
- c) *Paaiškinkite, ar UAB „RE&GO“ reikalavimas galėtų būti vertinamas kaip sutarties sąlygų keitimas.*
- d) *Įvertinkite, kam turėtų priklausyti papildoma 5 000 Eur suma.*

2. UAB „Autokomisas“, besiverčianti naudotų automobilių prekyba, su V. Vardeniu sudarė pavedimo sutartį, kuria įgaliotiniui pavedė parduoti UAB „Autokomisas“ žinioje esantį automobilį. Pavedimo sutarties pagrindu bendrovė V. Vardeniui išdavė atitinkamą įgaliojimą, pagal kurį veikdamas V. Vardenis automobilį pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu pardavė VšĮ „Lakštingala“. Kadangi šios bendrovės direktorius buvo V. Vardenio verslo partneris, su kuriuo kartu jie valdė keletą nekilnojamojo turto bendrovių, UAB „Autokomisas“ V. Vardeniui pranešė, kad atšaukia išduotą įgaliojimą, nes jo veiksmai pažeidžia atstovavimo teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas, ir informavo, kad kreipsis į teismą dėl pirkimo–pardavimo sutarties pripažinimo negaliojančia. V. Vardenio teigimu, jis nei įstatymo nuostatų, nei UAB „Autokomisas“, kuri panaikino išduotą įgaliojimą, interesų nepažeidė, nes automobilį pardavė už rinkos kainą. Be to, UAB „Autokomisas“ nenutraukė pačios pavedimo sutarties, kuri ir suteikė jam teisę teisėtai parduoti UAB „Autokomisas“ valdytą automobilį. Anot V. Vardenio, pati UAB „Autokomisas“ yra nesąžininga, nes pavedė parduoti nežinia iš kur gautą ir dokumentų neturintį automobilį, o dėl šios priežasties niekas kitas automobilio nenorėjo pirkti. Negana to, jam nesumokėjo nė vieno euro komisinio atlygio. UAB „Autokomisas“ teigimu, pats V. Vardenis iš gauto atlygio turėjo išsiskaičiuoti jam tenkantį procentą, o tik likusius pinigus perduoti UAB „Autokomisas“.

- a) *Paaiškinkite, kokiomis konkrečiomis teisės normomis turėtų remtis UAB „Autokomisas“, siekdama pirkimo–pardavimo sutartį pripažinti negaliojančia.*
- b) *Kokiu pagrindu UAB „Autokomisas“ galėjo panaikinti išduotą įgaliojimą? Kokios įtakos šie teisiniai veiksmai turi pirkimo–pardavimo sutarties galiojimui?*

- c) *Koks yra įgaliojimo ir pavedimo sutarties teisinis santykis?*
- d) *Ar turi teisinės reikšmės tas faktas, kad UAB „Autokomisas“ atšaukė įgaliojimą, bet nenutraukė pačios pavedimo sutarties?*
- e) *Ar V. Vardeniui priklauso atlygis už automobilio pardavimą?*
- f) *Ar teisi UAB „Autokomisas“, teigdama, kad pats V. Vardenis iš gauto atlygio turėjo išsiskaičiuoti jam tenkanti procentą, o tik likusius pinigus perduoti UAB „Autokomisas“?*
- g) *Kokius pažeistų teisių gynimo būdus rekomenduotumėte taikyti kiekvienai iš ginčo šalių? Kokį sprendimą turėtų priimti teismas, spręsdamas tarp šalių kilusį ginčą?*

3. UAB „Statmenai“ ir pagal verslo liudijimą veikiantis K. Pavardenis susitarė, kad pastarasis dažymo veikla besiverčiančiai bendrovei nupirks geros kokybės dažų. Šiam tikslui K. Pavardeniui taip pat buvo išduotas notarinės formos įgaliojimas. Jam nupirkus sutartą kiekį dažų, UAB „Statmenai“ atsisakė juos priimti ir sumokėti, teigdama, jog dažai įgyti neprotingai didele kaina, o K. Pavardenis bendrovės net nepaklausė, ar ši kaina jai priimtina. Atsižvelgdamas į tai, kad nei pavedimo sutartyje, nei įgaliojime nebuvo nurodyta, kokia maždaug turi būti dažų kaina, o tik įgaliojime pažymėta, kad K. Pavardeniui „pavedama gauti statybines medžiagas galiojančiomis kainomis“, jis UAB „Statmenai“ pareikalavo nedelsiant apmokėti už nupirktus dažus. Be to, įvertindamas tai, kad dėl nepagrįsto atsisakymo priimti dažus jis patyrė jų saugojimo išlaidų, jas taip pat prašė padengti. UAB „Statmenai“ savo ruožtu nurodė, kad ji K. Pavardeniui žodžiu nurodė sumą, kurios negalima viršyti, tačiau į tai nebuvo atsižvelgta. Bendrovė taip pat priminė, kad įgaliotinis buvo informuotas, jog UAB „Statmenai“ analogiško turinio įgaliojimą išdavė kitam asmeniui – J. Vardžiui, todėl K. Pavardenis turėjo suprasti, kad po šio perįgaliojimo jo turimas įgaliojimas neteko galios. Žinodamas apie įgaliojimo pabaigą, bet vis tiek už itin didelę kainą įsigydamas dažų, K. Pavardenis veikė savo rizika, todėl UAB „Statmenai“ jam mokėti neprivalo.

- a) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius ir paaiškinkite, ar galioja tarp šalių sudaryta žodinė sutartis.*
- b) *Koks yra minėtos sutarties santykis su išduotu įgaliojimu? Kuo turėtų būti remiamasi esant prieštaravimui tarp šios sutarties ir įgaliojimo?*
- c) *Ar kokios nors teisinės reikšmės turi tai, kad UAB „Statmenai“ žodžiu K. Pavardeniui nurodė sumą, kurios negalima viršyti?*
- d) *Kokiais kriterijais remiantis galėtų būti nustatyta, kad medžiagų kaina yra neprotingai didelė?*
- e) *Ar tuo atveju, jei UAB „Statmenai“ išdavė analogiško turinio įgaliojimą J. Vardžiui, laikytina, kad K. Pavardenio įgaliojimai baigėsi?*
- f) *Ar aukščiau minėti UAB „Statmenai“ veiksmai, išduodant identišką įgaliojimą J. Vardžiui, laikytini perįgaliojimu?*

- g) *Ar UAB „Statmenai“ turėtų atlyginti K. Pavardenio patirtas saugojimo išlaidas?*
- h) *Ar atsakymas į kurį nors klausimą būtų kitoks, jei UAB „Statmenai“ teigtų, kad K. Pavardenis nupirko prastos kokybės dažų? Kodėl?*

4. 2008 m. kovo 14 d. A. Pavardenė notarų kontoroje savo kaimynui K. Vardeniui surašė įgaliojimą, kuriuo įgaliojo jį parduoti A. Pavardeni nuosavybės teise priklausantį butą už ne mažesnę nei 40 000 eurų sumą. A. Pavardenė jam pažadėjo už paslaugą sumokėti 1 500 Eur. Kadangi 2008 m. pabaigoje šalį ištiko itin didelė ekonominė krizė, K. Vardeniui turto niekaip nesisekė parduoti, todėl A. Pavardenė pasakė, kad turtą jis gali parduoti už kiek įmanoma didesnę sumą, bet jei ji bus mažesnė, nei sutarta, nieko baisaus. Vėliau A. Pavardenė pasakė, kad butą reikėtų pardavinėti už 50 000 Eur. Nepavykus to padaryti, A. Pavardenė vėl grįžo prie ankstesnės pozicijos ir nurodė, kad turtą reikia parduoti už 40 000 eurų sumą. Šalims besiderant, pasibaigė K. Vardeniui išduoto įgaliojimo terminas, todėl jis pareiškė turto nebepardavinėsiąs. A. Pavardenė labai supyko ir iš K. Vardenio pareikalavo atlyginti nuostolius. Po kiek laiko paaiškėjo, kad A. Pavardenė savo butą pardavė K. Vardenio surastam pirkėjui, tik už mažesnę (37 000 Eur) kainą, todėl K. Vardenis pareikalavo jam sumokėti sutartą atlygį. A. Pavardenė to padaryti nesutiko, nurodydama, kad K. Vardenis turėjo butą parduoti pats ir už įgaliojime nurodytą kainą. Be to, jis nepateikė rašytinės ataskaitos, kurioje būtų nurodyta pirkėjo pavardė. Dėl to vien faktas, kad turtą ji pardavė jo surastam pirkėjui, dar nereiškia, kad jis tinkamai įvykdė įgaliojime nustatytas pareigas.

- a) *Ar galima teigti, kad tarp ginčo šalių susiklostė pavedimo teisiniai santykiai? Kodėl?*
- b) *Kaip teisiškai vertintumėte Pavardenės pareiškimą Vardeniui dėl nekilnojamojo turto pardavimo už ne mažesnę kaip 50 000 eurų kainą?*
- c) *Ar K. Vardenis galėjo tęsti buto pirkėjų paieškos veiksmus ir pasibaigus įgaliojimo terminui?*
- d) *Ar pagrįstas A. Pavardenės reikalavimas jai atlyginti nuostolius dėl to, kad K. Vardenis buto nutarė nebepardavinėti?*
- e) *Ar K. Vardenis A. Pavardeni turėjo teikti ataskaitas apie pavedimo vykdymą? Kokia forma jis tai turėjo daryti?*
- f) *Ar gali būti laikoma, kad K. Vardenis tinkamai įvykdė savo pareigas A. Pavardeni?*
- g) *Ar A. Pavardenė turi sumokėti Vardeniui 1 500 eurų atlyginimą? Išspręskite tarp šalių kilusį ginčą.*

5. MB „Keptuvė“ ir UAB „NO“ teisme bylinėjosi dėl žalos atlyginimo, tačiau teismas, priimdamas sprendimą, pastebėjo, jog MB „Keptuvė“ atstovaujantis advokatas veikė pagal 2014 m. gruodžio 31 d. išduotą

įgaliojimą. Atsižvelgdamas į tai, kad įgaliojimas, kuriame nenurodyta jo galiojimo data, galioja vienerius metus nuo jo išdavimo dienos, teismas nutarė, kad byla vedė neįgaliotas asmuo ir ieškinį paliko nenagrinėtą. Advokatas, reaguodamas į susiklosčiusią padėtį, kreipėsi į MB „Keptuvė“ ir pasiūlė sudaryti teisinių paslaugų sutartį, kad galėtų iš naujo kreiptis į teismą ir pateikti ieškinį ar bent jau parengti atskirąjį skundą. MB „Keptuvė“ pareiškė, kad UAB „NO“ neturi lėšų, todėl ji nebenori bylinėtis ir sutarties nepasirašys. Advokatui pareikalavus atlyginti už atstovavimą teisme, MB „Keptuvė“ nurodė, jog ji jokio teigiamo rezultato iš bylinėjimosi negavo, o su advokatu buvo sutarusi 5 proc. sėkmės mokesčio atlygį, dėl to nieko ir neprivalo mokėti. Savo ruožtu advokatas nurodė, jog pagal tokį MB „Keptuvė“ aiškinimą išeitų, kad teisinių paslaugų sutartis yra neatlygintinė, o tai prieštarauja teisiniam reglamentavimui – juo labiau kad UAB „NO“ ir teisme skolą iš dalies pripažino. MB „Keptuvė“ atkirto, kad profesionalus advokatas galėjo iškart patikrinti UAB „NO“ mokumą ir įspėti, kad bylinėtis neverta, o ne patarti išieškoti skolą iš nemokaus asmens.

- a) *Paaiškindite, ar sutampa įgaliojimo ir pavedimo sutarties pabaigos pagrindai.*
- b) *Aptarkite, ar advokato pasiūlyta sudaryti teisinių paslaugų sutartis kvalifikuotina kaip atlygintinių paslaugų teikimo, ar kaip pavedimo sutartis?*
- c) *Kokia forma turi būti sudaryta teisinių paslaugų sutartis? Kokios yra jos nesilaikymo teisinės pasekmės?*
- d) *Ar galima teigti, kad šalys nebuvo sudariusios jokios sutarties, o advokatas veikė tik įgaliojimo pagrindu?*
- e) *Ar teismas pagrįstai ieškinį paliko nenagrinėtą?*
- f) *Kaip vertinate MB „Keptuvė“ teiginį, kad „ji nebenori bylinėtis ir sutarties nepasirašys“?*
- g) *Ar teisinių paslaugų sutartis gali būti neatlygintinė?*
- h) *Ar pagrįstas MB „Keptuvė“ teiginys, kad „profesionalus advokatas galėjo iškart patikrinti UAB „NO“ mokumą ir įspėti, kad bylinėtis neverta, o ne patarti išieškoti skolą iš nemokaus asmens“?*
- i) *Ar byloje susiklosčiusi situacija gali būti vertinama kaip tariamas arba numanomas atstovavimas? Kodėl?*

6. I. Vardytis kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti negaliojančia pirmo–pardavimo sutartį, pagal kurią jo atstovė P. Vardutė, kuri buvo įgaliota parduoti I. Vardyčio automobilį, jį pardavė pati sau, o tokia sutartis pažeidžia imperatyvias įstatymo nuostatas. P. Vardutė atsiliepime nurodė, kad ji dėl didelio darbo krūvio neturėjo laiko užsiimti automobilio pardavimu, todėl pagalbos paprašė savo kaimyno, turinčio UAB „Komiso paslaugos“. Kadangi įmonė turi licenciją verstis automobilių komisine prekyba ir yra patikima, automobilis buvo nuvarytas į šios bendrovės aikštelę. P. Vardutės kaimynui pastebėjus, kad

automobilis yra puikios būklės, jis panoro jį įsigyti pats. Automobilį jam pardavė UAB „Komiso paslaugos“, veikdama kaip komisionierius. Vėliau, kai kaimyno bendrovėje buvo pradėtas mokestinis patikrinimas, siekdamas išvengti automobilio praradimo, kaimynas fiktyviai padovanojo jį pačiai P. Vardutei, tačiau tai nepažeidžia I. Vardyčio teisių, nes tikrasis automobilio savininkas yra ne ji, o kaimynas. Be to, I. Vardyti pinigų gavo, tad P. Vardutė pavedimą įvykdė. Dėl šios ir kitų priežasčių I. Vardyčio reikalavimai yra nepagrįsti, nes iš viso buvo sudarytos trys sutartys: komiso sutartis tarp I. Vardyčio, kuriam atstovavo P. Vardutė, ir UAB „Komiso paslaugos“, pirkimo–pardavimo sutartis tarp UAB „Komiso paslaugos“ ir P. Vardutės kaimyno, ir dovanojimo sutartis tarp kaimyno ir P. Vardutės.

- a) *Ar minima pirkimo–pardavimo sutartis galėtų pažeisti kokias nors konkrečias imperatyvias įstatymo nuostatas?*
- b) *Koks yra komiso ir pavedimo sutarčių tarpusavio santykis?*
- c) *Ar įgaliotinis turi teisę sudaryti komiso sutartis?*
- d) *Ar šiuo atveju buvo sudaryta komiso sutartis?*
- e) *Ar P. Vardutės veiksmai atitiko visus įstatymo reikalavimus?*
- f) *Ar galima teigti, kad P. Vardutė pardavė automobilį pati sau, atsižvelgiant į tai, kad komiso, pirkimo–pardavimo ir dovanojimo sutartys buvo sudarytos tarp skirtingų subjektų?*
- g) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusius santykius ir nurodykite, kuri iš šalių yra teisi.*

7. Komiso parduotuvėje pirkėjas V. Vardenis, dalyvaujant konsultantui, apžiūrinėjo naudotą kompiuterį. Bandant įvairias šalims nežinomas funkcijas, kompiuteris išsijungė. Konsultantui jį įjungus, po kiek laiko kompiuteris ir vėl išsijungė. Vėliau rodant kompiuterį kitiems asmenims, kompiuteris veikė puikiai. Galiausiai radus potencialų pirkėją, kompiuteris visai nustojo veikti. Nepavykus kompiuterio sutvarkyti, jo parduoti už su komitentų sutartą kainą tapo neįmanoma, todėl parduotuvė kainą sumažino ir kompiuterį pardavė už dvigubai mažesnę, nei buvo sutarta, kainą. Tai sužinojęs, komitentas pareikalavo sumokėti jam visą sutartyje aptartą kompiuterio kainą ir pareiškė, kad komisionierius neturi teisės gauti komisinio atlyginimo, nes savo pareigas vykdė netinkamai. Komiso parduotuvė su tuo nesutiko, nurodydama, kad kompiuteris išsijunginėjo nuo pat pradžių, todėl komitentui sumokėjo faktinę kompiuterio pardavimo kainą, išskaičiavusi komisinį atlyginimą, kurį pasiliko sau. Savo poziciją komisionierius grindė tuo, kad dėl prekės sugadinimo nebuvo jo kaltės, o rizika tokiais atvejais abiem verslo subjektams turėtų būti paskirstoma lygiomis dalimis (dalinės prievolės lygių dalių prezumpcija). Atsižvelgdamas į tai, komitentas kreipėsi į teismą dėl komisinio atlyginimo grąžinimo. Komisionierius atsiliepime nurodė, kad jis neatliko neteisėtų veiksmų,

jo veiksmuose nėra kaltės, o kompiuteris sugedo dėl nenustatytų defektų, kurie, tikėtina, buvo jau kompiuterio perdavimo metu. Galiausiai komisisionieriaus atsakomybę bet kuriuo atveju šalintų trečiojo asmens – pirkėjo – veiksmi.

- a) *Paaiškinkite, ar komiso parduotuvė atsakinga už aptartus kompiuterio trūkumus.*
- b) *Įvertinkite, ar komisisionierius savo iniciatyva galėjo sumažinti kompiuterio kainą.*
- c) *Ar galima teigti, kad prekės sugadinimo rizika tokiais atvejais abiem verslo subjektams turėtų būti paskirstoma lygiomis dalimis?*
- d) *Ar teisėtai pasiūlyta komiso parduotuvė, iš pardavimo kainos išskaičiuodama ir pasilikdama komisinį atlyginimą sau?*
- e) *Ar pagrįstas komitento reikalavimas grąžinti jam komisinį atlygį?*
- f) *Ar komitentas taip pat galėtų reikalauti priteisti skirtumą tarp sutartos ir faktinės pardavimo kainų?*
- g) *Ar pagrįsti komisisionieriaus atsikirtimai?*

8. UAB „Keksas“ ir UAB „Variantas“ pasirašė priėmimo–perdavimo aktą, pagal kurį pirmoji bendrovė antrajai perdavė tris tonas plytų, įvairios medienos ir kitokios produkcijos. Abiejų šalių vadovai šio akto apačioje nurodė, kad „turtas perduodamas UAB „Variantas“ tam, kad šis dėl jo sudarytų sandorius su trečiaisiais asmenimis“. Vėliau paaiškėjo, kad visas gautas plytas ir medieną UAB „Variantas“ panaudojo jai priklausančiai gydymo įstaigai statyti, todėl UAB „Keksas“ nedelsdama UAB „Variantas“ pareikalavo sumokėti šios produkcijos kainą ir atlyginti patirtus nuostolius. UAB „Variantas“ informavo, kad ši bendrovė ir statybos darbus vykdęs rangovas AB „Furnitūra“ pasirašė susitarimą, pagal kurį AB „Furnitūra“ už šias prekes sumokės tiesiogiai UAB „Keksas“ – t. y. UAB „Variantas“ dėl iš UAB „Keksas“ gauto turto sudarė sandorį su trečiuoju asmeniu AB „Furnitūra“, kuri ir atsiskaitys už prekes. Tarp šalių tęsiantis ginčui, buvo nustatyta, kad darbus vykdė tiek AB „Furnitūra“, tiek UAB „Variantas“ darbuotojai, kurie nelaikytini trečiaisiais asmenimis šios bendrovės atžvilgiu. Nėgana to, negavusi lėšų už didelį kiekį plytų ir medienos, UAB „Keksas“ bankrutavo. Savo ruožtu UAB „Variantas“ iš UAB „Keksas“ pareikalavo komisinio atlygio už įvykdytą sandorį, tačiau administratorius paaiškino, kad atlygis UAB „Variantas“ priklausytų tik tuo atveju, jei: a) UAB „Keksas“ būtų gavusi apmokėjimą; b) UAB „Variantas“ būtų sudaręs sandorį su trečiuoju asmeniu, o ne pats su savimi, nors ir pasitelkdamas AB „Furnitūra“. UAB „Variantas“ bankroto administratoriui pateikė kreditorinį reikalavimą, prašydama į kreditorių sąrašą ją įtraukti pirmosios eiles kreditore dėl to, kad ji turi priverstinio įkeitimo teisę į UAB „Keksas“ priklausantį turtą.

- a) Ar UAB „Keksas“ ir UAB „Variantas“ sudarė kokią nors sutartį? Jei taip, nurodykite esmines šios sutarties sąlygas; jei ne – paaiškinkite, kodėl.
- b) Ar galima teigti, kad UAB „Variantas“ sudarė sandorį su trečiuoju asmeniu – AB „Furnitūra“?
- c) Ar atsakymui į b) klausimą kokios nors reikšmės turi faktas, kad darbus vykdė tiek AB „Furnitūra“, tiek UAB „Variantas“ darbuotojai?
- d) Ar tuo atveju, jei UAB „Variantas“ susitarimą dėl atsiskaitymo su UAB „Keksas“ būtų sudariusi ne su AB „Furnitūra“, bet su savo darbuotojais, būtų laikoma, kad sandoris sudarytas su trečiaisiais asmenimis? Kodėl?
- e) Kuriam subjektui (UAB „Keksas“ ar UAB „Variantas“) tenka trečiojo asmens neatsiskaitymo už prekes rizika?
- f) Ar galima teigti, kad atlygis UAB „Variantas“ priklausytų tik tuo atveju, jei UAB „Keksas“ būtų gavusi apmokėjimą?
- g) Paaiškinkite, ar UAB „Variantas“ turi priverstinio įkeitimo teisę į UAB „Keksas“ priklausantį turtą.
- h) Ar bankroto administratorius tenkins UAB „Variantas“ prašymą ją įtraukti į kreditorių sąrašą? Jei taip – kurios eilės kreditorė ji būtų? Jei ne – kodėl?

9. B. ir C. Vardėnai giminaičiui priklausančios UAB „Kaltuva“ parduotuvei perdavė naują, dar supakuotą kadaise įsigytą, bet taip ir nepanaudotą baldų komplektą ir susitarė, kad parduotuvės administracija šį turtą parduos. Kaip susitarimo patvirtinimą B. ir C. Vardėnai parduotuvės administracijai sumokėjo dviejų savaitių parduotuvei priklausančio ploto, kurį užėmė baldai, nuomos mokėstį. Kiek vėliau C. Vardėnas ten pat pristatė ir panaudotą automobilio akumuliatorių. Po keleto dienų B. ir C. Vardėnai sužinojo, kad UAB „Kaltuva“ baldus perdavė savo dukterinei įmonei – UAB „Kaltuva ir Ko“. UAB „Kaltuva“ šį faktą patvirtino ir paaiškino, kad jos dukterinė įmonė yra tos pačios UAB „Kaltuva“ dalis – t. y. laikoma, kad B. ir C. Vardėnų turtą parduos UAB „Kaltuva“. Po trijų savaitių B. ir C. Vardėnai buvo informuoti, kad UAB „Kaltuva ir Ko“ baldų komplektą išsimokėtinai pardavė jaunai šeimai, o akumuliatorius nebuvo paklausus, todėl buvo išmainytas į naują, tik mažesnės galios akumuliatorių. Anot UAB „Kaltuva ir Ko“, šis mainų sandoris buvo itin pelningas, nes dėvėtas daiktas iškeistas į naują. Bendrovė sutuoktiniams paaiškino, kad pardavus šį naują akumuliatorių, gautų pinigų pakaks atsiskaityti su B. ir C. Vardėnais bei padengti UAB „Kaltuva ir Ko“ priklausančias eksploatacijos išlaidas. B. ir C. Vardėnai pareiškė, kad pagal CK 6.786 str. naujas akumuliatorius yra jų nuosavybė, todėl paprašė jį grąžinti, o eksploatacijos išlaidų pareiškė nemokėsiantys, nes su UAB „Kaltuva ir Ko“ neturi jokių sutartinių santykių. Netrukus jie kreipėsi į UAB „Kaltuva“ ir pareiškė, kad ši akumuliatoriaus nepardavė ir taip pažeidė sutartį, nes CK 6.760 str. numatyta, kad įgaliotinis pavedimą privalo įvykdyti asmeniškai. Dėl to, kad baldus pardavė išsimokėtinai,

UAB „Kaltuva“ sutuoktiniams turi mokėti 5 proc. metines palūkanas už visą pirkimo–pardavimo sutarties išsimokėtinai vykdymo laiką.

- a) *Paaiškinkite, ar galima teigti, kad B. ir C. Vardėnai bei UAB „Kaltuva“ sudarė komiso sutartį?*
- b) *Ar komiso sutarčių sudarymo veikla yra licencijuojama?*
- c) *Ar UAB „Kaltuva“ turėjo teisę iš sutuoktinių gautą turtą perduoti UAB „Kaltuva ir Ko“, ar sutartus veiksmus ji privalėjo atlikti asmeniškai?*
- d) *Ar galima teigti, kad jei turtą parduos UAB „Kaltuva“ dukterinė įmonė, bet kuriuo atveju bus laikoma, kad B. ir C. Vardėnų turtą pardavė UAB „Kaltuva“?*
- e) *Ar UAB „Kaltuva“ arba UAB „Kaltuva ir Ko“ turėjo teisę sutuoktinių turtą perduoti pirkimo–pardavimo sutarties išsimokėtinai pagrindu?*
- f) *Ar pagrįstas sutuoktinių reikalavimas, kad UAB „Kaltuva“ jiems sumokėtų 5 proc. metines palūkanas už visą pirkimo–pardavimo sutarties išsimokėtinai vykdymo laiką?*
- g) *Ar UAB „Kaltuva“ arba UAB „Kaltuva ir Ko“ turėjo teisę išmainyti sutuoktinių turtą? Kodėl?*
- h) *Kam priklauso naujas, tik mažesnės galios akumuliatorius, UAB „Kaltuva ir Ko“ įgytas pagal mainų sutartį?*
- i) *Ar atsakymas į h) klausimą būtų kitoks, jei UAB „Kaltuva ir Ko“ akumuliatorių sutuoktiniams jau būtų perdavusi?*
- j) *Ar sutuoktiniai UAB „Kaltuva“ turėjo mokėti nuomos mokesį už plotą, kurį užėmė bendrovės parduotuvei perduoti baldai?*
- k) *Ar B. ir C. Vardėnai pagrįstai atsisakė padengti UAB „Kaltuva ir Ko“ eksploatacijos išlaidas?*

- 10.** Ūkininkas H. Vardėnas ir VšĮ „Žirguva“ sudarė sutartį, pagal kurią ūkininkas bendrovei perdavė 8 veislinius žirgus tam, kad šie būtų perduoti. Keturi žirgai buvo perduoti ir su ūkininku atsiskaityta. Kiti žirgai toliau liko VšĮ „Žirguva“ žinioje tol, kol bus perduoti. H. Vardėnas, per televiziją rodytose žirgų lenktynėse netikėtai atpažinęs savo žirgus, nedelsdamas kreipėsi į VšĮ „Žirguva“, reikalaudamas jam grąžinti žirgus ir išmokėti už žirgų laimėjimą lenktynėse VšĮ „Žirguva“ gautą premiją, tačiau VšĮ „Žirguva“ atsisakė tai padaryti, motyvuodama tuo, kad pagal sutartį žirgai VšĮ „Žirguva“ žinioje lieka iki jų pardavimo, tačiau nesusitarta, kokiomis sąlygomis jie turi būti laikomi. Vienintelė sutartyje nustatyta sąlyga – kad VšĮ „Žirguva“ H. Vardėnui sumokėtų už žirgus gautą kainą, todėl jam neturėtų rūpėti, ką bendrovė su jais daro – juo labiau kad ji yra moki ir pasirengusi bet kada atlyginti bet kokius galinčius kilti nuostolius. Kadangi sutartis nenutraukta, VšĮ „Žirguva“ net nekyla pareiga grąžinti žirgų, o H. Vardėnas, to reikalaudamas, iš esmės pažeidžia sutartį. H. Vardėnas paaiškino, kad jau pats reikalavimo grąžinti žirgus faktas reiškia sutarties nutraukimą. Tuomet VšĮ „Žirguva“ pareiškė, kad, siekdama

už kuo didesnę kainą parduoti H. Vardėno žirgus, juos dresavo, o siekdama patikrinti rezultatus, juos užregistravo į lenktynes. Jei ji žirgus gražintų ūkininkui, jis nepagrįstai praturtėtų, nes žirgai pas jį grįžtų patobulėję. Be to, lenktynėse kartu dalyvavo ir jau parduoti žirgai, todėl neaišku, kurie iš tikrųjų laimėjo, tad ūkininko reikalavimas nepagrįstas ir dėl šios priežasties.

- a) Kokios rūšies (pavedimo ar komiso) sutartį sudarė šaly? Įvertinkite, aptardami šių abiejų sutarčių esmines sąlygas.
- b) Ar VŠĮ „Žirguva“ turėjo pareigą žirgus parduoti už kuo didesnę kainą?
- c) Kam turėtų priklausyti kainos perviršis, jei VŠĮ „Žirguva“ žirgus parduotų už didesnę, nei sutarta su ūkininku, kainą?
- d) Remdamiesi atsakymu į a) klausimą, aptarkite, ar VŠĮ „Žirguva“ turėjo teisę naudotis H. Vardėno žirgais ir jiems leisti dalyvauti žirgų varžybose.
- e) Kam priklauso šiose varžybose gauta premija?
- f) Kokia forma ir kokiais terminais gali būti nutraukiama sąlygoje įvardyta sutartis?
- g) Ar galima teigti, kad H. Vardėno reikalavimas gražinti žirgus jam yra sutarties nutraukimas?
- h) Ar teisingas VŠĮ „Žirguva“ teiginys, kad „ji žirgus gražintų ūkininkui, jis nepagrįstai praturtėtų, nes žirgai pas jį grįžtų patobulėję“?
- i) Koks būtų optimalus šios situacijos sprendimo variantas?

11. Ir iš potencialių rangovų, ir iš interjero dizainerio sulaukę klausimų apie žemės sklypo, ant kurio stovi Namas, teisinį valdymo pagrindą, V. Pavardenis ir V. Pavardenienė nutarė pašalinti nuo pat Sutarties sudarymo nuolat kylančias dvejones ir detaliau išanalizuoti Sutartį. Suprasdami, kad atskiros nuomos arba subnuomos sutarties jie nepasirašė, o, remiantis Sutarties 5.5. punktu, šio sklypo nuomotojas tebėra UAB LMF, sutuoktiniai ėmė svarstyti – galbūt žemės sklypą jie valdo įgaliojimo pagrindu. Kita vertus, sutuoktiniai ir Pardavėjas pasirašė sutartį, todėl V. Pavardenis ir V. Pavardenienė suabejojo, ar tarp jų ir Pardavėjo žemės sklypo valdymo atžvilgiu nesusiklostė pavedimo teisiniai santykiai. V. Pavardenio nuomone, bent jau Sutarties 4.18 ir 4.19 punktuose tikrai įtvirtintas sutuoktinių pavedimas Pardavėjui, todėl gali būti, kad valdant žemės sklypą sutuoktiniai taip pat laikytini Pardavėjo įgaliojiminiais. V. Pavardenienė, palaikydama V. Pavardenio nuomonę, prisiminė, kad Pardavėjas Sutarties 5.12 punktu jiems suteikė įgaliojimą įregistruoti nuosavybę į Turtą viešajame registre.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) Išanalizuokite Sutarties nuostatas ir paaiškinkite, ar galima teigti, kad V. Pavardenis ir V. Pavardenienė žemės sklypą valdo įgaliojimo arba pavedimo sutarties pagrindu.

- b) Paaiškinkite, ar teisinių santykių pobūdis priklauso nuo to, ar sutuoktiniai pasirašė vienašalį dokumentą, ar sutartį.
- c) Ar V. Pavardenio ir V. Pavardenienės nurodytos sutarties nuostatos gali būti vertinamos kaip įgaliojimas ir (ar) pavedimas vienai iš šalių atlikti tam tikrus veiksmus? Kodėl?
- d) Nurodykite konkrečias teisės normas, patvirtinančias arba paneigiančias, kad V. Pavardenį su V. Pavardeniene ir Pardavėją sieja pavedimo teisiniai santykiai.

10.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. AVIŽA, S., *et al.* Civilinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius: Justitia, 2009.
3. BAKANAS, A., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 2 knyga. Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002.
4. BARANAUSKAS, E., *et al.* Civilinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008.
5. JURKEVIČIUS, V. Neįgaliojo atstovo (*falsus procurator*) civilinės atsakomybės prigimtis ir taikymo ypatumai. Iš: Privatinės teisės doktrina ir praktika: *Liber Amicorum* Vytautui Pakalniškiui. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
6. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
7. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
8. MIZARAS, V. Teisiniai atstovavimo santykiai: prokūros samprata ir ypatumai. Justitia, 2007, 1 (63).
9. MUNDAY, R. Agency. Law and Principles. Oxford: Oxford University Press, 2010.
10. PAKALNIŠKIS, V.; JURKEVIČIUS, V. Tariamasis atstovavimas pozityviojoje teisėje ir teismų praktikoje. Jurisprudencija, 2011, 18 (4).
11. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
12. TIKNIŪTĖ, A. Atstovo įgaliojimų viršijimas – teorija ir praktika. Jurisprudencija, 2011, 18 (3).
13. TIKNIŪTĖ, A.; JURKEVIČIUS, V. Atstovo samprata Lietuvos civilinėje teisėje. Iš: Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

Teisės aktai:

1. Tarybos 1986 m. gruodžio 18 d. direktyva 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su nepriklausomais komerciniais atstovais, suderinimo. [1986] OL, L382.

2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 37-1341.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
5. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.
6. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 13-308.
7. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 50-1632.
8. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-533/2005 (*dėl pavedimo sutarties įvykdymo geresnėmis negu joje nurodyta sąlygomis*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-54/2007 (*dėl teisinių paslaugų teikimo sutarties kvalifikavimo pavedimo sutartimi; šios sutarties santykio su įgaliojimu; pavedimo sutarties pabaigos teisinių padarinių*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-26/2008 (*dėl faktinių ir teisinių veiksmų atribojimo, vykdančios pavedimo sutartį*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-65/2008 (*dėl teisinių paslaugų sutarties kvalifikavimo; pavedimo sutarties ir įgaliojimo santykio*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-40/2008 (*dėl ginčo sutarties kvalifikavimo pavedimo sutartimi; pavedimo sutarties požymių*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-13/2009 (*dėl pavedimo sutarties vykdymo; atstovo ir atstovaujamojo galimo interesų konflikto*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-113/2009 (*dėl pavedimo sutarties sampratos ir vykdymo, atstovo pareigos atsiskaityti*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-298/2009 (*dėl teisinių paslaugų sutarties kvalifikavimo; paslaugų suteikimo fakto įrodinėjimo*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-315/2009 (*dėl pavedimo sutarties ir atstovavimo sampratos; ginčo sutarties atitikimo komercinio atstovavimo požymius; įgaliotinio teisės į atlyginimą*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-444/2009 (*dėl santykių tarp bendrovės ir jos vadovo*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-594/2009 (*dėl atstovo atsiskaitymo santykio su pakvitavimu*).

12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2010 (*dėl pavidimo sutarties sampratos; pavidimo sutarties pagrindu atsirandančių teisinių santykių; įgaliotinio pareigos asmeniškai vykdyti pavidimo sutartį ir teisės perįgalioti ar pasitelkti trečiuosius asmenis sutarčiai vykdyti; pavidimo sutarties pasibaigimo pagrindo ir teisinių padarinių*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-137/2011 (*dėl pavidimo sutarties santykio su atlygintinų paslaugų teikimo ir komercinio atstovavimo sutartimi*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-568/2012 (*dėl santykių, susiklostančių tarp įmonės bankroto administratoriaus ir įmonės, kvalifikavimo*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-379/2013 (*dėl pavidimo teisinių santykių tarp bendrovės ir jos vadovo*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-473/2014 (*dėl pavidimo sutarties ir atstovavimo instituto santykio; ginčo sutarties kvalifikavimo, kaip turinčios ir pavidimo, ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių požymių*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-149-706/2015 (*dėl teisinių paslaugų teikimo sutarties kvalifikavimo*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-800/2003 (*dėl komiso sutarties sampratos; komisionieriaus, kaip pardavėjo, atsakomybės prieš pirkėją*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-444/2005 (*dėl šalių kooperavimosi principo svarbos komiso santykiuose; komisionieriaus nukrypimo nuo komitento nurodymų*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-56/2012 (*dėl nuomos sutarties papildymo komiso sutarties elementais; nuomos sutarties ir pavidimo sutarties santykio*).
21. Lietuvos apeliacinio teismo 2005 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-258/2005 (*dėl komiso sutarties nutraukimo; komitento teisės reikalauti nuostolių atlyginimo nutraukus komiso sutartį*).
22. Lietuvos apeliacinio teismo 2010 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-234/2010 (*dėl komiso sutarties atskirų sąlygų vykdymo; komiso sutarties pripažinimo negaliojančia*).
23. Lietuvos apeliacinio teismo 2014 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-599/2014 (*dėl komiso sutarties vykdymo ir nutraukimo*).

11 TEMA.

**Franšizės sutartis.
Distribucijos sutartis**

11.1. Potemės

Franšizės sutarties samprata ir ją kvalifikuojantys požymiai. Franšizės santykių reglamentavimas DCFR. Franšizės sutarties santykis su kitomis sutartimis. Franšizės sutarties dalykas, objektas, forma ir registracija viešajame registre. Franšizės sutarties sąlygos ir jų keitimas. Teisių į intelektualinės nuosavybės objektus suteikimo klausimai franšizės sutarties atveju. Franšizės sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Subfranšizės sutarties ypatumai. Teisių turėtojo ir naudotojo sutartinės atsakomybės specifika. Franšizės sutarties pabaigos pagrindai.

Distribucijos (paskirstymo) sutarties bendroji charakteristika. Distribucijos sutarčių rūšys ir jų atribojimo kriterijai. Distribucijos sutarties santykis su didmeninio pirkimo–pardavimo ir franšizės sutartimis. Distribucijos sutarties dalykas, objektas ir forma. Distribucijos sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Atskirų distribucijos sutarties sąlygų turinys ir ypatumai. Distribucijos sutarties nutraukimo pagrindai ir tvarka. Distribucijos sutarties šalių atsakomybės ypatumai.

11.2. Teorinė medžiaga

Franšizės sutarties samprata. Franšizės sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (teisių turėtojas) įsipareigoja perduoti už atlyginimą kitai šaliai (naudotojui) tam tikram terminui arba neterminuotai teisę naudotis verslo tikslais išimtinių teisių, priklausančių teisių turėtojui, visuma (teise į firmos vardą, teise į prekių ar paslaugų ženklą, teise į saugomą komercinę (gamybinę) informaciją ir kt.), o kita šalis įsipareigoja už tai mokėti sutartyje nustatytą atlyginimą (CK 6.766 str. 1 d.).

Franšizės sutarties teisinis reguliavimas. Franšizės sutartį reguliuoja CK 6.766–6.779 str. Šiose normose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) ir prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos bei šios temos literatūros sąrašė nurodyti specialūs teisės aktai (pastarieji aktualūs tiek, kiek jie yra susiję su pagal franšizės sutartį perduodamais naudoti intelektualinės nuosavybės objektais).

Franšizės sutarties teisinė charakteristika. Franšizės sutartis yra konsensualinė (CK 6.766 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.766 str. 1 d.) ir atlygintinė (CK 6.766 str. 1 d., 6.769 str.).

Franšizės sutarties objektas yra išimtinių teisių, priklausančių teisių turėtojui, visuma (teisė į firmos vardą, teisė į prekių ar paslaugų ženklą, teisė į saugomą komercinę (gamybinę) informaciją ir kt.).

Franšizės sutarties formą reguliuoja CK 6.767 str. 1 d., numatanti, kad franšizės sutartis turi būti rašytinė, o rašytinės formos nesilaikymas franšizės sutartį daro negaliojančią.

Franšizės sutarties registracija. Pagal CK 6.767 str. 2 d. tretiesiems asmenims sutartis gali būti panaudota tik įregistruvus franšizės sutarties sudarymo faktą įstatymų nustatyta tvarka juridinių asmenų registre, kuriame yra įregistruotas teisių turėtojas. Jeigu teisių turėtojas įregistruotas užsienio valstybėje, franšizės sutarties sudarymo faktas turi būti registruojamas juridinių asmenų registre, kuriame įregistruotas naudotojas. Jeigu franšizės sutarties vienas iš objektų yra pramoninės nuosavybės teise saugomas objektas, franšizės sutarties sudarymo faktas taip pat turi būti įregistruotas įstatymų nustatyta tvarka atitinkamoje institucijoje, registruojančioje pramoninės nuosavybės teisės objektus ir teises į juos (CK 6.767 str. 3 d.) – pavyzdžiui, Valstybiniame patentų biure.

Franšizės sutarties šalys gali būti tik įmonės (verslininkai), kaip tai įtvirtinta CK 6.766 str. 3 d. Ši nuostata reiškia, kad franšizės sutarties šalys gali būti ir verslu besiverčiantys fiziniai asmenys (CK 2.4 str.).

Distribucijos sutarties samprata. Distribucijos (paskirstymo) sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis – distributorius – įsipareigoja tam tikrą laiką ar neterminuotai savo vardu ir lėšomis pirkti iš kitos šalies – gamintojo (tiekėjo) – prekes (paslaugas) ir parduoti jas galutiniam vartotojui ar kitiems distributoriams bei atlikti kitus su prekių (paslaugų) perpardavimu susijusius darbus, o gamintojas (tiekėjas) įsipareigoja parduoti prekes (paslaugas) distributoriui bei atlikti kitus su prekių (paslaugų) paskirstymu susijusius darbus (CK 6.796 str. 1 d.).

Distribucijos sutarties teisinis reguliavimas. Distribucijos sutartį reguliuoja CK 6.796–6.806 str., o šiose normose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Distribucijos sutarties teisinė charakteristika. Distribucijos sutartis yra konsensualinė (CK 6.796 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.796 str. 1 d.), atlygintinė (CK 6.796 str., 6.802 str. 1 d.).

Distribucijos sutarties objektas gali būti bet kokios prekės (rūšies požymiais apibūdinti daiktai), jei nėra teisinių jų apyvartos ribojimų, taip pat nematerialaus pobūdžio paslaugos (CK 6.796 str. 1 d.).

Distribucijos sutarties formą reguliuoja CK 6.798 str. 1 d., numatanti, kad distribucijos sutartis turi būti rašytinė, o rašytinės formos nesilaikymas distribucijos sutartį daro negaliojančią.

Distribucijos sutarties registracija. Teisės aktai nenumato distribucijos sutarties registracijos viešajame registre galimybės.

Distribucijos sutarties šalys gali būti tik įmonės (verslininkai), kaip tai numato CK 6.796 str. 2 d. (taigi sutarties šalys gali būti ir verslu besiverčiantys fiziniai asmenys – CK 2.4 str.). Distributorius yra apibūdinamas kaip nepriklausoma įmonė (verslininkas), savo vardu ir lėšomis perkanti prekes iš gamintojo ar kito distributoriaus ir perparduodanti jas galutiniam vartotojui ar kitiems distributoriams (CK 6.799 str.).

11.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl teisinių santykių pagal distribucijos sutartį

„Pagal distribucijos sutartį viena šalis – distributorius įsipareigoja tam tikrą laiką arba neterminuotai savo vardu ir lėšomis pirkti iš kitos šalies gamintojo (tiekėjo) prekes (paslaugas) ir parduoti jas galutiniam vartotojui arba kitiems distributoriams bei atlikti kitus su prekių (paslaugų) perpardavimu susijusius darbus, o gamintojas (tiekėjas) įsipareigoja parduoti prekes (paslaugas) distributoriui bei atlikti kitus su prekių (paslaugų) paskirstymu susijusius darbus. Vertinant distribucijos sutarties apibrėžtį galima išskirti dvejopo pobūdžio santykius, kurie susiklosto sudarius distribucijos sutartį. Visų pirma tai pirkimo–pardavimo santykiai, nes distributorius prekes perka savo vardu ir lėšomis. <...>. Antra, tai santykiai dėl tam tikrų darbų, kurie tiesiogiai susiję su prekių pirkimu–pardavimu, atlikimo.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-148/2009.

2. Dėl distribucijos sutarties atribojimo nuo didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties

„Distribucijos sutartis yra sudaroma distributoriui turint tikslą perarduoti iš tiekėjo nupirktas prekes. Pagal distribucijos sutartį susiklostę tarp šalių santykiai yra platesni nei didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties atveju, nes jie nustato distributoriaus pareigą atlikti tam tikrus su prekių platinimu susijusius darbus. Tiekėjui svarbu, kad distributorius atliktų ir tam tikrus tolesnio perparduodamų prekių populiarinimo, pardavimų didinimo ir kt. darbus. <...>. Teisėjų kolegija sutinka su teismų padaryta išvada, kad šalių sudaryta sutartis kvalifikuotina distribucijos sutartimi ir nėra teisinio pagrindo sutikti su kasatoriaus argumentais, jog šalių buvo sudaryta didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis, kurią reglamentuoja CK 6.371 straipsnio nuostatos. Byloje nekonstatuota, kad pirkėjas įsigydamas prekes iš tiekėjo (kasatoriaus) būtų siekęs jas turėti nuosavybės ar patikėjimo teise, o turėjo tikslą perarduoti tretiesiems asmenims, t. y. prekybos tinklams, siekiant gauti atlyginimą už tokį prekių platinimą.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-148/2009.

3. Dėl distributoriaus ir gamintojo (tiekėjo) pareigų

„CK 6.802 straipsnio, apibrėžiančio distributoriaus teises ir pareigas, 1 dalyje nustatyta, kad šalys gali numatyti, kad distributorius, tinkamai vykdamas sutartį, turi teisę į papildomą atlyginimą už papildomai teikiamas paslaugas. Tai nėra privaloma distribucijos sutarties sąlyga, nes įstatymas leidžia šalims elgtis pagal jų susitarimą. <...>. Distributoriaus pareigų sąrašas yra nustatytas CK 6.802 straipsnio 3 dalyje. Jos skirtos veiksmingam prekių paskirstymui bei klientų aptarnavimui po prekių pardavimo

bei prekių populiarinimui užtikrinti. Distributoriaus pareigų sąrašas, nurodytas CK 6.802 straipsnio 3 dalyje, nėra baigtinis. Šalys distribucijos sutartyje gali nustatyti ir kitas distributoriaus pareigas arba atleisti distributorių nuo tam tikrų pareigų, nurodytų CK 6.802 straipsnio 3 dalyje. <...>. Gamintojo (tiekėjo) pareigų sąrašas nurodytas CK 6.803 straipsnyje, šis sąrašas yra pavyzdinis. Šalys distribucijos sutartyje gali nustatyti ir kitas gamintojo (tiekėjo) pareigas arba atleisti gamintoją (tiekėją) nuo tam tikrų pareigų, įvardytų CK 6.803 straipsnyje. CK 6.803 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tiekėjas turi teisę kontroliuoti, kaip vykdomos sutarties sąlygos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-148/2009.

4. Dėl distributorių tarpusavio santykių

„Teismas <...> padarė pagrįstą išvadą, kad tiek su ieškovu, tiek su atsakovu buvo sudarytos išimtinės distribucijos sutartys. Iš apeliacinės instancijos teismo nutartyje aptartų įrodymų darytina išvada, kad atsakovas savo parduotuvėje Šiaulių mieste galėjo prekiauti UAB „Philip Morris Lietuva“ produkcija, įsigyta iš ieškovo. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad atsakovas savo parduotuvėje Šiaulių mieste nuo 2004 m. kovo 30 d. iki 2004 m. lapkričio 13 d. vykdė prekybą UAB „Philip Morris Lietuva“ produkcija, kurią buvo įsigijęs ne iš ieškovo, padarė pagrįstą išvadą, jog atsakovas pažeidė įstatymą (CK 6.800 str. 2 d.) ir išimtinės distribucijos sutarties taisykles. <...>. Be to, apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, kad atsakovas, pažeisdamas išimtinės distribucijos sutarties sąlygą ir Šiaulių mieste esančioje parduotuvėje „Cash & Carry“ prekiaudamas tabako gaminiais, įsigytais ne iš ieškovo, šiais savo neteisėtais veiksmais padarė ieškovui žalos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-336/2008.

11.4. Kontroliniai klausimai

1. Kaip franšizės ir distribucijos santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Palyginkite šių santykių reglamentavimą DCFR su Civiliniame kodekse įtvirtintomis franšizės ir distribucijos sutarčių nuostatomis.
2. Ar franšizės sutartis gali būti neatlygintinė? O realinė?
3. Ar franšizės sutartis gali būti mišrioji? Jei taip, nurodykite, kokių kitų sutarčių elementų ji gali turėti? Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
4. Koks yra franšizės sutarties santykis su prekių ženklo licencine sutartimi? Ar licencinę prekių ženklo sutartį galima laikyti sudėtine franšizės sutarties dalimi?

5. Ar franšizės sutarčiai taikytinos prekių ženklo licencinę sutartį reglamentuojančios teisės normos ir atvirkščiai?
6. Ar franšizės sutarties pagrindu atsiranda komercinio atstovavimo teisiniai santykiai?
7. Kokie pramoninės nuosavybės objektai gali būti franšizės sutarties objektas? Kokie yra teisių į atskirus pramoninės nuosavybės objektus perdavimo pagal franšizės sutartį ypatumai?
8. Ar autorių teisių ir gretutinių teisių objektai gali būti franšizės sutarties objektas?
9. Ar franšizės sutartis bus laikoma sudaryta, jeigu pagal ją naudotojui nebus perduodamos teisės į prekių ženklą?
10. Kokie formos reikalavimai yra keliami franšizės sutarčiai ir kokios yra jų nesilaikymo teisinės pasekmės?
11. Ar franšizės sutarties įsigaliojimas tretiesiems asmenims sietinas su šios sutarties registracija?
12. Kokie juridiniai faktai, susiję su franšizės santykiais, yra registruojami Juridinių asmenų registre? Ar šiame registre gali būti registruojama franšizės sutartis, kurios viena iš šalių – teisių turėtojas – yra verslininkas (fizinis asmuo)?
13. Ar franšizės sutartis gali būti įregistruojama, pateikiant atitinkamą paraišką Lietuvos Respublikos valstybiniam patentų biurui? Jei taip, nurodykite, kokiame ar kokiuose Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro tvarkomuose registruose ši sutartis gali būti įregistruota. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
14. Kokios gali būti franšizės sutarties rūšys? Kokie yra jų panašumai ir skirtumai?
15. Kokiais atvejais gali būti sudaroma subfranšizės sutartis? Kokios tarpusavio teisės ir pareigos sieja pradinės franšizės ir subfranšizės sutarčių šalis?
16. Kokie subjektiškumo reikalavimai yra keliami franšizės sutarties šalims? Ar fiziniai asmenys gali būti šios sutarties šalimis?
17. Kuo teisių ir pareigų perleidimas pagal subfranšizės sutartį skiriasi nuo franšizės sutarties šalių pasikeitimo (CK 6.777 str.)?
18. Ar mirus teisių naudotojui teisės ir pareigos pagal franšizės sutartį gali pereiti įpėdiniui?
19. Kokios yra privalomos ir kokios – dispozityvios franšizės sutarties sąlygos?
20. Ar franšizės sutarties sąlygos gali būti pakeistos vienašališkai? Atsakymą grįškite, remdamiesi ir franšizės sutartį reglamentuojančiomis, ir bendrosiomis sutarčių teisės normomis.
21. Ar gali būti nutraukta terminuota franšizės sutartis? Jei taip, kokiais pagrindais? Jei ne, kodėl?
22. Kada baigiasi neterminuota franšizės sutartis?

23. Kokiais pažeistų teisių gynimo būdais gali remtis franšizės sutarties šalis, jeigu kita šalis netinkamai vykdo savo sutartinius įsipareigojimus?
24. Kokie yra franšizės sutarties šalių civilinės atsakomybės tretiesiems asmenims ypatumai?
25. Kaip išimtinės franšizės naudotojas gali ginti savo teises dėl netinkamai, neteisėtai ar nepagrįstai naudojamo prekių ženklo? Ar tokiais pat gynybos būdais gali remtis ne išimtinės franšizės naudotojas?
26. Ar šalys gali distribucijos sutarties įsigaliojimą susieti su tam tikromis aplinkybėmis? Jei taip, kaip turėtų būti kvalifikuojami tarp šalių susiklostantys santykiai iki sutarties įsigaliojimo?
27. Su kokiomis aplinkybėmis siejamas atlygintinumas distribucijos sutartyje? Kaip turėtų būti vertinama sutartis, kuri atitinka distribucijos sutarties požymius, tačiau atlyginimas už darbus, susijusius su prekių (paslaugų) paskirstymu, joje nėra numatytas?
28. Pagal kokius kriterijus distribucijos sutartis gali būti atribojama nuo didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties?
29. Ar ta pati sutartis gali būti kvalifikuojama ir kaip distribucijos, ir kaip didmeninio pirkimo–pardavimo?
30. Koks yra distribucijos ir franšizės sutarčių santykis? Atsakymą pagrįskite, apibrėždami šių sutarčių dalyką, objektą, formos reikalavimus, registracijos viešajame registre galimybes, terminus ir kitas pagrindines sąlygas.
31. Ar franšizės ir distribucijos sutartys gali sudaryti mišrią sutartį? Jei taip, nurodykite, kokiomis teisės normomis remiantis turėtų būti sprendžiamas iš tokios sutarties kylantis ginčas. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
32. Kaip distribucijos sutartį būtų galima atriboti nuo komiso ir pavidimo sutarčių?
33. Ar distribucijos sutarčiai gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimą reglamentuojančios teisės normos (CK šeštosios knygos XXV skyrius)?
34. Kaip distribucijos sutartis yra susijusi su konkurencijos teise? Kokia yra viešosios teisės normų įtaka atskiroms distribucijos sutarties sąlygoms?
35. Kokios gali būti distribucijos sutarties rūšys? Atskleiskite svarbiausius atskirų distribucijos sutarčių rūšių požymius.
36. Kuo skiriasi išimtinės ir pasirinktinės distribucijos sutartyss? Ar abiem šioms distribucijos sutarties rūšims visa apimtimi gali būti taikomos CK šeštosios knygos XXXIX skyriaus normos?
37. Ar nekilnojamieji daiktai gali būti distribucijos sutarties objektas?
38. Ar distributorius tampa prekių, kurias jis siekia parduoti galutiniam vartotojui ar kitiems distributoriams, savininku? Jei taip, nuo kurio momento į šias prekes jis įgyja nuosavybės teisę? Jei ne, nurodykite,

- kokiu teisiniu pagrindu remdamasis distributorius įsigytas prekes perparduoda kitiems asmenims.
39. Kokios paslaugos gali būti distribucijos sutarties objektu? Pateikite konkrečių pavyzdžių ir nurodykite, kaip konkrečiai jos turi būti apibūdintos distribucijos sutartyje.
 40. Kaip turėtų būti sprendžiamas restitucijos klausimas, jeigu šalys sudarė distribucijos sutartį, nesilaikydamos rašytinės formos reikalavimo?
 41. Ar distribucijos sutartis gali būti registruojama viešajame registre? Jei taip, nurodykite, kuriame (-iuose) konkrečiai. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
 42. Tarp kokių subjektų ir kokio pobūdžio teisiniai santykiai susiklosto sudarius distribucijos sutartį?
 43. Kokios yra pagrindinės distributoriaus pareigos ir kokių teisių pasekmių kyla jas pažeidus? Ar Civilinis kodeksas pateikia baigtinį jų sąrašą?
 44. Ar šalys distribucijos sutartyje gali susitarti, kad distributorius už gamintojo (tiekėjo) platinamas prekes sumokės tik tada, kai už jas atsiskaitys galutiniai pirkėjai?
 45. Ar prekės, kurių distributoriui per distribucijos sutartyje apibrėžtą terminą nepavyko realizuoti, gali būti gražintos gamintojui (tiekėjui)?
 46. Kokiais pagrindais gali būti nutraukiama terminuota distribucijos sutartis? Ar šie pagrindai skiriasi nuo franšizės sutarties nutraukimo sąlygų ir tvarkos?
 47. Kaip turėtų būti apskaičiuotos negautos pajamos, kurių atlyginimo distributorius gali reikalauti, distribucijos sutartį nutraukus dėl gamintojo (tiekėjo) kaltės?
 48. Kaip nutraukus distribucijos sutartį turėtų būti sprendžiamas nerealiizuotų prekių perdavimo klausimas?
 49. Ar distributorius pagal išimtinės distribucijos sutartį gali reikšti reikalavimą kitam distributoriui, kuris išimtinio distributoriaus veiklos teritorijoje platina tas pačias prekes? Jei taip, pagal kokios civilinės atsakomybės rūšies (sutartinės ar deliktinės) taisykles ir kokių nuostolių galėtų reikalauti išimtinis distributorius? Jei ne, nurodykite, kaip tokiu atveju išimtiniam distributoriui būtų galima ginti savo pažeistas teises.
 50. Kokie subjektai gali būti laikomi trečiaisiais asmenimis, kurių atžvilgiu distribucijos sutarties šalims gali kilti atsakomybė (CK 6.806 str.)?
 51. Ar distributoriaus ir gamintojo (tiekėjo) civilinė atsakomybė tretiesiems asmenims yra solidari? Ar distributoriui atlyginus tretiesiems asmenims dėl netinkamos kokybės produktų ar paslaugų padarytą žalą, tarp distributoriaus ir gamintojo (tiekėjo) atsiranda regresinė prievolė?

11.5. Užduotys

1. Naujojoje Zelandijoje registruota bendrovė „Kornelandas“ ir UAB „Verslo valgykla“ sudarė notarinės formos sutartį, pagal kurią Lietuvos bendrovė savo veikloje įgijo teisę naudoti bendrovės „Kornelandas“ juridinio asmens pavadinimą ir prekių ženklą. Sudarius šią sutartį, UAB „Verslo valgykla“ kreipėsi į Juridinių asmenų registrą, prašydama šią sutartį įregistruoti įstatymų nustatyta tvarka, tačiau Juridinių asmenų registre ją registruoti buvo atsisakyta, motyvuojant tuo, kad franšizės sutartis registruojama tame Juridinių asmenų registre, kuriame yra įregistruotas teisių turėtojas, o ne šių teisių naudotojas. Be to, šalys sutartyje neaptarė techninės ir komercinės dokumentacijos, informacijos, kuri būtina naudotojui, kad šis galėtų įgyvendinti jam suteiktas pagal franšizės sutartį teises, perdavimo naudotojui, naudotojo ir jo darbuotojų instruktavimo visais klausimais, susijusiais su perduotų teisių įgyvendinimu. Sutartyje taip pat nenumatyta licencijos prekių ženklui „Kornelandas“ suteikimo. Tokiu būdu šalys neaptarė būtinų franšizės sutarties sąlygų, o dėl to sutartis laikytina nesudaryta. Atsižvelgiant į tai, kad šalių sutartis turėtų būti laikoma prekių ženklo perdavimo naudotis sutartimi, Juridinių asmenų registro darbuotojai UAB „Verslo valgykla“ patarė kreiptis į Lietuvos Respublikos valstybinį patentų biurą, tačiau šis sutartį atsisakė įregistruoti dėl dviejų priežasčių: a) Naujojoje Zelandijoje registruotai bendrovei „Kornelandas“ priklausantis prekių ženklas Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure neįregistruotas; b) ši įstaiga negali registruoti sutarties, kuria suteikta teisė naudoti juridinio asmens pavadinimą, nes šis pavadinimas negali būti perleistas atskirai nuo juridinio asmens (CK 2.39 str.). Gavusios tokio pobūdžio atsakymus, bendrovės sutartį nutarė papildyti rašytiniu susitarimu, kuriuo UAB „Verslo valgykla“ įgytų teisę savo veikloje naudoti ir Naujosios Zelandijos bendrovės „Kornelandas“ dalykinę reputaciją, ir iš naujo kreiptis į tas pačias institucijas.

Naujosios Zelandijos bendrovę „Kornelandas“ aptarnaujanti teisinių paslaugų korporacija, atsakydama į UAB „Verslo valgykla“ užklausimą, paaiškino, jog visose Australijos Sandraugai priklausančiose šalyse prekių ženklai saugomi ir be specialios registracijos. Šiose šalyse taip pat nėra jokio franšizės sutarčių registracijai pritaikyto mechanizmo.

- a) *Įvardykite, kas yra franšizės sutarties dalykas.*
- b) *Kokios yra esminės franšizės sutarties sąlygos?*
- c) *Paaiškinkite, ar šalys sudarė franšizės sutartį. Ar galima teigti, kad tarp bendrovių buvo sudaryta prekių ženklo perdavimo naudotis sutartis?*
- d) *Kokia forma privalo būti sudaroma atsakyme į c) klausimą nurodyta sutartis? Ar jos buvo laikytasi?*

- e) Įvertinkite, ar pagrįstas Juridinių asmenų registro atsisakymas registruoti šalių sudarytą sutartį.
 - f) Paaiškinkite, ar pagrįsti Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro argumentai, dėl kurių sutartį registruoti atsisakyta (kiekvieną argumentą aptarkite atskirai).
 - g) Ar papildomas šalių rašytinis susitarimas, kuriuo UAB „Verslo valgykla“ įgytų teisę savo veikloje naudoti ir Naujosios Zelandijos bendrovės „Kornelandas“ dalykinę reputaciją, yra galiojantis?
 - h) Ar tuo atveju, jei g) klausime minimas susitarimas būtų galiojantis, tai keistų Jūsų atsakymą į kurį nors iš ankstesnių klausimų, ar ne? Kodėl?
 - i) Kokių veiksmų turėtų imtis šalys šioje situacijoje tam, kad įregistruotų savo susitarimą?
 - j) Kokių teisinių pasekmių šioje situacijoje kiltų, jeigu šalys apskritai daugiau jokių veiksmų nesiimtų?
2. VŠĮ „Saltone“ ir UAB „Vapuota“ sudarė franšizės sutartį, pagal kurią UAB „Vapuota“ įgijo teisę naudoti VŠĮ „Saltone“, kaip juridinio asmens, pavadinimą, *know-how* ir prekių ženklą UAB „Vapuota“ krovininius automobilius aptarnaujančioje degalinėje, mašinų plovykloje, motelyje ir greito maisto restorane. Po keleto savaičių VŠĮ „Saltone“ pareiškė ieškinį UAB „Vapuota“ dėl franšizės sutarties nutraukimo ir nuostolių atlyginimo, kurį grindė tuo, kad UAB „Vapuota“ nesilaiko esminių VŠĮ „Saltone“ veiklos principų – skatinti atsakingą naftos produktų vartojimą, propaguoti sveiką gyvenimo būdą, automobilių plovimo versle taikyti „draugiškas“ bei nekenksmingas aplinkai medžiagas ir kt. UAB „Vapuota“ pateikė atsiliepimą, kuriame nurodė, kad ji yra privatus, o ne viešasis juridinis asmuo, kurio įstatuose nėra numatyta tokių veiklos tikslų, todėl ji neprivalo laikytis VŠĮ „Saltone“ veiklos dokumentuose suformuluotų taisyklių. Be to, apie tokius reikalavimus ji net nebuvo informuota, o ir „atsakingo naftos produktų vartojimo“ skatinimas galėtų sumažinti kuro pardavimus ir pakenktų UAB „Vapuota“ verslo plėtrai. Be to, UAB „Vapuota“ nurodė, kad VŠĮ „Saltone“, kurios prie ieškinio pridėtuose įstatuose numatyta, jog ji gali užsiimti tik vartotojų teisių gynimą propaguojančia veikla, plėtodama kuro pardavimo verslą pažeidžia įstatuose nurodytus tikslus. Kadangi VŠĮ „Saltone“ veikla neteisėta, UAB „Vapuota“ negali pažeisti tariamų VŠĮ „Saltone“ teisių. Tai patvirtina visuotinai pripažįstamas *ex iniuria ius non oritur* principas. Nagrinėjant bylą paaiškėjo, kad šalių sudaryta sutartis registruota tik Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure. Negana to, registraciją atliko ne teisių turėtojas, kaip buvo numatyta sutartyje, o teisių naudotojas.
- a) Įvertinkite, ar tuo atveju, jei pasitvirtintų VŠĮ „Saltone“ teiginiai, UAB „Vapuota“ gali būti laikoma pažeidusia šalių sudarytos sutarties reikalavimus.

- b) Aptarkite, ar UAB „Vapuota“ nurodyti argumentai (pvz., kad VšĮ „Saltoneto“ veikla pažeidžia įstatuose numatytus veiklos tikslus) turi kokios nors įtakos sprendžiant tarp šalių kilusį ginčą.
- c) Kiek teisinės reikšmės turi argumentas, kad šalių sudaryta sutartis registruota tik Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure?
- d) Ar teisiškai reikšminga tai, kad sutarties registraciją atliko ne teisių turėtojas, kaip buvo numatyta sutartyje, o teisių naudotojas? Kodėl?
- e) Kokį sprendimą ir kokių teisiniu pagrindu remdamasis priims teismas?
3. Asociacija „Roki-Moki“, C-Mozart muzikos licencinės sistemos teisių naudotoja, ir A. Vardžiūnas 2013 m. gruodžio 1 d. sudarė subfranšizės sutartį Nr. 48-333, pagal kurią asociacija A. Vardžiūnui suteikė teisę subfranšizės teisėmis naudotis šia sistema, o A. Vardžiūnas už jos naudojimą įsipareigojo mokėti atlyginimą. Praėjus trejiems su puse metų, asociacija „Roki-Moki“ kreipėsi į Pakruojo rajono apylinkės teismą ir iš A. Vardžiūno prašė priteisti 3 500 Eur skolos, 349 Eur delspinigių ir Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme numatytų 8 proc. dydžio palūkanų. Asociacija „Roki-Moki“ ieškinyje nurodė, kad vykdydama savo sutartinius įsipareigojimus ji negalėjo naudotis šia unikalia muzikos sistema, tačiau teisių turėtoji pagal franšizės sutartį nuolat mokėjo atlyginimą už sistemos naudojimą, iš A. Vardžiūno negaudama nė cento ir negalėdama naudotis apyvartinėmis lėšomis. Be to, atsakovas, subfranšizės teisėmis naudodamasis C-Mozart muzikos sistema, sėkmingai vykdė veiklą ir gavo pajamų, todėl jo gautos pajamos privalo būti pripažįstamos asociacijos „Roki-Moki“ negauta nauda. A. Vardžiūnas su ieškiniu nesutiko, nurodydamas, kad sutartyje delspinigiai nebuvo numatyti, be to, jis su asociacijos vadovu buvo susitaręs, kad savo valia, lėšomis ir jėgomis vykdys nemokamą asociacijos „Roki-Moki“ reklamą, todėl buvo sudaryta neatlygintinė subfranšizės sutartis. Atsakovas atsiliepime taip pat išreiškė siūlymą ieškovei grąžinti iš asociacijos gautas ir neišplatintas knygas bei reklaminę medžiagą, ir paaiškino, kad tai, jog jis platino ir vietos muzikos mokyklos reklaminius leidinius, taip pat negali būti laikoma sutarties sąlygų pažeidimu. Be to, neaišku, ar teisių turėtojas žino apie šalių sudarytą sutartį. Be to, A. Vardžiūnas nurodė, kad, remiantis CK 1.80 str., pati franšizės sutartis yra neteisėta, nes įstatymas numato, kad franšizės sutartis gali būti sudaroma tik tarp įmonių, o A. Vardžiūnas yra fizinis asmuo, taigi abi šalys viena kitai nieko neskolingos.
- a) Įvertinkite, kokie reikalavimai keliami subfranšizės sutarčiai sudaryti (aptarkite ir šalių teisinio statuso specifiką).
- b) Ar teisių turėtoji privalo būti pranešama apie sudaromą subfranšizės sutartį?
- c) Remdamiesi savo atsakymu į a) ir b) klausimus, įvertinkite, ar subfranšizės sutartis yra teisėtai sudaryta ir galiojanti.

- d) Aptarkite, ar asociacija „Roki–Moki“ subfranšizės sutarties galiojimo laikotarpiu turėjo teisę naudotis „C–Mozart“ muzikos licencine sistema.
- e) Ar franšizės ir (arba) subfranšizės sutartis gali būti neatlygintinė? Kodėl?
- f) Kiek teisiškai reikšmingas A. Vardžiūno siūlymas grąžinti iš asociacijos gautas ir neišplatintas knygas bei reklaminę medžiagą?
- g) Ar A. Vardžiūnas turėjo teisę kartu platinti ir vietinės muzikos mokyklos reklaminius leidinius?
- h) Ar pagrįstas asociacijos „Roki–Moki“ reikalavimas priteisti: a) 3 500 Eur skolas; 349 Eur delspinigių; c) Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme numatytą 8 proc. dydžio palūkanų; d) A. Vardžiūno gautą naudą?
4. UAB „Valpurgija“, valdanti būrimo salonų tinklą, ir UAB „Buriu tirščiais“ sudarė franšizės sutartį, pagal kurią UAB „Buriu tirščiais“ įgijo teisę 10 metų naudotis specialia UAB „Valpurgija“ būrimo technologija, šios bendrovės dalykine reputacija ir prekės ženklu, taip pat gavo teisę išieškoti UAB „Valpurgija“ iki 2009 m. klientų nesumokėtas skolas. Praėjus porai metų paaiškėjo, kad buvo įsteigta MB „Valpurgija“, kuri savo veikloje ėmė naudoti analogišką UAB „Valpurgija“ priklausantį prekės ženklą. UAB „Buriu tirščiais“ mažajai bendrijai tuoj pat pareiškė pretenziją, tačiau gavo atsakymą, kad UAB „Buriu tirščiais“ nepateikė jokių įrodymų, kad ji gali reikšti pretenzijas dėl ne jai, o teisių turėtojai priklausančių teisių. Be to, jos pateiktoje franšizės sutartyje nėra žodžių „išimtinė franšizė“, todėl esą negalima teigti, kad pažeidžiamos UAB „Buriu tirščiais“ teisės ir teisėti interesai. MB „Valpurgija“ nuomone, teisių naudotojas pagal franšizės sutartį gavo teisę išieškoti UAB „Valpurgija“ iki 2009 m. klientų nesumokėtas skolas, taigi tai netgi nėra franšizės sutartis. MB „Valpurgija“ teisininkas vadovui nurodė, kad būrimo veikla yra neteisėta, spekuliacijos žmonių sąmone prieštarauja viešajai tvarkai bei gerai moralei, todėl negalima pažeisti ir tariamų teisių turėtojo ir (arba) naudotojo teisių. UAB „Buriu tirščiais“ įspėjo UAB „Valpurgija“, kad po pusmečio šalių sudarytą sutartį nutrauks.
- a) Paaiškinkite, koks yra franšizės sutarties dalykas.
- b) Ar šalys sudarė franšizės sutartį? Kiek, atsakant į šį klausimą, reikšmingas faktas, kad teisių naudotojas pagal franšizės sutartį gavo teisę išieškoti UAB „Valpurgija“ iki 2009 m. klientų nesumokėtas skolas?
- c) Ar UAB „Buriu tirščiais“ turi teisę MB „Valpurgija“ reikšti reikalavimus dėl teisės į prekės ženklą pažeidimo? O dėl juridinio asmens pavadinimo naudojimo?
- d) Ar teisinės reikšmės, atsakant į c) klausimą, gali turėti argumentas, kad „franšizės sutartyje nėra žodžių „išimtinė franšizė“, todėl apskritai negalima teigti, kad pažeidžiamos UAB „Buriu tirščiais“ teisės ir teisėti interesai“?

- e) Įvertinkite MB „Valpurgija“ teisininko teiginio, kad „būrimo veikla yra neteisėta, spekuliacijos žmonių sąmone prieštarauja viešajai tvarkai bei gerai moralei, todėl negalima pažeisti ir tariamų teisių turėtojo ir (arba) naudotojo teisių“, pagrįstumą.
- f) Ar UAB „Buriu tirščiais“ turi teisę dėl šio konkretaus atvejo nutraukti franšizės sutartį?
- g) Įvertinkite, kodėl UAB „Buriu tirščiais“ pasirinko būtent tokios trukmės įspėjimo apie sutarties nutraukimą terminą.
- 5.** Sporto prekių platintojas UAB „Sportis“ ir keleivių vežimo kompanija UAB „Takelis“ sudarė sutartį, pagal kurią UAB „Takelis“ įsipareigojo ant savo automobilių suteikti reklaminį plotą UAB „Sportis“ platinamiems prekių ženklams reklamuoti, o UAB „Sportis“ įsipareigojo už tai sumokėti. Pagaminus reklaminę medžiagą paaiškėjo, kad ji ant UAB „Takelis“ transporto priemonių negali būti dedama, nes dieną prieš pagaminant reklaminę medžiagą buvo priimtas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymas „Dėl keleivinio kelių transporto priemonių apipavidalinimo nuostatų patvirtinimo“, kurio 61 punktas nustatė, kad ant lengvųjų automobilių, autobusų ir panašios prigimties transporto priemonių skelbti kokią nors reklamą, nesusijusią su vežėjo veikla, draudžiama. Tuomet šalys sudarė franšizės sutartį, pagal kurią UAB „Takelis“ įgijo teisę jai priklausančių transporto priemonių viduje naudoti ženklus, už tai gaudama 10 proc. komisinių atlygių nuo sandorių, kuriuos sudarė būtent dėl UAB „Sportis“ reklamos į UAB „Takelis“ kreipęs pirkėjai. Tam tikslui UAB „Sportis“ dėl UAB „Takelis“ veiklos sudarytus sandorius savo buhalterijoje ėmė apskaičiuoti atskirai.
- a) Paaiškinkite, kokias sutartis sudarė šalys: a) iki Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymo įsigaliojimo; b) po jo įsigaliojimo.
- b) Įvertinkite, ar sporto prekių distributorius UAB „Sportis“ turėjo teisę sudaryti minėtas sutartis.
- c) Kaip vertinate, ar šalių sudarytos sutarties atžvilgiu gali būti taikomas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymas, jei sutartis buvo sudaryta iki šio draudimo įsigaliojimo?
- d) Ar minėtas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymas gali būti taikomas ir transporto priemonių vidinei reklamai?
- e) Koks yra franšizės ir komercinio atstovavimo instituto santykis?
- f) Ar galima teigti, kad UAB „Takelis“ tapo UAB „Sportis“ komerciniu atstovu?
- g) Pateikite galutinį šalių tarpusavio santykių kvalifikavimą.
- 6.** UAB „MarGu“, Lietuvoje turinti išskirtines teises prekiauti kelių žinomų užsienio kompanijų kailiniais, siekdama parduoti kuo daugiau prekių, sudarė tris sutartis su Panevėžyje, Klaipėdoje ir Utenoje

veikiančia bendrove UAB „Kailių trio“. Šiomis sutartimis UAB „MarGu“ bendrovei leido naudoti savo juridinio asmens vardą, o UAB „Kailių trio“ įsipareigojo pirkti prekes tik iš UAB „MarGu“. Po kiek laiko paaiškėjo, kad prekyba vyksta vangiai, UAB „Kailių trio“ parduotuvės yra neišvaizdžios, pardavėjai nekvalifikuoti, o kartais per mėnesį parduodamos tik dvi kailinių poros. UAB „MarGu“, supratusi, kad tokia situacija kenkia daugelį metų Lietuvoje ir užsienyje kurtam jos įvaizdžiui, nutarė nutraukti sutartį. UAB „Kailių trio“ kreipėsi į teismą, reikalaudama atlyginti nuostolius dėl to, kad UAB „MarGu“ pageidavimas kiekviename iš miestų parduoti tokį patį kiekį kailinių kaip ir Vilniuje yra nelogiškas ir neadekvatus, nes skiriasi šio miesto gyventojų perkamoji galia ir gyventojų skaičius. Be to, UAB „MarGu“ atsisako investuoti į UAB „Kailių trio“ darbuotojų mokymus, o šios bendrovės darbuotojai mokymų metu Vilniuje negali sau leisti nuomotis brangiai kainuojančių butų. Tačiau, anot UAB „Kailių trio“, šios aplinkybės nereiškia, kad pažeidžiama UAB „MarGu“ reputacija. Savo ruožtu UAB „MarGu“ atkirto, kad ji pateikė visą informaciją, kaip turėtų būti vykdoma prekyba, kaip reikia įrengti parduotuves, išdavė UAB „MarGu“ patvirtintos formos licenciją prekybos kailiais veiklai, tačiau UAB „Kailių trio“ šių reikalavimų nesilaikė.

- a) *Ivardykite šalių sudarytų sutarčių dalyką ir paaiškinkite, kokias sutartis sudarė šalys.*
 - b) *Ar tai, kad UAB „Kailių trio“ parduotuvės yra neišvaizdžios, pardavėjai nekvalifikuoti, o kartais per mėnesį parduodamos tik dvi kailinių poros, gali reikšti šalių sudarytos sutarties pažeidimą?*
 - c) *Ar UAB „MarGu“ privalo investuoti į UAB „Kailių trio“ darbuotojų mokymus?*
 - d) *Ar „kenkimas reputacijai“ gali būti pagrindas sutarčiai nutraukti?*
 - e) *Ar pagrįstas UAB „Kailių trio“ reikalavimas atlyginti nuostolius? Kokias atsakomybės sąlygas ši bendrovė turėtų įrodyti?*
 - f) *Paaiškinkite, kokį sprendimą priims teismas.*
7. UAB „Kilbukas“ teismui pateikė ieškinį, kuriuo prašė teismo iš UAB „Prekyba“ priteisti 400 000 Eur žalos atlyginimo dėl to, kad UAB „Prekyba“ analogiškas prekes pardavinėja ir kitoms Lietuvos bendrovėms, nors pagal susiklosčiusią praktiką 15 metų šias prekes pardavinėjo tik UAB „Kilbukas“. Per tokį ilgą laikotarpį UAB „Kilbukas“ parengė ir su UAB „Prekyba“ suderino savo ateinančio dešimtmečio veiklos strategiją, kuri buvo svarstyta net UAB „Prekyba“ valdybos. Be to, tik vienintelė UAB „Prekyba“ turi teisę Lietuvoje platinti šią produkciją. UAB „Kilbukas“ taip pat paaiškino, kad šalys būtų sudariusios subdistribucijos sutartį, tačiau tokios sutarties CK nenumato, todėl jos negalėjo jos sudaryti. Vis dėlto šalių ketinimus patvirtina sudaryta sandėliavimo sutartis, kurioje numatytas reikalavimas UAB

„Kilbukas“ sandėlius įrengti pagal UAB „Prekyba“ priimtina modelį. Dabar, kai UAB „Prekyba“ prekes ėmė pardavinėti tretiesiems asmenims, UAB „Kilbukas“ neteko net 50 proc. savo pajamų. Žinodama UAB „Kilbukas“ ilgalaikės veiklos strategijos principus ir vis tiek keisdama verslo praktiką, UAB „Prekyba“ pažeidžia sąžiningos konkurencijos nuostatas.

- a) *Ivardykite platinimo sutarties dalyką.*
- b) *Aptarkite, ar šalyje buvo sudariusios distribucijos sutartį.*
- c) *Ar galiojantis teisinis reglamentavimas sudaro prielaidas sudaryti distribucijos sutartį?*
- d) *Ar, vertinant šalių tarpusavio santykių praktiką, reikšminga tai, kad sandėliavimo sutartyje numatytas reikalavimas UAB „Kilbukas“ sandėlius įrengti pagal UAB „Prekyba“ priimtina modelį?*
- e) *Ar atsakymas į kurią nors ankstesnę klausimą būtų kitoks, jei šalyje būtų bendradarbiavusios ne 15, o dveji metai?*
- f) *Kiek sprengdiant ginčą reikšmingas UAB „Kilbukas“ teiginys, kad „tik vienintelė UAB „Prekyba“ turi teisę Lietuvoje platinti šią produkciją“?*
- g) *Ar galima teigti, kad UAB „Prekyba“ pažeidžia sąžiningos konkurencijos nuostatas?*
- h) *Ar pagrįstas ieškovo reikalavimas?*
- i) *Kokias aplinkybes turėtų pagrįsti atsakovas, siekdamas išvengti savo civilinės atsakomybės?*

8. K. Vardenis ir UAB „Varnas“ sudarė Prekių perdavimo sutartį, pagal kurią K. Vardenis nustatyta apimtimi išsipareigojo periodiškai tiekti savos gamybos keramikos dirbinius (vazas, ąsočius, įvairius indus ir pan.). Sutartyje šalių susitarimu buvo įtvirtinta nuostata, kad abi šalys maksimaliai stengiasi didinti šių prekių žinomumą, o pagal UAB „Varnas“ reikalavimą, padidėjus pirkėjų poreikiams, keramikos gamintojas K. Vardenis išsipareigoja pateikti dvigubai daugiau keramikos gaminių, nei nustatyta sutartyje. Be to, K. Vardenis savo jėgomis ir lėšomis išsipareigojo teikti smulkius keramikos dirbinių priežiūros bei remonto darbus ir nuolat viešoje erdvėje reklamuoti savo gaminamą produkciją. UAB „Varnas“ gautą produkciją parduodavo arba pati, arba perduodavo kitoms įmonėms. K. Vardenio šeimos nariui patyrus sunkią traumą, šis dėl užsitęsusio ligojimo slaugymo nespėjo pagaminti reikiamo kiekio dirbinių. Negavusi prekių, UAB „Varnas“ K. Vardeniui atsiuntė pretenziją, kuria reikalavo sumokėti 500 Eur vienkartinę baudą už sutartinio išsipareigojimo nevykdymą. Be to, nurodė, kad UAB „Varnas“ savo lėšomis atlygino nuostolius (po 15 Eur) dviem klientams, kurie smulkius įbrėžimus nuvežė taisyti kitam keramikos meistrui, nes jų netenkino K. Vardenio pasiūlytas 14 dienų terminas. Nuo šios sumos UAB „Varnas“ K. Vardenio reikalavo sumokėti po 0,35 euro dydžio delspinigius už kiekvieną uždelstą dieną, skaičiuojant

nuo reikalavimo pateikimo dienos, tačiau keramikas nurodė, kad bendra netesybų suma yra aiškiai per didelė. UAB „Varnas“ paaiškino, kad netesybų suma negali būti aiškiai per didelė, jei abiem šalims nustatytas vienodas netesybų dydis.

- a) *Kvalifikuokite tarp šalių susiklosčiusios teisinius santykius ir aptarkite šiuos santykius sukuriančios sutarties esmines sąlygas.*
- b) *Koks yra prievolės pateikti dovgubai daugiau keramikos dirbinių, negu nustatyta sutartyje, įvykdymo terminas?*
- c) *Ar K. Vardenio šeimos nario sunki trauma gali būti laikoma force majeure, dėl kurios jis turėtų būti atleidžiamas nuo sutartinės atsakomybės taikymo?*
- d) *Kokios yra sutartinės atsakomybės, pasireiškiančios netesybų mokėjimu, taikymo sąlygos?*
- e) *Ar šioje situacijoje UAB „Varnas“ turi teisę reikalauti baudos bei delspinigių?*
- f) *Ar tuo atveju, kai mažinamos netesybos, įvertinamas kiekvienos netesybų rūšies dydžio protingumo klausimas, ar abiejų netesybų rūšių dydžio proporcingumas vertinamas vertintinas kartu?*
- g) *Kokios reikšmės, nustatant, ar netesybos yra, ar nėra neprotingai didelės, turi faktas, kad abiem šalims nustatytas vienodas netesybų dydis?*

9. UAB „Dviratuko akmuo“ ir Estijos bendrovė „Taletu“ sudarė distribucijos sutartį, kuria UAB „Dviratuko akmuo“ Estijos bendrovei įsipareigojo tiekti prekes ir suteikti teisę jos veikloje naudoti UAB „Dviratuko akmuo“ plėtojamą pardavimo technologiją, o užsienio kapitalo kompanija įsipareigojo gauti banko kreditą ir iš jo atsiskaityti už gautas prekes. Bendrovei „Taletu“ gavus kreditą, ji atsiskaitymus vykdė ne iš kreditu gautų, bet iš nuosavų lėšų. Po kiek laiko, priėmusi septintąją prekių partiją, „Taletu“ pareiškė, kad daugiau prekių nebeturi, nes jos Estijos rinkoje nepaklausios, o atsiskaitymams ji nebeturi lėšų. Be to, neseniai buvo nužudyti abu sukčiavimu įtarti bendrovės akcininkai, todėl bendrovės padėtis kol kas neaiški. Išgirdusi šį argumentą UAB „Dviratuko akmuo“ pareikalavo, kad „Taletu“ grąžintų neapmokėtas prekes ir atsiskaitytų už tris mėnesius į priekį, nes CK nustatyta, kad distribucijos sutartis gali būti nutraukta tik įspėjus kitą šalį prieš tris mėnesius. Savo ruožtu „Taletu“ nurodė, kad ji neįsipareigojo pirkti prekių, dėl to jokia distribucijos sutartis nebuvo sudaryta. Kadangi tarp šalių buvo sudaryta tiekimo sutartis, nuosavybės teisė į prekes jai perėjo nuo daiktų perdavimo, todėl prekių negrąžins. Be to, jų grąžinti negalėtų ir dėl to, kad visą perduotą turtą sunaudojo gamindama savo pačios produkciją. Atsižvelgdama į tai, kad šalys nesudarė distribucijos sutarties, „Taletu“ paaiškino, kad joks išankstinis įspėjimas dėl sutarties nutraukimo nėra reikalingas, ir nurodė neatsisakanti vykdyti kitos sutarties dalies – prekėms ir toliau taikys UAB „Dviratuko akmuo“ plėtojamą pardavimo technologiją

bei už tai atsiskaitys. UAB „Dviratuko akmuo“ įsitikinimu, tai, kad abejotinos reputacijos įmonė naudos jos technologiją, gerokai sumažins UAB „Dviratuko akmuo“ įvaizdį užsienio rinkoje.

- a) *Koks yra distribucijos sutarties dalykas?*
- b) *Kaip teisiškai kvalifikuotina „Taletu“ nurodyta tiekimo sutartis?*
- c) *Aptarkite, koks yra distribucijos ir tiekimo sutarties tarpusavio santykis, ir paaiškinkite, ar šalys sudarė distribucijos, ar vadinamąją tiekimo sutartį.*
- d) *Ar Estijos bendrovė pagrįstai atsisakė pirkti UAB „Dviratuko akmuo“ prekes, ar toks elgesys kvalifikuotinas kaip sutarties pažeidimas?*
- e) *Ar įstatymai numato kokį nors išpėjimo dėl tokios sutarties nutraukimo terminą?*
- f) *Ar Jūsų atsakymas į kurią nors klausimą būtų kitoks, jei Estijos bendrovė prekių nebūtų sunaudojusi, tačiau jas būtų perpardavusi tretiesiems asmenims?*
- g) *Kuri bendrovė yra Estijos įmonei perduotų prekių savininkė?*
- h) *Ar pagrįstas UAB „Dviratuko akmuo“ reikalavimas, kad „Taletu“ grąžintų neapmokėtas prekes ir atsiskaitytų už tris mėnesius į priekį?*
- i) *Ar pagrįstas UAB „Dviratuko akmuo“ teiginys, kad „abejotinos reputacijos įmonės naudojimas jos technologija gali sumažinti UAB „Dviratuko akmuo“ įvaizdį užsienio rinkoje“? Ar tai yra pagrindas sutarčiai nutraukti?*
- j) *Ar įmanomas dalies sutarties nutraukimas? Kaip teisiškai teisingai reikėtų išspręsti situacijoje susiklosčiusią padėtį?*

10. J. Vardaitė ir H. Pavardėnas sudarė distribucijos sutartį, pagal kurią J. Vardaitė nupirko 70 vnt. rankų darbo žvakių ir įsipareigojo jas perduoti galutiniams vartotojams arba perduoti savo pažįstamiems tautodailės mugėse prekiaujantiems verslininkams. Šalys susitarė, kad, esant poreikiui, likus dviem savaitėms iki kasmet vykstančios Kaziuko mugės J. Vardaitė kiekvienais metais nupirks ne mažesnę, nei nurodyta sutartyje, H. Pavardėno gaminamos produkcijos kiekį. Atsižvelgiant į tai, kad H. Pavardėno produkcija rinkoje buvo pristatoma pirmą kartą, perdavus sutartą žvakių kiekį buvo nuspręsta, kad šios prekės bus apmokėtos kainą pridėjus prie kito pirkimo sumos (t. y. sąskaita faktūra už pristatytas prekes nebuvo išrašyta). Kadangi per dvejus metus J. Vardaitė dėl žvakių perdavimo į jį daugiau nesikreipė, H. Pavardėnas ją informavo, kad sutartis nutraukiama bei J. Vardaitėi už 70 žvakių pateikė sąskaitą faktūrą. J. Vardaitė dėl išrašytos sąskaitos faktūros labai nustebo ir H. Pavardėną informavo, kad žvakės pagal jų susitarimą buvo panaudotos Kaziuko mugėje, atliekant su prekių paskirstymu susijusius darbus – demonstruojant ir reklamuojant žvakes, gaminant jas pristatantį standą ir kt. J. Vardaitės teigimu, pagal abiejų šalių susitarimą ji finansavo šios mugės kaštus ne tik

suteikdama savo darbo laiką, bet ir apmokėdama už mugės vietą, o į H. Pavardėną daugiau nesikreipė, nes kol kas visų žvakėlių nepavyko parduoti. Be to, J. Vardaitė išreiškė pasipiktinimą, kad H. Pavardėnas ją apgavo: nors šalis susitarė, kad žvakės yra skirtos tikslinei pirkėjų grupei – Kaziuko mugės lankytojams, jomis panašių renginių (valstybinių švenčių) metu prekiauja ir įvairūs kiti prekeiviai; žvakės taip pat nėra saugios naudoti, – mugės metu varvėdamos apdegino ne vieną praeivį. Kadangi J. Vardaitė šiems asmenims jau atlygino nuostolius, pusės sumokėtos sumos ji pareikalavo iš H. Pavardėno, ir paprašė iš jos atsiimti iki šiol neparduotas žvakes.

- a) *Įvertinkite, ar distribucijos sutarties šalys yra galintys tokią sutartį sudaryti subjektai.*
 - b) *Ar šalių sudaryta sutartis atitinka distribucijos sutartims keliamas sąlygas?*
 - c) *Kuo skiriasi išimtinės ir pasirinktinės distribucijos rūšys?*
 - d) *Ar galima teigti, kad tarp šalių susiklostė išimtinės arba pasirinktinės distribucijos teisiniai santykiai?*
 - e) *Kuris subjektas – H. Pavardėnas ar J. Vardaitė – yra atsakingas už tai, kad „žvakės mugės metu apdegino ne vieną praeivį“? Kodėl?*
 - f) *Ar H. Pavardėnas turėjo teisinį pagrindą nutraukti jo ir J. Vardaitės sudarytą sutartį? Kodėl?*
 - g) *Kaip teisiškai reikėtų kvalifikuoti J. Vardaitės H. Pavardėnui pateiktą pasiūlymą iš jos atsiimti iki šiol neparduotas žvakes?*
 - h) *Ar J. Vardaitė privalo apmokėti už jos įgytas žvakes? Jei taip – už kokį kiekį? Jei ne – kodėl?*
- 11.** Įsisvajoję apie Namų ir žemės sklypo atnaujinimo darbus, sutuoktiniai naujienu tinklalapyje pastebėjo nuosavų namų savininkams skirtą skelbimą, kuriuo nekilnojamojo turto tarpininkas siūlė atlygį už leidimą ant namo sienos iškabinti nekilnojamojo turto bendrovės prekės ženklą. Susisiekus nurodytu telefonu, V. Pavardeniui ir V. Pavardenienei buvo paaiškinta, kad nekilnojamojo turto tarpininkas ir UAB „RE-estation“ yra sudarę franšizės sutartį, kuria bendrovė šiam tarpininkui suteikė teisę verslo tikslams naudotis jos išimtinių teisių visuma, tarp jų – ir teise į bendrovės prekės ženklą, tačiau jis, kaip fizinis asmuo, neturi kur šio prekės ženklo viešai reklamuoti. Sutuoktiniams buvo pasiūlyta sudaryti subfranšizės sutartį, pagal kurią V. Pavardenis ir V. Pavardenienė suteiktų savo Namų sienos plotą UAB „RE-estation“ prekės ženklui viešinti ir pateiktų pas juos užsukusiems asmenims franšizės naudotojo kontaktus, o nekilnojamojo turto tarpininkas jiems taip pat suteiktų teisę savo tikslams naudotis UAB „RE-estation“ prekės ženklu, juridinio asmens pavadinimu, sudarytą sąlygas nemokamai naudotis jo paslaugomis ir atsiskaitytų už sutuoktinių vykdomą prekės ženklo viešinimą. V. Pavardenis, su nekilnojamojo turto tarpininku aptardamas šį pasiūlymą, pasiteiravo, ar pastarasis

V. Pavardeniui perduos naudojimosi prekės ženklų instrukciją ir ar sudarant subfranšizės sutartį nereikėtų pirmiausia įsigyti verslo liudijimo arba individualiosios veiklos pažymėjimo. Nekilnojamojo turto tarpininkas pasiūlė pasikonsultuoti su Valstybine mokesčių inspekcija.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Ar franšizės sutartis teisių naudotojui sukuria teisę arba pareigą reklamuoti teisių turėtojo prekės ženklą?*
- b) *Kokie reikalavimai keliami subfranšizės sutarčiai sudaryti?*
- c) *Išanalizuokite Sutartį ir įvertinkite, ar sutuoktiniai galėtų sudaryti tokio pobūdžio sutartį.*
- d) *Ar franšizės arba subfranšizės sutartį galima sudaryti neturint verslo liudijimo arba individualiosios veiklos pažymėjimo?*
- e) *Paašikinkite, ar nekilnojamojo turto tarpininko pasiūlymas nepažeis UAB „RE-estation“ teisių.*
- f) *Jei šalyje sudarytų subfranšizės sutartį, ar ji turėtų būti registruojama kokiam nors registre? Jei taip – kokiam? Jei ne – kodėl?*

11.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BIRŠTONAS, R., *et al.* Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, 2010.
3. HESSELINK, M. W., *et al.* (eds.). Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts. München: Sellier European Law Publishers, 2006.
4. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
5. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
6. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
7. RAMANAUSKAS, G.; KRUKONYTĖ, V. Franšizės naudotojo teisių gynimo problemos Lietuvoje: apsauga nuo neteisėto žymens ar prekių ženklo naudojimo. Juristas, 2010, 10.
8. ŽELVYS, A. Prekių ženklo licencinės sutarties ir franšizės sutarčių santykis. Teisė, 2009, 73.

Teisės aktai:

1. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės apsaugos. Valstybės žinios, 1996, Nr. 75-1796.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

3. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598.
4. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 112-4980.
5. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.
6. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 8-120.
7. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2844.
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-336/2008 (*dėl išimtinės distribucijos sutarties vykdymo; distributorių tarpusavio santykių*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-148/2009 (*dėl distribucijos sutarties sampratos; jos atribojimo nuo didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties; distribucijos sutarties vykdymo ir šalių bendradarbiavimo*).
3. Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-847/2013 (*dėl distribucijos sutarčiai taikytinos teisės; reikalavimo, atsiradusio distribucijos sutarties pagrindu, perleidimo (cesijos) sutarties pripažinimo negaliojančia; distribucijos sutarties vienašališko nutraukimo*).
4. Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-399/2013 (*dėl distribucijos sutarties sampratos ir požymių; jos atribojimo nuo didmeninio pirkimo–pardavimo sutarties; konkurencijos teisės normų taikymo ginčo santykiams*).

12 TEMA.

**Vežimo sutartys.
Krovinių ekspedicijos sutartis**

12.1. Potemės

Atskirų vežimo sutarčių ypatumai. Krovinio vežimo sutarties samprata ir ją kvalifikuojantys požymiai. Bendroji Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (CMR konvencijos) charakteristika. INCOTERMS taisyklės ir jų taikymo krovinio vežimo santykiuose ypatumai. Atskirų krovinio vežimo sutarties sąlygų (kainos, terminų ir kt.) ypatumai. Krovinio vežimo sutarties šalys, jų teisės ir pareigos bei atsakomybės ypatumai. Keleivio vežimo sutarties samprata, dalykas, objektas, forma ir turinys; šios sutarties santykis su vežimo viešuoju (bendrojo naudojimo) transportu ir kitomis vežimo sutartimis. Frachtavimo sutarties apibūdinimas, sutarties šalių teisės ir pareigos. Kitų vežimo sutarčių rūšių (vežimo oru, jūra, vidaus vandenimis, geležinkeliu) pagrindiniai principai ir turinys, šių santykių nacionalinio ir tarptautinio reglamentavimo ypatumai.

Krovinių ekspedicijos sutarties apibūdinimas. Krovinių ekspedicijos sutarties santykis su vežimo sutartimis. Krovinių ekspedicijos sutarties dalykas, objektas, šalys, forma ir turinys. Ekspedicijos sutarties šalių atsakomybės atsiradimo atvejai ir sąlygos. Krovinių ekspedicijos sutarties nutraukimas, kiti jos pabaigos pagrindai bei jų teisinės pasekmės.

12.2. Teorinė medžiaga

Vežimo sutarčių samprata. CK neįtvirtina bendrosios vežimo sutarties sampratos, tačiau numato atskirų vežimo sutarčių rūšių apibrėžimus. Pavyzdžiui, krovinio vežimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią vežėjas įsipareigoja siuntėjo jam perduotą krovinį nugabenti į paskirties punktą ir išduoti turinčiam teisę gauti krovinį asmeniui (gavėjui), o siuntėjas (gavėjas) įsipareigoja už krovinio vežimą sumokėti nustatytą užmokestį (CK 6.808 str. 1 d.). Keleivio vežimo sutartis apibūdinama kaip sutartis, pagal kurią vežėjas įsipareigoja nuvežti keleivį į paskirties punktą, o jeigu keleivis perdavė bagažą, – nugabenti bagažą į paskirties punktą ir išduoti turinčiam teisę jį gauti asmeniui; keleivis įsipareigoja sumokėti už vežimą nustatytą užmokestį, o jeigu perduotas bagažas, – ir už bagažo vežimą (CK 6.809 str. 1 d.). Frachtavimo sutartis, kitaip dar vadinama čarterio sutartimi, yra tokia sutartis, pagal kurią viena šalis (frachtininkas) įsipareigoja kitai šaliai (frachtuotojui) už mokesčių leisti naudotis transporto priemone (priemonėmis) ar jos dalimi kroviniams, keleiviams ar bagažui vežti (CK 6.810 str. 1 d.).

Vežimo sutarčių teisinis reguliavimas. Vežimo sutartis reguliuoja CK 6.807–6.823 str. ir specialieji, atskiras vežimo rūšis reglamentuojantys nacionaliniai bei tarptautiniai teisės aktai, nurodyti šios temos literatūros sąrašė. Vežimo sutartiniams santykiams taip pat taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) ir prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Tuo atveju, kai vežimo sutartis atitinka vartojimo sutarties

požymius (pavyzdžiui, vežimo viešuoju (bendrojo naudojimo) transportu sutartis), jai *mutatis mutandis* taikomos CK nustatytos vartojimo sutarčių taisyklės, įskaitant, bet neapsiribojant, CK 6.228¹–6.228¹⁶ str.

Vežimo sutarčių teisinė charakteristika. Vežimo sutartys yra konsensualinės (CK 6.808 str. 1 d., 6.809 str. 1 d., 6.810 str. 1 d.), išskyrus atskiras vežimo sutartis, kurios laikomos realinėmis (pvz., vežimo geležinkeliu), dvišalės (CK 6.808 str. 1 d., 6.809 str. 1 d., 6.810 str. 1 d.) ir atlygintinės, jeigu atskiras vežimo sutartis reglamentuojantys teisės aktai nenumato kitaip (CK 6.813 str.).

Vežimo sutarčių objektas yra krovinių, keleivių, bagažo, pašto ar kitų objektų vežimo keliais, oru, jūra, vidaus vandenimis, geležinkeliu ir kitomis priemonėmis paslaugos, taip pat kitos su tuo susijusios paslaugos.

Vežimo sutarčių formai taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.), tačiau teisės aktai numato specialius formas reikalavimus vežimo sutarčių sudarymą patvirtinantiems dokumentams. Pavyzdžiui, CK 6.808 str. 2 d. nurodo, kad krovinio vežimo sutarties sudarymas patvirtinamas važtaraščiu ar kitokiu dokumentu; CK 6.809 str. 2 d. įtvirtina, kad keleivio vežimo sutarties sudarymas patvirtinamas bilietu, o bagažo perdavimas – bagažo kvitu ar kitokiu dokumentu, numatytu transporto teisės aktuose.

Vežimo sutarčių registracija. Teisės aktai nenumato vežimo sutarčių registracijos viešajame registre galimybės.

Vežimo sutarčių šalys. Užsakovu pagal vežimo sutartis gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Vežėju pagal vežimo sutartis gali būti tik juridinis asmuo (verslininkas), paprastai turintis tokiai veiklai įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenciją). Pavyzdžiui, CK 6.812 str. 1 d. tiesiogiai numato, kad juridinis asmuo (verslininkas), teikiantis vežimo paslaugas, pripažįstamas teikiančiu viešojo transporto paslaugas, jeigu jis pagal įstatymą arba leidimą (licenciją) privalo vežti krovinius ar keleivius bet kurio asmens pageidavimu nustatytais maršrutais ir nustatytu laiku.

Krovinių ekspedicijos sutarties samprata. Krovinių ekspedicijos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (ekspeditorius) įsipareigoja už atlyginimą kitos šalies – užsakovo (užsakovo kliento) – lėšomis teikti arba organizuoti sutartyje numatytas paslaugas, susijusias su krovinių vežimu (CK 6.824 str. 3 d.).

Krovinių ekspedicijos sutarties teisinis reguliavimas. Krovinių ekspedicijos sutartį reguliuoja CK 6.824–6.829 str., o šiose normose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.), prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos ir kiti šios temos literatūros sąrašė nurodyti teisės aktai.

Krovinių ekspedicijos sutarties teisinė charakteristika. Krovinių ekspedicijos sutartis yra konsensualinė (CK 6.824 str. 2 ir 4 d.), dvišalė (CK 6.824 str. 2 ir 3 d.) ir atlygintinė (CK 6.824 str. 2 ir 3 d.).

Krovinių ekspedicijos sutarties objektas yra krovinių vežimo organizavimu ir kitos su tuo susijusios paslaugos (CK 6.824 str.).

Krovinių ekspedicijos sutarties formą reguliuoja CK 6.825 str. 1 d., numatanti, kad krovinių ekspedicijos sutartis sudaroma raštu arba pateikiant užsakymą tam tikromis ryšio priemonėmis. Pagal to paties str. 2 dalį, krovinių ekspedijavimo sutartimi gali būti laikomas ir ekspeditoriaus užpildytas krovinio vežimo važtaraštis, pasirašytas užsakovo (užsakovo kliento).

Krovinių ekspedicijos sutarties registracija. Teisės aktai nenumato krovinių ekspedicijos teikimo sutarties registracijos viešajame registre galimybės.

Krovinių ekspedicijos sutarties šalys. Užsakovu pagal krovinių ekspedicijos sutartį gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Ekspeditoriumi pagal krovinių ekspedicijos sutartį gali būti tik įmonė (verslininkas) (CK 6.824 str. 2 d.). Ši nuostata reiškia, kad ekspedicijos sutarties šalys gali būti ir verslu besiverčiantys fiziniai asmenys (CK 2.4 str.).

12.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl CMR konvencijos taikymo sąlygų ir jos prigimties

„Visais atvejais, kai vežimo sutartis atitinka CMR konvencijos 1 straipsnyje nurodytus požymius: vežama kelių transporto priemone, sausumos keliais, už užmokestį, krovinio išsiuntimo ir gavimo vietos yra skirtingose valstybėse, krovinio išsiuntimo ir (ar) gavimo valstybės yra CMR konvencijos narės, vežimo sutarties šalių tarpusavio teisių ir pareigų bei atsakomybės klausimai sprendžiami pagal CMR konvencijos nuostatas. <...>. Taikant CMR konvenciją turi būti įvertinta tai, kad ši tarptautinė sutartis turi griežto (specialaus) reguliavimo efektą, t. y. klausimai, patenkantys į jos reglamentavimo sritį, laikomi sureguliuotais išsamiai ir jokie nukrypimai nuo šio reglamentavimo negalimi; nacionalinė teisė tarptautinio pervežimo santykiuose taikoma subsidiariai – tik tiems su tarptautiniu krovinių pervežimu susijusiems santykiams, kurių CMR konvencija tiesiogiai nereglementuoja.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-97/2013.

2. Dėl vežėjo CMR konvencijos prasme sampratos

„Jeigu asmuo sudaro sutartį kroviniui pervežti į paskirties vietą, bet veža ne pats, o paveda tai daryti trečiajam asmeniui, jis vis tiek yra vežėjas CMR konvencijos prasme. Netgi tuo atveju, kai ekspeditorius prisiima atsakomybę už visą pervežimo organizavimą, tačiau be atskiro nurodymo, kad jis tik ekspedijuoja krovinį, jis taip pat laikytinas vežėju CMR konvencijos prasme. Taip pat ekspeditorius, gaunantis atlyginimą už visą konkretų pervežimą, yra vežėjas pagal CMR konvenciją, nebent sutartyje su siuntėju būtų nurodyta, kad jis atlieka tik ekspedijavimo paslaugas. <...>. Kai pervežimo procese dalyvavo keli asmenys, kuris asmuo laikytinas vežėju, nustatyti ir pagal tai, kuris asmuo kaip vežėjas yra nurodytas važtaraštyje, bei kitas susitarimo aplinkybes, iš kurių galima spręsti, kad vežimo užsakovas turėjo suprasti, kas yra vežėjas. <...>. Vežėjo nurodymas važtaraštyje yra tik vienas iš kriterijų, kuriais reikia vadovautis nustatant, kas iš vežimo teisinių santykių dalyvių laikytinas vežėju pagal CMR konvenciją“.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-64/2008.

3. Dėl vežėjo civilinės atsakomybės apimties CMR konvencijos prasme

„Vežėjas atsako tiek už viso, tiek už dalies krovinio praradimą ar jo sugadinimą nuo to momento, kai krovinį priėmė vežti, ir iki jo perdavimo momento, taip pat už krovinio pavėluotą pristatymą (CMR Konvencijos 17 str. 1 d.). <...> Kai, remiantis Konvencijos nuostatomis, vežėjas, praradus dalį arba visą krovinį, privalo atlyginti žalą, kompensacijos suma apskaičiuojama pagal krovinio vertę toje vietoje ir tuo laiku, kai jis buvo priimtas vežti. <...> Vežėjo atsakomybė už krovinio praradimą ribojama tiesioginiais nuostoliais. Praradus dalį ar visą krovinį, žala apskaičiuojama pagal krovinio vertę toje vietoje ir tuo laiku, kai krovinytas buvo priimtas vežti. Krovinio vertė nustatoma pagal biržos kainas, o jeigu tokių nėra, – pagal rinkos kainas, o jei nėra ir tokių, – pagal to paties asortimento ir kokybės prekių vertę. Jei teismui nepateikta įrodymų apie prekių biržos ar rinkos vertę, teismas gali vadovautis ta krovinio verte, kuri yra nurodyta sąskaitoje faktūroje, lydinčioje krovinį ir pateikiamoje muitinei.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-49/2011.

4. Dėl vežėjo kaltės pagal CMR konvencijos 29 str. 1 punktą ir didelio neatsargumo sampratos

„Vežėjo kaltė suprantama kaip: 1) žalos padarymas tyčia; 2) žalos padarymas veiksmais, kurie pagal bylą nagrinėjančio teismo taikomus įstatymus gali būti prilyginami tyčiniams. Civilinėje atsakomybėje pagal teisinę reikšmę tyčinei kaltės formai gali būti prilyginamas didelis neatsargumas. <...>. Dideliu neatsargumu, kuris prilygintinas tyčiai, laikytini sąmo-

ningi, pakankamai tikslingi vežėjo vairuotojo veiksmai, dėl kurių kiltų grėsmė krovinio išsaugojimui. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, aiškių Kelių eismo taisyklių nurodymų esminis pažeidimas – ribojimų, draudimų, kitokių aiškių nuostatų nepaisymas, kaip antai leistino greičio aiškiai nustatytas ir didelis viršijimas, važiavimo draudimų nepaisymas, esant draudžiamiesiems signalams, nepaisymas reikalavimų sustoti prie linijų arba pervažų, transporto priemonės eksploatavimo draudimų pažeidimas. Prie tokių pažeidimų nėra pagrindo priskirti neatsargumo požymių turinčius veiksmus, tokius kaip saugaus vairavimo būdo ar greičio nepasirinkimas, jeigu šie veiksmai susiję su konkrečiu situacijos vertinimu ir sprendimo priėmimu konkrečiu metu, bet neturi akivaizdžių ir šturkščių pažeidimo elementų.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219/2014.

5. Dėl CMR konvencijos 32 str. 1 dalyje nustatyto vienu metų ieškinio senaties termino

„CMR konvencijos 32 str. 1 dalyje nustatyta ieškinio senaties termino trukmė bei skaičiavimo pradžios momento nustatymo taisyklės. Kasacinio teismo praktikoje, taip pat CMR konvencijos komentare pripažįstama, kad vienerių metų ieškinio senaties terminas taikomas tiek ieškiniams, reikiamiesiems vežėjui dėl krovinio praradimo, sugadinimo ar pavėluoto pristatymo, tiek ir vežėjo reikalavimams sumokėti jam vežimo mokesčių, ieškiniams, kylantiems iš delikto, ir kitiems ieškiniams, taikant Konvenciją.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-28/2013.

6. Dėl keleivio vežimo sutarties sampratos ir ypatumų

„Keleivio vežimo sutarties dalykas yra specifinė paslauga – keleivio nugabenimas į paskirties punktą, ir šios paslaugos gavėju (keleiviu), minėta, gali būti tik fizinis asmuo. Vertinant keleivio vežimo sutartį pagal kitą vartojimo sutarties požymį – sutarties sudarymo tikslą, būtina skirti vežimo, kaip tokio (nagrinėjamos bylos atveju – skrydžio), ir asmens kelionės tikslus. Pabrėžtina, kad vežimas, kaip toks (nagrinėjamos bylos atveju – skrydis), yra siauresnė sąvoka nei kelionė ir apima tik kelią nuo išvykimo punkto iki paskirties punkto. Taigi, keleivio vežimo oru sutarties dalykas yra skrydis, kaip toks; sutartimi tenkinamas asmeninis keleivio poreikis patekti į paskirties punktą, kuris negali būti laikomas susijusiu su jo verslu ar profesija, nes asmens kelionės tikslas (t. y. jo veikla atvykus į paskirties punktą) yra už keleivio vežimo sutarties ribų. Dėl šių priežasčių teisėjų kolegija konstatuoja, kad keleivio vežimo sutartis laikytina vartojimo sutartimi, kurios silpnesnioji šalis yra keleivis, esantis akivaizdžiai nelygiavertėje padėtyje su kita sutarties šalimi – vežėju.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-541/2009.

7. Dėl oro transporto vežėjo civilinės atsakomybės atšaukto ar atidėto skrydžio atveju taikymo ribų pagal Reglamentą Nr. 261/2004

„Skrydžio atidėjimas ir skrydžio atšaukimas yra skirtingos skrydžių kategorijos ir net ir ilgam atidėti skrydžiai negali būti prilyginami atšauktiesiems, jei jie vykdomi pagal iš pradžių numatytą planą. <...>. Atidėtų skrydžių keleiviai gali būti prilyginti atšauktų skrydžių keleiviams teisės į kompensaciją taikymo tikslais, taigi jie gali remtis Reglamento 7 straipsnyje įtvirtinta teise į kompensaciją, kai dėl atidėto skrydžio praranda tris valandas ar daugiau laiko, t. y. kai jie pasiekia galutinę paskirties vietą tris ar daugiau valandų vėliau nei iš pradžių oro vežėjo numatytas atvykimo laikas. <...>. Oro vežėjas neprivalo mokėti Reglamento 7 straipsnyje nurodytos kompensacijos tuo atveju, jei gali įrodyti, kad skrydis buvo atšauktas dėl ypatingų aplinkybių, kurių nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų priemonių. Pagal Teisingumo Teismo praktiką oro vežėjas atleidžiamas nuo pareigos mokėti kompensaciją esant visoms nurodytoms sąlygoms. <...>. Aplinkybės gali būti laikomos „ypatingomis“ Reglamento 5 str. 3 dalies prasme, tik jeigu jos susijusios su įvykiu, kuris, kaip ir išvardytieji Reglamento 14 konstatuojamojoje dalyje, nėra būdingas normaliai oro vežėjo veiklai ir kurio nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų priemonių.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-403/2014.

8. Dėl krovinių vežimo jūra teisinio reglamentavimo ir konosamento reikšmės

„Prekybinės laivybos įstatymas reglamentuoja santykius, atsirandančius jūrų laivais vežant krovinius, bagažą ir keleivius, nustato darbo laive santykius tiek, kiek šių santykių nereglamentuoja Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys. <...>. Lietuva yra prisijungusi prie 1924 m. Tarptautinės konvencijos dėl teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (Hagos taisyklės), iš dalies pakeistos 1968 m. Briuselio protokolu, iš dalies pakeičiančiu Tarptautinę konvenciją dėl kai kurių teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (Visbio taisyklės) ir iš dalies pakeistos Protokolu (protokolas dėl SST) (konsoliduotas šių teisės aktų tekstas toliau vadinamas Hagos ir Visbio taisyklėmis). Tarptautiniai kroviniai jūra vežami vadovaujantis Hagos ir Visbio taisyklių pagrindu suvienodintais konosamentais arba panašiais nuosavybės teise patvirtinančiais dokumentais, jei tokie dokumentai yra susiję su prekių vežimu jūra, įskaitant pirmiau minėtą konosamentą arba panašų dokumentą, išduotą remiantis frachtavimo sutartimi arba pagal ją, nuo tada, kai toks konosamentas ar panašus nuosavybę patvirtinantis dokumentas pradeda reglamentuoti vežėjo ir dokumento turėtojo santykius.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-561/2013.

12.4. Kontroliniai klausimai

1. Į kokias rūšis ir pagal kokius kriterijus yra skirstomos vežimo sutartys?
2. Kaip suprantamas multimodalinis vežimas? Kokios teisės normos turėtų būti taikomos iš tokio vežimo kylantiems ginčams?
3. Ar vežimo santykiams gali būti taikomos taisyklės, reglamentuojančios atlygintinų paslaugų teikimą (CK 6.716–6.724 str.)?
4. Kokie yra krovinio vežimo sutartį kvalifikuojamieji požymiai? Ar bagažo vežimo sutartis gali būti kvalifikuojama krovinio vežimo sutartimi?
5. Koks yra krovinio vežimo sutarties santykis su pirkimo–pardavimo sutartimi? Ar krovinio vežimo ir pirkimo–pardavimo sutartys gali sudaryti mišrią sutartį?
6. Kokios yra esminės krovinio vežimo sutarties sąlygos? Ar jų pažeidimas visais atvejais reiškia ir krovinio vežimo sutarties esminį pažeidimą?
7. Kokios yra Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (CMR) taikymo sąlygos?
8. Ar CMR konvencija taikoma: a) multimodaliniams vežimams; b) vežėjo ir subvežėjo tarpusavio santykiams; c) vežėjo atsakomybei už transporto priemonės nepateikimą?
9. Kas yra INCOTERMS? Kokia šių taisyklių teisinė prigimtis ir reikšmė krovinio vežimo santykiams?
10. Ar galiotų krovinio vežimo sutarties, sudarytos tarp dviejų bendrovių, kurių registruotos buveinės yra Lietuvos Respublikoje, sąlyga, numatanti, kad ši sutartis yra vykdoma remiantis INCOTERMS?
11. Ar teismai, kilus ginčui iš krovinio vežimo teisinių santykių, savo iniciatyva galėtų remtis INCOTERMS, nors šalys sutartyje ir nebūtų numačiusios šių taisyklių taikymo galimybes?
12. Kokia yra krovinio vežimo sutarties sudarymo tvarka? Kokie formos reikalavimai yra keliami šiai sutarčiai?
13. Kokias funkcijas atlieka važtaraštis ir kokia jo teisinė reikšmė? Ar galioja krovinio vežimo sutartis be važtaraščio?
14. Kaip turėtų būti sprendžiamas krovinio vežimo sutarties ir važtaraščio prieštaravimo klausimas?
15. Nuo kurio momento krovinio vežimo sutartis laikoma sudaryta?
16. Ar krovinio gavėjas laikomas krovinio vežimo sutarties šalimi? Jei taip, kokias teises ir pareigas jis turi pagal šią sutartį? Jei ne, kvalifikuokite teisinius santykius, susiklostančius tarp krovinio gavėjo ir krovinio vežimo sutarties šalių.
17. Kam priklauso disponavimo kroviniu teisė perdavus krovinį vežėjo žinion?
18. Ar siuntėju pagal krovinio vežimo sutartį gali būti laikomas tik krovinio savininkas?
19. Ar krovinio gavėjas privalo priimti krovinį? Jei taip, kokių teisinių pasekmių kyla pažeidus šią pareigą? Jei ne, paaiškinkite, kodėl.

20. Už kokius krovinio vežimo sutarties pažeidimus kyla vežėjo civilinė atsakomybė? Kokios yra krovinio vežėjo civilinės atsakomybės sąlygos?
21. Ar vežėjui pažeidus krovinio vežimo sutartį taikomas visiško nuostolių atlyginimo principas?
22. Kurios šalies civilinė atsakomybė yra preziumuojama už krovinio praradimą? Kaip ji gali būti paneigta?
23. Kaip yra suprantama sąvoka „fiktyvus krovinio praradimas“? Kokių teisinių pasekmių kyla konstatavus šią aplinkybę?
24. Ar gaisras transporto priemonėje, jos gedimas, autoavarija, kelių blokada gali būti laikomos neišvengiamomis aplinkybėmis, atleidžiančiomis vežėją nuo civilinės atsakomybės už krovinio praradimą, sugadinimą ar pavėluotą pristatymą?
25. Kaip Lietuvos teismų praktikoje aiškinama CMR konvencijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta sąvoka „kaltė, kuri prilyginama tyčiniams veiksams“? Ar vagystė ir plėšimas gali atitikti kaltės, kuri prilyginama tyčiniams veiksams, požymius?
26. Kokie ieškinio senaties terminai taikomi reikalavimams, kylantiems iš krovinio vežimo santykių, ir nuo kada jie pradedami skaičiuoti?
27. Kaip suprantama keleivio vežimo sutartis? Kokioms sutarčių klasifikacijoms ji gali būti priskiriama?
28. Ar bagažo vežimo sutartis gali būti sudaroma atskirai nuo keleivio vežimo sutarties? Atsakymą pagrįskite, remdamiesi Civilinio kodekso 6.809 straipsniu.
29. Ar keleivio vežimo sutartis visais atvejais laikytina vartojimo sutartimi? Kaip turėtų būti kvalifikuojama vežimo sutartis, kurią juridinis asmuo sudaro tam, kad būtų vežami jo darbuotojai?
30. Ar keleivio vežimo sutartis atitinka viešosios sutarties požymius? Koks yra keleivio vežimo sutarties santykis su vežimo viešuoju (bendrojo naudojimo) transportu sutartimi?
31. Išskirkite pagrindinius keleivio vežimo sutarties pažeidimų atvejus ir atskleiskite vežėjo atsakomybės už šiuos pažeidimus ypatumus.
32. Ar vežėjui pažeidus keleivio vežimo sutartį gali būti taikomos Civilinio kodekso 6.270 straipsnyje numatytos taisyklės?
33. Koks yra frachtavimo sutarties santykis su krovinio vežimo ir keleivio vežimo sutartimis?
34. Tarp kokių subjektų ir kokio pobūdžio santykiai susiklosto pagal frachtavimo sutartį?
35. Ar krovinio siuntėjas arba keleivis gali reikšti tiesioginį reikalavimą frachtininkui?
36. Kokia yra vežimo oru sutarties samprata? Apibūdinkite šią sutartį, remdamiesi pagrindinėmis sutarčių klasifikacijomis.
37. Koks yra Konvencijos dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo (Monrealio konvencijos) ir Reglamento Nr. 261/2004 tarpusavio santykis? Kokius pažeistų teisių gynybos būdus įtvirtina šie teisės aktai?

38. Kokiomis teisėmis gali naudotis keleiviai, kai jų skrydis pagal keleivio vežimo oru sutartį yra atšaukiamas? Ar šios teisės skiriasi tais atvejais, kai oro vežėjas apskritai atsisako vežti?
39. Kam kyla atsakomybė skrydžio atšaukimo atveju, jei bilietą skrydžiui pardavęs subjektas ir skrydį vykdomasis oro vežėjas nesutampa?
40. Ar skrydį vykdomasis oro vežėjas gali išvengti atsakomybės, jei skrydį vykdančio oro vežėjo ir bilietus keleiviams pardavusio subjekto sudarytoje tarpusavio sutartyje yra įrašyta sąlyga, kad oro vežėjas dėl neįvykusio skrydžio keleiviams neatsako?
41. Ar oro vežėjas atsako už atšauktą ar neįvykusį skrydį dėl: a) darbuotojų streiko; b) nepalankių gamtinių sąlygų; c) lėktuvo techninių gedimų?
42. Kokia yra krovinių vežimo jūra sutarties samprata ir ypatumai? Kokie teisės aktai reglamentuoja šią vežimo rūšį?
43. Kaip vadinamas krovinių vežimo jūra dokumentas ir kokie jo ypatumai lyginant su važtaraščiu?
44. Atskleiskite sąvokos „bendroji avarija“ sampratą ir nurodykite teisinę pasekmę, kurios kyla įvykus bendrajai avarijai.
45. Kaip gali būti apibūdinama buksyravimo sutartis? Koks yra šios sutarties dalykas ir tarp kokių subjektų ji yra sudaroma?
46. Kaip suprantama vežimo geležinkeliu sutartis? Į kokias rūšis ji gali būti skirstoma?
47. Kokie teisės aktai reglamentuoja vežimo geležinkeliu sutartis? Atskleiskite jų tarpusavio santykį ir pagrindines nuostatas.
48. Koks yra krovinių ekspedicijos ir krovinių vežimo sutarčių santykis? Kaip atriboti krovinių vežimo sutartį, pagal kurią vežėjas atlieka ekspeditoriaus pareigas, nuo krovinių ekspedicijos sutarties?
49. Kaip turėtų būti kvalifikuojama krovinių ekspedicijos sutartis, kurioje numatyta, kad ekspeditorius privalo ją įvykdyti asmeniškai (CK 6.828 str. 1 dalis)?
50. Kada ekspeditorius gali būti pripažįstamas vežėju? Ar šiais atvejais gali būti taikoma CMR konvencija?
51. Ar krovinių ekspedicijos sutartis gali būti laikoma pavidimo sutartimi, kai ekspeditorius užsakovo vardu gabena jam priklausantį krovinį, o komiso sutartimi tuo atveju, kai tai yra daroma ekspeditoriaus vardu?
52. Ar krovinių ekspedicijos sutartis atitinka atlygintinų paslaugų teikimo sutarties požymius?
53. Kokiais būdais gali būti sudaroma krovinių ekspedicijos sutartis? Ar galioja žodžiu sudaryta krovinių ekspedicijos sutartis?
54. Ar bet kokios ekspeditoriaus patirtos išlaidos vykdomant krovinių ekspedicijos sutartį turi būti atlyginamos?
55. Kokios yra pagrindinės užsakovo ir ekspeditoriaus pareigos pagal krovinių ekspedicijos sutartį? Kokių teisinių pasekmių gali kilti jas pažeidus?
56. Kokie yra krovinių ekspedicijos sutarties pabaigos pagrindai?

12.5. Užduotys

1. Latvijos bendrovė „Lat-Go“ ir UAB „Važena“ sudarė vežimo sutartį, kuria UAB „Važena“ įsipareigojo iš Ispanijos į Latviją bendrovei „Lat-Go“ pristatyti baldų krovinį. UAB „Važena“ su kroviniu buvo sulaukyta Ispanijos pasienyje, nes Ispanijos pareigūnai nustatė, jog galutinis važtaraštyje nurodytas krovinio gavėjas – Rusijos bendrovė „Rosija+“, o vežėjas neturėjo specialaus leidimo šį krovinį vežti į trečiąją šalį. Dėl šių veiksmų UAB „Važena“ negalėjo krovinio pristatyti į Latviją ir patyrė nuostolių, nes Latvijos bendrovė „Lat-Go“ ne tik neinformavo apie galutinį krovinio gavėją, bet ir su ja neatsiskaitė. UAB „Važena“ Vilniaus miesto apylinkės teismui Latvijos bendrovės „Lat-Go“ atžvilgiu pateikė ieškinį, kuriuo prašė priteisti visą už krovinio gabenimą priklausančią mokėti atlygį, nes krovinyš neatgabentas tik dėl pačios užsakovės veiksmų. Latvijos bendrovė „Lat-Go“ atsiliepime nurodė šias aplinkybes: i) byla neteisinga Vilniaus miesto apylinkės teismui, nes atsakovas – Latvijos Respublikos subjektas; ii) ieškinys turi būti atmetamas dėl to, kad bendrovės „Lat-Go“ prievolė pasibaigusi įskaitymo būdu – „Lat-Go“ savo mokėtiną sumą įskaitė į UAB „Važena“ jai mokėtiną žalos atlyginimo už krovinio nepristatymą sumą; iii) pati UAB „Važena“ buvo neatidi ir neapdairi, nes neskaitė važtaraščio ir nematė, kas yra galutinis krovinio gavėjas. UAB „Važena“ pateikė rašytinius paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad teisės aktai nenumato galimybės sutartyje nurodytas sąlygas pakeisti važtaraščio sandoriu.
 - a) *Kuris subjektas – Latvijos bendrovė „Lat-Go“ ar UAB „Važena“ – privalėjo užpildyti važtaraštį?*
 - b) *Paaiškinkite, ar važtaraštis laikytinas sandoriu.*
 - c) *Ar skirtingų nei vežimo sutartyje duomenų nurodymas važtaraštyje reiškia vežimo sutarties pakeitimą?*
 - d) *Kuo turėtų remtis vežimo santykių šalys – vežimo sutartimi ar važtaraščiu – tuo atveju, jei šiuose dokumentuose nurodyti skirtingi duomenys?*
 - e) *Kokio dokumento – vežimo sutarties ar važtaraščio – pagrindu privalo remtis valstybės institucijos, tikrinančios krovinį ir jo gabenimo dokumentus?*
 - f) *Ar Jūsų atsakymą į kurį nors ankstesnį klausimą pakeistų faktas, kad važtaraščio arba sutarties nebuvo pasirašęs: a) siuntėjas; b) vežėjas?*
 - g) *Ar Latvijos bendrovės „Lat-Go“ arba UAB „Važena“ veiksmai gali būti vertinami kaip tyčia arba didelis neatsargumas?*
 - h) *Ar byla teisinga Vilniaus miesto apylinkės teismui?*
 - i) *Patvirtinkite arba paneikite Latvijos bendrovės „Lat-Go“ pateiktus argumentus ir įvertinkite galimybę tenkinti ieškinį.*

2. UAB „Lota“ gavo skubų itin pelningą užsakymą ir ėmė operatyviai ieškoti dviejų krovininių automobilių kroviniai per 4 dienas pristatyti į Portugaliją, tačiau rado tik vieną tokiu metu transporto priemone galintį pasiūlyti vežėją. Visas krovinys į vieną transporto priemonę netilpo, todėl UAB „Lota“ produkciją pasiūlė sukrauti dviem aukštais. Šalys pasirašė raštą „Dėl pretenzijų nereiškimo“, kuriuo UAB „Lota“ įsipareigojo vežėjui – individualiajai V. Pavardenio įmonei – nereiškiti jokių pretenzijų, jei dėl tokio krovinio sukrovimo būdo produkcija bus sugadinta. Vežantį krovinį vežėją Lenkijoje sustabdė policijos pareigūnai ir paprašė pateikti dokumentus. Vairuotojas išlipęs iš automobilio buvo sumuštas, lipnia juosta užklijuota burna, uždėti antrankiai, įtrauktas į automobilį, nuvežtas į mišką ir ten paliktas. Krovinys buvo rastas artimiausioje garažų bendrijoje dėl netinkamo sukrovimo visas sugadintas. UAB „Lota“ kreipėsi į teismą ir prašė priteisti negautas pajamas, kurias būtų gavusi, jei krovinys būtų buvęs pristatytas, ir 1/2 prekių vertės, o ieškinyje rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. birželio 9 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-328/2004, suformuota dalinės atsakomybės taisykle, pagal kurią vežėjas, matęs, kad netinkamas krovimas kelia grėsmę krovinio saugumui, bet neatsisakęs vežti krovinį ar nepadaręs atitinkamų žymų važtaraštyje, yra atsakingas už kilusius nuostolius. Individualioji V. Pavardenio įmonė atsiliepime nurodė, kad susiklostė *force majeure*, todėl ji už prekės nepristatymą neatsako, o nuostolių už krovinų sugadinimą klausimu tarp šalių galioja susitarimas „Dėl pretenzijų nereiškimo“. Nagrinėjant bylą V. Pavardenis mirė, o teismas ieškinį atmetė dėl to, kad nesilaikyta išankstinės ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarkos. V. Pavardenio sutuoktinė UAB „Lota“ pareiškė ieškinį dėl neturtinės žalos atlyginimo.

- a) *Paaikškinkite, ar galioja tarp vežėjo ir siuntėjo sudarytas susitarimas „Dėl pretenzijų nereiškimo“. Koks teisės aktas reguliuoja šį klausimą?*
- b) *Ar pagrįstas UAB „Lota“ reikalavimas priteisti negautas pajamas, kurias ji būtų gavusi, jei krovinys būtų buvęs pristatytas, ir 1/2 prekių vertės?*
- c) *Ar šioje byloje taikytinas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nurodytas precedentas?*
- d) *Kokios sąlygos keliamos aplinkybėms, kad jos būtų laikomos „force majeure“? Ar galima teigti, kad situacijoje susiklostė „force majeure“ situacija?*
- e) *Ar teismas pagrįstai ieškinį atmetė dėl to, kad nesilaikyta išankstinės ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarkos? Ar tokia tvarka įtvirtinta kokiame nors teisės akte?*
- f) *Ar pagrįstas V. Pavardenio sutuoktinės ieškinys UAB „Lota“ dėl neturtinės žalos atlyginimo?*

3. UAB „Šaldytuvų kelionė“ ir AB „Sūrių gėrybės“ sudarė vežimo sutartį, kuria UAB „Šaldytuvų kelionė“ įsipareigojo jai priklausančiais automobiliais su šaldikliais į Rusijos Federaciją nugabenti kelias tonas varškės sūrelių. Pagal sutartį krovininiai automobiliai su sūrelių krovinium turėjo būti gabenami geležinkeliu iki Maskvos, o vėliau sausumos keliu privalėjo važiuoti patys. Prekės buvo pristatytos laiku, tačiau netrukus AB „Sūrių gėrybės“ iš įvairių Rusijos Federacijos prekybos centrų ėmė gauti pretenzijas dėl netinkamos sūrelių kokybės. Kadangi parduota produkcija gražinta į sandėlį, o ją patikrinęs veterinarijos gydytojas uždraudė tolimesnę prekybą ir rekomendavo utilizuoti, AB „Sūrių gėrybės“ nutarė, kad krovinį sugadino UAB „Šaldytuvų kelionė“, neužtikrinusi tinkamo temperatūros režimo kraunant, gabenant ir iškraunant krovinį. AB „Sūrių gėrybės“ kreipusis į teismą, UAB „Šaldytuvų kelionė“ pateikė priėmimo–perdavimo aktą, kuriame užfiksuota, kad varškės sūreliai yra tinkamos kokybės. Be to, atsiliepime nurodė, kad gavėjas jai nepareiškė jokios reklamacijos, kaip tai numatyta CMR konvencijos 30 str., o priešingai – patvirtino tinkamą prekių kokybę, todėl byla net nenagrinėtina teisme. AB „Sūrių gėrybės“ nuomone, šioje byloje CMR konvencija netaikytina, nes beveik visą kelionės laiką prekės kartu su krovininiais automobiliais gabentos geležinkeliu, be to, produkcija du kartus buvo iškrauta muitinės patikrinimui. UAB „Šaldytuvų kelionė“ įsitikinimu, prekių gražinimas galėjo būti nulemtas politinių priežasčių.
- Kokios yra CMR konvencijos taikymo sąlygos?*
 - Ar šis šalių ginčas turėtų būti sprendžiamas pagal CMR konvenciją? Kodėl?*
 - Ar faktinės aplinkybės leistų teigti, kad UAB „Šaldytuvų kelionė“ neužtikrino tinkamo temperatūros režimo? Kokių teisinių pasekmių kiltų, jei šis teiginys pasitvirtintų?*
 - Kiek sprendžiant šį ginčą teisiškai reikšmingas argumentas, kad „gavėjas vežėjui nepareiškė jokios reklamacijos, kaip tai numatyta CMR konvencijos 30 str., o priešingai – patvirtino tinkamą prekių kokybę“?*
 - Ar vienoda reklamacijų ar pretenzijų pareiškimo tvarka ir terminai akivaizdžių ir neakivaizdžių trūkumų atvejais? Kodėl?*
 - Kada pradedamas skaičiuoti tokių pretenzijų pareiškimo terminas?*
 - Ar šiuo konkrečiu atveju galioja tinkamos krovinio kokybės, ar netinkamos krovinio kokybės prezumpcija?*
 - Ar ginčas šiuo konkrečiu atveju nagrinėtinas teisme?*
 - Ar pagrįstas AB „Sūrių gėrybės“ reikalavimas?*
4. Siuntėjas UAB „Merilina“ ir vežėjas UAB „Transportas“ sudarė gaminį gabenimo iš Vilniaus į Maljorką per 10 dienų sutartį. Gaminiai vežėjui buvo perduoti laiku, tačiau UAB „Transportas“ pasitelktas vežėjas furgoną kroviniui pristatė pavėlavęs tris dienas. Krovinys buvo pakrautas ir skubiai išvežtas, tačiau likus maždaug 500 km iki sutartos

vietos transporto priemonė patyrė autoįvykį. Vairuotojas, norėdamas gaminius pristatyti laiku, pasamdė vietos vežėjus, kurie krovinį pristatė laiku, tačiau krovinys jau buvo pradėjęs gesti. Krovinio gavėjas jį priėmė, tačiau dėl krovinio sugedimo patyrė nuostolių. UAB „Merilina“ kreipėsi į teismą, iš UAB „Transportas“ reikalaujama padengti krovinio vertės dydžio nuostolius, sumokėti Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme numatyto 8,36 proc. dydžio metines palūkanas bei baudą už pavėlavimą pakrauti krovinį. UAB „Transportas“ mokėti atsisakė motyvuodama tuo, kad automobilio nepristatymas laiku neturėjo jokių neigiamų padarinių, o formaliais pagrindais baudos reikalauti draudžiama. Taip pat UAB „Transportas“ nurodė, kad bet kuriuo atveju ieškovo nurodyta krovinio vertė nereali ir neatitinka krovinį lydėjusiuose dokumentuose nurodytos jų kainos, be to, krovinys gavėjo buvo priimtas ir realizuotas, o jis jokių pretenzijų UAB „Merilina“ nebuvo pareiškęs. Krovinį pristatė net ne UAB „Transportas“, o visiškai pašaliniai asmenys, todėl jiems ir reikėtų reikšti pretenzijas.

- a) Kuriam subjektui tenka pareiga krauti krovinį?
 - b) Įvertinkite, ar UAB „Transportas“, kraudama krovinį 3 dienomis vėliau, pažeidė gaminių gabenimo sutartį.
 - c) Ar UAB „Transportas“ vairuotojas turėjo teisę pasamdyti vietos vežėjus?
 - d) Kam šiuo atveju tenka atsakomybė už krovinio sugadinimą, jei gaminiai buvo pristatyti laiku?
 - e) Ar atsakymas į d) klausimą būtų kitoks, jei krovinys būtų buvęs pristatytas per vėlai?
 - f) Ar pagrįstas UAB „Merilina“ reikalavimas jai priteisti: a) krovinio vertės dydžio nuostolius; b) Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme numatyto 8,36 proc. dydžio metines palūkanas; c) baudą už pavėlavimą pakrauti krovinį?
 - g) Kaip turėtų būti apskaičiuojama krovinio vertė, jei paaiškėtų, kad ji neatitinka krovinį lydėjusiuose dokumentuose nurodytos kainos?
 - h) Kiek reikšmingas UAB „Transportas“ teiginys, kad krovinio gavėjas UAB „Merilina“ pretenzijų nėra pareiškęs?
5. G. Vardienė AB „Biliėtų šalis“ valdomoje autobusų stotyje iš anksto įsigijo bilietą kelionei į vieną iš Vilniaus ligoninių, kurioje jai turėjo būti atliekama klubo sąnario protezavimo operacija. Autobusui neatvykus, G. Vardienė nenuvažiavo į Vilnių ir prarado vietą tokios operacijos laukiančiųjų sąraše. Su ligoninės atstovais susisiekus telefonu G. Vardienėi buvo paaiškinta, kad ji bus iš naujo įrašoma į pacientų eilės pabaigą, o operacijos teks laukti maždaug dvejus metus. Susinervinusi G. Vardienė kioskelyje įsigijo 10 vienkartinio važiavimo bilietų ir nutarė vykti namo, tačiau lipdama į autobusą ant laiptų nugriuvo ir susilaužė kairiąją ranką. Dėl šios priežasties G. Vardienė į teismą

padavė AB „Bilietų šalis“ valdomą autobusų stotį bei vietinio susisiekimo maršrutus vykdančią vežėją, prašydama atlyginti dėl sveikatos sužalojimo patirtą žalą. AB „Bilietų šalis“ nurodė, kad G. Vardienė bilietą gali grąžinti, todėl ji jokios žalos nepatyrė, o vietinio susisiekimo maršrutus vykdančias vežėjas paaiškino, kad tarp jo ir G. Vardenės jokia sutartis nebuvo sudaryta, todėl žalos atlyginti jis neprivalo.

- a) *Kokiu būdu ir kokia forma sudaromos keleivių vežimo sutartys?*
- b) *Ar keleivio vežimo sutartis yra realinė, ar konsensualinė?*
- c) *Įvertinkite, ar tarp G. Vardienės ir AB „Bilietų šalis“ valdomos autobusų stoties buvo sudaryta vežimo sutartis. Ar galima teigti, kad vežimo sutartis buvo sudaryta tarp G. Vardienės ir AB „Bilietų šalis“?*
- d) *Ar G. Vardienę ir vietinio susisiekimo maršrutus vykdančią vežėją sieja sutartiniai santykiai?*
- e) *Paaiškinkite, kokio pobūdžio žalos iš AB „Bilietų šalis“ valdomos autobusų stoties reikalauja A. Vardienė.*
- f) *Ar atsakyme į e) klausimą įvardytas A. Vardienės reikalavimas yra pagrįstas?*
- g) *Ar vietinio susisiekimo maršrutus vykdančias vežėjas A. Vardienei privalo atlyginti dėl sveikatos sužalojimo sukeltą žalą?*
- h) *Ar atsakymas į g) klausimą skiriasi priklausomai nuo to, ar šalis sieja sutartiniai santykiai, ar ne?*

6. A. Vardenė kreipėsi į VĮ Lietuvos oro uostų Vilniaus filialo kasas ir nurodė norinti grąžinti bilietą, nes lėktuvas, kuriuo ji turėjo skristi iš Vilniaus į Rygą, vėlavo dvi valandas ir ji jau būtų nespėjusi persėsti į kitą lėktuvą skrydžiui į Lisaboną, kuriame jai buvo rezervuota vieta turistinei poilsinei kelionei į Portugalijos kurortą prie Atlanto vandenyno. Oro uosto darbuotoja atsakė, kad bilieto priimti negali, nes bilietų pardavimas šiam skrydžiui jau sustabdytas ir ji šio bilieto niekam kitam parduoti nebegalės. Supykusi A. Vardenė pareikalavo nedelsiant grąžinti ne tik pinigus už bilietą skrydžiui iš Vilniaus į Rygą, bet ir už skrydį maršrutu Ryga–Lisabona, taip pat sumokėti vežimo oru taisyklėse numatytą baudą ir atlyginti turtinius bei neturtinius nuostolius, patirtus dėl to, kad prarado galimybę pasinaudoti turistine kelione. Oro uostas atlyginti nuostolius Vardenei atsisakė motyvuodamas tuo, kad jis tik sudaro technines galimybes lėktuvams nusileisti ir pakilti, bet negali atsakyti už oro vežėjų elgesio priežastis ir pasekmes.

- a) *Įvertinkite, ar tarp A. Vardenės ir VĮ Lietuvos oro uostų Vilniaus filialo buvo sudaryta vežimo oru sutartis.*
- b) *Nepriklausomai nuo atsakymo į a) klausimą, nurodykite, kokie teisės aktai taikytini vežimo oru tikslais sudarytomis sutartims.*
- c) *Ar VĮ Lietuvos oro uostų Vilniaus filialo kasininkė iš A. Vardenės pagrįstai atsisakė priimti bilietą? Kodėl?*

- d) *Ivertinkite oro uosto teiginį, kad „jis tik sudaro technines galimybes lėktuvams nusileisti ir pakilti, bet negali atsakyti už oro vežėjų elgesio priežastis ir pasekmes“?*
- e) *Ar pagrįstas A. Vardenės reikalavimas jai grąžinti: a) pinigus už bilietą skrydžiui iš Vilniaus į Rygą; b) lėšas už skrydį maršrutu Ryga–Lisabona; c) sumokėti vežimo oru taisyklėse numatytą baudą; d) atlyginti turtinius bei neturtinius nuostolius, patirtus dėl to, kad prarado galimybę pasinaudoti turistine kelione?*
- f) *Ar keistūsi teisinis situacijos vertinimas, jeigu būtų nustatyta, kad lėktuvą pakilti vėlavo dėl techninių lėktuvo gedimų ar dėl prastų oro sąlygų?*
7. UAB „Auto-moto“ ir AB Viduržemio jūros krovinių kompanija sudarė Laivo frachtavimo sutartį, pagal kurią iš Jungtinių Amerikos Valstijų į Klaipėdą turėjo būti gabenamas naudotų automobilių kroviny. Remiantis šia sutartimi, AB Viduržemio jūros krovinių kompanija užsakovei UAB „Auto-moto“ turėjo suteikti laivą ir kapitono paslaugas. Kadangi visi planuoti pervežti automobiliai į vieną laivą netilpo, likusiam kroviniui pervežti AB Viduržemio jūros krovinių kompanija pasamdė vietinę Jungtinių Amerikos Valstijų jūrų transporto bendrovę. Kroviniui pasiekus Klaipėdos valstybinį jūrų uostą paaiškėjo, kad AB Viduržemio jūros krovinių kompanijos banko sąskaitos areštuotos ir ji negali sumokėti jūrų uosto mokesčių, todėl jūrų uosto direkcija sustabdė bet kokią krovinių perdavimo UAB „Auto-moto“ procesą. Be to, AB Viduržemio jūros krovinių kompanija neatsiskaitė su Jungtinių Amerikos Valstijų jūrų transporto bendrove, tad šios kapitonas UAB „Auto-moto“ taip pat atsisakė išduoti krovinį. Kadangi UAB „Auto-moto“ gautus automobilius pagal preliminariąsias sutartis privalėjo perduoti jų laukiantiems pirkėjams, siekdama atsiimti savo automobilius, ji atsiskaitė su Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija ir atsiėmė nemokios bendrovės gabentą krovinį. Dėl to, kad Jungtinių Amerikos Valstijų bendrovė krovinį sulaukė ir jo atiduoti nesutiko, UAB „Auto-moto“ AB Viduržemio jūros krovinių kompanijai pareiškė tris reikalavimus: i) grąžinti už pastarąją bendrovę sumokėtus jūrų uosto mokesčius; ii) atlyginti nuostolius už nepristatytą krovinio dalį; iii) atlyginti nuostolius dėl nekvalifikuotai atlikto krovinio sukrovimo (išdėstymo) laive, dėl kurio į laivą netilpo visi gabenami automobiliai. Be to, UAB „Auto-moto“ nurodė, kad AB Viduržemio jūros krovinių kompanija neturėjo teisės samdyti jokie trečiojo asmens.
- a) *Kokie teisės aktai taikytini UAB „Auto-moto“ ir AB Viduržemio jūros krovinių kompanijos sudarytai sutarčiai?*
- b) *Kokios yra UAB „Auto-moto“ ir AB Viduržemio jūros krovinių kompanijos sudarytos sutarties esminės sąlygos?*
- c) *Ar AB Viduržemio jūros krovinių kompanija turėjo teisę pasamdyti trečiąjį asmenį netilpusiems kroviniams gabenti?*

- d) *Kokią sutartį sudarė AB Viduržemio jūros krovininių kompanija ir Jungtinių Amerikos Valstijų jūrų transporto bendrovė?*
- e) *Kuris (-ie) subjektas (-ai) privalėjo mokėti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto taikomus mokesčius?*
- f) *Ar Jungtinių Amerikos Valstijų jūrų transporto bendrovės kapitonas pagrįstai sulaikė UAB „Auto-moto“ priklausantį krovinį?*
- g) *Ar pagrįsti UAB „Auto-moto“ reikalavimai: i) grąžinti už AB Viduržemio jūros krovininių kompaniją sumokėtus jūrų uosto mokesčius; ii) atlyginti nuostolius už nepristatytą krovinio dalį; iii) atlyginti nuostolius dėl nekvalifikuotai atlikto krovinio pakrovimo (išdėstymo) laive?*
8. UAB „Gilė“ ir Baltarusijos bendrovė OOO „Gelež“ sudarė krovinių vežimo geležinkeliu sutartį, kuria pastaroji įmonė įsipareigojo iš Baltarusijos į Lietuvą atgabenti dvidešimt penkis konteinerius triušių kailiukų. OOO „Gelež“ krovinį į geležinkelio stotį pristatė, tačiau ji AB „Gėrio geležinkeliai“ nesumokėjo viešosios geležinkelių infrastruktūros rinkliavos, motyvuodama tuo, kad ją mokėti turi UAB „Gilė“, nes krovinių vežimo geležinkeliu sutartyje šis klausimas neaptartas, o kroviny s vežamas jos interesais. AB „Gėrio geležinkeliai“ teismui pateikė ieškinį, kuriuo, remdamasi savo direktoriaus patvirtintu paslaugų, susijusių su krovinių vežimu, kainynu, skolą prašė priteisti solidariai iš OOO „Gelež“, iš jos naudojamus vagonus nuosavybės teise valdančios UAB „Bankelis“ ir UAB „Gilė“. UAB „Gilė“ ieškinį prašė atmesti dėl to, kad pagal Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksą viešoji geležinkelių infrastruktūra priklauso išimtinai Lietuvos valstybės nuosavybei, todėl ja neatlygintinai gali naudotis visi Lietuvos Respublikoje esantys subjektai. OOO „Gelež“ paaiškino, kad ji šiuo klausimu atsiliepiamo neteiks, nes bendrovė registruota ne Lietuvos Respublikoje, todėl jai taikytinas ne nurodytas teisės aktas, o CMR konvencija. UAB „Bankelis“ nurodė, kad ji jokios sutarties su AB „Gėrio geležinkeliai“ nesudarė, todėl mokėti neprivalo. Nagrinėjant bylą paaiškėjo, kad AB „Gėrio geležinkeliai“ krovinį atidavė konosamente nurodytam krovinio gavėjui.
- a) *Kokie teisės aktai reglamentuoja UAB „Gilė“ ir Baltarusijos bendrovės OOO „Gelež“ sudarytą krovinių vežimo geležinkeliu sutartį?*
- b) *Ar OOO „Gelež“ gali būti taikomas Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksas?*
- c) *Ar ši sutartis yra realinė, ar konsensualinė?*
- d) *Ar AB „Gėrio geležinkeliai“ turi teisę reikalauti viešosios geležinkelių infrastruktūros rinkliavos? Jei taip, kokio dydžio ir iš kurio subjekto (UAB „Gilė“, OOO „Gelež“ ar UAB „Bankelis“)? Jei ne – kodėl?*
- e) *Kokio dokumento pagrindu kroviny s galėjo būti išduotas krovinio gavėjui?*
- f) *Kuris subjektas turėjo teisę išduoti šį krovinį?*
- g) *Teisiškai įvertinkite kiekvienos bendrovės veiksmus.*

9. 2015 m. rugpjūčio 29–31 d. A. Pavardenė su dukterimi ir draugu G. Vardeniu suplanavo trijų dienų trukmės poilsinę pažintinę išvyką į Turkiją. Kadangi UAB „Oro laivas“ artimiausiam lėktuve turėjo tik dvi vietas, šiuo reisui skrido G. Vardenis ir duktė, o A. Pavardenė svetimą šalį turėjo pasiekti 12 valandų vėliau, skrisdama UAB „Oro laivas“ jai užsakyta vieta UAB „Debesų šokis“ lėktuve. Belaukdamas A. Pavardenės, G. Vardenis išnuomojo jachtą su kapitonu bei pobūvį prabangiam nacionalinių patiekalų restorane. A. Pavardenėi atvykus į oro uostą paaiškėjo, kad skrydis nukeltas, nes mechanikams abejonių sukėlė lėktuvo važiuoklės būklė. Nepavykus operatyviai pašalinti važiuoklės gedimų, UAB „Debesų šokis“ A. Pavardenėi suteikė 5 Eur vertės kuponą maistui ir gėrimams bei informavo, jog po keleto valandų iš Nyderlandų atskris lėktuvas, kuris keleivius ir nugabens į Turkiją. Kadangi skrydis buvo nukeltas net tris kartus, A. Pavardenė į Turkiją atvyko 12 valandų vėliau nei planuota ir nespėjo paplaukioti jachta bei dalyvauti pobūvyje. Jame dalyvauti negalėjo ir G. Vardenis, nes neturėjo kur palikti mažametės dukters. A. Pavardenė kreipėsi į teismą ir nurodė, kad neturėdama galimybės laiku pasiekti Turkijos ji patyrė stresą ir išgąstį, nuolat jaudinosi dėl savo dukters, be to, negalėjo dalyvauti užsakytame pobūvyje ir pasiplaukiojime jachta, todėl prašė priteisti turtinę ir neturtinę žalą. Atsakove patraukta UAB „Oro laivas“ nurodė, kad ji tik organizavo A. Pavardenės vykimą – teikė ekspedicijos paslaugas, todėl už pasekmes neatsako. UAB „Debesų šokis“ atsiliepime nurodė, kad ji UAB „Oro laivas“ tik išnuomojo vietą lėktuve, todėl pasiūlė kreiptis į turistinę kelionę A. Pavardenėi parduvsią agentūrą. Be to, paaiškino, kad A. Pavardenė neįrodė turtinės žalos, nes nepateikė jachtos nuomos kvito ir bilieta į pobūvį kopijos, o vežimo sutartyje yra tik trečiojo asmens – G. Vardenio – pavardė.
- Kuo skiriasi vežimo ir turizmo paslaugų teikimo sutartys?*
 - Kokie yra esminiai vežimo ir ekspedicijos sutarčių atribojimo kriterijai?*
 - Kokią sutartį (-is) (vežimo, ekspedijavimo ar turizmo paslaugų teikimo) ir su kuriuo (-iais) subjektu (-ais) sudarė A. Pavardenė? Įvardykite konkrečių sutarties (-čių) dalyką.*
 - Kokią sutartį sudarė UAB „Oro laivas“ ir UAB „Debesų šokis“?*
 - Kuris subjektas šioje situacijoje galėtų būti laikomas vežėju?*
 - Kokie teisės aktai taikytini šalių tarpusavio santykiams?*
 - Ar tokie patys teisės aktai taikytini ir G. Vardenio Turkijoje sudarytai jachtos su kapitonu nuomos sutarčiai?*
 - Ar pagrįstas A. Pavardenės reikalavimas jai priteisti: i) turtinę; ii) neturtinę žalą?*
10. UAB „Gegutė“ ir UAB „Ipsso-X“ sudarė ekspedicijos sutartį dėl 600 dėžių lietuviško brendžio „Alita“ transportavimo geležinkeliu iš Radviliškio į Permę (Rusija). Pagal sutartį UAB „Ipsso-X“ turėjo paimti

krovinį, sukrauti jį į priekabas, iškrauti ir sukrauti į vagonus, sutvarkyti muitinės dokumentus, sumokėti rinkliavas, paskirties punkte iškrauti iš vagonų krovinį, perduoti jį gavėjui bei garantuoti krovinio saugumą jo vežimo metu. Baltarusijos pasienio muitinėje patikrinus visuose vagonuose esančius krovinius, buvo rastos 27 dėžės su rusiškos degtinės buteliais be banderolių, todėl visas krovinys muitinėje buvo sulaikytas dėl kontrabandos. UAB „Ipso-X“ teismui pateikė ieškinį dėl užmokesčio už UAB „Gegutė“ suteiktas paslaugas pagal sutartį priteisimo, tačiau ji sumokėti už UAB „Ipso-X“ paslaugas atsisakė motyvuodama tuo, kad UAB „Ipso-X“ neįvykdė savo pareigų – surado netinkamą vežėją, o tai dar blogiau, negu nerasti jokio vežėjo. Netrukus UAB „Gegutė“ pateikė solidarų reikalavimą UAB „Ipso-X“ ir krovinį vežusiam vežėjui dėl to, kad: i) UAB „Ipso-X“, kuriai brendis net nepriklauso, krovinio važtaraštį užpildė savo vardu; ii) vežėjas šio fakto nepatikrino; iii) UAB „Ipso-X“ surado nepatikimą vežėją ir neužtikrino krovinio saugumo; iv) UAB „Gegutė“ dėl šių asmenų bendrų veiksmų prarado galimybę parduoti lietuvišką brendį Permėje pačiu pelningiausiu (šventiniu) laikotarpiu. Vežėjas nurodė, kad vežėju turėtų būti laikoma pati UAB „Ipso-X“, nes jų sudarytoje sutartyje nėra įtvirtinta jokių vežėjo atsakomybės sąlygų, o mobiliojo ryšio telefonu jis nuolat bendravo su ekspeditoriumi.

- a) *Koks yra UAB „Gegutė“ ir UAB „Ipso-X“ sudarytos sutarties dalykas?*
- b) *Ar galima teigti, kad UAB „Ipso-X“ surado nepatikimą vežėją?*
- c) *Ar laikytina, kad UAB „Ipso-X“ neužtikrino krovinio saugumo?*
- d) *Kieno vardu šiuo atveju turėjo būti surašytas važtaraštis?*
- e) *Ar UAB „Gegutė“ turėtų atsiskaityti už UAB „Ipso-X“ suteiktas paslaugas?*
- f) *Kokiais kriterijais remiantis galima atskirti ekspeditorių ir vežėją?*
- g) *Ar UAB „Ipso-X“ galėtų būti laikomas vežėju?*
- h) *Ar UAB „Gegutė“ pagrįstai reikalauja nuostolių atlyginimo dėl prarastos galimybės parduoti lietuvišką brendį Permėje?*
- i) *Nepriklausomai nuo Jūsų atsakymo į g) klausimą, paaiškinkite, ar buvo teisinis pagrindas abiem atsakovams reikšti solidarų reikalavimą.*

11. Priešpaskutinę Sutartyje nurodyto nuomos termino dieną Pardavėjas V. ir V. Pavardenių pasiteiravo, ar šie nežino, kas jo daiktus galėtų nugabenti į naująją Pardavėjo gyvenamąją vietą. Šie labai nustebo, nes pats Pardavėjas Turtą pardavė su visais Name esančiais daiktais, todėl pareiškė, kad jis iš Name nieko negali išsivežti. Išsigandę, kad Pardavėjas, darbo metu Name likęs vienas, neišsivežtų ir sutuoktinių kartu su Namu įsigytų daiktų, V. ir V. Pavardeniai ėmė domėtis, ar namų apyvokos daiktų gabenimu užsiimantys asmenys iš klientų reikalauja nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų ir ar jų nepateikus sutartis būtų laikoma sudaryta. Vis dėlto prieš tai sutuoktiniai nutarė dar kartą išanalizuoti Sutartį ir išsiaiškinti, ar tikrai visi Sutartyje nurodyti daiktai gali būti vežimo sutarties objektas.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Kokie reikalavimai keliami vežimo sutarties objektui?*
- b) *Kokius daiktus Sutartimi iš Pardavėjo įsigijo sutuoktiniai? Nurodykite konkrečias Sutarties nuostatas, kuriose kalbama apie perleidžiamus objektus.*
- c) *Ar visas b) atsakyme nurodytas turtas gali būti vežimo sutarties objektas? Kodėl?*
- d) *Ar asmenys, užsiimanys namų apyvokos daiktų gabenimu, iš klientų privalo reikalauti šių daiktų nuosavybę patvirtinančių dokumentų? Kokios šių dokumentų nepateikimo pasekmės?*
- e) *Kokiu būdu ir kokia forma turėtų būti sudaroma situacijoje įvardyta sutartis?*

12.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. AMBRASIENĖ, D. Krovinių tarptautinio vežimo keliais teisinis reguliavimas. *Jurisprudencija*, 2004, 55 (47).
3. AMBRASIENĖ, D.; SINKEVIČIUS, E. Vežėjo civilinė atsakomybė pagal Ženevos tarptautinio krovinų vežimo konvenciją ir jos draudimas. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005.
4. CLARKE, M. A.; YATES, D. *Contracts of Carriage by Land and Air*. London; Singapore: LLP, 2004.
5. DROBITKO, O. Krovinio gavėjo teisinė padėtis. *Jurisprudencija*, 2006, 4 (82).
6. DOCKRAY, M. *Cases & Materials on the Carriage of Goods by Sea*. London; Sydney; Portland (Or.): Cavendish Publishing, 2004.
7. INCOTERMS 2010. <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/incoterms-2010>>.
8. JASUTIENĖ, L. Krovinio siuntėjo jūrų transportu pareigos ir atsakomybė. *Socialinių mokslų studijos*, 2012, 4 (3).
9. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
10. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
11. NIKITINAS, V. Bendros CIM / SMGS teisinės sistemos kūrimo raida ir teisinė reikšmė. *Teisė*, 2012, 83.
12. NIKITINAS, V. Vežėjo civilinės teisinės atsakomybės, reglamentuojamos CIM ir SMGS tarptautiniais susitarimais, lyginamoji analizė. *Teisė*, 2012, 84.
13. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition.* VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
14. SINKEVIČIUS, E. Disponavimo gabenamu krovinium mechanizmas ir disponavimo krovinium teisės perėjimo probleminiai aspektai. *Socialinių mokslų studijos*, 2009, 2 (2).

15. SINKEVIČIUS, E. Krovinių vežimo dokumentai, jų funkcijos ir teisinė reikšmė. *Jurisprudencija*, 2008, 1 (103).
16. SINKEVIČIUS, E. „Privilegijuoti“ vežėjo automobilių keliais atleidimo nuo atsakomybės pagrindai. *Jurisprudencija*, 2006, 2 (80).
17. SINKEVIČIUS, E. Susitariančiojo vežėjo automobilių keliais atsakomybės už subvežėją teoriniai ir praktiniai aspektai. *Jurisprudencija*, 2007, 12 (102).

Teisės aktai:

1. Europos sutartis dėl pavojingų krovinių tarptautinio vežimo keliais (ADR) ir jos pasirašymo protokolas. *Valstybės žinios*, 1998, Nr. 106-2931.
2. Konvencija dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 174-6453.
3. Muitinės konvencija „Dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija)“. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 174-6453.
4. Protokolas (protokolas dėl SST), iš dalies pakeičiantis 1924 m. rugpjūčio 25 d. Tarptautinę konvenciją dėl kai kurių teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (Hagos taisyklės), iš dalies pakeistą 1968 m. vasario 23 d. protokolu (Visbiu taisyklės). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 91-4122.
5. Tarptautinė konvencija dėl kai kurių teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (Hagos taisyklės) ir Pasirašymo protokolas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 91(1)-4124.
6. Tarptautinio krovinių vežimo geležinkeliais susitarimas (SMGS). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 88-3773.
7. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR). *Valstybės žinios*, 1998, Nr. 107-2932.
8. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (CMR) papildomas protokolas dėl elektroninio važtaraščio. *Valstybės žinios*, 2010, Nr. 151-7713.
9. Tarybos 1997 m. gruodžio 11 d. reglamentas (EB) Nr. 11/98 iš dalies keičiantis Reglamentą (EEB) Nr. 684/92 dėl bendrųjų tarptautinio keleivių vežimo tolimojo susisiekimo ir miesto autobusais taisyklių [2004] L, 4/1.
10. Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. vasario 11 d. reglamentas (EB) Nr. 261/2004 nustatantis bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 295/91 [2004] L, 46/1.
11. Europos Parlamento ir Tarybos 2002 m. gegužės 13 d. reglamentas (EB) Nr. 889/2002 iš dalies pakeičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2027/97 dėl oro vežėjo atsakomybės nelaimingų atsitikimų atveju [2002] L, 140/2.
12. Europos Parlamento ir Tarybos 2007 m. spalio 23 d. reglamentas (EB) Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų [2007] L, 315.
13. Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. spalio 21 d. reglamentas (EB) Nr. 1071/2009 nustatantis bendrąsias profesinės vežimo kelių transportu veiklos sąlygų taisykles ir panaikinantį Tarybos direktyvą 96/26/EB [2009] L, 300/51.
14. Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. vasario 16 d. reglamentas (ES) Nr. 181/2011 dėl miesto ir tolimojo susisiekimo autobusų transporto keleivių teisių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 [2011] L, 55.

15. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
16. Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodeksas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 72-2489.
17. Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 119-2772.
18. Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 101-2300.
19. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 105-2393.
20. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. 3-147 „Dėl Keleivių, bagažo, pašto ir krovinių vežimo orlaiviais taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr. 45-1640.
21. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. balandžio 13 d. įsakymas Nr. 3-223 „Dėl Keleivių ir bagažo vežimo kelių transportu taisyklių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2011, Nr. 46-2190.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2001 m. birželio 15 d. nutarimas Nr. 31 „Dėl Lietuvos teismų praktikos, taikant Ženevos 1956 m. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvenciją (CMR)“.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-457/2006 (*dėl vežėjo sampratos pagal CMR konvenciją; vežėjo ir ekspeditoriaus atskyrimo; vežėjų atsakomybės prieš krovinių siuntėją*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-259/2007 (*dėl vežėjo civilinės atsakomybės pagal CMR konvenciją; vagystės sampratos CMR konvencijos prasme*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-64/2008 (*dėl vežėjo ir ekspeditoriaus atribojimo; ieškinio senatį bei atlygintinos žalos dydžio nustatymo pagal CMR konvenciją*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2009 (*dėl CMR konvencijos taikymo sąlygų; ekspeditoriaus pripažinimo vežėju; vežėjo atleidimo nuo atsakomybės CMR konvencijos 17 str. 4 p. c pp. pagrindu; ieškinio senaties termino skaičiavimo vežimo santykiuose; vežėjo ir jo draudiko mišriosios civilinės atsakomybės*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-172/2009 (*dėl vežėjo civilinės atsakomybės ribojimo*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-213/2009 (*dėl CMR konvencijos nuostatų dėl vežėjo atsakomybės*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-221/2009 (*dėl krovinių siuntėjo prievolės sumokėti vežėjui sulgtą užmokestį už krovinių vežimą; vežėjo ir siuntėjo pareigų pasiskirstymo pagal CMR konvenciją*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-177/2009 (*dėl CMR konvencijos taikymo sąlygų; tarptautinio krovinių vežimo santykių kvalifikavimo ir jų struktūros; vežimo subjektyvi atsakomybės; vežėjo sampratos ir ekspeditoriaus kaip vežėjo statuso pagal CMR konvenciją*).

10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-318/2009 (*dėl vežėjo neribotos civilinės atsakomybės taikymo pagal CMR konvencijos 29 str. 1 d.; vežėjo kaltės tyčios ir didelio neatsargumo formomis sampratos*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-318/2009 (*dėl neribotos civilinės atsakomybės taikymo pagal CMR konvencijos 29 str. 1 d.*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-267/2009 (*dėl atlyginimo vežėjui, kai dėl vagystės vežimo metu prarandama dalis krovinio; CMR konvencijos 32 str. 1 p. nustatyto trejų metų ieškinio senaties termino*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-49/2011 (*dėl vežimo sutarties šalių sampratos CMR konvencijos kontekste; vežėjo civilinės atsakomybės pagal CMR konvenciją*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-301/2011 (*dėl CMR konvencijos 23 str. 4 d. nuostatos dėl kitų su vežimu susijusių mokėjimų kompensavimą*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-334/2011 (*dėl krovinio vežėjo pareigų pagal krovinio vežimo sutartį; vežėjo atsakomybės, kai krovinyne perduotas ne važtaraštyje nurodytam gavėjui; ieškinio senaties termino reikalavimams vežėjui pareikšti; iš vežėjo priestisinių procesinių palūkanų*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-227/2012 (*dėl iš tarptautinio vežimo sutarties kylančios vežėjo atsakomybės už krovinio praradimą taikymo*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-97/2013 (*dėl CMR konvencijos taikymo sąlygų; iš tarptautinio vežimo sutarties kylančios vežėjo atleidimo nuo atsakomybės už krovinio praradimą ar jo sugadinimą*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-34/2013 (*dėl vežėjo atsakomybės tuo atveju, kai krovinį pakrauna siuntėjas; vežėjo ir draudiko solidariosios atsakomybės*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-28/2013 (*dėl krovinio siuntėjo atsiskaitymo su vežėju už suteiktas tarptautinio pervežimo keliais paslaugas; CMR konvencijos 32 str. 1 d. nustatyto vienerių metų ieškinio senaties termino ir jo nutraukimo*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-254/2013 (*dėl kompensacijos, kai žala padaryta krovinio vertei, apskaičiavimo ir vežėjo atsakomybės ribojimo krovinio vertės sumažėjimo atveju*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-265/2013 (*dėl vežėjo, kuris neatliko faktinio krovinio vežimo, atsakomybės už nuostolius, patirtus viršijus krovinio pristatymo terminą; vežėjo atsakomybės ribų; ieškinio senaties termino taikymo*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-159/2013 (*dėl vežimo sutarties ir važtaraščio reikšmės pagal CMR konvenciją; siuntėjo ir vežėjo pareigų pagal CMR konvencijos nuostatas paskirstymo; nuostolių nustatymo ypatumų*).

23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219/2014 (*dėl vežėjo kaltės pagal CMR konvencijos 29 str. 1 p.; vežėjo didelio neatsargumo sampratos; ieškinio senaties termino krovinių vežimo teisiniuose santykiuose*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-271/2014 (*dėl krovinių perdavimo momento; vežėjo nustatymo kriterijų; vežėjo atsakomybės ribų*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-350/2014 (*dėl vežėjo didelio neatsargumo, kaip pagrindo pripažinti įvykį nedraudžiamuoju*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-214/2014 (*dėl taikytinos teisės pagal CMR konvenciją; teismų jurisdikcijos, kai bankrutuojančios įmonės administratorius Lietuvoje pareiškia ieškinį užsienio valstybės įmonei dėl skolos už atliktus tarptautinius krovinių pervežimus priteisimo*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-43/2008 (*dėl oro vežėjo atsakomybės už skrydžio atšaukimą pagal Reglamentą Nr. 261/2004*).
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-541/2009 (*dėl keleivio vežimo sutarties sampratos; keleivio vežimo sutarties sąlygos dėl teisingumo; Monrealio konvencijos ir Reglamento Nr. 261/2004 taikymo ir jų santykio*).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 18 d. aprobuotas apibendrinimas Nr. TTC-32-1 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo santraukų (*dėl 2004 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 261/2004, nustatančio bendras kompensavimo ir pagalbos keleiviams taisykles atsisakymo vežti ir skrydžių atšaukimo arba atidėjimo ilgam laikui atveju, panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 295/91, tam tikri taikymo aspektai*).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2013 (*dėl 1999 m. gegužės 28 d. Monrealio konvencijos dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo 22 str. 2 d. taikymo kelionių organizatoriui ir (arba) taikymo apimties*).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-601/2013 (*dėl ypatingų aplinkybių buvimo (skrydžio atidėjimo ilgam laikui atveju); kelionių organizatoriaus pareigos atlyginti nuostolius dėl atidėto skrydžio*).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-403/2014 (*dėl oro transporto vežėjo civilinės atsakomybės atšaukto ar atidėto skrydžio atveju taikymo ribų; mokėtinos kompensacijos dydžio*).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-561/2013 (*dėl santykių, kai, krovinių pervežus jūra, freight vežėjui sumoka ne krovinių siuntėjas, bet vienas iš krovinių gavėjų, teisinio kvalifikavimo; ieškinio senaties termino taikymo reikalavimams, kylantiems iš prekių pervežimo jūra*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-513/2010 (*dėl Tarptautinio krovinių vežimo geležinkeliais susitarimo teisinės galios*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-462/2010 (*dėl papildomų išlaidų pagal ekspedijavimo sutartį prigimties ir šių išlaidų atlyginimo*).

13 TEMA.

Pasaugos sutartis.

Atskiros pasaugos sutarties rūšys

13.1. Potemės

Pasaugos sutarties samprata ir pagrindiniai požymiai. Pasaugos santykių reglamentavimas DCFR. Pasaugos sutarties santykis su kitomis sutartimis. Pasaugos sutarties dalykas, objektas ir forma. Pasaugos sutarties šalių teisės ir pareigos. Atskirų pasaugos sutarties sąlygų (termino, daiktų saugojimo taisyklių ir jų keitimo, atlyginimo už pasaugą, saugojimo išlaidų atlyginimo ir kt.) ypatumai. Saugotojo ir pasaugos davėjo atsakomybės specifika.

Atskiros pasaugos sutarties rūšys. Prekių sandėliavimo sutarties samprata, pagrindiniai požymiai, šalims keliami subjektiškumo reikalavimai bei jų teisės ir pareigos. Sandėliavimo dokumentai ir jų teisinė reikšmė. Daiktų, esančių ginčo objektu, laikinosios pasaugos (sekvestracijos) sutartis, jos dalykas, objektas, šalių teisių ir pareigų turinys. Daiktų saugojimo lombarde sutarties teisinė charakteristika. Daiktų saugojimo viešbučiuose sutarties samprata, jos reglamentavimo ypatumai, sudarymo ir vykdymo tvarka bei viešbučio atsakomybės pagrindai. Vertybių saugojimo individualiame banko seife sutarties samprata, požymiai ir santykis su kitų daiktų saugojimo banke sutartimi. Banko atsakomybės ypatumai. Daiktų saugojimo transporto įmonių saugojimo kameroje ir drabužinėse sutarčių ypatumai.

13.2. Teorinė medžiaga

Pasaugos sutarties samprata. Bendriausia prasme pasaugos sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (saugotojas) įsipareigoja saugoti kitos šalies (davėjo) perduotą kilnojamąjį daiktą ir grąžinti jį išsaugotą, o davėjas įsipareigoja sumokėti atlyginimą, jeigu tai nustatyta sutartyje (CK 6.830 str. 1 d.). Pasaugos sutartis laikoma sudaryta nuo daikto perdavimo saugotojui momento (CK 6.830 str. 4 d.).

Prekių sandėliavimo sutarties samprata. Prekių sandėliavimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią prekių sandėlis (saugotojas) įsipareigoja už atlyginimą saugoti prekių savininko (davėjo) jam perduotas prekes ir išsaugotas grąžinti nurodytam asmeniui (CK 6.851 str. 1 d.).

Daiktų, esančių ginčo objektu, laikinosios pasaugos (sekvestracijos) sutarties samprata. Laikinoji pasauga yra tokia pasaugos sutartis, kuria du ar daugiau asmenų, tarp kurių yra kilęs ginčas dėl teisės į daiktą, perduoda tą daiktą jų pasirinktam trečiajam asmeniui (saugotojui), o šis asmuo įsipareigoja po ginčo išsprendimo grąžinti daiktą tam asmeniui, kuriam bus pripažįstama teisė į tą daiktą (CK 6.863 str. 1 d.).

Nors CK nepateikia daiktų saugojimo lombarde, viešbučiuose, banke, vertybių saugojimo individualiame banko seife, transporto įmonių saugojimo kameroje ir drabužinėse sutarčių sampratų, tačiau toliau nurodytose teisės normose apibrėžia pagrindines šioms specialioms pasaugos sutarties rūšims taikytinas taisykles.

Pasaugos sutarties teisinis reguliavimas. Pasaugos sutarties bendrosios nuostatos yra įtvirtintos CK 6.830–6.850 str., o atskirų pasaugos sutarties rūšių taisyklės numato CK 6.851–6.689 str. (CK 6.851–6.862 str. reguliuoja prekių sandėliavimo sutartį, CK 6.863 str. – daiktų, esančių ginčo objektu, laikinosios pasaugos (sekvestracijos) sutartį, CK 6.864 str. – daiktų saugojimo lombarde sutartį, CK 6.865 str. – daiktų saugojimo viešbučiuose sutartį, CK 6.866 str. – daiktų saugojimo banke sutartį, CK 6.867 str. – vertybių saugojimo individualiame banko seife sutartį, CK 6.868 str. – daiktų saugojimo transporto įmonių saugojimo kameroje sutartį, o CK 6.869 str. – daiktų saugojimo drabužinėse sutartį). Aukščiau nurodytose normose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos. Tuo atveju, jei pasaugos sutartis atitinka visus CK 6.228¹ str. įtvirtintus vartojimo sutarties požymius, jai taikytinos vartojimo sutarčių instituto teisės normos, įskaitant CK 6.228¹–6.228¹⁶ str.

Pasaugos sutarties teisinė charakteristika. Pasaugos sutartis gali būti ir konsensualinė (CK 6.830 str. 3 d.), ir realinė (CK 6.830 str. 4 d., 6.851 str. 1 d., 6.863 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.830 str. 1 d., 6.851 str. 1 d. ir kt.) arba vienašalė, jei nenustatomas atlyginimas (CK 6.830 str. 2 d., 6.863 str. 5 d., 6.869 str. ir kt.), atlygintinė (CK 6.830 str. 2 d., 6.840 str., 6.851 str. 1 d., 6.863 str. 5 d., 6.869 str. ir kt.) arba neatlygintinė (CK 6.830 str. 2 d., 6.841 str. 2 d., 6.863 str. 5 d., 6.869 str. ir kt.).

Pasaugos sutarties objektas paprastai yra individualiais požymiais apibūdinti kilnojamieji daiktai, išskyrus prekių sandėliavimo sutartį, pagal kurią yra saugomi rūšies požymiais apibūdinami kilnojamieji daiktai – prekės (CK 6.851 str. 1 d.), ir daiktų, esančių ginčo objektu, laikinosios pasaugos (sekvestracijos) sutartį, kurios objektas gali būti ir nekilnojamieji, ir kilnojamieji daiktai (CK 6.863 str. 2 d.).

Pasaugos sutarties forma. Fizinių asmenų sudaryta pasaugos sutartis turi būti rašytinė, jeigu daikto (daiktų) vertė viršija vieną tūkstantį penkis šimtus eurų (CK 6.831 str. 1 d.). Jeigu pasaugos sutartis numato saugotojo pareigą priimti daiktą saugoti ateityje, ji turi būti rašytinė visais atvejais (CK 6.831 str. 2 d.). Tačiau teisės aktai numato, kad paprastos rašytinės formos nesilaikymas neatima iš šalių teisės remtis liudytojų parodymais kilus ginčui dėl perduoto saugoti ir grąžinto daikto tapatybės (CK 6.831 str. 4 d.). Kitiems pasaugos sutarties sudarymo atvejams taikomos bendrosios sandorių sudarymo formos taisyklės (CK 1.71–1.77 str.). Pastebėtina, kad teisės aktai taip pat numato specialius formos reikalavimus pasaugos sutarties sudarymą patvirtinantiems dokumentams. Pavyzdžiui, prekių sandėliavimo sutartis įforminama sandėliavimo dokumentu (CK 6.851 str. 3 d.), daiktų saugojimo lombarde sutartis patvirtinama davėjui išduotu vardiniu kvitu (CK 6.864 str. 2 d.), daiktų saugojimo banke sutartį patvirtina banko išduotas vardinis saugojimo dokumentas (CK 6.866 str. 2 d.), pasaugos sutartis saugojimo kameroje (išskyrus automatines kameras) patvirtinama davėjui išduotu kvitu arba žetonu (CK 6.868 str. 2 d.).

Pasaugos sutarties registracija. Teisės aktai nenumato pasaugos sutarties ar atskirų jos rūšių registracijos viešajame registre galimybės.

Pasaugos sutarties šalys, t. y. saugotojas ir užsakovas, gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisingumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Išimtis iš bendrosios taisyklės numatyta prekių sandėliavimo sutarties atveju – saugotoju pagal šią sutartį yra laikomas tik juridinis asmuo (verslininkas), kurio pagrindinė veiklos rūšis yra saugoti prekes ir teikti kitas su prekių saugojimu susijusias paslaugas (CK 6.851 str. 2 d). Specialūs subjektiškumo reikalavimai yra keliami ir kitoms specialioms pasaugos sutarties rūšims, pavyzdžiui, tik bankas arba kita kredito įstaiga gali būti laikomi saugotojais daiktų saugojimo banke (CK 6.866 str.) ir vertybių saugojimo individualiame banko seife (CK 6.867 str.) sutarčių atvejais. Tais atvejais, kai saugotojas atitinka profesionalaus saugotojo požymius, jis atsako už jam perduoto daikto praradimą, trūkumą ar sugedimą visais atvejais, išskyrus, kai daiktas žuvo ar buvo sugadintas dėl nenugalimos jėgos (CK 6.845 str.).

13.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl pasaugos sutarties dalyko ir objekto

„Pagal CK 6.830 straipsnį pasaugos sutartimi viena šalis (saugotojas) įsipareigoja saugoti kitos šalies (davėjo) perduotą kilnojamąjį daiktą ir grąžinti jį išsaugotą, o davėjas – sumokėti atlyginimą, jeigu tai įtvirtinta sutartyje. Taigi, pasaugos sutarties objektas gali būti tik kilnojamas daiktas, o viena iš esminių sutarties sąlygų – kilnojamojo daikto perdavimas saugotojui. Ar sudaryta sutartis yra pasaugos, vertinama pagal tai, ar kilnojamas daiktas davėjo buvo perduotas saugoti, ar buvo įsipareigojimas daiktą išsaugoti ir jį grąžinti išsaugotą, t. y. ar buvo susitarta dėl saugojimo paslaugos teikimo, nes ji yra pasaugos sutarties dalykas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-511/2009.

2. Dėl teisinių santykių, atsiradusių iš priverstinio transporto priemonės nuvežimo ir saugojimo, kvalifikavimo

„Atsakovas saugojo ieškovo motociklą ne savo iniciatyva, o vykdydamas prievolę, kylančią iš su Šakių rajono policijos komisariatu sudarytos pasaugos sutarties, t. y. ne savanoriškai pagal CK 6.229 str. 1 dalies prasmę, bet veikdamas pagal suinteresuotų asmenų – sutarties šalių – išankstinį susitarimą. Pasaugos sutartis buvo sudaryta užtikrinant abiejų jos šalių interesus (policijos komisariato interesą užtikrinti įstatymo nustatyta tvarka paimtos transporto priemonės saugojimą ir atsakovo interesą gauti pajamų už sutarties vykdymą). <...>. Akivaizdu, kad ginčo teisinių san-

tykių ypatumai neatitinka kito asmens reikalų tvarkymo požymių <...>. Pažymėtina, kad pasaulgos sutarties pagrindu atsirado ne tik atsakovo ir Šakių rajono policijos komisariato pasaulgos santykiai, nes sutartyje nustatytos ne tik ją sudariusių šalių teisės ir pareigos, bet ir transporto priemonės savininko (šioje byloje – ieškovo) pareiga sumokėti už transporto priemonės saugojimą ir teisė reikalauti sutartyje nustatytomis sąlygomis grąžinti transporto priemonę. Taigi tai yra sutartis trečiojo asmens naudai (CK 6.191 str. 1 dalis). Tokia sutartimi tračiam asmeniui gali būti sukuriama ne tik reikalavimo teisė, bet ir tam tikros pareigos. Nagrinėjamu atveju ne tik pasaulgos sutartį sudariusi šalis – Šakių rajono policijos komisariatas, bet ir ieškovas turi teisę reikalauti, kad atsakovas grąžintų perduotą saugoti transporto priemonę tokios pat būklės, kokios ji buvo atiduota saugoti, bei saugotojo atsakomybės neįvykdžius prievolės. Sutartyje kartu su reikalavimo teise transporto priemonės savininkui nustatyta pareiga sumokėti už saugojimą nustatytą atlyginimą saugotojui.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-327/2011.

3. Dėl saugotojo atsakomybės atlygintinės ir neatlygintinės pasaulgos atvejais

„Tai, ar pasaulgos sutartis yra atlygintinė ar ne, turi reikšmės sprendžiant dėl saugotojo atsakomybės, daikto praradimo, jo trūkumų atsiradimo ar sugedimo atveju. Jeigu pasaulgos sutartis atlygintinė, tai saugotojas atsako visais atvejais, išskyrus jeigu daiktas neišsaugotas (atsirado jo trūkumų ar sugedo) dėl nenugalimos jėgos. Kai pasaulgos sutartis neatlygintinė, saugotojas atsako tik esant jo kaltei. Saugotojas privalo imtis visų jam prieinamų priemonių užtikrinti jam perduoto daikto išsaugojimą (CK 6.832 str. 1 d.); saugoti daiktą laikydamasis sutartyje nustatytų sąlygų, o jeigu jos nenustatytos – saugoti daiktą tokiomis sąlygomis, kurios maksimaliai užtikrintų daikto išsaugojimą (CK 6.836 str. 1 d.); jeigu pasauga neatlygintinė, saugotojas privalo rūpintis saugomu daiktu taip pat kaip savo daiktais (CK 6.836 str. 3 d.); pranešti daikto davėjui, jei būtina pakeisti daikto saugojimo sąlygas (CK 6.837 str. 1 d.), vykdyti kitas su daikto saugojimu susijusias pareigas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-641/2013.

4. Dėl saugotojo kaltės sampratos

„Saugotojo kaltė – nepakankamas atidumas, rūpestingumas ar apdairumas, kurio reikalaujama iš konkrečiomis sąlygomis veikiančio asmens. Neatlygintino saugojimo atveju saugotojo pareiga yra elgtis taip, kaip elgiasi *bonus pater familias*, t. y. užtikrinti tam tikrą atidumo, apdairumo ir rūpestingumo laipsnį. Neatlygintinai saugantis areštuotą turtą asmuo, nors saugojimas ir atsirado įstatymo pagrindu, negali būti atsakingas už bet kokiomis sąlygomis ar aplinkybėmis neišsaugotą daiktą, nes jis negarantuoja turto išsaugojimo ir nėra atsakingas už nuostolius kaip kaltas asmuo vien

dėl neišsaugojimo fakto. Jo kaltė – tai nesugebėjimas elgtis taip, kaip turta saugotų eilinis normalus, atidus ir rūpestingas savininkas, saugantis savo turta.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-401/2009.

5. Dėl banko civilinės atsakomybės pagal vertybių saugojimo individualiame banko seife sutartį

„Įstatymas šios rūšies sutarties šalims leidžia susitarti, kad klientas banko individualiu seifu naudosis asmeniškai, t. y. banko darbuotojų nekontroliuojamas; CK <...> nustatyta banko pareiga imtis konkrečių priemonių, kad užtikrintų klientui galimybę netrukdomai šią teisę įgyvendinti. Banko atsakomybę už vertybių, padėtų į individualų seifą, neišsaugojimą (neišskiriant, naudojasi klientas seifu asmeniškai ar banko darbuotojų kontroliuojamas) reglamentuoja CK 6.867 str. 5 d., kurioje pirmiausia įtvirtinta tai, kad banko atsakomybės sąlygas šalys gali nusistatyti sutartyje; jeigu pasaugos sutartyje nenustatyta ko kita, bankas atleidžiamas nuo atsakomybės įrodžius bent vieną iš šių faktų: 1) pagal saugojimo sąlygas niekas be kliento žinios į seifo vidų negalėjo patekti; 2) vertybės dingo dėl nenugalimos jėgos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-278/2006.

13.4. Kontroliniai klausimai

1. Kaip pasaugos santykiai yra reglamentuojami Bendros principų sistemos metmenyse (DCFR)? Kokių atskirų pasaugos sutarties rūšių taisyklės yra įtvirtintos šiame *soft law* akte? Palyginkite jas su atitinkamomis Civilinio kodekso nuostatomis.
2. Ar pasaugos sutartis, pagal kurią davėjas leidžia saugotojui neatlygintiškai naudotis saugomu daiktu, gali būti kvalifikuojama ir kaip panaudos?
3. Ar gali būti sudaryta mišrioji sutartis, turinti ir pasaugos, ir nuomos sutarčių požymių?
4. Koks yra pasaugos ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių santykis? Ar pasaugos sutarčiai gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimą reglamentuojančios teisės normos?
5. Atskleiskite, kokie yra pasaugos ir turto patikėjimo sutarčių panašumai ir skirtumai.
6. Kuo pasaugos sutartis skiriasi nuo pavedimo ir komiso sutarčių?
7. Ar distribucijos sutartis gali apimti pasaugos sutartį?
8. Kaip atriboti pasaugos sutartį nuo paskolos sutarties, kurios objektas yra rūšies požymiais apibūdinti daiktai?

9. Kuo pasaugos sutartis skiriasi nuo saugos sutarties? Koks yra saugos sutarties dalykas ir objektas? Kokie formos reikalavimai keliami saugos sutarčiams?
10. Kaip turėtų būti kvalifikuojama sutartis, pagal kurią vykdoma garažo apsauga ir stebėjimas? Atsakymą pagrįskite remdamiesi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika.
11. Kaip pasaugos sutartis gali būti apibūdinama pagal sutarčių klasifikacijas?
12. Ar pasaugos sutarties šalims kyla teisių ir pareigų, jeigu pasaugos objektas nėra perduodamas saugoti?
13. Ar daiktas laikomas perduotu saugoti, jeigu jis fiziškai neperduodamas, tačiau saugotojui sudaroma galimybė turtą valdyti?
14. Ar pasaugos santykiai gali atsirasti iš daikto sulaikymo teisės?
15. Kaip turėtų būti kvalifikuojami santykiai, atsiradę iš priverstinio transporto priemonės nuvežimo ir saugojimo?
16. Ar pasaugos sutartis gali būti laikoma vartojimo ir (arba) viešąja sutartimi?
17. Kokiais atvejais pasaugos sutartis bus kvalifikuojama sutartimi trečiojo asmens naudai? Pateikite konkrečių pavyzdžių.
18. Ar pasaugos sutarties objektu gali būti vertybiniai popieriai arba pramoninės nuosavybės objektai?
19. Kuo pavojingų daiktų saugojimas skiriasi nuo būtinosios pasaugos?
20. Kokios yra pagrindinės pasaugos sutarties šalių pareigos ir kokių teisių pasekmių gali kilti vienai iš pasaugos sutarties šalių jas pažeidus?
21. Ar pasaugos sutarties šalys gali perleisti savo teises ir pareigas?
22. Kokiais atvejais pasaugos teisiniuose santykiuose gali atsirasti trečiųjų asmenų?
23. Kuo ypatingosios pasaugos išlaidos (CK 6.842 str.) skiriasi nuo įprastinių saugojimo išlaidų (CK 6.841 str.)? Palyginkite jų atlyginimo sąlygas.
24. Ar pasaugos davėjas turi teisę reikalauti grąžinti daiktą, jeigu pasaugos terminas nėra pasibaigęs? Jei taip, nurodykite, kokiais atvejais. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
25. Kokių pasekmių kyla, jeigu, pasibaigus pasaugos sutarties terminui, daiktas yra neatsiimamas? Ar saugotojas turi teisę jį sunaikinti? Jei taip, kokiais atvejais? Jei ne, nurodykite, kokie kiti veiksmai galėtų ir (ar) turėtų būti atlikti.
26. Kaip skiriasi saugotojo atsakomybės pagrindai atsižvelgiant į tai, kokio pobūdžio – atlygintinė ar neatlygintinė – pasaugos sutartis buvo sudaryta?
27. Ar saugotojo atsakomybė už daiktų praradimą, trūkumą ar sugedimą būtų griežta, sudarius neatlygintinės pasaugos sutartį, tačiau saugotojui atitinkant profesionalaus saugotojo požymius?

28. Koks saugotojo kaltės standartas yra taikomas dėl jam perduotų daiktų praradimo, trūkumo ar sugedimo?
29. Ar vagystė iš saugomos automobilių aikštelės gali būti laikoma saugotojo atsakomybę šalinančia nenugalimos jėgos aplinkybe? Ar saugotojas gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės plėšimo atveju?
30. Ar pasaugos sutarties šalys gali keisti Civilinio kodekso 6.845 straipsnio 2 ir 3 dalyse bei 6.846 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas saugotojo atsakomybės sąlygas?
31. Ar pagal pasaugos sutartį gali atsirasti davėjo atsakomybė saugotojui?
32. Kokias pagrindines taisykles, susijusias su prekių sandėliavimu, įtvirtina Licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų įstatymas?
33. Kokios bendrosios pasaugos sutarties taisyklės nėra taikomos sandėliavimo sutarčiai? Kodėl?
34. Kokių teisiųjų pasekmių kiltų daiktų sandėliavimo sutartį sudarius su licencijos verstis sandėlio veikla neturinčiu asmeniu?
35. Kaip įforminama prekių sandėliavimo sutartis? Palyginkite sandėliavimo ir kitoms pasaugos sutartims taikomus formos reikalavimus.
36. Ar sandėliavimo sutartį patvirtinantis dokumentas gali būti civilinių teisių objektas?
37. Kuo skiriasi paprastas ir dvigubas sandėliavimo liudijimai?
38. Kaip yra suprantama sekvestracija? Ar ši sutartis atitinka sutarties trečiojo asmens naudai požymius?
39. Ar daiktų, esančių ginčo objektu, laikinoji pasauga teismo sprendimu gali būti patikėta saugotojui, kurio kandidatūrai ginčo šalys nepritaria?
40. Ar saugotojas, vykdydamas ginčo objektu esančių daiktų laikinąją pasaugą, gali prievolei vykdyti pasitelkti trečiuosius asmenis?
41. Kaip suprantamas lombardas ir kokie yra daiktų saugojimo jame ypatumai?
42. Kokia tvarka turi būti sudaroma sutartis dėl daiktų saugojimo viešbučiuose?
43. Ar viešbučio atsakomybė už jame apsigyvenusio asmens daiktų praradimą, trūkumą ar sugadinimą yra griežta?
44. Ar viešbutis, išpėjęs jame gyvenantį asmenį, jog vertingi daiktai turi būti atiduoti saugoti į seifą, išvengs atsakomybės dėl šių daiktų vagystės?
45. Kuo daiktų saugojimas banke skiriasi nuo vertybių saugojimo individualiame banko seife? Atsakydami į šį klausimą, atskleiskite šių sutarčių dalyką, objektą bei turinį.
46. Kokie yra banko atsakomybės ypatumai už vertybių, padėtų į individualų seifą, neišsaugojimą? Ar ši atsakomybė yra absoliuti? Kokios aplinkybės galėtų pašalinti banko atsakomybę?
47. Kokie yra daiktų saugojimo transporto įmonių saugojimo kameroje ir drabužinėse ypatumai?

13.5. Užduotys

1. 2014 m. gruodžio 1 d. UAB „Pipiras“ ir UAB „Kraunu pats“ sudarė panaudos sutartį, kuria UAB „Pipiras“ krovinių gabenimu užsiimančiai UAB „Kraunu pats“ suteikė teisę vienus metus naudotis aštuoniais UAB „Pipiras“ priklausančiais krovinių keltuvais. Šalys susitarė, kad atlygis už naudojimąsi UAB „Pipiras“ turtu – šios bendrovės turto tvarkymas UAB „Kraunu pats“ lėšomis ir jėgomis, o sudaryta sutartis negali būti pratęsiama. Pasibaigus sutartyje nustatytam terminui, UAB „Kraunu pats“ keltuvų savininke informavo, kad ji savo turtą bet kuriuo metu gali atsiimti iš J. Vardenio sandėlio, kuriame UAB „Kraunu pats“ vykdė savo veiklą. UAB „Pipiras“ nuvykus atsiimti, paaiškėjo, kad dalis jos turto yra sulūžę arba kitaip sugadinta, todėl bendrovė UAB „Kraunu pats“ pareiškė reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo. UAB „Kraunu pats“ paaiškino, kad nuostolių atlyginti ji neprivalo, nes krovinių keltuvus sandėlyje paliko nesugadintus, o kadangi šalys susitarė, kad panaudos sutarties pratęsti negalima, ji neturėjo teisės savo žinioje turėti panaudos davėjo turto ir neprivalo atlyginti jokių nuostolių. UAB „Pipiras“ paaiškino, kad, pasibaigus panaudos sutarčiai, šalių tarpusavio santykiai pagal įstatymą virto teisiniais pasaugos santykiais. Atsižvelgiant į tai, kad sutartis buvo atlygintinė, UAB „Kraunu pats“ turėjo maksimaliai stengtis išsaugoti UAB „Pipiras“ turtą. UAB „Kraunu pats“ atkirto, kad ji ir ėmėsi visų veiksmų – UAB „Pipiras“ turtui išnuomojo J. Vardenio sandėlį, todėl UAB „Pipiras“ reikėtų kreiptis būtent į J. Vardenį.
 - a) *Ar šalių sudaryta sutartis buvo atlygintinė? Kaip teisiškai kvalifikuotumėte UAB „Pipiras“ ir UAB „Kraunu pats“ sudarytą sutartį – kaip nuomos ar kaip panaudos?*
 - b) *Kokie teisiniai santykiai, pasibaigus šalių sudarytai sutarčiai, siejo UAB „Pipiras“ ir UAB „Kraunu pats“ (jei siejo)?*
 - c) *Ar UAB „Kraunu pats“ turėjo pareigą saugoti UAB „Pipiras“ priklausančią turtą ir pasibaigus judviejų sutarčiai?*
 - d) *Ar galima teigti, kad UAB „Kraunu pats“ ir J. Vardenis sudarė pasaugos sutartį? O sandėliavimo?*
 - e) *Ar UAB „Pipiras“ turėtų teisinį pagrindą nuostolių atlyginimo reikalauti iš J. Vardenio? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu? Jei ne – kodėl?*
 - f) *Ar atsakymą į kurį nors klausimą keistų faktas, kad UAB „Pipiras“ priklausančios keltuvai buvo sugadinti jau pasibaigus panaudos sutarčiai, bet jų dar neperkėlus į J. Vardenio sandėlį?*
 - g) *Paaiškinkite, kas ir kokia apimtimi UAB „Pipiras“ privalėtų atlyginti nuostolius.*

2. Nepilnamečiai G. Vardėnas, K. Pavardenis ir S. Vardžiukas nutarė pasivažinėti S. Vardžiuko tėvui priklausančiu automobiliu ir iš anksto susitarė, kad jei juos sustabdys policija ir kuriam nors iš jų bus paskirta bauda, ją sumokės visi lygiomis dalimis. Nuo namų nuvažiavus vos keletą kilometrų, nepilnamečio G. Vardėno vairuojamas automobilis buvo sustabdytas, visi vaikai nuvežti į areštinę, o transporto priemonė nutempta į saugojimo aikštelę. Po pusmečio UAB „Saugojimas“ kreipėsi į teismą, iš S. Vardžiuko tėvo prašydama priteisti 900 eurų pagal šios bendrovės ir policijos komisariato sudarytą pasaugos sutartį patirtų saugojimo išlaidų (vienos dienos saugojimo paslaugų kaina – 5 eurai), 200 eurų už transporto priemonės priverstinį nuvežimą ir 5 proc. dydžio metinių palūkanų nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos. Atsakovas L. Vardžiukas paaiškino, kad jis jokios sutarties nesudarė, saugojimo paslaugos neužsakė, todėl išlaidų nemokės. Be to, jam automobilis nereikalingas, todėl jį jau prieš dvejus metus atidavė atskirai gyvenančiai savo sutuoktinei, kuri galimai ir užsakė saugojimo paslaugas. L. Vardžiuko sutuoktinė paaiškino, kad vartotojams paslaugas prieš jų valią teikti draudžiama, ji taip pat nieko neužsakė ir išlaidų neatlygins. Visi nepilnamečiai pasivažinėjimo metu turėjo būti mokykloje, todėl UAB „Saugojimas“ turėtų kreiptis į mokymo įstaigą arba nuostolių atlyginimo reikalauti solidarčiai iš visų trijų vaikų, kuriems po mėnesio sukaks po 14 metų. Šalims susirinkus į parengiamąjį posėdį paaiškėjo, kad automobilį tempiant į aikštelę jo stogą aplamdė stipri kruša.
- Įvertinkite, ar galima teigti, kad tarp L. Vardžiuko ir UAB „Saugojimas“ buvo sudaryta pasaugos sutartis.*
 - Ar L. Vardžiukas turėtų sumokėti UAB „Saugojimas“ prašomą sumą?*
 - Ar galima teigti, kad tarp S. Vardžiuko motinos ir UAB „Saugojimas“ buvo sudaryta pasaugos sutartis? Kodėl?*
 - Ar L. Vardžiuko sutuoktinė turėtų UAB „Saugojimas“ prašomą sumą?*
 - Ar UAB „Saugojimas“ turi teisinį pagrindą pasaugai turėtų išlaidų reikalauti iš mokymo įstaigos, neužtikrinusios nepilnamečių saugumo pamokų metu? Jei taip – nurodykite konkretų teisinį pagrindą, jei ne – pagrįskite, kodėl.*
 - Ar UAB „Saugojimas“ turi teisinį pagrindą pasaugos išlaidų reikalauti iš nepilnamečių vaikų?*
 - Ar atsakymas į f) klausimą keistųsi, jei jie būtų dvejais metais vyresni?*
 - Kokie reikalavimai keliami sutartims, kad jos būtų pripažįstamos vartojimo sutartimis?*
 - Ar pasaugos sutartis galėtų būti vartojimo sutartimi?*
 - Kas ir kam turėtų atlyginti dėl automobilio sugadinimo patirtus nuostolius?*
3. UAB „Kavinukas“ ir UAB „Simonas“ sudarė gamybinių patalpų nuomos sutartį, kuria nuomininkė UAB „Simonas“ įsipareigojo mokėti

nuomos mokesį ir nuo bet kokio neigiamo poveikio apsaugoti UAB „Kavinukas“ šiose patalpose laikomą transporto priemonę. UAB „Kavinukas“ gamybinių patalpų nuomos sutartimi nuomininkei taip pat suteikė leidimą patalpas subnuomoti, todėl netrukus UAB „Simonas“ 40 proc. nuomojamų patalpų subnuomojo UAB „Svyris“. Subnuomos sutarties sudarymo metu subnuomininkė nuomininkei perdavė pirmojo mėnesio nuomos mokesį, o priimdamas dar penkių mėnesių nuomos mokesčio dydžio sumą UAB „Simonas“ vadovas pasirašė, kad likusius pinigus gavo pasaugos pagrindais. Užsidegus UAB „Svyris“ nuosavybės teise priklausiusiam furgonui, sudegė ir UAB „Kavinukas“ transporto priemonė, ir UAB „Simonas“ vadovo darbo stalo stalčiuje laikyti pinigai. UAB „Svyris“, kuri sudegusiose patalpose nebegalėjo tęsti veiklos, iš UAB „Simonas“ pareikalavo grąžinti pagal subnuomos sutartį perduotus pinigus. Savo ruožtu UAB „Kavinukas“ iš UAB „Simonas“ pareikalavo atlyginti dėl transporto priemonės pasaugos sutarties pažeidimo patirtus nuostolius, tačiau UAB „Simonas“ paaiškino, kad automobilis nebuvo perduotas saugoti – jį tik buvo leista laikyti jos išsinuomotose patalpose, todėl nuostolius turėtų atlyginti gaisrą sukėlusį UAB „Svyris“. UAB „Svyris“ nurodė, kad furgoną vairavo jos samdytas sargas, todėl ji yra nekalta, o pretenzijas derėtų teikti sargui. UAB „Simonas“ vadovas teisme pareiškė ieškinį, kuriuo, remdamasis CK 1.87 str., ginčijo pasaugos sutarties sudarymą, nes pasaugos objektas negali būti pinigai.

- a) *Ivardykite UAB „Kavinukas“ ir UAB „Simonas“ sudarytos sutarties dalyką.*
 - b) *Ar galima teigti, kad UAB „Kavinukas“ ir UAB „Simonas“ sudarė transporto priemonės pasaugos sutartį?*
 - c) *Ivertinkite, ar UAB „Simonas“ ir UAB „Svyris“ susitarė dėl pinigų pasaugos.*
 - d) *Ar pagrįstas UAB „Simonas“ vadovo prašymas pasaugos sutartį pripažinti negaliojančia pagal CK 1.87 str.?*
 - e) *Ar tarp UAB „Svyris“ ir jos furgoną vairavusio sargo galėjo būti sudaryta pasaugos sutartis?*
 - f) *Nustatykite, kas, kam ir kokia apimtimi turi atlyginti sukeltus (patirtus) nuostolius.*
4. V. Vardenis, ruošdamasis išvykti į užsienį, G. Pavardeniui davė pasaugoti brangią savo vinilinių plokštelių kolekciją. Šalys susitarė, kad atlygis už pasaugą lygus neribotai G. Pavardenio galimybei klausyti šiose plokštelėse esančios muzikos. Praėjus porai savaitių nuo V. Vardenio išvykimo, G. Pavardenį ištiko mikroinsultas, dėl kurio G. Pavardenis beveik prarado klausą, o gydytojai laikinai patarė vengti bet kokio didesnio garso ir emocinių išgyvenimų. V. Vardeniui iš užsienio grįžus anksčiau nei planuota ir paprašius grąžinti jo turtą, G. Pavardenis

plokštelių kolekcijos atiduoti nesutiko, nes: (i) dar nebuvo pasibaigęs pasaugos sutarties terminas; (ii) dėl sveikatos sutrikimų jis net nespėjo paklausti visų plokštelių, todėl V. Vardenis jam turi atlyginti faktines saugojimo išlaidas ir sumokėti atlyginimą už šios kolekcijos pasaugą. Kol tai nebus padaryta, G. Pavardenis pareiškė grąžintiną turtą sulaukantis. V. Vardenis atkirto, kad per dvi savaites visos muzikos buvo galima paklausti net du kartus, todėl atlygio mokėti jis neprivalo, o plokštelių sulaikymas yra neteisėtas. Be to, šalių sutartis buvo neatlygintinė, o šalys sudarė dvi sutartis: pasaugos ir panaudos. Šalys kreipėsi teisinės pagalbos, tačiau gavusios juridinę konsultaciją vis tiek kreipėsi į teismą.

- a) *Ivardykite šalių sudarytos sutarties dalyką.*
- b) *Ar šalys sudarė atlygintinę, ar neatlygintinę sutartį?*
- c) *Ar galima teigti, kad tarp šalių buvo sudaryta panaudos sutartis? Kodėl?*
- d) *Ar V. Vardenis, reikalavdamas anksčiau sutarto termino grąžinti vinilinių plokštelių kolekciją, pažeidė šalių sudarytą sutartį?*
- e) *Kaip vertinate V. Vardenio teiginį, kad „per dvi savaites visos muzikos buvo galima paklausti net du kartus, todėl atlygio mokėti jis neprivalo“?*
- f) *Ar pagrįstas G. Pavardenio reikalavimas: (i) atlyginti faktines saugojimo išlaidas; (ii) sumokėti atlyginimą už šios kolekcijos pasaugą?*
- g) *Ar G. Pavardenis turėjo teisę sulaikyti V. Vardenio turtą?*

5. Ūkininkas A. Vardys išvykdamas į turistinę kelionę kreipėsi į kaimyną G. Pavardį, kad šis savo arklidėje laikinai priglaustų A. Vardžio žirgus. G. Pavardžiui sutikus, A. Vardys dalį žirgų atvedė iškart, o kitus pažadėjo atvesti vėliau. Po keleto dienų jam atvedus kitus žirgus, G. Pavardis jų nepriėmė, motyvuodamas tuo, kad tarp šalių nebuvo jokio susitarimo, o jo tvarte visiems žirgams nėra pakankamai vietos. A. Vardžiui grįžus iš kelionės, kaimynas pareikalavo susimokėti už jo žirgams teiktą pašarą ir jų priežiūrai sugaištą laiką, tačiau A. Vardys nesutiko nurodydamas, kad dėl susitarimo pasaugoti visus žirgus pažeidimo jis ir taip patyrė nuostolių – kitus žirgus turėjo vežti į brangiai kainuojantį žirgyną. Tuomet G. Pavardis pareiškė, kad žirgus sulaiko, tačiau A. Vardys, teigdamas, kad jie dėl atlyginimo nesusitarė, o sulaikymo teisė gali būti taikoma tik esant atlygintinei sutarčiai, reikalavo juos grąžinti. A. Vardžio įsitikinimu, G. Pavardis piktnaudžiauja teise – pats nepriėmęs saugoti visų žirgų, ne tik pažeidė esminę pasaugos sutarties sąlygą, bet ir toliau pažeidžia imperatyvias įstatymo normas. G. Pavardis paaiškino, kad sulaikymo teisė jam kyla iš CK 4.229 str. Galiausiai ūkininkas A. Vardys pareiškė ieškinį dėl žirgų vertės ir baudos už sutarties pažeidimą priteisimo.

- a) *Paaiškinkite, kokią sutartį ir dėl kokio kiekio žirgų sudarė šalys. Nuo kurio momento šalių susitarimas įgijo teisiškai privalomą pobūdį?*
- b) *Ar, kvalifikuojant šalių tarpusavio santykius, turi reikšmės vienos iš šalių teisinis statusas (ūkininkas)? Kodėl?*

- c) *Ar G. Pavardis turėjo pagrindą teigti, kad „tarp šalių nebuvo jokio susitarimo“, todėl jis pagrįstai nepriima kitų žirgų?*
- d) *Ar G. Pavardis pažeidė šalių sudarytą sutartį ir dėl to A. Vardys patyrė nuostolių, nes žirgus turėjo vežti į brangiai kainuojantį žirgyną?*
- e) *Ar G. Pavardis pagrįstai reikalauja, kad ūkininkas susimokėtų už žirgams teiktą pašarą ir gyvūnų priežiūrai sugaištą laiką?*
- f) *Ar pagrįstas A. Vardžio teiginys, kad sulaikymo teisė gali būti taikoma tik esant atlygintinei sutarčiai, todėl G. Pavardis pažeidžia imperatyvias įstatymo normas?*
- g) *Ar pagrįstas ūkininko A. Vardžio ieškinys dėl žirgų vertės ir baudos už sutarties pažeidimą priteisimo?*

6. ŽŪB „Merkys“ ir ūkinei bendrijai „Fokusas“ nesutariant, kuriai iš šalių turi priklausyti ŽŪB „Merkys“ užauginti pasėliai (ūkinei bendrija „Fokusas“ įrodinėjo, kad ŽŪB „Merkys“, jai perduodama pasėlius, novacijos pagrindu pažadėjo padengti skolą), teismas nukultą pasėlių derlių įpareigojo saugoti ŽŪB „Merkys“ vadovę, kuri po keleto mėnesių buvo atleista. ŽŪB „Merkys“ iškėlus bankroto bylą, bendrovės bankroto administratorius kreipėsi į ŽŪB „Merkys“ vadovę, reikalaudamas per įstatyme nustatytus terminus jam šį turtą perduoti, tačiau buvusi vadovė paaiškino, šio prašymo negali įvykdyti, nes turtas buvo paliktas naudoti ir valdyti ŽŪB „Merkys“. Vėliau paaiškėjo, kad antstolis dar iki iškeliant bankroto bylą iš bendrovės paėmė visus jos turėtus pasėlius (įskaitant ir tuos, dėl kurių nebuvo ginčo), tačiau 1/2 jų yra sugedę. Ūkinei bendrija „Fokusas“ buvusią ŽŪB „Merkys“ vadovę padavė į teismą reikalaudama atlyginti nuostolius dėl to, kad ji, kreditoriui nepranešusi, jog turto toliau saugoti negalės, nebuvo atidi, apdairi ir rūpestinga ir todėl atsako už turto sugadinimą. ŽŪB „Merkys“ vadovė paaiškino, kad saugotojas buvo ne ji, o bendrovė, todėl į ją ir reikia kreiptis (tai patvirtina ir faktas, kad pasėlius antstoliui perdavė ŽŪB „Merkys“, o antstolis iš jos priėmė). Be to, visi pasėliai buvo laikomi vienodomis sąlygomis, todėl neaišku, kodėl vieni sugedę, o kiti – ne, taigi kreditorius neįrodė priežastinio ryšio ir nuostolių fakto. Be to, tarp jos ir kreditoriaus nebuvo jokio susitarimo dėl galimų nuostolių atlyginimo, jų nesieja jokie santykiai, todėl ji netinkama atsakovė. Bankroto administratorius teisme pareiškė ieškinį, kuriuo ginčijo ŽŪB „Merkys“ ir jo vadovės be teisinio pagrindo sudarytą sandėliavimo sutartį. Kaip sutarties įrodymą administratorius pateikė Vertybinio popieriaus surašymo aktą, kuriuo visos prekės įkeičiamos AB „Banko pasaulis“:

- a) *Paaiškinkite, tarp kurių subjektų ir kokios sutartys buvo sudarytos. Atsakymus išsamiai pagrįskite.*
- b) *Ar, atsakant į a) klausimą, turi reikšmės faktas, kad pasėlius antstoliui perdavė ne vadovė, o ŽŪB „Merkys“?*

- c) *Kokios yra kiekvienos aptartos sutarties esminės sąlygos?*
- d) *Ar pagrįstas ūkinės bendrijos „Fokusas“ buvusiai vadovui pateiktas reikalavimas?*
- e) *Ar, sprendžiant dėl buvusios ŽŪB „Merkys“ atsakomybės, reikšminga tai, kad visi pasėliai buvo laikomi vienodomis sąlygomis, tačiau vieni sugedę, o kiti – ne?*
- f) *Kaip teisiškai kvalifikuotumėte situacijoje minimą Vertybinio popieriaus surašymo aktą?*
- g) *Ar galima teigti, kad tarp ŽŪB „Merkys“ ir jo vadovės buvo sudaryta sandėliavimo sutartis?*

7. UAB „Švara“ ir UAB „Saugumas“, užsiimanti atliekų perdirbimo verslu, sudarė trečiojo asmens UAB „Naminukas“ surinktų ir UAB „Saugumas“ naudai pristatytų atliekų sutartį, pagal kurią UAB „Švara“ įsipareigojo saugoti šias atliekas iki jas atsiims UAB „Saugumas“. Atliekos buvo nugabentos į požeminę saugojimo bazę, kurioje saugotos ir kitoms bendrovėms priklausančios atliekos. Ištikus potvyniui, pakilo šalia požeminės saugojimo bazės tekančios upės vanduo ir atliekos buvo apsemtos. UAB „Saugumas“ kreipėsi į UAB „Švara“ ir paprašė jai atiduoti atitinkamą kiekį sausų atliekų iš kurios nors kitos saugyklos, tačiau UAB „Švara“ paaiškino, kad atliekos buvo saugomos atskiroje patalpoje, todėl jos laikytinos individualiais požymiais apibrėžtais ir dėl to nepakeičiamais daiktais. Be to, atliekų sudrėkimas buvo stichinio pobūdžio, taigi sugedo dėl nenugalimos jėgos, dėl to UAB „Švara“ turi būti atleista nuo žalos atlyginimo. Be to, UAB „Saugumas“ priklausančios atliekos išdžius, todėl bendrovė nepatyrė jokios žalos, o ir UAB „Naminukas“ jas pristatė per stiprią liūtį. Galiausiai UAB „Švara“ paaiškino, kad jei atliekos būtų buvusios saugomos viešajame sąvartyne, jos bet kuriuo atveju būtų sušlapusios, o UAB „Saugumas“ neįrodė, kad jos verslui kaip nors pakenks šio turto sudrėkimas, kuris yra laikinas reiškinys. Jei UAB „Saugumas“ būtų buvę svarbu išsaugoti sausas atliekas, jos ir UAB „Naminukas“ sutartyje būtų nustatytas draudimas atliekas saugotojui pristatyti per liūtį.

- a) *Kokią sutartį sudarė UAB „Švara“ ir UAB „Saugumas“? Nuo kurio momento ši sutartis laikoma sudaryta?*
- b) *Kokios teisinės reikšmės, vertinant sutarties sudarymo faktą ir momentą, turi tai, kad atliekas saugotojui pristatė ne UAB „Saugumas“, o UAB „Naminukas“?*
- c) *Kokio pobūdžio sutartinių santykių šalis buvo UAB „Naminukas“?*
- d) *Ar galima teigti, kad „UAB „Saugumas“ priklausančios atliekos išdžius, todėl bendrovė nepatyrė jokios žalos“?*
- e) *Ar UAB „Saugumas“ turi teisinį pagrindą iš UAB „Švara“ reikalauti atiduoti atitinkamą kiekį sausų atliekų iš kurios nors kitos saugyklos? Kodėl?*

- f) *Ar upės lygio pakilimas gali būti laikomas „force majeure“? Įvertinkite, aptardami visas „force majeure“ keliamas sąlygas.*
- g) *Ar situacijoje yra visos sąlygos, kurioms esant UAB „Švara“ turėtų atlyginti nuostolius UAB „Saugumas“?*
- h) *Ar minėtos atliekos gali būti laikomos pavojingomis atliekomis? Ar toks faktas keistų Jūsų atsakymą į kurį nors ankstesnį klausimą?*

8. Prabangaus naujos gamybos automobilio BMW X6 bendraturčiai J. Vardenis ir K. Pavardėnas bylinėjosi dėl to, kad J. Vardenis savo 1/2 automobilio dalį išmainė į sodo namelį, o naujam savininkui įgytą automobilį reikalaujant skubiai parduoti K. Pavardėnas prarado galimybę juo naudotis. Teismas abiejų šalių prašymu pritaikė laikinąsias apsaugos priemones, kuriomis abiem šalims uždraudė naudotis šiuo automobiliu, o jį saugoti pavedė naujam 1/2 automobilio dalies savininkui. Pastarajam automobilį nuvarius į vienintelę jo mieste esančią aikštelę, jį priimti atsisakyta, nes: (i) automobilis yra itin didelės vertės, todėl aikštelės savininkai nenori priimti galimos vagystės ir nuostolių atlyginimo rizikos; (ii) jie neteikia pasaugos paslaugų, o tik nuomoja vietą ir apsaugo automobilius nuo galimo poveikio, kuris gali kilti juos palikus gatvėje. Gretimame mieste buvusioje aikštelėje automobilį priimti sutiko, tačiau pareikalavo didesnės nei standartinė įmokos už pasaugą. Naujasis automobilio dalies savininkas kreipėsi į teismą ir pareiškė du reikalavimus: (i) įpareigoti pirmosios aikštelės savininkus automobilį BMW X6 priimti pasaugai; (ii) sumažinti antrosios aikštelės siūlomą kainą iki standartinės; (iii) iš J. Vardenio ir K. Pavardėno solidariai priteisti jo vykimo į kitą miestą ir būsimas pasaugos sutarties sudarymo ir vykdymo išlaidas. Kol teismas sprendė ginčą, automobilis buvo pristatytas į antrąją aikštelę, tačiau iš jos buvo pavogtas. Vėliau paaiškėjo, kad automobilis buvo apdraustas tik iki jo nuvarymo į aikštelę dienos. Naujasis savininkas paaiškino, kad šio automobilio draudimas yra itin brangus, jam už automobilio pasaugą niekas nemoka, todėl jis pasirinko optimalų pasaugos sutarties sudarymo variantą. Be to, automobilis buvo sugedęs ir su juo niekas negalėjo išvažiuoti. K. Pavardėnas, išgirdęs šį argumentą, bendraturčiui pareiškė reikalavimą dėl nuostolių už turto sugadinimą atlyginimo.

- a) *Kokie teisiniai santykiai sieja: (i) J. Vardenį ir naująjį automobilio dalies savininką; (ii) K. Pavardėną ir naująjį automobilio dalies savininką?*
- b) *Kokie teisiniai santykiai susiklostė tarp naujojo automobilio dalies savininko ir saugojimo aikštelės?*
- c) *Ar vienintelės mieste esančios aikštelės darbuotojai pagrįstai atsisakė priimti pasaugai itin brangų automobilį? Kodėl?*
- d) *Ar teismas galėtų tenkinti reikalavimą įpareigoti pirmosios aikštelės savininkus priimti pasaugai automobilį BMW X6? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu? Jei ne – kodėl?*

- e) *Ar teismas galėtų tenkinti reikalavimą sumažinti antrosios aikštelės siūlomą kainą iki standartinės?*
- f) *Ar saugotojas automobilį privalėjo apdrausti? Kodėl?*
- g) *Ar kuris nors subjektas naujam savininkui yra įpareigotas atlyginti automobilio saugojimo išlaidas?*
- h) *Ar saugojimo išlaidų kompensavimas apima ir draudimo išlaidų kompensavimą?*
- i) *Ar pagrįstas K. Pavardėno reikalavimas atlyginti nuostolius už turto sugadinimą?*
- j) *Kas, kam ir kokia apimtimi atsako už automobilio praradimą?*

9. Kasmė Lietuvos pajūryje po tris savaites poilsiaujančių pagyvenusių rusų pora tam, kad nereikėtų nuolat vežiotis daugybės drabužių ir asmens higienos priemonių, su svečių namų, kuriuose apsistodavo, savininku susitarė, kad šie daiktai bus saugomi iki kitos vasaros. Užsieniečiai taip pat perdavė saugoti įsigytus paplūdimio gultus ir skėčius. Dalį savo turėtų rublių jie iškeitė į eurus, savo vardu atsidarė banko sąskaitą ir lėšas pervedė į ją, o rublius į banko seifą padėjo pasauliui. Kadangi daiktų buvo gana daug, o žiemą svečių namai neveikia ir yra nešildomi, savininkas nutarė vieną antrame svečių namų aukšte esantį tamsų kambariuką apkalti medžio lentomis ir jį šildyti elektriniu radiatoriumi. Rusų porai kitąmet vėl atvykus poilsiauti, svečių namų savininkas paprašė susimokėti už lentas, kambariuko apkaltinimo darbus bei pagal pateiktus elektros prietaisų rodmenis už elektrą. Poilsiautojai, sužinoję, kad kažkur dingę jų gultai, už nesuteiktą paslaugą mokėti atsisakė ir pareikalavo atlyginti jų turėtus nuostolius pagal CK 6.856 str., tačiau svečių namų savininkas atsakė, kad sutartis buvo sudaryta su juo kaip su fiziniu asmeniu, o jis nuostolius atlyginti neprivalo. Be to, paaiškino, kad kaip tik jis gali sulaikyti daiktus, kol nebus padengtos pasauliui turėtos išlaidos. Rusams nuvykus į banką paaiškėjo, kad rublių kupiūros yra dingusios. Bankas, pripažindamas faktą, pasiūlė atiduoti atsižvelgiant į infliaciją sumažėjusią vertę rubliais arba eurais. Svetimtaučiai atkirto, kad, negražinus visų rublių originalų geruoju, jie teisme reikalautų ne tik atlyginti turėtas išlaidas, bet ir priteisti palūkanas bei netesybas už visą uždelstą atsiskaityti laiką.

- a) *Kokią sutartį ir su kuriuo subjektu dėl daiktų saugojimo sudarė Rusijos Federacijos piliečiai? Kokie yra jos požymiai ir nuo kurio momento ji laikoma sudaryta?*
- b) *Ar užsienio valiuta gali būti pasaugos sutarties objektas? Kokią sutartį užsieniečiai sudarė su banku?*
- c) *Ar pasaugos davėjai svečių namams ir (arba) jų savininkui (nurodykite, kam) turi atlyginti už pasaulį? Kodėl?*

- d) *Ar pasaugos davėjai kuriam nors subjektui turi atlyginti faktiškai saugotojo patirtas išlaidas (aptarkite visus reikalavimus)? Kodėl?*
- e) *Ar tai, kad nebuvo išsaugoti svečių gultai, sudaro pagrindą poilsiautojams atsisakyti sumokėti atlygį už pasaugą ir saugojimo išlaidas? Ar atsakymas būtų kitoks, jei gultai būtų išsaugoti?*
- f) *Ar bankas, siūlydamas atiduoti atsižvelgiant į infliaciją sumažėjusių rublių vertę jais arba eurais, elgiasi teisėtai ir pagrįstai?*
- g) *Ar pagrįstas rusų reikalavimas grąžinti visų rublių originalus geruoju, o to nepadarius – atlyginti turėtas išlaidas, palūkanas bei netesybas už visą uždelstą atsiskaityti laiką?*

10. J. ir K. Vardeniai iš UAB „Turistų rojus“ įsigijo turistinę kelionę. Pagal sutarties sąlygas jie buvo apgyvendinti penkių žvaigždučių viešbutyje ant jūros kranto, tačiau atostogų džiaugsmą aptemdė iš jų kambario dingę vekseliai, papuošalai ir sudaužytas bendros jų nuotraukos rėmelis. Viešbučio administracija pavogtų daiktų vertės dydžio nuostolius atlyginti atsisakė, nes J. ir K. Vardeniai papuošalų nesutiko padėti į viešbučio seifą (t. y. saugojimo sutartis nebuvo sudaryta), o viešbučio kambarinė patvirtino, kad svečių lagaminą su pinigais ir papuošalais prasegtą matė spintoje. Be to, pagal viešbučio ir UAB „Turistų rojus“ sutartį, viešbutyje nelieka antrojo raktų egzemplioriaus, todėl niekas be šių dviejų asmenų į kambarį patekti net negalėtų. J. ir K. Vardeniai pasipiktino, mat viešbutis iš jų atsisakė priimti vertybinius popierius, teigdamas, kad pagal tos šalies teisės aktus vertybinius popierius turi teisę saugoti tik bankas, kurio mokesčiai yra didžiuliai. Dėl šios priežasties jie viešbučio kambaryje sumontavo filmavimo kamerą, iš kurios matyti, kaip į kambarį įleista viešbučio kambarinė apžiūrinėja J. ir K. Vardenių nuotraukos rėmelį ir jį sudaužo. Tiriant įvykį, paaiškėjo, kad trejus metus šiame viešbutyje nebuvo jokių panašių incidentų, o viešbučio kameros neužfiksavo jokių į jį įeinančių pašalinių asmenų. J. ir K. Vardeniai vietos vartotojų teisių apsaugos tarnybai pateikė prašymą iš viešbučio išreikalauti nuostolių atlyginimą, nes viešbutis sutartį dėl to, kad jam nelieka antrojo raktų egzemplioriaus, sudarė ne su jais, o su UAB „Turistų rojus“, todėl ši aplinkybė negali nulemti jų patirtų nuostolių neatlyginimo.

- a) *Paaiškinkite, kiek sutarčių ir tarp kurių subjektų buvo sudaryta bei jas tinkamai kvalifikuokite.*
- b) *Nurodykite kiekvienos įvardytos sutarties sudarymo momentą.*
- c) *Ar pagrįstas viešbučio teiginys, kad „vertybinius popierius turi teisę saugoti tik bankas“?*
- d) *Ar J. ir K. Vardeniams taikytinos viešbučio ir UAB „Turistų rojus“ sudarytos sutarties nuostatos? Kodėl?*

- e) *Ar raktų nepalikimas viešbučio administracijai yra veiksnys, turintis įtakos viešbučio atsakomybės faktui bei apimčiai? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo to, ar raktų palikimo klausimas aptartas sutartyje?*
- f) *Ar J. ir K. Vardeniai turėjo teisę viešbučio kambaryje sumontuoti filmavimo kamerą? Ar šis veiksnys turi įtakos viešbučio atsakomybės faktui bei apimčiai?*
- g) *Ar viešbutis turistams turėtų atsakyti už kilusius nuostolius? Jei taip – kokia apimtimi? Jei ne – kodėl?*
- h) *Ar J. ir K. Vardeniai įvardytų nuostolių atlyginimo gali reikalauti iš UAB „Turistų rojus“?*

11. Išsakraustymo dieną Pardavėjui pakuojantis asmeninius daiktus, V. ir V. Pavardeniai atvyko jo aplankyti ir įsitikinti, ar Pardavėjas laikėsi Sutarties 4.18. punkte įtvirtino reikalavimo išlaikyti ir saugoti Turtą. Patikrinę minkštų svetainės baldų komplekto, valgomojo baldų, šviestuvų ir paveikslų būklę V. ir V. Pavardeniai pastebėjo, kad baldų kraštai apdaužyti, dalis paveikslų rėmų – sulūžę, nepakeistos perdegusios sieninių koridoriaus šviestuvų lemputės ir kt., todėl pareiškė, kad Pardavėjas nesilaikė reikalavimo Turtą saugoti tokiomis sąlygomis, kad maksimaliai užtikrintų jo išsaugojimą, ir pareikalavo nedelsiant atlyginti nuostolius. Pardavėjas paaiškino, kad Turtą jis nuomojosi, tačiau jame esančiais daiktais naudojosi neatlygintinai, todėl V. ir V. Pavardeniai nepagrįstai reikalauja tokio pobūdžio nuostolių atlyginimo. V. ir V. Pavardeniai atkirto, kad nuomos sutarties sudarymas *ipso facto* suponuoja būtent tokio pobūdžio saugotojo atsakomybę, o Pardavėjo bandymai teisintis neatlygintino naudojimosi faktu jau yra aptarti Sutartyje, todėl ja ir turėtų būti remiamasi.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Kuriose Sutarties nuostatose yra įtvirtinta Pardavėjo pareiga saugoti jam perduotą Turtą ir jame esančius daiktus?*
- b) *Kaip nustatyti, ar Pardavėją bei V. ir V. Pavardenius sieja teisiniai pasaugos santykiai?*
- c) *Išanalizavę Sutartį paaiškinkite, ar Pardavėjas sąlygoje išvardytais daiktais naudojosi atlygintinai, ar neatlygintinai.*
- d) *Ar Pardavėjas turėtų padengti V. ir V. Pavardenių reikalaujamus atlyginti nuostolius? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo to, ar Pardavėjas išvardytais daiktais naudojosi atlygintinai, ar neatlygintinai?*

13.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
3. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
4. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

1. Konvencija dėl viešbučių valdytojų materialinės atsakomybės už svečių turą. Valstybės žinios, 2003, Nr. 74-3436.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 116-4317.
4. Lietuvos Respublikos licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 74-3139.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-931/2003 (*dėl pasaulio sutarties sampratos; aplinkybių, pagrindžiančių pasaulio sutarties sudarymą; saugotojo atsakomybės už daiktą neišsaugojimą*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-141/2006 (*dėl pasaulio sutarties sampratos; automobilio pasaulio sutarčių pripažinimo viešosiomis sutartimis; vartojimo santykius reglamentuojančių teisės normų taikymo pasaulio sutarčiai*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-634/2006 (*dėl pasaulio sutarties sudarymo įrodinėjimo aplinkybių; saugotojo atsakomybės už automobilio vagystę*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-511/2009 (*dėl pasaulio sutarties objekto ir dalyko; patalpų apsaugos santykių teisinio kvalifikavimo; pasaulio ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių santykio*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-389/2013 (*dėl ginčo santykių kvalifikavimo kaip atlygintinų paslaugų teikimo ir pasaulio*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-586/2013 (*dėl pasaulio sampratos ir faktinių pasaulio santykių atsiradimo; saugotojo atsakomybės ypatumų*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-641/2013 (*dėl pasaulio sutarties sampratos ir požymių; pasaulio sutarties sudarymo momento; saugotojo atsakomybės ypatumų, atsižvelgiant į tai, ar pasaulio sutartis yra atlygintinė, ar ne*).

8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-436/2009 (*dėl dėl teisinių santykių, atsiradusių iš priverstinio transporto priemonės nuvežimo ir saugojimo, kvalifikavimo; pareigos atlyginti automobilio saugojimo išlaidas ir jų dydžio*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-309/2010 (*dėl dėl teisinių santykių, atsiradusių iš priverstinio transporto priemonės nuvežimo ir saugojimo, kvalifikavimo pareigos atlyginti automobilio saugojimo išlaidas ir jų dydžio*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-327/2011 (*dėl pasaugos teisinių santykių, kai sprendžiamas priverstinai nuvežto automobilio saugojimo išlaidų atlyginimo klausimas; saugotojo civilinės atsakomybės sąlygų; sąlygų, būtinų kito asmens reikalų tvarkymui kvalifikuoti*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-280/2013 (*dėl teisinių santykių, atsiradusių iš priverstinio transporto priemonės nuvežimo ir saugojimo, kvalifikavimo*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-200-219/2015 (*dėl sutartinės atsakomybės, esant pasaugos (sandėliavimo) teisiniams santykiams*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-401/2009 (*dėl pasaugos prievolių, atsirandančių pagal įstatymą; turto perdavimo saugoti fakto nustatymo; saugotojo civilinės atsakomybės sąlygų; saugotojo kaltės nustatymo ypatumų*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-580/2008 (*dėl turto saugotojo pagal įstatymą civilinės atsakomybės pagrindų; saugotojo kaltės nustatymo ypatumų*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-370/2005 (*dėl vertybių saugojimo individualiame banko seife sutarties sampratos ir ypatumų; banko atsakomybės sąlygų už neišsaugotas vertybes*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-278/2006 (*dėl vertybių saugojimo individualiame banko seife sutarties; banko civilinės atsakomybės pagrindų ir sąlygų pagal CK 6.867 str. 5 d.*).

14 TEMA.

**Finansinių paslaugų teikimo sutartys:
faktoringo, banko indėlio,
banko sąskaitos. Atsiskaitymai**

14.1. Potemės

Faktoringo, banko indėlio ir banko sąskaitos, kaip finansinių paslaugų teikimo sutarčių, sampratos ir kvalifikuojantys požymiai. Šių sutarčių tarpusavio ryšys ir santykis su kitomis panašiomis sutartimis.

Faktoringo sutarties apibūdinimas ir pagrindiniai požymiai. Faktoringo sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Faktoringo, kaip prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės, ypatumai. Faktoringo sutarčių rūšys. Faktoringo sutarties šalims keliami subjektiškumo reikalavimai, jų teisės ir pareigos. Faktoringo sutarties šalių ir skolininko tarpusavio santykių ypatumai. Kliento atsakomybės finansuotojui sąlygos.

Banko indėlio sutarties definicija. Banko indėlio rūšys: kaupiamasis, terminuotas, investicinis. Banko indėlio sutarties dalykas, objektas ir forma. Banko indėlio sutarties šalys ir tretieji asmenys. Palūkanų pagal atskiras banko indėlių rūšis skaičiavimo ypatumai. Indėlių grąžinimo užtikrinimas.

Banko sąskaitos sutarties teisinė charakteristika. Banko sąskaitų rūšys: kaupiamosios, deponuojamosios, vertybinių popierių sąskaitos. Banko sąskaitos sutarties šalys, jų teisės ir pareigos. Banko sąskaitos sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai. Banko sąskaitos sutarties nutraukimo sąlygos ir tvarka. Banko atsakomybė už netinkamą banko sąskaitos sutarties vykdymą.

Atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais apibūdinimas. Atsiskaitymų grynaisiais pinigais Lietuvos Respublikoje ypatumai. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonės samprata ir elementai. Atsiskaitymų mokėjimo pavedimais specifika. Atsiskaitymai akredityvais. Atšaukiamo ir neatšaukiamo akredityvų samprata. Inkaso, kaip atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonės, problema. Vekselio požymiai ir atsiskaitymų vekseliais ypatumai. Vekselio išdavimo tvarka, forma ir negaliojimo pagrindai. Pagrindinės atsiskaitymų čekiais taisyklės.

14.2. Teorinė medžiaga

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių sampratos

Faktoringo sutarties samprata. Faktoringo sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią viena šalis (finansuotojas) perduoda arba įsipareigoja perduoti kitai šaliai (klientui) pinigus mainais už kliento (kreditoriaus) piniginių reikalavimą, susijusį su prekių pardavimu, darbų atlikimu ar paslaugų teikimu, trečiajam asmeniui (skolininkui), o klientas perleidžia arba įsipareigoja perleisti finansuotojui piniginių reikalavimą skolininkui (finansavimas su sąlyga perleisti piniginių reikalavimą) ir mokėti sutartyje nustatytą atlyginimą (CK 6.903 str. 1 d.).

Banko indėlio sutarties samprata. Banko indėlio sutartimi (depozitu) laikoma tokia sutartimi, pagal kurią viena šalis (bankas ar kita kredito įstaiga) įsipareigoja priimti iš kitos šalies (indėlininko) arba, gavusi kitai šaliai pervestą pinigų sumą (indėlį), įsipareigoja grąžinti indėlį ir sumokėti už jį palūkanas sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka (CK 6.892 str.).

Banko sąskaitos sutarties samprata. Banko sąskaitos sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią bankas įsipareigoja priimti ir įskaityti pinigus į kliento (sąskaitos savininko) atidarytą sąskaitą, vykdyti kliento nurodymus dėl tam tikrų sumų pervedimo ir išmokėjimo iš sąskaitos bei atlikti kitokias banko atliekamas operacijas, o klientas įsipareigoja apmokėti bankui už suteiktas paslaugas ir operacijas (CK 6.913 str.).

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių teisinis reguliavimas

Faktoringo sutartis reglamentuojama CK 6.903–6.912 str. Atsižvelgiant į tai, kad cesija (reikalavimo perleidimas) yra vienas iš sudėtinių faktoringo sutarties elementų, tam tikriems faktoringo sutarčiai skirtų teisės normų nesureguliuotiems klausimams *mutatis mutandis* taikytinos CK 6.101–6.110 str. įtvirtintos reikalavimo perleidimą reglamentuojančios taisyklės.

Banko indėlio sutartis reglamentuojama CK 6.892–6.902 str. Banko ar kitos kredito įstaigos ir indėlininko, turinčio sąskaitą, į kurią įdėtas indėlis, santykiams taip pat taikomos CK 6.913–6.928 str. normos, reglamentuojančios banko sąskaitos sutartį, jeigu CK 6.892–6.902 str. taisyklės nenustato ko kita ir tai neprieštarauja banko indėlio sutarties esmei (CK 6.892 str. 3 d.). Normos, reglamentuojančios sutartį trečiojo asmens naudai (CK 6.191 str.), banko ar kitos kredito įstaigos indėlio sutarčiai trečiojo asmens naudai taikomos tiek, kiek tai neprieštarauja CK 6.900 str. nustatytiems taisyklėms ir banko indėlio sutarties esmei (CK 6.900 str. 5 d.).

Banko sąskaitos sutartis reglamentuojama CK 6.913–6.928 str. Banko ir kliento santykiams, susijusiems su sąskaitos kreditavimu, *mutatis mutandis* taikomos CK 6.870–6.886 normos, jeigu banko sąskaitos sutartis nenustato ko kita (CK 6.918 str. 2 d.).

Minėtose nuostatose nesureguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) normos. Kiti teisės aktai, taikytini kartu su CK nuostatomis, nurodomi šios temos literatūros sąrašė.

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių teisinė charakteristika

Faktoringo sutartis gali būti ir realinė, ir konsensualinė (CK 6.903 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.903 str. 1 d., 3 d., 6.910 str.), atlygintinė (CK 6.903 str. 1 d.).

Banko indėlio sutartis yra konsensualinė (CK 6.892 str. 1 d.), dvišalė, atlygintinė (CK 6.892 str. 1 d., 6.896–6.897 str.).

Banko sąskaitos sutartis yra konsensualinė (CK 6.913 str. 1 d.), dvišalė (CK 6.913 str. 1 d., 6.915 str. 2 d., 6.916–6.917 str., 6.919–6.922 str.) ir atlygintinė (CK 6.913 str. 1 d., 6.919–6.921 str.).

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių objektai

Faktoringo sutarties objektas gali būti tik kliento (kreditoriaus) turimas piniginis reikalavimas, susijęs su prekių pardavimu, darbų atlikimu ar paslaugų teikimu, trečiajam asmeniui (skolininkui) (CK 6.903 str. 1 d.), nepriklausomai nuo to, ar jau yra suėjęs mokėjimo terminas (esamas reikalavimas), teisė gauti pinigines sumas atsiras tik ateityje (būsimas reikalavimas) (CK 6.905 str. 1 d.). Faktoringo sutarties objektu esantis piniginis reikalavimas privalo būti apibrėžtas finansuotojo ir kliento sudarytoje sutartyje taip, kad faktoringo sutarties sudarymo momentu būtų galima identifikuoti esamą reikalavimą, o būsimą reikalavimą – ne vėliau kaip jo atsiradimo momentu (CK 6.905 str. 2 d.).

Banko indėlio sutarties objektas yra indėlis ir už jį mokamos palūkanos (CK 6.892 str. 1 d., 6.895–6.897 str.).

Banko sąskaitos sutarties objektas yra banko sąskaita (CK 6.914 str.) ir su ja susijusios operacijos (CK 6.913 str. 1 d., 6.916 ir 6.917 str.).

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių formos

Faktoringo sutarties forma nėra specialiai aptarta, todėl jai taikomi tokie pat reikalavimai kaip ir pagrindinei prievolei (CK 6.103 str.).

Banko indėlio sutarties forma turi būti rašytinė (CK 6.894 str. 1 d.). Rašytine šios sutarties forma pripažįstama indėlininko knygelė, depozito sertifikatas arba kitoks banko ar kitos kredito įstaigos išduotas dokumentas, atitinkantis nustatytas bankų ar kitų kredito įstaigų veiklos taisyklės (CK 6.894 str. 2 d.). Jeigu rašytinės formos nesilaikoma, banko indėlio sutartis negalioja (CK 6.894 str. 3 d.).

Banko sąskaitos sutarties formai CK nenustato specialių reikalavimų, todėl jai taikomos bendrosios sandorių sudarymo taisyklės (CK 1.71–1.77 str.). Vis dėlto iš konkrečių CK nuostatų galima daryti išvadą, kad tokia sutartis turėtų būti sudaroma raštu. Pavyzdžiui, CK 6.915 str. 3 d. įtvirtinta, kad banko sąskaitos sutartyje gali būti numatyta, jog teisė disponuoti sąskaitoje esančiomis lėšomis patvirtinama elektroninėmis mokėjimo priemonėmis panaudojant asmens parašą, kodą, slaptažodį ar kitus duomenis, patvirtinančius, kad nurodymą davė šią teisę turintis asmuo; CK 6.919 str. 1 d. numatyta, kad klientas apmoka už banko suteiktas paslaugas ir atliktas operacijas banko sąskaitos sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka; dauguma banko sąskaitos sutartį reglamentuojančių normų yra dispozityvios ir šalims palieka teisę banko sąskaitos sutartyje susitarti kitaip.

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių registracija. Teisės aktai nenumato aptariamų finansinių paslaugų sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Finansinių paslaugų teikimo sutarčių šalys

Faktoringo sutarties šalys. Finansuotojas (kitai dar vadinamas faktoriumi) pagal faktoringo sutartį gali būti tik bankas arba kitas pelno

siekiantis juridinis asmuo, įstatymų nustatyta tvarka turintis teisę vykdyti faktoringo veiklą (CK 6.904 str.), o klientas gali būti bet kuris verslu besiverčiantis fizinis ar juridinis asmuo (CK 2.4 str. 2 d., 2.34 str. 3 d., 2.74 str. 1 ir 3 d.), jei jis turi piniginių reikalavimą, susijusį su prekių pardavimu, darbų atlikimu ar paslaugų teikimu, trečiajam asmeniui (skolinin-kui) (CK 6.903 str. 1 d.).

Banko indėlio sutarties šalis. Teisę priimti indėlius turi tik bankai ir kitos kredito įstaigos, turinčios tokie veiklai įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenciją) (CK 6.893 str. 1 d.). Kita šalis – indėlininkas – gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas (CK 6.892 str. 1 ir 2 d.), o banko indėlio sutartis, kai indėlininkas yra fizinis asmuo, pripažįstama viešąja sutartimi (CK 6.892 str. 2 d., 6.161 str.). Atkreiptinas dėmesys, kad nepilnamečių nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų teisę padėti į kredito įstaigas indėlius ir jais disponuoti nustato teisės aktai (CK 2.8 str. 4 d.).

Banko sąskaitos sutarties šalis. Banko sąskaitos sutarties šalis, galinti atidaryti banko sąskaitą ir vykdyti su ja susijusias operacijas, gali būti tik bankas ar kita kredito įstaiga, turinti tokie veiklai įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenciją), o kita šalis – indėlininkas – gali būti bet kuris civilinės teisės subjektas (CK 6.913 str. 1 d.). Bankas ar kita kredito privalo sudaryti banko sąskaitos sutartį su klientu, kuris kreipėsi su prašymu atidaryti sąskaitą, pagal banko paskelbtas tam tikros sąskaitos rūšies atidarymo sąlygas, turinčias atitikti įstatymų ir bankų veiklą nustatančių teisės aktų reikalavimus (CK 6.914 str. 2 d.). Bankas neturi teisės atsisakyti atidaryti sąskaitą, jeigu jos atidarymo galimybė yra nustatyta įstatyme, banko veiklos dokumentuose arba bankui išduotoje licencijoje, išskyrus atvejus, kai tokį atsisakymą leidžia įstatymai, taigi banko sąskaitos sutartis yra viešoji (CK 6.914 str. 3 d., 6.161 str.). Šiuo atveju taip pat aktuali CK 2.8 str. 4 d. nuostata, numatanti, kad nepilnamečių nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų teisę padėti į kredito įstaigas indėlius ir jais disponuoti nustato teisės aktai, nes banko indėlio sutarties sudarymas ir vykdymas dažniausiai yra tiesiogiai susijęs su banko sąskaitos sutarties sudarymu bei vykdymu.

Atsiskaitymai

Atsiskaitymų samprata. Skolininkas, vykdydamas anksčiau nurodytas finansinių paslaugų teikimo sutartis bei nesutartinių santykių pagrindu kylančias pinigines prievoles (CK 6.36–6.37 str., 6.2 str., 1.136 str.), kreditoriui visuomet privalo sumokėti tam tikrą pinigų. Tai gali būti daroma ir grynaisiais (banknotais, monetomis), ir negrynaisiais pinigais. Bendrosios atsiskaitymų nuostatos reglamentuojamos CK 6.929–6.930¹ str.

CK 6.929 str. 1 d. nustatyta, kad atsiskaitymai dalyvaujant fiziniams asmenims, kurie nesiverčia ūkine komercine veikla, gali būti atliekami grynaisiais pinigais, neribojant sumos, arba negrynaisiais pinigais. CK 6.929 str. 2 d., reglamentuojanti atsiskaitymus tarp juridinių asmenų bei dalyvaujant fiziniams asmenims, užsiimantiems ūkine komercine veikla, įtvirtina priešingą, nei nurodyta anksčiau, taisyklę – joje numatyta, kad

tokiu atveju atsiskaitymai vykdomi negrynaisiais pinigais, o įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka – ir grynaisiais pinigais.

Atkreiptinas dėmesys, kad pirmuoju atveju, atsiskaitant grynaisiais pinigais, tarp kreditoriaus ir skolininko savarankiškų atsiskaitymo teisinių santykių neatsiranda, o tiesiog yra vykdoma piniginė prievolė. Tuo metu atsiskaitymai negrynaisiais pinigais paprastai vykdomi per tam tikrą kredito įstaigą (CK 6.929 str. 3 d.), nesančią teisinio santykio, iš kurio kilusi atsiskaitymo pareiga yra vykdoma, šalimi. Tokiu atveju, atsiskaitant negrynaisiais pinigais, tarp mokėtojo ir (arba) lėšų gavėjo bei kredito įstaigos atsiranda savarankiški atsiskaitymo teisiniai santykiai. Būtent šie atsiskaitymo negrynaisiais pinigais teisiniai santykiai yra reglamentuojami CK 6.931–6.944 str.

Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonės samprata. Teisės doktrinoje nurodoma, kad atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemonė – tai įstatymų bei tarptautinių bankų veiklos papročių nustatytas piniginės prievolės įvykdymas per banką, kuriam yra naudojamas tam tikras (-i) atsiskaitymo dokumentas (-ai), dokumentų cirkuliacija ir mokėjimo būdas⁵. Tai reiškia, kad atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemonę apibūdina trys elementai: *atsiskaitymo dokumentas (mokėjimo nurodymas), dokumentų apyvarta ir mokėjimo būdas.*

Pažymėtina, kad CK 6.930 str. 1 d. yra įtvirtintas toks nebaigtinis atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonių sąrašas: mokėjimo pavedimai, akredityvai, čekiai, vekseliai, inkaso bei nurodyta, kad atsiskaitymams negrynaisiais pinigais gali būti naudojamos ir kitos įstatymų nustatytos atsiskaitymų priemonės. Vis dėlto pats CK 6.942 str. 1 d. nurodo, kad inkaso reiškia *operacijas*, kurias atlieka bankas (instruktuojantis bankas) su dokumentais pagal kliento pavedimą, turėdamas tikslą gauti apmokėjimą ir (arba) apmokėjimo akceptą arba išduoti dokumentus (gavęs apmokėjimą ir (arba) apmokėjimo akceptą arba kitomis sąlygomis), o tai reiškia, kad inkaso, kaip operacija, neatitinka anksčiau įvardytos atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemonės sampratos, neturi jai būdingų (esminių) elementų ir todėl negali būti laikoma atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemone.

Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonių teisinis reglamentavimas

Atsiskaitymai mokėjimo pavedimais reglamentuojami CK 6.931–6.934 str.

Atsiskaitymai akredityvais reglamentuojami CK 6.935–6.941 str.

Atsiskaitymus čekiais (CK 1.101 str., 1.104 str., 6.36 str. 2 d.) *ir vekseliais* (CK 1.101 str., 1.105 str., 6.36 str. 2 d., 6.878 str., 6.893 str. 3 d. 2 p., 6.935 str. 1 d.) reglamentuoja atitinkamai Lietuvos Respublikos čekių įstatymas bei Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymas (CK 6.929 str. 4 d.). Duomenys apie šiuos ir susijusius teisės aktus pateikiami literatūros sąrašė.

⁵ VASARIENĖ, D. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais samprata. Jurisprudencija, 2003, 38 (30), p. 107.

Atsiskaitymų eiliškumas, kai skolininkas neturi pakankamai lėšų visiems įsipareigojimams patenkinti. Nepriklausomai nuo to, ar atsiskaitymai vykdomi grynaisiais, ar negrynaisiais pinigais, fizinis ar juridinis asmuo, kuris neturi pakankamai lėšų visiems pareikštiems reikalavimams patenkinti, privalo atsiskaitymus atlikti tokia tvarka:

- 1) pirmąją eile atsiskaityti pagal vykdomuosius dokumentus dėl žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo, atlyginimo ir išlaikymo išieškojimo;
- 2) antrąją eile atsiskaityti pagal vykdomuosius dokumentus dėl išmokų, atsirandančių iš darbo ir autoriinių sutarčių;
- 3) trečiąją eile atsiskaityti pagal mokėjimo dokumentus, nustatančius įmokas į biudžetą (valstybės, savivaldybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetus) ir valstybės pinigų fondus;
- 4) ketvirtąją eile atsiskaityti pagal vykdomuosius dokumentus kitoms piniginiams reikalavimams patenkinti;
- 5) penktąją eile atsiskaityti pagal kitus mokėjimo dokumentus kalendorinio eiliškumo tvarka.

Atsiskaitymai pagal tos pačios eilės reikalavimus atliekami mokėjimo dokumentų gavimo kalendorinio eiliškumo tvarka (CK 6.930¹ str.).

14.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl faktoringo sutarties esmės

„Faktoringas yra kreditavimui artimas, nors ir netapatas finansavimo sandoris bei finansinė paslauga. <...>. Faktoringas (angl. *factoring*) – tai sutartiniai santykiai, kurių dalyką sudaro išankstinis reikalavimo teisių finansavimas mainais už sutartą atlyginimą, finansuotojo teisių užtikrinimui panaudojant nuosavybės teises į perleidžiamus reikalavimus. Faktoringo sutartimi imituojamas kliento turimų reikalavimo teisių įkeitimu užtikrintas kreditavimas ir jo atstovavimas. Skirtingai nei kreditavimo atveju, prievolių vykdymo užtikrinimui panaudojamos ne įkeitimo, bet nuosavybės teisės, todėl faktoringas teisės doktrinoje laikomas vienu iš titulinio finansavimo (angl. *title finance*) būdų.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-618/2012.

2. Dėl atlyginimo finansuotojui

„Faktoringas priskirtinas komercinės bankininkystės paslaugoms, kurios, kaip ir visos kitos finansinės paslaugos, pagal prigimtį yra atlygintinos. Atlyginimas finansuotojui mokamas tiek už reikalavimo teisių finansavimą, tiek už jų administravimą ar kitas susijusias funkcijas. Įstataymas nekonkretizuoja, kokiū būdu nustatomas finansuotojo (faktoriaus) atlyginimas, todėl faktoringo sutarties šalys, jį nustatydamos, naudoja-

si sutarties laisve. Faktoringo santykių ekonominis turinys yra artimas kreditavimo santykiams, todėl faktoringo sandorių praktikoje finansuotojui mokamą atlyginimą, siejamą su apmokėjimu už finansavimo laikotarpį, įprasta vadinti ir apskaičiuoti kaip palūkanas. <...>. Įstatymai nedraudžia faktoringo atlyginimo apskaičiavimui taikyti palūkanų apskaičiavimo metodą. Juolab kad faktoringo atlyginimas mokamas finansuojant kliento reikalavimo teises, todėl jis panašus į mokėjimo palūkanas kreditavimo santykiuose. Faktoringo atlyginimas gali būti mokamas ne tik sutartinių santykių metu, bet ir iš karto, t. y. faktoringo atlyginimo verte diskontuojant perleidžiamo reikalavimo kainą. Faktoringo (ypač neregresinio (CK 6.906 str. 3 d.) atlyginimas gali būti ir didesnis už įprastines rinkoje taikomas kreditavimo palūkanų normas, jei jame atitinkamai atsispindi skolininko kredito rizika.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-618/2012.

3. Dėl santykių tarp banko ir kliento pagal terminuotojo indėlio sutartį

„Teisėjų kolegija sutinka su teisės doktrinoje išsakyta nuomone, „perdavus tam tikrą kiekį grynųjų pinigų bankui ir įrašius atitinkamą sumą į banko tvarkomą sąskaitą, tarp banko ir jo kliento susiklosto prievolinio pobūdžio teisiniai santykiai. Klientas netenka nuosavybės teisės į bankui perduotus banknotus ar monetas, vietoj to jis turi prievolinio pobūdžio teisę pareikalauti, kad bankas šalių sutartomis sąlygomis ir tvarka perduotų tam tikrą pinigų kiekį. Sąskaitoje įrašyti negrynjieji pinigai yra naujas objektas, pažymintis sumą, kurią bankas privalo išmokėti (yra skolingas) klientui“. <...> Taigi terminuotojo indėlio santykiai, kylantys iš šalių sudarytos 2010 m. gruodžio 27 d. Terminuotojo indėlio sutarties, yra ne daiktinio, o prievolinio pobūdžio santykiai, kurių pagrindu bankas įsipareigojo priimti iš kitos šalies indėlį ir mokėti palūkanas, o kasatorius įgijo reikalavimo teisę, kad jam būtų grąžintas indėlis ir sumokėtos palūkanos sutartyje nustatytomis sąlygomis ir tvarka.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2014.

4. Dėl banko atsakomybės, teikiant finansines paslaugas

„Tuo atveju, kai bankas vykdo mokėjimo nurodymą, kuris turėjo būti vykdomas pateikus banko kortelės turėtojui išduotą mokėjimo kortelę, ne pagal šią kortelę, o panaudojus kitą kortelę arba jos pakaitalą ir dėl to kortelės turėtojui buvo padaryti nuostoliai, tokių nuostolių našta tenka ne banko klientui – kortelės turėtojui, bet bankui. Savo atsakomybę kortelės turėtojui bankas gali pašalinti visiškai arba iš dalies, jeigu įrodo, kad bendro pobūdžio pareigą garantuoti mokėjimo kortelių patikimą apsaugą nuo padirbinėjimo bankas tinkamai vykdė pagal įstatymą, banko statutą ar sutartį arba jeigu įrodo, kad nuostoliai ar jų dalis atsirado dėl kortelės

turėtojo kaltės arba dėl nenugalimos jėgos. <...> Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pinigai buvo išimti panaudojus netikrą kortelę. Tokiu atveju reikia konstatuoti tam tikrą banko atsakomybę. Nuo jos bankas negali būti atleidžiamas ir dėl to, kad pinigai buvo išimami didelėmis sumomis ir per kelias dienas, tačiau pagal atliekamas operacijas bankas nesiėmė priemonių išsiaiškinti su klientu, ar jis atlieka pinigų išėmimą. Tai reiškia, kad tokiam atvejui nebuvo nustatytas banko aktyvus veikimas ir veiksmų derinimas su klientu ir toks neveikimas suponuoja Banko atsakomybę klientui.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-31/2007.

5. Dėl prievolių mokėjimo pavedimu tinkamo įvykdymo

„Bankų veikla yra išsamiai detalizuota, tam, jog bankų sistema būtų stabili, patikima, efektyvi ir saugi (Bankų įstatymo 1 str. 1 d.). Siekiant šio tikslo, yra nustatyti imperatyvieji reikalavimai teikiamoms finansinėms paslaugoms, tarp jų ir mokėjimo pavedimams, jų turiniui ir formai (CK 6.932 str. 1 d.). Pagal Mokėjimų įstatymo 5 str. 3 dalį mokėjimo nurodyme (pavedime) privalomi šie rekvizitai: pinigų suma, jos mokėtojas ir gavėjas bei mokėtojo ir gavėjo sąskaitos numeris kredito įstaigoje. Bankas gali pareikalauti, kad mokėtojas patikslintų mokėjimo pavedimo rekvizitus, jeigu jie nepakankami ar netikslūs, o mokėtojui nepašalinus trūkumų, turi teisę nevykdyti mokėjimo pavedimo ir grąžinti jį mokėtojui (CK 6.932 str. 2 d.). Nurodytos teisės normos ir aptarti prievolių vykdymo principai suponuoja ne tik mokėjimo pavedimą vykdančio banko, bet ir mokėtojo, šiuo atveju paskolos gavėjo, pareigą prievolių mokėjimą vykdant pavedimu veikti itin atidžiai ir bendradarbiauti tiek su pavedimą vykdančiu banku, tiek su paskolos gavėju – domėtis mokėjimo pavedimo eiga, reikalauti informacijos, ar pinigai pervesti į paskolos gavėjo sąskaitą ir ar jie įskaityti pagal paskirtį kaip paskolos dengimas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-574/2009.

6. Dėl vekselio sampratos ir jam keliamų reikalavimų

„Vekselis yra universali atsiskaitymo ir kreditavimo priemonė. Naudojant vekselį kaip atsiskaitymo priemonę už pateiktas prekes, vekselis atlieka dvi funkcijas – juo atsiskaitoma už prekes ir pardavėjas kredituoja pirkėją, todėl vekselis dar vadinamas kredito pinigais. <...>. Vekselio atsiradimo pagrindas yra vekselio išrašymas – vienašalis sandoris. Išrašydamas vekselį, jo davėjas sukuria atitinkamas teises ir pareigas sau ir kitiems asmenims (vekselio gavėjui, mokėtojui). Vekselį išrašius, sukuriama naujas civilinių teisių objektas – vertybinis popierius. Nuo to momento jis gali būti naudojamas civilinėje apyvartoje – perleidžiamas kitiems asmenims, kurie įgiję nuosavybės teises į jį, gali juo disponuoti savo nuožiūra – perleisti, įkeisti. <...>. Tokį paprastą ir platų vekselio panaudojimą užtikrina jo viešas

patikimumas, o ši lemia griežti vekselio formalumo ir abstraktumo reikalavimai. ĮPVĮ 3, 4, 77 ir 78 straipsniai nustato formalius reikalavimus – būtinus vekselių rekvizitus ir jų nebuvimo pasekmes – dokumentas, kuriame nėra būtinų rekvizitų, neturi vekselio galios.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2005.

7. Dėl vekselio pateikimo apmokėti bei pranešimo dėl vekselio neapmokėjimo

„ĮPVĮ 40 ir 47 straipsniai reglamentuoja dvi skirtingas, savarankiškas ir laiko atžvilgiu viena po kitos einančias teisines situacijas. Vekselio pateikimas apmokėti ir pranešimas apie neapmokėjamą yra skirtingi savo prigimtimi veiksmai, todėl negali būti atlikti vienu vekselio turėtojo aktu. Pirmiausia ĮPVĮ 40 straipsnyje nustatyta tvarka vekselio turėtojas turi pateikti vekselį apmokėti ir tik po to, jeigu vekselis nebuvo apmokėtas, turi ĮPVĮ 47 straipsnyje nustatytą pareigą informuoti apie tai pagal vekselį įsipareigojusius asmenis. Aiškinant nurodytus įstatymo straipsnius, matyti, kad skiriasi ne tik šių veiksmų atlikimo tvarka, terminai, bet ir jų neatlikimo teisiniai padariniai. <...>. ĮPVĮ 40 straipsnyje reglamentuotas vekselio pateikimas apmokėti atliekamas ne vekselio turėtojo pranešimu skolininkui, tačiau pateikiant paprastąjį neprotestuotiną vekselį, taip sudarant sąlygas asmeniui, apmokėjusiam vekselį, jį atgauti. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į vekselio, kaip apyvartinio vertybinio popieriaus, prigimtį. Vekselio turėtojas, pateikdamas vekselį apmokėti, patvirtina, kad jis yra reikalavimo teisę turintis asmuo ir taip sudaro prielaidas tinkamam vekselio apmokėjimui, išvengiant dvigubo apmokėjimo bei išimant vekselį iš apyvartos, nes asmuo, apmokėjęs vekselį, turi teisę reikalauti, kad jam būtų atiduotas vekselio turėtojo pakvituotas vekselis.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-278/2011.

14.4. Kontroliniai klausimai

1. Koks yra faktoringo, banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių tarpusavio santykis? Kodėl šios sutartys priskirtinos finansinių paslaugų teikimo sandoriams?
2. Kokie yra pagrindiniai faktoringo sutarties požymiai?
3. Kodėl faktoringas yra laikomas vienu iš prievolės įvykdymo užtikrinimo būdų? Atsakymą pagrįskite, pateikdami konkretų pavyzdį.
4. Kokią faktoringo sutarties ir atskirų jos elementų sampratą įtvirtina 1988 m. UNIDROIT Otavos konvencija dėl tarptautinio finansinio lizingo? Ar faktoringo sutarties reglamentavimas šioje tarptautinėje sutartyje atitinka Civilinio kodekso nuostatas? Ar esant prieštaravimui tarp šios konvencijos ir Civilinio kodekso teismai galėtų remtis konvencija?

5. Kokių civilinių sutarčių elementų gali būti faktoringo sutartyje?
6. Koks yra faktoringo sutarties ir cesijos santykis? Koks yra reikalavimo teisės perleidimo ir cesijos santykis?
7. Ar faktoringo sutartis gali būti laikoma pirkimo–pardavimo sutarties rūšimi?
8. Koks yra faktoringo ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių ryšys? Ar faktoringo sutarčiai gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimo taisyklės, susijusios su vienašališku sutarties nutraukimu?
9. Ar tai, kad faktoringas yra laikomas viena iš finansavimo formų, reiškia, jog jam turėtų būti taikomos paskolos (kreditavimo) santykius reglamentuojančios teisės normos?
10. Pagal kokius kriterijus faktoringo sutartis gali būti atribojama nuo komiso sutarties?
11. Kuo faktoringo sutartis be regreso teisės skiriasi nuo faktoringo sutarties su regreso teise?
12. Kokie formos reikalavimai yra keliami faktoringo sutarčiai ir kokių teisinių pasekmių gali kilti, jų nesilaikant?
13. Kokie subjektiškumo reikalavimai yra keliami faktoringo sutarties šalims?
14. Ar iki finansuotojui ir klientui sudarant faktoringo sutartį turi būti gautas skolininko sutikimas?
15. Ką reiškia atlyginimo pagal faktoringo sutartį nustatymas palūkanų metodu? Ar tai yra palūkanos CK 6.37 str. prasme?
16. Kam – finansuotojui ar klientui – tenka perleidžiamo reikalavimo negaliojimo rizika?
17. Ar pirkėjui – skolininkui – nevykdant finansuotojui perleisto reikalavimo, pardavėjas (klientas) yra laikomas pažeidusiu faktoringo sutartį?
18. Ar visais atvejais skolininkas bus laikomas pažeidusiu prievolę, jeigu jis mokėjimą atliks ne finansuotojui pagal faktoringo sutartį, tačiau savo kreditoriui (klientui faktoringo sutarties prasme)?
19. Kodėl banko indėlio sutartis yra laikoma realine ir vienašale?
20. Kokios yra banko indėlio sutarties rūšys ir kuo skiriasi jų sudarymo tvarka?
21. Kaip suprantama banko indėlio sertifikato sutartis? Ar jai taikomos Indėlių ir išipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nuostatos?
22. Ar banko indėlio sertifikato sutartis gali būti pripažinta negaliojančia? Jei taip, kokiais pagrindais? Jei ne, kokiais kitais būdais savo pažeistas teises galėtų ginti indėlio sertifikatų įgijėjai?
23. Kokie yra banko indėlio ir pasaugos sutarčių skirtumai?
24. Ar banko indėlio teisiniams santykiams gali būti taikomos paskolos sutartį reglamentuojančios teisės normos?
25. Ar bankas turi teisę atsisakyti priimti indėlį? Kodėl?
26. Kokie yra palūkanų pagal banko indėlio sutartį nustatymo ypatumai? Ar palūkanų dydis yra esminė banko indėlio sutarties sąlyga?

27. Ar pagal banko indėlio sutartį palūkanos gali būti nemokamos?
28. Ar galima terminuotąjį indėlį įkeisti kaip finansinį užstatą, sudarant finansinio užtikrinimo susitarimą be nuosavybės teisių perdavimo?
29. Kokių teisinių pasekmių kiltų, indėlininkui terminuotojo indėlio atveju paprašius grąžinti indėlį nesuėjus nustatytam terminui?
30. Ar banko atsakomybė už banko indėlio sutarties pažeidimus yra griežta?
31. Koks yra banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių ryšys? Atskleiskite šių sutarčių panašumus ir skirtumus.
32. Ar lėšos, bankui perduotos pagal banko sąskaitos sutartį, laikytinos indėliu?
33. Ar banko sąskaitos sutartis atitinka viešosios sutarties požymius?
34. Koks yra banko sąskaitos ir pavedimo sutarčių santykis?
35. Ar bankas turi teisę atsakyti sudaryti banko sąskaitos sutartį su to pageidaujančiu asmeniu? Jei taip, nurodykite tokio atsakymo teisinį pagrindą. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
36. Ar banko sąskaitos sutarčiai gali būti taikomos vartojimo santykius reglamentuojančios teisės normos?
37. Kokia yra banko sąskaitoje esančių lėšų prigimtis? Ar tokio pobūdžio lėšos priskirtinos kilnojamojo turto kategorijai?
38. Kokie yra banko, kaip banko sąskaitos sutarties šalies, veiklos principai? Kokios įtakos šie principai turi vertinant banko civilinę atsakomybę?
39. Kam (klientui ar bankui) tenka rizika, kad mokėjimas gali būti atliktas pagal suklastotą banko kortelę ar jos pakaitalą?
40. Kas (bankas ar klientas) turi prisiimti riziką už tai, kad banko kortelės PIN kodas gali tapti žinomas tretiesiems asmenims?
41. Ar atsiskaitymas grynaisiais pinigais sukuria savarankiškus teisinius santykius?
42. Kokie yra piniginių prievolių mokėjimo ypatumai, susiję su valiuta – Ar piniginė prievolė gali būti nustatoma Europos Sąjungos valiuta – eurai, o sumokama JAV doleriais?
43. Kokie yra atsiskaitymų negrynaisiais pinigais ypatumai?
44. Koks yra atsiskaitymų grynaisiais bei negrynaisiais pinigais santykis su prievolės vykdymu?
45. Kokie yra atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonę apibūdinantys elementai?
46. Kokios atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonės yra naudojamos Lietuvoje? Ar jos visos atitinka atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemonės elementus?
47. Ar įskaitymas gali būti laikomas atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priemone?
48. Kokie yra atsiskaitymų mokėjimo pavedimais požymiai? Kokie teisiniai santykiai ir tarp kokių subjektų susiklosto atsiskaitant mokėjimo pavedimais?

49. Ar pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus kredito įstaiga turi teisę įvykdyti mokėjimo pavedimą, jeigu jame nėra nurodyta mokėjimo paskirtis?
50. Ar turėtų būti įvykdytas mokėjimo pavedimas, jeigu paaiškėja, kad mokėtojo nurodytas banko sąskaitos numeris yra ne to asmens, kuris atliekant mokėjimo pavedimą nurodytas kaip gavėjas?
51. Ar akreditivas yra savarankiška, ar papildoma prievolė – t. y. ar akreditivo sukuriami santykiai yra savarankiški ir nepriklausomi nuo pagrindinio sandorio?
52. Kokie subjektai dalyvauja atsiskaitant akredityvais ir kokie santykiai juos sieja?
53. Ar inkaso gali būti laikomas atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemone?
54. Kas yra vekselis ir kokie požymiai jam būdingi?
55. Kaip suprantamas vekselio abstraktumas?
56. Koks yra vekselio ir paskolos sutarties santykis? Ar vekselyje gali būti nurodyta, jog jo išdavimass siejamas su paskolos sutartimi? Ar tokia pati nuostata gali būti įtvirtinta paskolos sutartyje?
57. Kokia yra vekselio išdavimo tvarka ir forma? Kokių teisinių pasekmių kyla, jeigu nesilaikoma šių reikalavimų?
58. Kaip turi būti vykdoma pareiga pateikti vekselį apmokėti ir pranešti apie neapmokėjimą?
59. Kokių teisinių pasekmių kyla nepateikus vekselio apmokėti ir (ar) nepranešus apie neapmokėjimą įstatymo nustatytais terminais?
60. Ar vekselis gali būti pripažintas negaliojančiu? Jei taip, kokiais pagrindais? Jei ne, paaiškinkite, kodėl.

14.5. Užduotys

1. 2015 m. sausio 1 d. UAB „Vijus“ ir UAB „Yrika“ sudarė pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią UAB „Vijus“ pardavė, o UAB „Y“ priėmė keturiolika „Box“ skalbimo mašinų. Nors sutartyje buvo nustatytas šalims įprastas 7 dienų atsiskaitymo terminas, tačiau UAB „Vijus“, keletą dienų vėlavusi atsiskaityti su savo darbuotojais, jau kitą dieną kreipėsi į UAB „Pinigų maišelis“ ir pasirašė sutartį, kuria UAB „Vijus“ UAB „Pinigų maišelis“ naudai perleido savo finansinį reikalavimą UAB „Yrika“. UAB „Pinigų maišelis“ tą pačią dieną su kliente atsiskaitė, o UAB „Yrika“ nusiuntė pranešimą, kuriame nurodė savo rekvizitus ir informavo, kad nuo šiol visi mokėjimai privalo būti vykdomi UAB „Pinigų maišelis“. UAB „Yrika“ labai nustebo, nes ilgą laiką jos ir UAB „Vijus“ galiojančioje sutartyje buvo numatyta, kad bet kokių iš šios sutarties kylančių reikalavimų perleidimas yra kategoriškai draudžiamas. Dėl šios priežasties UAB „Pinigų maišelis“

pateikė atsakymą, kad: (i) UAB „Pinigų maišelis“ ir UAB „Vijus“ sutartis yra neteisėta, nes pirkimo–pardavimo sutartis draudžia bet kokią cesiją; (ii) UAB „Pinigų maišelis“ apskritai neturi teisės UAB „Yrika“ siųsti jokių pranešimų, nes pagal CK UAB „Pinigų maišelis“ reikalavimo teisę įgis tik praėjus 7 dienoms; (iii) UAB „Yrika“ apskritai neskolinga UAB „Vijus“; nes jos buhalterijoje buvo atliktas vienaarūšių priešpriešinių reikalavimų įskaitymas. UAB „Pinigų maišelis“ teismui pateikė ieškinį, kuriuo prašė iš UAB „Yrika“ priteisti nesumokėtą skolą. UAB „Yrika“ pateikė priešieškinį, kuriame nurodė, kad UAB „Pinigų maišelis“ reikalavimas kildintinas iš faktoringo sutarties, kuri prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, nes faktoringo veikla gali verstis tik Lietuvos banko licenciją gavę subjektai, o UAB „Pinigų maišelis“ šiame sąraše nėra.

- a) *Koks yra faktoringo, reikalavimo perleidimo ir cesijos sutarčių tarpusavio santykis?*
 - b) *Įvertinkite, ar UAB „Pinigų maišelis“ ir UAB „Vijus“ sudarė faktoringo sutartį, aptardami esmines šios sutarties sąlygas.*
 - c) *Ar UAB „Vijus“, UAB „Pinigų maišelis“ perleisdama į UAB „Yrika“ turimą reikalavimą, pažeidė šalių sudarytos pirkimo–pardavimo sutarties nuostatas, ar ne?*
 - d) *Ar Jūsų atsakymas į b) klausimą gali turėti tiesioginės įtakos atsakymui į c) klausimą?*
 - e) *Ar Jūsų atsakymas į kurią nors klausimą būtų kitoks, jei sąlygoje būtų nurodyta, kad šalys susitarė dėl konkretaus palūkanų dydžio?*
 - f) *Ar tai, kad sąlygoje nenurodytas palūkanų dydis, leidžia teigti, kad šalys sudarė neatlygintinę sutartį? Kodėl?*
 - g) *Ar pagrįstas UAB „Yrika“ teiginys, kad „UAB „Pinigų maišelis“ neturi teisės siųsti jokių pranešimų, nes pagal CK reikalavimo teisę į UAB „Yrika“ įgis tik praėjus 7 dienoms?*
 - h) *Paaiškinkite, ar UAB „Yrika“ turėjo teisę atlikti priešpriešinių reikalavimų įskaitymą.*
 - i) *Ar faktoringo sutartį gali sudaryti tik licenciją gavę subjektai?*
 - j) *Įvertinkite UAB „Yrika“ priešieškinio tenkinimo galimybę.*
2. UAB „Medyna“ ir UAB „Versliukas“ sudarė sutartį, pagal kurią UAB „Medyna“ įsipareigojo finansuoti UAB „Versliukas“ tiekdamą medieną, o UAB „Versliukas“ šiai bendrovei įsipareigojo teikti buhalterines paslaugas ir perduoti teisę iš J. Vardenio reikalauti bendrovei negrąžintos paskolos su sąlyga, kad 25 proc. šios sumos bus grąžinta UAB „Versliukas“. Kadangi sutarties pasirašymo dieną J. Vardenis dalį paskolos grąžino pačiai UAB „Versliukas“, bendrovės susitarė, kad dalį kainos UAB „Versliukas“ sumokės pavedimu. Kaip šio įsipareigojimo patvirtinimą, UAB „Versliukas“ pasirašė Užtikrinimo raštą, kuriame nurodė, jog bendrovei neatsiskaičius už įgytą medieną, ji UAB „Medyna“

suteikia teisę pačiai atsiimti skolą iš UAB „Versliukas“ debitoriaus MB „Vežuva“, iš išieškotos sumos 25 proc. grąžinant UAB „Versliukas“. Atsižvelgdama į tai, kad iš J. Vardenio niekaip nepavyko išieškoti lėšų, UAB „Medyna“ UAB „Versliukas“ pateikė reikalavimą už medieną sumokėti kainos dalį, lygią į J. Vardenį perimtos reikalavimo teisės vertei, ir nurodė, kad to nepadarius ji kreipsis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. UAB „Versliukas“, neturėdama lėšų, su UAB „Medyna“ sudarė faktoringo sutartį, pagal kurią UAB „Medyna“ jai sumokėjo 60 proc. reikalavimo teisės į kredito uniją „Sėkmė“ kainos, o UAB „Versliukas“ įsipareigojo mokėti 20 proc. metinių palūkanų. Faktoringo rezervą sudarė 40 proc. reikalavimo vertės. Kredito unija „Sėkmė“ su UAB „Medyna“ iš dalies atsiskaitė, tačiau netrukus ir kredito unijai, ir UAB „Versliukas“ buvo iškeltos bankroto bylos. UAB „Versliukas“ kreditoriai teismui pateikė ieškinį, kuriuo ginčijo „gudriai faktoringo sutartimis pridengtą sukčiavimo schemą, pagal kurią UAB „Medyna“ gavo atsiskaitymą anksčiau už kitus kreditorius“. UAB „Medyna“ pareiškė kreditorinį reikalavimą UAB „Versliukas“ bankroto byloje dėl kredito unijos nesumokėtos skolos dalies.

- a) *Kaip teisiškai kvalifikuotumėte pirmąją UAB „Medyna“ ir UAB „Versliukas“ sudarytą sutartį?*
 - b) *Koks yra Užtikrinimo rašto teisinis statusas?*
 - c) *Ar UAB „Medyna“ turėjo teisę pateikti reikalavimą už medieną sumokėti kainos dalį, lygią į J. Vardenį perimtos reikalavimo teisės vertei? Kodėl?*
 - d) *Kaip suprantamas faktoringo rezervas ir kokia jo paskirtis?*
 - e) *Ar šalių sudaryta faktoringo sutartis atitinka faktoringo sutartims keliamus reikalavimus? Detaliai aptarkite visus faktoringo požymius bei jo sampratos elementus.*
 - f) *Teisiškai kvalifikuokite visas UAB „Medyna“ ir UAB „Versliukas“ sudarytas sutartis. Įvertinkite, ar laikytasi jų sudarymo formos reikalavimų.*
 - g) *Ar kredito unija „Sėkmė“ su UAB „Medyna“ atsiskaitė pagrįstai? Kodėl?*
 - h) *Ar tvirtintinas UAB „Medyna“ kreditorinis reikalavimas UAB „Versliukas“ bankroto byloje?*
 - i) *Kur įtvirtintos ir kokių funkcijų atlieka sąlygoje nurodytos palūkanos?*
 - j) *Paaiškinkite, ką kreditoriai turėjo omenyje, ginčydamiesi „gudriai faktoringo sutartimis pridengtą sukčiavimo schemą, pagal kurią UAB „Medyna“ gavo atsiskaitymą anksčiau už kitus kreditorius“.*
- 3.** G. Pavardenis ir UAB „Investicinis bankas“ susitarė, kad G. Pavardenis paskolos pagrindais UAB „Investicinis bankas“ įsipareigoja suteikti 20 000 Eur sumą, o bankas įsipareigoja šią sumą grąžinti bet kuriuo momentu, tačiau ne anksčiau kaip po 6 mėnesių nuo lėšų perdavimo dienos. Netrukus G. Pavardenis ir UAB „Investicinis bankas“ sudarė indėlio sertifikato sutartį, pagal kurią G. Pavardenis įgijo teisę po trejų metų iš UAB „Investicinis bankas“ reikalauti grąžinti visą pagal šią

sutartį perduotą sumą ir 9 proc. metines palūkanas. G. Pavardeniui skubiai prireikus pinigų, jis UAB „Investicinis bankas“ informavo, kad nutraukia pirmąjį susitarimą ir reikalauja jam nedelsiant grąžinti visą 20 000 Eur sumą bei sumokėti CK 6.872 str. numatyto dydžio palūkanas. UAB „Investicinis bankas“ su reikalavimu nesutiko ir nurodė, kad šalys sudarė terminuotojo banko indėlio sutartį, todėl G. Pavardenis negali lėšų atgauti anksčiau, nei susitarta. Vis dėlto UAB „Investicinis bankas“ gera valia G. Vardeniui pasiūlė sudaryti taikos sutartį, pagal kurią jam būtų išmokama UAB „Investicinis bankas“ perduota suma (be palūkanų). G. Vardenis, nesutikdamas su UAB „Investicinis bankas“, savo ruožtu nurodė, kad šalys banko indėlio sutarties neįformino raštu, todėl šalis sieja paskolos santykiai. Be to, net ir sudarius sutartį raštu, banko indėlio sutarčiai taikytinos paskolos sutartis reglamentuojančios nuostatos, todėl palūkanas privaloma sumokėti už visą lėšų banko sąskaitoje buvimo laiką. Vykstant ginčui, UAB „Investicinis bankas“ bankrutavo, todėl G. Vardenis kreipėsi į VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, nurodydamas, kad kredito įstaiga nesiėmė visų įmanomų priemonių nemokumui išvengti ir neišsaugojo G. Vardenio jam perduotų pinigų, tačiau lėšas prašė pervesti į šioje įstaigoje esančią banko sąskaitą. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ išmoką mokėti atsisakė, nes indėlio sertifikato sutarties CK nenumato, o UAB „Investicinis bankas“ nemokėjo draudimo įmokų, todėl šalių sudaryta sutartis buvo nutraukta ir apie tai pranešta viešai.

- a) *Kokią sutartį sudarė G. Vardenis ir UAB „Investicinis bankas“? Kiek, atsakant į šį klausimą, turi reikšmės tai, kad šalys banko indėlio sutarties neįformino raštu, tačiau pinigai buvo priimti?*
- b) *Ar banko indėlio sutartims taikytinos paskolos teisinius santykius reglamentuojančios nuostatos? Ar šio ginčo atveju taikytina CK 6.872 str. nuostata?*
- c) *Kokiu teisiniu pagrindu remdamasis G. Vardenis pareikalavo jam nedelsiant grąžinti visą 20 000 Eur sumą?*
- d) *Kaip vertinate UAB „Investicinis bankas“ siūlymą sudaryti taikos sutartį, pagal kurią jam būtų išmokama UAB „Investicinis bankas“ perduota suma (be palūkanų)?*
- e) *Paašškinkite, kokia yra indėlio sertifikato sutarties esmė. Kur šis institutas reglamentuotas?*
- f) *Ar galima teigti, kad UAB „Investicinis bankas“ neišsaugojo G. Vardenio jam perduotų pinigų, todėl atsako pagal pasaulio sutartį reglamentuojančias teisės normas?*
- g) *Koks yra indėlių draudimo objektas?*
- h) *Kokiu principu vyksta komercinių bankų VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ mokėtinų draudimo įmokų kaupimas?*
- i) *Ar pagrįstas G. Vardenio kreipimasis į VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“?*
- j) *Jei šis G. Vardenio prašymas būtų tenkintas, ar lėšos galėtų būti pervestos į bankrutavusioje įstaigoje esančią banko sąskaitą?*

4. J. Vardenis ir AB „Bankinis“ sudarė Depozito sutartį, kuria J. Vardenis į banką iki 2015 m. spalio 2 d. įsipareigojo įnešti 50 000 Eur lėšų, o bankas įsipareigojo iš J. Vardenio šią pinigų sumą priimti ir po kiek laiko grąžinti. Sutartyje šalys taip pat susitarė, kad į J. Vardenio vardu atidarytą sąskaitą nurodytą pinigų sumą gali įnešti jo partnerė G. Pavardaitė. Šiai atvykus į banko padalinį ir J. Vardenio vardu paprašius atidaryti banko sąskaitą, tai padaryti buvo atsisakyta, nes J. Vardenio ir AB „Bankinis“ sutartyje nebuvo numatyta, kad tretieji asmenys jo vardu gali sudaryti banko sąskaitos sutartis. Lėšas iš G. Pavardaitės AB „Bankinis“ taip pat atsisakė priimti, nes pagal teisės aktus G. Pavardaitė šiam veiksmui atlikti privalo turėti notarinės formos įgaliojimą. Tuomet G. Pavardaitė užpildė paraišką Depozito sutartį sudaryti jos vardu, tačiau ją sudaryti AB „Bankinis“ atsisakė, nes G. Pavardaitės kredito istorija viešai prieinamoje sistemoje bei kita asmeninė informacija bankui kelia pagrįstų įtarimų ir nėra priimtina. J. Vardenis jau kitą dieną AB „Bankinis“ informavo, kad bankui suteikti lėšų negalės, nes tame banke neturi banko sąskaitos, o iki nurodytos datos nespės grįžti iš užsienio. AB „Bankinis“ banko sąskaitos sutartį pasiūlė sudaryti internetu, o G. Pavardaitė kreipėsi į teismą, reikalaudama įpareigoti AB „Bankinis“ su ja sudaryti banko sąskaitos sutartį, nes ji su partneriu sąskaitas nori turėti tame pačiame banke.

- a) *Kaip teisiškai kvalifikuotina Depozito sutartis? Įvardykite ir aptarkite esmines jos sąlygas.*
- b) *Ar šalių susitarimas, „kad į J. Vardenio vardu atidarytą sąskaitą nurodytą pinigų sumą gali įnešti jo partnerė G. Pavardaitė“, reiškia susitarimą dėl banko sąskaitos sutarties sudarymo J. Vardenio vardu?*
- c) *Ar konkretiems teisiniams veiksams atlikti G. Pavardaitė privalėjo turėti notarinės formos įgaliojimą? Kur tai reglamentuota?*
- d) *Ar kredito įstaiga lėšas gali priimti tik iš joje sąskaitas turinčių subjektų?*
- e) *Koks yra banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių tarpusavio santykis?*
- f) *Ar banko indėlių galima padėti tik toje kredito įstaigoje, kurioje asmuo turi sąskaitą?*
- g) *Ar AB „Bankinis“ turėjo teisinį pagrindą atsisakyti su G. Pavardaitė sudaryti Depozito sutartį?*
- h) *Ar banko sąskaitos sutartį galima sudaryti internetu?*
- i) *Ar tenkintinas G. Pavardaitės reikalavimas įpareigoti AB „Bankinis“ su ja sudaryti banko sąskaitos sutartį? Atsakymą išsamiai pagrįskite teisės normomis ir teisės doktrina.*

5. K. Vardukas ir AB bankas „Milijonierius“ sudarė banko sąskaitos sutartį, pagal kurią K. Vardukui buvo atidaryta banko sąskaita, o į ją tą pačią dieną įnešta 50 000 Eur. Ėmęs domėtis finansine šio banko būkle, K. Vardukas po keleto dienų sužinojo, kad, remiantis banko penkerių metų finansiniu investiciniu planu, K. Varduko pinigai jau

po dešimties minučių banko valdytojo nurodymu buvo panaudoti nekilnojamam turtui Taivane įsigyti. Tai sužinojęs, K. Vardukas nedelsdamas kreipėsi į AB banką „Milijonierius“, reikalaujamas tučtuojau grąžinti jam nuosavybės teise priklausančius pinigus. Banko specialistams paaiškinus, kad K. Vardukas gali netrukdomai disponuoti jam priskirtomis lėšomis, o pagal kliento nurodymą bankas yra pasirengęs atlikti pavedimus ar mokėjimus iš jo sąskaitos, K. Vardukas atkirto, jog iš viešai platinamų banko balansų ir dokumentų matyti, jog banke grynųjų pinigų yra mažiau nei visose banko klientų sąskaitose ir indėliuose kartu sudėjus, o pinigai yra investuoti į už keliolikos tūkstančių kilometrų esantį nekilnojamąjį turtą. AB bankas „Milijonierius“ nedelsiant pradėjo vidinį tyrimą bei taip pat kreipėsi į ikiteisminio tyrimo įstaigą, kad K. Vardukui būtų uždrausta disponuoti konfidencialiais dokumentais. Vykstant ikiteisminiam tyrimui paaiškėjo, kad kažkas iš K. Varduko banko sąskaitos nuėmė 1/2 lėšų, kurių suma įtartina sutapo su paskutiniojo banko pirkinio kaina. Įtūžęs K. Vardukas AB banko „Milijonierius“ pareikalavo jam išmokėti 50 000 Eur bei palūkanas už naudojimąsi banko sąskaitoje esančiomis lėšomis. AB banko „Milijonierius“ darbuotojai jam paaiškino, kad klientas gali pasirinkti bet kurią kitą šalyje veikiančią banką, tačiau K. Vardukas nurodė, kad kitos kredito įstaigos sutartį su juo sudaryti atsisako.

- a) *Paaiškinkite, ar teisėti AB banko „Milijonierius“ veiksmai, kuriais jau po dešimties minučių K. Varduko lėšos buvo panaudotos nekilnojamam turtui Taivane įsigyti.*
 - b) *Ar galima teigti, kad AB bankas „Milijonierius“ turi (ne)mokumo problemų?*
 - c) *Ar pagrįstas K. Varduko reikalavimas tučtuojau grąžinti jam nuosavybės teise priklausančius pinigus? Ar AB bankas „Milijonierius“ privalo jį vykdyti?*
 - d) *Paaiškinkite, kodėl AB bankas „Milijonierius“ pradėjo vidinį tyrimą bei kreipėsi į ikiteisminio tyrimo įstaigą.*
 - e) *Įvertinkite, kur ir dėl kokių priežasčių iš K. Varduko banko sąskaitos galėjo dingti 1/2 lėšų.*
 - f) *Ar bankas už šį lėšų dingimą atsako? Jei taip – aptarkite banko atsakomybės sąlygas; jei ne – pagrįskite, kodėl.*
 - g) *Ar pagrįstas K. Varduko reikalavimas jam išmokėti palūkanas už naudojimąsi banko sąskaitoje esančiomis lėšomis?*
 - h) *Aptarkite, kokiais atvejais kredito įstaigos turi teisę atsisakyti sudaryti sutartį.*
6. Pagal UAB „Kerpu“ ir AB banko „Maxi“ sutartį bendrovei šiame banke buvo atidaryta banko sąskaita, į kurią UAB „Kerpu“ 2006 m. lapkričio 17 d. pervedė 40 000 Eur, o kitą dieną AB banko „Maxi“ prašė išduoti banko sąskaitos sutartyje aptartą banko mokėjimo kortelę. AB bankas „Maxi“ paaiškino, kad tarp šalių nebuvo sudaryta banko

kortelės išdavimo sutartis, todėl mokėjimo kortelę išduoti nėra teisinio pagrindo. Be to, pagal UAB „Kerpu“ finansinius duomenis, kurie buvo pateikti banko sąskaitos atidarymo metu, akivaizdu, kad UAB „Kerpu“ mokumas yra abejotinas, todėl bankas šios kreditinio pobūdžio (kortelės išdavimo) paslaugos nesuteiks. UAB „Kerpu“ 2012 m. gruodžio 23 d. banko padalinyje bandant pasiimti pinigų paaiškėjo, kad dalis sumos, t. y. 20 000 Eur, 2007 m. rugsėjo 17 d. išduota pagal UAB „Kerpu“ įgaliojimą veikusiam K. Vardžiui. Be to, atsižvelgiant į tai, kad banko sąskaitos sutartis buvo terminuota, ji šiuo metu yra nutraukta, o UAB „Kerpu“ apie tai informuota registruotu laišku dar 2013 m. birželio 1 d. Susinervinęs UAB „Kerpu“ direktorius kreipėsi į teismą, reikalaudamas iš AB banko „Maxi“ priteisti 40 000 Eur nuostolių, Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, vėlavimo prevencijos įstatyme numatyto dydžio palūkanas už prievolės pažeidimą, tokio paties dydžio procesines palūkanas bei banko sąskaitos sutartyje įtvirtintas mokėjimo funkciją atliekančias palūkanas. Bankas savo ruožtu teismo prašė įvertinti tai, kad sutartis nutraukta, bei faktą, kad yra suėjęs ieškinio senaties terminas reikalavimams dėl nuostolių atlyginimo pareikšti, ir pateiktą ieškinį prašė atmesti. Tuomet UAB „Kerpu“ teismui pateikė dar vieną ieškinį, kuriame nurodė, kad AB bankas „Maxi“, atsisakydama UAB „Kerpu“ išduoti banko kortelę, pažeidė šalių sudarytą sutartį, o jei sutartis būtų buvusi tinkamai vykdyta, bendrovė pinigų nebūtų praradusi.

- a) *Įvardykite banko sąskaitos sutarties dalyką.*
- b) *Ar asmuo gali turėti banko sąskaitą, tačiau neturėti konkretaus banko išduotos kortelės?*
- c) *Ar banko sąskaitos sutarties dalykas apima ir mokėjimo kortelės išdavimą?*
- d) *Ar galima teigti, kortelės išdavimo paslauga yra kreditinio pobūdžio? AB banko „Maxi“ vardu pateikite šio argumento paaiškinimą.*
- e) *Ar banko sąskaitos sutartis gali būti terminuota? Kodėl?*
- f) *Kokiomis sąlygomis gali būti nutraukta banko sąskaitos sutartis? Kur tai reglamentuota?*
- g) *Ar pagrįstas kredito įstaigos teiginys, kad yra suėjęs ieškinio senaties terminas reikalavimams dėl nuostolių atlyginimo pareikšti, todėl ieškinys nentenkintinas?*
- h) *Ar pagal banko sąskaitos sutartį bankas gali būti įpareigotas mokėti palūkanas? Jei taip – kokios rūšies? Jei ne – kodėl?*
- i) *Nepriklausomai nuo to, ar UAB „Kerpu“ reikalavimas pagrįstas, įvertinkite, ar tokiu kaip šiuo atveju būtų galima reikalauti: a) Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, vėlavimo prevencijos įstatyme numatyto dydžio palūkanų už prievolės pažeidimą; b) tokio paties dydžio procesinių palūkanų; c) banko sąskaitos sutartyje įtvirtintų mokėjimo funkciją atliekančių palūkanų?*

- j) Ar AB bankas „Maxi“ yra atsakingas už UAB „Kerpu“ lėšų praradimą?
- k) Ar Jūsų atsakymas būtų kitoks, jei bankas UAB „Kerpu“ būtų išdavęs mokėjimo kortelę ir suteikęs PIN kodą?

7. J. ir G. Vardeniai, iš būsto paskolos atsiskaitę už perkamą turtą, likusius pinigus nutarė skirti kelių mėnesių trukmės kelionei į Argentiją. Atsižvelgdami į tai, kad pagal būsto paskolos sutartį kas mėnesį turėjo mokėti įmokas, o dalies įmokų mokėjimo terminas išvykimo metu dar nebuvo suėjęs, sutuoktiniai trijų mėnesių būsto paskolos įmokas grynaisiais pinigais paliko G. Vardenio motinai ir paprašė bankui už juos atlikti mokėjimus. Kadangi J. ir G. Vardeniai atostogas nutarė prasižėsti, G. Vardenio motinos paprašė už juos pavedimu einamąsias įmokas mokėti tol, kol jie grįš. Pastaroji elektroninės bankininkystės būdu sistemingai vykdė mokėjimo pavedimus, tačiau po pusmečio paaiškėjo, kad bankas J. ir G. Vardeniams pateikė ieškinį, prašydamas priteisti laiku negražintas paskolos įmokas, taip pat priskaičiuotus delspinigius, palūkanas ir skolos administravimo mokestį. Nagrinėjant bylą išaiškėjo, kad dalis G. Vardenio motinos banko padalinyje sumokėtos grynųjų pinigų sumos buvo nuskaičiuota lėšų įskaitymo į banko sąskaitą išlaidoms padengti, o elektroniniu būdu atlikti pavedimai visai nebuvo įskaityti, nes G. Vardenio motina mokėjimo paskirtyje nurodė frazę „Už sūnų G. Vardenių“. Kadangi banke yra keletas vienodą pavardę turinčių klientų, o bankas neturėjo jokių lėšas pervedusios moters kontaktų, negavęs patikslinančios informacijos mokėjimo pavedimo įvykdyti negalėjo. Bankas taip pat nurodė, kad G. Vardenio motinos iniciatyva yra pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl neteisėto lėšų iš banko sąskaitos nurašymo, todėl pinigus gražinti į nurodytą banko sąskaitą buvo nesaugu. G. Vardenio motina bankui pareiškė tokius reikalavimus: (i) gražinti jai lėšas, kurios nuskaitytos įmokų įskaitymo į banko sąskaitą išlaidoms padengti, ir sumokėti palūkanas pagal CK 6.934 str.; (ii) atlyginti iš kortelės prarastą pinigų sumą. Banko teigimu, jo ir šios moters jokie teisiniai santykiai nesieja, todėl ji turėtų kreiptis į paskolos gavėją, o PIN kodas buvo žinomas tik klientei ir bankas už jo praradimą neatsako.

- a) Paaiškinkite, ar sutuoktiniai turėjo teisę iš anksto sumokėti įmokas, kurių mokėjimo terminas dar nebuvo suėjęs.
- b) Ar G. Vardenio motiną ir banką sieja savarankiški teisiniai atsiskaitymo santykiai?
- c) Ar atsakymas į b) klausimą gali priklausyti nuo to, kokia forma (grynaisiais ar negrynaisiais pinigais) buvo atliekami mokėjimai? Kodėl?
- d) Ar bankas pagrįstai dalį G. Vardenio motinos sumokėtos grynųjų pinigų sumos nuskaičiavo lėšų įskaitymo į banko sąskaitą išlaidoms dengti?
- e) Kokie yra mokėjimo priemonę apibūdinantys elementai?
- f) Ar mokėjimo pavedimas laikytinas atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemone?
- g) Kokie rekvizitai privalo būti nurodyti mokėjimo pavedime?

- h) *Ar pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus bankas turėjo teisę įvykdyti mokėjimo pavedimą, jeigu buvo nurodyta sąlygoje įvardyta mokėjimo paskirtis?*
- i) *Ar atsakymas į ankstesnį klausimą būtų kitoks, jei būtų nustatyta, kad mokėjimo paskirtis apskritai nebuvo nurodyta?*
- j) *Teisiškai įvertinkite G. Vardenio motinos reikalavimų pagrįstumą.*
- k) *Aptarkite banko: (i) sutuoktiniams pateikto ieškinio pagrįstumą; (ii) atskirtimų į G. Vardenio motinos reikalavimus teisėtumą.*

8. Ž. Vardėnas elektroninėje Honkongo bendrovės „Xiao-Ing“ parduotuvėje pirkimui rezervavo kompiuterį, tačiau neturėdamas tarptautiniams atsiskaitymams tinkamos banko kortelės negalėjo už jį atsiskaityti. Siekdamas išspręsti problemą Ž. Vardėnas nuvyko į artimiausią banko padalinį, kuriame pateikė prašymą Honkongo bendrovės „Xiao-Ing“ vardu atidaryti akredityvą. Vykdamasis bankas apie tai informavo Honkongo bendrovę „Xiao-Ing“ ir paprašė nedelsiant, bet ne vėliau kaip per tris darbo dienas, pristatyti įrodymus, kad kompiuteris išsiųstas Ž. Vardėnui. Honkongo bendrovė „Xiao-Ing“ Ž. Vardėnui atsiuntė el. laišką, kuriame nurodė, kad Honkongo bendrovės „Xiao-Ing“ taisyklės nenumato tokio atsiskaitymo būdo, todėl jis yra neteisėtas. Be to, jei bendrovė sutiktų su tokiu atsiskaitymo būdu, tai reikštų, kad ji Ž. Vardėnui suteikė ne mažesnę nei 3 proc. dydžio kompiuterio kainos nuolaidą. Ž. Vardėnas su tokiais teiginiais nesutiko, nuroydamas, kad akredityvas – tai viena iš atsiskaitymo negrynaisiais pinigais priemonių, tinkama tuomet, kai nėra jokios realios galimybės atsiskaityti grynaisiais pinigais. Be to, Ž. Vardėnui kompiuteris kaip tik pasidarė ne pigesnis, o brangesnis, nes už akredityvo išleidimą jis bankui sumokėjo 36 Eur. Honkongo bendrovė „Xiao-Ing“ vykdančiajam bankui vis dėlto pateikė kompiuterio išsiuntimą patvirtinančius dokumentus, tačiau bankas juos priimti atsisakė, nes bankas emitentas negalėjo nustatyti jų teisinės galios. Pateikus patikslintus dokumentus, paaiškėjo, kad pasibaigė akredityve nurodytas terminas, todėl mokėjimą atlikti atsisakyta. Honkongo bendrovė „Xiao-Ing“ banko pareikalavo atlyginti nuostolius, nes akredityvas buvo atidarytas nesilaikant bendrovės sutarties su Ž. Vardėnu sąlygų.

- a) *Ar akredityvas gali būti laikomas sutartimi? O vienašaliu sandoriu? Kodėl?*
- b) *Ar pagrįstas Honkongo bendrovės „Xiao-Ing“ teiginys, kad jos taisyklės nenumato atsiskaitymo akredityvu būdo, todėl jis yra neteisėtas? Ar šiuo atveju Ž. Vardėnas turėjo teisę atidaryti akredityvą?*
- c) *Kieno vardu išleidžiamas (atidaromas) akredityvas?*
- d) *Kuriai šaliai – mokėtojui ar lėšų gavėjui – tenka akredityvo atidarymo ir jo vykdymo išlaidos?*
- e) *Paaiškinkite, kodėl Honkongo bendrovė „Xiao-Ing“ teigia, kad „jei bendrovė sutiktų su tokiu atsiskaitymo būdu, tai reikštų, kad ji Ž. Vardėnui suteikė ne mažesnę nei 3 proc. dydžio kompiuterio kainos nuolaidą“.*

- f) Kuris bankas – emitentas ar vykdatysis – privalo įsitikinti pateikiamų dokumentų teisine galia?
 - g) Ar vykdatysis bankas pagrįstai Honkongo bendrovei „Xiao-Ing“ neišmokėjo lėšų: (i) pirmąjį kartą pateikus dokumentus; (ii) juos pateikus antrąjį kartą? Kodėl?
 - h) Kurio banko, Jūsų nuomone, bendrovė pareikalavo atlyginti nuostolius dėl to, kad akreditivas buvo atidarytas nesilaikant bendrovės ir Ž. Vardėno sudarytos sutarties sąlygų? Ar šis reikalavimas yra pagrįstas?
 - i) Kas ir kokia apimtimi yra atsakingas už šioje situacijoje susiklosčiusių padėčių?
9. UAB „LitGiGo“ ir Singapūro komercinis koncernas „SiGo“ sudarė automobilių linijos tiekimo sutartį, kurioje atsiskaitymą numatė inkaso būdu. Singapūro komercinis koncernas „SiGo“ į Lietuvą išsiuntė prekes ir tą pačią dieną kreipėsi į vietos banką, kad šis bendrovės naudai iš UAB „LitGiGo“ gautų mokėjimą. Instruktuojantis bankas kreipėsi į inkasuojantį banką, prašydamas nedelsiant apmokėti Singapūro bendrovės pateiktą vekselį, tačiau pastarasis atsisakė, nes į jį UAB „LitGiGo“ dar nesikreipė ir jis nežino, kur jos ieškoti. UAB „LitGiGo“, sužinojusi apie pateiktą vekselį, labai nustebo, nes dėl tokio apmokėjimo būdo su Singapūro komerciniu koncernu „SiGo“ ji nesitarė, be to, ji nėra gavusi reikalavimo apmokėti vekselį ir informacinio pranešimo apie jo neapmokėjimą. Išgirdęs šiuos argumentus, inkasuojantis bankas UAB „LitGiGo“ dokumentų neišdavė, o instruktuojančio banko paprašė pašalinti minėtus trūkumus. Nepaisant šių veiksmų, UAB „LitGiGo“ sumokėjo 1/2 automobilių linijos tiekimo sutartyje nustatytos kainos, iš kurių bankas išskaičiavo pavedimo vykdymo išlaidas ir atlyginimą už suteiktas paslaugas. Instruktuojantis bankas dalinę įmoką priimti atsisakė, nes *soft law* instrumentai, reglamentuojantys inkaso teisinius santykius, įpareigoja jį reikalauti iš karto visos jo ir kliento sutartyje nurodytos sumos.
- a) Pateikite inkaso sampratą ir paaiškinkite, ar inkaso yra savarankiška atsiskaitymo priemonė.
 - b) Ar, vykdat inkaso, tarp subjektų susiklosto savarankiški teisiniai santykiai? Jei taip – kokie ir tarp kurių asmenų? Jei ne – kodėl?
 - c) Ar, vykdat inkaso, gali būti naudojami vekseliai? Ar dėl to privalo būti susitarta? Kodėl?
 - d) Paaiškinkite, ar pagrįsti instruktuojančio banko veiksmai, kuriais jis kreipėsi į inkasuojantį banką, prašydamas nedelsiant apmokėti Singapūro bendrovės pateiktą vekselį.
 - e) Kaip UAB „LitGiGo“ turėtų sužinoti, kad jai reikėtų atvykti į banko padalinį?
 - f) Teisiškai įvertinkite UAB „LitGiGo“ teiginio, kad ji nėra gavusi reikalavimo apmokėti vekselį ir informacinio pranešimo apie jo neapmokėjimą, pagrįstumą.

- g) *Apie kokius dokumentus, kurių bankas neišdavė UAB „LitGiGo“, kalbama šioje situacijoje?*
- h) *Kaip teisiškai vertintina tai, kad UAB „LitGiGo“, nesulaukusi trūkumų pašalinimo, sumokėjo 1/2 automobilių linijos tiekimo sutartyje nustatytos kainos?*
- i) *Kuriam subjektui tenka inkaso įvykdymo išlaidos?*
- j) *Ar bankas turėjo teisę išskaičiuoti pavedimo vykdymo išlaidas ir atlyginimą už suteiktas paslaugas? Jei taip – kuris? Jei ne – kodėl?*
- k) *Ar instruojantis bankas pagrįstai atsisakė priimti dalinę įmoką? Kodėl?*

10. Greituosius kreditus teikianti UAB „Turtingas per sekundę“ kreipėsi į teismą, prašydama iš P. Vardaitės priteisti 2 000 Eur skolos administravimo išlaidų, patirtų įvairiems teisiniams veiksams atlikti. Ieškinyje buvo paaiškinta, kad P. Vardaitė iš bendrovės gavo 20 000 Eur kreditą, o 2014 m. birželio 15 d. kaip šios sumos gavimo patvirtinimą UAB „Turtingas per sekundę“ išdavė paprastąjį neprotestuotiną vekselį. Kadangi vekselio apmokėjimo terminas buvo apibrėžtas vekselio pateikimo (reikalavimo) apmokėti momentu, 2015 m. birželio 16 d. UAB „Turtingas per sekundę“ P. Vardaitei registruotu paštu pateikė prašymą padengti vekselį nurodytą įsiskolinimą, kurio ji neįvykdė, motyvuodama tuo, kad dar nėra suėjęs kredito sutartyje nurodytas kredito grąžinimo terminas. Netrukus bendrovė P. Vardaitę informavo apie planuojamą priverstinį išieškojimą ir kreipėsi į notarą, o po kelių dienų – į antstolį. P. Vardaitė su ieškiniu nesutiko ir pateikė priešiškinį, kuriuo antstolio vykdomą priverstinį išieškojimą prašė pripažinti neteisėtu. P. Vardaitė paaiškino, kad ji gavo ne reikalavimą apmokėti vekselį, o tik prašymą, kuris neatitinka Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo (toliau – ĮPVĮ) reikalavimų, todėl vekselio apmokėti neprivalo. Kartu tai reiškia, kad vekselio turėtojas, kreipdamasis dėl vykdomojo įrašo išdavimo, nesilaikė ĮPVĮ reglamentuotos kreditoriaus reikalavimų patenkinimo tvarkos. Be to, ji paaiškino, kad vekselis yra neteisėtas (neatitinka formalių įstatymo reikalavimų), nes skiltyje „Mokėjimo vieta“ nurodytas ne P. Vardaitės gyvenamosios vietos, o UAB „Turtingas per sekundę“ buveinės adresas. Galiausiai P. Vardaitė teismo paprašė taikyti ĮPVĮ 36 str. 1 d. įtvirtintą vienerių metų ieškinio senaties terminą. Teismas *ex officio* nutarė išsiaiškinti, ar UAB „Turtingas per sekundę“ visus privalomus veiksmus atliko per įstatyme nustatytą terminą.

- a) *Įvardykite visus paprastajam neprotestuotinam vekseliui išrašyti keliamus reikalavimus (rekvizitus).*
- b) *Koks adresas turėtų būti nurodytas skiltyje „Mokėjimo vieta“?*
- c) *Ar tai, kad P. Vardaitės išduoto vekselio skiltyje „Mokėjimo vieta“ buvo nurodytas ne jos gyvenamosios vietos, o UAB „Turtingas per sekundę“ buveinės adresas, gali reikšti vekselio neteisėtumą? Kodėl?*

- d) *Kokia yra vekselio pateikimo priverstiniam išieškojimui tvarka? Nurodykite visus iš eilės privalomus atlikti veiksmus.*
- e) *Paaiškinkite, ar UAB „Turtingas per sekundę“ P. Vardaitėi tinkamai pateikė apmokėti vekselį.*
- f) *Koks yra vekselio ir kredito sutarties tarpusavio santykis?*
- g) *Ar P. Vardaitė turėjo teisinį pagrindą nemokėti vekselyje nurodytos sumos, motyvuodama tuo, kad dar nėra suėjęs kredito sutartyje nurodytas kredito grąžinimo terminas? Kodėl?*
- h) *Ar teismas turėtų taikyti IPVI 36 str. 1 d. įtvirtintą vienu metų ieškinio senaties terminą?*
- i) *Paaiškinkite, dėl kokių galimų priežasčių teismas ex officio nutarė išsiaiškinti, ar UAB „Turtingas per sekundę“ visus privalomus veiksmus atliko per įstatyme nustatytą terminą?*
- j) *Ar yra teisinis pagrindas P. Vardaitės priešieškiniui tenkinti?*

11. Išgirdęs, jo manymu, visiškai nepagrįstus V. ir V. Pavardenių priekaištus, Pardavėjas prisiminė ir pačių V. ir V. Pavardenių įvykdytus Sutarties pažeidimo faktus: pažeisdami Sutarties 2.1.1. punkto nuostatą, sutuoktiniai mokėjimo pavedimo paskirtyje nurodė „Už Sutartimi įgyjamą Turtą“, o ir Sutarties 2.2. punkte nurodytą pinigų sumą notaras Pardavėjui pervedė per vėlai. V. ir V. Pavardeniai, išgirdę tokius Pardavėjo teiginius, nesutriko ir pareiškė, jog Sutarties 2.1.1. punkto nuostata dėl atsiskaitymo ir mokėjimo pavedimo paskirties yra teisiškai nereikšminga, nes mokėjimams, atliekamiems iki Sutarties sudarymo, taikomos ne Sutartyje, o CK 6.929–6.934 str. įtvirtintos teisės normos. Be to, notaras yra ne jų, o paties Pardavėjo pasitelktas trečiasis asmuo, todėl sutuoktiniai už notaro veiksmus neatsako. V. ir V. Pavardenių teigimu, tarp notaro ir Pardavėjo, remiantis Sutarties 2.2. punktu, susiklostė ikisutartiniai teisiniai atsiskaitymo santykiai, tad jei Pardavėjas patyrė nuostolių, reikalavimus notarui galėtų reikšti pagal deliktinės atsakomybės taisyklės. Sutuoktinių įsitikinimu, tarp jų ir Pardavėjo susiklostė savarankiški teisiniai atsiskaitymo santykiai ir pagal Sutarties 4.15. punkto nuostatą.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Įvertinkite, ar tai, kad sutuoktiniai, pervesdami Sutarties 2.1.1. punkte nurodytą sumą, mokėjimo pavedimo paskirtyje nurodė „Už Sutartimi įgyjamą Turtą“, reiškia šios Sutarties pažeidimą.*
- b) *Ar pagrįstas sutuoktinių teiginys, kad „mokėjimams, atliekamiems iki Sutarties sudarymo, taikomos ne Sutartyje, o CK 6.929–6.934 str. įtvirtintos teisės normos“? Kodėl?*
- c) *Išanalizavę visas Sutarties nuostatas, paaiškinkite, ar notaras yra Pardavėjo pasitelktas trečiasis asmuo.*

- d) *Ar tai, kad Sutarties 2.2. punkte nurodytą sumą notaras Pardavėjui pervedė per vėlai, gali būti laikoma šalių sudarytos Sutarties pažeidimu?*
- e) *Ar galima teigti, kad tarp notaro ir Pardavėjo, remiantis Sutarties 2.2. punktu, susiklostė ikisutartiniai teisiniai atsiskaitymo santykiai?*
- f) *Ar, remiantis Sutarties 4.15. punkto nuostata, tarp sutuoktinių ir Pardavėjo susiklostė savarankiški teisiniai atsiskaitymo santykiai? Kodėl?*
- g) *Ar pagrįstas V. ir V. Pavardenių teiginys, kad „jei Pardavėjas patyrė nuostolių, jis reikalavimus notarui galėtų reikšti pagal deliktinės atsakomybės taisyklės“?*

14.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D. Asmenų pasikeitimas prievolėje (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai). *Jurisprudencija*, 2002, 28 (20).
2. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
3. BARANAUSKAS, E., *et al.* Daiktinė teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
4. CIVILKA, M. Dokumentiniai akredityvai: sąvoka, rūšys, teisinio reguliavimo principai. *Teisės problemos*, 2002, 4 (38).
5. GRAJAUSKAS, M.; KARPICKIS, K. Teisinė piniginių lėšų, esančių banko sąskaitose, prigimtis. *Justitia*, 2013, 78.
6. JUODKA, R. Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006.
7. MARKOVAS, P. Atsiskaitymai negrynaisiais pinigais. *Justitia*, 2000, 3 (27).
8. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
9. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
10. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
11. ROSS, C. Principles of Banking Law. Oxford: Oxford University Press, 2008.
12. SKIBARKIENĖ, Ž. Faktoringo samprata ir jo teisinė prigimtis. *Jurisprudencija*, 2005, 70 (62).
13. SKIBARKIENĖ, Ž. Reikalavimo perleidimas ir faktoringas. *Jurisprudencija*, 2004, 55 (47).
14. ŠATAS, J. Tarptautiniai atsiskaitymai: teisiniai pagrindai ir praktika. Vilnius: Eugrimas, 2006.
15. VASARIENĖ, D. Akredityvo sutarties dalyvių teisinių santykių ypatumai. *Jurisprudencija*, 2003, 39 (31).
16. VASARIENĖ, D. Akredityvo sutarties dalyvių teisinės atsakomybės problemos. *Jurisprudencija*, 2003, 41 (33).
17. VASARIENĖ, D. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais samprata. *Jurisprudencija*, 2003, 38 (30).

18. VASARIENĖ, D. Teisiniai atsiskaitymų akredityvais ypatumai. *Jurisprudencija*, 2002, 26 (18).
19. VASARIENĖ, D. Vekselis – teisinis reguliavimas Lietuvos Respublikoje. *Teisė*, 2001, 39.
20. Vyšniauskaitė, R. Faktoringas: teisės reikalauti grąžinti skolą perleidimas. *Juristas*, 2007, 9.

Teisės aktai:

1. 1988 m. UNIDROIT Otavos konvencija dėl tarptautinio faktoringo <<http://www.unidroit.org/instruments/factoring/>>.
2. 1930 m. Ženevos konvencija dėl vieningo įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 26-766.
3. 1930 m. Ženevos konvencija dėl įstatymų kolizijų naudojant įsakomuosius ir paprastuosius vekselius sprendimo. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 22-557.
4. 1931 m. Ženevos konvencija dėl vieningo čekių įstatymo. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 26-766.
5. 1931 metų Ženevos konvencija dėl įstatymų kolizijų naudojant čekius sprendimo. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 22-558.
6. Europos Parlamento ir Tarybos 2012 m. kovo 14 d. reglamentas (ES) Nr. 260/2012, kuriuo nustatomi kredito pervedimų ir tiesioginio debeto operacijų eurais techniniai ir komerciniai reikalavimai ir iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 924/2009 [2012] L, 94.
7. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2009 m. rugsėjo 16 d. (EB) Nr. 924/2009 dėl tarptautinių mokėjimų Bendrijoje, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 2560/2001 [2009] L, 266.
8. Europos Parlamento ir Tarybos 2007 m. lapkričio 13 d. direktyva 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičianti direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinti Direktyvą 97/5/EB [2009] L, 302.
9. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
10. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 54-1832.
11. Lietuvos Respublikos euro įvedimo Lietuvos Respublikoje įstatymas. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-04875.
12. Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 163-7759.
13. Lietuvos Respublikos finansinių įstaigų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 91-3891.
14. Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 17-627.
15. Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 65-2635.
16. Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-851.
17. Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 26-578.
18. Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 127-6389.

19. Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 97-2775.
20. Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymas. Valstybės žinios, 2009, Nr. 153-6887.
21. Lietuvos Respublikos pinigų įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 27-623.
22. Lietuvos Respublikos užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymas. Valstybės žinios, 1993, Nr. 28-640.
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 13 d. nutarimas Nr. 988 „Dėl vekselių ir čekių protestavimo taisyklių ir notarų vykdomųjų įrašų atlikimo tvarkos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 1999, Nr. 78-2323.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-59/2005 (*dėl faktoringo sutarties sampratos ir jos vykdymo ypatumų*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-168/2010 (*dėl reikalavimo perleidimo sampratos; tinkamo pranešimo apie reikalavimo perleidimą; reikalavimo perleidimo ryšio su pagrindine prievole*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-618/2012 (*dėl faktoringo santykių esmės ir atlyginimo finansuotojui; CK XXXV skyriaus teisės normų taikymo faktoringo santykiams*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-379/2014 (*dėl mokėjimo, kurį skolininkas atlikto ne finansuotojui pagal faktoringo sutartį, bet savo kreditoriui (klientui pagal faktoringo sutartį) teisinio vertinimo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-29/2012 (*dėl reikalavimo teisės pagal banko indėlio sutartį perleidimo; pareigos grąžinti be teisėto pagrindo įgytą turtą*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-259/2013 (*dėl banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių teisinio kvalifikavimo ir jo reikšmės nustatant paveldimo turto sudėtį*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-618/2013 (*dėl banko indėlio sutarties sampratos; banko veiklos apribojimo (moratoriumo) įtakos disponavimui teisėmis į indėlį*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2014 (*dėl banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių; galimybės terminuotąjį indėlį įkeisti kaip finansinį užstatą, sudarant finansinio užtikrinimo susitarimą be nuosavybės teisių perdavimo*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-390/2002 (*dėl banko civilinės atsakomybės pagal banko sąskaitos sutartį sąlygų*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-31/2007 (*dėl santykių tarp elektroninės mokėjimo priemonės naudotojo ir banko; banko civilinės atsakomybės sąlygų*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-243/2014 (*dėl netinkamo banko sąskaitos sutarties vykdymo*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-97-313/2015 (*dėl banko sąskaitos sampratos ir CK 6.56 str. įtvirtintos išimties*).

13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-337-690/2015 (*dėl banko sąskaitos pripažinimo depozitine*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-245/2011 (*dėl atsiskaitymų užsienio valiuta*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-129/2013 (*dėl pinigų sampratos ir jų rūšių; pinigų, kaip civilinių teisių objektų rūšies, galimybės pripažinti bešeimininkiais*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-381/2013 (*dėl indėlio sertifikato įsigijimo sutarties pripažinimo negaliojančia ir teisės į indėlio draudimo išmoką pripažinimo*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-559/2013 (*dėl indėlio sertifikato kaip finansinės priemonės (skolos vertybinio popieriaus) kvalifikavimo jo turėtoji suteikiamos apsaugos IIIDĮ taikymo prasme; apsaugos, taikomos indėlių sertifikato (jei jis nepatenka į Indėlių garantijų direktyvos reguliavimo sritį) ir obligacijų sutarčių turėtojams (investuotojams), apimties pagal Europos Sąjungos teisę*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-677/2006 (*dėl atsiskaitymų mokėjimo pavedimais*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-574/2009 (*dėl prievolių mokėjimo pavedimu tinkamo įvykdymo ir prievolių pasibaigimo*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-443/2005 (*dėl vekselio prigimties ir atliekamų funkcijų; vekselio pripažinimo negaliojančiu*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-216/2007 (*dėl vekselio, kaip vertybinio popieriaus, teisinės prigimties ir savybių; vekselio turėtojo teisinės padėties; prieštaravimų pagal vekselį galimumo ir pobūdžio; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių, reiškiant prieštaravimus dėl prievolės pagal vekselį*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-278/2011 (*dėl Įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo 40 ir 47 str., reglamentuojančių paprastojo vekselio pateikimo apmokėti bei pranešimo dėl vekselio neapmokėjimo pateikimo tvarką, aiškinimo ir taikymo; dėl vekselio laiduotojo prievolės pasibaigus vekselio davėjui kaip juridiniam asmeniui*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-343/2013 (*dėl vekselio kaip prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės sampratos ir požymių; paskolos santykių įforminimo vekseliu vertinimo*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169/2013 (*dėl vekselio naudojimo vartojimo kredito sutartimis prisiimtų prievolių vykdymo užtikrinimui*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-52-313/2015 (*dėl vekselio, neturincio visų nustatytų rekvizitų ir pagal Įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymą neturincio vekselio galios, teisinės reikšmės*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157-219/2015 (*dėl vekselio teisinės prigimties ir paskirties; notaro vykdomojo įrašo pagal vekselį teisėtumo*).

15 TEMA.

Draudimo sutartis

15.1. Potemės

Draudimo sutarties samprata, reikšmė ir teisinio reglamentavimo šaltiniai. Draudimo santykių reguliavimas *soft law* instrumentuose. Draudimo sutarties teisinė charakteristika. Draudimo sutarties santykis su kitomis sutartimis. Draudimo formos, šakos ir grupės. Draudimo sutarties dalykas, objektas ir forma. Draudimo sutarties sudarymo tvarka ir vykdymo principai. Draudimo liudijimo (poliso) reikšmė. Draudimo sumos ir draudimo įmokos (premijos) ypatumai. Kitų draudimo sutarties sąlygų turinys. Draudimo sutarties šalys, jų pagrindinės bei šalutinės teisės ir pareigos. Draudimo tarpininkai ir kiti draudimo teisiniuose santykiuose dalyvaujantys asmenys. Subjektų pasikeitimo draudimo sutartyje atvejai. Draudiminio įvykio samprata. Draudimo išmokos definicija ir atleidimo nuo šios išmokos mokėjimo pagrindai. Draudimo sutarties nutraukimas ir kiti pabaigos pagrindai. Draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui (subrogacija). Civilinės atsakomybės draudimo ypatumai.

15.2. Teorinė medžiaga

Draudimo sutarties samprata. Draudimo sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudiminis įvykis (CK 6.987 str.).

Draudimo sutarties teisinis reguliavimas. Draudimo sutartį reguliuoja CK 6.987–6.1018 str. Šiose normose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) bei prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos ir šios temos literatūros sąrašė nurodyti specialūs teisės aktai.

Draudimo sutarties teisinė charakteristika. Draudimo sutartis yra konsensualinė (CK 6.987 str.), dvišalė (CK 6.987 str.) ir atlygintinė (CK 6.987 str., 6.1004 str.). draudimo sutartis taip pat yra priskiriama rizikos ir fiduciarinių sutarčių grupėms.

Draudimo sutarties objektas yra draudimo interesas – nuostoliai, kuriuos gali patirti draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas įvykus draudžiamajam įvykiui (CK 6.987 str., Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 str. 14 d.).

Draudimo sutarties forma. Draudimo sutartis turi būti rašytinė (CK 6.989 str. 1 d.). CK nenumato, kad šio formos reikalavimo nesilaikymas draudimo sutartį daro negaliojančią, todėl taikomos CK 1.93 str. 2 d. numatytos teisinės pasekmės: įstatymų reikalaujamos paprastos rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar

jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti. CK taip pat detalizuoja draudimo sutarties sudarymo tvarką. Remiantis CK 6.990 str. 1 d., draudimo sutartis sudaroma draudikui akceptuojant draudėjo pasiūlymą (prašymą), pateiktą draudikui, arba draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti sutartį. Draudimo rūšies taisyklėse nustatytais atvejais draudėjo prašymas turi būti rašytinis (CK 6.990 str. 1 d.). CK 6.989 str. 2 d. nustato, kad draudimo sutartį patvirtina draudimo liudijimas (polisas), kurio turiniui keliamus reikalavimus detalizuoja CK 6.991 str. 1 d.

Draudimo sutarties registracija. Teisės aktai nenumato draudimo sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Draudimo sutarties šalys. Draudimo įstatymo 2 str. 7 d. įtvirtina, kad draudėjas – tai asmuo, kuris arba kreipėsi į draudiką dėl draudimo sutarties sudarymo, arba kuriam draudikas pasiūlė sudaryti draudimo sutartį, arba kuris sudarė draudimo sutartį su draudiku. Draudėju pagal draudimo sutartį gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisnumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Tuo metu draudiku, remiantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 str. 9 d., gali būti tik toks asmuo, kuris teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę vykdyti draudimo veiklą.

15.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl draudimo taisyklių sampratos ir aiškinimo

„Draudimo taisyklės yra standartinės, bendros sąlygos, paprastai taikomos visiems draudėjams, sudarantiems atitinkamos draudimo rūšies sutartį su tuo pačiu draudiku, o draudimo polise nurodomi ne bendri, bet konkrečią sutartį individualizuojantys duomenys: sutarties šalys, naudos gavėjas, draudžiamas objektas, jį identifikuojantys duomenys, draudimo įmokos (premijos) dydis, draudimo suma, draudimo apsaugos apimtis. <...>. Draudimo sutarties šalys įprastai nesidera dėl sutarties sąlygų, nes draudimo sutartis sudaroma pagal draudiko parengtas standartinės draudimo rūšies taisykles prisijungimo būdu (CK 6.160 str. 2 dalis, 6.185 str. 1 dalis), todėl kilus abejonių dėl sutarties sąlygų jos aiškintinos draudėjo naudai. Draudimo rūšies taisyklėse, be kitų reikalavimų, turi būti aiškiai nustatyti draudžiamieji ir nedraudžiamieji. Vadovaujantis civilinių santykių subjektų lygiateisiškumo, sutarties laisvės, teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių principais, draudikas, turėdamas įstatymo suteiktą teisę parengti draudimo rūšies taisykles, privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, taisyklėse pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-450/2014.

2. Dėl draudimo vertės ypatumų

„Vienas iš turto draudimo sutarčių ypatumų yra draudimo vertės kategorija, kuri yra svarbi nustatant draudimo sumą, draudimo įmoką ir draudimo išmoką. Draudimo vertės kategorija yra susijusi su draudimo interesu. Draudimo intereso, kurį draudžia draudėjas, vertė vadinama draudimo verte. <...>. Draudimo vertės nustatymo kriterijai paprastai yra nurodomi draudimo taisyklėse <...>. Šalių susitarimu nustatyta vertė negali būti pernelyg nutolusi nuo tikrosios draudimo intereso vertės. Tuo atveju, kai draudimo taisyklėse ir (ar) sutartyje jos šalys nenurodė kriterijaus draudimo vertei nustatyti, tai draudimo vertė yra daikto rinkos kaina sutarties sudarymo metu (Draudimo įstatymo 87 straipsnis); kai nėra materialaus draudimo intereso objekto, draudimo vertė yra nuostolio, kurį gali patirti draudėjas, vertė.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-229/2014.

3. Dėl draudėjo pareigos atskleisti informaciją

„Draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti. <...>. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, turi įvertinti draudimo riziką. Nustatydamas draudimo riziką, draudikas vertina draudėjo pateiktą informaciją, nes faktai, kuriais remiantis gali būti nustatyta draudimo rizika, žinomi paprastai tik draudėjui. <...>. Draudikas pasitiki draudėjo atskleidžiamais faktais ir prisiima riziką manydamas, kad šis nenuslėpė jokių draudiminio įvykio tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui reikšmingų aplinkybių. Draudėjo pateikta informacija gali lemti tiek draudiko sprendimą, prisiimti draudimo riziką ar ne, tiek draudimo sutarties sąlygas, tarp jų ir draudimo įmokos (premis) bei draudimo išmokos dydžius.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-518/2008.

4. Dėl draudiko pareigos įvertinti draudimo riziką

„Skiriamasis draudiko veiklos požymis yra tai, kad jo veikla susijusi su tam tikra rizika, t. y. draudėjas moka draudimo įmokas, o draudikas rizikuoja, nes jis perima iš draudėjo pastarojo riziką – nuostolių atsiradimo tikimybę ir tam tikro jų dydžio galimybę. <...>. Draudimo riziką draudikas įvertina ne tik pagal draudėjo informaciją, pateiktą prašyme sudaryti draudimo sutartį, bet ir pats gali reikalauti pateikti ar rinkti, jo nuomone, trūkstantį informaciją apie draudėją. Kai pagal sudaromą draudimo sutartį naudos gavėjas yra ne draudėjas, bet trečiasis asmuo, kurio reikalavimu ir nustatytomis sąlygomis draudėjas inicijuoja draudimo sutarties sudarymą, draudikas, būdamas draudimo srities profesionalas, žinodamas, kokia informacija pageidaujama sudaryti draudimo sutarčiai būtų reikšminga, turėtų siekti ją gauti iš visų sutarties sudarymu suinteresuotų asmenų ir

pats pateikti šiems aiškia informaciją, sudarančią sąlygas pasirinkti tinkamiausią draudimo rūšį. Savo ir kitų draudimo santykių dalyvių teisėtiems lūkesčiams bei teisiniam apibrėžtumui užtikrinti draudikas turi įvertinti ne tik prašyme sudaryti draudimo sutartį esančią, bet ir kitą informaciją, kurią pateikia draudėjas, naudos gavėjas ir pats reikalauti jų papildomos informacijos.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011.

5. Dėl draudžiamąjo įvykio apibrėžimo

„Įstatyme draudžiamasis įvykis apibrėžtas kaip vienintelė būtina sąlyga įgyti teisei į draudimo išmoką, todėl ši sąlyga draudėjui ir naudos gavėjui – ne draudimo srities profesionalams – turi būti suformuluota aiškiai. Tais atvejais, kai nedraudžiamieji ir draudžiamieji įvykiai nėra apibrėžti aiškiai ir nedviprasmiškai, t. y. esant abejonių dėl esminių draudimo sutarties sąlygų, šios sąlygos turi būti aiškinamos sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai. <...>. Nustačius konkrečias įvykio aplinkybes ir konstatavus, kad jos atitinka sutartyje ar įstatyme nustatytus požymius, įvykis kvalifikuojamas kaip draudiminis. Jeigu draudiminis įvykis nurodomas apibendrinančiai, be jį individualizuojančių požymių, tokie požymiai nustatinėjami, aiškinant juos bendriausia prasme.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011.

6. Dėl draudimo įmokos dydžio ir draudžiamąjo įvykio rizikos santykio

„Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygų standartizavimas nepaneigia draudikų galimybės nustatyti skirtingas įmokas asmenims, priklausomai nuo jų skirtingu tikėtinumo laipsniu draudikui sukuriamos tikimybės vykdyti išpareigojimus trečiojo asmens naudai. Draudimo riziką draudžiant civilinę atsakomybę sudaro draudžiamąjo įvykio atsiradimo tikimybė ir jo sukeltų nuostolių tikėtinas dydis. <...>. Vien tas faktas, kad viena asmenų grupė dėl savo objektyvių savybių, tiesiogiai susijusių su draudžiamąjo įvykio rizika, draudimo apsaugą gauna mokėdama mažesnę draudimo įmoką negu kita grupė, kuriai būdinga didesnė įvykio rizika, pats savaime nesuponuoja išvados, kad pastarosios draudimo apsauga yra siaurinama, pažeidžiant teisės aktų nuostatas.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-55/2014.

7. Dėl subrogacijos draudimo teisiniuose santykiuose ir jos atribojimo nuo regreso

„Subrogaciją galima apibūdinti kaip įstatymo pagrindu pereinančią draudikui draudėjo (naudos gavėjo) reikalavimo teisę asmeniui, atsakingam už atsiradusią žalą (nuostolius), kuri draudėjui buvo atlyginta draudimo

sutarties pagrindu. Šią reikalavimo teisę, perimtą iš draudėjo, draudikas įgyvendina išmokėtos draudimo išmokos apimtimi. <...>. Subrogacija ir regresinė prievolė draudimo teisiniuose santykiuose skiriasi. Regresinė prievolė yra nauja prievolė, kuri paprastai atsiranda trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką: kai trečiasis asmuo įvykdo prievolę už skolininką, skolininko prievolė kreditoriui pasibaigia tinkamu jos įvykdymu (CK 6.123 str. 1 d.) ir atsiranda nauja, t. y. regresinė, prievolė, kuri sieja skolininką ir skolininko prievolę įvykdžiusį asmenį. Tuo tarpu subrogacijos atveju, kai draudikas išmoka pagal draudimo sutartį draudimo išmoką draudėjui dėl trečiojo asmens padarytos draudėjui žalos, žalos atlyginimo prievolė, siejanti nukentėjusį draudėją ir žalą padariusį asmenį, nepasibaigia, tik keičiasi šios prievolės šalis: draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką, įgyja draudėjo teises ir pareigas žalos atlyginimo prievolėje, t. y. toje pačioje, jau egzistuojančioje prievolėje.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-46/2009.

8. Dėl savanoriško civilinės atsakomybės draudimo sampratos ir apimtys

„Civilinės atsakomybės draudimas yra viena draudimo rūšių. Šios rūšies draudimu draudžiami asmens turtingiausi interesai, susiję su civiline atsakomybe už nukentėjusiems tretiesiems asmenims ar jų turtui padarytą žalą. Sudarydamas civilinės atsakomybės draudimo sutartį draudėjas draudžia savo ar kito asmens (pvz., transporto priemonės valdytojo, kai draudėjas ir valdytojas nėra tas pats asmuo) interesą, siekdamas perkelti žalos atsiradimo riziką draudikui draudimo sutartyje nustatytais sąlygomis. <...>. Civilinės atsakomybės draudimo sutartis priskirtina savanoriškam draudimui, kuriam kitaip, nei, pvz., privalomojo draudimo atveju, būdinga didesnė šalių laisvė nustatyti draudimo sutarties sąlygas. Šalys gali nustatyti, kad neturtinė žala neatlyginama visiškai arba atlyginama tik tam tikra jos dalis; kad neatlyginama žala, atsiradusi tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis, ir pan. Taip draudimo sutartimi šalys susitaria dėl mažesnės rizikos (draudimo rizikos) nei tikėtina žala.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio mėn. 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-300/2012.

15.4. Kontroliniai klausimai

1. Kokie kiti nacionaliniai įstatymai (be Civilinio kodekso) ir kokia apimtimi reguliuoja draudimo santykius? Koks jų ir Civilinio kodekso nuostatų santykis?
2. Kokias pagrindines taisykles įtvirtina Indėlių ir išpareigojimų investuotojams draudimo įstatymas? Ar jo nuostatos taikytinos banko indėlio sertifikato sutartims?
3. Kokiomis teisės normomis turėtų remtis Lietuvos teismai, sprenddami ginčą, kylantį iš užsienio elementą turinčių draudimo teisinių santykių?

4. Kaip draudimo santykiai yra reglamentuojami Europos draudimo sutarčių teisės principuose (PEICL)? Ar šio *soft law* dokumento nuostatomis gali būti remiamasi aiškinant draudimo santykius reglamentuojančias Civilinio kodekso normas?
5. Kokioms sutarčių klasifikacijoms priskirtina draudimo sutartis? Atsakymą pagrįskite remdamiesi konkrečiomis Civilinio kodekso normomis.
6. Kodėl draudimo sutartis yra priskiriama rizikos sutartims? Kaip suprantama ir nustatoma draudimo rizika?
7. Ar tai, kad konkrečiu atveju draudikas nevertino ar nepakankamai įvertino draudimo riziką ir dėl to draudimo sutartis buvo sudaryta nesant rizikos, yra pagrindas tokią sutartį pripažinti niekine?
8. Paaiškinkite, kodėl draudimo sutartis atitinka fiduciarinio sandorio požymius.
9. Apibūdinkite *uberrimae fidei* principo sampratą draudimo sutarties kontekste. Ar šio principo nesilaikymo pasekmė gali būti sutarties nutraukimas? Jeigu šis principas gali būti taikomas Lietuvos civilinėje teisėje, nurodykite, kokios konkrečiai Civilinio kodeksonormos jį įtvirtina.
10. Ar tai, kad Civilinio kodekso 6.996 straipsnio 1 dalis nustato, jog „draudimo sutartis, jeigu joje nenustatyta ko kita, įsigalioja nuo to momento, kai draudėjas sumoka visą ar pirmą draudimo įmoką (premiją)“, reiškia, kad draudimo sutartis yra laikoma realine, jeigu šalys nesusitarė kitaip?
11. Koks yra draudimo ir atlygintinų paslaugų teikimo sutarčių santykis? Ar draudimo santykiams gali būti taikomos atlygintinų paslaugų teikimą reglamentuojančios teisės normos?
12. Kokios yra draudimo šakos, formos ir grupės?
13. Kaip pagal draudimo apsaugos objekto bei draudimo išmokos pobūdį gali būti skirstomos draudimo sutartys?
14. Kokia yra bendrojo draudimo samprata? Kokie teisiniai santykiai susiklosto bendrojo draudimo atveju?
15. Kuo bendrasis draudimas skiriasi nuo perdraudimo? Kokia yra perdraudimo esmė ir principai?
16. Kaip suprantamas nevisiškas draudimas?
17. Ką reiškia papildomas draudimas? Kuo jis skiriasi nuo dvigubo draudimo?
18. Kokia tvarka ir kokia forma yra sudaroma draudimo sutartis? Ar draudimo sutartis gali būti sudaryta žodžiu?
19. Kokie dokumentai ir kokia eilės tvarka yra pasirašomi draudimo teisiniuose santykiuose?
20. Atskleiskite, kaip suprantamas draudimo liudijimas (polisas) ir kokia jo reikšmė draudimo santykiuose. Koks yra draudimo sutarties ir draudimo liudijimo santykis?
21. Ar draudimo liudijimas atitinka vertybinio popieriaus požymius?
22. Ar galioja draudėjo nepasirašytas draudimo polisas?
23. Kokia tvarka draudėjas turi būti supažindintas su draudimo taisyklėmis?

24. Kaip turėtų būti sprendžiama situacija, kai draudimo rūšies taisyklės prieštarauja draudimo liudijimo (poliso) sąlygoms?
25. Kokios yra esminės draudimo sutarties sąlygos? Ar jos skiriasi atskiru draudimo sutarties rūšių atvejais?
26. Kas yra draudimo suma? Koks yra draudimo sumos ir draudimo vertės santykis? Kaip draudimo suma yra susijusi su draudimo įmoka ir išmoka?
27. Ar draudimo sutartį sudarius metams, o draudimo įmoką sumokėjus už tris mėnesius ir šį terminą nurodžius draudimo polise, draudimo apsauga galioja likusiam devynių mėnesių laikotarpiui? Ar draudikas gali reikalauti sumokėti už šį likusį sutarties galiojimo laikotarpį? Ar draudėjui nesumokėjus likusios sumos, bet nenutraukus sutarties, ši sutartis galioja toliau, ar jos galiojimas baigiasi automatiškai?
28. Kokie reikalavimai taikomi nedraudžiamiesiems įvykiams draudimo sutartyse apibrėžti?
29. Ar visi civilinės teisės subjektai gali būti draudimo sutarties šalys? Ar draudimo sutarties šalims yra keliami specialūs teisingumo ir (ar) veiksnio reikalavimai?
30. Ar galima teigti, kad draudėjas yra silpnesnioji draudimo teisinių santykių šalis? Jei ne, kodėl? Jei taip, paaiškinkite, kaip tokiu atveju turėtų būti užtikrinama draudiko ir draudėjo interesų pusiausvyra.
31. Kokie subjektai gali būti laikomi trečiaisiais asmenimis draudimo teisiniuose santykiuose? Kokie yra šių asmenų teisių ir pareigų ypatumai?
32. Kokiais atvejais gali būti pakeistas draudikas?
33. Ar draudėjas gali perleisti jam iš draudimo sutarties kylančias teises ir pareigas?
34. Remdamiesi Civiliniu kodeksu, suskirstykite draudiko ir draudėjo pareigas į pagrindines ir šalutines. Ar skiriasi teisinės pasekmės, pažeidus pagrindines ir šalutines pareigas?
35. Apibūdinkite draudimo sutarties šalių pareigas: a) iki sutarties sudarymo; b) galiojant sutarčiai; c) įvykus draudiminiam įvykiui.
36. Koks yra draudimo sutarties šalių pareigos atskleisti informaciją turinys ir kokių teisinių pasekmių kyla ją pažeidus?
37. Kas sudaro draudėjo pareigos pranešti apie draudžiamąjį įvykį turinį?
38. Kokiais atvejais draudikas yra atleidžiamas nuo pareigos mokėti draudimo išmoką?
39. Ar tai, kad dar nėra atlikti sugadinto apdrausto daikto atkūrimo (remonto) darbai, yra pagrindas išmokėtinos draudimo išmokos dydį mažinti PVM suma?
40. Ar automobilio registracijos dokumentų palikimas automobilyje kaip draudimo taisyklių pažeidimas yra pagrindas draudikui atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba sumažinti jos dydį?
41. Kai tarp šalių kyla ginčas teisme dėl draudžiamąjo įvykio metu padarytos žalos ir draudimo išmokos dydžio: a) ar tai yra pagrindas draudikui atsisakyti apskaiciuoti ir išmokėti draudimo išmoką?; b) ar tai atleidžia draudiką nuo pareigos mokėti draudimo sutartyje nustatytas netesybas?

42. Kokiomis teisių gynimo priemonėmis gali naudotis draudėjas, draudikui nepagrįstai atsisakius išmokėti draudimo išmoką?
43. Kokie yra draudimo sutarties pabaigos pagrindai? Iki kurio momento galioja draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką?
44. Kokiais atvejais draudikas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį?
45. Kokios yra draudiko atsiskaitymo su draudėju sąlygos nutraukus draudimo sutartį?
46. Kokiais bendraisiais ir specialiaisiais pagrindais gali būti pripažinta negaliojančia draudimo sutartis?
47. Koks ieškinio senaties terminas yra taikomas iš draudimo teisinių santykių atsirandantiems reikalavimams? Nuo kurio momento jis pradedamas skaičiuoti?
48. Kaip draudimo teisiniuose santykiuose yra suprantama subrogacija? Kokios yra subrogacijos teisės įgyvendinimo taisyklės?
49. Koks yra subrogacijos ir regreso draudimo teisiniuose santykiuose santykis?
50. Kokios ieškinio senaties termino skaičiavimo taisyklės yra taikomos subrogacijos atveju?
51. Ar sutampa ieškinio senaties termino pradžios momentas subrogaciniam reikalavimui pareikšti su draudiko subrogacijos teisės atsiradimo momentu?
52. Kokie yra subrogacijos ypatumai, susiklosčius socialinio draudimo teisiniams santykiams?
53. Ar atvejis, kai socialinio draudimo įstaiga nukentėjusiam asmeniui išmoka draudimo išmokas, laikytinas regresu arba subrogacija? Kokios praktinės reikšmės turi tinkamas šių teisinių santykių kvalifikavimas?
54. Ar teisiniai santykiai, susiklostantys socialinio draudimo įstaigai pareiškus reikalavimą žalos padariusio asmens draudikui, kyla delikto pagrindu, ar iš draudimo sutarties?
55. Kokia tvarka yra atlyginami nuostoliai, kai skolininkas yra apdraudęs savo civilinę atsakomybę? Ar nukentėjusysis turi teisę pasirinkti, kam – žalą padariusiam asmeniui ar jo draudikui – reikšti reikalavimą?
56. Kokiais atvejais civilinės atsakomybės teisiniuose santykiuose draudikas gali nukreipti reikalavimą į draudėją ar naudos gavėją?
57. Koks yra civilinės atsakomybės draudimo ir laidavimo draudimo sutarčių santykis?
58. Kaip paskirstomos įrodinėjimo pareigos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo santykiuose?
59. Ar kyla transporto priemonės savininko atsakomybė už neapdrausta transporto priemone padarytą žalą, jeigu jis perdavė transporto priemonę kitam asmeniui valdyti (pavyzdžiui, nuomos ar panaudos sutarties pagrindu)? Ar tokiu atveju transporto priemonės savininkas privalo sudaryti draudimo sutartį?
60. Kokie yra pagrindiniai profesinės civilinės atsakomybės draudimo principai?

15.5. Užduotys

1. 2015 m. gegužės 1 d. ryte J. Vardaitis per draudimo tarpininkės – UAB „Puikus draudimas“ – valdomą elektroninį puslapį sudarė vairuotojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, kuria draudikas J. Vardaičiui įsipareigojo išmokėti draudimo išmoką jo civilinės atsakomybės ir turtui sukeltų nuostolių atveju, o J. Vardaitis draudimo tarpininkui iš karto sumokėjo visą draudimo sutarties kainą (draudimo įmoką). Tos pačios dienos, t. y. 2015 m. gegužės 1 d., vakarą J. Vardaitis pateko į autoįvykį ir padarė 10 000 Eur žalos, todėl jau kitą dieną UAB „Puikus draudimas“ pateikė prašymą jam išmokėti draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką. UAB „Puikus draudimas“ tai padaryti atsisakė, nes įmoka, pervesta nedarbo dieną, bendrovę pasiekė tik prieš keletą minučių, o duomenys apie J. Vardaičio pateiktą ofertą AB „Garantas“ dar nėra perduoti. Dėl tos pačios priežasties, t. y. motyvuodamas tuo, jog draudimo tarpininkė nepervedė įmokos ir dėl to draudimo sutartis neįsigaliojo (t.y. net nebuvo sudaryta), sutartyje nurodytas draudikas AB „Garantas“ atsisakė išmokėti draudimo išmoką. 2015 m. liepos 3 d. J. Vardaitis iš UAB „Eja“ gavo pretenziją dėl jos klientui sukeltos žalos atlyginimo. Po keleto dienų UAB „Puikus draudimas“ iškelta bankroto byla.
 - a) *Įvardykite, apie kokį (-ius) draudimo objektą (-us) kalbama šioje situacijoje.*
 - b) *Kokiu būdu paprastai sudaromos draudimo sutartys?*
 - c) *Ar J. Vardaičio atliktus veiksmus galima vertinti kaip AB „Garantas“ pateiktą ofertą? Kodėl?*
 - d) *Ar sutartis gali būti laikoma sudaryta, jei J. Vardaičio įmoka nepasiekė nė vienos bendrovės banko sąskaitos? Nurodykite, nuo kurio momento draudimo sutartis gali būti laikoma sudaryta.*
 - e) *Paaiškinkite, ar draudimo sutarties sudarymo ir įsigaliojimo momentai yra tapatūs ir ar šioje situacijoje sutartis: a) buvo sudaryta; b) įsigaliojo.*
 - f) *Ar J. Vardaitis pagrįstai prašymą išmokėti draudimo išmoką pateikė UAB „Puikus draudimas“?*
 - g) *Ar J. Vardaičio prašymas galėtų būti tenkintas, jei AB „Garantas“ būtų gavusi jai skirtąją draudimo įmoką?*
 - h) *Paaiškinkite, kokiomis teisės normomis ir faktiniu pagrindu galėjo būti pagrįsta 2015 m. liepos 3 d. J. Vardaičio iš UAB „Eja“ gauta pretenzija dėl jos klientui sukeltos žalos atlyginimo.*
 - i) *Kiek teisiškai reikšmingas faktas, kad UAB „Puikus draudimas“ iškelta bankroto byla?*
 - j) *Kas ir kam turėtų atlyginti sukeltus nuostolius?*

2. J. Vardenis, iš senelių paveldėjęs gūdžiame Rokiškio rajono kaime esantį gyvenamąjį namą, jį apdraudė AB „Drauduva“. Šalys susitarė, kad draudimo apsauga įsigalioja nuo įmokos sumokėjimo momento, tačiau J. Vardenio banko sąskaitą už paveldėtas skolą areštavus antstoliui, ši įmoka nebuvo sumokėta. Netrukus VŠĮ „Laisvalaikis“ darbuotojo K. Pavardėno vairuojamas automobilis atsitrenkė į J. Vardenio paveldėtą gyvenamąjį namą. Dėl gaisro automobiliui užsidegus, sudegė visas J. Vardenio turtas, todėl jis kreipėsi į UAB „Draudimo agentas“, kurioje buvo apdrausta VŠĮ „Laisvalaikis“ civilinė atsakomybė. UAB „Draudimo agentas“ išmokos mokėti nesutiko, nes K. Pavardėnas žalos sukėlė atlikdamas darbo funkcijas ir vairuodamas automobilį neblaivus, o už tokius veiksmus pagal CK 6.264 str. yra atsakingas jo darbdavys. UAB „Draudimo agentas“ taip pat paaiškino, kad buvo apdrausta tik bendrovės, o ne jos darbuotojų civilinė atsakomybė. Be to, nurodė, kad UAB „Draudimo agentas“ net nėra sutarties šalis, o pagal bendrąją taisyklę J. Vardenis turėtų kreiptis į savo draudikę AB „Drauduva“. J. Vardeniui kreipusis į AB „Drauduva“, ši paaiškino, kad draudimo sutartis nebuvo įsigaliojusi, todėl jų sutartiniai santykiai nesieja ir J. Vardenio reikalavimas yra nepagrįstas. Tuomet J. Vardenis kreipėsi į VŠĮ „Laisvalaikis“, kuri informavo, kad remiantis Lietuvos Respublikos transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu, žalą turi atlyginti jos darbuotojas, nes ji jam tokio nurodymo nedavė ir negali už tai atsakyti. Be to, paaiškino, kad J. Vardenis prarado seną sukiužusį pastatą, o nuostolių atlyginimo reikalauja pagal sąmatą, į kurią įtrauktos naujų medžiagų kainos, tad jau vien dėl to reikalavimas yra neteisėtas ir nesąžiningas. Netrukus AB „Drauduva“ J. Vardeniui atsiuntė priminimą, raginantį susimokėti draudimo įmoką.
- Kokios yra esminės draudimo sutarties sąlygos?*
 - Paaiškinkite, ar tarp J. Vardenio ir AB „Drauduva“ buvo sudaryta draudimo sutartis. Ar galima teigti, kad šių subjektų jokie sutartiniai santykiai nesieja?*
 - Ar atsakymas į ankstesnįjį klausimą būtų kitoks, jei J. Vardenis būtų sumokėjęs sutartą įmoką?*
 - Į kieno – savo ar trečiojo asmens – draudiką pirmiausia turėjo kreiptis J. Vardenis? Kodėl?*
 - Ar galima teigti, kad buvo apdrausta tik VŠĮ „Laisvalaikis“, o ne jos darbuotojų civilinė atsakomybė? Kodėl?*
 - Koks yra UAB „Draudimo agentas“ teisinis statusas? Ar galima teigti, kad ši bendrovė nėra sutarties šalis?*
 - Ar pagrįstas teiginys, kad už neblaivaus K. Pavardėno veiksmus pagal CK 6.264 str. yra atsakingas jo darbdavys?*
 - Teisiškai įvertinkite VŠĮ „Laisvalaikis“ teiginį, kad „remiantis Lietuvos Respublikos transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu, žalą turi atlyginti bendrovės darbuotojas, nes ji jam tokio nurodymo nedavė ir negali už tai atsakyti“?*

- i) *Ar atsakymas į ankstesnįjį klausimą būtų kitoks, jei K. Pavardėnas būtų buvęs blaivus?*
- j) *Ar J. Vardenis turi teisę reikalauti atlyginti už seno namo praradimą patirtus nuostolius, pateikdamas sąmatą, į kurią įtrauktos naujų medžiagų kainos?*
- k) *Ar pagrįstas AB „Drauduva“ raginimas J. Vardeniui susimokėti draudimo įmoką?*

3. 2014 m. gegužės 2 d. Ž. Vardaitis ir UAB „Garantas“ sudarė ūkinio pastato, tvarto ir jame esančių gyvulių draudimo sutartį. Kaip sutarties patvirtinimą, UAB „Garantas“ Ž. Vardaičiui išdavė draudimo polisą, draudimo taikymo sąlygų atmintinę ir draudimo taisyklių egzempliorių. 2014 m. lapkričio 20 d. Ž. Vardaičio kiaules užklupo maro grėsmė, todėl jis kreipėsi į draudiką, prašydamas išmokėti draudimo išmoką už nuvertėjusias kiaules bei dėl betikslinio tvarto eksploatavimo patiriamus nuostolius. UAB „Garantas“ paaiškino, kad kiaulės dar nepaskerstos, todėl Ž. Vardaitis jokios žalos nepatyrė. Be to, nurodė, kad valstybinę draudimo priežiūrą vykdanči komisija kiaulių maro atvejį rekomenduoja pripažinti *force majeure*, o tai bendrovei suteikia teisę kiekvienu konkrečiu atveju spręsti apie prašomos priteisti išmokos pagrįstumą (t. y. buvo sudaryta sutartis, kurios rizika paskirstoma abiem šalims). Dėl stipraus lietaus per ūkinio pastato konstrukcijas vandeniui patekus į elektros tinklus, kilo trumpas jungimas ir gaisras, kurio metu dalis kiaulių žuvo. Ž. Vardaičiui pareiškus reikalavimą išmokėti išmoką už kiaulių praradimą, UAB „Garantas“ paaiškino, kad kiaules vis tiek būtų reikėję pjauti, todėl tai nelaikytina Ž. Vardaičio nuostoliais. Be to, UAB „Garantas“ nurodė, kad pagal elektroninėje svetainėje pateiktas draudimo taisykles kritulių patekimas į statinį dėl netinkamo statinio naudojimo ar nepakankamos jo priežiūros nelaikomas draudžiamuoju įvykiu. Ž. Vardeniui į centrinę draudiko būstinę nuvykus konsultacijos, paaiškėjo, kad nei bendrovėje, nei pas Ž. Vardenį nėra draudimo sutarties, o draudimo polise, draudimo taikymo sąlygų atmintinėje bei draudimo taisyklių egzemplioriuje nėra šalių parašų, todėl bendrovės vadovui kilo pagrįstų abejonių, ar draudimo sutartis buvo sudaryta. Šalims besiaiškinant susiklosčiusią padėtį, UAB „Garantas“ vadovas Ž. Vardaitį informavo, kad bet kuriuo atveju, net ir išmokėjus dalį draudimo sumos, ši suma iš Ž. Vardaičio pagal CK 6.1015 str. būtų išreikalauta, nes paaiškėjo, kad Ž. Vardaitis tvarte nebuvo įgyvendinęs Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos rekomenduotų prevencinių priemonių. Be to, neaišku, ką kiaulės veikė degančiame ūkiniame pastate.

- a) *Paaiškinkite, kodėl draudimo sutartis gali būti laikoma rizikos sutartimi.*
- b) *Kokie dar, be įvardyto a) punkte, požymiai būdingi draudimo sutartims?*
- c) *Ar šioje situacijoje buvo sudaryta draudimo sutartis? Kodėl?*
- d) *Nepriklausomai nuo atsakymo į c) klausimą, paaiškinkite, ar draudikas privalėjo išmokėti draudimo išmoką už: (i) kiaules, kurioms kilo kiaulių maro grėsmė; (ii) gaisre žuvusias kiaules.*

- e) *Ar pagrįstas UAB „Garantas“ atsisakymas išmokėti draudimo išmoką dėl ūkinio pastato sudegimo?*
- f) *Įvertinkite, kokių teisinių pasekmių kiltų, jei draudimo išmoka vis dėlto būtų išmokėta, tačiau paaiškėtų, kad Ž. Vardaitis toarte nebuvo įgyvendinęs Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos rekomenduotų prevencinių priemonių.*
- g) *Kokiu būdu galėtų būti apskaičiuoti dėl ūkiniame pastate kilusio gaisro patirti nuostoliai?*
4. AB „Draudė“ ir UAB „E+“ sudarė sausumos transporto priemonių draudimo sutartį, kuria draudimo bendrovė kasko draudimu apdraudė visas UAB „E+“ transporto priemones. Draudimo sutarties galiojimo metu UAB „E+“ vairuotojui nuo transporto priemonės grindų bandant paimti paspausti stabdžių pedalą trukdantį daiktą, automobilis pateko į eismo įvykį ir tretiesiems asmenims sukėlė žalos. UAB „E+“ į draudimo bendrovę kreipusis dėl išmokos išmokėjimo, ši tai padaryti atsisakė paaiškindama, jog pagal draudimo sutarties taisykles nedraudžiamuoju įvykiu, už kurį draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokų, laikomi įvykiai, kurie atsiranda dėl tiesiogiai su vairavimu nesusijusių draudėjo ar transporto priemonės teisėto valdytojo (vairuotojo) veiksmų ar dėl kitų nuo jo priklausančių priežasčių, neleidusių jam saugiai vairuoti transporto priemonės. UAB „E+“ kreipėsi į teismą ir ši AB „Draudė“ atsakymą prašė pripažinti negaliojančiu, nes bendrovės vairuotojas kaip tik siekė pašalinti tinkamam vairavimui grėsmę keliančias kliūtis (t. y. tinkamai vykdė sutartį). Iškiniau taip pat ginčyti AB „Draudė“ sprendimai, kuriais ši bendrovė atsisakė išmokėti UAB „E+“ po sutarties sudarymo įsigytais transporto priemonėms sukeltą žalą, įskaitant ir naujausią įmonės pirkinį – keleivinį traukinį. Netrukus AB „Draudė“ iš G. Vardenio gavo prašymą jam atlyginti UAB „E+“ vairuotojo sukulto eismo įvykio metu patirtus nuostolius.
- a) *Paaiškinkite, kokie yra kasko draudimo sutarties ypatumai. Kas gali būti kasko draudimo objektu?*
- b) *Ar šalių sudaryta sausumos transporto priemonių draudimo sutartis galėjo apimti ir po sutarties sudarymo įsigytų transporto priemonių draudimą?*
- c) *Kaip manote, ar keleivinis traukinys patenka į šalių sudarytos sutarties draudimo objektą?*
- d) *Kur ir kaip nustatomi draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai?*
- e) *Kokiomis taisyklėmis derėtų vadovautis vertinant, ar įvykis pripažintinas draudžiamuoju, ar ne?*
- f) *Ar, nustatant draudžiamąjį įvykio faktą, teisinės reikšmės gali turėti UAB „E+“ teiginys, kad vairuotojas tinkamai vykdė sutartį?*
- g) *Ar pagrįstas UAB „E+“ prašymas AB „Draudė“ atsakymą pripažinti negaliojančiu?*
- h) *Paaiškinkite, ar AB „Draudė“ turėtų tenkinti G. Vardenio prašymą jam atlyginti UAB „E+“ vairuotojo sukulto eismo įvykio metu patirtus nuostolius.*

5. 2012 m. birželio 1 d. I. Vardaitės pasamdyti meistrai, atlikdami užsakovai priklausančio buto remonto darbus, sukėlė trumpą sujungimą, dėl kurio visame name dingio elektra ir sutriko pirmame aukšte įrengto odontologijos kabineto darbas. Odontologo klientė G. Vardienė iš UAB „Draudimas“ pareikalavo atlyginti jos patirtus 200 Eur nuostolius, tačiau bendrovė atsisakė, nurodydama, kad ji apdraudė ne trečiųjų asmenų nuostolius, o tik odontologo civilinę atsakomybę, kuri šiuo atveju nekilo. Tuomet G. Vardienė I. Vardaitei pateikė pretenziją dėl netinkamo ir nekokybiško I. Vardaitės pasamdytų meistrų darbo, tačiau ši tai padaryti atsisakė, nes G. Vardienė yra jos buto bendraturtė, todėl nuostolių negali reikalauti pati iš savęs. Netrukus abi moterys sužinojo, kad AB „Draudimukas“ 2015 m. gruodžio 23 d. kreipėsi į teismą, iš jų reikalaujama priteisti klientams (kaimynams) 2013 m. liepos 15 d. ir 2013 m. gruodžio 13 d. išmokėto žalos atlyginimo dydžio nuostolius. Nėgana to, UAB „Rizika“, kurioje I. Vardaitė buvo apdraudusi savo butą, iš jos taip pat pareikalavo nuostolių atlyginimo, nes I. Vardaitė, savo bute neįrengusi tinkamos elektros instaliacijos, nusikalstamu lengvabūdiškumu UAB „Rizika“ sukėlė didžiulių nuostolių. Atsakovės pagal pirmąjį ieškinį iškeltoje civilinėje byloje teismo prašė taikyti ieškinio senatį ir ieškinį atmesti, o antrojoje byloje – pateikė priešieškinį.
- Paaiškinkite, ar UAB „Draudimas“ G. Vardienei pagrįstai atsisakė atlyginti 200 Eur nuostolius.*
 - Ar pagrįstas I. Vardaitės teiginys, kad G. Vardienė yra jos buto bendraturtė, todėl nuostolių negali reikalauti pati iš savęs?*
 - Įvertinkite, ar pagrįstas AB „Draudimukas“ reikalavimas iš I. Vardaitės ir G. Vardienės priteisti klientams išmokėto žalos atlyginimo dydžio nuostolius.*
 - Paaiškinkite, kokios rūšies draudimo sutartis galėjo būti sudaryta tarp I. Vardaitės ir UAB „Rizika“.*
 - Kaip manote, kuo remdamasi UAB „Rizika“, kurioje I. Vardaitė buvo apdraudusi savo butą, iš jos pareikalavo nuostolių atlyginimo? Ar šis reikalavimas pagrįstas?*
 - Kaip šio ginčo atveju turėtų būti skaičiuojamas ieškinio senaties terminas? Ar pagrįstas atsakovių prašymas byloje taikyti šį institutą?*
 - Aptarkite, kokio turinio priešieškinį atsakovės I. Vardaitė ir G. Vardienė galėjo pareikšti antrojoje byloje.*
6. J. Vardenis el. paštu kreipėsi į AB „Kitoks draudimas“ ir nurodė pažeidaujantis sudaryti sutartį, kurios pagrindu vieniems metams būtų apdraustas jo automobilis. J. Vardenis laiške taip pat nurodė, kad AB „Kitoks draudimas“ parengtoje sutartyje privalo būti nurodyta, jog J. Vardenio automobilį gali vairuoti bet kuris, ne mažesni kaip trejų metų vairavimo stažą turintis asmuo. Netrukus J. Vardenis ir bendrovė sudarė lengvojo automobilio BMW draudimo sutartį, pagal kurią automobilis buvo apdraustas nuo visų galimų rizikų, o pats automobilis

įvertintas 20 000 Eur suma. Baigiantis sutarties terminui, automobilis neiškiomis aplinkybėmis dingio, tačiau policija nustatė, kad šio įvykio dieną transporto priemonė buvo nepilnamečio J. Vardenio sūnaus žinioje. AB „Kitoks draudimas“ draudimo išmoką mokėti atsisakė, nes: (i) automobilį vairavo asmuo, neturintis trejų metų vairavimo patirties, o pats J. Vardenis nurodė, kad jam tai yra esminė sutarties sudarymo sąlyga; (ii) automobilis galimai yra paties J. Vardenio šeimos narių žinioje, todėl negalima teigti, kad jam kilo kokia nors rizika; (iii) pagal bendrovės taisykles, „visos galimos rizikos“ suprantamos kaip trečiųjų asmenų atlikti neteisėti veiksmai ar gamtos stichijos, o tokių sąlygų draudimo byloje nenustatyta. Vėliau draudimo įmonė sutiko derėtis dėl taikos sutarties sąlygų, tačiau motyvuodama tuo, jog per sutarties galiojimo metus automobilis nuvertėjo, nurodė, kad bet kuriuo atveju jos veiklos dokumentai jai leistų išmokėti ne daugiau kaip 70 proc. sutartyje nurodytos automobilio vertės. Po keleto dienų į AB „Kitoks draudimas“ kreipėsi F. Pavardėnas ir pateikė jo bei J. Vardenio užpildytą eismo įvykio deklaraciją, kurios pagrindu prašė jam išmokėti nuostolių atlyginimą. Draudimo bendrovei tai padaryti atsisakius, J. Vardenis kreipėsi į teismą. Nagrinėjant bylą paaiškėjo, kad sąlyga apie vairuotojui privalomą trejų metų vairavimo patirties stažą į sutartį nebuvo įtraukta.

- a) *Kokia forma yra sudaromos draudimo sutartys?*
 - b) *Paaiškinkite, kokios rūšies sutartį sudarė J. Vardenis ir AB „Kitoks draudimas“.*
 - c) *Įvertinkite visų trijų AB „Kitoks draudimas“ argumentų, kuriais atsisakyta išmokėti draudimo išmoką dėl automobilio dingimo, pagrįstumą.*
 - d) *Aptarkite, ar pagrįstas AB „Kitoks draudimas“ teiginys, kad dėl automobilio nuvertėjimo bendrovė bet kuriuo atveju negalėtų išmokėti didesnės nei 70 proc. sutartyje nurodytos automobilio vertės.*
 - e) *Ar F. Pavardėnas, siekdamas gauti draudimo išmoką, turėjo kreiptis į savo, ar į J. Vardenio pasirinktą draudiką? Kodėl?*
 - f) *Ar AB „Kitoks draudimas“ pagrįstai atsisakė F. Pavardėnui išmokėti nuostolių atlyginimą? Kodėl?*
 - g) *Kiek teisiškai reikšminga galėtų būti tai, kad sąlyga apie vairuotojui privalomą trejų metų vairavimo patirties stažą į sutartį nebuvo įtraukta?*
7. UAB „Versliukas“ UAB „Sauguva“ pateikė prašymą apdrausti jos gamyklą – sandėlį ir gamybos įrenginius, naudojamus ypatingo saugumo reikalaujantiems karinės pramonės objektams gaminti. Siekdama užtikrinti strateginės reikšmės objekto – gamybos pastato – saugumą, UAB „Versliukas“ pasamdė privačią saugos kompaniją – MB „Mažasis sargas“, kurios darbuotojai privalėjo ne rečiau kaip tris keturis kartus naktį ir bent du kartus dieną apžiūrėti UAB „Versliukas“ patalpas ir įvertinti grėsmę bendrovės turtui. Praėjus porai metų paaiškėjo,

kad sugadinus gamyklos durų signalizaciją buvo išlaužtos pastato durys, išdaužti keli langai, sulaužytas svarbiausias bendrovės gamybos įrenginys ir pavogtas eksperimentinis karinio lėktuvo variklis. UAB „Versliukas“ nedelsdama kreipėsi į UAB „Sauguva“, kuri ištyrusi įvykį išmokėjo dalį (30 000 Eur) draudimo išmokos, tačiau likusią dalį išmokėti atsisakė, nes draudimo polise nebuvo numatyta, kad įrenginiai bus naudojami ypatingomis sąlygomis. Šios sumos nuostoliams padengti nepakakus, UAB „Versliukas“ prašymą atlyginti kitą nuostolių dalį pateikė AB „Draudimas“, kurioje buvo drausta MB „Mažasis sargas“ civilinė atsakomybė, tačiau AB „Draudimas“ nuostolius atlyginti atsisakė, nes pagal jos ir MB „Mažasis sargas“ draudimo sutartį UAB „Versliukas“ į bendrovę privalėjo kreiptis per vienus metus, o tai nebuvo padaryta. Praėjus trimis mėnesiams, UAB „Sauguva“ iš UAB „Versliukas“ pareikalavo grąžinti 15 proc. išmokėtos sumos, nes pakartotinai patikrinus patalpas paaiškėjo, kad gamykla yra 15 proc. didesnė, nei sutarties sudarymo metu. Galiausiai UAB „Versliukas“ nuostolių atlyginimo paprašė iš MB „Mažasis sargas“, tačiau ši paaiškino, kad jos atsakomybė galėtų kilti tik tuo atveju, jei draudikas šį įvykį pripažintų draudžiamuoju, ir tik jei UAB „Versliukas“ įrodytų, kokią pinigų sumą išleido remontui. Kol remontas nebuvo atliktas, apie tariamai ateityje kilsiančios žalos atlyginimą negali būti net kalbos.

- a) *Paaiškinkite, ar UAB „Sauguva“ pagrįstai išmokėjo tik dalį (30 000 Eur) draudimo išmokos. Kodėl?*
- b) *Ar AB „Draudimas“ civilinė atsakomybė UAB „Versliukas“ laikytina sutartine, ar deliktine? Kodėl?*
- c) *Ar UAB „Versliukas“ privalėjo būti susipažinusi ir vadovautis AB „Draudimas“ ir MB „Mažasis sargas“ sudarytos sutarties nuostatomis?*
- d) *Ar AB „Draudimas“ turėjo teisę sąlygoje nurodytu pagrindu atsisakyti išmokėti draudimo išmoką?*
- e) *Ar visos ginčo santykių šalys laikėsi sutarčių vykdymo principų? Kodėl?*
- f) *Ar pagrįstai UAB „Sauguva“ iš UAB „Versliukas“ pareikalavo grąžinti 15 proc. išmokėtos sumos dėl to, kad gamykla yra 15 proc. didesnė, nei sutarties sudarymo metu?*
- g) *Kokiomis teisės normomis ir kokių konkrečių teisės institutų pagrįstas UAB „Sauguva“ pateiktas prašymas grąžinti dalį išmokos?*
- h) *Ar galima teigti, kad MB „Mažasis sargas“ atsakomybė galėtų kilti tik tuo atveju, jei draudikas šį įvykį pripažintų draudžiamuoju?*
- i) *Ar pagrįstas MB „Mažasis sargas“ argumentas, kad ji išlaidas UAB „Versliukas“ galėtų atlyginti tik tuo atveju, jei bendrovė įrodytų, kokią pinigų sumą išleido remontui, o „kol remontas nebuvo atliktas, apie tariamai ateityje kilsiančios žalos atlyginimą negali būti net kalbos“?*
- j) *Ar kurie nors iš situacijoje įvardytų subjektų galėtų būti laikomi atsakingais solidariai? Kodėl?*

8. UAB „Ritinėlis“, nutarusi statyti daugiabutį, su UAB „Rangovežis“ sudarė sutartį, pagal kurią UAB „Rangovežis“ įsipareigojo tokį pastatą pastatyti, jame suformuoti atskirus nekilnojamojo turto vienetus ir parengti preliminariųjų sutarčių, kurios galėtų būti sudarytos UAB „Ritinėlis“ vardu, projektus. UAB „Ritinėlis“ pareikalavus, UAB „Rangovežis“ ir AB „Saugi statyba“ sudarė sutartį, kuria pastaroji bendrovė įsipareigojo išmokėti 1 000 000 Eur, jei paaiškėtų, kad UAB „Rangovežis“ pažeidžia jos ir UAB „Ritinėlis“ sudarytos sutarties nuostatas. UAB „Ritinėlis“ taip pat kreipėsi į UAB „Partneriai“ ir apsidraudė nuo įvairios statybų metu bendrovei galinčios kilti rizikos. Įpusėjęs statybas UAB „Rangovežis“ informavo, kad bankrutavo jos generalinis rangovas, todėl ji kreipėsi į AB „Saugi statyba“, kuri išmokėjo 100 000 Eur tam, kad UAB „Rangovežis“ turėtų lėšų pasisamdyti naują subrangovą ir nepažeistų su UAB „Ritinėlis“ sudarytos sutarties. Tai sužinojusi, UAB „Ritinėlis“ tuoj pat kreipėsi į UAB „Partneriai“ ir paprašė jai išmokėti 100 000 Eur sumą, kuria ateityje gali sumažėti jai išmokėtinos draudimo išmokos suma. Dar po keleto mėnesių UAB „Rangovežis“ bankrutavo, o AB „Saugi statyba“ akcininkai kreipėsi į teismą, prašydami šios bendrovės su UAB „Rangovežis“ sudarytą laidavimo draudimo sutartį pripažinti negaliojančia pagal CK 1.80 str., nes UAB „Rangovežis“ jau sutarties sudarymo metu buvo nemoki. Esant akivaizdžiam draudžiamąjį įvykio faktui, sudaryta sutartis prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms. UAB „Ritinėlis“ teismui paaiškino, kad AB „Saugi statyba“ neturėjo teisės UAB „Rangovežis“ išmokėti nė vieno euro, nors sutartis ir buvo sudaryta tarp šių asmenų, todėl paprašė bendrovei grąžinti 100 000 Eur.
- Įvardykite UAB „Rangovežis“ ir AB „Saugi statyba“ sudarytos sutarties dalyką. Įvertinkite, ar galima teigti, kad tarp šių bendrovių buvo sudaryta laidavimo draudimo sutartis.*
 - Paaiškinkite, ar galima teigti, kad pagal a) klausime įvardytą sutartį „AB „Saugi statyba“ neturėjo teisės UAB „Rangovežis“ išmokėti nė vieno euro“. Kodėl?*
 - Ar galima teigti, kad „esant akivaizdžiam draudžiamąjį įvykio faktui, sudaryta sutartis prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms (CK 1.80 str.)“ ir dėl to yra negaliojanti?*
 - Kokios rūšies draudimo sutartis buvo sudaryta tarp UAB „Ritinėlis“ ir UAB „Partneriai“?*
 - Ar UAB „Ritinėlis“ turėjo teisinį pagrindą kreiptis į UAB „Partneriai“ ir prašyti jai išmokėti 100 000 Eur sumą, kuria ateityje gali sumažėti jai išmokėtinos draudimo išmokos suma?*
 - Kokia tvarka UAB „Ritinėlis“ galėtų AB „Saugi statyba“ prašyti jai atlyginti nuostolius?*
 - Kokie veiksmai UAB „Ritinėlis“ padėtų geriausiai apginti savo interesus?*

9. 2001 m. B. Vardėnas, AB „Geležūnas“ priklausančio traukinio mašinistas, pamatęs per traukinio bėgius einančią G. Vardaitę, nespėjo suvaldyti keleivinės transporto priemonės, todėl mergina buvo stipriai sužalota: jai sutrenktos smegenys, plyšo diafragma, skilo kairės kojos ir dešinės rankos kaulai, ne vieną savaitę buvo ištikusi koma. Be to, buvo sudaužytas B. Vardėno vairuojamas traukinys. 2005 m. gruodžio 2 d. Palangos miesto apylinkės teismas B. Vardėną pripažino kaltu ir nuteisė trejiems metams, bausmės vykdymą atidedant vieniems metams; taip pat priteisė 2 528,58 Eur turtinės ir 15 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo. Kadangi AB „Geležūnas“ bendrovės darbuotojų civilinė atsakomybė vienam draudžiamajam įvykiui AB „Draudimas“ buvo apdrausta maksimalia 20 000,00 Eur dydžio suma, nurodyto dydžio suma G. Vardaitėi buvo išmokėta. Tais pačiais metais AB „Draudimas“ kreipėsi į teismą ir iš B. Vardėno prašė priteisti G. Vardaitėi išmokėtą 20 000 Eur išmoką. Atsižvelgiant į tai, kad B. Vardėnas po šio įvykio susirgo vidutinio sunkumo depresija ir ilgą laiką turėjo nedarbingumą, SODRA jam išmokėjo 12 000 Eur nedarbingumo išmoką. 2016 m. kovo 2 d. SODRA kreipėsi į teismą ir iš B. Vardėno prašė priteisti 10 800 Eur G. Vardaitėi per trejus metus išmokėtų išmokų. Gavusi B. Vardėno atsiliepiamą, SODRA G. Vardaitėi pateikė ieškinį, kuriuo iš merginos prašė priteisti B. Vardėnui išmokėtą 12 000 Eur nedarbingumo išmoką. G. Vardaitė nurodė, kad pagal pateiktą ieškinį turėtų būti atsakinga ne ji, o AB „Geležūnas“, kuri savo darbuotojui nesuteikė gerus stabdžius turinčio traukinio. Kiek vėliau AB „Geležūnas“ G. Vardaitėi pateikė reikalavimą atlyginti dėl traukinio sužalojimo kilusius nuostolius.
- Kokia (-os) draudimo sutartis (-ys) ir tarp kurių subjektų buvo sudaryta (-os) šioje situacijoje?*
 - Paaiškinkite, ar AB „Draudimas“ išmoką G. Vardaitėi išmokėjo pagal sutartinės, ar pagal deliktinės atsakomybės taisykles.*
 - Kas G. Vardaitėi turėtų atlyginti likusių žalos dalį, jei paaiškėtų, kad draudimo išmoka buvo atlyginta ne visa jos patirta žala?*
 - Kokiu teisiniu pagrindu remdamasi AB „Draudimas“ kreipėsi į teismą ir iš B. Vardėno prašė priteisti G. Vardaitėi išmokėtą 20 000 Eur išmoką?*
 - Ar tenkintinas AB „Draudimas“ pateiktas ieškinys? Kodėl?*
 - Ar pagrįstas SODROS reikalavimas iš B. Vardėno priteisti 10 800 Eur G. Vardaitėi per trejus metus išmokėtų išmokų?*
 - Ar pagrįstas SODROS G. Vardaitėi pateiktas ieškinys, kuriuo iš jos prašoma priteisti B. Vardėnui išmokėtą 12 000 Eur nedarbingumo išmoką?*
 - Teisiškai įvertinkite G. Vardaitės teiginį, kad „pagal pateiktą ieškinį turėtų būti atsakinga ne ji, o AB „Geležūnas“, kuri savo darbuotojui nesuteikė gerus stabdžius turinčio traukinio“.*
 - Ar pagrįstas AB „Geležūnas“ G. Vardaitėi pateiktas reikalavimas atlyginti dėl traukinio sužalojimo kilusius nuostolius?*

10. K. Vardys ir J. Pavardėnas, nutarę verstis ekspedicijos bei krovinių gabenimo veikla, įsigijo du vilkikus ir juos apdraudė. Draugai taip pat apdraudė savo, kaip vairuotojų, civilinę atsakomybę ir dėl jų bendros veiklos tretiesiems asmenims galinčių kilti nuostolių riziką. Gavę pirmąjį užsakymą, kolegos kreipėsi į draudimo bendrovę „Ramybė“ ir sudarė krovinių gabenimo draudimo sutartį, pagal kurią atsiskaitė už pirmuosius metus, o vėlesnės draudimo įmokos privalėjo būti mokamos kas mėnesį. Matydami, kad daugiau užsakymų nesulaukia, po pusmečio K. Vardys ir J. Pavardėnas kreipėsi į draudimo bendrovę prašydami nutraukti sutartį iš esmės pasikeitus aplinkybėms (CK 6.204 str.) ir paprašė grąžinti bent 9 mėnesių sutarties kainą, nes per pastarąjį pusmetį krovinių vežimo veiklos jie nevykdė. Draudimo bendrovė paaiškino, kad negalima atšaukti tinkamai įvykdytos sutarties (CK 6.123 str.), o klientai nepateikė jokių įrodymų, kad neturi galimybių gauti naujų užsakymų ir kad tokių galimybių nebus ateityje, bei dėl to atsisakė grąžinti sumokėtą įmoką. K. Vardys ir J. Pavardėnas kreipėsi į teismą, nurodydami, jog sutartį jiems būtina nutraukti iš esmės pasikeitus aplinkybėms ir prašydami iš draudimo bendrovės „Ramybė“ priteisti sumokėtą draudimo sumą, 5 proc. metinių palūkanų, įstatymo numatytus delspinigius bei procesines palūkanas. Vyksiant teismo procesui, J. Pavardėnas, vilkiku veždamas kaimyno baldus, pateko į autoįvykį ir apgadino kaimyno turtą. Kaimynas kreipėsi į draudimo bendrovę „Ramybė“, prašydamas jam išmokėti draudimo išmoką pagal visas J. Pavardėno sudarytas sutartis.

- a) *Įvardykite, apie kokį (-ius) draudimo objektą (-us) kalbama šioje situacijoje.*
- b) *Įvertinkite, kiek skirtingų draudimo sutarčių galėjo būti sudaryta šioje situacijoje.*
- c) *Ar pagrįstas K. Vardžio ir J. Pavardėno prašymas nutraukti sutartį iš esmės pasikeitus aplinkybėms?*
- d) *Ar pagrįstas K. Vardžio ir J. Pavardėno prašymas grąžinti bent 9 mėnesių sutarties kainą, nes per pastarąjį pusmetį krovinių vežimo veiklos jie nevykdė?*
- e) *Teisiškai įvertinkite argumentų, kuriais remdamasi draudimo bendrovė atsisakė tenkinti prašymą nutraukti sutartį bei grąžinti draudimo įmoką, pagrįstumą.*
- f) *Paaiškinkite, ar teismas galėtų tenkinti ieškovo prašymą priteisti 5 proc. metinių palūkanų, įstatymo numatytus delspinigius bei procesines palūkanas.*
- g) *Įvertinkite, ar draudimo bendrovė „Ramybė“ tenkins kaimyno prašymą jam išmokėti draudimo išmoką pagal visas J. Pavardėno sudarytas sutartis.*
- h) *Ar atsakymas į ankstesnįjį klausimą skirtųsi, jeigu K. Vardys ir J. Pavardėnas būtų paprašę nutraukti draudimo sutartį jau po šio incidento nutikimo?*

11. V. ir V. Pavardeniai, negalėdami susitaikyti su Pardavėjo jų turtui sukeltais trūkumais (t. y. nustatę, kad apdaužyti baldų kraštai, sulūžę dalis paveikslų rėmų, nepakeistos perdegusios sieninių koridoriaus šviestuvų lempučių ir kt.), nutarė kreiptis į draudimo bendrovę ir reikalauti draudimo išmokos. Tam tikslui V. ir V. Pavardeniai nutarė prisiminti bei deramai įvertinti, kaip ir nuo kokio pobūdžio rizikos Pardavėjas privalėjo apdrausti jų turtą. Keletą kartų perskaičius Sutarties nuostatas sutuoktiniams liko neaišku, ar Pardavėjas privalėjo sudaryti (ir sudarė) civilinės atsakomybės, ar turto draudimo sutartį; taip pat kilo klausimas, ar jie, ar tik Pardavėjas turi teisę iš draudiko reikalauti išmokėti išmoką. Be to, V. ir V. Pavardeniai suabejojo, ar jų turtui sukelti nuostoliai tikrai patenka į Pardavėjo sudarytos draudimo sutarties objektą, ir nutarė, kad jei jų abejonės pasitvirtins (t. y. jei paaiškės, kad Sutartyje buvo įtvirtinta jiems nenaudinga sąlyga), jie patirtų nuostolių reikalaus solidariai iš Sutartį tvirtinusio notaro ir jo civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko. V. ir V. Pavardenių vertinimu, Sutarties nuostata, numatanti Pardavėjo pareigą apdrausti išsinuomotą turtą, tarp sutuoktinių ir Pardavėjo sukūrė ikisutartinius draudimo santykius.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) Kokios Sutarties nuostatos reglamentuoja V. ir V. Pavardenių turto draudimo klausimus?
- b) Koks yra civilinės atsakomybės ir turto draudimo sutarčių tarpusavio santykis?
- c) Ar pagal Sutarties nuostatas Pardavėjas privalėjo sudaryti (ir sudarė) civilinės atsakomybės, ar turto draudimo sutartį?
- d) Kas – tik sutuoktiniai ar tik Pardavėjas – turi teisę iš draudiko reikalauti išmokėti išmoką? Ar šios išmokos gali reikalauti bet kuris iš nurodytų asmenų?
- e) Ar V. ir V. Pavardenių turtui sukelti nuostoliai patenka į Pardavėjo sudarytos draudimo sutarties objektą?
- f) Ar sutuoktiniai turėtų teisę nuostolių atlyginimo reikalauti solidariai iš Sutartį tvirtinusio notaro ir jo civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko? Kodėl?
- g) Ar galima teigti, kad Sutarties nuostata, numatanti Pardavėjo pareigą apdrausti išsinuomotą turtą, tarp sutuoktinių ir Pardavėjo sukūrė ikisutartinius draudimo santykius? Kodėl?
- h) Kokių teisinių pasekmių kiltų, jei paaiškėtų, kad Pardavėjas draudimo sutarties nesudarė?

15.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. BIRDS, J.; HIRD, N. J. *Birds' Modern Insurance Law*. London: Sweet & Maxwell, 2004.
3. CIRTAUTIENĖ, S. Sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės draudimas (draudiko atsakomybę lemiantys veiksniai). *Justitia*, 2005, 2 (56).
4. KONTAUTAS, T. Draudimo sutarčių teisė. Vilnius: Justitia, 2007.
5. KAUSTEKLYTĖ-TUNKEVIČIENĖ, S. Draudimo išmokos ir žalos atlyginimo panašumai bei skirtumai: ar draudimo išmoka laikytina žalos atlyginimu? *Socialinių mokslų studijos*, 2010, 4 (8).
6. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
7. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
8. LOWRY, J.; RAWLINGS, P. *Insurance Law: Cases and Materials*. Oxford; Portland (Or.): Hart Publishing, 2004.
9. *Principles of European Insurance Contract Law (PEICL)*. BASEDOW, J., *et al* (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.
10. SAUKALAS, E. Priežastinio ryšio turto draudimo teisiniuose santykiuose taikymo teismų praktikoje aspektai. *Socialinių mokslų studijos*, 2009, 2 (2).
11. SINKEVIČIUS, E. Determination of Insurable Interest in Cargo Insurance Contracts. *Jurisprudencija*, 2011, 18 (1).
12. TALUTIS T. Draudimo teisė: nepriklausomų draudimo tarpininkų veiklos ypatumai. Vilnius: RDI grupė, 2009.
13. VOLODKO, R. Draudiko pareigos kompensuoti neturtinę žalą problema esant transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės draudimui. *Teisė*, 2008, 66 (2).
14. ZAVECKAS, K. Draudimo interesas – pagrindinis teisinių draudimo santykių elementas. *Jurisprudencija*, 2006, 5 (83).
15. ZAVECKAS, K. *Uberrimae fidei* principo turinys draudimo sutartiniuose teisiniuose santykiuose. *Jurisprudencija*, 2007, 5 (95).
16. WAGNER, G. (ed.) *Tort Law and Liability Insurance*. Wien; New York (N.Y.): Springer, 2005.

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 2003, Nr. 94-4246.
3. Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 65-2635.
4. Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 110-3207.
5. Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas, Valstybės žinios, 2001, Nr. 56-1977.
6. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas. Valstybės žinios, 1991, Nr. 17-447.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-539/2014 (*dėl bendrojo draudimo sampratos ir teisinių pasekmių*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-263/2009 (*dėl ginčo draudimo sutarties sąlygų ir draudimo apsaugos įsigaliojimo; naudos gavėjo nuostolių draudimo sutartyje ir draudimo išmokos*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011 (*dėl draudimo sutarties turinio aiškinimo sprendžiant dėl draudiko pareigos mokėti draudimo išmoką; draudimo sutarties sudarymo prisijungimo būdu; draudžiamąjį įvykio apibrėžimo kriterijų*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2013 (*dėl draudimo sutarties sąlygos, nustatančios nedraudžiamuosius įvykius, aiškinimo ir draudimo sutarties šalių teisių bei pareigų tinkamo vykdymo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-127/2013 (*dėl draudimo sutarties sampratos ir jos turinio aiškinimo*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013 (*dėl draudimo sutarčių turinio ir sąlygų aiškinimo; draudimo sumos; nedraudžiamųjų įvykių ir sutarties sąlygų pažeidimo; draudiko pareigos įrodyti pagrindus, atleidžiančius jį nuo pareigos mokėti draudimo išmoką; kredito draudimo sutarties aiškinimo*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-450/2014 (*dėl draudimo sutarties sąlygų aiškinimo ir draudimo išmokų mažinimo pagrindų*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-180/2012 (*dėl draudžiamąjį įvykio tuo atveju, kai transporto priemonė pavagiama; transporto priemonės dokumentų palikimo joje įtakos transporto priemonės vagystei*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-205/2014 (*dėl nedraudžiamąjį įvykio sąvokos aiškinimo būsto paskolos draudimo sutartyje*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-518/2008 (*dėl draudėjo pareigos atskleisti informaciją; draudimo sutarties objekto ir požymių; dėl nesumokėtos draudimo išmokos dalies priteisimo*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011 (*dėl draudiko pareigos įvertinti draudimo riziką ir jos nevykdymo įtakos draudimo sutarties galiojimui*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-256/2014 (*dėl draudėjo pareigos atskleisti informaciją, turinčią esminę reikšmę draudimo teisiniams santykiams, vykdymo pažeidimo teisinių padarinių*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-140/2008 (*dėl draudiko prievolės likimo, kai naudos gavėjui priteista žala iš ją padariusio asmens, bet sprendimas neįvykdytas dėl kaltojo asmens nemokumo*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-12/2009 (*dėl draudimo išmokos dydžio nustatymo; draudiko pareigos mokėti draudimo išmoką atsiradimo momento; teisės gauti draudimo išmoką ir teisės reikalauti netesybų už termino draudimo išmokai išmokėti pažeidimą atsiradimo momento*).

15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-516/2012 (*dėl pagrindo draudimo išmokai išmokėti*).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-203/2013 (*dėl draudiko, išmokėjusio draudimo išmoką, teisės reikalauti iš draudėjo grąžinti dėl padarytos žalos draudiko išmokėtas sumas*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/2013 (*dėl draudimo įmokų nesumokėjimo nustatytais terminais teisinių padarinių; draudiko pareigos mokėti draudimo išmoką, kai viena grupine transporto priemonių draudimo sutartimi draudėjas apdraudė keleatą skirtingiems asmenims (naudos gavėjams) priklausančių transporto priemonių ir tik vienas iš šių kreipėsi į draudiką dėl draudimo išmokos*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-569/2013 (*dėl draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką, kai draudėjas (naudos gavėjas) neįvykdo pareigos laiku pranešti apie draudiminį įvykį draudiku*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-652/2013 (*dėl draudiko teisės atsisakyti mokėti ar sumažinti draudimo išmoką esant draudimo sutarties pažeidimui; (ne)draudžiamųjų įvykių pagal prekinio kredito draudimo sutartį*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-229/2014 (*dėl draudimo išmokos už apdraustą kilnojamąjį turtą; nekilnojamojo turto draudimo sutarčių nuostatų aiškinimo, išmokos dydžio ir jos nustatymo tvarkos; draudimo sutarčių aiškinimo taisyklių*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-503/2005 (*dėl subrogacijos taikymo civilinės atsakomybės draudimo atveju; subrogacijos ir regreso santykio*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-76/2008 (*dėl draudiko subrogacijos teisės įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-46/2009 (*dėl subrogacijos sampratos, šio instituto paskirties ir taikymo draudimo teisiniuose santykiuose ypatumų; subrogacijos teisės įgyvendinimo taisyklių; ieškinio senaties subrogacijos atveju; subrogacijos santykio su regresu*).
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-83/2010 (*dėl subrogacijos; pareigos solidariai atlyginti socialinio draudimo išmokas*).
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-415/2012 (*dėl subrogacinio reikalavimo nukreipimo į žalą padariusį asmenį, kai žalą patyręs asmuo (apdraustasis) yra prisiteisęs žalą iš nuostolius padariusio asmens; draudimo sutartyje subrogaciją nustatančių sąlygų ir subrogacijos apimtys aiškinimo; draudiko subrogacijos teisių pareiškimo, įstojant į vykdymo procesą, kuriame išieškomas draudėjui priteistos iš žalą padariusio asmens žalos atlyginimas*).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-311/2014 (*dėl subrogacijos ir civilinės atsakomybės draudimo*).
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2007 (*dėl socialinio draudimo įstaigos, išmokėjusios draudimo išmokas, teisės reikalauti žalos atlyginimo iš ją padariusio asmens*).

28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-70/2011 (*dėl teisinių santykių, susiklostančių tarp socialinio draudimo įstaigos ir žalą padariusio asmens draudiko, kvalifikavimo*).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-368/2012 (*dėl subrogacijos, susiklosčius socialinio draudimo teisiniams santykiams; socialinio draudimo įstaigos teisės, sumokėjus žalą patyrusiam asmeniui draudimo išmokas, pareikšti reikalavimą jas grąžinti iš žalą padariusio asmens civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko įgyvendinimo termino*).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-64/2014 (*dėl valstybinio socialinio draudimo įstaigos, išmokėjusios netekto darbingumo pensiją, reikalavimo apimties esant nukentėjusio asmens ir žalą padariusio asmens susitarimui dėl žalos atlyginimo*).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-463/2011 (*dėl civilinės atsakomybės draudimo ir laidavimo draudimo atribojimo*).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio mėn. 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-300/2012 (*dėl savanoriško civilinės atsakomybės draudimo apimties; atsakingo už žalą asmens ir civilinės atsakomybės draudiko solidariosios prievolės*).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-366/2009 (*dėl pagal Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą sudarytą draudimo sutartį atsiradusios draudiko pareigos sumokėti draudimo išmoką, atlyginant nukentėjusio trečiojo asmens turtui padarytą žalą, tinkamo vykdymo*).
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-255/2010 (*dėl transporto priemonės savininko atsakomybės už neapdrausta transporto priemone padarytą žalą*).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-3/2011 (*dėl įrodinėjimo pareigų transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo santykiuose*).
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228/2012 (*dėl draudiko reikalavimo teisės, regreso tvarka nukreiptos į transporto priemonės savininką – juridinį asmenį (draudėją), kai jo darbuotojas, kuriam buvo suteikta naudotis transporto priemone, pasišalino iš eismo įvykio vietas*).
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-271/2012 (*dėl ieškinio senaties termino ir jo skaičiavimo pradžios Transporto priemonių draudikų biuro regresiniams reikalavimams*).
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-205/2013 (*dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties įsigaliojimo momento*).
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-555/2013 (*dėl pareigos drausti transporto priemones valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu nevykdymo teisinių padarinių*).
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-137/2014 (*dėl atsakomybės, atsirandančios iš transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės sutarties*).

41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-24/2014 (*dėl poreikio nustatyti užsienio teisės turinį, kai Transporto priemonių draudikų biuras sumoka išmoką kitos valstybės nacionaliniam draudikų biurui ir pareiškia atgręžtinį reikalavimą asmeniui, neįvykdžiusiam pareigos sudaryti draudimo sutartį*).
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-55/2014 (*dėl transporto priemonės valdytojų privalomojo draudimo sutarties teisių ir pareigų perėjimo; draudimo įmokos dydžio ir draudžiamojam įvykio rizikos santykio*).
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-421/2014 (*dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo*).
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-568/2014 (*dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro pareigos mokėti išmoką*).
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-82-916/2015 (*dėl Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 22 str. 1 d. 3 p. aiškinimo; atvejų, kada draudikas gali reikalauti grąžinti sumokėtas išmokas*).
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-264/2008 (*dėl draudiko prievolės išmokėti notarų profesinės civilinės atsakomybės draudimo sutarties pagrindu draudimo išmoką žalą patyrusiam asmeniui*).
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-452/2008 (*dėl draudiko atsakomybės notarų profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo atveju*).
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-404/2013 (*dėl notaro profesinės civilinės atsakomybės sąlygų ir draudiko pareigos atlyginti žalą notarų profesinės civilinės atsakomybės draudimo sutarties pagrindu*).

16 TEMA.

**Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis.
Taikos sutartis**

16.1. Potemės

Jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties samprata ir pagrindiniai bruožai. Jungtinės veiklos sutarties dalykas, objektas, turinys ir forma. Jungtinės veiklos sutarties santykis su kitomis sutartimis. Jungtinės veiklos sutarties rūšys. Jungtinės veiklos sutarties šalys. Atskirų jungtinės veiklos sutarties sąlygų (partnerių įnašai, partnerių bendrų reikalų tvarkymas, sutarties išlaidos, pelno paskirstymas, partnerio dalies atidalijimo ir kt.) ypatumai. Jungtinės veiklos sutarties pabaigos pagrindai ir teisinės pasekmės. Jungtinės veiklos sutarties šalių atsakomybės atvejai ir sąlygos.

Taikos sutarties teisinė charakteristika. Taikos sutarties dalykas, objektas, turinys. Teisminė ir neteisminė taikos sutartys. Taikos sutarties sudarymo ir vykdymo ypatumai. Taikos sutarties galiojimo sąlygos ir negaliojimo atvejai. Taikos sutarties keitimo ar nutraukimo galimybės.

16.2. Teorinė medžiaga

Jungtinės veiklos sutarties samprata. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartimi laikoma sutartis, pagal kurią du ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuodami savo turtą, darbą ar žinias, įsipareigoja veikti bendrai tam tikram, neprieštaraujančiam įstatymui tikslui arba tam tikrai veiklai (CK 6.969 str. 1 d.).

Jungtinės veiklos sutarties teisinis reguliavimas. Jungtinės veiklos sutartį reguliuoja CK 6.969–6.982 str. Šiose normose nereguliuotiems klausimams taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) ir prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos bei šios temos literatūros sąrašė nurodyti specialieji teisės aktai.

Jungtinės veiklos sutarties teisinė charakteristika. Jungtinės veiklos sutartis yra konsensualinė (CK 6.969 str. 1 d.), atlygintinė (CK 6.969 str. 1 d., 6.970 str.) ir dvišalė, tačiau partnerių teisių ir pareigų pagal jungtinės veiklos sutartį specifika ta, jog jos yra ne priešpriešinės, o bendro (sutampnio) pobūdžio (CK 6.969 str. 1 d., 6.970 str. ir kt). Jungtinės veiklos sutartis taip pat priskirtina fiduciarinių sutarčių grupei ir gali atitikti daugiašalio sandorio požymius (CK 1.63 str. 7 d.).

Jungtinės veiklos sutarties objektas yra įstatymui neprieštaraujantis tikslas, kurį įgyvendindamos šalys veikia bendrai, kooperuodamos savo turtą, darbą ar žinias (CK 6.969 str. 1 d.).

Jungtinės veiklos sutarties forma reguliuoja CK 6.969 str. 4 d., numatanti, kad jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis turi būti rašytinė, o įstatymo numatytais atvejais – notarinės formos. CK imperatyviai nustato, kad jeigu nesilaikoma jungtinės veiklos sutarties formos reikalavimų, tokia sutartis tampa negaliojanti (CK 6.969 str. 4 d.). Tačiau pažymėtina, kad CK 6.969 str. 4 d. jungtinės veiklos (partnerystės) sutarčiai nustatyti

formos reikalavimai nėra taikomi jungtinės veiklos kaip asociacijos sutarčiai pagal CK 6.969 str. 3 d. Sprendžiant dėl jungtinės veiklos kaip asociacijos sutarties formos turi būti vadovaujama bendraisiais sandorių formai taikomais reikalavimais (CK 1.71–1.77 str.).

Jungtinės veiklos sutarties registracijai taikomos bendrosios sandorių registracijos taisyklės (CK 1.75 str.).

Jungtinės veiklos sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teismumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.).

Taikos sutarties samprata. Taikos sutartimi laikoma tokia sutartis, kuria šalys tarpusavio nuolaidomis išsprendžia kilusį teisminį ginčą, užkerta kelią kilti teisminiam ginčui ateityje, išsprendžia teismo sprendimo įvykdymo klausimą arba kitus ginčytinus klausimus (CK 6.983 str. 1 d.).

Taikos sutarties teisinis reguliavimas. Taikos sutartį reguliuoja CK 6.983–6.986 str., o šiose normose nesureguliuotiems klausimams tiek, kiek tai neprieštarauja taikos sutarties esmei, taikomos bendrosios sutarčių teisės (CK 6.154–6.228¹⁶ str.) ir prievolių teisės (CK 6.1–6.153 str.) nuostatos.

Taikos sutarties teisinė charakteristika. Taikos sutartis, atsižvelgiant į jos dalyko ir objekto ypatumus, paprastai nėra apibūdinama remiantis tradicinėmis sutarčių klasifikacijomis, tačiau atsižvelgiant į CK 6.983 str. 1 d. įtvirtintą jos sampratą, taikos sutartis paprastai yra konsensualinė, atlyginatinė ir dvišalė.

Taikos sutarties objektas yra tarp šalių kilęs teisminis arba kitokio (ne-teismo) pobūdžio teisinis ginčas, kurį šalys siekia išspręsti abipusių nuolaidų būdu.

Taikos sutarties formą reguliuoja CK 6.983 str. 1 d., numatanti, kad taikos sutartis turi būti rašytinė. CK imperatyviai nustato, kad šio reikalavimo nesilaikymas taikos sutartį daro negaliojančią (CK 6.983 str. 1 d.). Teismo patvirtinta taikos sutartis jos šalims turi galutinio teismo sprendimo (*res judicata*) galią ir yra priverstinai vykdytinas dokumentas (CK 6.985 str. 1 ir 2 d.).

Taikos sutarties registracija. Teisės aktai nenumato taikos sutarties registracijos viešajame registre galimybes.

Taikos sutarties šalys gali būti bet kurie civilinės teisės subjektai – ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, tačiau būtina įvertinti, kad viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teismumą, todėl gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (CK 2.74 str. 2 d.). Pažymėtina, kad taikos sutartis dėl asmenų teisinio statuso ar veiksnumo negalioja (CK 6.984 str.).

16.3. Aktuali teismų praktika

1. Dėl jungtinės veiklos sutarties esmės

„Jungtinės veiklos sutartis laikoma savanoriška asociacija, kuri pasižymi bendrais tikslais ir vienodais dalyvių interesais kaip rezultatu. Skirtinai nuo įprastų sutarčių ir šalių bendradarbiavimo, pasižyminčių skirtiniais, priešpriešiniais šalių interesais, jungtinės veiklos sutarties šalis vienija interesų bendrumas, veikiant ne išimtinai kiekvienos šalies naudai, bet partnerystės, kaip visumos, interesais, siekiant bendrų tikslų. Teisėti bendri tikslai ir vienodi interesai yra partnerystės sutartį kvalifikuojantys požymiai. Pažymėtina, kad komercinės partnerystės galutinis tikslas (rezultatas) visada siejamas su pelno uždirbimu. Šiandienėje doktrinoje esminis partnerystės santykių elementas – partnerių įsipareigojimas atsisakyti savo trumpalaikių interesų ir suteikti prioritetą ne asmeninei, bet visos partnerių grupės gerovei; partneriai subordinoja savo interesus ir bendradarbiauja, tikėdamiesi ilgalaikės asmeninės naudos maksimizavimo.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-435/2013.

2. Dėl jungtinės veiklos sutarties požymių

„Esminiai jungtinės veiklos sutarties požymiai yra kelių asmenų turinių, intelektualinių ar darbinių išteklių (įnašų) kooperavimas; įsipareigojimas naudojant kooperuotus išteklius bendrai veikti; bendras dalyvių tikslas ir interesas – tam tikros veiklos plėtojimas ar tikslo siekimas. <...>. Konstatavus nurodytus požymius, sutartis kvalifikuojama kaip jungtinės veiklos sutartis. Skiriamasis šios sutarties bruožas, leidžiantis ją atriboti nuo panašių sutartinių teisinių santykių, – tai bendri jungtinės veiklos sutarties dalyvių interesai ir bendras jų tikslas (sutarties dalykas). <...>. Jungtinės veiklos sutarties dalyvių tikslo bendrumas lemia jų tarpusavio teisių ir pareigų specifiką: nė vienas jungtinės veiklos dalyvis negali reikalauti naudos tik sau pačiam, jungtinės veiklos partneriai dalijasi tiek gautą pelną, tiek nuostolius ir bendrai atsako pagal iš bendros veiklos kilusias prievoles (CK 6.974–6.976 str.), nepasibaigus jungtinės veiklos sutarčiai dalyviai neturi teisinio pagrindo vienas iš kito reikalauti įnašų grąžinimo.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2009.

3. Dėl neturtinio įnašo į jungtinę veiklą

„Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis nedraudžia vienam iš partnerių neprisidėti prie bendrosios veiklos jokių materialiu turto, partneris gali dalyvauti savo darbu ar kitais įsipareigojimais. <...>. Ieškovo neturtinis įnašas yra specifinis, jo įnešimas į jungtinę veiklą nepamatuojamas ir kaip pinigų ar kito materialaus turto įnešimas nefiksuojamas. Kilus šalių ginčui dėl to, kad kita šalis neįnešė į jungtinę veiklą neturtinių įnašų, kai jungtinės

veiklos sutarties dalykas iš esmės buvo sukurtas, teismas turi vertinti: ar vykdant sutartį kita šalis reiškė pretenzijų dėl jungtinės veiklos sutarties nevykdymo; šalių elgesį sukūrus nekilnojamąjį daiktą ir kitas aplinkybes.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-329/2008.

4. Dėl asociacijos sutarties sampratos ir požymių

„Jeigu jungtinės veiklos (partnerystės) tikslas nėra susijęs su pelno siekimu, t. y. kai sutartis sudaroma tik tam tikram baigtiniam tikslui pasiekti, pavyzdžiui, pastatyti tam tikrą pastatą, įrengti kelią ir pan., tokia jungtinės veiklos sutartis (paprastoji partnerystė) vadinama asociacijos sutartimi (CK 6.969 str. 3 d.). Taigi jungtinės veiklos sutartis ne pelno tikslais laikoma savanoriška asociacija, kuri <...> pasižymi bendrais tikslais ir vienodais dalyvių interesais kaip rezultatu. Jungtinės veiklos (partnerystės) kaip asociacijos sutartis yra konsensualinė. Ji laikoma sudaryta nuo to momento, kai šalys susitaria dėl esminių sąlygų ir tą susitarimą išreiškia įstatymo reikalaujama forma.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-158-695/2015.

5. Dėl taikos sutarties sampratos ir ypatumų

„Taikos sutartis – tai ginčo šalių tarpusavio kompromisas, susitarimas, kuriuo jos, atsisakydamos tam tikrų oponuojančių argumentų, nustato abipusiškai priimtinas jų ginčo sprendimo sąlygas <...>. Taikos sutartis, kurią patvirtina teismas, nors ir reguliuojama ir proceso, ir materialiosios teisės normų, yra civilinė sutartis; teismo nutartimi patvirtintos sutarties teisinė galia ir jos materialiniai teisiniai padariniai šalims apibrėžti CK normose, o tokios sutarties šalims kylantys procesiniai teisiniai padariniai nustatyti proceso normose. Tai reiškia, kad taikos sutartis yra civilinė sutartis, kuria ginčo šalys laisvo apsisprendimo būdu (CK 6.156 str.) išsprendžia kilusį ginčą, sutarties sąlygomis apibrėždamos kiekvienos jų teises ir pareigas. Taikos sutarties šalys, kaip ir kitų sutarčių šalys, turi teisę nustatyti sutartyje pagrindines ir papildomas prievoles. <...>. Sudaromai taikos sutarčiai taikomi visi bendrieji sutarčių teisės institutai. Taikos sutarties ypatumas yra tas, kad, teismui ją patvirtinus, sutartis įgyja *res judicata* galią (CK 6.985 str.), tampa priverstinai vykdytinu dokumentu ir vykdoma CPK nustatyta tvarka.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-372/2010.

6. Dėl prievolės pagal taikos sutartį dalumo

„Įstatymų leidėjas, CK 6.983 str. 2 d. nustatydamas, kad iš taikos sutarties atsiradusi prievolė yra nedaloma, labiau užtikrino kreditoriaus interesus, t. y. ši nuostata, įtvirtinta kreditoriaus naudai, užtikrino, kad vienai šaliai įvykdžius prievolę pagal taikos sutartį kaip skolininkui, jam,

kaip kreditoriui, kita šalis taip pat privalo įvykdyti visus įsipareigojimus pagal šią sutartį. Tokiu būdu užtikrinta, kad nebus pažeista šalių bendru sutarimu taikos sutartyje nustatyta teisių ir pareigų pusiausvyra. Vis dėlto įstatymas neįpareigoja asmens naudotis savo civilinėmis teisėmis prieš savo valią. Kreditorius pagal taikos sutartį turi teisę, o ne pareigą reikalauti, kad jo naudai nustatyta prievolė būtų įvykdyta kaip nedaloma <...>. Teisės normų, nustatančių taikos sutarties prievolės dalyko nedalumą ir kreditoriaus dispozicijos teisę, kolizija sprendina atsižvelgiant į šių normų nuostatų esmę. Pirmoji užtikrina šalių taikos sutartimi įgytų teisių apsaugą, o antroji suteikia teisę šalims disponuoti šiomis teisėmis. Kadangi abiejų teisės normų paskirtis yra užtikrinti teisių turėtojo interesus, esant šių normų kolizijai, nė viena jų negali būti aiškinama taip, kad vietoj sąlygų sudarymo įgyvendinti turimas teisės palankiausių teisių turėtojo interesams būdu, nepažeidžiančiu kitos šalies teisių, teisės turėtojui atsirastų kliūtys laisvai naudotis savo teisėmis ir grėsmė jo interesams.“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2008.

7. Dėl teismo nutarties, kuria patvirtinta taikos sutartis, ir taikos sutarties sąlygų aiškinimo

„Teismo nutartis dėl taikos sutarties patvirtinimo gali būti aiškinama pagal CPK 278 straipsnį, jeigu yra neaiški ir tai susiję su jos vykdymu, t. y. jeigu teismo nutarties nuostatų neaiškumai trukdo teismo nutartį dėl taikos sutarties patvirtinimo vykdyti. Teismo nutarties dėl taikos sutarties patvirtinimo aiškinimą reikia skirti nuo teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties sąlygų aiškinimo. Pažymėtina, kad teismas, tvirtindamas taikos sutartį, jos sąlygas įvertina tik tiek, kiek yra būtina pagal CPK 42 str. 2 d. nustatytus reikalavimus, t. y. ar sutarties sąlygos neprieštarauja imperatyviosioms įstatymų normoms ar viešajam interesui. Teismui patvirtinus taikos sutartį, tarp ją sudariusių šalių gali kilti ginčas dėl šios sutarties sąlygų turinio ir prasmės. Tokiu atveju teismo patvirtintos taikos sutarties sąlygos aiškinamos pagal sutarčių aiškinimo taisykles (CK 6.193 str.).“

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2012.

16.4. Kontroliniai klausimai

1. Kokie yra pagrindiniai jungtinės veiklos sutarties požymiai? Atsakymą pagrįskite remdamiesi teismų praktika.
2. Ar jungtinės veiklos sutartis yra atlygintinė? Jei taip, kuo pasireiškia šios sutarties atlygintinumas? Jei ne, paaiškinkite, kodėl manote, kad ji yra neatlygintinė.
3. Ar jungtinės veiklos sutartis gali būti realinė?
4. Kodėl jungtinės veiklos sutartis laikytina dvišale?

5. Pagal kokius kriterijus jungtinės veiklos sutartį galima atriboti nuo paskolos ir kitų sutarčių rūšių?
6. Koks yra jungtinės veiklos sutarties ir ūkinių bendrijų santykis?
7. Ar jungtinės veiklos sutartį reglamentuojančios teisės normos gali būti taikomos nesusituokusių, tačiau kartu gyvenančių ir bendrą ūkį vedančių asmenų tarpusavio santykiams? Ar turiniai santykiai tarp kitų šeimos narių (pavyzdžiui, tėvo ir sūnaus) gali atitikti pavedimo sutarties požymius?
8. Ar viešojo pirkimo konkurse asmenys gali dalyvauti jungtinės veiklos sutarties pagrindu?
9. Ar galima teigti, kad akcininkai veikia jungtinės veiklos sutarties pagrindu?
10. Kuo skiriasi paprastoji ir kvalifikuotoji partnerystės?
11. Koks yra jungtinės veiklos sutarties dalykas?
12. Ar turtas, kurį partneris valdo ne nuosavybės teisės pagrindu, gali būti įneštas į bendrą veiklą?
13. Ar partneris į bendrą veiklą gali įnešti neturtinį įnašą? Jei taip, kaip jis turėtų būti įvertintas? Jei ne, kodėl?
14. Kokiais atvejais jungtinės veiklos sutartis turi būti sudaroma notarine forma?
15. Ar jungtinės veiklos sutartis turi būti notarinės formos tuo atveju, kai vienas iš partnerių įnašų į jungtinę veiklą yra nekilnojamasis daiktas?
16. Ar jungtinės veiklos, kaip asociacijos, sutarčiai yra taikomi Civilinio kodekso 6.969 straipsnio 4 dalyje numatyti formos reikalavimai?
17. Kokia forma turi būti sudaroma jungtinės veiklos sutartis dėl gyvenamojo namo statybos, siekiant jame gyventi, o ne parduoti jį visą ar dalimis?
18. Ar jungtinės veiklos sutartis gali, o galbūt privalo būti registruojama viešajame registre? Jei taip, kur konkrečiai?
19. Kam priklauso bendros veiklos metu gauta produkcija, pajamos ir vaisiai?
20. Kaip paskirstomas iš bendros veiklos gautas pelnas?
21. Ar jungtinės veiklos sutartis baigiasi, pasiekus jos tikslą? Koks yra jungtinės veiklos sutarties šalių teisių ir pareigų pabaigos momentas?
22. Kaip yra paskirstomi bendros veiklos metu patirti nuostoliai?
23. Kokiais atvejais ir pagal kokias prievoles partneriai atsako solidarčiai?
24. Ar jungtinės veiklos sutartyje šalys gali numatyti sąlygą, kad vienas iš partnerių yra visiškai ar iš dalies atleidžiamas nuo bendrų išlaidų ir nuostolių?
25. Ar buvęs partneris atsako pagal prievoles, atsiradusias jam dar esant jungtinės veiklos sutarties šalimi?
26. Kokios yra taikos sutarties galiojimo sąlygos?
27. Kokią teisinę galią turi teismo patvirtinta taikos sutartis?

28. Ar galioja teismo nepatvirtinta taikos sutartis? Jei taip, ar ji įgyja *res iudicata* galią? Jei ne, kaip turėtų būti kvalifikuojama tokia sutartis, jeigu ji neatitinka taikos sutarties požymių?
29. Ar galima kreiptis į teismą dėl taikos sutarties patvirtinimo, kuria siekiama išvengti ateityje tarp šalių galinčio kilti teisminio ginčo?
30. Ar teismas gali atsisakyti tvirtinti šalių sudarytą taikos sutartį? Jei taip, kokiais atvejais? Jei ne, kodėl?
31. Ar taikos sutartis gali būti sąlyginė?
32. Ar šalys taikos sutarties įsigaliojimą gali susieti su mokėjimų pagal šią sutartį įvykdymu? Jei taip, kaip teisiškai turėtų būti kvalifikuojami santykiai iki taikos sutarties įsigaliojimo? Jei ne, kaip savo pažeistas teises galėtų apginti šalis, kuriai mokėjimas nebuvo atliktas?
33. Ar šalys taikos sutartyje gali nustatyti sąlygą dėl netesybų mokėjimo, jeigu viena iš šalių netinkamai vykdytų taikos sutartį?
34. Ar taikos sutartyje gali būti numatytos palūkanos? Jei taip, nurodykite, kokios rūšies ir atskleiskite jų skaičiavimo ypatumus. Jei ne, paaiškinkite, kodėl.
35. Kokiais kitais (be netesybų ir palūkanų, jeigu jos gali būti skaičiuojamos taikos sutarties atveju) būdais gali būti užtikrintas prievolės pagal taikos sutartį vykdymas?
36. Ar teismo nutartis, kuria patvirtinta taikos sutartis, gali būti skundžiama?
37. Ar šalys gali keisti teismo patvirtintą taikos sutartį? Jei taip, kokiais atvejais ir tvarka? Jei ne, kodėl?
38. Ar galima nutraukti teismo patvirtintą taikos sutartį dėl esminio jos pažeidimo, remiantis Civilinio kodekso 6.217 straipsniu? Ar taikos sutartis gali būti nutraukta remiantis kitais pagrindais?
39. Ar galima antstoliui pateikti vykdyti taikos sutartį be atskirai išduoto vykdomojo rašto?
40. Ar taikos sutarties šalis, laikydama, kad kita šalis pažeidė sutartį, turi teisę kreiptis į teismą dėl vykdomojo rašto išieškoti sutartyje nustatytais netesyboms išdavimo?
41. Ar taikos sutartis gali būti sudaryta vykdymo procese?
42. Ar taikos sutartis gali būti pripažinta negaliojančia bendraisiais sandorių negaliojimo pagrindais?

16.5. Užduotys

1. Studijų metais susipažinę G. Vardaitė ir B. Pavardenis nutarė apsigyventi kartu. B. Pavardenis laisvu nuo studijų ir darbo laiku ieškodavo žemės sklypo, kuriame pora, pabaigusi studijas, galėtų pradėti statyti namą, o G. Vardaitė tvarkė namus ir gamino maistą. Po keleto metų pora susilaukė vaiko, įsigijo žemės sklypą ir pradėjo statyti nuosavą būstą. Kadangi G. Vardaitė ir B. Pavardenis nebuvo susituokę,

susitarė, kad žemės sklypas bus registruotas B. Pavardenio, o pastatytas gyvenamasis namas – jų sūnaus vardu. Pašlijus poros tarpusavio santykiams, G. Vardaitė B. Pavardenio pareikalavo 1/2 gyvenamojo namo dalį „perrašyti“ jai, tačiau B. Pavardenis nesutiko, nes G. Vardaitė nepadėjo jam šio sklypo ieškoti ir apskritai labiau norėjo gyventi bute, o ir paskola šiam žemės sklypui imta B. Pavardenio vardu (G. Vardaitė buvo bedarbė). Tuomet G. Vardaitė kreipėsi į teismą, prašydama padalyti žemės sklypą ir gyvenamąjį namą, jai nuosavybės teise pripažįstant po 1/2 šių nekilnojamojo turto objektų dalį. G. Vardaitė teismui paaiškino, jog ją ir B. Pavardenį siejo jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis, pagal kurią visas bendro gyvenimo metu įgytas turtas yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė (G. Vardaitės indėlis – jo darbas, visas laisvas laikas, bemiegės naktys ir kt.). B. Pavardenis, nesutikdamas su ieškiniu, atsiliepiame nurodė, kad bendroji nuosavybė negali atsirasti be nekilnojamojo turto įgyti būtinos notarinės formos sutarties, vien iš amoralių (nesantuokinių) ryšių, todėl laikytina, kad G. Vardaitė jam teikė atlygintinas paslaugas (namų tvarkymą, skalbimą, valgio gaminimą ir pan.), o jis už tai atsilygindavo ją išlaikdamas ir mokėdamas paskolą bei komunalinius mokesčius. Be to, žemės sklypo bendraturte neįmanoma tapti prisidedant savo darbu, nes sklypas įgyjamas sumokant nustatytą kainą. G. Vardaitė nurodė, kad jokių nuostolių B. Pavardeniui ji nesukėlė, todėl turtas dalintinas lygiomis dalimis, blogiausiai atveju – 1/3 viso turto dalį pripažįstant jų sūnui kaip bendro gyvenimo rezultatui, o vėliau – ir dalyviui. Be to, ji paaiškino, kad B. Pavardenis dalyvavo tik pirmajame namo statybos etape, vėliau namą statė jos tėvas ir brolis; žemės sklypą ravėjo ir jame daržoves augino tik ji, todėl B. Pavardenio indėlis vertintinas 1/4 turto dalimi.

- a) *Įvardykite jungtinės veiklos sutarties dalyką ir jį palyginkite su G. Vardaitės ir B. Pavardenio sudarytos sutarties dalyku. Ar jis sutampa, ar skiriasi?*
- b) *Ar galima teigti, kad G. Vardaitė B. Pavardeniui teikė atlygintinas paslaugas? Kodėl?*
- c) *Pagal kuriuo metu (pradėjimo gyventi kartu, turto įgijimo ar kt.) galiojusias teisės normas turėtų būti kvalifikuojamas šalių tarpusavio santykių pobūdis?*
- d) *Atsižvelgdami į ankstesnių klausimų atsakymus, paaiškinkite, kokia forma turėjo būti sudaryta G. Vardaitės ir B. Pavardenio sutartis.*
- e) *Kokios yra Jūsų ankstesniame atsakyme įvardytos formos nesilaikymo teisinės pasekmės? Kur jos įtvirtintos?*
- f) *Ar galima teigti, kad visas bendro gyvenimo metu įgytas turtas yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė? Kodėl?*
- g) *Įvertinkite B. Pavardenio teiginio, kad „žemės sklypo bendraturte neįmanoma tapti prisidedant savo darbu, nes sklypas įgyjamas sumokant nustatytą kainą“, pagrįstumą.*

- h) *Kiek teisiškai reikšmingas G. Vardaitės argumentas, kad „jokių nuostolių B. Pavardeniui ji nesukėlė, todėl turtas dalintinas lygiomis dalimis“?*
- i) *Aptarkite, kiek įtakos, sprendžiant ginčą, turėtų argumentas, kad „vėliau namą statė jos tėvas ir brolis, be to, žemės sklypą ravėjo ir jame daržovės augino tik ji, todėl B. Pavardenio indėlis vertintinas 1/4 turto dalimi“.*
- j) *Ar galima teigti, kad sūnus yra partnerių bendros veiklos rezultatas?*
- k) *Ar G. Vardaitės ir B. Pavardenio sūnui priklausytų nuosavybės teisė į dalį žemės sklypo ir gyvenamojo namo? Jei taip, kokių teisiniu pagrindu? Jei ne – kodėl?*

2. Visuomeninės organizacijos „Vaikai chore“ nariai, paraginti vadovės, nutarė dalyvauti per „Talentų“ televizijos kanalą transliuojamoje laidoje „Kas geriau?“ Paraiška buvo užpildyta minėtos visuomeninės organizacijos vardu, o projekte dalyvavo aštuoni vaikų choro nariai. Paskelbus galutinius rezultatus paaiškėjo, kad konkursinio tipo laidoje geriausiai pasirodė visuomeninės organizacijos „Vaikai chore“ nariai, todėl jiems skirta pirmoji vieta, o organizacijai išmokėtas 6 000 Eur pagrindinis prizas. Nepatenkinti vaikų tėvai kreipėsi į teismą ir iš visuomeninės organizacijos „Vaikai chore“ kiekvienam vaikui prašė priteisti po 1/8 jos gauto atlygio dalį, tačiau organizacija atsisakė, nes viešojo juridinio asmens dalyviai neturi teisės gauti įstaigai priklausančio pelno dalies, mat tai prieštarautų specialiajam juridinio asmens teismumui. Be to, bendrovė paaiškino, kad dalyvavimo laidoje „Kas geriau?“ sutartį pasirašė ne vaikai ar jų tėvai, bet organizacijos „Vaikai chore“ vadovė, todėl nei vaikai, nei jų tėvai net nėra sutarties šalys. Teismo posėdžio metu visi bendraieškių atstovai nurodė, kad reikalavimą kildina iš jungtinės veiklos sutarties, nes visi vaikai, kooperuodami savo darbą, turtą, sugebėjimus, laiką ir žinias, siekė dalyvauti ir laimėti 6 000 Eur prizą, o visuomeninės organizacijos „Vaikai chore“ vadovybė siekė pareklamuoti choro studiją (jos ir televizijos pasirašytas dokumentas vadinosi „Reklamos paslaugų teikimo sutartis“). Visuomeninės organizacijos vadovė paaiškino, kad tokiu atveju ji taip pat laikytina jungtinės veiklos dalyve, nes vaikų choro veikla be jos indėlio būtų netekusi prasmės. Kadangi jos vaidmuo buvo pats svarbiausias, jai turėtų būti priteista 1/5 gauto prizo sumos dalis. Visuomeninei organizacijai „Vaikai chore“ atstovavęs advokatas teismui paaiškino, kad nei vaikai, nei vadovė nebuvo prisiėmę rizikos dėl galimų neigiamų padarinių (nelaimėjimo projekte, nuostolių tretiesiems atlyginimo), nė vienas vaikas negalėjo veikti visų tariamų partnerių vardu, jie neturėjo jokio bendro turto, nevedė jokios bendros apskaitos, be to, nesilaikė privalomos rašytinės sutarties formos, todėl jungtinės veiklos sutartis nebuvo sudaryta, o net jei ir būtų buvusi sudaryta, tai, vadovaujantis CK 6.969 str. 4 d., būtų negaliojanti. Bendraieškiai nurodė, kad šiuo atveju bendros veiklos faktą imperatyviai preziumuoja įstatymas.

- a) *Ivardykite situacijoje analizuojamos sutarties: a) šalis; b) dalyką; c) sutartčiai sudaryti reikalingą formą.*
- b) *Remdamiesi savo atsakymu į a) klausimą, paaiškinkite, ar tarp šalių buvo sudaryta jungtinės veiklos sutartis. Jei taip – aptarkite šalių įnašus; jei ne – paaiškinkite, kodėl taip manote.*
- c) *Kokia yra visuomeninės organizacijos teisinė forma?*
- d) *Ar visuomeninės organizacijos dalyviai teisę gauti įstaigos pelno dalį?*
- e) *Ar galima teigti, kad vaikai ir vadovė buvo visuomeninės organizacijos „Vaikai chore“: a) dalyviai; b) nariai?*
- f) *Kam – visuomeninei organizacijai, vaikams ar vaikams ir jų vadovei – turėjo atitekti televizijos skirtas prizas? Kodėl?*
- g) *Įvertinkite visuomeninės organizacijos advokato teiginius (aptarkite kiekvieną atskirai), kad jungtinės veiklos sutartis nebuvo sudaryta, nes:*
 - nei vaikai, nei vadovė nebuvo prisiėmę rizikos dėl galimų neigiamų padarinių (nelaimėjimo projekte, nuostolių tretiesiems asmenims atlyginimo);
 - nė vienas vaikas negalėjo veikti visų tariamų partnerių vardu;
 - jie neturėjo jokio bendro turto,
 - nevedė jokios bendros apskaitos;
 - nesilaikė privalomos rašytinės sutarties formos.
- h) *Paaiškinkite, ar pagrįstas bendraieškių teiginys, kad „šiuo atveju bendros veiklos faktą imperatyviai preziumuoja įstatymas“.*
- i) *Pateikite galutinį vertinimą, kam ir kokiomis proporcijomis turėtų priklausyti už laimėjimą gautas 6 000 Eur prizas.*

3. *Ūkininkas J. Vardaitis, pritrūkęs pinigų, nutarė pakeisti savo dirbamo 3 ha ploto žemės ūkio paskirties žemės sklypo pagrindinę tikslinę naudojimo paskirtį į kitą – gyvenamąją, sklypą padalyti į 12 namų valdos sklypų ir juos brangiai parduoti, iš gautų lėšų įsigyti dar didesnę žemės ūkio paskirties sklypą, o kitus pinigus padėti į banką palūkanoms. Tam tikslui J. Vardaitis daugeliui žemės ūkio formavimo ir pertvarkymo projektams užsiimančių bendrovių išsiuntė siūlymus tapti jo partnerėmis ir paprašė pateikti finansiškai patrauklių galimo bendradarbiavimo pasiūlymų. Į ūkininko pasiūlymą atsiliepė UAB „Bona“, kuri nurodė, kad jau yra parengusi ir įgyvendinusi ne vieną panašaus pobūdžio verslo projektą. Šalims sudarius jungtinės veiklos sutartį, J. Vardaitis UAB „Bona“ naudai išdavė įgaliojimą, pagal kurį bendrovė įgijo teisę veikti abiejų asmenų vardu. UAB „Bona“ parengė žemės ūkio formavimo ir pertvarkymo projektą ir jį pateikė derinti Nacionalinei žemės tarnybai, tačiau tarp šalių kilo ginčas, ar naujai formuojami sklypai yra J. Vardaičio indėlis, ar bendros veiklos rezultatas, ir kuriam subjektui – J. Vardaičiui ar UAB „Bona“ – turėtų priklausyti 12 naujai formuojamų žemės sklypų. Negalėdami rasti kompromiso, J. Vardaitis ir UAB „Bona“ nutarė steigti UAB „Ūkininkas ir Bona“, kad ši rūpintųsi žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto eiga, o vėliau – ir*

pardavimu. Kadangi J. Vardaičio netenkinio Nacionalinėje žemės tarnyboje ilgai užsitęsęs projekto derinimo procesas, išduotą įgaliojimą jis atšaukė, o bendrovei pasiūlė atlyginti dėl projekto rengimo patirtus nuostolius. Atsižvelgdami į tai, kad UAB „Bona“ negavo planuotų 200 000 Eur pajamų ir buvo priversta bankrutuoti, UAB „Bona“ kreditoriai J. Vardaičiui pateikė ieškinį dėl žalos atlyginimo, nurodydami, kad bendrovės nemokumą tiesiogiai lėmė atšauktas J. Vardaičio įgaliojimas, todėl J. Vardaitis ir turėtų dengti kreditorių nuostolius. Dar nepradėjus bylos nagrinėjimo iš esmės, iš Nacionalinės žemės tarnybos buvo gautas pranešimas apie patvirtintą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą. Dokumentas buvo adresuotas UAB „Ūkininkas ir Bona“, todėl bendrovės vadovas VĮ Registrų centrui pateikė prašymą visus 12 sklypų įregistruoti UAB „Ūkininkas ir Bona“ vardu. Tai sužinoję UAB „Bona“ kreditoriai pareiškė netiesioginį ieškinį, prašydami 6 sklypus grąžinti į UAB „Bona“ turto masę.

- a) *Remdamiesi uždavinio sąlyga, aptarkite: (i) J. Vardaičio ir UAB „Bona“ sudarytos sutarties dalyką (jį konkrečiai įvardykite); (ii) partnerių įnašus; (iii) sutarties formos reikalavimus.*
 - b) *Paaiškinkite, ar šioje situacijoje buvo sudaryta jungtinės veiklos sutartis.*
 - c) *Ar 12 naujai suformuotų žemės sklypų turėtų būti laikomi J. Vardaičio indėliu, ar bendros veiklos rezultatu? Kodėl?*
 - d) *Kuriam subjektui – J. Vardaičiui, UAB „Bona“ ar UAB „Ūkininkas ir Bona“ – turėtų priklausyti 12 naujai suformuotų žemės sklypų? Kodėl?*
 - e) *Koks yra jungtinės veiklos sutarties ir įgaliojimo santykis?*
 - f) *Nustatykite, ar viena situacijoje pateiktos sutarties šalis gali veikti abiejų sutarties šalių vardu ir be atskiro įgaliojimo.*
 - g) *Ar galima teigti, kad UAB „Ūkininkas ir Bona“ akcininkai (J. Vardaitis ir UAB „Bona“), valdydami įmonę, veikė jungtinės veiklos sutarties pagrindu?*
 - h) *Kaip vertinate, ar tenkintinas UAB „Bona“ kreditorių netiesioginis ieškinys, kuriuo prašoma 6 naujai suformuotus sklypus grąžinti į UAB „Bona“ turto masę?*
 - i) *Remdamiesi konkrečiomis situacijos aplinkybėmis, įvertinkite: (i) UAB „Bona“ kreditorių J. Vardaičiui pateikto ieškinio pobūdį; (ii) galimą J. Vardaičio atsakomybę UAB „Bona“ kreditoriams.*
4. UAB „Kerpė“ ir UAB „Afekto“ sudarė terminuotą jungtinės veiklos sutartį, kuria susitarė bendrai per 5 (penkerius) metus pastatyti šešių aukštų daugiafunkcį pastatą. Dalį šio pastato šalys numatė skirti sporto klubui įrengti, o atskiras jo patalpas išnuomoti įvairiems fiziniais bei juridiniams asmenims. Sutartyje buvo nustatyta, kad UAB „Kerpė“ būsimų mokėjimų pagal sutartį sąskaita (avansu) perveda į UAB „Afekto“ sąskaitą 100 000 Eur bei pastarajai bendrovei suteikia 80 000 Eur paskolą bendrai veiklai vykdyti, kuri bus laikoma

grąžinta dalį pastato įregistravus UAB „Kerpė“ vardu. Sutartyje taip pat buvo nuostata, kad teisės ir pareigos šalims kyla nuo statybos leidimo išdavimo, tačiau statybos darbai buvo pradėti jau iš anksto. Pastaciūs du pastato aukštus paaiškėjo, kad statybos leidimas negali būti išduotas dėl projekto trūkumų, todėl UAB „Kerpė“, kol trūkumai bus pašalinti, iš UAB „Afekto“ pareikalavo išduoti paprastąjį neprotestuotiną vekselį, kuriuo ši bendrovė įsipareigoja besąlygiškai sumokėti 180 000 Eur. Kai projektas buvo suderintas ir statybos leidimas gautas, pasibaigė sutartyje numatytas penkerių metų terminas, todėl UAB „Kerpė“ savo verslo partnerės pareikalavo grąžinti suteiktą paskolą ir 100 000 Eur įnašą. Tuo metu UAB „Afekto“ pareiškė reikalavimą UAB „Kerpė“ dėl netinkamo jungtinės veiklos sutarties vykdymo, nes ši bendrovė nuomojo dar nebaigto statyti pastato patalpas ir iš to gavo pajamų, nors tuo metu UAB „Afekto“ patyrė tik nuostolių. UAB „Kerpė“ atkirto, kad UAB „Afekto“ neįnešė jokio įnašo, todėl pajamos jai nepriklauso, o nuomos sutartis sudaryti buvo būtina, jei šalis norėjo išvengti dar didesnių nuostolių (išlaidų šildymui, aplinkos priežiūrai ir kt.). UAB „Afekto“ pateikus ieškinį dėl nuosavybės teisės į 1/2 pastato dalį pripažinimo, paaiškėjo, kad Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija abiem bendrovėms yra pareiškusi ieškinį dėl neteisėtos statybos pasekmių pašalinimo.

- a) *Remdamiesi uždavinio sąlyga, aptarkite: (i) UAB „Kerpė“ ir UAB „Afekto“ sudarytos sutarties dalyką (jį konkrečiai įvardykite); (ii) partnerių įnašus; (iii) sutarties formos reikalavimus.*
- b) *Kiek, atsakant į a) klausimą, teisiškai reikšminga tai, kad UAB „Kerpė“ būsimų mokėjimų pagal sutartį sąskaita (avansu) pervadė į UAB „Afekto“ sąskaitą 100 000 Eur bei pastarajai bendrovei suteikė 80 000 Eur paskolą bendrai veiklai vykdyti?*
- c) *Ar tai, kad baigėsi jungtinės veiklos sutarties terminas, yra pagrindas šalims nebevykdyti sutartinių įsipareigojimų? Kodėl?*
- d) *Ar UAB „Kerpė“ turi teisinį pagrindą iš UAB „Afekto“ reikalauti grąžinti suteiktą paskolą ir 100 000 Eur įnašą?*
- e) *Kokie galimi UAB „Afekto“ atsikirtimų į pastarąjį reikalavimą teisiniai pagrindai?*
- f) *Ar pagrįstas UAB „Afekto“ reikalavimas UAB „Kerpė“ dėl netinkamo jungtinės veiklos sutarties vykdymo?*
- g) *Ar tarp abiejų verslo partnerių gali būti skirstomos UAB „Kerpė“ iš nuomos sutarčių gautos pajamos?*
- h) *Įvertinkite UAB „Kerpė“ teiginį, kad „UAB „Afekto“ neįnešė jokio įnašo, todėl pajamos jai nepriklauso“.*
- i) *Ar pagrįstas UAB „Afekto“ ieškinys dėl nuosavybės teisės į 1/2 pastato dalį pripažinimo?*
- j) *Ar tenkintinas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos abiem bendrovėms pateiktas ieškinys dėl neteisėtos statybos pasekmių pašalinimo?*

5. Savivaldybės įmonė „Kūrybingas Vilnius“ paskelbė visiems aktyviems ir patriotiškai nusiteikusiems miestiečiams skirtą konkursą, kurio tikslas – atrinkti 25 geriausiais aktoriniais gebėjimais pasižyminčius savivaldybės gyventojus, galinčius sukurti išpūdingą spektaklį apie Lietuvos sostinę ir jį pristatyti itin reikšmingos šventės – Kovo 11-osios – proga. Bendrovei atrinkus potencialius aktorius, jiems buvo paskirtas įmonėje dirbęs dramos vadovas, suteiktos patalpos, apmokėti viešojo transporto bilietai už kelionę iki šių patalpų ir atgal. Praėjus keletui mėnesių paaiškėjo, kad savivaldybės skolos nuolat auga, todėl nutarta likviduoti nuostolingas savivaldybės įmones, tarp jų ir „Kūrybingą Vilnių“. Savivaldybės gyventojai, netekę iš pareigų atleisto dramos vadovo ir patalpų, spektaklio repeticijas buvo priversti tęsti nuomojamosiose patalpose, už kurias sumokėto atlygio kompensacijos po įvykusio Kovo 11-osios minėjimo pareikalavo iš savivaldybės. Gyventojai nurodė, kad jungtinė jų ir savivaldybės įmonės veikla buvo sutrikdyta dėl neteisėto vienos šalies likvidavimo. Savivaldybės atstovas gyventojams paaiškino, kad įstatyme nėra numatyta, jog jungtinės veiklos sutartis gali būti sudaryta nematerialiems objektams (pvz., spektakliui) sukurti, be to, savivaldybės įmonė tik paragino žmones patiemis burtis į susivienijimus, o ne siekė jų veikloje dalyvauti lygiais pagrindais, nes neįmanoma išivaizduoti vaidinančio juridinio asmens. Kadangi savivaldybės įmonės likvidavimas buvo neišvengiamas, todėl, net jei savivaldybės įmonę vertintume kaip jungtinės veiklos dalyvį, sutarties nutraukimas iš jos pusės yra pateisinamas dėl svarbių priežasčių (CK 6.980 str.). Tokiu atveju gyventojai taip pat galėjo nebetęsti savo veiklos, o kadangi ją tęsė, tai prisidėmė riziką, kad nuostolių iš neegzistuojančio subjekto nebegalės reikalauti. Miestiečiai su tuo nesutiko paaiškindami, kad veiklą jie privalėjo tęsti, nes jų sutartyse numatyta nuostolių atlyginimo pareiga, jei nurodytą dieną jie neatvyks į spektaklį, ir paprašė jiems sumokėti atlyginimą už sugaištą laiką.
- Paaiškinkite, ar jungtinės veiklos sutartis gali būti sudaryta nematerialiems objektams (pvz., spektakliui) sukurti. Kodėl?*
 - Ivertinkite, ar situacijoje buvo sudaryta jungtinės veiklos sutartis. Jei taip, nurodykite, tarp kurių subjektų ir kokio pobūdžio buvo jų įnašai; jei ne – paaiškinkite, kodėl.*
 - Kiek, atsakant į b) klausimą, reikšminga tai, jog buvo sudaryta ne viena visa apimanti, o kiekvienam gyventojui atskiros sutartys?*
 - Ar šiuo atveju, likvidavus savivaldybės įmonę, šalių sudaryta sutartis (–ys) galėjo baigtis?*
 - Ar vienos iš šalių likvidavimas vertintinas kaip jungtinės veiklos sutarties nutraukimas? Kodėl?*
 - Koks yra CK 6.978 str. ir CK 6.980 str. tarpusavio santykis?*
 - Ar atrinkti aktoriai galėjo nebevykti savo įsipareigojimų? Kodėl?*
 - Ar gyventojų reikalavimas, kad savivaldybė jiems: a) atlygintų nuostolius; b) sumokėtų atlygį yra pagrįstas?*

6. UAB „Ramybė“ teismui pateikė ieškinį, kuriuo iš UAB „Viensėdis“ prašė priteisti 20 000 Eur skolos sumą. Šalys bylinėjimosi teisme metu sudarė taikos sutartį, kurioje buvo numatyta, kad UAB „Viensėdis“ skolą mokės dalimis, tačiau sutartis gali būti nutraukta vienašališkai, nesikreipiant į teismą, jei UAB „Viensėdis“ tris kartus iš eilės pažeis įmokų grafiką, o pradelsta skola viršys 2 000 Eur. Ši taikos sutartis buvo patvirtinta teismo nutartimi. Kadangi UAB „Viensėdis“ sutarties nuostatų tinkamai nevykdė ir susikaupė 4 500 Eur skola, UAB „Ramybė“ ją informavo, kad taikos sutartį nutraukia dėl esminio sutarties pažeidimo ir dėl to jau kreipėsi į teismą. UAB „Ramybė“ teismui paaiškino, kad UAB „Viensėdis“ ir toliau nevykdo prisiimtų įsipareigojimų, todėl paprašė teismo nutartyje konstatuoti, kad sutartis nutraukta, bei papildomai priteisti 363 Eur susikaupusių delspinigių bei palūkanų. Taip pat UAB „Ramybė“ teismo prašė priteisti 9,36 proc. procesinių palūkanų nuo sutarties pažeidimo dienos iki teismo nutarties priėmimo dienos. Savo ruožtu UAB „Viensėdis“ pateikė priešieškinį, kuriuo taikos sutarties sąlygą, numatančią, jog sutartis gali būti nutraukta vienašališkai, jei UAB „Viensėdis“ tris kartus iš eilės pažeis įmokų grafiką, prašė pripažinti negaliojančia. Savo reikalavimą UAB „Viensėdis“ grindė tuo, kad ši sąlyga iš esmės iškreipia šalių sutartinių prievolių pusiausvyrą, nes sutarties nutraukimas dėl trijų įmokų pradelavimo, kai jų yra net dvidešimt, nėra adekvatus teisinis sprendimas. Taigi minėta sąlyga UAB „Ramybė“ suteikia nepagrįstą pranašumą.
- Įvertinkite, ar UAB „Ramybė“ elgesys, reaguojant į UAB „Viensėdis“ įvykdytus taikos sutarties pažeidimus, yra pagrįstas.*
 - Paaiškinkite, ar teismas tenkins UAB „Ramybė“ prašymus: (i) papildomai priteisti 363 Eur susikaupusių delspinigių bei palūkanų; (ii) 9,36 proc. procesinių palūkanų nuo sutarties pažeidimo dienos iki teismo nutarties priėmimo dienos.*
 - Kokiais atvejais taikos sutartis gali būti pripažinta negaliojančia?*
 - Ar pagrįstas UAB „Viensėdis“ prašymas nurodytą taikos sutarties sąlygą pripažinti negaliojančia?*
 - Kaip manote, kokių kitu būdu savo pažeistas teises galėtų ginti UAB „Ramybė“?*
 - Kokius teisių gynbos būdus patartumėte naudoti UAB „Viensėdis“?*
7. G. Pavardžio šuo nutrūko nuo grandinės ir apkandžiojo J. Vardaitę. J. Vardaitė ir G. Pavardys, siekdami taikiai išspręsti kilusį ginčą, pasirašė taikos sutartį, kurioje nurodė, kad G. Pavardys J. Vardaitės patirtą 200 Eur žalą sumokės per 4 mėnesius. Kadangi G. Pavardys buvo neseniai sulaukęs pilnametystės ir nuolatinių pajamų neturėjo, per mėnesį pajėgdavo mokėti 20–30 Eur, o tai J. Vardaitės netenkino ir ji dėl žalos atlyginimo kreipėsi į teismą. Tuomet G. Pavardys kreipėsi į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą, kurios paskirtas

atstovas G. Pavardžio vardu parengė priešiškinį dėl abiejų šalių pasirašytos taikos sutarties patvirtinimo teisme. Be to, G. Pavardis pateikė ir atsiliepimą, kuriame buvo nurodyta, kad bylinėjimasis dėl jau išspręsto ginčo yra betikslis, nereikalingas ir pažeidžia viešąjį interesą. J. Vardaitė su priešiškiniumi nesutiko ir nurodė, kad taikos sutartyje nurodytas žalos dydis taikytinas tik tuo atveju, jei nuostoliai būtų atlyginti geranoriškai, o kadangi to nebuvo, tai ji sieks prisiteisti didesnę nuostolių atlyginimą. Anot jos, kol taikos sutartis nepatvirtinta teisme, ji neturi jokios teisinės galios. G. Pavardžio nuomone, taikos sutartis įrodo labai svarbų faktą – J. Vardaitės patirtos žalos dydį, todėl ja, kaip prejudiciniu faktu, būtina tiesiogiai remtis sprendžiant bylą, nes sutartyje J. Vardaitė pati yra parašiusi: „Atlyginus šią žalą, jokių pretenzijų ateityje neturėsiu“.

- a) *Paaiškinkite, ar šalims kokią nors teisinę galią turi teismo nepatvirtinta taikos sutartis.*
 - b) *Įvertinkite, ar J. Vardaitė, kreipdamasi į teismą, nors šalys jau pasirašė taikos sutartį, elgiasi teisėtai ir pagrįstai.*
 - c) *Ar teismo nepatvirtinta taikos sutartimi, kaip prejudiciniu faktu, galima remtis teisme sprendžiant ginčą, dėl kurio ir buvo pasirašyta tokia teismo nepatvirtinta taikos sutartis?*
 - d) *Ar teismas J. Vardaitėi galėtų priteisti didesnę, nei nurodyta jos pačios pasirašytoje taikos sutartyje, nuostolių atlyginimo sumą?*
 - e) *Kiek, sprendžiant ginčą, teisiškai reikšminga pačios J. Vardaitės parašyta frazė, kad „atlyginus šią žalą, jokių pretenzijų ateityje neturėsiu“?*
 - f) *Aptarkite, ar tenkintinas G. Pavardžio priešiškinis dėl abiejų šalių pasirašytos taikos sutarties patvirtinimo teisme.*
 - g) *Abiem šalims suteikite po individualią teisinę konsultaciją dėl labiausiai tinkamo ginčo sprendimo būdo.*
- 8.** UAB „Markeris“ ir UAB „Spoka“ bylinėjimosi teisme metu nutarė sudaryti taikos sutartį, kurioje, aptarusios abipuses nuolaidas, nustatė, kad UAB „Markeris“ išsipareigoja UAB „Spoka“ sumokėti 10 000 Eur skolą per 9 mėnesius nuo nutarties dėl šios taikos sutarties patvirtinimo įsiteisėjimo dienos. Pirmosios instancijos teismas, tikrindamas, ar nėra kliūčių tvirtinti tokią taikos sutartį, nustatė, kad dar prieš 4 mėnesius iki šios taikos sutarties gavimo teisme dienos UAB „Spoka“ kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos UAB „Markeris“ iškėlimo, todėl sutartį tvirtinti atsisakė, nurodydamas, kad šiuo atveju taikos sutarties patvirtinimas būtų tik deklaratyvus veiksmas. Teismo teigimu, net ir patvirtinta tokia taikos sutartis iš esmės negalės būti vykdoma, o skola bet kuriuo atveju galės būti gražinama tik pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo nuostatas. Be to, teismas nurodė, kad kreipimasis dėl bankroto bylos iškėlimo leidžia manyti, jog UAB „Markeris“ gali būti nemoki, todėl taikos sutarties tvirtinimas gali pažeisti

kitų kreditorių interesus. UAB „Markeris“ su tokia teismo nutartimi nesutiko ir ją apskundė nurodydama, kad nutartis, kuria šiai bendrovei nutarta iškelti bankroto bylą, yra apskūsta – vadinasi, neįsiteisėjusi. Tuo atveju, jei apeliacinės instancijos teismas nutartį dėl bankroto bylos iškėlimo panaikins, taikos sutartis realiai galės būti vykdoma. Be to, patvirtinus taikos sutartį, skola UAB „Spoka“ taps mažesnė, o ir jos terminai bus nukelti. Dėl šios priežasties taikos sutarties patvirtinimas UAB „Markeris“ leistų išvengti bankroto bylos iškėlimo. Lygiagrečiai UAB „Markeris“ apeliacinės instancijos teismui pateikė šalių pasirašytą taikos sutartį, iš kurios matyti, kad UAB „Spoka“ atžvilgiu turimi įsiskolinimai gerokai sumažėję, o pats atsiskaitymo terminas nukeltas. Remdamasi šiomis aplinkybėmis, UAB „Markeris“ prašė civilinę bylą, kurioje sprendžiamas bankroto bylos šiai bendrovei kėlimo klausimas, nutraukti.

- a) *Ar būtų galima teigti, kad šalių pasirašytos taikos sutarties patvirtinimas galėtų pažeisti kitų UAB „Markeris“ kreditorių interesus? Kodėl?*
 - b) *Iki kurio momento (pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo priėmimo, nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo ar šios nutarties įsiteisėjimo) kreditorius ir skolininkas turi teisę sudaryti taikos sutartį dėl civilinės bylos baigties?*
 - c) *Nuo kurio momento (pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo priėmimo, nutarties iškelti bankroto bylą priėmimo ar šios nutarties įsiteisėjimo) teismas nebeturėtų teisės tvirtinti šalių sudarytos taikos sutarties?*
 - d) *Kokia tvarka galėtų būti sudaroma taikos sutartis po Jūsų b) ir c) klausimų atsakymuose nurodyto momento?*
 - e) *Ar pagrįstas UAB „Markeris“ teiginys, kad taikos sutarties patvirtinimas jai leistų išvengti bankroto bylos iškėlimo? Kodėl?*
 - f) *Ar apeliacinės instancijos teismas turėtų atsižvelgti į abiejų šalių pasirašytą taikos sutartį, iš kurios matyti, kad UAB „Spoka“ atžvilgiu turimi įsiskolinimai gerokai sumažėję, o pats atsiskaitymo terminas nukeltas?*
 - g) *Ar minėta taikos sutartis būtų pagrindas civilinei bylai dėl bankroto bylos iškėlimo nutraukti?*
- 9.** Tarp UAB „Juju“ ir K. Vardėno buvo sudaryta taikos sutartis, kurioje buvo numatyta, kad K. Vardėnui netinkamai vykdant šią sutartį, UAB „Juju“ automatiškai įgyja teisę jam skaičiuoti 0,1 proc. dydžio delspinigius nuo visos priteistos skolos sumos ir vykdymo išlaidų. Teismui ją patvirtinus, UAB „Juju“ kreipėsi į antstolį, kuris pradėjo priversutinio išieškojimo procesą. Antstoliui areštavus vienintelį K. Vardėno būstą, kuriame jis gyveno su dviem mažamečiais vaikais, K. Vardėnas kreipėsi į teismą, nurodydamas, kad 0,1 proc. dydžio delspinigiai yra labai dideli ir UAB „Juju“ sudaro sąlygas lupikauti, ypač įvertinus faktą, kad dalis skolos jau gražinta. Dėl šių priežasčių K. Vardėnas delspinigius prašė sumažinti iki 0,01 proc. dydžio. Lygiagrečiai UAB „Juju“ teismui pateikė prašymą išduoti vykdomąjį raštą, kuriame prašė

nurodyti susikaupusią 365,45 Eur delspinigių sumą. Teismas, vertindamas, kad K. Vardėnas prašo atnaujinti teismo procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių, vykdomąjį raštą išduoti atsisakė. Šalims pasiekus dalinį kompromisą, antstolis kreipėsi į teismą ir prašė patvirtinti UAB „Juju“ ir K. Vardėno vykdymo procese sudarytą taikos sutartį, kuria nustatyta, kad K. Vardėnas įmokas mokės dvigubai ilgesnį terminą, nei nustatyta teismo patvirtintoje taikos sutartyje. Teismas antstolio prašymą priimti atsisakė, nurodydamas, kad pakartotinai kreiptis į teismą dėl tapataus ginčo draudžiama, todėl byla nenagrinėtina teisme. Antstolis paaiškino, kad jis šiame ginče visai nedalyvavo, todėl teismo nutartis jam prejudicinės galios neturi.

- a) *Įvertinkite, ar teismas galėjo patvirtinti tokio turinio taikos sutartį. Poziciją grįskite bent trimis skirtingais argumentais.*
- b) *Ar antstoliui UAB „Juju“ pateikė vykdyti taikos sutartį, ar jos pagrindu išduotą vykdomąjį raštą? Nurodykite konkrečią teisės normą, kuri gali pateikti atsakymą į šį klausimą.*
- c) *Ar K. Vardėno teismui pateiktą dokumentą galima vertinti kaip prašymą atnaujinti teismo procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių? Kodėl?*
- d) *Ar teismas turi teisinį pagrindą: (i) priimti K. Vardėno prašymą; (ii) mažinti delspinigius?*
- e) *Ar K. Vardėno nurodytas delspinigių dydis yra tinkamas?*
- f) *Ar teismas UAB „Juju“ turėtų išduoti vykdomąjį raštą, kuriame būtų nurodyta susikaupusi 365,45 Eur delspinigių suma?*
- g) *Paaiškinkite, ar teismas pagrįstai atsisakė priimti antstolio prašymą kaip nenagrinėtiną teisme.*
- h) *Įvertinkite, ar antstolis turėtų vadovautis šalių vykdymo procese sudaryta, bet teismo nepatvirtinta taikos sutartimi.*
- i) *K. Vardėnui ir UAB „Juju“ suteikite išsamią teisinę konsultaciją dėl labiausiai tinkamo šios situacijos sprendimo būdo.*

10. Pirmame daugiabučio aukšte gyvenantis K. Vardenis, nuolat sulaukiantis kaimynų priekaištų dėl triukšmo ir iš jo buto aukštyn kylančių tabako dūmų, bei antrame aukšte esančio buto savininkas G. Pavardenis, kuris keletą kartų buvo užliejęs K. Vardenio būstą, sudarė taikos sutartį, kuria susitarė, kad visi šalių tarpusavio ginčai bus sprendžiami geranoriškai, derybų būdu, o niekaip nepavykus susitarti, kaltoji šalis per du mėnesius be ginčo sumokės kitos šalies patirtų nuostolių sumą. Ta pačia taikos sutartimi G. Pavardenis K. Vardeniui įsipareigojo atlyginti 362 Eur dėl paskutinio užliejimo patirtų nuostolių, o K. Vardenis įsipareigojo G. Pavardeniui mokėti po 5 Eur už kiekvieną kartą, kai iš K. Vardenio namų į G. Pavardenio butą pateks tabako dūmų. Teismas patvirtino šalių sudarytos taikos sutarties dalį, kuria G. Pavardenis K. Vardeniui įsipareigojo atlyginti 362 Eur dėl paskutinio užliejimo patirtų nuostolių, tačiau kitas sąlygas tvirtinti atsisakė,

nurodydamas šiuos argumentus: pirma, taikos sutartis skirta užbaigti tarp šalių jau kilusį ginčą, todėl ja neįmanoma susitarti dėl tarp šalių dar nekilusių ginčų sprendimo; antra, ginčų gali ir nekilti, todėl tokie prašymai be reikalo apkrautų teismus ir pažeistų viešąjį interesą; trečia, šalių valia, kilus tikram ginčui, gali pasikeisti, tačiau jos savo valios nebegalės koreguoti; ketvirta, prieš keletą mėnesių gyvenamosios paskirties būstuose rūkyti uždrausta, todėl tokia taikos sutartis, kuri faktiškai suteikia pagrindą K. Vardeniui vos už 5 Eur pažeisti įstatymą, prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms. Ir K. Vardenis, ir G. Pavardenis pateikė atskiruosius skundus – pirmasis nurodė, kad taikos sutarties dalykas yra nedalus, todėl teismas turėjo teisę tvirtinti tik visą sutartį, o antrasis – kad nieku gyvu nebūtų įsipareigojęs K. Vardeniui atlyginti nuostolių, jei būtų žinojęs, kad kitos sąlygos K. Vardeniui yra neprivalomos.

- a) *Pakomentuokite K. Vardenio argumentą, kad taikos sutarties dalykas yra nedalus, todėl teismas turėjo teisę tvirtinti tik visą sutartį. Patvirtinkite jį arba paneikite.*
- b) *Ar taikos sutartimi galima susitarti dėl tarp šalių dar nekilusių ginčų sprendimo?*
- c) *Ar galima teigti, kad šalių sudaryta taikos sutartis prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms?*
- d) *Kompleksiškai įvertinkite visų teismo argumentų pagrįstumą.*
- e) *Pateikite apeliacinės instancijos teismo nutarties, kuria atskirieji skundai (ne)tenkinti, projektą.*
- f) *Paaiškinkite, ar galima teigti, kad teismo nepatvirtintos taikos sutarties sąlygos K. Vardeniui yra neprivalomos.*

11. Pardavėjas, supratęs, kad V. ir V. Pavardeniai iš tiesų pasiryžę kreiptis ir į draudimo bendrovę, ir į Sutartį tvirtinusį notarą, su sutuoktiniais nutarė nebesipykti ir jiems priminė, kad Sutarties 6.7. punkte Šalis susitarė visus ginčus visų pirma spręsti derybų būdu – t. y. sudarant taikos sutartį, o tik šiam žingsniui nepavykus bet kuri Šalis galėtų kreiptis į teismą. V. ir V. Pavardeniai, peržiūrėję Pardavėjo nurodytą Sutarties nuostatą, konstatavo, kad ši sąlyga yra skirta tiems atvejams, kai viena iš Šalių ruošiasi kreiptis į teismą, o nei draudimo bendrovė, nei notaras nėra ir negali būti prilyginti teismo institucijai. Be to, tam, kad taikos sutartis būtų patvirtinta teisme, reikia, kad pats ginčas būtų nagrinėtinas teisme, o šiuo atveju draudikas išmoką galėtų išmokėti ir be teismo. Negana to, nurodyta sąlyga reiškia preliminarų susitarimą dėl taikos sutarties sudarymo ateityje, tačiau pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką nė viena Šalis neatsako už tai, kad nepasiekiamas galutinis susitarimas. Vadinasi, sutuoktiniai tikrai neprivalo laikytis Sutarties raidės ir bet kokia kaina siekti sudaryti taikos sutartį. Remdamiesi šiais išaiškinimais sutuoktiniai nutarė vis tiek kreiptis į pasirinktus subjektus, o Pardavėjas juos apkaltino Sutarties pažeidimu.

Uždavinys turi būti sprendžiamas remiantis šio vadovėlio pabaigoje pateiktos pavyzdinės Turto pirkimo–pardavimo sutarties nuostatomis.

- a) *Įvertinkite, ar Sutarties 6.7. punktu Šalys susitarė kilusius ginčus spręsti sudarydamos taikos sutartį.*
- b) *Paaiškinkite, ar Sutarties 6.7. punkto nuostata gali būti vertinama kaip preliminarus susitarimas dėl taikos sutarties sudarymo ateityje.*
- c) *Ar galima teigti, kad minėta Sutarties sąlyga yra skirta tiems atvejams, kai viena iš Šalių ruošiasi kreiptis į teismą, o ne į kitą subjektą?*
- d) *Ar tam, kad taikos sutartis būtų patvirtinta teisme, reikia, kad pats ginčas būtų nagrinėtinas teisme? Ar situacijoje kilęs ginčas nagrinėtinas teisme?*
- e) *Įvertinkite, ar V. ir V. Pavardeniai pažeidė Sutarties 6.7. punktą.*

16.6. Literatūra

Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, D., *et al.* Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
2. GRIKIENYTĖ, A. Taikus ginčo išsprendimas taikos sutartimi. *Juristo patarimai*, 2014, 01.
3. MARCINKEVICIUS, L. Pagrindinės tarptautinės jungtinės veiklos formos. *Socialinių mokslų studijos*, 2009, 1 (1).
4. MARCINKEVICIUS, L. Tarptautinės jungtinės veiklos samprata tarptautinėje privatinėje teisėje. *Jurisprudencija*, 2007, 11 (101).
5. MIKALONIENĖ, L. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties teisinė kilmė ir samprata. *Teisė*, 2010, 75.
6. MIKALONIENĖ, L. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis ir uždarnosios akcinės bendrovės steigimo sutartis – lyginamieji aspektai ir teisinis kvalifikavimas. *Teisė*, 2011, 80.
7. MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. 6 knyga. Prievolių teisė. I dalis. Vilnius: Justitia, 2003.
8. MIKELĖNAS, V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
9. MORSE, J. *Partnership Law*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
10. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. VON BAR, C.; CLIVE, E. (eds.). München: Sellier European Law Publishers, 2009.

Teisės aktai:

11. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
12. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914.
13. Lietuvos Respublikos ūkinių bendrijų įstatymas. Valstybės žinios, 2003, Nr. 112-4990.
14. Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 43-1358.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-181/2008 (*dėl jungtinės veiklos sutarties sampratos; išlaidų, nuostolių ir pelno paskirstymo tarp partnerių*).
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-200/2008 (*dėl jungtinės veiklos sutarties formos ir teisinio registravimo*).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-329/2008 (*dėl jungtinės veiklos sąlygų; partnerių įnašų į jungtinę veiklą*).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2008 (*dėl jungtinės veiklos sutarties šalių tikslo*).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-336/2009 (*dėl jungtinės veiklos teisinių santykių tarp nesusituokusių asmenų vertinimo*).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2009 (*dėl jungtinės veiklos sutarties turinio ir jos atribojimo nuo panašių teisinių santykių*).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-565/2009 (*dėl jungtinės veiklos pelno paskirstymo, nuostolių atlyginimo ir partnerių nuosavybės padalijimo*).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-199/2010 (*dėl jungtinės veiklos sutarties šalių teisių ir pareigų*).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-113/2011 (*dėl jungtinės veiklos tarp ūkininko ir jo partnerio; ūkininko ūkio ir jam skirtų tiesioginių išmokų pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe*).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-495/2011 (*dėl jungtinės veiklos sutarties sampratos ir požymių; jungtinės veiklos teisinių santykių tarp šeimos narių; jungtinės veiklos reglamentavimo pagal 1964 m. CK*).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-359/2012 (*dėl subtiekimo (subrangos) skirtumo nuo jungtinės veiklos*).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-324/2013 (*dėl jungtinės veiklos sutarties turinio aiškinimo (tikslinimo) apimties ir galimybės*).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 17 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-435/2013 (*dėl jungtinės veiklos sutarties esmės; nuosavybės teisės į jungtinės veiklos partnerio įnašą santykio su nuosavybės teise į jungtinės veiklos metu sukurtą rezultatą; jungtinės veiklos sutarties pažeidimo kvalifikavimo esminių; jungtinės veiklos sutarties pabaigos*).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-158-695/2015 (*dėl jungtinės veiklos civilinių teisinių santykių susikūrimo ir nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą pripažinimo; asociacijos sutarties sampratos*).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. sausio 6 d. konsultacija Nr. A3-120 „Dėl taikos sutarties, kuria siekiama išvengti ateityje tarp šalių galinčio kilti teismo ginčo, patvirtinimo“.

16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2008 (*dėl taikos sutarties sampratos ir teisinių pasekmių; taikos sutarties galiojimo šalims, kai keliama prievolės pagal taikos sutartį dalumo problema*).
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-108/2010 (*dėl taikos sutarties paskirties; galimybių vienašališkai ginčyti įsiteisėjusiu teismo sprendimu patvirtintą taikos sutartį*).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-372/2010 (*dėl taikos sutarties esmės, sąlygų ir vykdymo ypatumų*).
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-571/2010 (*dėl taikos sutarties teisinės prigimties ir galios*).
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2012 (*dėl teismo nutarties dėl taikos sutarties patvirtinimo aiškinimo ir teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties sąlygų aiškinimo atskyrimo*).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje Nr. 3K-3-62/2014 (*dėl proceso šalių teisės ginčą užbaigti taikos sutartimi ir teismo vaidmens šalims tokią teisę įgyvendinant*).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-361/2014 (*dėl taikos sutarties ypatumų vykdymo procese*).
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-128-686/2015 (*dėl taikos sutarties, kuria perleidžiamas areštuotas turtas naujam savininkui, prieštaravimo imperatyviosioms įstatymo nuostatomis*).

1-osios praktinės užduoties sprendimo pavyzdys

S. Vardas kreipėsi į teismą ir nurodė, kad jis ir jo sutuoktinė B. Vardienė gyveno jiems bendrosios nuosavybės teise priklausiusiame dviejų kambarių bute. Pašlijus judviejų sveikatai, jie ir G. Pavardyte notarine tvarka sudarė sutartį, pagal kurią S. ir B. Vardai G. Pavardytei minėtą butą perleido nuosavybės teise, o G. Pavardyte už tai įsipareigojo S. ir B. Vardus materialiai bei moraliai remti. B. Vardienei mirus, S. Vardas iš notaro gavo pareiškimą per tris mėnesius išsikelti iš buto. Ieškinyje S. Vardas paaiškino, kad G. Pavardyte juo visiškai nesirūpino, tik paraginta atveždavo maisto ir vaistų, todėl S. Vardas ir jo sutuoktinė dažnai badaudavo, ir dėl šių priežasčių prašė sudarytą sutartį nutraukti dėl esminio jos pažeidimo. Ieškinyus buvo grįstas rentos ir dovanojimo sutarčių pažeidimais: rentos sutartis, S. Vardo nuomone, pažeista dėl to, kad jam nebuvo teiktas joks išlaikymas, o dovanojimo – dėl to, kad G. Pavardyte, versdama sutuoktinius badauti ir leisdama įgriūti buto luboms, prieš dovanotoją atliko tokius veiksmus, kurie yra neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu.

G. Pavardyte atsiliepime į ieškinį nurodė, kad jai B. Vardienė niekada jokių pretenzijų nereiškė, o tai patvirtina, kad sutartį ji vykdė tinkamai. Tai, kad S. Vardas sutartį ėmė ginčyti tik gavęs pranešimą dėl išsikėlimo, tik patvirtina, kad pats S. Vardas, atsisakydamas vykdyti teisėtus G. Pavardytes reikalavimus, įvykdė esminį sutarties pažeidimą.

- a) *Kokios yra dovanojimo ir rentos sutarčių esminės sąlygos? Kokie yra šių sutarčių panašumai ir skirtumai?*
- b) *Kaip teisiškai turėtų būti kvalifikuojama šalių sudaryta sutartis? Ar tai mišri sutartis?*
- c) *Kokie veiksmai gali būti vertinami kaip neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu? Ar pavyzdyje įvardyti veiksmai gali būti tokiais laikomi?*
- d) *Kokiais pagrindais gali būti nutraukta rentos sutartis? Ar ginčo faktinės aplinkybės atitinka kurį nors iš šių pagrindų?*
- e) *Kiek teisiškai reikšmingi G. Pavardytes atsiliepime nurodyti argumentai, kad „B. Vardienė niekada jokių pretenzijų nereiškė, o tai patvirtina, kad sutartį ji vykdė tinkamai“?*
- f) *Kaip vertinate S. Vardo ieškinių dėl sutarties nutraukimo pagrįstumą?*

Esminės sutarčių sąlygos yra tos, kurios būtinos ir pakankamos tam, kad sutartis būtų sudaryta ir sukurtų šalims teises ir pareigas⁶. Esminė kiekvienos sutarties sąlyga yra šalių susitarimas dėl dalyko, o kitos esminės sutarties sąlygos priklauso nuo konkrečios sutarties specifikos ir ypatumų.

⁶ AMBRASIENĖ, D., et. al. Civilinė teisė. Prievolių teisė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, p. 159.

CK 6.439 str. 1 d. įtvirtina bendrąją rentos sutarties sampratą ir numato, kad rentos sutartimi laikoma sutartis, kurios viena šalis – rentos mokėtojas (skolininkas) – įsipareigoja neatlygintinai arba mainais už kapitalo perdavimą jam nuosavybės teise periodiškai mokėti kitai šaliai – rentos gavėjui – sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) arba kitaip išlaikyti rentos gavėją. Tuo metu CK 6.465 str. 1 d. nustatyta, jog dovanojimo sutartimi laikoma tokia sutartis, pagal kurią viena šalis (dovanotojas) neatlygintinai perduoda turtą ar turtinę teisę (reikalavimą) kitai šaliai (apdovanotajam) nuosavybės teise arba atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos dovanotojui ar trečiajam asmeniui.

Iš CK 6.439 str. 1 d. įtvirtintos rentos sutarties sampratos ir tolimesnio teisinio reglamentavimo (CK 6.439–6.464 str.) galima daryti išvadą, kad esminė šios sutarties sąlyga yra susitarimas dėl jos dalyko. Taigi rentos sutarties dalykas yra rentos mokėtojo įsipareigojimas neatlygintinai arba mainais už kapitalo perdavimą jam nuosavybės teise periodiškai mokėti kitai šaliai – rentos gavėjui – sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) arba kitaip išlaikyti rentos gavėją. Tuo atveju, jei pagal rentos sutartį rentos mokėtojui perduodamas objektas yra kilnojamasis daiktas arba pinigų suma, tai esminė rentos sutarties sąlyga yra ir rentos mokėtojo pareiga pateikti savo prievolės įvykdymo užtikrinimą arba apdrausti savo civilinę atsakomybę už rentos sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą (CK 6.445 str. 2 d.). Vadinasi, atsižvelgiant į rentos sutartimi perduodamo objekto specifiką, tam, kad rentos sutartis būtų laikoma sudaryta, būtina susitarti dėl vienos arba dviejų esminių sąlygų.

Atitinkamai remiantis CK 6.465 str. 1 d. įtvirtinta dovanojimo sutarties samprata galima daryti išvadą, kad dovanojimo sutarties dalykas yra neatlygintinas tam tikro turto ar turtinės teisės perdavimas apdovanotajam nuosavybės ar patikėjimo teise arba apdovanotojo atleidimas nuo turtinės pareigos dovanotojui ar trečiajam asmeniui, ir tai yra vienintelė esminė dovanojimo sutarties sąlyga. Taigi būtent neatlygintino turto perdavimo nuosavybės ar patikėjimo teise arba atleidimo nuo tam tikros turtinės pareigos sąlyga dovanojimo sutartį skiria nuo kitų panašių sutarčių bei atskleidžia jos ypatumus bendrosios civilinėje teisėje egzistuojančios atlygintinumo prezumpcijos atžvilgiu.

Iš to, kas išdėstyta aukščiau, nuosekliai išplaukia, kad iš esmės skiriasi rentos bei dovanojimo sutarčių dalykai, o dėl to – ir kiekvienos iš šių sutarčių tikslai: rentos sutartimi rentos mokėtojas įsipareigoja neatlygintinai arba mainais už kapitalo perdavimą jam nuosavybės teise periodiškai mokėti rentos gavėjui sutartyje numatytą pinigų sumą (rentą) arba kitaip išlaikyti rentos gavėją (taigi rentos gavėjas turtą perduoda siekdamas gauti išlaikymą, o rentos mokėtojas siekia jį teikti), o dovanojimo sutartimi dovanotojas apdovanotąjį tiesiog apdovanoja (šalys siekia neatlygintinai pakeisti turto savininką). Be to, tai reiškia, kad rentos sutartis yra ilgalaikio, tęstinio, nuolatinio pobūdžio, ji priskiriama rizikos sutarčių grupei, o sudarant dovanojimo sutartį pats prievolinis santykis šalis sieja tik sutarties sudarymo metu. Be to, pirmiau nurodytos sutarčių sampratos patvirtina, kad dovanojimo sutartis gali būti tik neatlygintinė ir tai yra vienas iš esminių jos dalyko elementų, o rentos sutartis gali būti ir atlygintinė, ir neatlygintinė.

Kita vertus, derėtų pastebėti, jog ir rentos, ir dovanojimo sutartys yra nekomercinės, realinės (laikomos sudarytomis nuo turto perdavimo, išskyrus rentos sutartį, pagal kurią kapitalas nėra perduodamas), vienašalės, o bendriausia prasme priskirtinos tai pačiai sutarčių dėl turto perdavimo kito asmens nuosavybės grupei. Vadinasi, ir dovanojimo, ir rentos sutarčių pagrindu pasikeičia perduodamo turto savininkas, o ankstesnis subjektas netenka į turtą turėtų teisių. Tačiau dėl visiškai skirtingų turto perdavimo tikslų rentos ir dovanojimo sutartys jokių būdu negalėtų būti tapatinamos.

Atsižvelgiant į tai, kad S. ir B. Vardai G. Pavardytei nuosavybės teise perleido savo dviejų kambarių butą, o G. Pavardytė už tai įsipareigojo S. ir B. Vardus materialiai bei moraliai remti, t. y. vertinant šalių sudarytos sutarties dalyką, galima daryti išvadą, kad šalys sudarė CK 6.460 str. įtvirtintą išlaikymo iki gyvos galvos sutartį, pagal kurią rentos gavėjas – fizinis asmuo perduoda jam priklausantį gyvenamąjį namą, butą, žemės sklypą ar kitokį nekilnojamąjį daiktą rentos mokėtojui nuosavybės teise (šiuo atveju, kaip minėta, perduotas turtas buvo sutuoktiniams priklausęs dviejų kambarių butas), o rentos mokėtojas įsipareigoja išlaikyti rentos gavėją ir (arba) šio nurodytą asmenį (asmenis) iki gyvos galvos (šiuo atveju tai atitiktų G. Pavardytės įsipareigojimą S. ir B. Vardus remti materialiai bei moraliai). Nors įstatyminėje rentos sutarties sampratoje tiesiogiai nėra įtvirtintas moralinės paramos teikimas, o šalių sudarytoje sutartyje nenurodyta, jog G. Pavardytė sutuoktinius įsipareigojo išlaikyti iki gyvos galvos, tai negali paneigti fakto, kad šalių sudaryta sutartis atitinka visus specifinius teismų praktikoje išskirtus išlaikymo iki gyvos galvos sutarties, esančios rentos iki gyvos galvos porūšiu, požymius:

- 1) rentos mokėtojui už rentą perleidžiamas ne bet koks turtas, o tik *nekilnojamas daiktas*;
- 2) *rentos formos specifika* – rentos gavėjo poreikių tenkinimas atsižvelgiant į jo poreikius gali būti tiek materialaus, tiek nematerialaus pobūdžio – aprūpinimas gyvenamąja patalpa, apranga, maitinimas, priežiūra; galimybė išlaikymą natūra pakeisti periodinėmis įmokomis iš esmės yra išimtinė <...>;
- 3) pagal šią sutartį rentos gavėjas įgyja teisę gauti reikiamas paslaugas ir priemones būtiniausiems, gyvybiškai svarbiems poreikiams tenkinti, todėl sutartis yra *fiduciarinė*, o griežtas sutarties sąlygų laikymasis yra labai svarbus⁷.

Nors CK 6.156 str. 3 d. numato, kad šalys turi teisę sudaryti sutartį, turinčią kelių rūšių sutarčių elementų (mišriąją sutartį), įvertinus sudarytos sutarties dalyką – dviejų kambarių buto perleidimą G. Pavardytės nuosavybės už materialinę bei moralinę paramą, – darytina išvada, kad šalių sudaryta sutartis nėra mišri, o tiesiogiai atitinka išlaikymo iki gyvos galvos sampratą (CK 6.460 str.). Pabrėžtina, kad vien faktas, jog išlaikymo iki gyvos galvos sutartis yra rentos porūšis, todėl jai būdingi ir bendrieji rentos sutarties, ir rūšiniai rentos iki gyvos galvos požymiai (CK 6.460 str.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/2006.

2 d.) negali reikšti, kad šalių sudaryta sutartis turi kelių sutarčių rūšių elementų, nes rentos iki gyvos galvos sutartis nėra atskira savarankiška sutartis – pastarajai sutarčiai skirtos teisės normos, kaip ir bendrosios rentos sutarties nuostatos, išlaikymo iki gyvos galvos sutarčiai taikomos remiantis principu *lex specialis derogat legi generali*.

Taigi visos nurodytos aplinkybės patvirtina, kad šalys nesudarė mišriosios sutarties.

Kalbant apie „neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu“ veiksmų sampratą, visų pirma pastebėtina, kad veiksmų sąvoka vartojama CK 6.472 str. 1 d., kurioje reglamentuojami dovanojimo sutarties panaikinimo pagrindai. Tai lemia, kad nustačius, jog šalys sudarė ne dovanojimo, o išlaikymo iki gyvos galvos sutartį, minėta nuostata remtis nėra teisinio pagrindo. Kita vertus, nustačius, kad tarp šalių buvo sudarytas apsimestinis sandoris (CK 1.87 str.) ir teismo iniciatyva (jei sandoris būtų akivaizdžiai niekinis) ar S. Vardui pareiškus tokį reikalavimą ir sutartį pripažinus dovanojimo sutartimi, atsirastų teisinis pagrindas bandyti remtis minėta CK 6.472 str. 1 d. nuostata, numatančia, kad dovanotojas turi teisę kreiptis į teismą dėl dovanojimo panaikinimo, kai apdovanotasis pasikėsina į dovanotojo ar jo artimųjų giminaičių gyvybę ar tyčia juos sunkiai sužaloja, taip pat kai, atsižvelgiant į dovanos pobūdį, dovanojimo sutarties šalių asmenines savybes ir jų tarpusavio santykius, apdovanotasis atlieka prieš dovanotoją tokius veiksmus, kurie yra neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu. Tačiau šiuo atveju būtina tinkamai įvertinti „neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu“ sąvokos turinį.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad vertinant, kokio pobūdžio veiksmai gali būti laikomi neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu, atsižvelgtina į alternatyvų pagrindą dovanojimui panaikinti, nustatytą CK 6.472 str. 1 dalyje. Tai – pasikėsinimo į dovanotojo ar jo artimųjų giminaičių gyvybę ar tyčinio sunkaus jų sužalojimo faktas. Kadangi tokius pačius padarinius, t. y. dovanojimo panaikinimą, lemia ir kitas šioje teisės normoje įtvirtintas pagrindas – neabejotinai griežtai smerkiami apdovanotojo veiksmai, kasacinis teismas yra konstatavęs, kad sudarančiais pagrindą panaikinti dovanojimą gali būti pripažįstami tokie veiksmai, kurie, įvertinus visus teisės normoje išvardytus reikšmingus kriterijus (dovanos pobūdį, dovanojimo sutarties šalių asmenines savybes ir tarpusavio santykius), geros moralės požiūriu yra smerkiami tokiau pat griežtumu kaip pasikėsinimas į dovanotojo ar jo artimųjų giminaičių gyvybę ar tyčinis sunkus jų sužalojimas. Taigi neabejotinai griežtai smerkiamiems veiksams, pagal CK 6.472 str. 1 d. prasmę, gali būti priskiriami ne bet kokie net ir neigiamai vertintini veiksmai. Be to, šiuo aspektu reikšmingais gali būti pripažįstami duomenys, ar neigiamai vertintinus veiksmus apdovanotasis atliko vien savo iniciatyva, ar kitam asmeniui juos išprovokavus, ar šių veiksmų neigiamų padarinių buvo sąmoningai siekiama ir kt.⁸

⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-305/2011.

S. Vardas ieškinyje nurodo, kad G. Pavardytė neabejotinai griežtai geros moralės požiūriu smerkiamus veiksmus atliko versdama sutuoktinius badauti ir leisdama įgriūti buto luboms, tačiau pabrėžtina, kad įsipareigojimas sutuoktiniams teikti paramą maistu neįtrauktas į dovanojimo sutarties dalyką, nebent dovanojimo sutartis būtų specifinė ir atitiktų CK 6.467 str. 1 d. įtvirtintą dovanojimo su sąlyga sutarties sampratą, o to šiuo atveju nėra. Kita vertus, jei būtų nustatyta, kad apdovanotoji priėmusi dovaną tam tikromis sąlygomis senolius marino badu ir taip pasikėsino į dovanotojų gyvybę ar tyčia juos sunkiai sužalojo (itin pakenkė jų sveikatai), galėtų atsirasti pagrindo remtis ir CK 6.472 str. 1 d. įtvirtintu pagrindu.

Be to, sąlygoje nėra pakankamai duomenų, kad būtų galima tinkamai ir pakankamai atsižvelgti į dovanos pobūdį, dovanojimo sutarties šalių asmenines savybes ir jų tarpusavio santykius (CK 6.472 str. 1 d.), įvertinti senolių badavimo priežastis bei trukmę, todėl būtų sunku vienareikšmiškai spręsti, ar, šalis siejant dovanojimo sutarčiai, G. Pavardytė gali būti pripažinta atlikusia prieš dovanotoją tokius veiksmus, kurie yra neabejotinai griežtai smerktini geros moralės požiūriu.

Teiginys, kad G. Pavardytė „leido įgriūti buto luboms“, neatitinka ir pagal CK 6.472 str. 1 d. negali atitikti neabejotinai griežtai smerktinų geros moralės požiūriu veiksmų sampratos, nes tokie veiksmai turi būti atliekami *dovanotojo, o ne dovanos* (kaip dovanojimo sutarties objekto) *atžvilgiu*. CK 6.472 str. 2 d. panašiais atvejais numato dovanotojo teisę kreiptis į teismą dėl dovanojimo panaikinimo, jeigu apdovanotasis su jam dovanotu turtu, turinčiu dovanotojui didelės neturtinės reikšmės, elgiasi taip, kad kyla reali to turto žuvimo grėsmė, tačiau S. Vardas šiuo pagrindu nesiremia ir jo neįrodinėja (kaip minėta, jis netgi neprašo pripažinti, kad buvo sudaryta dovanojimo sutartis).

Civiliniame procese galiojant rungimosi ir dispozityvumo principams, teismas negali peržengti pareikšto reikalavimo ribų, todėl, jei sandoris nėra akivaizdžiai niekinis, turėtų būti vertinami išlaikymo iki gyvos galvos, o ne dovanojimo sutarties pažeidimai ir taikomos atitinkamos teisės normos. Jei sudaryta sutartis būtų akivaizdžiai niekinė, teismas galėtų rentos sutartį pripažinti apsimestine *ex officio* ir *galimai* remtis dovanojimo sutarties nuostatomis.

Atsižvelgiant į tai, kad šalys sudarė išlaikymo iki gyvos galvos sutartį, šio ginčo atveju reikėtų taikyti CK 6.464 str. 2 d., kurioje nustatyta, kad jeigu rentos mokėtojas iš esmės pažeidžia sutartį, tai rentos gavėjas turi teisę reikalauti iš rentos mokėtojo, kad šis grąžintų perduotą nekilnojamąjį daiktą arba sumokėtų daikto išperkamąją kainą CK 6.454 str. numatytais sąlygomis. Įvertinus tai, kad šalių sudaryta sutartis yra rentos iki gyvos galvos porūšis, minėto straipsnio nereguluotiems klausimams tikslinga remtis CK 6.458 str., numatančiu atvejus, kai rentos iki gyvos galvos sutartis gali būti nutraukiama rentos gavėjo reikalavimu. Be to, taikant minėtus straipsnius turėtų būti atsižvelgiama ir į CK 6.217 str. įtvirtintus sutarties pažeidimo pripažinimo esminiu kriterijus, tarp jų ir į tai, ar

nukentėjusi šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenumatė ir negalėjo protingai numatyti tokio rezultato; ar pagal sutarties esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminės reikšmės; ar prievolė neįvykdyta tyčia, ar dėl didelio neatsargumo; ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje; ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta (CK 6.217 str. 2 d.) ir kt.

Suprantama, rentos sutartis visada gali būti nutraukiama ir šalių susitarimu, tačiau šiuo atveju tokio susitarimo nėra ir šio klausimo analizė nėra aktuali.

Vertinant, ar šalių sudaryta sutartis gali būti nutraukiama CK 6.464 str. įtvirtintais pagrindais, labai svarbu išanalizuoti, koks rentos mokėtojo elgesys laikytinas esminiu rentos sutarties pažeidimu, nes CK 6.464 str. 2 d. įtvirtinta rentos gavėjo teisė nutraukti sutartį, jei rentos mokėtojas *iš esmės pažeidžia sutartį*. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad klausimas, ar konkretus išlaikymo iki gyvos galvos sutarties pažeidimas iš esmės pažeidžia išlaikymo įsipareigojimus, sprendžiamas įvertinant atsakyme į b) klausimą išvardytus sutarties ypatumus. Savo ruožtu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad esminį sutarties pažeidimą nulemia tai, ar nukentėjusi šalis negavo didžiąja dalimi to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, todėl kiekvienu ginčo atveju sutarties pažeidimą pripažįstant esminiu turi būti įvertinta, ar nukentėjusios šalies asmeniniai interesai dėl tokio pažeidimo buvo iš esmės suvaržyti, ar dėl kokių priežasčių lieka neįgyvendinti nukentėjusios šalies teisėti, pagrįsti sutarties vykdymo rezultatų lūkesčiai⁹.

CK 6.461 str. imperatyviai įtvirtinta, kad į rentos mokėtojo pareigą išlaikyti iki gyvos galvos įeina rentos gavėjo aprūpinimas gyvenamąja patalpa, drabužiais bei kitokia apranga, maitinimas, o jeigu rentos gavėjo sveikatos būklė reikalauja, – ir jo priežiūra. Vadinasi, rentos gavėjo būtiniausių poreikių tenkinimas priklauso nuo tinkamo sutarties vykdymo, todėl griežtas sutarties sąlygų laikymasis yra labai svarbus. Esant blogai rentos gavėjo sveikatos būklei ar turtinei padėčiai, laiku nepatenkinus jo poreikio gauti reikiamą materialinę paramą ar paslaugas, rentos gavėjo interesams gali būti padaryta didelės žalos, todėl tuo konkrečiu atveju tai būtų sutarties pažeidimas iš esmės. Kaip galima suprasti iš pateiktos sąlygos, sutartyje buvo įtvirtintas G. Pavardytės įsipareigojimas sutuoktinius aprūpinti maistu, vaistais ir kt., tačiau, S. Vardo teigimu, rentos mokėtoja tik paraginta atveždavo maisto ir vaistų, nors tokio pobūdžio įsipareigojimais yra kasdienės priežiūros prievolė, kurią būtina vykdyti nuolat, o ne epizodiškai¹⁰.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. birželio 29 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-346/2004.

¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/2006.

Taigi jei būtų nustatyta, kad G. Pavardytė iš tiesų sutuoktiniams neatveždavo maisto ir dėl to jie dažnai badaudavo, nors aprūpinimas maistu, vaistais (ypač esant pašlijusiai sveikatai) yra vieni iš pagrindinių, gyvybiškai svarbių ir tiesiogiai CK 6.461 str. nurodytų rentos mokėtojo poreikių, būtų galima daryti išvadą, kad S. ir B. Vardai didžiąja dalimi negavo to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti (be to, griežtas sutarties sąlygų laikymasis turėjo esminės reikšmės), todėl tai yra esminis sutarties pažeidimas (CK 6.217 str.).

Antra vertus, sprendžiant šį ginčą privaloma atsižvelgti į aplinkybę, kad G. Pavardytė „tik paraginta atveždavo maisto ir vaistų“, bet vis dėlto atveždavo. Analizuojant pastarąjį faktą reikėtų įvertinti ir konkrečios sutarties nuostatas, ir tarp šalių susiklosčiusią maisto bei vaistų teikimo praktiką bei kitokių šalių elgesį (CK 6.193 str. 5 d.), nes šių klausimų analizė turėtų didelės įtakos vertinant, ar sutarties pažeidimas buvo esminis, ar tiesiog atspindėjo tarp šalių susiklosčiusių santykių pobūdį.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas panašioje byloje yra išaiškinęs, kad prievolės nevykdymas nors vieno iš sutartyje nurodytų asmenų atžvilgiu *ipso facto* vertintinas kaip turto įgijėjo (rentos mokėtojo) nevykdymas sutartimi prisiimtų pareigų. <...> Vadinasi, *pareiža turi būti vykdoma bendrai sutartyje nurodytų asmenų atžvilgiu, o ne kiekvieno iš jų atskirai*¹¹, taigi atsakovės G. Pavardytės atskirtimai, kad „B. Vardienė niekada jokių pretenzijų nereiškė, o tai patvirtina, kad sutartį ji vykdė tinkamai“, negali pateisinti sutarties nevykdymo S. Vardo atžvilgiu (jei toks buvo). Nustačius, kad G. Pavardytė netinkamai vykdė sutartį S. Vardo atžvilgiu, būtų konstatuota, jog sutartis įvykdyta netinkamai ir, jei G. Pavardytės veiksmai atitiktų CK 6.217 str. bei teismų praktikoje suformuotą esminio sutarties pažeidimo sampratą, sutartis galėtų būti nutraukta dėl esminio sutarties pažeidimo (CK 6.464 str. 2 d.).

Išvada: Ginčo šalių sutarties nutraukimo klausimas, remiantis dovanojimo sutarties panaikinimo pagrindais, net negali būti svarstomas, nes šalys sudarė išlaikymo iki gyvos galvos sutartį (CK 6.460 str.), ir ši sutartis nėra pripažinta apsimestine. Nustačius, kad G. Pavardytė bent vienu iš sutuoktinių visiškai nesirūpino – tik paraginta atveždavo maisto, vaistų, taip pat kad S. Vardas ir jo sutuoktinė dažnai badaudavo, tokie veiksmai reikštų, kad S. Vardas ir (arba) jo sutuoktinė didžiąja dalimi negavo to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, o toks sutarties pažeidimas visiškai atitinka CK 6.217 str. ir teismų praktikoje suformuotą esminio sutarties pažeidimo sampratą. Vadinasi, jei S. Vardo nurodytos aplinkybės pasitvirtintų, teismas B. ir S. Vardų bei G. Pavardytės sudarytą sutartį galėtų nutraukti dėl esminio jos pažeidimo CK 6.464 str. 2 d. pagrindu.

¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-218/2001.

2-osios praktinės užduoties sprendimo pavyzdys

2015 m. gegužės 18 d. K. Vardaitis iš savo brolio J. Vardaičio pasiskolino 5 000 Eur, kuriuos pažadėjo jam grąžinti, kai tik užsienyje užsidirbs pakankamai pinigų. J. Vardaitis, sužinojęs, kad jo brolis savo šeimai kas mėnesį perveda po 1 000 Eur, pareikalavo nedelsiant grąžinti visą paskolos sumą. Kadangi K. Vardaitis paskolos pagal brolio reikalavimą negrąžino, brolių santykiai labai pablogėjo, kol galiausiai visai nutrūko. J. Vardaitis kreipėsi į teismą prašydamas priteisti 5 000 Eur, palūkanas ir delspinigius. K. Vardaitis savo atsiliepime nurodė, kad paskolos sutarties jis nebuvo sudaręs, nėra skolingas, ir prašė ieškinį atmesti. J. Vardaitis pareiškė, kad pinigai buvo perduoti motinos akivaizdoje ir paprašė teismo ją apklausti liudytoja. Motina į bylą pateikė raštą, kad jei teismas ją kvies, ji nesutiks būti apklausiama kaip liudytoja, nes siekdamas užtikrinti paskolos grąžinimą K. Vardaitis J. Vardaičiui pardavė 10 000 Eur vertės žemės sklypą su gyvenamuoju namu, kuriame tebegyvena K. Vardaičio šeima. Jei K. Vardaitis paskolos negrąžins, tai J. Vardaitis vis tiek turės sklypą. J. Vardaitis teismui paaiškino, kad jam reikalingi pinigai, o ne namas su svetima šeima. Šalys susitarė, kad K. Vardaitis minėtą žemės sklypą turės atpirkti, tik jis to kažkodėl nedaro.

- a) *Koks formos reikalavimas yra taikomas nurodyto dydžio paskolos sutartims? Kokia forma šalys sudarė paskolos sutartį?*
- b) *Ar J. Vardaičio reikalavimas priteisti 5 000 Eur gali būti kvalifikuojamas kaip reikalavimas atlyginti nuostolius?*
- c) *Paaiškinkite, kaip yra skirstomos iš paskolos sutarties kylančios palūkanos, ir atskleiskite, kokios rūšies palūkanų reikalauja J. Vardaitis.*
- d) *Ar pagrįstas J. Vardaičio reikalavimas kartu su 5 000 Eur priteisti ir palūkanas bei delspinigius? Atsakymą pagrįskite, atskleisdami netesybų ir palūkanų santykį.*
- e) *Ar teismas turėtų tenkinti J. Vardaičio prašymą motiną apklausti liudytoja?*
- f) *Kiek teisiškai gali būti reikšmingas motinos į bylą pateiktas raštas?*
- g) *Ar sprendžiant ginčą svarbūs šalių paaiškinimai, kad „kaip paskolos grąžinimo užtikrinimas J. Vardaičiui parduotas 10 000 Eur vertės žemės sklypas su gyvenamuoju namu, kuriame gyvena K. Vardaičio šeima“?*
- h) *Koks yra santykis tarp pavyzdyje nurodytų paskolos ir pirkimo–pardavimo sutarčių? Ar gali būti teigiama, kad jos kartu sudaro mišrią sutartį ir dėl to turi būti aiškinamos tarpusavyje?*
- i) *Ar tai, kad šalys susitarė, jog K. Vardaitis turės atpirkti minėtą žemės sklypą, reiškia, jog šalys sudarė preliminarų žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį? Ar tai gali būti vertinama kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo būdas?*

CK 6.871 str. nustato keletą reikalavimų paskolos sutarties formai. *Pirma*, fizinių asmenų paskolos sutartis turi būti rašytinė, jeigu paskolos suma viršija šešis šimtus eurų. *Antra*, jeigu paskolos davėjas yra juridinis asmuo, paskolos sutartis turi būti rašytinė visais atvejais, neatsižvelgiant į paskolos sutarties sumą (toku atveju rašytinės formos reikalavimus atitinka paskolos gavėjo pasirašytas paskolos raštelis arba kitoks skolos dokumentas, patvirtinantis paskolos sutarties dalyko perdavimą paskolos gavėjui). *Trečia*, jeigu paskolos suma viršija tris tūkstančius eurų ir šis sandoris yra vykdomas grynaisiais pinigais, paskolos sutartis turi būti notarinės formos. Šiuo konkrečiu atveju K. ir J. Vardaičiai yra fiziniai asmenys, o jų sudaryto sandorio suma siekė 5 000 Eur (t. y. viršijo 600 Eur), todėl paskolos sutartis turėjo būti sudaryta rašytine forma – tačiau tik tuo atveju, jei paskola buvo suteikta ne grynaisiais pinigais. Jei 5 000 Eur buvo perduoti grynaisiais pinigais, sutartis turėjo būti sudaryta notarine forma, o šios formos nesilaikymas, remiantis CK 1.93 str. 3 d., sandorį daro negaliojantį. Pastarajai aplinkybei pasitvirtinus, tektų konstatuoti, kad šalių paskolos teisiniai santykiai nesieja.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad priklausomai nuo sutarties pažeidimo kreditorius gali rinktis vieną ar kelis teisių gynimo būdus, jeigu bendrą taikymą leidžia pasirinktų gynimo būdų prigimtis. Šiuo konkrečiu atveju reikalavimas priteisti 5 000 Eur yra grindžiamas sutartimi ir savo prigimtimi yra reikalavimas įvykdyti piniginę prievolę natūra (CK 6.213 str. 1 d.). Tuo metu reikalavimas atlyginti nuostolius yra grindžiamas sutarties pažeidimo (neįvykdymo) faktu ir yra savarankiškas kreditoriaus teisių gynimo būdas, kurį pasirinkus būtina įrodyti skolininko civilinės atsakomybės sąlygas. Vadinasi, J. Vardaičio reikalavimas priteisti 5 000 Eur yra reikalavimas įvykdyti sutartį natūra (CK 6.213 str.), tačiau greta jo kreditorius taip pat gali reikalauti nuostolių, palūkanų ar netesybų atlyginimo (CK 6.256 str.; 6.261 str.), kurie būtų priteisiami įrodžius šioms civilinės atsakomybės formoms būdingas sąlygas¹².

Palūkanų sąvoka, skirtingai negu netesybų, CK neįtvirtinta, todėl palūkanų instituto turinys atskleidžiamas sistemiškai aiškinant šį civilinės teisės institutą reglamentuojančias teisės normas. Taigi palūkanos, kylančios iš paskolos sutarties, gali būti dvejopo pobūdžio: *pirma*, jos gali būti vertinamos kaip mokestis už pinigų skolinimą (CK 6.872 str. nustatytos palūkanos už naudojimąsi paskolos suma) ir yra vadinamos mokėjimo palūkanomis; *antra*, jos gali atlikti minimalių kreditoriaus nuostolių, kurių nereikia įrodyti, kompensacijos už pinigines prievolės įvykdymo termino praleidimą funkciją (CK 6.210 str., 6.261 str., 6.874 str.). Šios palūkanos dar vadinamos kompensuojamosiomis.

Palūkanos kaip mokestis už pinigų skolinimą, teismų praktikoje dar vadinamos pelno palūkanomis, yra įtvirtintos CK 6.872 str. ir iš esmės

¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-462/2010.

skiriasi nuo kompensuojamųjų palūkanų, mokamų už prievolės įvykdymo termino praleidimą (paskolos sutarties pažeidimą), kurios, kaip minėta, įtvirtintos CK 6.874 str. Kreditoriaus reikalavimas sumokėti palūkanas už pinigų skolinimą sutarties nustatytu terminu traktuotinas ne kaip reikalavimas atlyginti dėl kreditoriaus pinigų naudojimo patirtus nuostolius, bet kaip reikalavimas prievolę įvykdyti natūra, t. y. sumokėti įstatyme ar šalių sutartyje nustatytą mokestį už naudojimąsi paskolos suma – palūkanas (CK 6.213 str. 1 d., 6.872 str.). Šios palūkanos yra atlyginimas, kurį skolininkas moka kreditoriui už naudojimąsi svetimais pinigais, nesvarbu, kokie to naudojimosi rezultatai, ir šis atlyginimas (mokėjimo palūkanos), jeigu šalys nėra susitarusios kitaip, mokamos kas mėnesį, iki paskolos suma bus gražinta (CK 6.872 str. 2 d.). Taigi mokėjimo funkciją atliekančios palūkanos pagal paskolos sutartį mokamos *tinkamai* vykdant savo sutartinę prievolę, nebent paskolos sutartis yra neatlygintinė (CK 6.872 str. 3 d.)¹³.

Kreditoriaus reikalavimas sumokėti kompensuojamąsias palūkanas, kitaip tariant, atlyginti dėl piniginių prievolės įvykdymo termino praleidimo atsiradusius nuostolius, laikytinas reikalavimu skolininkui taikyti civilinę atsakomybę. Kompensuojamosios palūkanos šiuo atveju laikytinos minimaliais kreditoriaus nuostoliais, patirtais dėl laiku negražintos skolos. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išaiškinta, kad kreditorius visada turi teisę į palūkanas kaip kompensaciją, jeigu skolininkas savo prievolę – finansinį išsipareigojimą įvykdo ne laiku. Taigi negražinus paskolos iki nustatyto termino, šalia paskolos teisinių santykių tarp sutarties šalių atsiranda nauji – sutartinės civilinės atsakomybės santykiai. Vadinasi, skolininkui neįvykdžius prievolės kreditorius įgyja naują teisę – teisę reikalauti atlyginti nuostolius, o skolininkas naują pareigą – pareigą atlyginti kreditoriui nuostolius, padarytus prievolės neįvykdymu. Kadangi CK 6.872 str. 2 d. numatyta, jog jeigu šalys nėra susitarusios kitaip, palūkanos mokamos kas mėnesį iki paskolos suma bus gražinta, šios mokėjimo (pelno) palūkanos gali būti mokamos kartu su kompensuojamosiomis palūkanomis. Šią išvadą tiesiogiai patvirtina CK 6.874 str. 1 d., kurioje nustatyta, kad jeigu paskolos gavėjas laiku negražina paskolos sumos, jis privalo mokėti paskolos davėjui CK 6.210 str. nustatytas palūkanas nuo tos dienos, kada paskolos suma turėjo būti gražinta, iki jos gražinimo dienos, neatsižvelgiant į palūkanų, nustatytų CK 6.37 str., mokėjimą, jeigu paskolos sutartis nenustato ko kita.

Kompensuojamųjų palūkanų, įtvirtintų CK 6.261 ir 6.874 str., skaičiavimo pradžia gali būti nustatyta įstatymu arba sutartimi (CK 6.37 str. 1 d.). Pagal bendrąją taisyklę, kompensuojamosios palūkanos pradeda skaičiuoti, kai skolininkas praleidžia prievolės įvykdymo terminą (CK 6.261 str.). Tuo metu po bylos iškėlimo, įforminto CPK nustatyta

¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 8 d. apžvalga Nr. AC-37-1 „Netesybas ir palūkanas reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga“.

tvarka, skaičiuojamos procesinės palūkanos (CK 6.37 str. 2 d.), kurių skaičiavimo pradžia ir pabaiga nustatyta įstatyme: procesinės palūkanos mokamos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 str. 2 d.), o bylos iškėlimo momentu laikomas teisėjo rezoliucijos priėmimo momentas (CPK 137 str. 1 d.). Kita vertus, nors pareiga mokėti procesines palūkanas yra nustatyta įstatymo, procesinės palūkanos skaičiuojamos tik esant kreditoriaus prašymui jas skaičiuoti. Atkreiptinas dėmesys, kad vadinamosios procesinės palūkanos nereiškia naujos CK neįtvirtintos palūkanų rūšies, nes procesinės palūkanos yra kompensuojamosios palūkanos.

Visos nurodytos aplinkybės patvirtina, kad palūkanų skaičiavimo pradžios ir pabaigos momentai priklauso nuo palūkanų atliekamos funkcijos, nes mokėjimo (pelno) palūkanų skaičiavimo pradžia ir pabaiga nesiejama su prievolės pažeidimu ir gali būti nustatyta įstatymu arba šalių sutarimu (jų skaičiavimas tęsiasi iki visiško paskolos sutarties grąžinimo), o kompensuojamosios palūkanos mokamos tik esant sutarties pažeidimui. Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad *mokėjimo funkciją atliekančios ir kompensuojamosios palūkanos gali kilti iš tos pačios sutarties ir vienu metu gali būti skaičiuojamos bet kuriuo atveju, nebent paskolos sutartis yra neatlygintinė*, tačiau pirmosios mokamos tinkamai vykdant paskolos sutartį, o antrosios – šią sutartį pažeidus. Taigi pažeidus paskolos sutarties sąlygas kreditorius įgyja teisę reikalauti kompensuojamųjų palūkanų už prievolės įvykdymo termino praleidimą, remdamasis CK 6.874 str., 6.261 str., 6.261 str., o mokėjimo (pelno) palūkanų už naudojimąsi paskolos pinigais kreditorius gali prašyti vadovaudamasis CK 6.37 str. 1 d. ir CK 6.213 str. 1 d. nuostatomis¹⁴.

Kaip jau minėta atsakant į c) klausimą, bet kuris kreditorius, taigi ir J. Vardaitis, turi teisę reikalauti ir mokėjimo funkciją atliekančių palūkanų (CK 6.872 str.) (jei, žinoma, sutartis yra atlygintinė), ir palūkanų, atliekančių kompensacijos funkciją, jeigu skolininkas ne laiku įvykdo savo prievolę – finansinį įsipareigojimą (CK 6.874 str., 6.261 str., 6.261 str.). Tačiau tam, kad galėtume atsakyti, ar pagrįstas J. Vardaičio reikalavimas, pirmiausia turime nustatyti, ar paskolos sutartis yra atlygintinė, ar ne.

Pabrėžtina, kad CK 6.872 str. 3 d. įtvirtina prezumpciją, jog paskolos sutartis yra neatlygintinė, jeigu paskolos sutarties objektas yra rūšies požymiais apibūdinti daiktai, o paskolos sutartis nenustato ko kita; jeigu paskolos objektas yra pinigai, preziumuojama, kad paskolos sutartis yra atlygintinė. Kadangi užduotyje nenurodyta, ar susitarta dėl neatlygintinės paskolos suteikimo (nors tarp giminaičių gali būti ir taip), vadovausimės CK nustatyta paskolos sutarties atlygintinumo prezumpcija, atitinkamai reiškiančia, kad jei šalys nesusitarė dėl palūkanų už naudojimąsi paskolos suma dydžio, jis nustatomas pagal paskolos davėjo gyvenamosios ar verslo

¹⁴ Ibid.

vietos komercinių bankų vidutinę palūkanų normą, galiojusią paskolos sutarties sudarymo momentu.

Tuo atveju, jei paskolos sutartis yra atlygintinė ir J. Vardaitis reikalauja būtent mokėjimo funkciją atliekančių palūkanų priteisimo, ši reikalavimo dalis galėtų būti pagrįsta. Prašydamas priteisti delspinigius J. Vardaitis turėtų įrodyti, kad šalys dėl netesybų mokėjimo susitarė raštu (CK 6.72 str.). Nors rašytinės formos nesilaikymas tokio susitarimo nedaro negaliojančio, šiuo atveju būtų taikoma CK 1.93 str. 2 d., numatanti, kad įstatymų reikalaujamos paprastos rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę kilus ginčui dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti, o įstatymuose įsakmiai nurodytais atvejais sandorį daro negaliojantį. Taigi susitarimo dėl netesybų J. Vardaitis negalėtų įrodinėti remdamasis liudytojų parodymais, o neišrodęs šio susitarimo – negautų jo prašomų priteisti delspinigių, kaip vienos iš netesybų rūšių. Tokiu atveju J. Vardaitis galėtų prašyti priteisti tik kompensavimo funkciją atliekančias palūkanas, kaip tai įtvirtinta CK 6.210 str., 6.261 str., 6.874 str.

Apibendrinant šią dalį konstatuotina, kad mokėjimo palūkanos bei netesybos atlieka skirtingą teisinę funkciją, todėl gali būti priteisiamos kartu. Analogiškai galėtų būti priteistos ir skirtingas funkcijas atliekančios palūkanos. Priešingu atveju, jei šalys būtų susitarusios dėl neatlygintinos paskolos sutarties, reikėtų daryti išvadą, jog J. Vardaitis reikalauja ir kompensacinę funkciją atliekančių palūkanų, ir delspinigių, o jų abiejų visos apimties priteisti negalima.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad praktikoje pasitaiko, jog šalys sutartyje už pinigines prievolės neįvykdymą laiku numato ne tik kompensuojamąsias palūkanas, bet ir netesybas, ir toks papildomas susitarimas paskolos sutartyje dėl netesybų savaime neprieštarauja CK 6.258 str. 1 d., kurioje numatyta, kad įstatymai ar sutartis gali nustatyti, jog už prievolės neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą kaltoji šalis privalo sumokėti netesybas (baudą, delspinigius)¹⁵. Tačiau sprendžiant palūkanų ir netesybų santykį vadovaujamosi bendraja nuostata, kad neteisinga reikalauti priteisti ir palūkanas, ir netesybas, nes tai reikštų dvigubos atsakomybės taikymą skolininkui, o kreditorius nepagrįstai praturtėtų. Kasacinio teismo praktikoje suformuota taisyklė, kad *kai palūkanos atlieka neatlyginimo (mokėjimo, pelno), o nuostolių kompensavimo funkciją ir tampa skolininko atsakomybės forma, iš skolininko negalima papildomai priteisti netesybų. Nuostoliai, kuriuos jau kompensuoja palūkanos, apima netesybas, t. y. netesybos įskaitomos į nuostolius, šiuo atveju – į kompensuojamųjų palūkanų dydį* (CK 6.73 str. 1 d., 6.258 str. 2 d.)¹⁶. Taigi jeigu prievolės įvykdymo termino praleidimo atveju šalys susitaria ir dėl netesybų, ir dėl kompensuojamųjų palūkanų (arba jų reikalaujama įstatymo pagrindu, priteisiant

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-173/2006.

¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-830/2003.

pagal tokius reikalavimus, *mažesnioji suma įskaitoma į didesniąją*. Kai kreditorius iš skolininko reikalauja ir kompensuojamųjų palūkanų, ir netesybų, ir kitų nuostolių, palūkanos ir netesybos, priklausomai nuo to, kuri suma didesnė, įskaitomos viena į kitą, o likusį nuostolių dydį, jei jo prašoma, turi įrodyti kreditorius¹⁷.

Kita vertus, jei būtų nustatyta, kad brolių tarpusavio sandoris buvo vykdomas grynaisiais pinigais ir todėl sudarytas pažeidžiant imperatyvią CK 6.871 str. 4 d., numatančią, kad jeigu paskolos suma viršija tris tūkstančius eurų ir šis sandoris yra vykdomas grynaisiais pinigais, paskolos sutartis turi būti notarinės formos, – nei mokėjimo funkciją atliekančios palūkanos, nei netesybos negalėtų būti priteisiamos, nes būtų laikoma, kad paskolos sutarties nėra (ji nesudaryta). Tokiu atveju tarp šalių būtų atsiskaitoma pagal restitucijos bei nepagrįsto praturtėjimo taisyklės, tačiau teisė atgauti kompensuojamąsias palūkanas pagal CK 6.210 str. kreditoriui galėtų išlikti. Atitinkamai tuo atveju, jei šalys, sudarydamos sutartį, pažeidė minėtą imperatyvią CK 6.871 str. 4 dalį, motinos apklausimas liudytoja nėra tikslingas, nes būtų laikoma, kad sutartis teisiškai neegzistuoja. Kita vertus, vien ši aplinkybė teismui negalėtų užkirsti kelio tenkinti prašymą motiną apklausti kaip liudytoją, nes galutinę išvadą teismas bet kuriuo atveju darytų įvertinęs bylai reikšmingų aplinkybių visumą.

Tuo atveju, jei šalys pažeidė CK 6.871 str. 1 d., numatančią, kad fizinų asmenų paskolos sutartis turi būti rašytinė, jeigu paskolos suma viršija šešis šimtus eurų, turėtų būti taikoma CK 6.875 str. 2 d., kuri nustato, kad jeigu paskolos sutartis turėjo būti rašytinė (CK 6.871 str.), ginčyti paskolos sutartį remiantis liudytojų parodymais neleidžiama, išskyrus atvejus, numatytus CK 1.93 str., taip pat kai paskolos sutartis buvo sudaryta apgaule, prievarta ar realiai grasinant arba dėl paskolos gavėjo atstovo piktavališko susitarimo su paskolos davėju, arba dėl susiklosčiusių sunkių aplinkybių. Vis dėlto šiuo atveju ieškovas ne ginčija paskolos sutartį, bet įrodo jos sudarymo faktą, todėl reikėtų remtis ir tiesiogiai CK 1.93 str. 2 d., kuri nustato, kad įstatymų reikalaujamos paprastos rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti. Vadinasi, paskolos sutarties sudarymo fakto įrodinėjimas remiantis motinos parodymais nėra leistinas, išskyrus CK 1.93 str. 6 d. įtvirtintas išimtis.

Pabrėžtina, kad nesilaikius paprastos rašytinės formos teismas gali netaikyti ribojimo paskolos sutarties sudarymo faktą įrodinėti remiantis liudytojų parodymais, jeigu tai prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams, būtent kai:

- 1) yra kitokių rašytinių, nors ir netiesioginių, sandorio sudarymo įrodymų;

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 8 d. apžvalga Nr. AC-37-1 „Netesybas ir palūkanas reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga“.

- 2) sandorio sudarymo faktą patvirtinantys rašytiniai įrodymai yra prarasti ne dėl šalies kaltės;
- 3) atsižvelgiant į sandorio sudarymo aplinkybes, objektyviai nebuvo įmanoma sandorio įforminti raštu;
- 4) atsižvelgiant į šalių tarpusavio santykius, sandorio prigimtį bei kitas svarbias bylai aplinkybes, draudimas panaudoti liudytojų parodymus prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams.

Vienas iš pastarosios išimties konkrečioje situacijoje taikymo aspektų galėtų būti faktas, kad sandoris buvo sudarytas tarp artimųjų giminaičių, kuriuos paprastai sieja abipusio pasitikėjimo santykiai ir sutartys dažniausiai neįforminamos raštu. Kitas aspektas yra tai, kad siekdamas užtikrinti paskolos gražinimą K. Vardaitis J. Vardaičiui pardavė 10 000 Eur vertės žemės sklypą su gyvenamuoju namu, o tai reikštų, kad „yra kitokių rašytinių, nors ir netiesioginių sandorio sudarymo įrodymų“. Nustatęs, kad pastarasis sandoris buvo tinkamai įformintas, teismas turėtų visas galimybes konkrečioje situacijoje taikyti CK 1.93 str. 6 d. 1 ir 4 p. ir leisti paskolos sutarties sudarymo faktą įrodinėti remiantis liudytojų parodymais.

Motinos į bylą pateiktas raštas galėtų būti vertinamas kaip vienas iš netiesioginių sandorio sudarymo įrodymų, todėl teismui galėtų leisti svarstyti apie CK 1.93 str. 6 d. 1 p. įtvirtintos išimties taikymą, tačiau kartu pabrėžtina ir tai, kad šis raštas savo prigimtimi yra ne kas kita, kaip trečiojo asmens, dar neturinčio liudytojo statuso, paaiškinimai, kurie vargu ar labai skirtusi nuo gyvai duodamų parodymų. Esant tokioms aplinkybėms, būtų galima vertinti, kad rašte išdėstyti paaiškinimai galėtų būti prilyginti tiesiog liudytojo paaiškinimams, todėl labai svarbu išsiaiškinti, ar prie pateikto rašto pridėta ir kokių nors kitų rašytinių įrodymų. Laikantis pastarosios pozicijos, teismas šiuo raštu galėtų nesivadovauti, tačiau visgi tai nebūtų labiausiai tikėtinas pasirinkimas, o raštas turėtų būti vertinamas visų įrodymų kontekste.

Tuo atveju, jei šalys pažeidė imperatyvią CK 6.871 str. 4 d., motinos raštas didesnės reikšmės neturėtų, nes, remiantis CK 1.93 str. 3 d., įstatymų reikalaujamos notarinės formos nesilaikymas bet kuriuo atveju sandorį daro negaliojantį. Kaip minėta, tokie paaiškinimai, jei jie būtų pagrįsti atitinkamos formos sutarties sudarymu, galėtų būti vertinami kaip vienas iš netiesioginių rašytinių paskolos sandorio sudarymo įrodymų, todėl teismui galėtų leisti svarstyti apie CK 1.93 str. 6 d. 1 p. įtvirtintos išimties taikymą. Kita vertus, vien tik rašytiniai paaiškinimai, nesant jokių kitų pagrįstų pirkimo–pardavimo sutarties įrodymų, savaime negalėtų būti vertinami kaip „kitokie rašytiniai, nors ir netiesioginiai sandorio sudarymo įrodymai“, kaip jie suprantami CK 1.93 str. 6 d. 1 punkte.

CK 6.156 str. 3 d. numato šalių teisę sudaryti sutartį, turinčią kelių rūšių sutarčių elementų (mišriąją sutartį), tačiau tam, kad abi šios (paskolos ir pirkimo–pardavimo) sutartys galėtų būti aiškinamos kartu, jos nebūtinai turi sudaryti vieną mišriąją sutartį. Atsižvelgiant į CK 6.418 str. 5 d.,

kurioje numatyta, kad jeigu sutartyje nustatyta, jog atpirkimo teisė yra paskolos užtikrinimas, pardavėjas laikomas skolininku (paskolos gavėju), o pirkėjas – kreditoriumi, turinčiu įkeitimo teisę (t. y. įvertinus bendrąją taisyklę, kad pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis gali būti taikoma kaip paskolos sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonė), bei į šalių pateiktus paaiškinimus, labiausiai tikėtina, kad paskolos sutartis laikytina pagrindiniu šalis siejančiu sandoriu, o pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis laikytina paskolos sandorio užtikrinimo priemone, kuri, nors ir turi atskirą, savarankišką, savitą sutarties dalyką ir kitas esmines sąlygas, vis dėlto laikytina antraeile ir neatsiejamai su paskolos sandoriu susijusia sutartimi. Kadangi, kaip galima suprasti, brolių sutartys buvo sudarytos atskirais dokumentais (dėl paskolos sutarties sudarymo formos nėra tikslių duomenų), skyrėsi jų dalykas ir esminės sąlygos, manytina, kad šios sutartys yra neatsiejamai susijusios, tačiau jos nebūtinai turi būti laikomos viena mišriąja sutartimi (kita vertus, vadovaujantis CK 6.193 str. įtvirtintomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, būtų įmanoma ir tokia išvada).

Bet kuriuo atveju sprendžiant šį ginčą aktualus kasacinio teismo išaiškinimas, kad kai tos pačios šalys vienu metu arba per trumpą laikotarpį sudaro kelis sandorius, susijusius su jų teisėmis ir pareigomis <...>, šie sandoriai aiškintini ne atskirai, o kartu, t. y. vadovaujantis sisteminiu aiškinimo principu, nes tik taip gali būti atskleista tikroji šalių valia¹⁸. Taigi sprendžiant konkretų ginčą, į šį išaiškinimą privalo būti atsižvelgta.

CK 6.417 str. 1 d. nustatyta, kad pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartimi laikoma tokia sutartis, kuria pardavėjas įsipareigoja parduoti daiktą pirkėjui kartu įgydamas teisę parduotą daiktą atpirkti, o pirkėjas įsipareigoja daiktą valdyti, naudoti ir juo disponuoti taip, kad pardavėjas galėtų įgyvendinti atpirkimo teisę. CK 6.165 str. 1 d. numato, kad preliminariąja sutartimi laikomas šalių susitarimas, pagal kurį jame aptartomis sąlygomis šalys įsipareigoja ateityje sudaryti kitą – pagrindinę – sutartį.

Vertinant pateiktą sąlygą matyti, kad „siekiant užtikrinti paskolos grąžinimą, K. Vardaitis J. Vardaičiui *pardavė* 10 000 Eur vertės žemės sklypą su gyvenamuoju namu <...>. Šalys susitarė, kad K. Vardaitis minėtą žemės sklypą turės *atpirkti* <...>“. Tai patvirtina, kad šalių sudaryta sutartis labiau atitinka CK 6.417 str. įtvirtintą pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties sampratą, pagal kurią pardavėjas įgijo teisę parduotą daiktą atpirkti, o ne CK 6.165 str. nustatytą preliminariosios sutarties sampratą, pagal kurią jame aptartomis sąlygomis šalys *įsipareigoja ateityje sudaryti* kitą – *pagrindinę* – *sutartį*. Šią išvadą ypač patvirtina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimas, kad preliminarioji sutartis – tai organizacinė sutartis, priskirtina ikisutartinių santykių stadijai, ir tokia sutartimi nėra viena iš šalių neįgyja turtinės naudos, nes tai yra būdinga pagrindinėms sutartims; preliminariosios sutarties objektas yra būsima pagrindinė sutartis, tačiau

¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-288/2009; 2010 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-409/2010.

toks objektas negali būti pripažintas civilinių teisių objektu turtinių teisių požiūriu¹⁹. Kadangi J. Vardaitis įgijo akivaizdžios turtinės naudos – jam nuosavybės teise perėjo gyvenamasis namas ir žemės sklypas, kuris, o ne būsima pagrindinė sutartis, ir buvo šalių sudarytos sutarties objektas, taip pat nustačius, kad atpirkimo teisė kyla iš sudarytos pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutarties (iš preliminariosios sutarties ji kilti negalėtų), jau vien šiuo aspektu šalių sudaryta sutartis negali būti vertinama kaip preliminarioji.

Be to, šiame kontekste sistemiškai turėtų būti įvertinta ir CK 6.418 str. 5 d., kurioje numatyta, kad jeigu sutartyje nustatyta, jog atpirkimo teisė yra paskolos užtikrinimas, pardavėjas laikomas skolininku (paskolos gavėju), o pirkėjas – kreditoriumi, turinčiu įkeitimo teisę. Tokia sąlyga iš esmės patvirtina, kad pirkimo–pardavimo su atpirkimo teise sutartis gali būti taikoma kaip paskolos sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonė, bei leidžia pagrįstai manyti, kad tokia šalių sutartis buvo sudaryta užtikrinant paskolos sutarties įvykdymą. Priešingu atveju K. Vardaičio siekis broliui laikinai parduoti žemės sklypą su gyvenamuoju namu, kuriame gyvena jo paties šeima, būtų sunkiai suprantamas.

Išvados: Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad J. Vardaičio prašymas priteisti 5 000 Eur, palūkanas bei delspinigius gali būti pagrįstas tuo atveju, jei pateiktu ieškiniu prašoma mokėjimo funkciją atliekančių palūkanų, šalys raštu buvo susitarusios dėl netesybų ir nebuvo pažeistas įstatyme įtvirtintas notarinės sutarties formos reikalavimas. Priešingu atveju, jei prašoma kompensacinę funkciją atliekančių palūkanų ir netesybų, – netesybos būtų įskaitomos į kompensuojamųjų palūkanų dydį, o jei būtų nustatyta, kad nesilaikyta notarinės sutarties formos, tai reikštų, kad šalių sudaryta sutartis yra niekinė ir negaliojanti *ab initio*. Tokiu atveju šalių ginčas galėtų būti sprendžiamas pagal restitucijos ir nepagrįsto praturtėjimo institutų taisykles.

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-382/2006.

Turto pirkimo–pardavimo sutartis

Vilnius,

du tūkstančiai keturioliktųjų metų lapkričio mėnesio dvidešimt antroji diena

Sutarties šalys

Mes, **UAB XYZ**, juridinio asmens kodas XXXX, kurios registruota buveinė yra XXXX, duomenys apie įstaigą kaupiami ir saugomi Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre, atstovaujama finansų direktorės Buhalterės Buhalterytės, veikiančios pagal XXX-XX-XX įgaliojimą Nr. XXX, patvirtintą Vilniaus m. XX-ajame notaro biure, toliau sutartyje – **Pardavėjas**,

ir

VARDENIS PAVARDENIS, asmens kodas XXXX, pasas Nr. XXXX, išduotas XXXX-XX-XX, gyv. XXXX g. X-XX, Vilnius, toliau sutartyje – **Pirkėjas**, kartu toliau sutartyje – Šalys, o kiekviena atskirai – Šalis, sudarėme šią nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį, toliau – Sutartis.

I. Sutarties dalykas

1.1. Pardavėjas parduoda, o Pirkėjas bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise (sutuoktinis – VARDENĖ PAVARDENIENĖ, gim. XXXX-XX-XX) perka Pardavėjui nuosavybės teise priklausantį 152,38 (vieno šimto penkiasdešimt dviejų ir trisdešimt aštuonių šimtųjų) kv. m bendro ploto Pastatą – Gyvenamąjį namą, kurio unikalus Nr. XXXX-XXXX-XXXX, tūris XXX kub. m, pažymėjimas plane XXXX, paskirtis: gyvenamoji (vieno buto pastatai), esantį Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Ramunių g. 14F (keturiolika f), toliau Sutartyje – Turtas. Turtas parduodamas kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais, nurodytais Sutarties priede.

1.2. Parduodamas Turtas nuosavybės teise priklauso Pardavėjui pagal XXXX-XX-XX Turto pirkimo–pardavimo sutartį Nr. X-XXXX, pagal XXX-XX-XX Valstybės įmonės Registrų centro Nekilnojamojo turto registro išrašą – pažymėjimą apie Nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą Nekilnojamojo turto registre Nr. XXX, ir pagal XXXX-XX-XX Valstybės įmonės Registrų centro Vilniaus filialo pažymą apie Nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą Nekilnojamojo turto registre Nr. XX-XXXX. Nekilnojamojo turto registre įregistruotas turtas: registro įrašo Nr. XX/XXXX.

1.3. Kita informacija: Archyvinės bylos Nr.: XX/XXXX. Kadastrinis Nr. XXX/XXX:XX.

1.4. Turtas yra valstybei priklausančiame 0,8000 (nulio ir aštuonių tūkstančių dešimt tūkstantųjų) ha žemės sklype, kurio unikalus Nr. XXXX-XXXX-XXXX, kadastrinis adresas: XXXX/XXXX:XXX Vilniaus m. k. v., esančiame Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Ramunių g. 14E (keturiolika e). Minėtas žemės sklypas yra išnuomotas UAB LMF, juridinio asmens kodas XXXXXX (toliau – Bendrija), pagal XXXX-XX-XX Valstybinės žemės sklypo nuomos sutartį Nr. XXXX, pagal XXXX-XX-XX Susitarimą Nr. XX/XX-XXXX, ir pagal XXXX-XX-XX Susitarimą (terminas: iki 2093-05-01).

Remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.394 str. 3 dalimi, Turto Pirkėjas įgyja teisę naudotis žemės sklypo dalimi, kurią už-ima Turtas ir kuri būtina Turtui naudoti pagal paskirtį, tokiomis pat sąlygomis kaip Turto Pardavėjas.

II. Kaina ir atsiskaitymo tvarka

2.1. Šalių susitarimu Turtas kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais parduodamas už 5 000 000 Eur (penkis milijonus eurų), iš kurių:

2.1.1. 4 950 000 Eur (keturis milijonus devynis šimtus penkiasdešimt tūkstančių eurų) Pirkėjas prieš pasirašant šią sutartį sumokėjo pavedimu į AB OPR banko sąskaitą, Nr. XXXXXXXXXX, įsipareigojimams pagal 2014 m. rugpjūčio 1 d. kredito sutartį Nr. XXXXXXXXX-XXX įvykdyti (įskaitant ir kredito grąžinimą anksčiau nustatyto termino), mokėjimo paskirtį nurodant „UAB XYZ kredito pagal 2014-08-01 kreditavimo sutartį Nr. XXXXXXXXX-XXX grąžinimui ir kitų įsipareigojimų įvykdymui“. Pasirašydamos Sutartį Šalys patvirtina, kad šiame Sutarties papunktyje nustatyta Turto kainos dalis yra sumokėta ir jokių pretenzijų Šalys viena kitai dėl šios Turto kainos dalies sumokėjimo neturi;

2.1.2. 50 000 Eur (penkiasdešimt tūkstančių eurų) Pirkėjas prieš pasirašant ir patvirtinant šią Sutartį sumokėjo mokėjimo pavedimu į Vilniaus m. XX-ojo notaro biuro depozitinę sąskaitą Nr. LTXXXXXXXXXXXXXXXX, esančią AB X banke, banko kodas XXXXX, siekdamas užtikrinti, kad Pardavėjas tinkamai ir laiku įvykdys šios Sutarties 4.11.–4.13. punktuose numatytus įsipareigojimus (pagrindas – XXXX-XX-XX banko pavedimo išrašas).

2.2. Pardavėjui įvykdžius visus šios Sutarties 4.11.–4.13. punktuose numatytus įsipareigojimus ir Pirkėjui arba Pardavėjui pateikus Pirkėjo nuosavybės teisę į žemės sklypą, kuriame yra Turtas, ar jo dalį patvirtinančius dokumentus, šios Sutarties 2.1.2. papunktyje nurodytą pinigų sumą, t. y. 50 000 Eur (penkiasdešimt tūkstančių eurų), notaras nedelsdamas perves Pardavėjui mokėjimo pavedimu į Pardavėjo nurodytą sąskaitą.

2.3. Šalys susitaria, kad Pirkėjas turi teisę atsimti šios Sutarties 2.1.2. papunktyje nurodytą pinigų sumą, t. y. 50 000 Eur (penkiasdešimt tūkstančių eurų), jei Pardavėjas neįvykdo šios Sutarties 4.11.–4.13. punktuose numatytų įsipareigojimų. Apie šios Sutarties 2.1.2. punkte nurodytos pinigų sumos atsiėmimą notaras nedelsdamas informuoja Pardavėją.

2.4. Remiantis XXXX-XX-XX Valstybės įmonės Registrų centro Vilniaus filialo pažyma apie Nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą Nekilnojamojo turto registre Nr. XX-XXXXXX, parduodamo Turto vidutinė rinkos vertė yra 3 330 000 Eur (trys milijonai trys šimtai trisdešimt trys tūkstančiai eurų). Vertės nustatymo data: 2014-11-01.

III. Nuosavybės teisės perėjimas

3.1. Sutarties Šalims išaiškintas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.393 str. 4 dalies ir 6.398 str. turinys, kad nuosavybės teisė Pirkėjui į parduotą nekilnojamąjį daiktą pereina Pardavėjui perdavus turtą ir įforminus nekilnojamojo daikto perdavimą ir jo priėmimą Šalių pasirašytu perdavimo–priėmimo aktu.

3.2. Šalys patvirtina, kad prieš šios Sutarties sudarymą Pardavėjas perdavė, o Pirkėjas priėmė Turtą kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais, taip pat visus su Turtu susijusius dokumentus, t. y. ėmėsi visų reikiamų priemonių ir atliko tokius veiksmus, kurie pagal įprastai reiškiamus reikalavimus yra būtini Pardavėjui ir Pirkėjui, kad Turtas bei jo dokumentai būtų tinkamai perduoti ir priimti.

3.3. Šalių susitarimu ši Sutartis kartu yra ir Turto perdavimo–priėmimo aktas. Atskiras dokumentas dėl Turto perdavimo ir priėmimo nebus surašomas.

3.4. Turto nuosavybės teisė Pirkėjui pereina nuo šios Sutarties pasirašymo ir patvirtinimo momento.

IV. Pardavėjo pareiškimai ir įsipareigojimai

4.1. Pardavėjas pareiškia, kad Turtas jam priklauso nuosavybės teise ir buvo teisėtai bei tinkamai įgytas, taip pat kad Pardavėjas yra vienintelis teisėtas Turto savininkas, kurio nuosavybės teisės į Turtą patvirtina Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus atitinkantys ir galiojantys dokumentai.

4.2. Pardavėjas patvirtina, kad sudarydamas šią Sutartį ir vykdydamas pagal Sutartį prisiimtus įsipareigojimus nepažeis Pardavėją saistančių teisės aktų, sutarčių, susitarimų ar kitų dokumentų, taip pat kreditorių interesų.

4.3. Pardavėjas pareiškia, kad turi teisę perduoti Turtą ir tam nereikalingi jokių trečiųjų asmenų sutikimai, leidimai ir (ar) suderinimai, o Pirkėjas taps Turto savininku ir jokie kiti tretieji asmenys neturi jokių teisių ar pretenzijų į Turtą ir (ar) pretenzijų dėl Sutarties sudarymo ir (ar) jos vykdymo.

4.4. Pardavėjas pareiškia ir patvirtina, kad jam yra išaiškintos Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 43⁽¹⁾ str. nuostatos dėl privalomo pastatų energinio naudingumo sertifikavimo. Pardavėjas pateikė Turto energinio naudingumo „D“ klasės sertifikatą Nr. XX-XXX, išd. 201411-01 (galioja iki 2024-11-01).

4.5. Pardavėjas patvirtina, kad nėra jokių viešosios teisės pažeidimų ir (ar) apribojimų, kurie galėtų turėti įtakos Pirkėjo nuosavybės teisei į Turtą, Turtas nėra teismo ginčo objektas, nėra areštuotas, dėl jo nėra pareikšta jokių pretenzijų ir (ar) ieškinių.

4.6. Pardavėjas patvirtina, kad parduodamas Turtas nėra įkeistas, išnuomotas tretiesiems asmenims, suteiktas panaudai ar kitaip apribotas valdymas, naudojimasis ar disponavimas Turtu. Nėra sudaryta nuomos, panaudos ar kitokių sandorių, galinčių ateityje suteikti tretiesiems asmenims kokias nors teises į Turtą. Pardavėjas taip pat garantuoja, kad nėra prisiėmęs Turto atžvilgiu jokių įsipareigojimų, kurie nenumatyti šioje Sutartyje ir (ar) kliudytų ar darytų negalimą Sutarties sudarymą ir pagal ją prisiimtų įsipareigojimų vykdymą.

4.7. Pardavėjas pareiškia ir garantuoja, kad Pirkėjas yra informuotas apie visus esamus Turto defektus, kurie atsirado kaip natūralūs nusidėvėjimo požymiai eksploatuojant Turtą.

4.8. Pardavėjas garantuoja, kad šios Sutarties sudarymo momentu nėra paslėptų Turto trūkumų, dėl kurių šio Turto nebūtų galima naudoti pagal tikslinę paskirtį arba jo naudingumas sumažėtų tiek, kad Pirkėjas, apie tuos trūkumus žinodamas, nebūtų pirkęs Turto arba nebūtų mokėjęs už jį tokios kainos.

4.9. Pardavėjas pareiškia ir patvirtina, kad Turtas yra valstybei priklausančiame šios Sutarties 1.4. punkte nurodytame žemės sklype, kuris yra išnuomotas

UAB LMF, juridinio asmens kodas XXXXXX (toliau – Bendrija), pagal XXXX-XX-XX Valstybinės žemės sklypo nuomos sutartį Nr. XXXX, pagal XXXX-XX-XX Susitarimą Nr. XX/XX-XXXX, ir pagal XXXX-XX-XX Susitarimą (terminas: iki 2093-05-01).

4.10. Pardavėjas pareiškia ir užtikrina, kad žemės sklypo dalimi, kurioje yra Turtas, naudojasi neatlygintinai ir jokių išskolinimų už naudojimąsi minėta žemės sklypo dalimi neturi.

4.11. Pardavėjas įsipareigoja savo lėšomis atlikti visus nuo jo priklausančius Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus veiksmus, kad Pirkėjui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka būtų sudaryta galimybė įsigyti nuosavybės teise žemės sklypą, kuriame yra Turtas, ar jo dalį, kuri yra būtina tam, jog įsigytą Turtą būtų galima naudoti pagal paskirtį.

4.12. Pardavėjas įsipareigoja šios Sutarties 4.11. punkte nurodytus veiksmus atlikti ne vėliau kaip iki du tūkstančiai keturioliktųjų metų lapkričio mėnesio dvidešimt antrosios dienos.

4.13. Pardavėjo įsipareigojimų pagal šios Sutarties 4.11. ir 4.12. punktus įvykdymas yra laikomas tinkamu, jei iki du tūkstančiai keturioliktųjų metų lapkričio mėnesio dvidešimt antrosios dienos Pardavėjas raštu informuoja Pirkėją apie tai, jog yra įvykdyti visi šios Sutarties 4.11. numatyti įsipareigojimai, t. y. sudaryta galimybė Pirkėjui įsigyti nuosavybės teise žemės sklypą, kuriame yra Turtas, ar jo dalį.

4.14. Pardavėjas pareiškia, kad nėra asmenų, kurie pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus ir (ar) sudarytas sutartis išsaugo teisę naudotis Turto pasikeitus Turto savininkui.

4.15. Pardavėjui Turtas yra išnuomojamas iki du tūkstančiai penkioliktųjų metų liepos mėnesio pirmosios dienos. Turto nuomos mokesčiai už laikotarpį iki du tūkstančiai penkioliktųjų metų liepos mėnesio pirmosios dienos yra 15 000 Eur (penkiolika tūkstančių eurų), kuriuos Pardavėjas sumokėjo Pirkėjui, o Pirkėjas gavo iš Pardavėjo grynaisiais pinigais prieš pasirašant ir patvirtinant šią Sutartį.

4.16. Pardavėjui paliekama teisė neatlygintinai naudotis Turte esančiais kilnojamaisiais daiktais iki du tūkstančiai penkioliktųjų metų liepos mėnesio pirmosios dienos.

4.17. Šalių susitarimu Pardavėjas iki šios Sutarties 4.15. ir 4.16. punktuose numatyto termino pabaigos privalo išsikelti iš parduoto Turto, sumokėti visus su Turto eksploatavimu susijusius mokesčius ir rinkliavas, išsiregistruoti ir išregistruoti visus Turte gyvenamąją vietą deklaravusius asmenis ir perduoti Turtą naudotis Pirkėjui. Neįvykdęs ar netinkamai įvykdęs šią prievolę Pardavėjas, Pirkėjui pareikalavus, privalo atlyginti visus dėl šios prievolės neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo susidariusius nuostolius. Nuostolių atlyginimas neatleidžia Pardavėjo nuo minėtos prievolės įvykdymo.

4.18. Pardavėjas įsipareigoja visu Turto naudojimosi terminu, t. y. iki išsikeliant iš Turto dienos, išlaikyti ir saugoti Turtą, neleisti jam pablogėti ir apmokėti visas Turto išlaikymo išlaidas, užtikrinti, kad Turto būklė bei kokybė atitiktų tą būklę, kuri buvo nustatyta Turto apžiūrėjimo dieną.

4.19. Pardavėjas įsipareigoja visu Turto naudojimosi terminu, t. y. iki išsikeliant iš Turto dienos, apdrausti Turtą nuo rizikų ir nuostolių, kurie gali būti pada-

ryti trečiųjų asmenų veiksmais, sukelti gaisro, gamtinių stichijų, komunikacinių inžinerinių tinklų avarių ir kitų nevaldomų aplinkybių, bei pateikti Pirkėjui tai patvirtinančius dokumentus.

4.20. Pardavėjas patvirtina, kad Turto atsitiktinio žuvimo ir (ar) sugedimo rizika iki išsikeliant iš parduoto Turto tenka Pardavėjui.

4.21. Paaiškėjus, kad Sutarties 4.1.–4.20. punktuose nurodyti pareiškimai ir (ar) garantijos neatitinka tikrovės, Pardavėjas įsipareigoja savo sąskaita ir rizika atlikti visus būtinus ir (ar) pageidautinus veiksmus trūkumams pašalinti ir atlyginti Pirkėjui visus su tuo susijusius nuostolius.

4.22. Pardavėjas pareiškia, kad perdavė Pirkėjui Turtą kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais, taip pat visus su Turtu susijusius dokumentus, t. y. ėmėsi visų reikiamų priemonių ir atliko tokius veiksmus, kurie pagal įprastai reiškiamus reikalavimus yra būtini Pardavėjui, kad Turtas ir jo dokumentai būtų tinkamai perduoti Pirkėjui.

V. Pirkėjo pareiškimai ir įsipareigojimai

5.1. Pirkėjas pareiškia ir patvirtina, kad jam yra išaiškintos Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 43⁽¹⁾ str. nuostatos dėl privalomo pastatų energinio naudingumo sertifikavimo. Pirkėjas pareiškia, kad nepageidauja gauti iš Pardavėjo Turto energinio naudingumo sertifikato ir garantuoja, jog jokių pretenzijų dėl to nereiškia ir ateityje nereikš.

5.2. Pirkėjas patvirtina sutinkantis, kad Pardavėjas iki du tūkstančiai penkiolikėtų metų liepos mėnesio pirmosios dienos neatlygintinai naudotųsi Turtu.

5.3. Pirkėjas patvirtina, kad iki Sutarties pasirašymo ir patvirtinimo dienos turėjo galimybę ir apžiūrėjo Turtą. Pirkėjas pareiškia ir patvirtina, kad jam yra žinomi visi esami Turto defektai.

5.4. Dėl Turto būklės ir kokybės Pirkėjas neturi Pardavėjui jokių pretenzijų, tai yra patvirtina, kad parduodamo Turto kokybė atitinka jo kaip Pirkėjo keliamus reikalavimus bei pardavimo kainą, kurią Pirkėjas sumokėjo Pardavėjui.

5.5. Pirkėjas pareiškia, jog jam yra žinoma, kad Turtas yra valstybei priklausančiame šios Sutarties 1.4. punkte nurodytame žemės sklype, taip pat kad minėtas žemės sklypas yra išnuomotas UAB LMF, juridinio asmens kodas XXXXXX (toliau – Bendrija), pagal XXXX-XX-XX Valstybinės žemės sklypo nuomos sutartį Nr. XXXX, pagal XXXX-XX-XX Susitarimą Nr. XX/XX-XXXX, ir pagal XXXX-XX-XX Susitarimą (terminas: iki 2093-05-01). Pirkėjas pareiškia ir patvirtina, kad yra supažindintas su šiuo Sutarties punkte minėtų sutarčių (susitarimų) turiniu, įskaitant Valstybinės žemės sklypo nuomos sutarties 12 punktą dėl žemės nuomos mokesčio.

5.6. Pirkėjas pareiškia, jog jam yra žinoma, kad Pardavėjas žemės sklypo dalimi, kurioje yra Turtas, naudojasi neatlygintinai ir jokių įsiskolinimų už naudojimąsi minėta žemės sklypo dalimi neturi.

5.7. Pirkėjas pareiškia, jog jam yra išaiškinta, kad, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.394 str. 3 dalimi, Turto Pirkėjas įgyja teisę naudotis žemės sklypo dalimi, kurią užima Turtas ir kuri būtina Turtui naudoti pagal paskirtį, tokiomis pat sąlygomis kaip Turto Pardavėjas.

5.8. Pirkėjas įsipareigoja bendradarbiauti ir nesudaryti kliūčių Pardavėjui gaunant visus leidimus ir (ar) sutikimus bei kitus dokumentus, reikalingus Pardavėjui atliekant šios Sutarties 4.11.–4.13. punktuose nurodytus veiksmus, t. y. teikti visą reikalingą informaciją Pardavėjui bei kompetentingoms valstybės valdymo bei savivaldos institucijoms, dalyvauti atliekant minėtus veiksmus, kai Pirkėjo dalyvavimas yra būtinas, arba suteikti reikalingus įgaliojimus tretiesiems asmenims, taip pat atlikti visus kitus nuo jo priklausančius veiksmus, kad Pardavėjas mažiausiomis laiko bei piniginių lėšų sąnaudomis galėtų tinkamai ir laiku įvykdyti šios Sutarties 4.11.–4.13. punktuose nurodytus įsipareigojimus.

5.9. Pirkėjas įsipareigoja per protingą terminą po to, kai Pardavėjas informuoja Pirkėją apie galimybę įsigyti nuosavybės teisę žemės sklypą, kuriame yra Turtas, ar jo dalį, su žemės sklypo ar jo dalies savininku Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka sudaryti žemės perleidimo–įsigijimo sandorį, įregistruoti savo nuosavybės teisę į minėtą žemės sklypą ar jo dalį Valstybės įmonėje Registrų centre bei ne vėliau kaip per 5 (penkias) darbo dienas nuo savo nuosavybės teisės įregistravimo kreiptis į Vilniaus m. XX-ąjį notaro biurą dėl šios Sutarties 2.1.2. papunktyje nurodytos kainos dalies išmokėjimo Pardavėjui.

5.10. Pirkėjui išaiškinta, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.82 bei 3.87 straipsniais turtas, įgytas po santuokos sudarymo, yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, jei sutuoktiniai nėra sudarę vedybų sutarties, ir šiuo turtu sutuoktiniai naudojasi, jį valdo ir juo disponuoja bendru sutarimu. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.88 str. 3 dalimi turto, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, savininkais viešajame registre turi būti nurodyti abu sutuoktiniai.

5.11. Pirkėjui yra išaiškinta ir jam yra žinoma, kad Sutartis prieš trečiuosius asmenis galės būti panaudota ir sukels jiems teisinės pasekmės tik tuo atveju, jei bus įregistruota viešajame registre.

5.12. Pirkėjas savo lėšomis per protingą terminą įsipareigoja įregistruoti nuosavybės teisę į Turtą viešajame registre.

5.13. Pirkėjas pareiškia, kad priėmė iš Pardavėjo Turtą kartu su jame esančiais kilnojamaisiais daiktais, taip pat visus su Turtu susijusius dokumentus, t. y. ėmėsi visų reikiamų priemonių ir atliko tokius veiksmus, kurie pagal įprastai reikiamus reikalavimus yra būtini Pirkėjui, kad Turtas bei jo dokumentai būtų tinkamai priimti iš Pardavėjo.

VI. Kitos sąlygos

6.1. Sutartis sudaryta laisva valia vadovaujantis sąžiningumo, protingumo, teisingumo ir Šalių lygiateisiškumo principais, nenaudojant apgaulės, smurto ar spaudimo.

6.2. Ši Sutartis yra galutinis Šalių susitarimas, pakeičiantis bet kokius anksčiau žodinius ar rašytinius Šalių susitarimus, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius su Turto pirkimu–pardavimu.

6.3. Sutartis nuo jos sudarymo momento įgyja Šalims įstatymo galią. Sutarties pakeitimai ir (ar) papildymai yra pasirašomi Šalių, patvirtinami notaro ir sudaro neatskiriamą Sutarties dalį.

6.4. Šalys pareiškia, kad atskleidė viena kitai visą joms žinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės Sutarties sudarymui ir jos vykdymui.

6.5. Šalys įsipareigoja išlaikyti informacijos, kurią Šalys viena kitai atskleidė sudarydamos šią Sutartį, konfidencialumą ir be išankstinio rašytinio kitos Šalies sutikimo neatskleisti šios informacijos tretiesiems asmenims, išskyrus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas išimtis bei atvejus, kai šios informacijos atskleidimas būtinas tinkamam Šalių pagal šią Sutartį prisiimtų įsipareigojimų įvykdymui.

6.6. Šalys pareiškia, kad joms yra žinomas šių Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatų turinys:

6.6.1. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.86 str. tik dėl akių (neketinant sukurti teisinių pasekmių) sudarytas sandoris negalioja;

6.6.2. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.87 str. sandoriui, sudarytam tik kitam sandoriui pridengti, taikomos sandoriui, kurį šalys iš tikrųjų turėjo galvoje, taikytinos taisyklės;

6.6.3. Remdamosi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228 str. Šalis gali atsisakyti sutarties ar atskiros jos sąlygos, jeigu sutarties sudarymo metu sutartis ar atskira jos sąlyga nepagrįstai suteikė kitai šaliai perdėtą pranašumą. Be kitų aplinkybių, šiais atvejais turi būti atsižvelgiama ir į tai, kad viena šalis nesąžiningai pasinaudojo tuo, jog kita šalis nuo jos priklauso, turi ekonominių sunkumų, neatidėliotinių poreikių, yra ekonomiškai silpna, neinformuota, nepatyrusi, veikia nepadariai, neturi derybų patirties, taip pat atsižvelgiant į sutarties prigimtį ir tikslą.

6.7. Visi tarp Šalių kylantys ginčai sprendžiami derybų būdu, o nepavykus taip jų išspręsti – nagrinėjami Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos teismuose.

6.8. Šalių susitarimu Sutarties sudarymo išlaidas moka Pirkėjas.

6.9. Sutartis sudaryta keturiais egzemplioriais, kurių vienas paliekamas Vilniaus m. XX-ajame notaro biure, vienas perduodamas Pardavėjui, vienas – Pirkėjui ir vienas yra skirtas pateikti Valstybės įmonei Registrų centrui.

Tekstas balsiai perskaitytas, mūsų suprstas, teisinės pasekmės išaiškintos.

PRIDEDAMA: **Priedas** (kilnojamųjų daiktų sąrašas).

Šalių parašai:

_____/_____
parašas UAB XYZ, atstovaujama
Buhalterės Buhalterytės

_____/_____
parašas VARDENIS PAVARDENIS

Jurkevičius, Vaidas

Ju216 Civilinė teisė. Atskiros sutarčių rūšys : vadovėlis / Vaidas Jurkevičius, Jūratė Šidlauskienė ; Mykolo Romerio universitetas. – Vilnius : Registrų centras, 2015. – 440 p.

Bibliogr. sk. gale

ISBN 978-9955-30-192-9 (internete)

ISBN 978-9955-30-193-6 (spausdintinė)

„Civilinė teisė. Atskiros sutarčių rūšys“ – tai vadovėlis, skirtas civilinę teisę studijuojantiems teisės ir kitų studijų programų studentams. Leidinys taip pat gali būti naudingas teisės praktikams ir visiems kitiems, besidomintiems atskirų sutarčių rūšių problematika ir aktualijomis.

Vadovėlį sudaro 16 atskiras sutarčių rūšis apimančių temų, kurios jų tarpusavio sąsajų pagrindu skirstomos į keturias grupes: sutartys dėl turto perdavimo kito asmens nuosavybėn (1–4 temos), sutartys dėl turto perdavimo kitam asmeniui naudotis ir valdyti (5–7 temos), sutartys dėl darbų atlikimo ar paslaugų teikimo (8–15 temos) ir kitos sutarčių rūšys (16 tema). Kiekvienos temos struktūrą sudaro jos turinį atskleidžiančios potemės, pagrindinė teorinė medžiaga, ištraukos iš aktualios teismų praktikos, diskusiniai klausimai, praktinės situacijos (uždaviniai) ir išsamus literatūros sąrašas. Vadovėlio pabaigoje pateikiama pavyzdinė turto pirkimo–pardavimo sutartis, pagal kurią parengti kiekvienos temos vienuoliktieji uždaviniai, ir keletas uždavinių sprendimo pavyzdžių.

UDK 347(075.8)

Vaidas Jurkevičius

Jūratė Šidlauskienė

CIVILINĖ TEISĖ. ATSKIROS SUTARČIŲ RŪŠYS

Vadovėlis

Redagavo Vilija Kruopienė, maketavo Janina Kaminskaitė

Viršelio dailininkė Jūratė Juozėnienė

Parengė leidybai Algis Švedas

SL 1613. 2015-12-03. 55 sąlyginiai spaudos lankai

Tiražas 800 egz. Užsakymo Nr.

Išleido VĮ Registrų centro

Teisinės informacijos departamentas

Žirmūnų g. 68A, 09124 Vilnius

tel./faksas (8 5) 261 2806

www.teisineliteratura.lt, leidyba@registrucentras.lt

Spausdino STANDARTŲ SPAUSTUVĖ

S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 02189 Vilnius

Kaina sutartinė